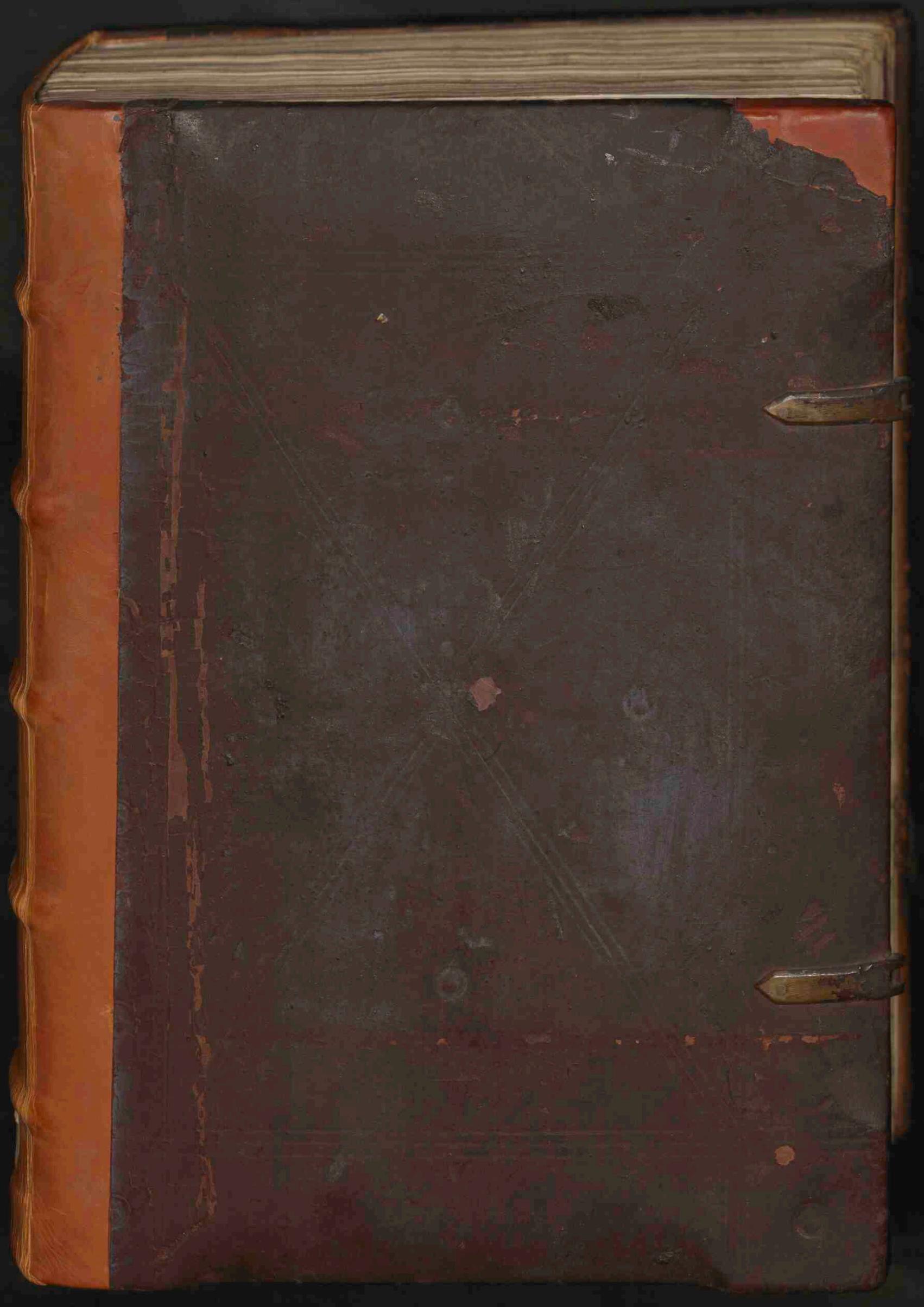
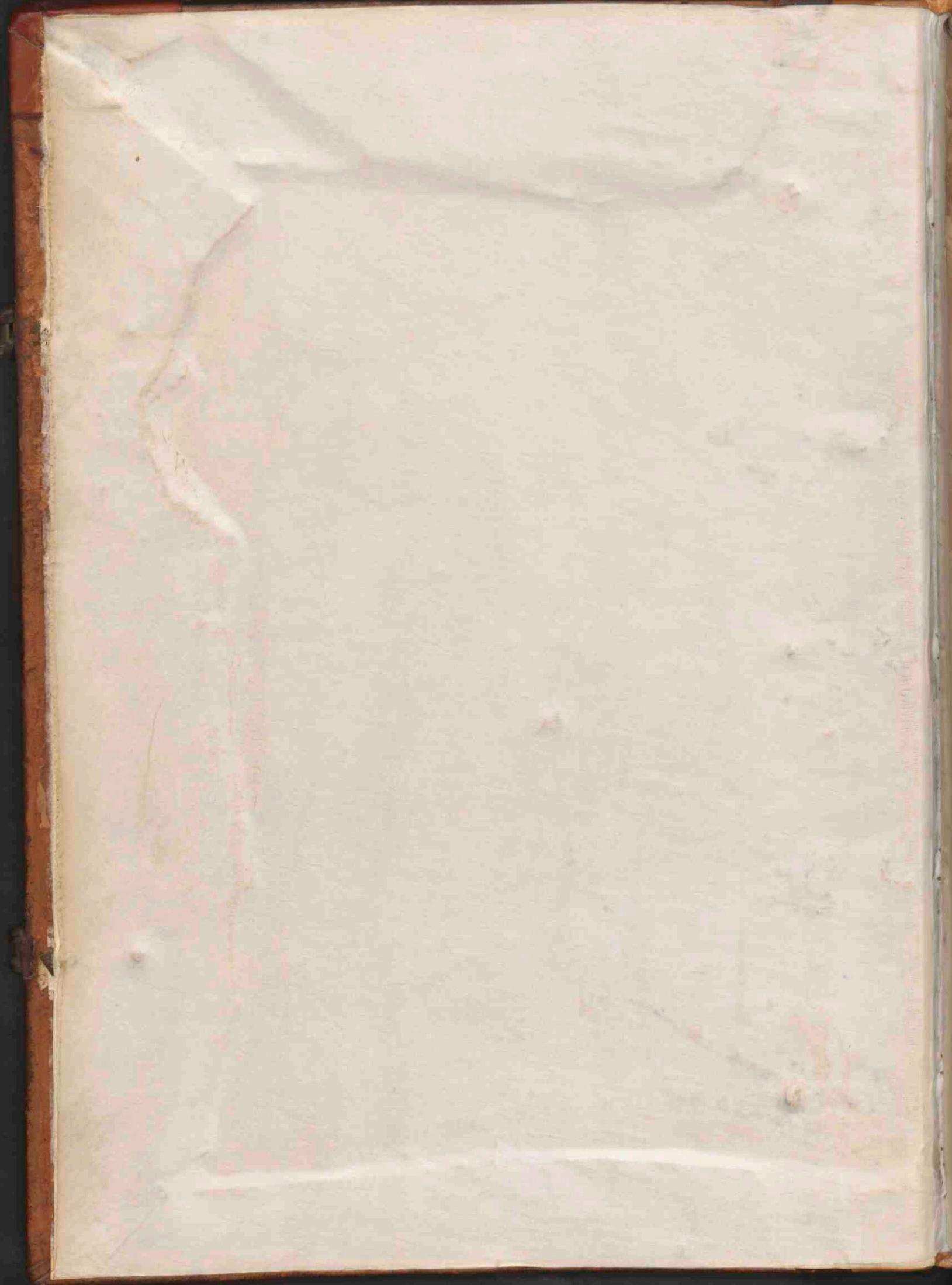

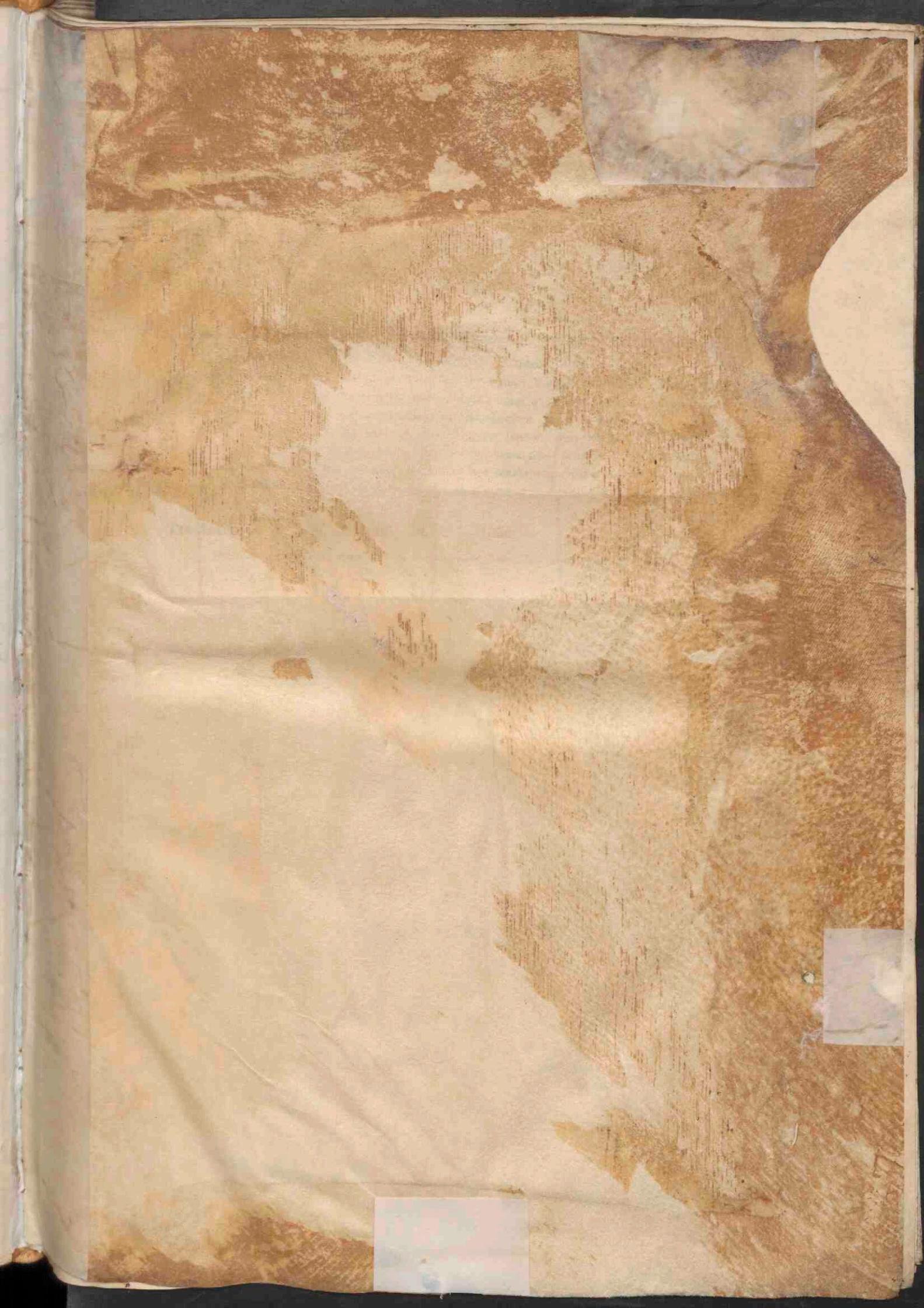

Commentarius in Pauli Epistolas

<https://hdl.handle.net/1874/327753>

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.

Nº. 87.

H3 P.L.

Nº 6

J. 322

Hs.
3 E 6

322 (*Eccl. 87, antea 286h.*) Membr. fol. 258 ff. 2 col. 1471.

Commentarius in Pauli Epistolas.

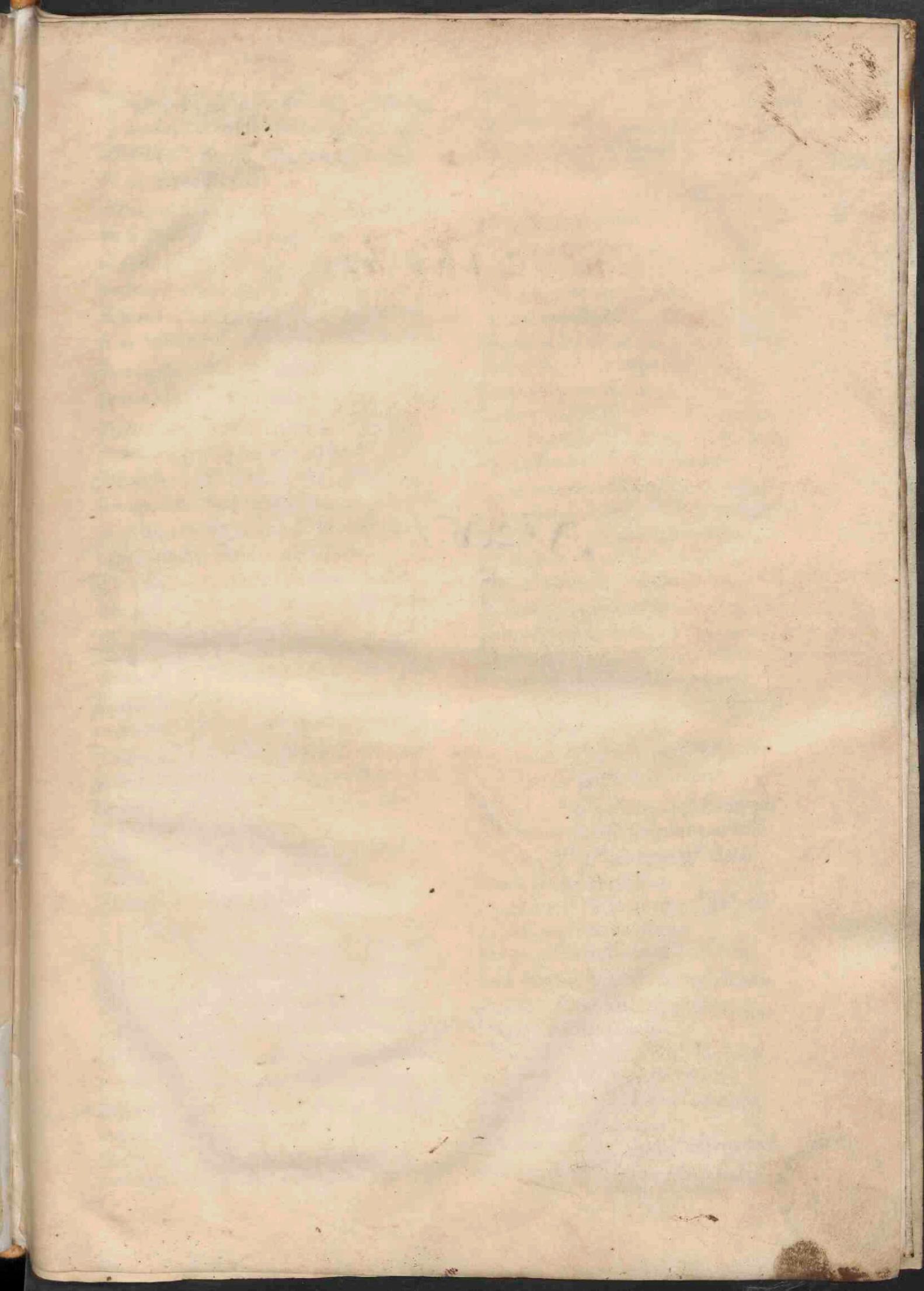
(In fronte voluminis: tabula lectionum). Fol. 4a. Incipit prefatio. A Corintho ciuitate metropoli, cet. Fol. 258a. Finitus est iste liber Anno dni M° CCCC° lxxi° (1471) penultima die mensis octobris in domo Carthusiensium prope traiectum Per fratrem Romerum de Amsterdam in eadem domo monachum professum.
„Iste liber pertinet ad Carthusienses prope Traiectum.”

322

Commentarius in Pauli Epistolas.

Typis vulgatus est inter HAYMONIS Halberstadensis episc. opera (Migne, *P.L.* 117. 361—938). Forte non est Haymonis, sed REMIGII ANTISSIODORENSIS, cf. Denifle, *Quellenbelege*, S. 48 f.

Band gerepareerd Nov. 1960

n°. 246. h.

N°. 206. h.
S

Dñica 1ª aduentus dñi Rō. 1° Sactes
 q̄ hora est iā nos si. dñi nrm ihesu xpm
Dñica 2^a Rō. 11° Quicūq̄ septa sut
 si. et v̄tute spūs scti
Dñica 3^a 1^a ad cor. 1° Sic nos existimet
 hō si. laus erit vnicūq̄ a deo
Sabbo 2° tpm. scda ad thessa. 2° fr̄es
 rogans vos si. illustratōe aduentus dñi
Dñica 4^a ad philipp. 4° Gaudeat in dño
 si. et intelligat v̄tās m̄x ihesu dño nro
In vigilia natiuitatis xpi. ad Rō. 1° Paulus
 seruat xpi ihesu si. et v̄tōi x̄ ihesu dñi nri
In die ad p̄missā. ad tyti 2° R̄m̄e
 apparuit gr̄a dei m̄si. et exhortat m̄x
Et scda missā ad tyti 3° R̄m̄e apparuit
 benignitas si. sp̄e vite etne in x̄ ihesu dño nro
In sūma missā ad heb. 1° Multifare mul
 tisp̄ modis si. am̄ tui nō deficiet
Duobus diebus post festū scti thome m̄ris
 ad tyti 3° apparuit benignitas si. sp̄em
 vite etne in xpo ihesu dño nro
Dñica inf^a p̄ vel post octāb natiuitatis ad
 Galath. 4° Quatuor tpe si. et heres p̄dū
In arcuāstōe dñi ad tyti 3° apparuit be
 nignitas si. sp̄e vite etne in xpo ihesu d. n.
Dñica 1ª post ephie ad Rō. 12° obsecrans
 p̄miam dei si. alter alteriq̄ mēbra
Dñica 2^a ad Rō. 12° habētes donatiōes
 si. sed hūilibus cōfencientes
Dñica 3^a ad Rō. 12° Nolite esse prudetes
 si. sed vince in bono malū
Dñica 4^a ad Rō. 13° Nem̄ qd̄q̄ debeatis
 si. est dilectio
Dñica in lxx. 1^a ad cor. 9° Nestatis
 q̄ hūi qui in stadio c̄rūt si. petra aut car x̄
Dñica in lxx. scda ad cor. 13° libenter
 suffertis insipientes si. vt in habitet in me v̄t̄
Dñica in l. 1^a ad cor. 13° Si liguis homi
 loquar. si. maior aute hō est caritas
Dñica 1^a in xl. scda ad cor. 6° hortam̄
 vos si. et oīa possidetes
Sabbo 1^a ad thessal. 2° 1° Rogans
 vos corripite si. ihesu xpi seruetur

Dñica 2^a xl. 1^a ad thessa. 2° Rogans
 et obsecrans si. in sctificatōe in x̄ ihesu d. n.
Dñica 3^a xl. ad ephes. 1° Ep̄stoli m̄
 tatores dei si. et veritate
Dñica 4^a ad Galath. 2° Septū est qm̄
 si. xps nos liberauit
Dñica in passioe ad heb. 9° xps
 assistēs p̄tifer si. et meliōr in x̄ ihesu d. n.
Dñica palmarū ad philipp. 2° hor
 sentite in vobis si. in gl̄a est dei p̄r̄s
Incena dñi 1^a ad cor. 11° Cōueniēt̄
 vobis si. mūdo dāpnem̄
In vigilia pasche ad Colosch. 3° Si
 cōsurrexistis cū x̄ si. cū ip̄o in gl̄a
In die pasche 1^a ad cor. 1° Ex̄p̄gate
 v̄tus fermetū si. et veritatis
In die venerabilis sacm̄ti 1^a ad cor. 11°
 Ego accepi a dño si. nō diuidias corp̄ dñi
Dñica 1ª post octāb p̄thet. ad Rō.
 8° Existimo q̄ nō sūt cōdignē si.
 corp̄is m̄i in xpo ihesu dño nro
Dñica 2^a ad Rō. 6° Quicūq̄ baptisati
 sumus si. viuētes aut dño in x̄ ihesu d. n.
Dñica 3^a ad Rō. 6° hūmāni dico
 si. vita eterna in x̄ ihesu dño nro
Dñica 4^a ad Rō. 8° Debitor es sumus
 si. coheredes autē xpi
Dñica 5^a 1^a ad cor. 10° Nō singl̄m̄
 p̄stētes si. possitē sustinere
Dñica 6^a 1^a ad cor. 12° Ecce qm̄
 cū gentes cētes si. singulis putat
Dñica 7^a 1^a ad cor. 12° Notū
 vobis si. vacua nō sūt
Dñica 8ª scda ad cor. 13° fiducia
 talē si. iusticie in gloria
Dñica 9^a ad Galath. 3° Ab̄rehe
 dicte sūt p̄missiōes si. dicit et cōtētibz
Dñica 10^a ad Galath. 1° Sp̄ū ab̄u
 late si. cōcupiscētis
Dñica 11^a ad Galath. 1° Si sp̄m̄
 viuim̄ si. ad domesticos fidei
Dñica 12^a ad ephes. 3° Obsecra
 vos si. sc̄la sc̄lōz am̄e
Dñica 13^a ad ephes. 4° Obsecra vos
 ego vinctus si. et in oībus vobis

Recm̄
 Oculi
 letare
 iudica

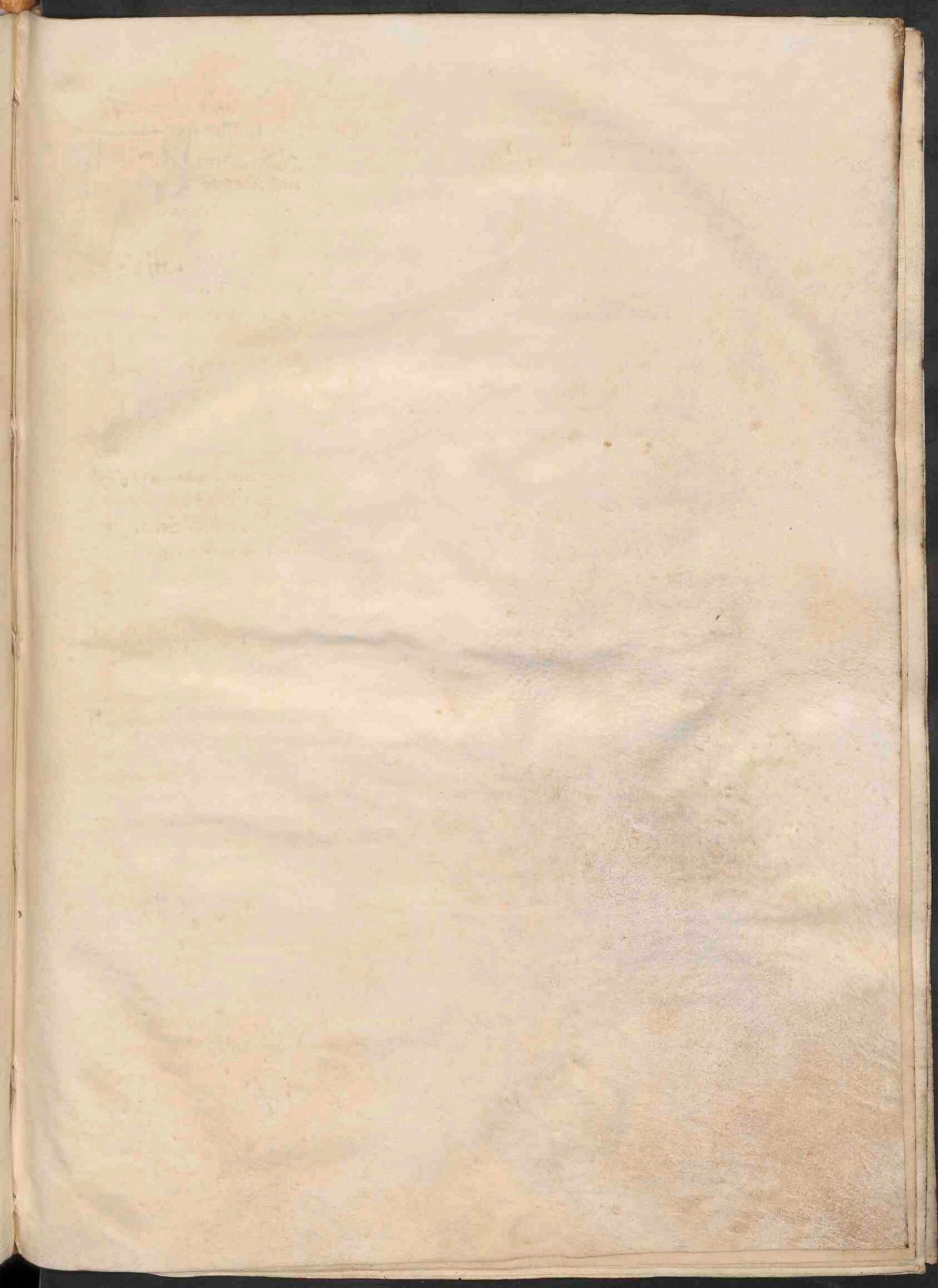
inocant

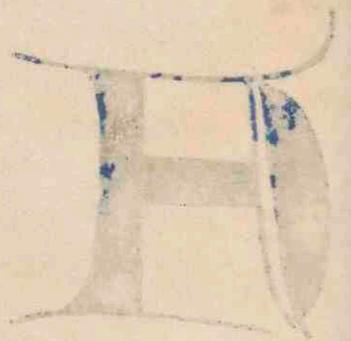
Domica 10^a p^a ad cor. p^a. **S**ed ag
 deo meo si in die adueto d^m nⁱ ihesu xⁱ
Domica 11^a ad Ephes. 2°. Renouam
 spu meo si. neccitate paciet
Sabb^o 2° ipm ad heb. 9°. Tabnadm
 factu est. si. redemptioe mueta
Domica 12^a ad Ephes. 4°. Videte
 quo caute si in noze xpi
Domica 13^a ad Ephes. 6°. **C**ofortam
 in dno. si. qd est verbu dm
Domica 14^a ad philip. p^a. **C**ofidm
 in dno. si. et laude dei
Domica 15^a ad philip. 3°. **I**mitates
 mei si. in libro vite
Domica 16^a ad Colof. p^a. **N**o
 cessam⁹ pro vobis si. remissione p^otoz
De scis

In natali sci andree ad ro. 10°. **E**ode
 creditur ad iusticia. si. verba cor
Lucie vngis **S**eda ad cor. p. 10°
Et glatur. si. exhibe xpo
Thome apli. ro. 8°. **S**cim⁹ qm
 diligen⁹ deū si. a caritate dei qest m^x ihesu dⁿ.
Fabiam set saluam ad heb. 11°
Sa p fide. si. p^olati mueti sut
Agneti⁹ vngis **S**eda ad cor. p. 10°. **C**ui
 gloriatur. si. exhibe xpo
Conuersioe sci pauli ad Galath. p^a.
Notu vobis facio. si. glorificabat deū
Petri ad cathedra ad Ephes. 2°.
Ia no estis hospites. si. spu sco.
In uentioe sce crucis ad Galath. 1°.
Cofido in vobis si. et ego mudo
Barnabe apli. ad Ephes. 2°. **I**a
 no estis hospites si. spu sco
Ceruasni et pthasni ad heb. 11°.
Sa p fide. si. mueti sut m^x ihesu dⁿ.
Johis et pauli ad heb. 11°. **S**a p fide
 si. p^olati mueti sut m^x ihesu dⁿ.
In comemoratioe sci pauli **S**eda ad thio. e^o.
Testificoz corā deo. si. aduenu eius

In octau^a pet et pauli. ad Ephes. 2°. **I**a
 no estis hospites. si. in spu sco
Jacobi apli
Laurentii martis **S**eda ad cor. p. 9°. **C**ui
 pce seminat. si. iusticie vze
In decollatioe sci iohis bap^o. ad heb. 11°. **S**a
 p fide. si. iuenti sut m^x ihesu dⁿ.
In exaltatioe sce crucis ad Galath. 1°. **C**o
 fido de vobis. si. et ego mudo
Jathai apli. ad Ephes. 4°. **V**nicuiqz m⁹.
 si. plenitudis xpi
Mauricii et sorioz eig ad hebreos 9°. 11°
Cosme et damiani **S**a p fide. si
Dionisi iuenti sut m^x ihesu dⁿ.
Vndeci miliu vngiu **S**eda ad cor. p. 10°.
Cui glatur. si. exhibe x^o
Symonis et iude. ad ro. 8°. **S**cim⁹ qm
 diligen⁹ deū si. a caritate qe m^x ihesu dⁿ.
In festo reliqaz ad heb. 11°. **S**a p fide. si.
 mueti sut m^x ihesu dⁿ.
Cecilie vngis **S**eda ad cor. p. 10°. **C**ui
 glatur. si. exhibe xpo
De sca trinitate **S**eda ad cor. p. 13°. **G**audete
 si. cu oibus vobis ame
Bartholomei ad Ephes. 2°. **I**a no estis
 hospites. si. in spu sco
Vni⁹ apli. sicut bartholomei
Vlinox martiz sicut reliqaz
Vni⁹ vngis **C**ui glatur. sicut agnes
Pro defunctis
Ad tessalo. p^a. 4°. **N**olum⁹ vos i⁹grare
Rps resurrexit a mortuis ad cor. p. 15°.

iste liber pertinet ad cart. hinc. hinc. hinc.

Incipit prefatio

Hortatio euntate
metropoli archaie
grioms grecor scripsit
apulus paulus hanc
epiam romans quos
no ipse no petrus
non quilibz aplor
pnu instruent sed
quida iudeoz credentiu qui ab iherusalib
roma venientes ubi princeps orbis reside
bat cui erat ipsi subiecti. Fidem qua apud
iherusalma didicerat romans euageliza
uerat. Causa aut scribendi hac epiam
hec pbatur extitisse. Orta est contencio
iudeos credentes et gentiles etia ad fidem
conuerentes. Iudei siquide credentes ppter
scos pres a quibz origine ducebant. et
ppter legem qua soli mt gentes recepant
despiciant gentiles ad fidem veniens.
utpote idolatrie supersticom hactenus deditos.
dicentes ppter obseruanciam legis aut
seruauerant meruisse accipere se gram xpi
fidemq euagelii. Et contra gentiles pfeze
bant se nichilominus iudeis. imperantes
eis mortem filii dei. Simulqz ptestabatur
se idolis obsequiu veneratois no exhibuisse
si legis precepta aut prophetaru oracula
habuissent. Omibus igitur hinc pbuit
se paulz aplus mediu omis illoz gteros
destruens que in prologo hinc eple
narratur. et qsi bono coronator exteta
manu illos alloques omis ad vnam
concordia adduxit. Ostendeb nullu con
mentis suis saluatu sed p gram ihu xpi.
qz oes et iudei et gentiles sub peto tene
bantur. **Epistola** Epla grecor voca
bulo latine dicitur sup missa vel addita
sicut epigramma sup scriptura et epitaphiu
sup sepulchru. **Ep** siquide sonat super
stola vero missa. **Epla** aute iste dicitur
dicitur sup missa vel addita. eo q sup
vetus testamentu et gram euagelii ubi
pfecta fatus cositat ab aplo sint misse

credentibz ad reseranda patria seu e
atqz orientia vicia et ut si qd tras
gresso fuit euage. hic inueniat me
dicamentu salutis quatinus vndicta
euagelii possit effuge reditus illi p
digna pmiam pateat. **Sup** misse no
dignitatis causa qz supercellant sed
ad copletionem illoz postea scpte sut
Epla aut ista no illoz illu ordme tenet
in corpe eplaru quo est scpta sed causa
dignitatis romanz qui tuc tps vniuersis
gentibz imperabat primatu obtinuit.
Hoc aut factu est no ab aplo sed potiqz
ab illo qui omis eplab euagelii vno corpe
curant collige. **Notandu** aut qz sicut
moyses legislator et israhico poplo a pha
raone liberato dedit precepta legis
tradidit. Ita paulz aplus credentibz
in xpm et a pharaone spiritaliter
decem eplab scripsit. Na quoz reliqs
ad discipulos misit. duas videlicet theotheo
vna tito vna philemon. **Pauli**
Paulus ut **heronimus** dicit a primo spolio
qd ecce sic contulit a paulo videlicet
sergio pconsule que apud capen con
uertit. hoc nome sibi iposuit. ut sicut
parthicus qui parthos superauit. et
germanicus qui germania vicit. qlibz
dux vnoz est ductus. sic ab eo pncipe
que prius superauit sit appellatus paulz
Beatus augustinus dicit modicu mt ptari
paulu id e. humilem **U**n et ipe dicit
Ego su mng omi aplor. **Dicitur** et
a potu paula sedm quosda id e a
cessatione psecutois. **Vel** certe ut dca
dicit. **In** nomine itelligitur fuisse ut
plurim nunciatu duobz noibz vocati
sicut ozias qui et azarias in vetri testa.
In nouo vero matheus qui et leui **U**n
in actibz aplor legitur fuit paulus
qui et paulz nuntiebat et confidebat
iudeos. vel etia more scor comutato
meruit nois ut abraham et iacob **Et**

Simon qui et petrus vocatus est a dno
ut qui persecutor vocatus est saulus id e
infernalis post predicatoz effectus dicit
paulus. De huius xpi discipulis
De Apostoli. Aplis grece latine
dicitur missus. Et iste a dno audiuit
longe mita te ad gentes. **De aplor aut**
genera sut quor. **Prmu** est qd neqz
ab hoibo fit neqz p hoies. sed a deo nro
de quoru nro fuerunt moyses xparas ali
q plim phar duodeci quoz apli. qu
quans ab hoie xpo essent missi tm ne
homo eat et verus deus. Moysi ergo
dictu est. Mita te ad pharaone. **De**
quoz. **Quo** mita te et quis ibit ex vobis?
Et ille. Ecce ego mitte me. **Et dno**
Vade inquit ad pplm istu. **Sedm** qd
a deo quide est. sed p hoem. **De quoz**
nro fuit iohes qui deo percipiente atqz
volente p moysen missus est. **Alm** qd
plim electione ppli pro vite meritis
deo volente electi sut. **Voluntas** em
ppli pleruz voluntas deo est. **Teriu**
qd ab hoie tm est et no a deo. cu fauce
hoim quis eligatur. no pro bona conu
satione neqz causa religionis sed nobi
litatis putela. vel qui precio subrogat
in sacerdoti dignitate. **De quoz** nro
dicit vni btius Ambrosio. **O** epi nisi
centu solidos dedisses hodie epus no
fusses. **De istoz** etia nro erat illi de
quibz dicitur. in libris regu qui ipis
ieroboa nplebant manq suas et fiebat
sacerdotes vedoz. **De istis** ergo talibus
dicit dno p. **pheta.** **Ita** regnauerunt
et no. **ex me.** **princeps** existerunt et no
cognom. **Quartu** quoz quoz e aplor
qd neqz a deo neqz p hoies fit. sed a
semetipso tm capiat ut sut pseudo pbe
et pseudo apli dicitur. **hec** dicit dno
cu dno no miserit eos. **Sciend**
aut int hos omis quosda tate digni
tatis esse vt et aplatus et phetic hoie

sublimentur aut fuit **Moses** **pharaon** **phar**
quoz baptista de quo dicit **Ecce** mitto
angelu meu ante faciem tua. **De** qlo
fuerit etia apli qui pma electi et
tormenta regnoz suis auditoribz pbe
erut. **Quosda** vero phetic honore
tumo insignitos. **De Romanos**
Romanos appellabat hic apls qui ex
iudeis gentibusqz crederet in partibz
italie habitabat. **Interpretantur** aut
romani sublimet sine tonatez qz illo
tempore quo aplis hat eplam ad misit
cunctis gentibz pncipabatur. **Deoqz**
sublimiores erant cunctis pplis et into
nabat precepta publica et priuata
ecozqz fama in omi hain resonabat
ore

Capitulum primum
Dulus seruis ihu xpi
De nomine apli xpi
supra dictu est. Sed
quid nobis est cu
dno dicit. **Iam** non
dica vos seruos sed
amicos meos. **quere** aplis se serui appel
let. **Ad** qd dicendn est duo genera
esse seruitutis vni videlicet timoris. alim
amoris. **Est** siquide seruitus timoris
qua timet seruo dno metuens ab eo
flagellari. si p oia eius voluntati no
obediatur. **Et** est seruitus amoris filia
tionis qua seruit bonis filius patri
timens eius offensa. **Quo** fit genere
seruitutis vocat se aplus serui ihu
xpi de qua et ipse dno ait. **cu** feceritis
oia que prepta sut vobis. **dicite** qua
serui nrales sumus. **hec** est no seruitus
timoris et pene seruilis sed amoris
et filiationis quo ad instar filii no vult
offendi xpi. **Ihesu** hoc nome est
ab agelo humanitati ipositu dicente
illo ad maria. **Vocabis** nome eius ihu
Ihesu aut **legit** latino eloqo saluator
uel salutaris interpretatur. **Quignois**

ethnologica exponens agelas dicit
 ipse saluare faciet populum suum a peccatis eorum.
 Summe nomen deitatis illi requiritur
 verbum patris vocatur. **Cristi**. **Cristus**
 grece latine dicitur vinctus. hebrance
 messias. Siquide vinctus est ipse oleo non
 visibili sed oleo invisibili plenitudine
 visus spiritus sancti. de qua vinctio dicit psalmista
 vinctus te deus deus tuus deo leticie.
 Alius olim fuit appellatum. hoc nomen
 sacerdotibus et regibus et prophetis. Sed ihesu
 factum est proprium. **Vocatus**. **apostolus**. Est
 vocatio generalis de qua dicit multi sunt
 vocati. Est et specialis de qua ait quodam
 loco idem apostolus. quos vocauit hos et ius-
 tificauit. secundum qua vocatus est paulus
Apostolus. id est missus. **Notandum** autem
 idcirco nomen apostolatus ab apostolo in omnibus
 episcopis esse positum ut maioris honoris
 et dignitatis esset episcopis apud auditores.
Segregatus. segregatus dicit id est
 electus ad euangelium dei predicandum
 Vel segregatus id est a grege separatus
 a ceteris viz discipulis non mente
 sed corpore quia dum ceteri unum et animam unam
 habent cum ceteris segregatus est ab aliis
 eius corpore spiritu sancto precipiente.
Segregate in barnaba et paulum et
 destinatus est gentibus totius orbis predi-
 cator. Verbi gratia. sicut homo extendit
 brachium ad operandum non tamen perditur
 a reliquo corpore. Ita paulus apostolus desti-
 natus est gentibus quidem ad predicandum
 sed tamen non ideo separatus est a ceteris
 apostolis mente et desiderio. Et cum reliqui
 coepistoli singulis in locis predicasset et
 singuli regna tenuissent. Vbi gracia
 andreas achana. thomas indiam
 matheus ethiopia. ille omnibus gentibus
 et regibus predicator extitit. Vnde ipse
 dicit. Cui operatus est petrus in apostolatu
 transitoris operatus est in et in gentes.
 Et tale est. ac si alius vobis dicit. Cui

petrum constituit in gentem iudeorum voluit
 me quoque perficere multitudinem omnium gentium.
In euangelio dei Martini dicitur. **In**
 euangelio ihesu christi. **Hic** contra euangelium
 dei subauditur patris esse affirmat. **Dicitur**
 fit ista diuersitas. Quia ut filius ait. omnia
 patris sunt et sua patris. idcirco unum
 euangelium ceteri possident. et bonum unum
 Nam sicut una est substantia patris et filii una
 personarum una diuinitas ita unum euangelium
 est patris et filii. **Quod** est ergo euangelium
 bonum unum ut diximus. Et quod est melius
 unum quia omnipotentem deum trinitatem habentem
 in personis unitatem in substantia patrem
 ingentem filium gentium spiritum sanctum pre-
 dentem ex utroque. annunciare quare na-
 tunitatem christi secundum diuinitatem ante secula
 secundum humanitatem in fine temporum miracula
 ipsius. passionem resurrectionem ascensionem
 ad celos. aduentum illum ad iudicium
 resurrectionem gentium gloriam electorum
 damnationem reproborum. **Ad** ista omnia
 predicanda segregatus est apostolus. **Sequitur**
Quod supple euangelium ante promissit
 per prophetas. Sicut promissit deus pater
 per prophetas filium suum ad salutem gentium
 in mundo esse venturum sic et pro-
 misit spiritum sanctum. **Notandum** quia cum dixisset
 per prophetas statim subintulit **suos**.
 prophete enim nomen commune est et accipit
 aliqui pro bono aliqui pro malo. Nam
 sicut fuerunt in veteri testamento prophete
 boni qui spiritu sancto afflati multa sibi
 diuinitus ostensa predicauerunt. Ita fuerunt
 et falsi dicentes hoc dicit dominus cum dominus
 non miserit eos. Vnde et per isaiam dicitur.
Et propheta loquens mendacium ipse cauda
 est. Non ergo per istorum ora promissit euangelium
 sed potius per illos quos ipse in veritate
 misit. Vnde dicit per isaiam. Disponam
 domum israel et domum iudee testamentum
 nouum et euangelium. **Et** iterum. **Secundum**
 vobiscum pactum scriptum est. **psalmista**

quos qui lege mosaica habuit ex
orabat dicens lege euangelii constitue
michi. In scripturis scis de filio suo.
Sunt scripturae non sicut sunt de prophetarum
platonis sine aristoteli carmina poetarum
homeri sine virgilio aliorumque poetarum
gentilium. Scripturae vero sicut appellantur
lex et prophetiae atque psalmi quia
sanciant observatores suos prohibendo
vicia et commendando virtutes. De
scripturae sanctae vel quod euangelium de filio
patris. i. de christo sunt quia illum annuntiat
Multi quidem sunt filii dei secundum adop
tionem de quibus iohannes dicit. quia quibus
repperit eum dedit eis patrem filios
dei fieri. Sed unus est proprius naturalisque
dominus ihesus christus de quo ipse patris. hic
est inquit filius meus dilectus et de
quo apostolus subdit. Qui factus est
ei. i. deo patri filius. ex semine dauid
secundum carnem. Dominus ihesus ex duabus
substantiis. diuina scilicet et humana in
unitate suae personae subsistens verus
est deus et verus homo. Secundum quod deus
est non est factus sed genitus quia non
est creatura. Secundum carnem autem
factus est ex semine dauid qui fuit de
tribu iuda. de cuius progeme descendit
beatissima virgo maria. ex cuius
semine formata est caro diuina ope
spiritus sancti in virginali utero. Unde satis
conuenienter dicit apostolus. qui factus
est deo patri filius ex semine dauid
secundum carnem. qui erat dominus et creator
dauid secundum diuinitatem. Qui predestina
tus est. i. preordinatus et preinitus
filius dei in virtute scilicet diuinitatis
et in potentia verbi a quo assumptus
est ipse homo in unitate personae.
Origenes dicit. qui predestinatus est
filius dei. dicens destinari illum posse
qui est predestinatus qui non est. At
vero secundum beatum Augustinum melius est

dicendum qui predestinatus est filius dei
quia non de verbo loquitur hic. sed de
homo qui non erat antequam factus esset
Humilitas enim que non erat antea illa
est predestinata et preinita siue preor
dinata siue suis meritis ut filius
dei esset. assumpta a verbo in virtute
diuinitatis et potentia verbi et unita
illi in unitate personae. Secundum spiritum sancti
factoris. Spiritus sanctificator appellatur
hic spiritus sanctus. qui scitatem prestat angelis
et hominibus iustis. qui etiam fornamunt
rouificamunt sanctificamunt ipsum hominem
in utero virginali ex semine virginis
siue scilicet viri. Considerandum autem
est. quia non fuit ei spiritus sanctus pro semine
nec dicimus illum patrem esse humanita
tis ne dicantur duo esse patres quod omnino
necesse est dicitur. Non enim omnino quod nascitur
ex nobis utique filius noster est. Unde
gratia capillus nascitur de capite et
tamen non ideo filius capitis dicitur. De
diculi quoque ex nobis nascitur et
tamen ideo filius nostri nequaquam dicitur.
Ita ergo et ille homo assumptus a verbo
de spiritu sancto est conceptus et operante spiritu
sancto formatus sed tamen non est filius spiritus
sancti. Iugatur ergo ita beatus Augustinus
docente. Qui predestinatus est filius
dei in virtute diuinitatis et potentia ubi
ex resurrectione mortuorum primus
resurgens et primus celos penetrare.
Destructo enim mortis imperio ipse primus
omnium mortuorum electorum resurrexit
Iuxta quod iohannes de illo dicit. Qui est
primogenitus mortuorum et princeps regum
terra et principis dormientium propter
et sicut primus resurrexit ita et primus
celos penetravit datus fidelibus suis
post se aditum ingrediendi. Aliter secundum
beatum Ambrosium. Merito dicit illius
predestinatus esse filium dei ex resurrectione
siue post resurrectionem quia tunc patuit verus

filius dei esse quā in morte illius multa
 miracula accidētia cōpulerūt dicere
 vere filius dei erat iste. Si quidē anq̄
 suspēderetur in ligno pro salute hu
 mani gēis et moreretur multaq̄
 miracula fierēt in passione illius
 que euāg^m narrat. a paucis cog
 nostebatur filius eē dei. in tū vt ap
 apli quoz dū cōprehēdētur relicto
 eo fugerēt. Sed postq̄ sol obscuratus
 est in morte eius. terra cōtremuit
 monumēta apta sūt. velū quoz tē
 pli scissū est. et postq̄ r̄surrexit cog
 nitus est esse verus filius dei. Sine sic
 caā quā post r̄surrexerit a se ipso
 sua misit aplis spm scm quo inflā
 mati ceperūt loqui om̄i gentiū linguis
 magnaia tūc potiq̄ cognitus est esse
 verus filius dei ab hīs videlz de quibus
 lucas dicit. q̄ vna die crediderūt
 tria milia altera die quinq̄ milia.
Digna autē cōsideratiōe cōaduer
 tendū est. q̄ nō dicit apls absolute
 qui p̄destinatus est filius dei in v̄tute
 ex r̄surrexerit. sed adhuc aliqd̄ addidit
 dicens ex r̄surrexerit mortuoz ihu xpi
 idē. tūmō electoz ad se p̄tinentiū.
 Simulq̄ nobis demōstrat q̄ sicut
 sua r̄surrexerit nobis parauit. Ita
 quoz multoz mortuoz corpa et
 ciās parit scū resuscitauit tam
 illoz de quibz d̄. multa corpa s̄oz
 qui dormierūt surreperūt q̄ etiam
 om̄i elōz. Ex horū ergo mortuoz
 r̄surrexerit apparuit verus filius dei esse
 ihesū xps. idē. ex illoz qui ad se p̄ti
 nebat quos ip̄e resuscitauit ad vitā
 et de quibz idē ip̄e apls dicit. **V**isit
 ip̄e p̄mogenitū in multis fr̄ibz. Nā
 de resurrexerit mortuoz reproborū
 nichil hic habetur. Potest et ita con
 ūmgi. **P**aulo sermō ihu xpi vocatus
 aplus ex r̄surrexerit mortuoz ihu xpi.

Des quidē apli ante d̄m passionē sūt
 vocati ab ip̄o paulo v̄co post r̄sur
 rectionē eius. **¶** quē accepimus gr̄m
 et aplatū ad obediendū fidei in oī
 bus gentibz pro noīe eius. **G**ra dicit
 gratis data et gr̄m debemz hic itel
 ligē fidem et remissionē pctoz vel
 paciam om̄i labori pro qua remun
 erabimur in futuro q̄ oīa nullis p̄cedē
 tibus meritis gratis data sūt cunctis
 fidelibz sicut idē egregius p̄dicator
 dicit. **G**racia salui facti estis. **A**platus
 vero noīe debemz itelligē legatiōz
 p̄dicatiōis quā ip̄i soli apli corūq̄
 seq̄as acceperūt. qui sicut post illos
 officii p̄dicatiōis tenuerūt. et ne q̄s
 putaret q̄ in vna gēte tūmō isrlitica
 accepissent legatiōem p̄dicatiōis dicit
 in oībus gentibz ad obediendū fidei
 accepisse illos aplatū. r̄ ut om̄s gē
 tes obediant fidei euāgelii et xpi
 qd̄ vnu est. **F**ides autē dicitur. eo. qd̄
 fiat ut p̄mittitur. constat autē n̄t̄ deū
 et hoīes. **V**bi gr̄a. **T**epore baptisma
 tis p̄fitemur nos credē in deū p̄m̄
 oipotentē et in ihū xpm et in spm scm̄
 abrenūciare quoz dyabolo et oībus
 pompis eius oībusq̄ opibz eius. **S**i
 hoc obseruamus fidei obediūg. sicut
 infidelitatis arguim^r. **F**ides ergo est
 vt diximus cōfessio sc̄e trinitatis et
 solidū fundamentū religionis qua v̄ca
 ceter credimz id qd̄ nequaquā videre
 valems. **S**i autē qd̄ credimz iā videmz
 fides iā nō est habēda sed cognitio. **N**o
 tandū quoz q̄ pro noīe xpi r̄ vice
 noīis eius dicit se accepisse aplatū. **S**ic
 em̄ ait eis d̄s. **S**icut misit me p̄ter
 et ego mitto uos r̄ sicut misit me p̄ter
 in noīe suo. ita et ego uos vice noīis
 mei mitto ad p̄dicatiōē. **V**n et idē
 aplus alias dicit. **P**ro xpo r̄ vice xpi
 legatiōē fungimur. **I**teq̄. **O**bscuramus

pro xpo reconciliam deo In quibus estis
et vos vocati ihu xpi. In quibus sub
audis gentibus estis et vos rome habi
tantes iudei et gentes vocati ihu xpi
et ab illo vocati estis pro nobis ut in eu
credatis. Vel etiam in hoc vocati estis
illig. quia ab illo nomine christianitatis
meruistis. Omnibus qui rome sunt
dilectis sanctis dei vocatis sanctis dilectis
dei dicit et electis ad fidem ad gratiam
Et autem dicit vocatis sanctis. sic videtur
hec verba sonare quod iam sancti essent
quoniam vocati sunt sed non conuenit. Qui
enim erant peccatores et iniustissimi
vocati sunt sancti et ad hoc electi et
vocati sunt ut essent sancti et sanctificati per
baptismum. Tale est et illud quod in
canticis zacharie patris beati iohannis
canitur. Visitauit inquit et fecit
redemptionem plebis sue. Non enim
inuenit illam plebem suam sed visitando
et redimendo suam fecit. Si subaudia
mus ut quidam volunt salutem optat
dicens ita. Paulus scripsit ihu xpi
vocatus apostolus omnibus qui sunt rome
dilectis dei. et qui ad hoc vocati sunt
ut sancti sunt salutem optat. Et erit hic
ponenda distinctio vocatis sanctis. Si
vero sine subauditione salutis intellex
erimus accipientes hoc quod sequitur
per salutem media quidem distinctio
erit ubi dicitur. Vocatis sanctis plena vero
distinctio est per trahenda usque domino ihu
xpo. Notandum autem quod initium huius
epistolae longo circuitu distenditur ac per hoc
eius distinctio sollicita est consideranda
simulque consideranda salutaciones epistolae
sub tribus personis consistit. Legatur enim
per comata ac distinctiones. Paulus scripsit
ihu xpi etc. usque in quibus estis et vos
vocati ihu xpi ubi ponatur media
distinctio. Deinde inferatur omnibus qui
sunt rome vocatis sanctis ibique fiat plena

distinctio et subaudiatur tertia persona
salutem optat. Nam quod sequitur. Gratia
vobis extra salutacionem est. quia secunda
persona est ad quam debet post saluta
cionem prima loqui. Gratia vobis et pax
a deo patre nostro et domino ihu xpo sub
audis scilicet sit. Gratia vobis et fides
et salus qua remittuntur peccata tempore
baptismatis. Et pax qua reconciliamur
deo patri per sanguinem filii sui. Quidam
volunt ita distincte intelligere ut dicant
Gratia vobis a deo patre qui gratis misit
filium suum et pax a domino ihu xpo. cuius
passione reconciliamur tantum deo quam
angelis. Sed melius est ut utriusque a
patre datum intelligatur utriusque a filio.
quia gratia et pax a patre et filio equaliter
conferuntur. Spiritus vero sancti persona dicto
relinquitur quoniam in domo sua cum coepet
dit et in gratia et pace. Aut enim veritas
samaritane mulieri. Si scires domum
dei et spiritum sanctum. Cuius enim per eum dimittitur
honorantur electi. ideo ut diximus in
domo sua intelligitur. Gratia enim id est
remissio peccatorum quam percipit credentes
in lauacro baptismatis et pax per quam
reconciliatio equaliter a tota trinitate pres
tatur. Primum quidem gratias ago deo meo
pro omnibus vobis. In cuius salutacione.
post salutacionem vero sequitur statim textus
epistolae. Beatus apostolus in exordio sue epistolae
a gratiarum actione coepit. adimpletor
utique mandati sui quo dixit alibi. In
omnibus gratias agite. Gratias inquit ago et
laudes refero deo meo pro vobis. Hinc
autem addidit meo. quia cum omnium rerum unus
sit deus per naturam. eo quod sit creator omnium
illis tamen tempore per gratiam deus deus esse qui
merito fidei et iusticie eius cultores esse
probatur. sicut beatus paulo aliusque fide
libus. Hinc dicitur. Ego sum deus abrahamae
deus ysaac et deus iacob per gratiam scilicet
et vite meritum. quia fides vera amicitia

tur in uniuerso mundo. A toto parte ar-
 cipe. Neq; em totus mundus illoz fide
 annuabat sed p plures ptes mundi
 diuulgabatur. noua fide eua^m eos pte
 pisse. utpote qui tuc tepois pene oibz
 gentibz diuulgabantur. Ab illis qui roma
 ueniebant indeq; ad ppa repeiebant eoz
 fides multis nunciatur gentibz. Fides
 aut dr eo q; fiat r ut sicut pmittitur ita
 debeat adimpleri. si aut no fuerit adimpleta
 ia non est fides. Testis em michi est
deus. Videtur con^m dnuu pceptu in
 rare aplus quo dr nolite iurare omo
 sed qz veritate iurare nccitate copellere
 no est peccare ut b^{us} Aug^{us} dicit loatys
 aplus ut crederetur ab auditoribz d^m
 iurat no peccat. Tutius est tu no iurare
 qz qui mag^{is} iurat mag^{is} pcuru ppetrat
Cui seruo in spu meo. Non aut adoro
 sed seruo. Sunt quida qui corpe et uice
 den aut hoies ficte adorant et no spu
 r mentis affectu. Iplius ergo q; dicere.
 Cui seruo in spu q; adoro. qz itelligit
 hic pauciu amoris et integre dilectois.
In euagelio filii eia r in pdicatione xpi
serua^m ut dymus bonu mieu sonat
 dicit em penitencia agite appropinquabit
 em regnu celoz. Pdicare quippe co
 ceptione et natiuitate xpi et reliqua
 dispesatois eius misteria euagelizare
 est. Q sine infusione meoria v^{ri}
facio semp in oroiibz meis. Sine inter
 missione dicit. qz oi die oi nocte orom
 insistens eoz meoziam faciebat. Nam
 alit hec verba stare no ualeat quia
 comedebat dormiebat. Homo siquide
 mortalis erat adhuc aplus. Ideoq;
 indigebat opari comedere atq; dormire
 H^{is} em oibus indiget homo mortali
 tegumne indutus. In hoc uo q; orom
 instabat in semetipso pmi ptebat
 ope qd^m xpc alibi sub auditoribz exhor
 tando pceperat. Sine infusione

inquens orate. Obscras siquo modo
 tande aliqu prosperu iter habeat in
 uoluntate dei uenendi ad uos. Si quo
 mo r aliqu mo tande r ad ultimum
 vel vix. Bene dicit obscras si aliq
 modo vix aliqu prosperu iter habeat
 in uoluntate dei uenendi ad uos. Sim
 fut quida qui dei pmissione non uo
 luntate pspex iter uidentur accipere
 ad malu. si qm homicidm aut aliqd
 scelus festinat ppetrare. Sed aplus
 oia ppera que sine uoluntate dei ue
 niunt nichilipendit et pro nichilo depu
 tat. Na alit pspex iter se posse
 habe no putabat nisi eub uoluntas q
 oia nouit et in oibz homines puenit
 pcedit et fouet illuc cu duxerit ubi
 fructu aliqu haberet. Desidero em
uide uos. Ideo dicit desiderare eos
 uidere ut illos ad amore suu excitaret
 ut et xpi desideraret illa. Desidebat
 autem illos uide ut aliqd gracie pda
 tois et miraculoz illis largiret. sicut
 sequentia manifestat. Desidero inquit
 uide uos ut aliqd gr^e spiritualis im
 pnytiar uobis ad confirmados uos. r
 ut confirmem fidem vram doctrina et
 pdicatione et miraculoz uirtute. Supplea
 qz meo aduentu si quid unig habetis
 in fide. Vel ecia ut doceat uos pfecta
 caritate h^{re} ne ab inuice desideatis
 et discordia habeatis sicut nuc audio
 id est sil' cosolatiu uobis. p ea que nuc
 est fidem vram atq; mea. Cosolatur
 magistri de pfectu discipuloz qm sz
 stabilimentu fidei reperiunt in illis.
Contra cosolantur discipuli du adue
 tu mgroz cumulatue illis gra sp^{us}
 sci vel du sua sciam et fide mgroz
 scie et fidei recordare et copticpare
 intelligunt. Nolo aut uos ignorare
fres qm sepe pposui uenire ad uos
 r et uolui et disposui et phibitz su

usq; adhuc. Prohibito est paulus aplos a
deo ne antea romam veniret q̄ gentibus
circa iherosolimam positis sacra inuenerit
evange^m. Deinde vero p̄ macedoniam
asiamq; minore predicando illucitu veni
ens que est p̄ma pars europae tande
iuxta animi sui votu veniret romam. Sed
ergo aplos dixisset sepe se destimasse ve
nire ad illos poterat aliqs illoz ei obui
are. interrogando ac dice. O bte paulo
cur disponebas venire ad nos p̄tores?
Ad hoc ille. Ut aliquis fructu habeat in
vobis sicut et in ceteris gentibz. ut me
cede eterna spiritualis gre habeam in
vobis de meo labore sicut et in ceteris
gentibz. Grecis ac barbaris sapientibz
et insipientibz debitor sum. sapientes
appellat iudeos et grecos a quibz ois
sapia diuina et ois phia mundana
exordiu supsit. Insipientes vero barbaros
aliasq; gentes sicut sunt theutonici bri
tones aliq; qui illoz coparatioe idociti
et q̄si sine lris erant. Na sicut ab he
breis receperunt latin oem diuinam
scriptura. ita et a grecis oem phiam
seculari. Et cu in hac sapia floruerent
siquide sapientes facti sunt. ois vero
reliquas gentes barbaros vocabant.
Quoz supbia confudit aplos did in
sequentijs p̄ponit eis iudeos. Sed costi
derandū est quid accipat aplos ut eoz
debitor eet i sapientiu et insipientiu.
No ab yns acciperat aliqd sed a deo hoc
domū accipat. ut oim gentiu lingua
loq̄retur. quibz eisdē gentibz fide xpi
utpote debitor predicare debeat. Vel certe
in hoc erat debitor oibz gentibz qz sicut
bitus aug⁹ in expositioe eplē ad ephesios
dicit. p̄re oibz aplos sapiam diuinā
p̄cepit. Et q̄re hoc nisi oibz p̄ncipibz
oibusq; phis p̄ sapiam sibi datā resistē
posset. Un et dñs ait de illo ad anania
Hab electois michi iste est ut portet

nomē meū corā regibz et gentibz. Sapi
entibz debitor erat ut eis p̄fida et alta
misteria de p̄p̄ diuinitate pandet. sicut
ip̄e dicit alibi. sapiam loq̄mur ut p̄fos
Insipientibz vero debitor erat ut s̄dm ca
pacitate illoz eis vba misterioz cōmit
teret quibz ip̄e dicebat. No potui loq̄ vobis
tāq; sp̄italibz. sed q̄si carnalibz. Insipien
tibz quoq; in hoc erat debitor ut illoz
insipientia patient ferret. Ita qd' in
me promptū est i. manifestū. et vobis
qui romē estis euāgelizare. Ordo vboz
est p̄ter et sensu. Quia sapientibz et insi
pientibz debitor sū vobis quoq; qui romē
estis multo promptior est mea volūtas
ad euāgelizandū. et sicut de fide oim
gentiu ita etiā de p̄fectu v̄re vestre
fidei opto magis sublimisq; fulgere.
No em̄ erubescō euā^m subauditur p̄
care. Quida credebāt in filiu dei et
verecundabantur p̄dicare qz natus esset ex
fōmā qz crucifixus. q̄i euā^m nolentes
iurā facē filio dei. Sed hoc no erubescē
bat paulus qui dicebat. Non erubescō euā^m
p̄dicare. Ac si dicit aliis verbis. No erubescō
filiu dei p̄dicare in fine tēporū natū qz
scio ante oia sc̄la equalē p̄i gentiu.
No erubescō mortuū p̄dicare. que scio
superata morte tria resurrexisse die. et
deinde celos penetrasse. Et q̄si diceret
aliqs q̄re no erubescō. euā^m. Aut v̄q;
em̄ dei est in salute oī credenti iudeo
p̄mū et greco. Virtus dei est euāge^m
in salutem oī hōi credenti. qz p̄ illā fidem
et opationē quā euā^m annūciat. De
creuit deus saluare gens humanā
P̄feruntur mo iudei grecis. vel qz ante
illos leges diuinas humanasq; habuere
vel qz enutriti in lege cito p̄ cognitōz
legis p̄uenierunt ante illos ad fidē euā^m
videlicz q̄i post ascensionē dñicā p̄dicā
tibz aplos crediderunt ex eis vna die
tria milia. altera die quinq; milia et

Demerps multa milia. Sive etiā in hoc
 presertim iudeos grecos qz qm apli a qbz
 greci doctrina fideqz emanat qsi a magis
 picipiebatur ^{natura} erat iudei. Non dū
 aut noie iudei om̄s iudeos credentes
 debē intelligi. et noie greci om̄s getiles
 debere cōprehēdi. Iusticia em̄ dei in co.
id est evā. reuelatur ex fide in fide.
 Iusticia dei i iustificatio qua iustificat
 in se credentes in evā manifestatur cū
 dicit. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus
 erit. Iustus erit. Hec est iusticia qua om̄s
 credentes dono patris ac filii et spūs scti
 iustificatur. Que idcirco iusticia dicitur
 qz eam impetendo fidelibus iustos eos reddit
 et hoc ex fide subaudiendū legis in fide
 scti evā. si ad iudeos referas. Quia em̄
 in lege vniqz dei noticiā et lege fidem
 habuerūt sicut dicit in exodo qd' audi
 derūt dno et moysi seruo eius. faciliqz
 ex fide et cognitiōe vniqz dei ad evā
 trāsentes fidem scti trinitatis pceperūt.
 Cōter om̄s credentes a fide vltorū trā
 sient qnqz ad fide verū. qz qd' pmittit
 evā. fidelit' exhibebitur p spem pre
 miorū. qm qd' mō tenem' in fide et in
 spe tūc possidebim' in re. Iuxta qd' b'us
 iohānes dicit. Qui filii dei sunt in spe
et nondū apparuit qd' erim' in re.
 Scim' autē qm cū apparuit silēs
 ei erim'. videbim' em̄ illud flanti est.
 Sicut scriptū est. Iustus autē ex fide
vivit. Hoc exemplū in oraculo ablatū
 pbe cōmetur. Ex fide ego q' cōcipitur
 corde. pferitur ore. et bonis opibz exorna
 tur. vivit iustus vita etna. Fides autē
sine opibz mortua est. Reuelatur em̄ ira
dei de celo sup oem impietatem et iusticia
hōm. Ira dei appellatur in isto loco vltio
 diei iudicii et vindicta diuina quam
 oibz reprobis infert dñs in die illa di
 cens eis. Ite in igne eternū. Que diuina
 vindicta de celo manifestabitur qz nōde

veniet dñs ad iudiciū sicut ipse p seipm
 dicit filius hōis veniet ut reddat vni
 cuiqz iuxta opū suū. Vt certe diuina
 vindicta de celo manifestatur hoc est
 de ecclia p tubam emanat qz ea que de
 die iudicii et dñi aduentu dyping' ibi
 cōtinentur. Celi em̄ noie ecclia censetur
 sicut ipa veritas dicit. Silē est regnū
celoz dicit v'gmbz. In apocalypsi quoz
 ioh'is multis in locis celi noie ecclia designatur.
 Potest et absolute intelligi dicit
 diuina vindicta de celo manifestari hoc est
 de evange' de quo dñs dicit. Silē est reg
nū celoz semēto qd' abscondit mulier
in farre satis tribz donec semētare
tur totū. Reuelabitur inquit diuina
vindicta sup oem impietatem et iusticiam
hōm. Impietas idolatria sicut ut h'et
 in zacharia Impietas sedebat sup tale
 tum plūbi. Injusticia est qua cōtra deū
 et p'ximū quis iuste agit. Et est sensus
 Vindicta dei qua in evā. dñs cōminat
 ueniet sup om̄s idolatras et pctores.
 Sequitur. Forū s'z hōm dico qui veritate
dei in iusticia detinet. Simplex veritas
 deus iusibilis et icōmutabilis est. Cuius
 religionē i iusticia detinuerūt q'cultū
 soli deo debent creaturis corruptibilibz
 ipendendū iudicauerūt. Veritate in ius
 ticia detinebat qui veri dei religionē
 atqz honore iuste creature quātū in
 ipis erat attribuebāt dicentes lapidi deo
 meus es et ligno tu me genuisti. Quia
 qd' notū est dei manifestū est in illis. Hic
 ia cont' phos hūm scti et maxia pte
 loquitur apls. Et est sensus. Vt dicitur ira
 dei onpotentis veniet sup reprobos et maxie
 me cōtra phos qz qd' notū est p'pue
 dei esse s'z q' ipse sit solus verus deus
 creator om̄i rerū manifestū est in illis
 phis. Ex pulchritudine em̄ visibilū dei
 opm' cogitio opificis et manifestas motuit
 phis q' qd' tam speciose creature specio

siore haberet creatorē. Sicut fertur ad
hebreos de melchisedech q̄ considerata nū
di fabrica vniū deū excellētē creatū
esse dixit et ideo excellētiōra r̄ panē
et vniū deo obtulit vero. Deus em̄ illis
reuelauit suū p̄natiūle īgeniū et rōis
domū atq; aumen studū suū p̄ occulta
inspiratōem reuelauit eis deus q̄ hoc
non est creator qd̄ creatura q̄ creator
est deus. creatura vero est factura dei.
Inuisibilia em̄ nūq; a creatura nūdi p̄
ea que facta sūt intellecta cōspiciūtur.
Id̄ est dicē. Inuisibilia sacramēta opotētis
dei a creatura nūdi r̄ ab hōie marie
q̄ a phis genitū p̄ ea que facta sūt
visibilia intellecta siue p̄cepta et cog
nita cōspiciūtur r̄ nō oculis corporeis
sed oculis mētis intelligitur. De em̄
que facta sūt visibilia intellecta sūt
eius sacramēta inuisibilia. Temporaria
quoq; eius virtus et diuinitas. subau
diendū p̄ ea que facta sūt visibilia
cōspiciūtur mētē ab illis phis. Ita ut
sint inexcusabiles. Virtus dei est que
ciuita gubernat creatā. diuinitas q̄ vni
uersa replet. Ideo ego deus opotētis
p̄ natūale īgeniū et p̄ ea que facta
sūt visibilia dedit phis cognoscē multa
de diuinitate sua. ut illi adorātes ydū
creaturā videlz̄ pro creatore īexcusabi
les sint et nō possint dicē q̄ deū igno
rauerūt. Virtus em̄ dei que sempiterna
est et diuinitas que nichilominus eterna
est ex cōiecturis creature ostenditur.
Quia cū cognouissent deū p̄natiūle
īgeniū vel p̄ creaturā visibile. Non
sicut deū glorificauerūt aut gratias
egerūt. Sed euauerūt in cogitacōibz̄
suis r̄ vniū effecti sūt a sua sapia p̄t
sugbia et ad pristinos errores redierūt
asseribentes sibi facultatē a deo date
sapie. Et obscuratū est insipiens cor
illoz̄. Deū nō glorificauerūt siue non

honorificauerūt q̄ manifestatōem illius
publice nō p̄dicauerūt neq; docuerūt
illū sū esse colendū abiectis ydolis.
Grās nō egerūt r̄ laudes nō retulerūt
illi pro demonstratōne sumiet īeffabilis
boni. Cor quoq; illoz̄ qd̄ illūatū est
p̄ natūale īgeniū et p̄ dei gratiam
postq̄ ceperūt ydola et creaturā ado
rare pro creatore obscuratū est p̄ igno
ranciā. Quid em̄ tetrus ac tenebro
sūb q̄ serpētēs pro vero deo colit. Di
centes em̄ se esse sapientes subaudiē
dū a semetipsis stulti facti sūt in hoc
cū ab illis nō esset sapia. a seipsis
eam se habē putauerūt. Quod em̄
cōtulit illis diuina grā gratis abstulit
vniū cū essent ingrati. Et mutauē
rūt gloriā īcorruptibilis dei in silitū
dne magnis corruptibilis hōis et
volucrum et quadrupedū et serpentū
dis creaturā q̄ mutari p̄t in melius
vel deterius corruptibilis est. Vbi grā
homo corruptibilis est. q̄ corruptitur p̄
senectutē p̄ infirmitatē ad extremū etiā
q̄q; p̄ mortē redigitur in puluere. De
vero opotētis qui nō p̄t mutari aut in
melius vel in deterius sed semp̄ idē et
equalis manet. īcorruptibilis solus cris
tit. Quis gloriā et culturā q̄ soli illi
cōuenit qui deus est. mutauerūt hōies
in silitudinē alioz̄ hōim ut affirū qui
simulacrū belis p̄is mtri regis pro
deo coluerūt. Et babiloni eūdem ipm̄
quē vocabāt bel. Sydoni baal. Iudei et
philistei beelzebūdz̄. et nō solū in silitū
dne hōis mortui et corruptibilis. sed
etiā in silitudinē volucrum sicut romāi
qui colebāt anserem. et egypti qui
colebāt accipitrem. In silitudinē quoq;
quadrupedū sicut egypti qui colebāt
apim hoc est vitam albam. In silitū
dne quoq; serpentū sicut babiloni
qui colebant draconē. et egypti qui

colebant cocodrillū qui est serpens
 aquaticus natans in aqua ut piscis pas-
 cens in terra ut bos. Propt̄ quod id ē
 q̄ cultū et religionē dei falsis yma-
 gibus tradiderūt et uoluerūt ei grās
 referre pro collatis sibi diuitijs domib.
tradidit illos deus in desideria cordis
eorū in inuidia et tradidit p̄missit a se-
 ip̄s. Vel ne scdm desideria cordis eorū
 in inuidia ut cōtumeliis et turpitudi-
 nibus libidini afficiant sine deturpet
 corpora sua in semetip̄s. Idcirco p̄missit
 eos ne in desideria cordis eorū ut ḡng
 punirentur. Quomō p̄missit illos
 ne deus scdm desideria delectationū suarū
 in sequētibz plenis refectur. Cum cō-
mutauerūt ueritatē dei in mendaciū
et coluerūt et seruerūt creature potis
q̄ creatori qui est benedictus in secula.
Veritatē dei in mendaciū cōmutauerūt
 et cultū et religionē veri dei in idola-
 triam. Veritas etiam deus. Mendaciū uo
 idolu. Aliter. Veritas quippe creatrix
 a deo est. idcirco ipsa creatura nō est
 ueritas quā ipsa in mendaciū cōuerterūt
 dicētes solem et lunā aliasqz ceteras
 deos esse. pro nichilo reputātes deū
 qui est benedictus in secula. Veritatē dei
 in mendaciū cōmutauerūt qm̄ ueram
 creaturā a deo factā p̄ mendaciū dice-
 bāt esse qd̄ nō erat. Solem em̄ et lunā
 dicebant mendacit̄ deos esse denegātes
 qd̄ erant q̄ nō sūt d̄i sed solummodo
 creature in ueritate. Creatura quippe
 a deo facta creatura est sed nō est ea
 ueritas que deus est. qm̄ nō est deus.
 Si ergo ille est benedictus in secula. Illi
 utiqz qui cultū et religionē eius idolis
 ip̄endebant erūt maledicti in secula et
 tyales et defectū et corruptibilitatem
 patientes. Iux̄ qd̄ ps̄ta de illis dicit Erūt
temp̄ eorū in secula. Qd̄ est dicē. defectus
 et corruptibilitas eorū manebit in secula

q̄ semp̄ corpora eorū corripentur a ver-
 mibus et igne. Sequitur. Propt̄ca tradidit
illos deus in passiones ignominie. Propt̄ca
 inquit q̄ veri dei religionē in mendaciū
 cōmutauerūt tradidit illos deus id est
 tradi p̄missit. uel ire in passiones et
 flagicia ignominie. Ignominia d̄ q̄si
 sine nōie dignitatis. Inde d̄ ignomi-
 mosus qui desicit habere nomē digni-
 tatis qm̄ in aliquo cōmune dephenditur
 sicut ignobilis sine bono nōie et infā-
 mis sine bona fama quales erāt illi
 de quibz subiūgitur. Nā f̄a fecit eorū
immutauerūt naturālē usū in eū usum
qui est cōtra naturā. Sicut autem et
masculi relicto nālī usū femine erant
in desiderijs suis masculi in masculos
turpitudinē operātes. Naturalis usus ē
 ut uir et mulier in vno cōcubitu cocant
 Contra naturā uero est ut masculus mas-
 culū polluat et mulier mulierem. Si q̄s
 relicta cōuge cū alia cōcubuerit turpi-
 tudinē quidē opatur et peccat sed nō
 cōtra naturā. Cui uero cū ipsa cōuge
 et in alio mēbro q̄ decet cōcubuat cō-
 naturā opat et ḡngit̄ sic̄is peccat. Et
 mercede quā oportuit in semetip̄s
 recipientes. et q̄ p̄mū deū cognoscētes
 nō honorauerūt iusto dei iudicio mercedē
 mutuā caroris sui receperūt. ut non
 seruarent sibi honorē traditi passioibz
 turpissimis. siue etiā mercedē eterne
 dāpnatoibz receperūt quā p̄meruerūt
 pro talibz opibz. de qua idem egregius
 p̄dicator alias dicit. Stipendiū m̄dens
peccati mors est. Et sicut nō p̄bauerūt
et nō elegerūt nec dilexerūt deū habere
in noticia tradidit illos deus et p̄missit
ire in reprobū sensū ut faciant ea q̄
non cōueniūt. hoc est que diuine et hu-
 mane leges p̄hibent. Illi dicuntur deū
 h̄re in noticia. qui semp̄ tāq̄ p̄ntē ti-
 ment et d̄i cōsiderāt eius p̄nciā ubiqz

esse peccare nō audent. Illi aut dicitur
illū nō hēre in noticia qui nolūt cōside-
rare pñcia eius ubiqz esse ut sine timōe
liberius peccent. Repletos oī iniquitate.
Iniquitas est que et anomia dicitur. q̄p̄ cōn-
legē dei fit. Nā nomos lex. anomia vō
q̄si sine legē. Dicitur vero iniquitas mentis
accēbitas dū malū corde cōcipit. Et tū
vero est p̄treatio mali. Iniquitas autē
et p̄treatio ita distinguitur. q̄ iniquitas ad
mentis accēbitatē siue duriciā refertur
vt diximus p̄treatio autē ad p̄laxionē cor-
poris. Malicia est fraus aut astucia
quā videlicet q̄ corde cōcipitur. ope adimplet.
Cogitatio prave mentis malicia dicitur.
malicie votū vel opus malignitas ap-
pellatur. Formicatione. Formicatio a for-
micibus. r̄ ab arcuatis domibus dicitur q̄ for-
mices appellabātur vbi publice mētrices
p̄sternebātur. Formicator autē est cuius
corpus publicū et vulgare est. Avaricia
Avaricia est cupiditas rerū inexplebi-
lis vel adulterium. Et est in hoc loco nō
solum ad pecuniā. sed etiā ad cōtū re-
ferēda. Nequitia. Nequitia est supbia
vel audacia p̄treatio. Vñ dicitur. Ego noui nequi-
ciam cordis tui. Inuidia. Inuidia dicitur
qui aliena felicitate torquetur et sandit
in duplici passione. cū autē qd̄ ipse est
aliū nō vult esse. aut aliū videns esse
meliorē dolet se nō esse cōplēm. Inter
inuidiā autē et zelū hoc distat q̄ zelus
vel emulatio que vñ sūt aliqui in
bonā partē ponitur vt ibi. zelus dñi
excitū faciet hoc. Ponitur et in malā
partē. sicut de ioseph legitur q̄ emula-
tes siue zelantes eū frēs sui r̄ inuidēs
illi vendiderūt illū. Inuidia vero sēp
in malā partē accipitur. Homicidio.
Homicidium dicitur ab hōie et cēdo vbo. Iude
dicitur homicida hōiem cēdens. Recte autē
post inuidiā statim subsequitur homi-
cidium. q̄ ex inuidia p̄cedit homicidium. Vbi

grā. Diabolus cernēs hōiem ad hoc fē-
vt locū gl̄e accipet. quē ille supbia
p̄didit. inuidia ductus interfecit illū
in aīa. Silit cū inuidia cōmotus
contra frēm suū qd̄ respexisset dñs
ad eū dñs et ad mūnera eius. ad ipm
vero nō respexisset mūnera ei⁹ respu-
cūdo interfecit illū. Contentione. Co-
tentio est vbi nō rōne aliquid sed p̄ti-
nacia animi defenditur. vel vbi veritas
nō queritur. sed animositas. r̄ supbia
fatigatur. locutio cōtra alterū siue
aliqua vtilitate cōtentio maxime dicitur
Dolo. Int̄ doloē et dolum hoc distat. q̄
dolor ad infirmitatē corpis p̄tinet. dolum
vero est mentis calliditas dicitur ab
eo q̄ deludit verbis fictis. Int̄ dolum autē
et insidiā et fraudē hoc n̄t̄. q̄ dolum
animo fit. insidie loco siue zelo vel zelo.
Fraus circa fidē mutua. Malignitate.
Malignitas est malicie opus que et
maluolencia dicitur p̄treatio. Susurriones.
Susurro de sono locutōis nomē ac-
cepit qui nō in facie alicui⁹ sed in
aure loquitur detrahēdo et est onoma-
topēa nomē de sono factū. Detrac-
tores. Quidā codices h̄nt detritatōes
sed falso scriptū est. Detractio est alioz
bene gesta opa vel in malū malicio-
se mutare. vel inuidendo fallaci fraude
diminuere. cū autē mala dñi que bona
sūt. aut p̄na bona que magna sūt. de-
trahere eū dicitur qui aliqd̄ alicui sub-
hēre cōp̄batur et diminuere. Deo odi-
biles. Deo odibiles sūt. qui dei odiū
incurrūt. Cotumeliosos. Cotumeliosi
dicuntur qui veloces sūt in vboz iuribus
et aliis aut factis aut verbis iniuriā
faciūt. Verbis s̄z cōtūmēdo aut aliqd̄
hyperādo. factis vero flagellādo. Vñ
legimus de ap̄lis q̄ flagellati in cōs-
lio ibant gaudētes. qui digni habitū
sūt p̄ noīe xpi cōtūmētiā pati. id est.

flagellatione et opprobrio Supbros
 Supbus est puerse caltitudinis appe-
 titor. et qui precellere vult alios. Vnde
 vocatur greco vocabulo yperiphanos
 et sup apparent. Platos Platus est q
 effectur sup mensura sua. Vel qui ma-
 iora institutis no acquiescit. Inuictores
 maloru. Inuictores maloz fut q multa
 mala adueniunt sicut illi erat de qbz
 attens sup diximus. Parvitas no obe-
dientes Parvitas tenent no obteperat
 qui deo pri obedientes existit. Infirmi-
entes Infirmi entes fut stulti et fatu-
 atq; a sale sapie imunes. Incompositos
 Incompositi fut inordinati et lasciu
 qui oia sua inordinata et lasciuose
 pagunt. Omni em infirmis incompositis
et inordinatis Sine affectione et sine
 dilectione dei et proximi. Est affectio
 que ponitur pro afflictione vt in
 eua^o vbi dicit q; seruos contumelios af-
 fectos et afflictos occiderunt. Et est af-
 fectio que ponitur p dilectione vt in
 pnti loco. Abspz federe hoc est sine
 amicitia et pace. Sine misericordia
 Sine misericordia fut qui nec sui nec alioz
 miserentur. pmu em necesse est vt nobis
miam impendamus. Deinde vero alius
 vñ dicit Salomo. Fili miserere aut tue
placens deo. Cum cu inopia dei cog-
nomissent no intellexerunt. qm qui
 talia agunt digni fut morte. Omne
 quod turpe est deo displicet. Et phi-
 liet mala ageret tamen in hoc erant
 conscientes iusticie dei q; in aliis ipa
 vicia reprehendebat. Iusticia q;pe
dei est que odit ac detestatur vicia
et virtutes docet. Qua iusticia illi cog-
noverunt qm vicia deo displice itel-
 legerunt q; qui talia opa agunt qha
 ipsi agebat digni fut morte eterne
 dampnatois. Et qsi no intellexerunt
 du sine timore peccauerunt. No sola

qui faciunt ea subandis digni sunt
 morte. sed etiam qui consentiunt facientibus
 Qui facit peccatum et no consentit dignus
 est morte. Qui no facit et consentit
 in subditis no puniendo dignus est
 morte. Qui vero fecerit et consentiunt
 duplici morte digni fut. Capitulum secundum
Propter quod. et q; no sola ille
 dignus est morte qui facit peccatum
 sed etiam qui consentit. Inexcusabilis es
o homo ois qui iudicabit. hic no tm
 gentile quelibet sed et iudeu alloqit
 et omis gualit peccatos. Iudex ideo al-
loquatur q; illi reprehendebat et dāp-
nabant gentiles quasi ydolatrias et
peccatores gloriates se ad gram vetera
q;pt obseruanciam legis meruisse venire
prelatos autē q; in aliis peccata iudi-
cant et reprehendunt intelligetes esse
peccata et in se no dampnat cu faciunt
idipm. Sic etiam intelligendu est de
 oibz qui alioz vicia reprehendunt et in
 se eadem no emendant. In quo em in-
dicat altera te ipse condempnas. hoc
 ita est intelligendu. Si reprehendis
et iudicab aliu et temetipm ab aliis
viciis a quibz illu reprehendis ob-
seruas et ab aliis te ipm liberab. Si
vero eade ope implet aut maiora
a quibz reprehendis firmit tuu in quo
illu iudicab te ipm condempnas. q; qui
 aliu iudicab quq; iudicaberis et recte
 q; eadem facis quo iudicab. Secundum
qm iudicium dei est sedm veritatis
veritate et sine psonaru atceptione
in eos qui talia agunt. hoc est qui
 illa faciunt que in illis reprehendunt
 in pnti sola attendunt hōes psonas
 potentu diuitu ppinguoz in iudicio
 Sed dei iudicium in hoc est veru q; ipse
 qui verax est no attendit psonas sed
 vite meritū. Existimas autē hoc o ho-
ois qui iudicab eos qui talia agunt

et facis ea qz tu effugies iudiciū dei
An diuitias bonitatis eius et paciēcie
et loganimitatis contempnis? An ignoras
qm benignitas. i valde bona pietas dei
ad pnam te adducit. Ad iudeos quide
loquitur specialit' qui reprehendebat et cō
tempnabant gentiles qsi ydolatrias sicut
iā sup diximus. se aut dicebat hoc pme
missis ut ad fidē xpī veniret. Generalit'
vero omīs alloquitur tā iudeos q̄ gentiles
Et est sensus. Si seruis aut subiecta tua
nō valet effugē iudiciū tuū o homo
humana nūmo sapiens. quomōtu potēs
effugē iudiciū omnipotentis dei. Diuitie bon
tatis dei sūt quibz vniūsu mūdū cotidie
peccātem nō statim punit. expectās illū
ad pnam. sed insup illi benigna largitate
solem et pluuia largitur q̄s plerūqz hōies
cōtempnūt siue despicūt. dū ei grās nō
referūt. Paciēcia est qua p supbia et
procacia mēte peccātes nō statim punit.
Loganimitas q̄ alibi sustētatio siue susti
nēcia vocatur. qua p infirmitatem et
fragilitatē et nō deliberato cō. peccātes
diu portat. expectās illos ad pnam.
Sedm diuitiā aut tuā et ipemētē cor
illezaurizās. i. reseruas et multiplicās
tibi in die ire. hoc est vndictā in
die iudicii et reuelatōis iusti iudicii
iusti iudicii dei qui reddet vnicuiqz
sedm opa sua. bonis bona. malis mala.
Dices ne et reuelatōis siue manifestatōis
iudicii. ipm iudiciū et manifestatio iudicis
omnipotentis dei intelligitur. Cor durum et
ipemētē in scripturis dicit dē cū mēs
humana velut cera i frigore iniquitatis
obstricta signaculū diuine ymagis nō
recipit illud. scz qz dūb in aīa nos hīc
docet dicens. Scī estote qm ego sīs sū
Et de quo p̄tā. Signatū est sup nos
lūmē vultus tui dñe. hīs quide qui

sedm paciām boni opis gloriā et hōiem
et incorruptionē q̄rentibz vitā eternā.
Ordo est vboz et sensz cū subauditōibz
hīs quide qui sedm paciām boni opis
modo laborāt aut viuūt. q̄rentibz sū
vitā eternā i iudiciū dei expectātibz
qui de bono suo nō modo sed in futuro
mercede querūt glōriā et incorruptōez
dabit in die iudicii. Gloriā claritatis
dabit eis qua fulgebūt sicut sol in
regno patris sui. Honorē quo filii dei
erūt. sicut dicit iohēs h̄m. Nūc filii
dei sumus. nondū apparuit qd erimus
scimus aut qz cū apparuit illis ei erimus
qm videbimz eū sicuti est. Incorruptōez
quoqz dabit illis i immortalitatē qz erūt
omīs electi icōmutabiles in aīa et incor
ruptibiles in corpe. hīs aut qui ex
cōtentione subaudis sūt i qui dei iudi
ciū reprehendūt et qui nō acquiescūt
veritati. i. etiā uel xpc. Eredūt autē
iniquitati hoc est medicio oīz malo vel
eciā dyabolo eius voluntatē adimplēdo
ira. i. iudiciū dei veniet. et indigno
hoc est vndictā siue seueritas depna
tionis. Tribulatio quoqz veniet eis de
reatu cōstie et cōsideratiōe peccati et
angustia de seza pnia. hęc aut oīa
venient in oēm aīam hōis operantis
malū. iudei p̄mū et greci. In oēm aīam
dicit in totū hōiem a parte totū itel
ligens. ut illud. descendit iacob in e
gyptū in aīabz septuaginta. Vel etiā
in aīam dicit. qz pmo peccatū cōcipit
in aīa cogitādō. ac deinde peccatur
opere. Sed timendū nimisqz formidādū
qz dicit in oēm aīam hōis operantis malū
hec esse vñtaria. Nulli em peccat omīs
deus nec āgelo nec amico. Peccant
siquidē āgeli et pietis est de celesti sede
peccant hō et expulsz de paradisi gaudiis

Peccantur magis ad ipsum contradicere
 ideoque non est ingressus terram promissis
 Idcirco autem iudeus gentili in culpa
 antefatur quia ipse per legem moysi quam
 ante habuerunt graviter peccaverunt
 legem naturalem et legem scriptam privari
 cando. In gloria vero non causa honoris
 profertur iudeus gentili sed credulitatis
 tpe. Gloria autem qua fulgebunt iusti
 sicut sol in regno dei. et horum quo erunt
 filii dei. Et per remissio peccatorum sine
 reconciliatio qua reconciliamur deo per
 omni operanti bonum. subaudiendum venit
 iudeo primo et greco. primo iudeo de
 inde gentili quia primitie ecclesie ex iudeis
 fuerunt. Non est enim personarum acceptio
apud deum. Cum esset personarum accep
 tio sine distantia apud deum. si propter
 abraham iudeos diligeret. et gentiles dum
 videret colentes abierit. Vel si remunc
 raret iudeis bene vivente et negligenter
 gentile recte crederetur et recte operantem.
Cumque enim sine lege moysi vel x
arum peccaverunt sicut pagani sine
lege peribunt quia non requiritur ab illis
lex. peribunt tamen quia legem naturalem spre
verunt. Et quia evangelium noluerunt recipere.
Et quicunque in lege moysi positi pec
caverunt per legem iudicabuntur. quia sunt
privati. Non enim auditores legis
iusti sunt apud deum sed factores legis
iustificabuntur. hoc est iusti habentur
 et iusti apparebunt. sicut ille volebat
 de quo dicitur. Volens autem iustificare serviet
 ipsum et volens iustus apparere. Cum audit
 legem et non adimplet precepta legis non
 iustificatur solummodo propter auditum. quod vero
 est auditor legis et factor utique ille ius
 tificatur per legem. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter ea que legis sunt
faciunt. Eiusmodi legem non habentes ipsi
 sibi sunt lex. qui ostendunt opus legis
 scriptum in cordibus suis. hoc dupliciter

intelligi potest. Si enim gentes que legem
 scriptam non habent faciunt ea que lex
 scripta precepit illis quibus data est
 ipse utique ostendit hanc se scriptam
 naturalem legem in cordibus suis. et
 ipsi sibi sunt lex. quia illa faciunt que
 lex docet. licet illis non sit data. Vbi
 gratia. Sarraceni qui neque legem moysi
 si neque legem evangelii habent. dum
 naturaliter serviant. ne homicidium faciunt
 vel adulterium perpetrent. Quodque que
 lex scripta in se continet. ipsi sibi sunt
 lex. quoniam per opera que faciunt scriptam
 legem in cordibus suis ostendunt. Lex
dicit non occides. Is qui legem non ac
cepit si non occidit ipse sibi est lex. A
 litem cum gentes que legem non habent
 moysi per doctrinam evangelii imbuti via
 naturaliter ea faciunt que lex moysi pre
 cepit. ipsi sibi sunt lex. quia habent eadem
 legem moysi scriptam in cordibus suis
 inspiratione omnipotentis dei. Testimonium
reddente illis conscientia ipsorum. et int
er se invicem cogitationum accusantium aut
etiam defendentium. Et quia hoc. In
die qua iudicabit deus occulta hominum
secundum evangelium. men. et secundum quod ego
annuncio vobis. per illum christum. Illud autem
 iudicatum est deus pater mundum sicut
 ipse dixit. pater non iudicat quemquam sed
 omne iudicium dedit filio. Sicut scilicet
 inprimis note in terra. sic quedam
 note malorum aut bonorum cogitationum
 figuratur in mente et conscientia nostra. quia
 aut accusabit aut certe defendet nos
 in die iudicii quoniam non solum aperta sed
 etiam que nobis sunt occulta iudicabuntur.
 In hoc ergo nobis testimonium prohibebit
 conscientia nostra. quia manifestabit nobis
 utrum plura peccata sint an bona opera
 et utrum vetera an nova. utrum delecta
 per penitentiam an novis sceleribus accumulata.
Si autem tu iudeus cognovisti. subaudis

a iuda patriarcha. et requisitas in lege
illa legendo meditatio. et secundum tuam
falsam doctrinam intelligendo. et gloriaris
in deo. hoc est in vniuerso dei notitia. et
nostri voluntate eius per ipsam legem. et
probas utiliora instructa per legem. et
certa. quia tu dico habes formam sancte et veri
tatis in lege et similitudine quidem habes
sancte sed non veritate prudencie quia in
christum non credis. Ad infidelem loquitur
iudeum qui gloriatur quasi in cogni
tione vniuerso dei et in carissitudine. et probat
utiliora in lege moysi et putat se
dicit esse cecorum et gentium que erant
cece infidelitate ignorancia et peccatis sicut
et illi fuerat olim quibus idem apostolus
loquitur. Finis aliqui tenebre. Bene
dicit quia probat utiliora in lege moysi in
lege quidem naturali utilia sunt que dicit.
Quod tibi non vis fieri alii ne feceris.
Sed in lege erat utiliora quia ibi est cog
nitio dei. In errorem autem utilissima. Gen
tiles enim quodammodo utilia cognoscebant
per naturale legem. Iudei utiliora per legem
naturalem et per legem moysi scriptam. Fideles
autem in nouo testamento utilissima cog
noscut quia habent fidei sancte imitatis. Cum
ergo alium doces tempus non doces. hoc
interpretatur est legendum et cum subau
ditore humori. O iudee qui alium doces te
ipsum quare non doces. Cum predicat non
curandum quare furaris bona alterius.
vel etiam qui predicat legem quare furaris
de lege spirituali intelligentia. Cum
dicis non mechandum quare mecharis.
Mechus est adulter et non solum ille de
mechus qui uxorem alterius violat sed
et ille qui cultum et religionem que soli
deo conuenit quantum in se est falsis
superstitionibus tribuit. Et est sensus. Cum
dicis non debere uxorem alterius adul
terari quare adulteraris. Vel qui dicit
deus debere seruire quare deseruis vicinis.

Cum abhoraris et respicis vel odio
habes ydola quare facis sacrilegium.
Legere sine sublegete est furari. Iudei
sacrilegium est sacrarum rerum furtum.
Verbi gratia. Cumque de thesauris ecclesie
vel de substantia deo famulantium
aliquid occulte abstrahit sacrilegium
petrat. Specialiter vero sacrilegium est
sacrorum verborum peruicatio. Cum in
lege gloriaris quare per peruicationem
legis deum inhonoras. Deus inhono
ratur dum voluntas et iussio illius calcatur
et pro nichilo ducitur. Sic de inhonorari
verum vel quibet peccatis dum ecclesia illius non
obseruatur perceptus eius non custodit.
Nomen enim dei per nos blasphematur
inter gentes sicut scriptum est in egypto.
Captiuatus populus israel in babilone et
in assyrios carceribus gentes nomine dei
per nos blasphematur quia dicebant
hostes illorum cum irrisione. Erre que deum
colobatis quia non valent vos liberare
de manibus nostris. Vere ydola nostra fuerat
victoria dei veri. Sicut qui deperdit
sanctam ecclesiam ab hostibus et qui illi qui no
mine sanctitatis debet hinc male viuunt
blasphematur nomine dei quia dicunt
iudei atque pagani. Erre populus dei
erre apparet quales seruos habet illos
vester. Circumcisio quidem predestinatio est legem
custodias. In hoc loco non est sequenda
claudius sed potius ambrosius hoc modo
Circumcisio hoc in loco pro ipso genere
gentis accipit hoc est pro genere abrahe
a quo ille populus origine tenuit venit
a quo etiam ipsa circumcisio exordium sumpsit.
Hanc enim habet apostolus consuetudinem ut
iudeos circumcisio. gentes autem per
cui appellat. Et est sensus. O iudee tunc
prodest tibi quia de genere abrahe es et
de genere circumcisiois a quo ipsa cir
cumcisio exordium sumpsit. si legem spiritualiter
intelligens credis in christum cui lex

testimonium

testimoniū prohibet. et si circūfione
 nō carnaliter sed spūaliter obseruas
 Alioquin nō prodest esse de gñe abrahe
 sed magis deest tibi promittens em
 lex xpm dicit p iacob Nō deficiet
 princeps ex iuda et dux de femoribz
 eius donec veniat qui mittendus est
 et ipse erit expectatio gentiū. Et p
 xpm legislatorē inquit ppheta suscita
 bit vobis deus de frūbz vris tāq̄ me
 xpm audietis iuxta oīa que dixerit vobis
 vobis. De circūfione quoq̄ spūali in
 diebz inquit nouissimis circūcidet dñs
 cor tuū et nō carnē tuā. Si autē pūdi
cator legis sis et si nō credis in xpm que
lex pmittit. et si circūfione spūaliter
nō seruas. circūficio tua p̄pucū facta
est. et sibi gentili factus. et es qui nō
habet legē. qz qui debueras esse iudez
credeō in xpm et legē spūaliter impleō
similis factus es gentili. ideoqz et in
gentilitate reputaberis. Vñ dicit dñs
p ppheta. Chermel in saltū reputabit
circūficio videlz in gentilitate. Si igitur
p̄pucū custodiat iusticias legis nōne
prepucū illis in circūfione reputabitur
Sensy iste est. Si gentilis quilibz legem
custodiat credendo in xpm. circūfione
spūaliter obseruādo ceteraqz q̄ lex p̄cipit
spūali intelligēcia custodiendo nōne
gentilitas illis reputabitur in circūfione.
Vtiqz qz verus iudeus eat et cōfiteō
deū Vñ ppha dicit. Couertetur libanus
in chermel et gentilitas in circūfione vera
libani em̄ interpretatur dealbatio. et
chermel vero stercia vere circūfione.
Libanus ergo in chermel versy est qñ
gentilitas dealbata in baptifmate lotū
iudeoz obtinuit sciam vere circūfione
habens. Et iudicabit qz ex natura p̄p
ucū legē consummans et p̄ficiēs te qui
p litterā et circūfione p̄uicator le
gis es. P̄uicator legis est qui in xpm

nō credit. Ex superioribz ista p̄cedent Et
 est sensy. Nūquid ille qui naturaliter
 gentilis est. et legē consumat sine p̄
 ficat et obseruat nō iudicabit vel p̄pna
 bit te cōparatiōe s̄q̄ melioris facti qui
 p̄ h̄ralem intelligēcia et circūfione
 carnalē legē p̄uicatoris. Vtiqz d̄pna
 bit te sicut diximus. qz ille spūalē intel
 ligēcia in lege scrutādo requirit tu
 semp carnali intellectu delectaris sup
 ficiem tūmō legendō. Nō em̄ qui in
manifesto in et in publico iudeus est.
s̄q̄ placet deo neqz circūficio q̄ in mani
festō et in carne est placet deo. Sed q̄
in abscondito et qui in corde iudeus est
s̄q̄ ille placet deo. et circūficio cordis
in spū nō in littera s̄q̄ placet deo. Ling
s̄q̄ iudei laus nō ex hoībus sed ex deo est.
Circūficio carnalis et manifesta atqz
fidem h̄ram expoliatio carnis est. et illa
laudatur ab oībus iudeis. Circūficio
vero cordis et in spū est ablatio infidelit
tatis et susceptio fidei xpi atqz expoli
atio vitorū. Et est sensy. Qui tūmodo
genere et nōie est iudeus et circūfione
carnaliter obseruat nō placet deo neqz
meretur laudari ab illo q̄nis ab hoībz
laudetur. Qui vero in occulto in corde
est iudeus cōfiteō deū et in corde est
circūficio ab oī infidelitate ab oī mala
volūtate et cogitacōe placet deo et me
retur laudari ab illo. audiens ab illo
auge serue bone et fidelis intra in gaudiū
Q dñi tui **Capitulum tertium.**
 Vid ergo ap̄plus est iudeo. s̄q̄
 q̄ gentili p̄pter circūfione. Aut que
 vtilitas est circūfione. Multū p̄ oem
 modū et p̄ multas causas. p̄mū s̄q̄ in
 in hoc profuit illis. qz credita sunt
 illis eloq̄a dei. Grant apud rōnos iudei
 et gentiles in xpm credentes sed plus
 habuerūt iudei ante dñi aduētū q̄ ge
 tiles qz illis credita sūt eloq̄a dei. Et

est sensus. Cuius boni procepit propter
circumcisionem iudeis plus quam gentilibus
aut que maior est iudeo transgressio quam
gentili intransgressio. Multum profuit ei
per multas causas. quia meruit legem
accipere. manna de celo suscipere.
intrare in terram omnibus meliorem regem
nunc et sacerdotum possidere. Unde dicit
apostolus. Cuius promissa profuit eis quia le-
gem et prophetiam meruerunt accipere.
Quid enim scilicet nocuit si quidam illorum
non crediderunt. Nunquid incredulitas
illorum fidei dei euacuauit. Absit.
Hoc tripliciter potest intelligi. Cuius tripartitum
nocuit ioseph et caleph aliisque qui terram
promissionis meruerunt recipere si
sexcenta milia non crediderunt sed
perierunt propter suam incredulitatem. Nunquid
incredulitas et perditio illorum fidei dei
et promissionem dei euacuauit aut in-
uicem fecit quia dixit abrahe terram
istam tibi dabo et semini tuo. Nichil
eis nocuit quia ipsi non sunt frustrati
promissione. Aliter. Si quidam illorum
non crediderunt sed mortui sunt in de-
serto. nunquam mors illorum promissionem dei
manem fecit quam promissit abrahe de christo
dicens. In semine tuo benedicentur omnes
gentes. Minime. quia remanserunt ex ipsis
de quorum progenie christus postmodum natus
est. Aliter. Quibus multitudo iudeorum
in aduentu christi non crediderunt. tamen
non est euacuatum quod promissum fuerat
dauid. de fructu ventris tui ponam super
sedem tuam. quia super credentibus ex iudeis
sedem principatus accepit christus. Sed neque
illud euacuatum est quod promissit deus
per prophetam. Si fuerit numerus filiorum israel
quasi arena maris reliquie salue
fient. Est autem deus verax. omnis autem
homo mendax. Deus verax est quia quod
promissit illis dare terram repromissis
ope compleuit. Sicut quod promissit abrahe

de christo quia in semine eius benedicende
forent omnes gentes. et quod promissit dauid
de fructu ventris eius sessionem regem super
sedem regni eius. et per alium prophetam de
salute reliquiarum totum compleuit. Omnis
autem homo contradicens promissionibus
dei mendax est. Vel omnis homo in quantum
a seipso est mendax est. in quantum verax
a deo est. Sicut scriptum est. Ut iustifi-
ceris in sermonibus tuis et vincas cum
iudicaris. Iustificeris et iustus predicaberis
et verax in sermonibus tuis et in promis-
sionibus tuis et vincas explendo illas
domini et iudicaris a populo. Dauid propter
factus est adulter et homicida uxore
vrie accipiendo et illum gladio filiorum
amon interficiendo dicebat multi. Va-
cua efficitur promissio omnipotentis dei que
facta est ad dauid quia ex semine illius
christus esset nasciturus. quia non conuenit christum
natum de homicida et adultero. Sed falsum
erit quod sibi pollicitum assererat. Quod si et
christus de eius semine fuit natus iniustus
atque indignus erit ut de maleficio et pec-
catore huiusmodi originem ducat. Cui contra
humiliter confitetur peccatum suum dicens. Tibi
soli peccavi quia reus sum et malum coram
te feci. et de peccatis ut deus quod promissit
ope compleat contradicensque mendaces of-
fendat. Aliter. Iustificeris indulgentiam
peccati donando ad te conuersis. sicut promittis
et vincas remittendo peccata domini dicens
non posse dimitti. Si autem iniquitas vestra
iustitiam dei commendat. quid dicemus.
Erant quidam iniqui perfecti qui dicebant
ideo velle deum ut nos peccemus quo ipse
solus comparatione nostra iustus appareret.
Et dum peccatum nobis dimitteret quod iniustus
sit patefaceret. Ideo etiam velle eum ut nos
menciamur. ut ipse solus verax inueniat.
Quod si ita esset iniuste damnarentur ab illo
qui malo nostro facti succresceret. magnum
quod fieret. Contra illos tales loquitur apostolus

Persona stulti hominis assumens simulque sapientis puerum illius intelligentiam destruentis. Si inquit iniquitas mea et misericordiam dei iustitiam et scientiam atque veritatem commendat et laudabile facit et quod dicemus. Commendatio aliquando pro laude ponitur ut in hoc loco et alibi ubi idem apostolus ait. Ego debui a vobis commendari et laudari. Subiungit ergo et dicit. Nunquid iniquus est deus qui infert iram et vindictam. Et est sensus. Si mea iniquitas et misericordiam dei laudabile facit et si quanto amplius peccamus tanto ei placet et eo amplius ipse solus iustus et verax apparet. Nunquid iniquus est deus infertur vindictam pro malis que ille vult ut faciamus sed in quod stultissimi dicunt. Omnia si ille vult ut peccemus sicut quidam stultorum dicunt quod nefas est insuper cogitare quoniam dampnat hominem peccatorem iniquus est quod recte non iudicat. Potius enim debet illum honorare cuius iniquitas illi laudabile facit. Sed quod hoc verum non est subdit apostolus. Sed in hominem dico et secundum intelligentiam carnalis hominis qui nichil bonum cogitare valet addit adhuc. Absit hoc iungendo superius ubi dixit. Nunquid iniquus est deus qui infert vindictam. Absit sed ut aliquis hoc fidelium cogitet quod deus iniquus sit et quod mea iniquitas facit illum laudabile. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum. id est. si deus hoc vult ut nos iniusti sumus quare iudicabit homines qui quoniam peccant eius voluntate adimplent et quorum iniquitas illum laudabile facit. Si enim veritas dei in meo mendacio habundavit in gloria ipsius quid adhuc tamquam peccator iudicor. Et est sensus. Si deus meo mendacio verax apparet et dum ego mentionem ipse solus verus esse predicatur que me dampnat et iudicat tamquam peccatorem. Hec verba non dicuntur affirmatio sed

potius denegatio. Nec debet hoc aliquis pro veritate accipere quod deus qui natura liter et essentialiter bonus est iustus misericors et verax nostro peccato magis mendacio crescat in laudem et in iustitiam quod non placet ei quicquam peccamus aut mentimur. Et non predicamus sicut blasphemamur sed ab infidelibus et sicut ait nobis quidam infidelium dicere. Faciamus mala ut veniant bona quorum dampnatio iusta est. Quidam simplicium nimis perfecti audientes predicatione pauli aliorumque apostolorum qua dicebant ubi habundavit iniquitas super habundavit gratia que summa in subsecptibus exponenda est. Ubi debuerunt accipere salutem et vitam ibi acceperunt dampnationem non recte intelligentes illud. Dicebant enim. Faciamus mala sicut apostoli nostri predicant quod quanto amplius maiora crimina commiserimus tanto amplius maiora bona propinquamus et maiorem gratiam quod deus hoc vult ut peccemus ut habeat quod dimittat ac propter hoc ipse misericors iustus quod appareat. Contra tales protulit apostolus hanc sententiam. Quidam dicunt quod nos ista dicimus sed non sumus sumus tales quales dicimur et blasphemamur neque loquimur illa que dicunt nos dicere. Quorum dampnatio igitur est si in illi in talibus permiserunt ut pro mala speret recipere bona et insuper mendacium de nobis sentiunt. Nos autem non debemus dicere faciamus mala ut veniant bona sed fecimus mala et venerunt bona pro gratiam dei et nunquam faciamus bona ut veniant meliora. Quid igitur precellimus eos. Nequaquam. Revertitur iterum ad superiora ubi dixit. Quid est apostolus iudeo quod greco. Quid igitur dicimus. Precellimus eos et nunquam excellentiores sumus nos iudei gentilibus. Nequaquam quod non est personarum acceptio et

apud deū. Sed in omni gente qui timet
deū acceptus est illi. Causati em̄ sunt
iudeos et grecos i. causa causā ostēn-
dūm illis et dixim̄ om̄s iudeos et gē-
tiles sub p̄cto esse. q̄ iudei p̄uaticādo
legē naturālē et scriptā, et gentiles na-
turālē trāsgrediendo inuēti sūt p̄ctores.
sicut scriptū est. Quia nō est iustus
quisq̄, subaudi a se vel in oib̄ malis
hoib̄ iudeis et gētilib̄, nō est iustus
quisq̄. Tale est illud Testimōiū cuius
nemo accepit, cū multi electoz accepe-
runt, reproboz vero nemo. Nō est intelligēs
deū nō est requirens illū. Ille intelligit
et requirit deū qui volūtate illig sciendo
studet ei placere. Om̄s et iudei et gen-
tiles declinauerūt i. recesserūt a deo
volūtate illig nō faciendo. Simul inutiles
facti sūt i. nichil facti sūt, creaturā
adorātes pro creatore. Nō est q̄ faciat
bonū aliq̄ et nō peccat. Nō est usq̄ ad
vnū i. p̄ct̄ xpm̄ vel usq̄ ad vnū xpm̄.
Sic em̄ soliti sūm̄ ducere. Ager ille
p̄tingit usq̄ ad mare, quo dicto non
cōprehēdim̄ mare, q̄ ager nō intrat
in mare, sed locū p̄tingentē usq̄ ad
mare. Nō est ergo qui faciat bonū usq̄
ad xpm̄. hoc est, usq̄ dū ad illū veni-
at credēdo p̄ quē datur fides et facul-
tas opandi bonū. Nisi em̄ ad xpm̄ veniat
credēdo in illū, aliter bonū opus ip̄lē
nō valet ut est agendū. Sepulchrū
patens est guttur eoz, hoc de iudeis
p̄rie intelligitur q̄uis et de philosophis
accipi possit. Sepulchrū ad hoc patet
vt mortuoz s̄cipiat corpora. Tales sūt
qui alios suis errorib̄ et suasionib̄
decipiūt et ad malū deglutiūt in-
ficiētes eos in aīa sicut scribe et phari-
sei et phi gentiū quoz ora et fauces
ad hoc patebāt ut simpliciores quosq̄
sua praua doctrina inficeret. Aliter
Sepulchrū patens q̄libet existit q̄ malū

apertis iudicis cogitādo meditatur
at deinde in p̄ntia sine aliquo metu
at verecūdia opatur. Linguis suis do-
lose agebāt. Dolose agebāt iudei q̄
volebant deū callide suis sermōib̄
decipere dicētes. Maḡ scim̄ q̄ veraces
et cetera talia. Venenū affūdū sub labiis
eor̄. Aspis mordendo infudit venenū
q̄d pene oib̄ venenis acerbis ē. Ita
iudei quodāmodo mordēdo infudebant
venenū erroris et suasionis dū loq̄do
et blandiēdo inficiebāt suos audito-
res in aīa, et nō solū in alios, sed etiā
adip̄ xpm̄ crudelissima extitit eoz mali-
cia. Sub labiis eoz dicit i. in corde vbi
cōcipiūt sermō malicie et blasphemie
māru at postmodū p̄ferūt ore iux̄
q̄d ip̄a veritas dicit. De corde exeūt
cogitacōes male rē. Quoz os male-
ditione et amaritudine plenus est.
Os iudeoz plenus erat maledicōne
infidelitatis p̄uēscq̄ doctrine, q̄
dicebant de xpo, demōniū h̄, et q̄
maledixerūt cetero dicētes, tu discipulus
illiū sis, et filius fabri es, et samari-
tanus et cetera talia. Quib̄ ubi p̄uo-
cabāt deū ad amaritudinē, vel certe
ut amaritudinē referam̄ ad dñm pas-
sionē os iudeoz repletū fuit amari-
tudine, q̄ clamauerūt dicētes. Cru-
fige crucifige eū reus est mortis. De
lores fuerūt pedes eoz ad effūdendū
sanguinē, q̄ semp fuerūt prompti
ad effūdendū p̄phetarū et iustozū sanguī-
em et nō solū occiderūt seruos sicut ysa-
yam gechielē et iheremā atq̄ zartha-
riam sed et dñm p̄phaz. Ergo quib̄
fecerūt venit sup̄ eos contritio i. afflic-
tio a rōm̄s quā p̄tulerūt in corpib̄
Et infelicitas in vīs eoz, i. miseria
quā sustinuerūt in corpore et aīa, pro
vīs i. actionib̄ suis malis. Et vian-
patris nō cognouerūt i. xpm̄ mediato-
rē

dei et hominū qui pacē afferens mūdo
 dixit. Ego sū via. Nō cognouerunt
 ad hoc ut in eū crederēt ignorātes
 eū ad hoc venisse ut p suā passionem
 reconciliaret illos deo p̄i. Vel viā pacis
 dicit. i. actionē iustā nō elegerūt ut
 ageret p̄nam dignā p quā pacifica
 mur deo. Vñ dī in eua^o p̄nam
agite appropinquabit eū regnū celoz
Nō est timor dei ante oculos eoz. Ti
 more dei p̄e oculis mētis sēp habet
 qui deū et dnm suū p̄ntem semp et
 ubiq̄ considerat esse. et dū p̄ntiam illig
 recolat peccare metuit. Ideoq̄ nequaq̄
 illū offendit. Sed qz iudei istū timore
 ante oculos nō habuerūt ideo offenderūt
Scimus autē qz quocūq̄ lex loquitur
hīs qui in lege sūt loquitur. Lex ḡnālī^r
 appellatur uetus testamētū. Aliq̄n tñ
 in tria diuiditur ut in eua^o habetur
 quomō aperuit dñs discipulis sensū
 vt intelligerēt oīa que de eo sc̄pta crāt
 in lege moysi et p̄phetis et psalmis.
 Aliq̄n vero in duo ut ibi lex et p̄phete
 usq̄ ad iohēnē. i. usq̄ ad xpm cui iohēs
 testimoniū p̄hibet. Nōnūq̄ psalmi lex
 vocantur sicut dñs ait. In lege v̄a
 sc̄ptū est. Ego dixi dñi sc̄tis. Et alibi
 Sed ut n̄pleatur sermo qui in lege eoz
 sc̄ptus est. qz odio habuerūt me gratis
 Ita et hic lege appellat aplūs psalmos
 in quibz p̄dictū fuerat iudeis. Dixit
 insipiens p̄lūs iudeoz videns xpm
 p̄ntem in carne. Non est deus. Ergo
 aplūs ut ostēdet ea q̄ sup̄ius dixit de
 psalmo. p̄p̄e p̄tinē ad iudeos qui glā
 bantur de nobilitate generis et vite
 meritis qz xpm ip̄i nō occiderūt vel d̄p
 nauerūt sed obseruatores essent legis
 mādator. p̄pter que oīa volebāt se gē
 tily p̄ponere. Dixit Scimus autē qm̄
 quocūq̄ lex i psalmista in isto loco loquitur
 hīs qui in lege sūt loquitur i iudeis lege

habentibz. Ideoq̄ nō debet glāri in sua
 iusticia iudei nec se p̄ferre gentily. Sed
 potius eos se intelligētes subdere se debet
 deo cuius grā vocati sūt sicut et gētes
 que reuera p̄tōres existūt sc̄pte et na
 turalis legis p̄natores existentēs.
 Ihesi dicit aplūs. Quidē nolite glāri
nolite vos extollere aduerso gentiles
 qz ista d̄ q̄ dixi de psalmo ad nos p̄tālī^r
 p̄tinent. Vobis em̄ loquitur lex q̄bus data
 est. ut om̄e os obseruatur et subditus
 fiat oīs mūdo deo. Ihesi dicit alibz v̄bis
 Parto dicit lex psalmoz qz non est
 iustus quisq̄. nō est qui faciat bonū. ut
 om̄e os iudeoz et gentily claudatur. ne
 quis possit glāri suis meritis se esse sal
 uatū nisi grā dei. qm̄ om̄s p̄tōres sūt
 m̄uenti et grā dei sūt saluati nō suis
 meritis. Subditz debet esse oīs mūdo
 deo reatū suū agnoscendo et medicina
 saluis q̄rendo. Lex itaq̄ iudeoz est
 p̄p̄e. sed extenditur etiā ad gētiles q̄
 ad alienos. Et ip̄i em̄ dixerūt ydola
 colentes. Nō est deus s̄z p̄ter illos quos
 colunt et venerant. Quia ex opibz legis
 nō iustificatur oīs caro corā illo. Lex
 moysi bifaria diuiditur qm̄ in mystēris
 et p̄ceptis cōtinetur. Scdm̄ mystēria et
 sacramēta cessant aduēniente xpo qz
 finis sine sine cōpletio legis xps est. Scdm̄
 p̄cepta autē adhuc manet qz seruādū
 est. nō adorabis deos alienos. honora p̄rē
 tuū et cetera p̄ceptoz dicta. Ergo ex a
 opoz legis. i. ex carnis carnali
 ex sabbati custodia. ex victimis legalibz
 nō iustificabitur post dñi aduēntū oīs
 caro. i. oīs homo vel oīs carnalit v̄uens
 et carnalit ea obseruās qz oīa xpo ad
 uēniente velut umbra cessauerūt. Lex
 em̄ et p̄phete usq̄ ad iohānē. Aliter legis
 opus est. honora p̄rēn et matre. Alibi
 dī. Qui maledixerit p̄i aut matri
 morte moriatur. Et iterū. Nō occides.

Cum autē occiderit morte moratur. Si
quis hec pcepta ppter penā quam
immatur et vndictā vel pntes honōra
uerit vel nō occiderit et nō ppter amore
dei vel iusticiā hec potius obseruauerit.
hōibz quidē iustus videtur dū non
cōmittit vnde occidi mereatur tamē
apud deū satis iustus nō est dū bonū
pceptū eius ex nēitate et nō amore
pbatur implere. Ergo nō iustificatur
corā illo. qz licet iustus videatur corā
hūano oculo tñ in cōspectu diuine ma
iestatis minū iustus habetur. Hic autē
qritur. Nūquid moyses. ioseph. dauid.
aliqui qz plures ex lege nō fuerunt
iustificati? **Fuerūt iusti. sed nō ex opibz**
legis. Vñ petrus. Quid tēptatis deū.
ipponere iugū legis sup ceruices fratru
credentiū. quod neqz nos neqz patres
nostri potuimz portare? **Sed p grām**
dei credimz saluari q̄admodū et illi
Sicut ergo nos nō saluamz p grām
dei in fide dñi nr̄i ih̄u xp̄i. sic et illi
saluabatur p eandē grām et p eandē
fidem. qz **credebāt in filiū dei quē**
expectabāt saluatōrē quē iam nos
accepimz p̄piciatōrē. Et q̄re non ex
opibz legis? Qm̄ impossibile erat s̄a
gumē hircorū auferri pctā et q̄sqz
opatur iusticiā et in ea cōfidit cōtra
deū tumēdo supbit. **Lex ergo nō venit**
pctā tollere. sed ostendē et p̄nire. p
legē enī cognitio pct̄i. Nūquid ante
legē cognoscebatur pct̄i? Et si per
ctā nō cognoscebatur. q̄re ioseph licet
iniuste missus est in carcerē? Nūquid
nō accusatus est de crimine? Et fratres
autē nūquid cognoscebāt pct̄i. qm̄ dix
erūt merito hec patimur qz peccauimz
in fr̄m nr̄m. Cognoscebatur ergo pct̄i
sed quātū malū esset et quā vndictā
iuste expetēt ignorabatur. Igit̄ p legē
maior cognitio peccati est q̄ ante legē

qz lex dicit nō occides nō adulterū fa
cies. Et cognitio etiā penę ip̄ius peccati
p legē ostenditur q̄ mōstrat quō pct̄i
puniri debeat dicens. Si q̄s hoc vel illud
fecerit occidatur. **Et etiā ita intelligi.**
qz erat quedā mala que nō cognos
cebatur esse peccatū. sicut concupia
erat. de qua alibi idē ap̄l̄s ait. Nam
cōcupiam nesciebā esse pct̄i. nisi lex
dicit. nō cōcupisces. **Nūc autē. idē**
in dñi aduentu et in p̄nti tpe iusticia
dei manifestata est sine lege. Iusticia
dei in p̄nti tpe sine lege manifestata
est. nō ea solūmō qua ip̄e iustus est.
aut qua iustificatur qui cōcialiter
iusticia ē. sed qua induit impiū qm̄ mi
sericorditer de infideli facit fidele. de
adultero et fornicatore facit castū et cō
tinentē. de iniusto et pctōre facit iustū
et amatōrē virtutū. Que iusticia est
in xp̄o reuelata et data sine lege r
sine obseruatōe legali. qz nulli lex
sedm̄ iusticia et sacrificia traditur
iā obseruāda. Sed d̄r qui crediderit
et baptizatus fuit. saluus erit. hoc est
iustus erit. Possimz etiā ipsam
iusticiā dei p̄ris filiū appellare a
quo et p̄ quē iustificamur qz sine
obseruatōe legis p̄ opa dimitatis
manifestatus est filius dei esse. Testis
cita a lege et p̄phetis. Iusticia bap
tismatis qua iustificamur. Testifica
tur p̄ legē dñi d̄r. Ip̄e iniquitates
nr̄as portabit et pctā nr̄a ip̄e tollet
Et alibi. Effundam sup vos aquam
mūdā et mūdabimini ab omnibz
iniquitatibz v̄ris. Ip̄e quoqz xp̄s
iusticia nr̄a testimonia habet a lege
et p̄phis. Iusticia autē r̄ iustificatio
qua iustificamur a deo sup om̄s
iudeos et gentiles credētes venit p̄ fide
ih̄u xp̄i qua credimz illū esse filiū
dei p̄ris. Reddētqz t̄mp̄i q̄re dixit

Ab
In nouissis diebz occidet dñs cor tuū
r̄ auferet pctā tuā et iustificabit te p̄
baptismū. Testificatur et p̄ p̄phetas. dñi
dicitur. Ip̄e iniquitates r̄. +

sup om̄s qui credunt iusticiā dei ven-
 turā cū pting subdit Non est em̄
distinctio i nulla est differēcia int̄
uideos et gentiles. qz ut iudei pctō-
 res fut inveniēti ita et gētilēs. Vñ
 et sc̄atur. Om̄s em̄ peccauerūt et
egent gloria dei i indulgēcia et
 vema pctōz indigent om̄s tam iudei
 q̄ gentiles pro qua glorificādy est
 deus. Iustificati gratis p̄ grām ip̄s
p̄ redemptionē que est in xp̄o ihesu.
 Gratis dicit i sine vllis p̄cedētibz
 meritis. Vbi grā. Venit quibz ad bap-
 tismū. nichil boni vniqz fecit bap-
 tismū est statimqz iustificat. Ecce ḡtibz
 iustificatur p̄ grām i p̄ dñm dei et
 p̄ hoc p̄ redemptionē que est in xp̄o
 ihu nō in opibz legis. Redemptio m̄ra
 qua sumz redempti et p̄ qua iustifi-
 camur passio xp̄i est. que iūcta
 baptismo iustificat hōiem p̄ fidē et
 postmodū p̄ p̄mām. Ita em̄ mutuo
 illa duo sūt cōiuncta vt vñ sine al-
 tero nō possit hōiem iustificare. Nā
 neqz fides dñice passionē purificare
 hōiem valet. Iugantur ergo simul que
 p̄stāt p̄fectā redēptōem p̄fectaqz m̄-
 datōem. Ita neqz iudeus neqz gentilis
 suus iustificatur opibz. cū vterqz sit p̄ua-
 ricator sue legis. vidēz iudeus nālis et
 septe. gentilis autē nālis s̄ redēptione
 qua xp̄s nos redemit suo sāgne et fide
 et aqua baptismatis qua quibz renat̄
 si statim obierit saluabitur in vita. Si
 aut vixerit ornare debet fidē opibz.
 qz fides sine opibz ociosa est. et talēs
 cōfitentur se nosse deū factis aut negāt
 Notandū vero qd dicit p̄ redēptōem que
 est in xp̄o ihu. Nā p̄ redēptōem captiui
 redimūtur qui ab hostibz captiuātur
 Quo ergo hō captiuari potuit cū deus
 vbiqz sit. Sed captiuat̄ est aīo a dyabolo.
 qñ illi se subdidit p̄uicādo legē dei
 sine aq̄ baptismatis hōiem m̄dat nisi
 forte in martirio qd̄ pro baptisate
 accipitur. neqz aqua baptism sine fide
 dñice passionis purificare.

et qñ vicis et ydolis cepit seruire. Her
 autē captiuitas soluta est. dū animz ad
 deū redit. et se infirmū illiqz medicū
 intellexit. p̄fectaqz redēptio in effusione
 sanguis xp̄i patuit. Quē p̄posuit deus
pater p̄piciatorē p̄ fidem in sanguine
ip̄s. filiū suū p̄posuit deus pater i
 decreuit et p̄firmuit p̄piciatorē et redē-
 ciatorē vt ip̄e nobis p̄piciū faceret
 deū patre et placabilem p̄ fidē passio-
 nis sue. Vel in promptu ante oculos om̄i
 posuit ut om̄s saluaret in se credētes qz
 dū in eū credimz. et eius sanguine pro
 nobis fusū cōfitemz. sine quo purifica-
 nō possumz. ex integro iustificamur
Ad ostensionē iusticie sue. subaudiēte
 rioribz in hoc t̄p̄e i in nouissima etate.
 Iusticia in hoc loco duplici mō accipi p̄t.
 vidēz ut ip̄e xp̄s qui iustificat nos
 vel iusticia qua iustificat deus pater
 credētes in filiū suū. Ostendit ergo ma-
 nifeste deus pater iusticiā suā i filiū
 suū qua nos iustificat in effusione san-
 guis filii sui in hoc t̄p̄e i ab aduentu
 illiqz usqz in finem seculi. qz nisi nos
 iustificare voluisset. ad mortē filiū suū
 pro nobis nō traderet qui nō fecerat
 vllū pctm̄. P̄posuit etiā illū venire
 et pati. propt̄ remissionē p̄cedētū
delictorū i originalū que ex p̄ntibz
trahimz anteqz nascimur. Vel om̄i
 pctōrū que cōmittimz ante baptismū
 vel etiā subsequentiū post baptismū
In sustentationē dei i ad paciām dei
 manifestandā. qui cū peccemz non
 statim p̄imimur. sed eius paciā atqz
 sufferēcia ad p̄mām expectamur. Que
 sustentatio nisi in deo cēt. in p̄mo hōie
 finis hōim p̄ iudiciū fuisset. Ad osten-
sionē iusticie sue in hoc t̄p̄e subau-
 diendū nouissimo i ad hoc p̄firmuit
 p̄piciatorē fieri nobis filiū suū vt suā
 iusticiā ostendēt p̄ illū et unāam qua

nos expectat ad p̄nam. Ut sit ip̄e iusto
Iustus est qui qd' p̄mittit tribuit Ita
et deus pater p̄mittit nobis filium suum
et in eo iustificatōem qd' vniqz adimpleuit
mittens illū in mūdū p̄ incarnatōis
mysteriū. cuius passione fide iustificamur
abluti aqua baptismatis. Vñ sequitur.
Et iustificans illū qui ex fide est ih̄u
xpi. hoc est quolibet hoīem fide ih̄u
xpi habentem. nō tñ p̄ opa legis iusti-
ficat illū. sed p̄ fidem ih̄u xpi. qm̄ al-
absqz eius fide nō valeam iustificari.
Vbi est ergo gloriatio tua? Exclusa
est. Iudēū alloquitur et cōfirmat qd' nō
valet quisqz p̄ opa legis iustificari et
dicit o iudex qui nimis opibz glariis
vide iustificatōes sine fide dei esse nō
posse. Quare? Quia exclusa et p̄cul-
abreata est lex carūcipibz sacrificiorū
in qua glariaris. p̄ quā legem s̄z ex-
clusa est. Interrogat iterū iudēū. vt
cōsideret p̄ quā legē exclusa est lex
in qua glabatur. Interrogat etiā adhuc
Factorū. r̄ nūquid p̄ legē factorū
exclusa est. ut alia lex p̄ ipsa data
sit que siliter in opibz carnalibz con-
sistat. Nō. Sed p̄ legem fidei. r̄ nō
p̄ legē factorū exclusa est. sed p̄ legē
fidei et nouū testamētū. qm̄ nō iubet
deus ut carnaliter carūcipiamur. sed ut
in fide recta baptisemur vbi gratis
cūcta dimittuntur pctā. Dū em̄ dixit
p̄nam agite appropinquabit em̄ regnū
celoz. Nō aut. seruate legē carnalem.
Arbitramur r̄ iudicamz desimz sine
testificamur. iustificari hoīem xpi p̄
fide xpi. in baptisate sine opibus
legis r̄ sine carnalibz obseruatōibz
Arbitrari est p̄rie iudicare vel testi-
ficari. Vñ arbitri dicuntur iudices et
testes. Duobz modis iustificatur homo
p̄ fidem xpi. Vbi grā si fuerit sine
opibz bonis ante baptismū in ipso

baptisate iustificatur. Aut etiā post
baptismū sine legis opibz que iā
nō sūt obseruāda iustus habetur si
tñ p̄cepta diuina custodierit. Iudēis
glantiabz et dicētibz. Deus vero et vniqz
iudeoz tñ deus est. quibz legē dedit
et de quibz d̄r Notus in iudea deus.
Aut ap̄tus An iudeoz deus tñ. Nōne
et gentiū. r̄. nūquid solos iudeos crea-
uit? ut de illis tñ carā gerat. Imo
et gentiū r̄ multo magis gentiū deus
est. videlz qz multi crediderūt deo et
placuerūt ex gentilibz anteq̄ iudei in
abrahā fuissent electi. et in sortem
dei assumpti. sicut Abel. noe. Seth. et
Iaphet. et alii q̄ plures quos scriptura
cōmēorat. vel quos etiā recitat. Sine
in hoc mūdo magis est deus gētiū
qm̄ multo plures credūt in eā ex gē-
tily q̄ ex iudeis. Nā p̄ ip̄e sit deus
gentiū Ih̄emas manifestat dicens.
Deus non timebit te o rex gentiū.
Quāquidē vniqz est deus qui iustifi-
cat circūcisione ex fide. et nō ex op-
ibus. vocatos vñ ex iudeis q̄ circūcisio
appellatur p̄ter abrahā qui p̄m̄qz
accepit eam de cuius stirpe illi descen-
derūt. et prepuiciū p̄ fide. r̄ ardentes
ex gentilibz qui a iudeis p̄puciū vocabat̄
Et dicit ex fide r̄ et p̄ fidem qz ap̄le
sepe mutat p̄positōes in vno sensu. Legē
ergo p̄ceptorū qua d̄. Diliges d̄m̄ deū
tū et audi istl̄ deus vniqz. Destruimz
p̄ fidem et nouū testamētū. Abfit.
p̄tercauet in hoc loco ap̄tus estātoem
iudeoz. Sed legem s̄z p̄ceptorū statumz
r̄ cōfirmamz et laudamz et a deo datā
dicimz. Vel etiā ḡualiter om̄em legem
statumz nos strām esse qz a deo data
est que obseruāda fuit sub t̄pibz sed
iā cessauit in mysteriis manet tñ in
p̄ceptis. Vel statumz eā p̄ fide quia
qd̄d illa p̄mittit de xpo nos cōfirmamz

verū et cōpletū esse. Et credimus in
 illa illū quē illa p̄misit sicut est illud
 p̄pheta suscitabit vobis deus & scribas
 vestras. Et itez Mō deficiet p̄ncip̄s ex
 iuda donec veniat qui mittendus est
 et ip̄e erit expectatio gentiū in quē
 mō gētes credūt. Capitulum quartū

Quid ergo dicemus inuenisse
 abrahā s̄dm carnē r quid
 boni p̄meruit abrahā p̄pter
 circūcisionē carnalē? Nichil. q̄ nesciū
 erat circūcisus q̄n placuit deo et audire
 meruit. Exi de terra tua et faciā te in
 gentem magnā. Et qd' manus fuit de
 xpo in femine tuo benedicetur om̄s
 gentes. Si enī abrahā ex opibz iustifi-
catz est habet gloriā s̄dm non
apud deū. Quidā codicis habet. ex
opibus legis. sed falso scriptū est. Nō
enī lex adhuc data erat. Nisi forte ita
sit intelligendū ut dicatur ex opibus
legis postea date. Et est sensus. Si abra-
ham ex opibz suis iustificatz est sine
fide et sine grā dei se p̄ueniente habet
quidē gloriā et laudē apud se in p̄nti
et apud hoīes eo q̄ iustus fuit p̄ se. A-
puđ deū vero nō est laudabilis neq̄ est
in futurū. Quare? Quia sin fide ip̄ossi-
bile est placē deo. In se ergo et apud
hoīes habuisset glām abrahā et laudē
pro suis opibus si iustificatz fuisset
sine fide sine opibz. sicut ille pharisaez
glabatur qui cū publicano in templū
ascenderat. Fuit opus abrahe circūcisio.
Fuit vtiq̄ ob signū magne fidei sue. sed
anteq̄ circūcideretur a deo electz est.
Ideoq̄ nō ex opibz iustificatz sed p̄ fidē.
Sequitur. Quid enī scriptura dicit.
Credidit enī abrahā deo. dedit enī p̄ce-
ptis illius. q̄ exiit de terra sua
et de p̄missione isaac et xpi credidit
qd' ei dixit deus. In femine tuo bene-
dicentur om̄s gentes. Et q̄ credit

reputatū est illi. s̄z opus credēdi ad
 iusticiam r ad remissionē pctōz. q̄
 p̄ ipsā fidem qua credidit iustus ef-
 factus est. Postmodū aut circūcisionē
accepit in signū sue iusticie q̄ iusti-
ficatz fuerat p̄ fidē. Et autē q̄ opat
merces nō imputatur s̄dm grām. sed
s̄dm debitū. Ex huana cōsuetudine
sumit exemplū q̄n operatibz s̄dm me-
ritū dāng mercedem et nullā nobis
agunt graciā. Nō opantibz vero si
dāng aliqd' beneficiū nō est merces
sed grā. Ideoq̄ glāmur sine grāmur
ab illis. Et est sensus. Si abrahā
p̄pter opa sua posset iustificari sine
grā dei se p̄ueniente et sine fide que
eciā illi gratis data est nō esset ei
p̄mū iustificatōis gratis datū sed
debitū esset. Vel si alii iudei suis opibz
fuissent iustificati vnde referret deo
grās. Et vero s̄z gentili qui nō opat
opa legis. credenti autē in eū. r in deū
qui iustificat impiū. nō p̄ opa. sed
p̄ fidem et sine p̄cedētibz meritis ex
impio et pctōre facit p̄m et iustū
reputatur. fides eius ad iusticiā r ad
remissionē. s̄dm p̄positū gracie dei.
hoc est s̄dm decretū iusticie et mi-
sericordie dei. nō s̄dm meritū q̄ de-
creuit gratis pctā dimittere. hoc
intelligendū est de gētilibz. qui ante
fidem nulla habuerūt opa legis. et
tū sicut iudei cōuersi iustificantur p̄
fidem xpi sine opibz legis ita et isti
Et bene dicit s̄dm p̄positū sine decretū
gracie dei. q̄ ante mūdi cōstitutōem
cū homo adhuc nō esset decreuit pater
deus cū filio suo saluare gēng hūmā
nullis p̄cedētibz meritis. In idē apls
alias dicit. Sicut elegit vos in ip̄so
ante mūdi cōstitutōem. Volens ergo
ap̄lus ostendē iusticiā r iustificatōem
qua iustificatur hoīes sine opibz legis

et meritis suis testimonium psalmi ponit
in quo predicabatur quod in adventu christi
iudei et gentiles essent salvandi. Dicit
enim Sicut et david dicit. beatitudinem
hominis describens cui homo accepto deus
fert iusticiam sine iustificatorem. sine
operibus legis. Potest et ita dici sicut et
david dicit beatitudinem hominis esse. Quod autem
dicit accepto fert iusticiam adubrialiter
dicit accepto et libenter tribuit. Vel iuge
dui ita cum subauditore cui accepto
a se et electo et dilecto tribuit illi iusti-
ciam. Dicamus et tertio modo. Invisitatus
enim modus locutionis est cui deus accep-
to fert iusticiam et cui deus acceptam dat
iusticiam vel acceptabilem habet sine operibus
legis. Beati quorum remissa sunt iniquita-
tes. et omnia peccata in baptismo. et quorum
tecta sunt peccata per penitentiam post bap-
tismum. Res tertia et coopta non videtur.
et nos tunc tegimus peccata. quoniam malis bona
opera iusticie supponimus. penitentiam
videlicet de peccatis agendo dignam. Hoc
autem distat inter iniquitatem et peccatum ut
quidam doctores dicunt quod iniquitas sit
ante legem. peccatum post legem. Vel iniquitas
cogitacionem. peccatum sit opus. Quidam etiam
dicunt iniquitatem esse quod contra legem
committitur. peccatum quod contra naturam et
conscientiam. Sed hoc indifferet unum pro
altero sepe ponitur. Beatus vir cum
non imputavit dominus peccatum. Misericors
deus neque in baptismo deleta peccata
imputabit neque penitentia tecta si penitentiam
in fide. Vel hoc potest intelligi de martiribus
qui in suo sanguine baptizantur. et in
non martirio cuncta etiam donantur peccata
Vel certe de illis potest accipi qui post
baptismum multa commiserunt peccata sed
vehemente occasione necessitate. dum pro
christi nomine martirium sustinuerunt. in
non martirio dimissa sunt illis quoniam penitentiam
corpalem sustinuerunt. Beatitudo ergo

hec de qua preterea dicit in circuncisione
tunc manet an etiam in preputio. et pertinet
solummodo ad iudeos qui circuncisio appel-
lantur. an etiam ad gentiles qui preputium
dicuntur. Alla beatitudo qua peccata
sine operibus legis dimittuntur gratis
in baptismo et per penitentiam atque mar-
tirium tamen ad iudeos ad iudeos ad fide
venientes quod ad gentiles pertinet. Quia
gratia abraham licet non esset baptizatus
per fidem tamen cum esset in preputio iusti-
ficatus est. Unde subdit apostolus. Dic-
imus enim quod reputata est abraham fides
ad iusticiam. non circuncisio et hoc affir-
mans nos apostolus quod non propter circunci-
sionem carnalem sed propter fidem qua cre-
didit deo meruit iustificari. Quomodo
ergo reputata est abraham fides ad
iusticiam. in circuncisione. an in preputio.
Hoc est reputata est ei fides ad iusticiam
postquam est circuncisus an cum esset in ge-
nitilitate incircuncisus. Ipse sibi apostolus
respondet. Non in circuncisione sed in
preputio et non postquam circuncisionem
accepit reputata est ei fides ad iusti-
ciam. sed cum adhuc esset in preputio et in
gentilitate quoniam necdum erat circuncisus.
Ideoque antea erat iustificatus per fidem
quod circuncisus. Et signum accepit circun-
cisionis. signaculum iusticie fidei que
est in preputio. Ne diceret iudei super-
flue circuncisum esse abraham si per illam
non esset iustificatus ostendit illa circuncisio-
nem signum esse iusticie. non augmentum
ut significaret iusticiam christi que est
ex fide. Signum est quoniam in hoc quod vi-
detur et auditur aliud intelligitur
sicut dominus manifestat dicens. Generatio
hec signum querit. et non dabitur ei
nisi signum ione prophete. Sicut fuit
ionas in ventre ceti tribus diebus et
tribus noctibus. sic erit filius hominis in
corde terre. Ecce quod signabat ionas

veratus. Ita quoque circumcisio abrahe
 fidem illius significabat quam habebat
 in corde et qua meruit iustificari. Nam
 circumcisio est expoliatio infidelitatis
 et victoriarum abolitio. Distat vero inter
 signum et signaculum. Quia signum aliud est
 et aliud significat. Signaculum autem
 quod alicui rei ad hoc imprimitur ut
 lateat quousque ab illo respectur a quo
 imprimitur. Ita et illa circumcisio signa-
 bat iusticiam fidei que erat in abraham
 et latebat ibi sub signaculo vera cir-
 cuncisio qua christus qui ex eius genere
 erat nasciturus per baptismum gratiam
 suos fideles a cunctis peccatis petitorum
 erat circumcisurus. In die quoque iudicium
 ab omni mortalitatis fragilitate et cor-
 ruptiois fere est mundaturus. In hoc
 etiam quod octava die fiebat signum dicitur
 resurrectionem que octava die celebrata
 est. Nam et ipse christus signabatur in
 circumcisio peritino quo circumcisio pa-
trabatur. Fuit preterea iudeis in signum
circumcisio data quo cognoscere eorum
genus et promissione non confunderetur
dominus inter gentes multas habituaret vel
dominus inter gentes multas duceretur
et ignoscere quod de genere abrahe
descenderet christus ac tam dominus mansit
in tipo et figura quousque veritate
complectitur adveniente christo remoto sig-
naculo sub quo latebat et eade circu-
ncisio carnali penitus ablata erat
etiam in signum esse iudeis ut quousque
in pharaone et alios perire debent et iudei
relinquuntur ex circumcisionis signo no-
tati sepulture mandarentur Signum
ergo inquit accepit circumcisionis ob hunc
causas quas divinus que circumcisio sig-
naculum fuit iusticie fidei que est in pre-
missio quod ante est iustificatio per fidem
quam circumcideretur Iusticia etiam fidei

De qua promissa fidem habuit et per eam ius-
 ticiam promeruit qua iustificatus et
 mundatus est ab omnibus peccatis. Nam in
 gentilitate sine promissa posita fide
 est iustificatus. Et reddit causa que
 hoc ut sit pater omnium credentium per
 promissam. Per fidem quam habuit in pro-
missio pater est omnium credentium tam iudeorum
quam gentium illa carne per est iudeorum
non credentium fide aut omnium credentium
iudeorum et gentium quam fidem quam
credidit dominus in abraham deum omnipotentem
esse et trinitatem habere in personis
atque unitate in se ipsa quousque ex heredi-
tate paterna retinet omnes credentes.
Ex qua re sunt omnes credentes filius
abrahe per fidem. Ut reputetur eade
fides et illis ad iusticiam sive ad iusti-
ficationem et credentibus ex gentibus vel
promissio que accidit abrahe dominus adhuc
est in gentilitate. Sicut enim abraham
antequam circumcideretur fidem habuit quam
pater est credentium et postea genuit
isaac ex quo est pater iudeorum. Sic
potius est pater spiritualium quam carna-
lium. Et ita factum est ut sit pater
gentium per fidem et pater circumcisio-
is iudeorum credentium et non credentium
per carne. Non hinc tamen qui sunt ex
circumcisione sed et hinc qui sectantur
vestigia fidei que est in promissio pre-
missio abrahe. Ac si diceret alios verbis
non illis tamen iudeis abraham est pater
vel reputatur fides abrahe ad iusti-
ficationem qui descenderunt de pro-
genie illis postquam circumcisionem accepit.
sed et hinc sunt gentilibus qui sectantur
vestigia fidei quousque promittuntur ex empla-
fidei illis que data est et cum adhuc
esset in gentilitate que promissio appel-
latur. Non enim per legem in promissio
abrahe aut semini eius et per christo data
est ut heres esset mundi sed per iusticiam

fidei quā habuit anteq̄ circūcideretur
et anteq̄ illā p̄missione acciperet
Ideo p̄ legē non est facta vel data pro
missio abrahe q̄ dictū est illi. patre
multarū gentiū posui te. et in semine
tuo benedicentur om̄s gentes q̄ non
erat adhuc lex. que post q̄dringētos
et triginta ānos data est. Abraham
ergo in xp̄o heres est mundi q̄ om̄s
credentes p̄ fidem filij sūt abrahe Et
ipse in xp̄o om̄a possidet cui d̄. a p̄re
postula a me et dabo tibi gētes heredi
tate tua Si em̄ qui ex lege heredes sūt
ex manita est fides abolita est p̄missio
r̄ si iudei qui ex circūcisione sūt et qui
legē habet heredes sūt tūmō p̄missio
abrahe de xp̄o. et nō etiā gētilēs eua
cuata sine am̄hilata est fides qua ip̄e
credebat deo et abolita est p̄missio de
xp̄o. Et est sent̄a Si solūmō nos iudei
circūcisi ep̄s heredes p̄missionis dei et
vos volūis nō impleuit deus p̄missionē
suā quā dedit abrahe ut p̄r̄ ēet mul
tarū gentiū. Et si ita est. id̄ videl̄imur
deo frustra credidisse. Nō est ergo pro
missio data abrahe p̄ legē sed p̄ fidem
Quare. Lex em̄ nūm̄ op̄atur. r̄ vni
dictā dei. Lex nō dedit illā p̄missioez
abrahe. Sed vindictā op̄atur. sicut dicit
Deutem p̄ dente. et qui occidit occidi
tur. Vbi nō em̄ nō est lex nec p̄uari
catio sc̄ tanta vel nō ita imputatur
Hoc duplicat̄ intelligi p̄t. Vbi nō
est lex naturalis nō est tāta p̄uari
catio eiusdē legis. Vbi gr̄a. Q̄nd̄m
in infātibz nō viget intelligētia aut
intellecty n̄al̄is legis discernēdi int̄
bonū et malū. licet p̄cutiat patre
aut verberet matrem. maledicant
putibz nō est tāta p̄uariat̄o. nec
ita imputatur eis. sicut postmodū ubi
venerunt ad legitimos ānos et ubi ce
perit vigere in illis n̄al̄is intellectu

Alit̄. ubi nō est lex moysi licet peccet
aliq̄s nō est tāta p̄uariat̄o nec ita
reputatur ei qui nō habet ipsā legem
si p̄uariat̄o q̄ nō existit p̄uari
cator eius. sicut illis p̄ilibz q̄bus data
est obseruanda. Ideo ubi p̄ceptio legis
ibi p̄uariat̄o occasio. Et ubi p̄uaria
tio ibi maior ira dei et vindicta in p̄ua
ricatore. P̄ et t̄rio nō intelligi ubi nō
est lex etiā sicut in paganis nec p̄ua
ricatio tāta. Tamē id̄o nō im̄inet
a vindicta dei erit q̄ p̄ creaturam
poterat cognoscere creatorē. Ideo ex
fide ut sc̄dm̄ gr̄am firma sit p̄missio
oī semini sc̄ abrahe. Sensus est. q̄
nō est tāta p̄uariat̄o in gētibz ubi
nō est lex moysi quāta in iudeis. Ideo
ex fide uel p̄ fide sc̄ iustificatur om̄s
sive iudei sive gētilēs credentes. Et
p̄ fide sūt heredes nō p̄ legē ut sc̄dm̄
gr̄a quā gratis p̄misit non sc̄dm̄
meritū. necq̄ sc̄dm̄ legē firma
sit p̄missio quā p̄misit deus
om̄i semini abrahe non solū ex
iudeis sed etiā ex gētibz. Cūc est ista
p̄missio. Benedicentur inquit in te
om̄s gentes. Patre p̄ multarū gētiū
posui te. Vbi sequitur. Non ei sc̄ iudeo
firma est p̄missio. qui ex lege est
solū. r̄ ex circūcisione. sed ei sc̄ gētili
qui ex fide est abrahe sc̄ filius. qui
est pater om̄i m̄m̄ p̄ fide r̄ om̄i cre
dentiū. sicut scriptū est in genesi. Et
patre multarū gentiū posui te. At̄
deū cui credidisti. Hic pr̄uitur in
deoz sup̄bia qui gl̄antur se de p̄genie
abrahe descendē. Nō em̄ aut̄. Patrem
vniū gentis isrl̄itice r̄positiū te sed p̄r̄ez
om̄i gentiū p̄ fidem. Et recte addidit
ap̄l̄us ex sua int̄ptatione ante deū. r̄
corā deo cui credidisti in corde. Multi
em̄ sūt qui videntur credere deū. sed
nō credūt ante deū. Illi nō credūt. At̄

deū qui cōfitentur se verbis credē deū
 sed aliud in corde retinet. Illi vero cōte
 deū credūt qui toto corde tota aīa tota
 virtute diligūt illū vt abrahā. et qui
 potius in interiori hōie in cōspectu dei
 fide seruat q̄ in ostenta^{oe} hōm sicut
 est carnis crucifixo. Qui viuificat p̄
fidem et grām suā mortuos r̄ gētiles
 et om̄s qui mortui sūt p̄ infidelitatē
 in peccis. Sicut em̄ viuūt in sp̄ p̄ fidē
 ita moritur peccōr p̄ incredulitatē
 Vel certe viuificat dixit s̄z p̄nti t̄p̄e
 pro futuro viuificabit. Ipe em̄ suscita
 bit sive viuificabit mortuos in die
 iudicij. sicut in eua^g dicit Venit hora
 q̄n̄ oēs qui in mōimētis sūt audiet
 vocē filij dei et p̄cedet q̄ bona fecerūt
 in r̄surrexerūt vite. Et vocat ea que
nō sūt t̄q̄ ea que sūt. Deus om̄p̄s
 solus habet eternalit̄ esse. Et qui ad
 herent ei p̄ fidē et dilectōem illi vtiq̄
 habet esse ab illo et illi sūt sicut ipse
 dixit. Ego sū deus abrahā ysaac et
 iacob. Cōtra illi qui nō adherēt in
cōparatōe eū q̄ nō sūt. Vñ dicit
 ysa. ysa. Om̄s gentes corā eo sūt
 sūt quasi nō sūt et q̄si nichil et iane
 reputat sūt ei. Igitur s̄dm̄ hūc s̄s̄tū
 dicit apl̄s mō. Ergo sicut uocauit
 abrahā qui erat qz deo adhēbat p̄
 fidem dicit̄s Ei de tra tua. sic vocat
ea q̄si nō sūt r̄ sic vocat gētiles infi
deles qui nō sūt qz deo nō adherēt
Qui contra spem s̄z nature in spem
s̄z gr̄e et potencie de dei credidit ut
ficeret pater multarū gentū p̄ fidē
Cōtra spem em̄ nature erat sicut senex
cū uetula mixtus generet. Sed abra
 hā non attendit ad cōsuetudinem
 naturāle q̄ nō possit ex se et sara
 iā uetulis p̄ filius p̄creari. sed in
 spem potencie dei credidit qz oīpo
 tentē nouerat cū q̄ p̄misit. Cōfide

randū aut̄ q̄tuor existē causas ^{hinc} vt
 Ambrosij dicit. que reddūt feias ster
 riles. Videt̄ qz semen virile nō p̄uenit
 ad locū cōceptōis. Aut qz m̄l̄r nō ualeat
 retinē illud. Aut qz nō habet uigorē
 excoquēdi illud. Aut certe qz ambo se
 nes simul cōueniūt et senectute gra
 uantur. S̄dm̄ qd̄ dictū est ei Sic
erit semen tuū sicut stelle celi et
harena maris Semen abrahe in hoc
 loco intelligitur. tā multitudo iudeorū
 quorū et est pater p̄ carnē et etiā
p̄ fidem. q̄ etiā multitudo oīm gētiū.
 quarū pater est solūmō p̄ fidē. Et
 dictū est hoc yptolicos que est ^{signalis}
 d̄cio fidem excedens. Licet em̄ p̄re mul
 tudine nō possit n̄am ab hōibus
 semen abrahe tamē deo nō est inuū
 merabile licet coquetur unō stellarū
 vel arenarū. Notandū qz p̄ stellas
et arenā s̄dm̄ quēda doctorē intelligē
dū esse ḡn̄alit̄ om̄e semen abrahe. crede
 tes videt̄ ex gentibz. om̄emqz israhelē
 Et s̄dm̄ alim̄ p̄ stellas intelligendū
 electos. que parui numeri sūt cōparatē
 arenarū maris. Et p̄ arenā iustos
 qui pondē peccōrū grauantur. Et nō
infirmatus est ex fide. Ille infirmatur
 fide qui dubitat et nō credit p̄missi
 om̄bz dei. Sed abrahā audiens a deo
 p̄rem multarū gentū posuit. et
 s̄dm̄ hoc tēpus uenā eritqz filij sare
 Licet cōtra vsū nature uidetur esse qd̄
 p̄mittebat. nō est infirmatus fide qz
 nō dubitauit in p̄missione nichil em̄
 fides cōsiderat nature qz in hīs que
 p̄mittit deus facile seruit natura suo
 auctori. Nec cōsiderauit corpus suū
emortuū. s̄z ad procreādos filios
cū iam fere centū esset aīorū qz
centenarius erat et emortua uolucem
 sare s̄z nō cōsiderauit. Emortuos dicit
 abrahā et saram in p̄pagandis filiis

Cōtra spem em̄ nature erat vt uetula parēt q̄ adolecēs et iuuetula sterilibz p̄nāsit.
 Nā naturale est ut iuuenis iūctus iuuetale generet. Silit̄ senex iūctus
 iuuetale naturale est ut genēt. sicut abrahā senex et agar iuuetula ex q̄bz natus
 est ysmahel. Contra spem vero nature est vt senex cū uetula

quā promisit ei deus inquit p̄ agelū
 sedm̄ hoc tēpus veniā et exit sine filio
 Emortua em̄ erat volua sare qz iā
 p̄cesserat tēpus parēdi et iam desierat
 fieri sare muliebria. r iam desierat
 menstrū pati qd' vbi cessauerit in
 feis t̄nsit tempz generādi filios. Sed
 abrahā nō attendit ad nature vsū
 sed ad dei potenciā credulus eius
 p̄missiōibz. Vñ sc̄q̄tur. In p̄missiōe
em̄ dei. de qua sup̄ diximz sine de
vsuar sine de xpo non hesitavit dif
fidentia r nō dubitavit increduli
tate. Sed confortatus est fide datus gloriā
deo r credens verbis deit gratias
referens q̄si de acceptis b̄nificiis intel
ligens solius dei esse m̄ing et grām
humane fecunditatis vbi nature vsz
cessauerat. plenissime sine certissime
sciens qz quicūqz p̄misit illi deus
potens est et facere. Ideo sc̄z qz cre
didit dei p̄missiōibz reputatū est
ei ad iusticiā. Nō est autē tm̄ scriptū
hoc de fide abrahē p̄pter ipsū vt ipe
legēt qui olim fuerat defunctus. sed
p̄pter nos r p̄t̄ n̄m̄ p̄fectū ut imi
tatores simz fidei illig. quibz reputa
bitur. fides illius ad iusticiā crede
tibus in eū r in deū p̄rem. qui susci
tavit xpm̄ a mortuis r a sepulchro
qui p̄rie est locus mortuoz. Si ita
p̄fecte crederemz xpm̄ a mortuis re
surrexisse quomō ille credidit cozpo
sare emortuū posse ad cōcipiendū
vnificari. et arderemz deū patre
qui xpm̄ resuscitavit a mortuis re
putabitur et nobis fides n̄a ad iusticiā
qz remissione accipiemz om̄ p̄tor.
Deus p̄r suscitavit film̄ suū a mor
tuis. et ipe etiā filius suscitavit se
metipsū. Vt etiā altius dicamz
tota trinitas suscitavit illū hoīem
assumptū a verbo dei. Eū traditus

est p̄pter delicta n̄a et resurrexit
 p̄pter iustificatōem n̄am. Multis
 modis legi traditus legitur d̄ns
 ihesus xps. Nam tradidit illū deus
 pater sicut apl̄s dicit. Cum p̄o filio
 nō peperit. sed pro nobis oibz tra
 didit illū. Tradidit idem filius se
 ipsū. sicut idem egregis p̄dicator.
 dicit in p̄nti loco et alias vbi loq̄tur.
Eū dilexit me et tradidit semetipm̄
pro me. Tradiderunt illū demones
qui p̄suaserunt iudam ut traderet illū
Vñ dicit ewāta qz intravit sathanas
in cor iude ut traderet illū. Et apl̄s
manifestat loquens de demonibz. Si
eū cognouissent nūq̄ d̄m̄ glorie t̄m
afixissent. Tradidit illū iudas p̄t̄
xxx. argentos. Tradiderunt illū iudei
p̄lato. P̄lato quoqz tradidit illū
imilitibz qui crucifixerunt illū. Sed
int̄ hoc oīa digna cōsideratōe p̄en
dendū. qz qd' p̄r et filius fecerunt
dilectōis est et m̄e. Ergo traditus
est p̄t̄ delicta n̄a et resurrexit p̄t̄
iustificatōem n̄am. Vt dū ardimz cre
dimz ipsū passū pro salute n̄a et re
surrexisse in veritate a mortuis p̄ hanc
fidem iustificari meream. In traditōe
xpi ineffabilis m̄a eius extitit. In re
surrectōe quoqz incōprehensibilis potētia
deitatis demonstrata est. Iustificati igit̄
ex fide partē habeamz ad deū p̄ d̄m̄
n̄m̄ ih̄m̄ xpm̄. Cū gentes et iudei int̄
se discrepant. et illi de antique legis
opibz. isti vero de noua xpi vocatione
p̄sūptine gloriuntur. p̄tractata et elu
adata causa. qz nemo eorū ex merito
suo est iustificatus. sed om̄s p̄ gratiā
que fidem infudit et veritatē oñdit
et qz nec genus nec circūcisio faciat
filios abrahē sed fides recta qua claruit
abrahā a deo et p̄uentus statim sub
iūxit apl̄s dicens Caplin quintū

illuatio

Uustificati igitur ex fide non ex operibus
 legis neque per aliquod meritum nostrum quod
 presterit fidem pacem habeamus ad deum
 patrem per mediatorem nostrum Iesum Christum. Per
 cuius passionem reconciliati sumus deo prout
 sicut angeli in eius nativitate cetera cetera
 dicentes Gl'ia in excelsis deo et in terra pax
 hominibus bone voluntatis. Tunc enim pacem
 habeamus apud deum si inter nos pacem et
 concordiam fraternam tenemus. Ac si diceret
Iam quod reconciliati sumus per sanguinem filii
dei et pacem habeamus apud deum patrem.
 sumus et inter nos pacem dei habebimus non
 presumemus in illo de nobis. cum omnia ex
 fide dei habeamus. Per quem et accessum
habeamus per fidem in gratiam istam in qua
stamus. Per Christum inquit qui nos recon-
 ciliavit deo prout per illum itaque habeamus ac-
 cessum sine introitu per fidem eius in gra-
 tiam istam qui longe eramus in qua gra-
 tiam non qui ante iacebamus. Gratiam
 in hoc loco appellat fidem per quam pleni-
 tudinem iustificatiois preparamus gratis
 a deo tempore baptismatis in qua vel ad
 quam gratiam introitu vel accessu habemus
 per ipsum quod ipse est ostium. sicut dixit.
 Ego sum ostium et nemo venit ad patrem
 nisi per me. In qua gratia et fide iustificatiois
 et indulgentia peccatorum stare debemus
 in bonis scilicet operibus vivit laborando qui
 ante iacebamus in luto et fetore vitiorum.
Et gloriamur in spe glorie filiorum dei.
 In presenti seculo filii dei sumus in spe. In al-
 tera autem vita erimus in re si in bonis
 operibus articulo mortis nos invenierit. Unde
dixit Iohannes Tertium filii dei sumus in
spe et nondum apparuit quid erimus in
re. Non solum autem scilicet gloriamur in spe
 glorie filiorum dei. Sed et gloriamur in
tribulationibus et in angustiis et aduer-
sitatibus persecutionem pro Christo. Scientes
 quod tribulatio pacem operatur in elec-
 tis qui patienter aduersa pferunt. Pacia

operatur probationem meritorum et fidei
sicut probati sunt sancti martires. a pa-
 ciendo et ferendo dicitur. Et est pa-
 ciencia quam corpus vel animus timore
 et afflictione tormentorum feritur sed
 vindicta non expetit. Per hanc
sancti martires vicerunt persecutionem
et seueram tyrannorum non reddentes vice
sed paciam sine tollerantiam seruantes.
Pacia operatur probationem meritorum et
fidei. sicut probati sunt martires sancti.
 et sicut probatus est iob non deficiens
 in tribulatione. Est etiam probatio ho-
 nestas morum et laudabilitas actionum.
 Unde probus dicitur laude dignus alias
 platus. Probatio vero operatur spem
vite eterne. Spes est expectatio
 futurorum bonorum. Illi ergo qui in tri-
 bulationibus et aduersis per paciam
 probabiles in fide existunt. Illi securi
 de premiis futura beatitudine expectant.
Spes autem non confundit. Spes
 sine expectatio futurorum bonorum omnem
 confusionem et verecundiam huius seculi
 expellit. Spes ergo non confundit et
 qui probatus est in fide et bonis operibus
 et spem habet eternorum premium non
 erubescit quicquid aduersus in
 hoc seculo sustinuerit securus de premio.
 Et hoc quare. Quia caritas dei
qua nos diligit deus vel qua nos
diligimus deum. Diffusa est in cordibus
 nostris tempore baptismatis et tunc
 manus impositiois. per spiritum sanctum qui
datum est nobis. non per meritum nostrum
 sed per gratiam dei spiritu pro cooperante.
 Verbum effusionis sine diffusionis
 largitate numeris sicut sicut et in
 iohel habetur. Effundam de spiritu meo
 super omnem carnem. Sine ergo caritas
 qua diligimus deum in nobis sit. pro-
 cuius amore patienter omnia aduersa sus-
 tinemus sine qua diligimus proximum

Vel si quid boni in nobis habetur nō
p̄ meritū n̄m̄ est. Sed p̄ grām dei sp̄u
s̄c̄o cooperatē tribuitur nobis. Ideoq̄
p̄ceptis et voluntati eius obtemperare
debemus. habentes int̄ nos parē quam
n̄p̄e cōmendavit discipulis dicens.
p̄barem relinquo vobis. Ipsa etiam
sp̄es p̄ sp̄m̄ s̄c̄m̄ nobis datur qui facit
nos credere qd̄ p̄mittit. Nec cōfudit
nos sp̄es qm̄ amplius dabit q̄ sp̄c̄am̄
gaudia videlz̄ patrie celestis. Ut
quid em̄ x̄ps̄ cū adhuc infirmus esset
et p̄tōres s̄c̄dm̄ tempus pro impiis
et irreligiosis mortuus est. nisi ut
habūdanciam et plenitudinē sue ca-
ritatis nobis cōmendarēt sicut sequē-
tia manifestant. Infirmitas est om̄is
p̄tōr et ois infidelis. fortis vero iustus
et fidelis atq̄ cognoscens deū. Pietas
est cultus et religio dei a quo dicit̄
p̄ius et religiosus. Et̄ contra impietas
est irreligiositas a quo venit impius
et irreligiosus. Tanta fuit caritas x̄pi
ut non solū illis qui cōparatōe rep̄-
borū religiosi erant. Sed etiā p̄ impiis
moreretur quos postea p̄ fidem suā
saluos fecit. Quā caritate nobis cō-
mendavit ut illā imitemur. sicut
discipulis dixit qm̄ lauit pedes eoz̄.
Exemplū inquit dedit vobis ut q̄lia
facio vobis talia faciatis. sicut ego
vobis laui pedes ita et vos altitū
Et sicut ego pro vobis animā meā nō
dubito ponere. Ita et vos nō dubi-
tetis neq̄ pro me neq̄ pro fr̄ibus
si necessitas fuit causa amoris mei
animas ponere. Qū vero dicit apl̄s x̄pm̄
s̄c̄dm̄ tempus esse mortuū. tripliciter
p̄t̄ accipi. Dicit b̄n̄s Ambrosius mortuus
est s̄c̄dm̄ tempus. q̄ paruo et breui t̄p̄e
potuit teneri a morte. t̄cia em̄ die
resurrexit. Aliter s̄c̄dm̄ t̄p̄us mor-
tuus est. et tūc qm̄ totus m̄dus sub

p̄tō tenebatur. De quo t̄p̄e dicit apl̄s
alibi. Postq̄ venit plenitudo t̄p̄is mi-
sit deus filiū suū. Et deus pater p̄
p̄phetā ad filiū. Tempore inquit accepto
exandim̄ te. P̄t̄ et tercio nō intelligi
Quia mortuus est s̄c̄dm̄ tempus et in tem-
poraliter in corpe nō in aīa q̄ p̄t̄m̄
nō fecit nec solus m̄uentis est in ore
eius. Tempus em̄ d̄r̄ esse vbi aliqua
varietas est. Verbi gr̄a. vbi oritur sol
et occidit. vbi luna augmentū vel detri-
mentū capit. vbi etiā ver̄ trāsīt in esta-
tem, estas quoq̄ mutatur in autūp̄m̄.
autūp̄m̄ nichilominus in h̄m̄e. Mor-
tuus ergo x̄ps̄ s̄c̄dm̄ tempus et s̄c̄dm̄
carnem que mutabilis est et varia-
tionem subiacet. mortuus est em̄ t̄p̄aliter
Nam vbi eternitas est tempus eē nō
p̄t̄. Dix̄ em̄ pro iusto quis moritur
Nam pro bono forsitan quis audeat
mori. Aut nullus aut rarus. Cuius
em̄ pro nullo aut raro sepiissime p̄t̄.
Pro nullo accipitur in psalmo. Deus
quis filius erit tibi. Nullus. Pro raro
ut hic et alibi vbi d̄r̄. Cuius sapiens
et intelliget hoc et raro inuenitur. Et
est sensus. Dix̄ p̄t̄ aliquis inueniri qui
nō solū pro impiis sed nec pro iustis
et bonis velit mori. Et cū raro inueni-
atur qui pro bono et iusto audeat
mori. x̄ps̄ pro impiis mortuus est.
Et inter iustū et bonū hoc distat. q̄
iustus fit studio et exercitatione v̄tutū
sicut s̄c̄i martires. Bonus vero m̄orticia
sicut sūt p̄m̄li qui m̄dantur in t̄p̄-
t̄sinate. P̄t̄ etiā pro vno accipi iustus
et bonus. Cōmendat autē deus suā
caritatē in nobis. qm̄ cū adhuc p̄tōres
esset et anteq̄ esset renatus ex aqua
et sp̄u s̄c̄o. et anteq̄ esset iustus
et iustificatus p̄ fidem. x̄ps̄ pro nobis mor-
tuus est. Ad quid cōmendat deus
suā caritatem in nobis. ut illā imitemur

co mo quo supms dixim Multo
magis igitur iustificati nunc in sa
guine ipso salui erimus ab ira pe
ccati. Si cu peccatores essemus xps pro
nobis dignatus est mori multo magis
iam remissionem peccatorum habentes in san
guine passionis eius et iustificati p
fidem salui erimus p xpm ab ira a
vindicta dei iudicij que ventura
est reprobis. Tunc autem legitimus
plerisque in locis omnipotentem deum iram
habere, non debemus putare quod in illu
cadat ulla perturbatio quod ipse semp
idem manet iuxta quod p^{ra} ait Tu
semp idem es. Sed ira illius illius
appellatur vindicta et ultio ipsius qua
ille sine aliqua mutabilitate exercet,
scdm quod et sapientissimus orator dicit
Tu autem dnc sabaoth cu tranquillitate
iudicabis. In hoc loco ponit sibi b^{us}
Aug⁹ questionem et dicit Si enim inquit
in sanguine passionis filii dei accepti
muis remissionem peccatorum et mundamur
ab omnibus peccatis, quid necesse est ut bap
tismur? Et si in baptismo accepimus
remissionem peccatorum et mundamur ab omnibus
sordibus viciorum, quid necesse fuit pati xpm?
Qua questione hoc modo soluit. Ista duo
passio videlicet xpi et baptismus ita sunt
coniuncta, ut neque baptismus possit sal
uare a peccatis et peccatum hominem redde
re sine fide passionis xpi, quod sine fide
impossibile est placere deo, neque fides
passionis xpi possit remissionem peccatorum
dare sine gratia baptismatis nisi in
sanguine martiris sui fuerit baptisatus
quod d^{ns} dixit. Nisi quis renatus fuerit ex
aqua et spiritu sancto non poterit intrare in
regnum dei. Si enim cum inimici essemus
reconciliati sumus deo p morte filii eius,
multo magis reconciliati salui erimus in

vita ipsius. Si inquit cum inimici es
semus, et peccatores reconciliati sumus deo p
mortem filii eius multo magis postquam
meruimus reconciliari et in amicitiam
conduci salui erimus in vita ipsius et in
vita xpi qui est vita et in quo vita
eterna habituri sumus. Illi reconciliati
qui inimici sunt ab inimico. Quomodo ergo
existit nobis omnipotens deus iratus et
immitis cum de illo dicatur quod nihil odit
eorum que fecit? Sciendum quod non naturam
malam quam ipse fecit scdm et bonam,
omnia habeat sed vicia et peccata que nos
ipsi attraximus. Quia quodam modo iusti
dei traditi sumus dyabolo quod dⁿⁱ sub
peccato fuimus. sicut enim scriptum est postquam
enim meruit homo audire, terra es et in
terra ibis. hoc est totus serpens effectus
es et idcirco morieris. dictum est dyabolo
in serpente. Terram comedes et peccatores
deuorabis. Ablatis autem viciis et peccatis
p passionem filii eius reconciliati sumus in
eo quod ante fuimus. Unde dicit apostolus Si in
quies cum inimici dei essemus actibus non
natura p mortem xpi saluati sumus
quomodo magis in eius vita glorificabimur
si eam imitati fuimus. Non solum autem
sed et gloriamur in deo p dnm nrm ihesu
xpm p que nunc reconciliationem accepimus
illo solum autem scilicet salui erimus et dabitur
nobis vita eterna sed et gloriamur in
deo scilicet pcc. sine in cognitione dei quam
habemus p dnm nrm ihm xpm p que
et xpm nunc reconciliationem accepimus.
Nunc inquit reconciliati sumus deo patri
et in tempore xpi aduentus. Sicut enim vobis
prius creati sumus iuxta quod ioh⁹ dicit. Quia
p ipsum facta sunt ita quod ab illo si
mus redempti et deo patri reconciliati.
Propterea sicut p vniu⁹ hominem in hunc mundum
duo peccata intrant, et p peccatum mortis.

ita in om̄s hoīes mors p̄trāsūt in quo
om̄s peccauerūt. De factis dictis in
isto loco est hoc mō. Sicut p̄ adā p̄ctm̄
et mors intravit. Ita p̄ xpm̄ iustificatio
et vita eterna venit. p̄tra inquit ap̄l̄s
reconciliati sumus deo. Sicut p̄ vniū hoīes
s̄z adam in hūc mūdū i in vniū sita
tam generis hūm̄ p̄ct̄ xpm̄ qui de
sup̄is est p̄ctm̄ intravit et p̄ p̄ctm̄
mors s̄z intravit. et ita in om̄s hoīes
mors corp̄is et aīe p̄trāsūt sicut p̄
illū in quo om̄s peccauerūt. Ita p̄
dūm̄ in ih̄m xpm̄ iustificatio it̄uit
et p̄ iustificatōem vita fut̄ra. S̄z
est. Sicut p̄ adā p̄ctm̄ intravit in ge
nus hūm̄ et mors. et p̄ om̄s trāsūt
sic p̄ xpm̄ venit iustificatio et vita. In
ip̄o quāp̄ om̄s peccauerūt qui in lūib̄
eius erant. sicut leui in lūib̄ erat
p̄ct̄ q̄ decumato est. Et cōgrue dicit
p̄m̄ intrasse p̄ctm̄ ac deinde intrasse
mortē. q̄ statim ut peccavit morta
lis effectus est. Sicut em̄ deus ante
p̄dixerat. In quacūq̄ iniquens die
comederis ex eo morte morieris. Pec
cavit cōcupiscēdo atq̄ comedēdo et
mortalis effectus est peccādo. Usq̄
ad legem em̄ p̄ctm̄ erat in mūdō. Nō
dicit usq̄ ad temp̄ quo data est lex
sed usq̄ ad t̄m̄m̄ finiend̄ legē. Sicut
em̄ solū sumo dicit Regnauerūt
h̄ hūm̄ usq̄ ad attilam regē i usq̄
ad mortem attile regis. Usq̄ ad legē
i usq̄ ad finē legē et mitū gracie
p̄ctm̄ originale et actualē fuit in mū
do. p̄ graciā aut̄ ih̄m xpm̄ nō solū
originalia sed etiā actualia p̄ct̄ de
leta sūt. P̄ctm̄ aut̄ nō imputatur
cū lex nō esset. Hoc tripliciter
intelligi p̄t. Cūdm̄ lex naturalis
nō est in hoīe sicut in p̄m̄ib̄ q̄d̄d̄

agat p̄m̄ib̄ nō imputatur esse
p̄ctm̄ q̄ nescit q̄d̄d̄ sit bonū aut
malū. Aliter Anteq̄ lex daretur
nō agnoscatur p̄ctm̄ tam graue esse
malū esse sicut p̄ legem ostensū est.
Vel aliter. Cū lex deesset nō imputabat̄
i ignorabatur qua pena dignū esset
illud p̄ctm̄ quousq̄ lex dixit qui hoc
vel illud fecerit morte moriatur. Sed
regnauit mors ab adam usq̄ ad moysen
etiā in eos qui nō peccauerūt in silitiū
dm̄em p̄uaricatoris ade. Mors idē
est et p̄ctm̄. Ideoq̄ dicit regnasse mortē
q̄ vniuersū orbem tenuit. ~~mors~~ tam
mors p̄ct̄ q̄ mors corp̄is. Et dicit usq̄
ad moysen ita est intelligendū vt
dixim̄ i usq̄ in finē legē et mitū
gracie. p̄ moysen em̄ intelligitur lex
sicut in eua^o ad dicit̄. Habet moysen
i legem. Et alibi. Incipiens a moyse
i a lege. Regnauit inq̄ens mors aīe
in toto mūdō ex quo p̄m̄ homo pec
cavit usq̄ ad finē legē moysi et ex
ordī euāgelii. nō solū in alios sed
etiā in illos qui nō sponte neq̄ scient̄
peccauerūt sicut p̄m̄li erat qui origi
nalib̄ p̄ct̄is tenebantur obnoxii. Illi
in silitudīe p̄uaricatoris ade peccat
qui scienter et volūtariē peccant sicut
ille cui deus dixit. Ex om̄ ligno paradisi
comede de ligno autē scie boni et mali
ne comedas. Ille vero in silitudīe
ade nō peccat. qui lege neq̄ legem
naturalē habet neq̄ cū studio peccat.
Qm̄ est forma futuri. Hoc t̄phicū mō
intelligi p̄t. Adam qui attulit mūdō
exemplar sine forma est futuri ade
i xpi. q̄ sicut ille ex virgine terra
factus est. Ita xps̄ ex virgine maria
natus est. Vel a cōtraria parte ^{aliter} acci
pitur caput p̄ct̄i alit̄ caput iusticie

qz sicut adam pctm attulit et mortem
 ita xps iustificatōem et vitā. **Aliter**
 Si dixerimus qui est forma futuris
 ut quidā codices habet erit sensus
Exemplar est futuris sz posterius
 in pctō qz sicut ille pctō et mortalis
 ita omēs posteri eius pctōes et morta-
 les nati sūt et nascūtur cotidie trāsduc-
 to originali pctō in posteros ut bñs
 Aug⁹ dicit p concupiam carnis. **Sed**
 p grām dñi nri ihu xpi liberantur
 a pctō et a morte eterna. Sicut em̄
 nullus homo extra adam i extra pro-
 gemem illius. ita nullus extra pctm
 illius preter xpm. **Sed** nō sicut delictū
 ade ita et donū iustificatōis. hoc est
 manus fuit donū xpi quo nobis remis-
 sio pctōz venit qz pctm ade p quod
 venit nobis mors. Et plus pualuit
 iusticia xpi in iustificatōe qz pctm ade
 in nocendo vel occidendo. Cū in his
 qui p xpm redimūtur tpraliter valet
 forma mortis ex adam. Forma autem
 vite valebit eternū p xpm. **Si em̄**
vnus hoīs ade delicto multi i electi
mortui sūt tpraliter multo magis grā
dei qua nobis dimittūtur pctā et do-
nū sps scti in grā vnus hoīs ihu xpi
 in plures habūdant. Multi et plures
 ad electos referūtur. Nec est cōparatio
 qd dicit plures. qz plures sūt reprobi
 qui dāpnabūtur qz sūt iusti qui sal-
 uabūtur sed absolute positū est
 Inq̄atur igitur hoc mō. **Si** ppter
 vnus hoīs ade delictū non solum
 reprobi et imū pctōes sed etiam
 electi mortui sūt tpraliter tam corpe
 qz etiam aīa multo magis habūdant
 et creunt grā dei et donū p grā
 ihu xpi in plures. i in electos. In
 hoc em̄ plus sine multo magis habūdant

gracia i remissio pctōz in electos
 qz pctm qz nō solum ad illud pctm
 originale ppter qd in mortem corpis
 et aīe pūmū. sed etiam oīa actualia
 abstulit in electis. et insup donauit
 vitam sine fine mansurā. **Et nō**
 sicut p vnū pctm sz originale vel
 mors ita et donū sz grācie venit
Qz est dicere **Aliter** et ad aliud venit
 pctm et aliter atqz ad aliud venit
 donū xpi. Pctm enim ade venit
 p inobediām ut mortē afferret. donū
 aut grācie puenit p obediām qua
 obediens fuit deo p̄ri ut non solum
 illud originale sed etiam oīa actua-
 lia auferret. **Qz** si lectū fuit p
 vnū peccatū ita erit intelligendū
Et nūc sicut p vnū peccatū i p
 adam venit mors. ita et et donū grācie
 venit p xpm. **Nā** iudicū ex vno
in cōdempnatōem. grā aut ex mul-
tis delictis in iustificatōe Iudicū
 siue cōdempnatio ex vno hoīe adā
 vel vno originali pctō venit in
 cōdempnatōem om̄ hoīm. grā
 autē xpi qua nobis grācie dimittit
 tūtur pctā in iustificatōem fidelū
 venit ex multis delictis que post ori-
 ginale pctm addita sūt. **Et** est sep̄
 Dāpnatio venit ex vno hoīe vel vno
 pctō originali in cōdempnatōem
 generis hūdm. Grācia autē xpi
 venit in iustificatōem electōz. Ex
 multis delictis i ad hoc venit ut
 nō solum ab illo originali sed etiam
 ab oībus actualibz nos iustificaret
Idēqz aliter venit pctm alit grā
Considerandū aut qz ad dicit
 iudicū venire ex vno hoīe in cō-
 dempnatōem loquitur cōtra peccā-
 granos qui negat originale pctm

trahi ab infantibus qui nascuntur. dicentes quod non per originem illud peccatum trahitur. sed per imitacionem quod omnino falsissimum est. Si enim ita esset ut illi delinquant nequaquam dominus ita expressit in eua^o dicit. Si quis non renatus fuit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum. In veteri quoque testamento nequaquam dicit. Masculus cuius caro circumcisa non fuit peribit de populo suo quod pactum meum in ventrem fecit. non pro se sed in prece suo adam in paradiso. Si enim unus hominis delicto mors regnavit per unum. multo magis habundancia gratiae et donatoris et iusticie accipientes in vita regnabit per unum iesum christum. Sensus iste est. Si pro delicto unius hominis adeo quod per unum hominem adam venit mors corporis et etiam anime regnavit temporaliter et ad tempus in electis. multo magis regnabit illi in vita eterna accipientes in parte per iesum christum habundantiam et plenitudinem gratiae qua dimittitur peccata et plenitudinem donationis et dona spiritus sancti que electis donantur. qui alii datur per spiritum sermo sapientie. et cetera dona singulis dimittunt accipientes etiam plenitudinem iusticie et omnes virtutes. ut post baptismum gratiam iuste et sancte vivamus. Si enim moriuntur electi temporaliter propter originale peccatum per gratiam christi accipiunt vitam sempiternam ubi regnabit cum ipso. Igitur sicut per unius delictum omnes homines in condemnatione mortis. sic et per unius iusticiam omnes homines in resurrectione vite. et sicut per unius hominis delictum in omnes homines generaliter in condemnationem venit mors et peccatum sic et per unius hominis iusticiam et christi in omnes homines electos et predestinatos ad vitam eternam venit gratia in iustificationem

vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis adeo peccatores constituti sunt multi et omne genus humanum quod in lubis adeo erat. Ita per unius obedientiam et christi qui fuit obediens patri usque ad mortem iusti constituti sunt multi. non tamen omnes. Lex enim submittravit ut habundaret delictum. Iudei ignorabant ad quid acciperant legem. et putabant se per circumcisionem et per carnaliter observantes salvari posse sine gratia iesu christi. Unde apostolus volens ostendere eis quod lex non est data ut peccata auferret sed ut demonstraret aut. Lex autem submittravit et subito intravit ut habundaret delictum. Quomodo habundat delictum per legem. Dupliciter. Vel quod dum precipit dicens. ne adulterium facias. ne concupiscas rem proximi tui. exardescit animus ad libidinem ad concupiscentiam quod antea nesciebat quod concupiscentia aut tale humorem peccatum esset. Vel dum transgressor fit legis exarscit delictum in vindictam quod maiori pena et vindicta dignus est qui scient contra legis preceptum peccat. quam qui non habens legem ignoranter delinquit. Ubi autem habundavit delictum superhabundavit gratia. Originali delicto quod ad omnes pervenit addita sunt actualia et habundavit sine excrevit delictum. Sed ubi delictum habundavit et excrevit per actualia peccata vel per contemptum vel per contempum legis superhabundavit gratia christi qui non solum peccatum originale sed etiam actuale abstulit. largiens insuper pia benignitate vitam sine fine mansuram. ut sicut regnavit peccatum in morte. Ita et gratia regnet per iusticiam in vita eterna per iesum christum dominum nostrum. Alibi dicitur. Sicut regnavit et preceptum tenuit peccatum origi-

nale et actuale in electis ut ad morte
eos trahet ad tempus. Ita et gratia
qua dimittuntur peccata regnet in electis
per iusticia opem in vita eterna. hoc
est ad vita eterna pducendis per ihu
xpm sine per adiutoriu ihu xpi. In hoc
enim est maior gra xpi que nobis
data est qm peccatum ade et magis nobis
pfuit qm illud nocuisset. quia peccatum
ade facit nos ad tempus mori. gra
aut xpi dimittit nobis non solu origina
le sed etia actuale peccatum facit nos
vivere in vita eterna. Ca. sextu

107^m 610

Quid ergo dicemus? Pmanebimus in peccato ut gra habu
det. Absit. Hec ad supiora
ptinet ubi dicit aplos Et non sicut
quint nos quida dicere. Faciamus
mala ut veniant bona. Et illud ubi
habudavit delictu suphabudavit et
gra. Quida enim gentiliu audientes
predicatione pauli alioqz apoloru ubi
debuerant accipere vita ibi acceperunt
morte. no intelligetes sensu predica
tionis eoz. Uu dicebant aplos predicare
q quanto homo amplius peccaret tanto
deo magis placet. et ubi maior esset
culpa. ibi maior eet gra dei. ut du
omnes essent nimiru peccatores xpe solus
apparetet iustus. et quo maiora peccata
et plura dimittet eo plus misericordie
esse laudaretur. Quappter dicebant
faciamus mala ut veniat nobis bona
q quo amplius peccauerimus. eo ma
riorem gram apud deum habebimus. Nos
autem aliter debemus dicere. Fecimus
mala et venerunt bona sine nostris
meritis per gram dei. Faciamus modo
bona ut veniant nobis meliora. atten
dentes qd dicit aplos ex psona fidelu
loquens qui se a peccatis seruant. Numquid

ergo pmanebimus in peccato. Aut numquid
semper peccabimus. Aut gratia dei in
hoc data est ut plus habeat qd nobis
dimittat et crescat nobis dimittendo
sicut quida carnalium dicunt. Absit
no fiat istud ut semper maneamus
peccatis. Hoc aut digna consideratone
pendendum est qz ista contradicatio aplos
ne aliqz infidelium possit dicere qd asse
reret xpe peccandum esse ut gra dei habudaret
Qui enim mortui sumus peccato xpe bap
tismatis. quomodo adhuc vivemus in illo
et si oia peccata nobis dimissa sunt in
baptismate que obediunt viciis et sug
gestionibus carnis. Ille mortuus est
peccato qui non habet peccatum cui delicta
sunt oia peccata in baptismo. Contra ille
vivit peccato qui obedit peccati delectationi
et suggestionem prave voluptatis. Docet
autem aplos ut postquam in baptismate ac
cepimus remissionem peccatorum abstinemus
a carnalibus peccatis et in quantum huma
na fragilitas per dei gram sufficiat
a delectationibus carnis et pravis cogi
tationibus nosmetipsos restringamus.
Hil ignoratis fratres quia quicunqz
baptizati sumus in xpo ihu in
morte ipsius baptizati sumus. Quis
aplos misterie et subtilissime in isto
loco loquitur. et vult ostendere quomodo
misterium mortis sepulture et resur
rectiois xpi ad baptismum nostrum pertinet
et dicit. Numquid ignoratis o misterium
mortis xpi sepulture ac resurrectionis
quomodo conciat misterio baptismatis. Certe non igno
ratis ut ego puto. Et si ignoratis ergo vobis
quidam Sed questio in hoc loco oritur
cu dicitur pripat aplos in curia. et in
noie scti trinitatis baptizare crede
tes. quare aplos paulus solimado

idcirco

Trinca sexta
post oct. petij.

personam xpi assumat dicens Quicunq;
baptisati sumus in xpo ihu in morte
ipsius baptisati sumus. Sicut hoc modo
soluitur. Quia aplos in hoc loco no
tm roem et institucioem baptismi de
scribere disposuit quatu misterium
mortis xpi. Et ubi de morte erat
aliquid locutus no dignu erat pso
nam pris et sps sti ponere q carnem
no suscepit neq; morte sed psona
tmis filii que carne assupsit et pro
nobis mortua est. Nec conueniebat ut
diceret Quicunq; baptisati sumus in noie
pris et filii et sps sti in morte ipsius
baptisati sumus. Iteru querendu est
quomodo baptisati sumus in morte xpi.
Xpo mortuo in cruce pro nris pctis
qui est caput omi electoz omis electi q
sunt membra eius. ita mortuo xpo com
mortui sunt pcto capiti suo xpo. Vbi
gra. Sicut ablato et absciso capite
cunilibet aiantis comoritur omia
membra. Ita mortuo xpo comortui sunt
in illo omis electi et baptisati in eius
passione. Passio em illig baptisung m
fuit. Ille quide mortuus est corpe et nos
pcto. qz xpe pro pctoz mortuus est
et nrm pctm in sua morte occidit. Alii
in morte ipsius baptisati sumus i in
fide passionis et mortis eius. qz p
fidem passionis xpi et p baptismi
gracia abluimur a pctis. Ita em duo
ita conueta sunt vt neq; passio xpi
sine baptisino neq; baptisung sine fide
passionis xpi nos possit saluare. Di
camus et aliter. In morte ipsius bapti
sati sumus i ad exemplar et figura
mortis eius. vt nos comoremur
pcto. sicut mortuus est xpe corpore.
vel ad exemplum mortis eius. eo mo
quo in sequentib; dicendum est.

Considerandu etia est quatu genera
esse baptismatis. Vnu tm in aqua
sicut fuit baptismu iohis. qd remis
sione pctoz no dedit. Aliud in igne
vel spu. quo baptisati sunt apli in
die penth. et de quo dñs dixit Vos
aut baptisabimini spu sco. qz sps
sco in igne apparuit sup aplos. Tciu
est in aqua et spu quo sti apli bap
tizabat dno pceptente qd gens bap
tismatis sta cetia mo retinet. Tertiu
est in sanguis effusione quo bap
tismus est xpe dñs omib; sti martires
De quo etia dñs ait filius zebedei po
testis baptisari baptismate quo ego
baptisari habeo i potestis effusione
sanguis vri sustinere. Quoz vnus
iacobus eo baptismate baptisatus est. de
collatus ab herode. Sed et hoc notadu
est. qz in baptismate sunt tria corpalia
et visibilia atq; tria incorpalia et
invisibilia. Tria sunt visibilia. scilicet
corpus baptisandū. et aqua. Et tria
invisibilia. scilicet. fides. caritas. que abluuntur
a pctis. et sps sco quo opante remis
sio pctoz datur. Fortasse etia querit
aliqs. quare in aqua solimur et no
in vino aliqui baptisung consecratur.
Cui rñdet bñs Ambro. Deuto hoc
fieri in aqua unifornit. vt itelligat
q sicut aqua sordes corpis aut vesti
meti abluunt Ita illud baptismu ma
culas aie sordesq; vicioz emundando
abstergit. Consepulti em sumus cu
illo p baptismu in morte xpi pcti et
vicioz. Quomodo possumus videntes
in carne cosepeli xpo. Si morimur
pcto sicut ille mortuus est in cruce
et baptisamur in noie sco bñtatis tui
cosepeliemur ei. Si aut viuimus pcto
nequaq; possumus cosepeli illi

Consideremus ergo quomodo moriamur
 peccato. et consepeliemur et conresuscitemur
 christo. et quomodo concordet misterium
 mortis sepulture et resurrectionis eius
 baptismati nostro. Christus postquam mortuus
 est in cruce. de cruce positus est in
 sepulchro. De sepulchro tertia die re-
 surrexit. Sicut et nos venientes ad fon-
 tem baptismatis dum abrenunciamus
 dyabolo et omnibus pompis eius et om-
 nibus eius moriamur peccato. sicut Christus mor-
 tuus est in cruce. Christus de cruce sepultus
 est in sepulchro. et nos post confessionem
 trinitatis sancte consepeliemur ei in cog-
 nato terre elemento hoc est in aqua. Sic
 surrexit tertia die vivus de morte peccatorum
 ad vitam ut deo vivamus in sanctitate et boni-
 tate atque ceteris virtutibus. Ascendit ad
 celos et nos post illum ascendemus si
 in novitate vite ambulaverimus. Et quasi
 dicit aliquis apostolus. Ad quid sumus conse-
 pulsi cum christo? Subiungit. Ut quomodo
surrexit christus a mortuis et a sepulchro
 quod ipse locutus est mortuorum. sive ab
 inferno. Pro gloria dei patris. dicit resur-
 risse christum et per virtutem divinitatis ut
 glorificaretur deus pater in eius susci-
 tatione. sicut ipse filius loquens ad patrem
 dicit. Pater glorifica filium tuum ut mea
 suscitacione glorificeris. Ut etiam intel-
 ligi quod ipse filius deitatis potentia
 suscitavit semetipsum qui est gloria
 patris. sicut et pater dicit in psalmo.
 Exurge gloria mea exurge psalterium
 et choros omnium virtutum. Cui filius. quingam
 diluculo ipse quoque filius de sua susci-
 tacione dicit loquens ad iudeos. Solvite
 templum hoc et in triduum suscitabo
 illud. Ita enim est intelligendum ut sicut
 tota trinitas creavit illum hominem. ita
 tota trinitas suscitavit illum. quod totius

trinitatis inseparabilia sunt opera
 Accipit ergo apostolus ut et sicut Christus
 surgens a mortuis iam non moritur
ita et nos in novitate vite ambulamus
 hoc est ut sicut novi et effecti sumus in
 baptismo ita sepe novum et immaculatum vi-
 vamus ambulantes de virtute in virtutem
 Novitas enim vite est post baptismum cri-
 minalia peccata non committere. et a levibus
 quantum possibile est temperare. Quia
 novitate inveniuntur cotidie electi dum
 proficiunt in virtutibus. et laudantur
 deus omnipotens in illorum operibus sicut dominus
 dicit. Videant opera vestra et glorificent
 patrem vestrum. Si enim coplantati facti
sumus similitudini mortis eius et tristi-
simul et resurrectio eius sicut coplan-
tati et commixti et conformes. Quoniam
 codices habet resurrectionis gratiam sicut
 casum. Sed melius est ut doctores
 dicunt dicere per datum quod verbum coplan-
 tati iungitur ei a superioribus. Arbor
 coplantatur arbori cum inseritur. et
 Christus arbor est per similitudinem. de qua dicit
 salomone lignum vite est homo qui apprehen-
 derunt eum. Ipse est etiam arbor vite
 que est plantata in medio paradisi.
 hoc est in medio ecclesie. Idcirco autem
 arbori copantur. quod sicut arbor pascat
 et umbram prestat. ita Christus pascat an-
 gelos spirituali cibo sua videlicet contempla-
 tione. homines vero sua cognoscione proteget.
 utrosque ab omni aduersitate. generaliter
 autem pascat et reficit totum mundum cibo
 corporali. Mors etiam eius arbor potest
 intelligi. quod sicut arbor ad hoc plan-
 tatur ut fructum ut fructum afferat
 plantatori ita mors christi ad hoc con-
 brata est in cruce ut fructum salutis
 et redemptoris afferat mundo. Venerunt
 quare apostolus dixerit Coplantati sumus

resurrectionem

similitudini mortis xpi eius xpi et non
simpliciter coplantati sumus morti eius
Mors xpi in hoc loco dupliciter potest in-
telligi tam corporalis videlicet quam spiritalis
Similitudini mortis eius corporalis
coplantamur quoniam sicut ille mortuus
est pro peccatoribus nos morimur peccato
In hoc enim est similitudo. quod ille mortuus
est corpore nos viciis. **Aliter similitudini**
mortis spiritalis eius coplantamur quoniam
morimur criminalibus peccatis Ille enim
in veritate mortuus est peccato quod nunquam
peccavit. Cui veritati non possumus
coplantari et coniungi. quod quidem sumus
in hoc mortali corpore ex toto carere
peccatis leuioribus non possumus sicut
iobes dicit Si dixerimus iniquus quod
peccatum non habemus nosipsum seducimus
et veritas in nobis non est. **Tunc autem**
similitudinem mortis eius spiritalis
assumimus quoniam auxilio eius freti
criminalia peccata non committimus **Et si**
coplantamur in peccati scilicet similitudini
mortis eius tam corporalis quam spiritalis
ut sicut ille mortuus est corpore
et mortuus est omnibus peccatis quod nunquam
peccavit. moriamur et nos omnibus
criminalibus peccatis. erimus utique coplan-
tati et coniuncti resurrectio eius in gloria
quod cum apparuerit filius ei erimus quoniam vi-
debimus eum sicuti est. **Hoc scientes**
quod vetus homo noster semel crucifixus
est ut destruat corpus peccati ut ultra
non seruiamus peccato. Veterem hominem
ut beatus Augustinus dicit voluerunt quidam
corpus intelligere. nouum vero animam Sed
nichil est illud. quod corpus exterior
homo a plerisque appellatur. interior
vero anima hoc vero in loco veterem hominem
vocat vitam et conuersationem veteris hominis
ade que crucifixa et mortua est

semel in baptismo. **Primum enim**
adhuc originali et actuali peccato te-
netur obnoxius que adu peccauit
vel etiam pluribus vetus homo est et
secutor ade quod vitam et conuersationem
eius imitatur. **Ad quid ergo mor-**
tua est et deleta illa conuersatio
que vetus homo dicitur **Ut de-**
destruatur corpus peccati. **Corpus**
nunc corporis peccati est quod nos trahit
ad peccatum per delectationem carnis et
concupiscentiam prauam **Sed corpus non**
ita precepit apostolus destrui ut amitti-
teretur. sed ut quiescat ab officio peccati
Tunc enim quasi destruitur dum re-
frenatur et retrahitur a peccato
et mala voluntate quam considerat
implere et quoniam non permittitur seruire
peccato **Aliter peccatum hic possumus**
intelligere dyabolum qui est auctor
peccati. **Corpus vero eius vniuersitate**
vicioz. **Sicut enim christus caput est**
omnium electorum et omnium virtutum. omnibus
electi et omnes virtutes sunt corpus
eius. ita dyaboli est caput omnium
reproborum omniumque vicioz. omnibusque
reprobi et omnia vicia corpus illius
sunt. et ad hoc deleta est vita et
conuersatio veteris hominis ade semel
in baptismo ut vniuersitas vicioz
destruatur. que est corpus dyaboli.
ut ultra non seruiamus dyabolo.
Aliter secundum origenum Corpus peccati
potest appellari vniuersitas vicioz
que faciunt quodammodo vnum corpus
peccati **Singula autem vicia membra**
sunt vniuersitatis quam precepit apostolus
destrui per oblationem cessationis
Bene autem dicit apostolus semel esse
mortuum veterem hominem ut admone-
at nos cauere criminalia peccata quod

sicut xps semel mortuus est et iam non moritur ita et nos si semel mortui sumus peccato in baptisate non possumus iterum baptisari. Cum enim mortuus est scilicet semel peccato in baptisate iustificatus est a peccato et alienus effectus est ab omnibus peccatis. Quia oportet debet se custodire ne iterum se polluat carnalibus peccatis quia non poterit iterum iustificari per baptisatum. Si autem mortui sumus cum xpo tempore baptisatis peccato eo modo quo superius sermo texuit. credimus quia simul etiam vivemus cum illo in celo post generalem resurrectionem. Scientes quod xps resurgens a mortuis et a sepulchro quod ipse est locus mortuorum iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. hoc laborat apostolus in hoc loco ut ostendat creditibus creditibus quia si semel remissionem peccatorum acceperunt non possunt iterum rebaptisari sicut xps non potuit mori nisi semel et sicut xps resurgens a mortuis iam non moritur et nos ita semper debemus vivere virtutibus quia anima que peccaverit carnale peccatum morietur. Et autem dicit mors illi ultra non dominabitur. Morte dupliciter possumus intelligere. sive morte temporalem atque corporalem que ad tempus durata est ei ipso peccante sive dyabolo qui etiam ei quodammodo duratus est per ministros suos ipso peccante. Intrauit etiam dyabolo in cor iude ut traderet xpm. Ipse etiam suavitatis et pilato ut eum crucifigeret. Et dyabolo mors appellatur qui mortem attulit mundo ostendit iohannes inquit. Et nomen illi mors. Et cum mortuus est scilicet xps peccato mortuus est semel. Iste versiculus ita est distinguendus ut primum dicatur quod cum mortuus est. ac deinde subsequatur peccato mortuus est semel et sequitur mortuus fuit peccato quia nunquam peccavit

Aliter. Quod xps corporaliter mortuus est semel mortuus est peccato modo non amplius. Ita et nos semel morimur peccato in baptisate. Possumus tamen post baptisatum si peccaverimus vivimus peccato per dignam penitentiam. Quia autem vivit vivit deo. Xps dum mortuus est in cruce et sepultus in monumento videbatur non vivere. Sed quid fecit. Intuitus in domum fortis et descendit in infernum et abstulit dyabolo illos quos tenebat electos et potestatem etiam quam habebat in hoc mundo illi abstulit. Sicque quadragintaesimo die resurrectionis sue ascendens in celum vivit eternaliter deo et in gloria patris maiestatis. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato tempore baptisatis viventes autem deo. Melius autem habetur in greco ut origenes dicit. Cogitate vos mortuos peccato. Et est sensus. Sicut ille qui crucifixus est nichil aliud cogitat nisi tantummodo omnipotentis dei misericordiam. exorat quatenus eum spiritu dignetur suscipere. sicut et dominus dicit ad patrem. In manus tuas commendo spiritum meum. Ita et vos si quando venit mala concupiscentia et delectatio prava inflammat vos ad libidinem et ad cetera mala peccandi cogitate et reducite ad memoriam quia in baptisate mortui estis omnibus peccatis ubi accepistis remissionem omnium peccatorum et talia cogitantes vivite deo et sapienter. prudenter castitati ceterisque virtutibus. Qui cum vivit deo omnibus virtutibus vivit que in deo sunt. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius. Jam quia mortui estis peccato in baptisate et vivitis deo cavete ne regnet peccatum in vestro mortali corpore et quodum in peccatis suis estis. Non dicit apostolus non sit peccatum in vestro corpore. sed ne regnet. Quidam enim sumus in hoc mortali corpore ad integrum carere peccatis possumus de quibus

non

ergo peccatis dicitur. De homicidio de ad.
xultorio et de ceteris carnalibus viciis que
a regno dei nos separant. non de leuioribus
sicut est peccatum cogitacionis concupiscencie. Et
quomodo regnat peccatum in nostro mortali cor-
pore. Si statim ut pulsauerit nos con-
sentimus et obediunt delectacioni eius qua
subiacemus ei. Sed neque exhibeatis et
paratis membra vestra arma iniquitatis
peccato. Iniquitas est quidam contra legem
agitur. ideoque per iniquitatem debemus intelli-
gere omnia vicia. Membra corporis nostri et
sensum ad hoc facta sunt ut nobis necessaria
procurent et deo militent. Si autem incli-
namus aures nostras ad audiendum detrac-
tionem de proximo nostro et ad delectanda
verba otiosa et carmina meretricum. si
aperimus oculos nostros ad concupiscendam
mulierem. si male malum odorem et malam
famam ex nobis diffundimus. et si delecta-
mur odoribus meretricum. si aperimus os
ad loquendum blasphemiam in deum vel
in proximum. si extendimus manus ad ra-
pinam. si tendimus gressus pedum ad effu-
dendum sanguinem tunc membra nostra exhibent
ad hoc ut sint arma militaria peccato vel
dyabolo qui est auctor peccati omnium vicio-
rum hoc est paramus illa ut militet peccato
et dyabolo. Sed exhibete et parate uos
tamen ex mortuis uiuentes et membra vestra
scilicet exhibete arma iusticie deo et ut sint
arma deo omnium virtutum militatio ei. Si
omnia que superius diximus de membris nostris
pretermittentes in dei seruitio illa occupa-
uerimus ut inclinamus aures ad audiendum
verbum dei. aperimus oculos ad scrutanda
eloquia diuina. et pauperem respiciendum.
aperimus os ad enarrandum magnalia
dei. extendamus manus ad elemosinam.
dirigamus pedes ad pacem boni odorem
de his omnibus reddentes tunc membra nostra

arma omnium virtutum erunt et militabunt. Quod
autem dicit tamen ex mortuis uiuentes
sensum est. Sicut illi qui domino resurgente
surrexerunt ut dicit euang. multa corpora
sanctorum surrexerunt. uiuunt quidem sed neque
concupiscunt neque peccare possunt. Ita et uos
cogitate uos mortuos esse peccato et uiuere
deo declinantes a peccatis carnalibus. Peccatum
enim in uobis non dominabitur. sed si hoc fecer-
itis. Vel unum peccatum uobis non ducetur.
Ibi dominatur peccatum ubi proficitur. Dominatur
enim homini quoniam homo obedit desideris eius.
Non enim sub lege estis sed sub gratia. Non
estis inquit sub lege sed inuocatis quod promittit
et dampnat peccatores. sed sub gratia christi et
sub remissione peccatorum. Et quod remissionem
peccatorum iam precepta habens non debens pec-
care. Quid ergo peccabimus quod non
sumus sub lege moysi que peccatores puniunt
sed sub gratia que peccata dimittit. Poterat
aliquis dicere. iam quod non sumus sub lege que
penam infert peccatis satis possumus pec-
care quod dimittetur per gratiam christi. Ad hoc
apostolus non affirmat sed negat. Numquid
ergo semper peccabimus eo quod lex deest cuius
pena cogeremur. Absit ut semper
peccemus quod gratia ita uult nos uiuere ut cri-
minalia peccata non committamus. An nescitis
et nunquid ignoratis quoniam cui exhibetis
uos seruos ad obediendum. serui estis eius
cui obeditis. siue sitis serui peccati ad
mortem eternam siue obeditis christi ad iusti-
tiam. Si seruimus virtutibus et deo. serui
sumus virtutum et dei. Si uero seruimus
uiciis et dyabolo serui sumus uicio-
rum et dyaboli. Gracias autem deo quod non fuistis
serui peccati fuistis quidem sed iam non estis.
Referes apostolus gratias deo de fide et bonis
operibus illorum laudat illos sicut et eos alibi
dicebat. Fuistis aliquando tenebre. nunc autem
lux in domino. Obedistis autem ex corde in

et verecundam. Na fims y consumatio
illoz pctozu mors eterna. Un homo in
pctis animalibz moritur et tinnu vite
facit. fims pctoz mors est illi q morte
eterna inde accipit. De talibz dicit ppha
Computruerut iuncta in fetore suo
Iumenta appellatur hoies qui irratio
nabilit viuit sine honestate moru et
conuersuiois. Iumenta quippe in fetore
coputresce est in fetore luxurie et tur
pitudinibz vicioz vita finire. Nunc
aut liberati a pcto. serui aute facti
deo habent fructu vrm in sctificatione.
fine vero vitam eterna. Nuc inquit
liberati a pcto p passionē xpi p aqua
baptismatis. serui aute facti deo quia
ante eratis serui dyaboli. habent
fructu opez vroz in sctificatione. q
opus vrm scm. sctificationē vobis parat
finem vero vita eterna. r ppter consu
mationē opm vroz habent vita etna
q vitam eterna pro pse. ueracia
vra pripietis. Stipendiū em pcti r
remuneratio pctoz mors eterna est.
Mo tu de oibus intelligendū est pctis
sed de animalibz. Et de qdrosi dicit.
Est pctm ad mortē. non pro hoc dico
vt quis roget. Stipendiū dr a stipe
pendendi r a substācia pderanda.
Antiquis em pccus pderabat pecūia
q numerabatur. Un pro vita reges et
gubernatōe patrie militātibz militibz
stipendiū. hoc est substācia et rminca
tio ex publico erario tuebatur. Et sicut
illis remuneratōis causa stipendiū da
batur. ita militātibz dyabolo dabitur
mors eterna pro remuneratōe. Grā
aute dei vita eterna in xpo ihu. Ed
est q loquēs apłus de remuneratōe
pcti stipendiū noiauit ipam remu
neratōem. et de remuneratōe electoz

dicit gratia dei. Idco q illi qui im
litant ppiā mercedē accipiūt. Adqd
aut electi habet totū p grām dei ac
cipiūt sine fide sine caritate seu ali
quod bonū opus habet. et insup pro
grā ista fidei et bonoz opm accipiunt
gratis a deo vita eterna p adiutoriu
ihu xpi sine quo nichil bonū hie possumus

H Ignoratis Caplm septm
fies r miquid ignoratis que
ego dicturus su. Scientibz em
legem loquor. q lex in hoie dñatur
quāto tpe viuit. Comparatio est in hoc
loco et in sequentibz a lege hūana ten
dens ad legē diuinā. siue a lege moysi
ad legē euangeli. Scntibz iudeisq
loq̄batur apłus habitātibz rome. Ex quibz
iudei legem diuinā sciebāt. Romani
quoz ab athemēnsibz sibi leges mutua
uerāt. quozū rex foroneus leges hūanas
cōposuerat. Idco dicit scientibz legē
de lege loquor. que habet hāc consuetu
dine vt viuūqz hoī dicitur quāto
tpe ipe hō viuit. Verbi grā Romani
quāto tpe viuit sub dño romane legis
cōstitit. Gallus hispanus silit iudez
et xpianoz monachus et canōicū quāto
tpe viuit sub dño sue legis viuunt.
Nam que sub viro est mulier viuēte
viro alligata est legi r ptati viri. Si
aut mortuus fuit vir eius soluta est
a lege viri. Sedm legem moysi et etiā
necno et leges hūanas est ista consue
tudo vt viuēte viro sub eius ptate. Et sic
mulier. mortuo vero illo soluit a ptate
illius. et pt nubē cui vult. Vel aliter.
Si acceperit hō gallus vxorē romanā
genere q diu vir eius viuent sub ea
lege viuet qua vir eius et p eam r
respōdet interrogata in publico. Mortuo
aut viro eius reuertetur ad ppā legem

et demceps non viuet sub lege viri
 Proterea digna consideratōe ppendendū
 est duos viros in hoc loco spiritualiter
 introduci ab aplo et vnā mulierem
 Vnus autē vir lex moysi intelligitur
 qz sicut vir sup vxorē ita illa tenebat
 dñm sup isrlitica plebe. Alter vir
 accipitur pētm qd plerūqz dñatur aīe
 Mulieris autē noīe vel speciatim vnā
 quāqz aīam vel generalitē totā lebem
 isrlitica vlt intelligi. Et in se vlt
 distinetur singulis in locis manifestabitur
 Nā cū dicit aplūs. que sub vno est muli
 p vnu vlt intelligi legē moysi p mul
 licē aīam spaliū quālibet aīam vel
 gnāliter plebe isrlitica vt diximus que
 sub lege moysi consistebat. Et vero sub
 iungit vincte viro alligata est legi
 p vnu hic vlt intelligi passiones
 carnis et vitia que qdñm viuunt in
 hoīe alligatus est legi moysi q dicit
 Si quis hoc vel illud fecerit morietur
 Et est sensus. aīa vel plebs q sub viro
 et sub lege moysi consistit vincte viro. et
 regnātibz in illa passionibz delectatōm
 et vitis carnis subiaret legis moysi vni
 dicte. que data est impis et peccatoribz
 Si autē mortuus fuit vir eius. et si
 mortua fuerit in aīa peccata et vitia
 carnis soluta est a lege viri. hoc est
 nō est iā subiecta legi moysi qz
 nichil habet qd ei debeat. Lex em nō
 est posita iustis sed impis et peccatoribz
 diuit et regnat pētm in aīa quādo
 statim ut pulsat hoīem pfcitur. Mo
 ritur qm mens nō obedit eis suggestiō
 et delectatō. Igitur vincte viro vo
 cabitur vxor adultera si fuerit cū alio
 viro. Hoc est simpliciter intelligendū et
 eo mō quo et illud in euāgē. Om̄s qui
 dimiserit vxorē suā et alterā duxerit

excepta causa fornicatōis mechatur.
 Et qui dimissa a viro duxerit mechatur.
 Et qui dimittit si alterā accepit et
 qui dimisse copulauerit se vterqz adul
 terū ppetrat. Et tū nō inōuenient
 referri ad plebē isrlitica et sup sicut
 qdñm lex vixit et qdñm obseruari de
 buit a iudeis si qd iudeoz reliquit illā
 et cultū dei veri et se copulauit error
 gentiliū adorādo ydola adulter fuit
 Vnde etiā ipa plebs meretricis appel
 latur dicēte ezechiele. Proterea meretricis
 audi verbū dñi. Si autē mortuus
 fuerit vir eius liberata est a lege viri
 vt nō sit adultera si fuit cū alio viro
 Ad hanc satis patet. Si mortuus
 fuit vir eius et si mortua fuerit peccata
 et vitia carnis que solet plerūqz de
 nimari aīe liberata est a lege viri et
 a lege moysi. que tū diu dñabitur
 hoī qdñm peccat. Et nō erit adultera
 si fuit cū alio viro. et cū xpō et sub eū.
 aīa autē que libera est a peccatis xpō
 debet adherere. Itaqz fr̄es mei et vos mor
 tificati estis legi p corpus xpi. Debu
 erat dicē mortua est vobis lex sed ne
 scandalizaret iudeos quibus ista stri
 lebat maluit dicē mortificati estis
 legi qz nō punit nō habet qd punit
 in vobis. Si em dixisset mortua est
 lex cōtristarentur et scandalizarentur
 eo q diceret illā abolitā et mortuam
 Illi em mortificati sūt legi in quibus
 nichil habeat lex qd punit. Cum
 dicit p corpus xpi mortificati estis
 legi. de quo corpe loquitur. Nā corpus
 xpi est qd assumpsit in vtero virginali.
 Corpus xpi est tota ecclesia fidelium.
 corpus xpi est qd cotidie cōsecratur
 in etiā. Apparet ergo de illo corpe
 dixisse aplm qd assumpsit in vtero.

virginali. ¶ corpus suū ergo xps nos
liberavit a lege et p passionē corporis
sui dedit nobis remissionē peccatorū ut iā
nō simus subiecti legi si peccare de
sistimus. ¶ Et sine alterius xpi qui
ex mortuis resurrexit. ut fructificet
inā deo. Ideoq; inquit redempti estis
passione xpi. ideo accepistis remissionē
peccatorū. ut iā nō sitis subiecti legi sed
xpo ut fructificemus deo. Ille fructificat
deo qui aīas ei multiplicat et acquirit
verbo et exēplo et quibuslibet modis
¶ Cū em̄ essemus in carne passiones
peccatorū que p legē erant operabatur
in membris nris ut fructificarent
morti. Cū em̄ inquit in carne et
in spe rerū carnaliū positi et in cō
cupiscentiis carnalibus. passiones peccatorū
adulteriū videlicet rapina homicidiū
que p legem erant cogitate hoībus et
q̄ p legē cognoscebatur esse peccata et
operabantur in membris nris vicia et
peccata ut fructificarent morti hoc est
ut mortem eternā nobis acq̄rerent
Sicut em̄ qui servit virtutibus fructi
ficat vite eterne qz virtutē eternam
sibi acq̄rit. Ita qui servit viciis
mortē eternā sibi acq̄rit. ¶ Stipēdiū
em̄ et remuneratio peccati mortis etna
est. ¶ Tūc autē soluti sumus p pas
sionē xpi et p baptismū. a lege
mortis et a lege moysi q̄ mortem
inferebat peccatoribus in qua detine
bamur. ateq; p xpm saluaremur
Ita ut seruamus in nouitate spūs
et nō in vetustate lre. In ve
tustate lre seruit qui circūcisionē
et sabbatū carnaliter seruat et qui
p carnalē obseruatiōem legis pu
tant se posse saluari. Ille vero ser
uit in nouitate spūs q̄ circūcisionē

spūaliter seruat et circūcidit cor suū
ab oībus viciis et quiescit a prauo ope
et cetera q̄ lex docet spūaliter intelligit
et adimplet. ¶ Quid ergo dicemus. Lex
peccati est. Absit ut lex que peccata prohibet
causa peccati nobis sit data. Index quidē
est peccatorū et docet quid sit appetendū
et quid vitandū. tū non est operariū
peccati neq; causa mortis est illis q̄ pec
cant. ¶ Vbi gratia. Sicut medicus qui pro
hibet hoīem a cibis mortiferis et a succo
venenatae herbe si ille comederit et bi
berit cōtra pceptū medici et mortuus
fuerit. nō idcirco est medicus causa mor
tis ipius qz prohibuit. sed ipse sibi est
causa mortis qz comedit de prohibitis
Ita lex que prohibebat peccata dicens Si
quis hoc vel illud fecerit morte mo
riatur. Peccatoribus et ea facientibus q̄
ipsa prohibebat nō erat causa mortis.
sed ipsi qui transgressores existebant
erat sibi causa sue dāpnatiōis. ¶ Sed
peccati non cognoui nisi p legē et pe
nam et vindictā peccati nō ge cognoui
nisi p legē que puniit peccatū. ¶ Vel etiā
quedā mala opa nō cognoscebam
qz peccata essent vsq; quo lex venit. ¶ Erāt
em̄ quedā peccata que ante legē non
putabatur esse peccata sicut erat peccati
concupie de quo ipse subiungit. ¶ Nā
cōcupiam libidinis aliarūq; rerū
maliarū nesciebā sē ē peccati nisi lex
diceret non cōcupisces. ¶ Concupiam
intelliguntur et alia quedā peccata que
ante legem ignorabatur peccata esse
vel qua pena digna essent. ¶ Veritas
autē accepta. peccati p mādatū legis
operatiū est in me oēm cōcupiam
Ex psona iudeorū loquitur ap̄lus p̄miam
agentiū. Vel ex psona vniuersorū hoīū
agentis p̄miam. Nā qm̄ ista loquitur

gratia baptismatis iustificatus erat.
 Petri autē uōie isto in loco b̄tus Ambrosio
 dyabolū uult intelligi qui est auctor petri
 Videns em̄ dyabolū q̄ p̄ obseruatiā
 legis reditū esset homo ad ueniam
 mūdū itē et sicut et p̄mo hōi Con
 siderāsq̄ legē uenit quō p̄ t̄sgressionē q̄
 posset illū dāpnare quē antea damp
 nauerat p̄ originale peccatū accepta oc
 casione p̄ t̄sgressionē legis iplāma
 ut illū nō solū ad concupiam libidīs
 sed om̄m uiciorū p̄ concupiam fieret p̄ua
 ricator legis Nā hoc habet p̄m̄ post
 t̄sgressionē hūane mentis infirmitas
 ut difficilis obseruari p̄hibita possit
 Sine lege em̄ naturali uel moysi petri
 mortuū erat i latebat ignorabatur nō
 apparebat. Anteq̄ lex naturalis et in
 tellectū p̄ incipiat uigere in p̄iulis
 alijsq̄ hominibus licet p̄uocant patrē
 et matrē et maledicāt p̄tilibz nō peccāt
 Postq̄ autē ad legitimos ānos intel
 ligēcie p̄uenerint si aliquid tale fece
 rint peccāt et uindictā recipiunt
 Silitē anteq̄ lex moysi data eēt erat
 quedā petri que ignorabatur petri esse
 que cōmissa nō tātē ḡudim̄s erant
 uel etiā si cognoscebatur petri esse la
 tebat qua pena digna essent. Ego
autē sine lege uinebā aliq̄n Se pōit
pro om̄ibus Et est sensus. Aliq̄n id ē
 anteq̄ legē cognossem̄ uinere me ar
 bitrabar recte cū pene om̄ibus uicis
 deseriure Sed cū uenisset mandatū
 legis moysi diceb̄ si quis hoc uel illud
 fecerit morte moriatur reuixit petri
 Illud d̄i reuixit qd̄ iā uixit Et petri
 quidē in p̄mo hōie uixit qui scient̄
 peccauit Et in cān̄ qui dixit Maior
 est iniquitas mea q̄ ut ueniā merear
 Sed in filiis eius mortuū est ^{qui} ad t̄tū

deuenerūt errore ut nō putaret esse
 petri qd̄ erat petri aduemente antē
 lege moysi reuixit qd̄ ceperat nō uinē
 qm̄ latebat. Ego autē mortuus sū idē
 dignū me morte intelligi postq̄ ante
 p̄ lege et t̄sgressus sū eam et inuen
 tum est michi aliud mandatū qd̄ erat
 ad uita. hoc esse ad morte Sensus
 huius est illud mandatū qd̄ michi ad
 hoc datū est ut obseruati et custodi
 tū proficet ad uita eternā neglectū
 p̄duxit ad morte eternā Et ita factū
 est ut qd̄ michi pro bono datū est meo
 uicio mutaretur in malū Nā petri
 et dyabolū auctor petri occasione ac
 cepta p̄ mandatū legis eo mō quo
 paulo sup̄io dixim̄ seduxit me et
 decepit dulcedine petri et concupie ut
 ea implere a quibz lex prohibet et p̄
 illud mandatū hoc est p̄ t̄sgressionē
 mandatū occidit me in cāa Itaq̄ lex
 quidē sc̄a et mandatū sc̄m iustū et bo
 nū. Om̄i mandatū accipe pro om̄ibus
mandatis. Lex sc̄a iusta et bona est qz
 sanctitate iusticiā bonitateq̄ p̄ditat
 et obseruatores suos iustos et bonos
 facit. Quod ergo bonū est michi factū
est moribz i mandatū legis qd̄ p̄ se bonū
est si obseruetur factū est moribz Absit
ut illud sit michi causa mortis Non
 em̄ occidit me illud mandatū legis qd̄
 p̄ se bonū est. sed ego me occidi et cā
 causa mee mortis sū t̄sgridendo
 illud Sed petri ut appareat peccatū
p̄ bonū mandatū legis opatū est michi
mortem Petri in hoc loco intelligitur
 dyabolū sc̄dm̄ b̄m̄ s̄ Ambro^{si} sicut et
 in superioribz Non ergo lex michi morte
 opati est sed dyabolū ut appareret petri
 i inimicū hūani generis eē p̄ trans
 gressionē boni mandatū opatus est

meum mortem quia ad mortem me traxit.
Alter secundum beatum Augustinum peccatum quod ante
legem latebat et ignorabatur esse peccatum
ut apparet quod est per transgressionem
legis dixit me ad mortem quia maiori
pena digna fui si peccatum postquam legem
cognovim quia sciebam peccatum. Ut fiat supra
modum peccans peccatum per mandatum legis
Frat ante te datum legem moysi magis
in peccatum originale et actuale quod
cognoscebatur transgressio quae legis
naturalis sed istud peccatum excrevit pre-
varicatione scripte legis quae dicit non occi-
des non concupiscas et cetera. Et cum dicit
ut fiat supra modum ostendit quaedam
mensuram et modum esse peccati. In dno
dicit ad abrahamam. Necdum completa sunt
peccata amorum. Et ad iudeos implet
mensuram peccati quae erat ante legem
transcendit prevaricatione mandati legis.
Et tale est ut si dicitur. Ideo dyabolo
seduxit hominem per dulcedinem peccati ut
fiat per transgressionem mandati supra
modum peccans peccatum et deterius et
maximam peccatum. Vel ut beatus Hieronymus
dicit peccatum peccantibus. Scimus enim
quod lex spiritualis est ego autem car-
nalis sum venundatus sub peccato. Ex
Persona generis humani loquitur hic
apostolus et in sequentibus. Vel etiam ex persona
cunctius hominis penam agentis et ex
toto corde ad deum convertentis. Lex moysi
si spiritualis est quia spiritualia precepta
habet ea docens quae ad salutem anime
pertinent. Vel etiam spiritualis dicitur quia
spiritualiter se vult intelligi a nobis.
Ergo autem carnalis sum et mortalis
sum adhuc adeoque in carnalibus desi-
deriis et concupiscentiis spem pono
venundatus sub peccato. Primo homo

accepta dulcedine peccati ponit ven-
didit semetipsum dyabolo in servum
cum liber esset. Et omnes qui concupiscentia
carnali delectantur et dulcedine peccati
fruntur dyabolo et peccato se vendit cum
se supponit. Quod enim operor non in-
telligo. Persona duorum hominum in his verbis
assumit apostolus interioris videlicet
mentis et exterioris et carnis. Quod
ergo operabatur apostolus. Concupiscebatur
contra legis preceptum quia concupiscentiam
non intelligebat et non approbabat non
eligebat neque perficere optabat. Non dicit
autem multa loqui hic apostolus ex persona
generis humani de concupiscentia per quam
debemus intelligere universitatem vicio-
rum quae omnia per concupiscentiam expleantur. Nulla
enim peccatum perficitur sine concupiscentia. ubi
gracia. Qui facit hominem concupiscentiam
illam occidit cum vni infect sic de ceteris
viribus intelligendum est. Non enim quod
volo hoc ago sed quod odi illud facio.
Quod volebat apostolus. Volebat non
concupiscentiam et tamen concupiscebatur. Si autem
quod volo illud facio consentio legi quoniam
bona est. licet apostolus concupiscentiam frangi
lente carnis tamen quia mente volebat
concupiscentiam contemnebat legem dicit. Non
concupiscentiam. Nunc autem subaudiis gratia
dei confortatus iam non ego operor illud
desiderium peccati neque concupiscentiam affectu
mentis. sed quod habitat in me peccatum
et mala consuetudo peccandi quam traxi
ex adam operatur in me concupiscentiam. Pro
enim quia non habitat in me hoc est in car-
ne mea bonum. Cum dicit non habitat
in me totum posuit pro parte sicut et
maria in ewangelio tulerunt inquit dominus
meum et corpus domini mei. Non habitat in
me aliud bonum et separant affectum me-
ntis a desiderio carnis in qua nihil est

bonū qz semp delectatur carnalia qz
 p̄ficē. Nā velle adiacet michi. i. inest
 michi velle et voluntas est mētis ut nō
 cōcupiscā malūqz. Velim p̄ficē autem
 bonū nō inuenio qz nō possū nō concu-
 piscē. P̄fectū bonū est nō solū nō p̄ficē
 sed nec cōcupiscē. Nō em̄ qd' volo bonū.
facio hoc qz nollem cōcupiscē et cōcu-
pisco sed qd' nolo malū hoc ago qz cō-
cupisco. Si autē qd' nolo illud facio i
 si cōcupisco et delector in carnalibus
 desideris. nō ego operor illud deside-
 riū rationalitatis mētis et intēcione
 sed qd' habitat in me p̄tū. i. mala cō-
 suctudo peccādi. Inuenio igitur michi
legē michi volētī facē bonū ut non
cōcupiscā qm̄ michi malū adiacet
cōsuctudo videlicet prava et concupis-
ciā p̄tū. Ordo v̄loz est michi volētī facē
bonū ut nō cōcupiscā inuenio legē
bonā et vtilē. Ac si dicit aliis v̄bis.
Quia delectatio carnis et suggestio dū-
bolū impellit me ad malū michi volētī
facē bonū. Inuenio legē moris que
p̄cepit declinare mala et facē bona.
Condelector em̄ legi dei scdm̄ interio-
rem hōiem. i. scdm̄ rationalitatem
mētis. Lex dicit nō cōcupiscēs et ego
cōdelector illi qz nolo cōcupiscē. Deoqz
qd' illā delectat delectat et me. Video
autē aliā legē in membris meis re-
pugnantē legi mētis mee i. rationali-
itati et intēcionī mētis et captiuitatē
me in lege p̄tū i. captiuare volētē
in lege male cōsuetudinē. q̄ est in me-
bris meis. Legem membrōz appellat
om̄is pondusqz mortalitatis qz corpū
nūm̄ adhuc mortale trahit nos con-
dic ad cōcupiscē cōcupiscā malā et cō-
suetudinē prava. Lex membrōz corpis
est cōcupiscē sicut lex mētis nō cōcupiscē

Alio mō scdm̄ b̄t̄m̄ gregoriū. Alia lex que
est in membris repugnās legi mētis
intelligitur titillatio carnis i. p̄mectio ad
libidmē vel certe oīs concupisā mala. In
felix ego homo quis me liberabit de corpe
hūis mortis. Gracia dei p̄ ih̄m̄ xp̄m̄
dūm̄ iurū. Ex p̄sona generis hūm̄ loq̄t̄
sicut sup̄ius. Vel ex p̄sona illoz q̄ recedūt
a p̄tū et ex toto corde desiderāt deose-
uire. sed impugnātur a cōcupiscētis
carnis et delectatōibz corpis. Idēqz desi-
derāt liberari a corpe mortali et corrup-
tibili p̄ qd' trahūtur ad concupisā.
Sed nō oīs hōies liberabūtur ab hoc
corpe corruptionis. Reprobi em̄ licet re-
cipiant corpa imortalia tū non ideo
liberabūtur a corrupcōe qz corrupti-
bilia erūt et poterūt corrupi a v̄nūly
et igitur ut sicut in corpe et aīa p̄tū
delectatōibz seruerūt et voluptatibus
ita in corpe et aīa penas luant etnas.
Electi autē liberabūtur in die iudicij
ab om̄i fere p̄tū et mortalitatis atqz
corruptōis qz recipient corpa imorta-
lia et incorruptibilia in aīa quoqz
incōmutabilitē nec poterūt ultra cōcu-
piscē aut aliquid mali cogitare. sed
in dei cōtemplatōe erūt intenti et hoc
p̄ gracia dei p̄tū et adiutorij dūm̄ iurū
ih̄m̄ xp̄i p̄ que oīs bona habem̄. Alit̄
corpus mortis possim̄ intelligere
v̄nūsitatē v̄cioz. Sicut em̄ iā supra
dicitū est v̄nūqd̄qz p̄tū p̄ se membrū
est. V̄nūsitatis vero p̄tūz corpa appellat̄.
Et idcirco corpus mortis d̄ qz mortē
etnā infert. de quo corpe mortis. i. v̄nūsitā-
te om̄i p̄tūz exorabat apl̄s liberari.
V̄nūsitatis ego ip̄e mente seruis legi dei
carne autē legi p̄tū. Rationalitate
mētis et intēcionē seruis legi dei. cō-
sentio ei dū nolo cōcupiscē subiacere.

carne aut legi peti r consueti
dmi male qz concupisco Inquantu ma
lignu spūs suggerit et caro delectat hō
legi peti seruit Inquantu vero mens
hūs cōtradiat legi dei seruire cōtendit.

Nihil ergo cōdemnatoris
est nūc **Ca. octauū**
hūs qui sūt in xpo ihu qui
nō scdm carnē ambulāt hinc nobis
datur intelligi qz se ponit pro oibz
fidelibz qui morte legi dei seruiūt
licet carne concupiscāt. nichil damp
natoris est illis qz nō ambulant
scdm carnē r scdm carnalia deside
ria nō viuūt. Vel certe illis qui iā
de torpe mortis sūt liberati r qui
ab vniūsitare petōz tpe baptisma
tis p dei grām sūt exuti et in eadē
scititate manēt nil est dampnatoris
qd' morti eterne subiaccat. Lex em
spēs vite in xpo ihu liberauit me a
lege peti et mortis. Lex appellat
grām spēs scī qui spēs vite appellatur
qz quoscūqz repleuerit viuē facit in
vntutibz et dimittitō petā pducit
ad vitā eternā. Lex em spūs vite r
grā spēs scī que viuificat nos in
vitā tpe baptismatis liberauit me
ā cōsuetudine peti p quā puenit
ad dāpnatōem mortis eterne. Alit
Legem in hoc loco grām scī et cū
possimz accipe qua p spm scm didi
remz vbi nobis reppmittitur vita
eterna. Vel lex spūs fides intelligit
que spēs scī esse dī qz ab illo et p illū
cōceditur. Nemo em dicit dñs ihesū
nisi in spū scō. Et fides vita est qz
ad vitam eternā nos ducit. Nam qd'
impossibile erat legi in quo infirma
clatur p carnē deus ~~in~~ filiu
scm in similitudine carnis peti ~~in~~ p
peti

libile erat legi ut hōiem iustificaret et
mūdaret a petis et ut ianuā patrie et
lestis apert qd' grā euāgelii p pas
sionē dñi ihu et p aquā baptisimatē
credendentibz prestat. Et in hoc erat ei
impossibile istud facē in quo infirma
batur p carnē hoc est p carnales ob
seruatōes et p cōuersationē carnalē
illoz qui carnalit cū intelligebant
atqz carnalit viuēbāt. Impossibile
em erat sanguine hircōz mūdari petā
et nō venit tollē petā sed ostendere.
In hoc infirma erat qz neqz hōiem se
carnaliter dseruatōem neqz ea destrū
entem que ipa pēpicebat iustificare
poterat. Ideoqz infirmabatur p carnē
qz a nullo mortalium scdm carnem
impleri poterat. Vn bñs petiqz dicit
Cū temptans deū imponē in gū
legis sup ceruices fratru qz neqz nos
neqz pēs nri portare potuimz. Vel
in hoc infirmabatur p carnē qz pōt
concupias carnis nemine iustifica
bat. Sicut em medicus in ea parte
est infirma in qua nō pōt ceco lumine
reddē aliusqz infirmis sanitatē pbe
Ita lex in ea pte erat infirma in
qua nō pōt hōiem mūdare a cūia
libus petis. Sed deus p mittens
filiu scm ad saluandū genus hūanū que
missio nichil aliud est q' illius incarnā
tiō. Et lex nō poterat cōferre cōtulit
tpe. Quare autē dicit in similitudine
carnis peti illū missū cū in veritate
credendū sit cū verū corpus assūp
fisse ex carne et ossibus. Corpus
sive caro nū caro peti est. qz libi
dimoso vsu pteatur. Ideoqz cū petō
cōcipitur cū petō originali nascitur
et in hoc scō sine petō nō pōt cōuer
sari. Corpus vero xpi nō libidinoso

ca. 8. in

mittens

usu maris et feie est peccati sed ope
 spūs sc̄i de semine mulieris sine semine
 vni. Ideoq; sine peccō cōcepto sine peccō
 est natus et sine peccō ab hoc mūdo
 trāsiuit. Et in hoc fuit caro illis in
 similitudine carnis peccati. qz verā carnē
 habuit sed sine peccō qd nos habemus.
Et de peccō dāpnauit peccm̄ in carne.
 Licet difficile videatur iste vsus
 Sensus tñ iste est. Peccm̄ appellat apl̄s
 in hoc loco carnē xpi. nō qz peccm̄ ma-
 culā habuerit sed qz pro peccōribus
 oblata est sicut idem apl̄s alias dicit
 Cum xpm̄ deus p̄i pro nobis peccm̄
 fecit. i. hostiam pro peccatis. Si em̄
 appellabatur hostia pro peccō in veteri
 testamēto maxime in lxx. interpretibz
 vbi d̄i posuit manū sup caput peccati
 i. sup caput hostie q̄ offerrebatur pro
 peccō. De peccō dāpnauit peccm̄ in carne
 sua i. de carne sua que fuit hostia
 pro peccō dāpnauit peccm̄ hūm̄ genus
 nō peccādo p̄ carnē. Duplicit̄ em̄ dāpn-
 nauit sine occidit et mortificauit peccm̄
 hūm̄ genus. Vel qz nō peccauit in
 carne sua. vel etiā mortificādo illud
 in cruce. Tale est hoc q̄si quis victoriā
 sumat de barbaris et de gothis vincat
 gothos. Ut iustificatio legis impletur
in nobis. i. vt p̄ passionē eius redēpti
et p̄ baptisimū ab omnibz peccis liberati
p̄ spm̄ quoz sc̄m̄ roborati opa legis
spūaliter implere possimus. Vt cuius
impletionē possimus iustificari. qui
nō scdm̄ carnē ambulamus. i. qui nō
scdm̄ carnalia desideria vivimus. sed
scdm̄ spm̄ sc̄m̄. hoc est scdm̄ qd' spūs
sc̄s docet nos et p̄cipit. Vel certe id
em̄ dāpnauit de hostia pro peccato
peccm̄ gñis hūm̄ seu dyabolū qui
est auctor peccati vt iusticia quā lex

figurabat in sacrificiis suis in ag-
 no s̄q̄ carere colūba et turturē cō-
 pleretur in nobis p̄ xpm̄ in eius pas-
 sione quē illa significabāt. Cum em̄
scdm̄ carnē sit. i. qui carnaliter
viuit et carnalibz delectatōribz
fruitur. que carnis sūt sapit. hoc ē
carnalia et t̄palia solūmō requirūt
nō curātes de spūalibz. qui vero scdm̄
spm̄. i. qui scdm̄ qd' ipe docet et
eius volūtas est viuit. que sūt
sp̄s sc̄m̄. i. spūalia sectantur.
 gaudia patris celestis q̄rentes. Alit̄.
 Homo ex duabz substāciis cōsistat ex
 carne et aīa. Si actus carnis supra
 uerint affectū mentis. carnalia ac
 t̄palia tūc homo requirit. Si vero
 affectus mentis sine sp̄s separent
 actus carnis tūc spūalia sectantur.
Malū prudentia carnis moris est.
 Prudentia carnis sine carnalibz hōibz
 est malū pro malo reddē. carnalia
 desideria sectari. que si q̄s impleuit
 mortē sibi eternā acquirūt. Philosophi
 diffinierūt prudentiā esse bona
 t̄palia appetere et mala t̄palia
 cauere. Sine prudentia qz carnalis
 est idēto generat mortē eternā qz dū
 bona p̄ntis vite oīa vidit ab ea
 desiderantur et aduersa pro xpi
 noīe vitantur bona eterne vite pro
 nichilo habentur. Prudentia autem
sp̄s vita et pax. prudentia sp̄s. i.
rationalitas mentis est malū pro
malo nō reddē. amicos in deo. et
inimicos p̄p̄ deū dilige. Orate pro
p̄sequētibz et calūpniatibz iuxta
qd' em̄ p̄cipit. curā t̄palia ac
trāsitoria sp̄nōse gaudia patris
celestis toto visu mentis appetere.
 Prudentia em̄ mentis et in p̄senti.

partē habet nō reddēdo malū p̄ malū
et in futuro vitā eternā meretur. Cū
sapientia carnis inimica est deo Et sup̄
dicit prudētia carnis nō appellat
sapientiam carnis. Sapientia autē carnalis
hōis et mūdā est in rebus caducis
spem ponē et ea q̄ sup̄ dicitur opari
Legi eū dei i legi evā q̄ dicit malū
pro malo nō reddis nō est subiecta sapientia
carnalis. Quare? Quia nō potest. Et q̄re
nō potest? Et nō vult tunc amittere
bona temporalia. Dū eū malū pro malo
reddit. odientes se invicē. evā cōm
existit qd̄ p̄cipit inimicos diligere. Cū
autē in carne sūt i qui scdm carnalia
desideria vivūt et in spe carnalium bonorū
sūt positi deo placere nō pnt s̄ q̄
divin talibz manēt. Vos autem o
romani in carne nō estis i in carna
libz desideris q̄ iā mortificastis membra
vra cū viciis et concupis. sed in sp̄u estis
i in sp̄ualibz rebus. Si tñ sp̄s dei ha
bitat in vobis et sp̄alia q̄ritis tūc
vtiqz sp̄ualit̄ vivitis. Si quis autē sp̄m
xpi non habet h̄c nō est eius sp̄s
sc̄us cōis est sp̄s patris et filii. Cūo
p̄ cognoscit si sp̄s sc̄s h̄tat in nobis.
p̄ opationē bonā et verā qz sp̄s sc̄us
discipline effugiet fictū. Cūcūqz
eū xpi opa vmitatur vt oriet p̄ p̄se
quentibz et calūpniātibz vtiqz sp̄m
eius habet in se vniēton i sp̄m sc̄m
qui est titulus possessōis eius quia
quēcūqz replerit ad corpus xpi facit
ptinē. Cū vero xpi nō vmitatur
nec sp̄m eius habet neqz ptinet ad
p̄rem illius. Si autē xps in nobis est
corpus quidē mortuū est i mortale et
inordinatū p̄pter peccatū adē et p̄pter
actualia postmodū commissā. Sp̄s vero
i mā vivit apud deū p̄ fidē p̄pter

injustitiam fidei et baptismatis p̄
anticipatōem dicit corpus suū eē mor
tū pro eo qd̄ debuit dicē mortale et
corruptibile. Hoc autē sciendū est
qz nō p̄pter terrenā fragilitatē corp̄
n̄m mortale est sed peccatū. Qd̄ si sp̄s
eius i patris qui pater suscitavit ih̄m
a mortuis habitat in nobis p̄ fidem
p̄ caritatē p̄ spem sicut dicit p̄ p̄te
tam Inhabitabo in illis. qui suscitavit
ih̄m xpm a mortuis vivificabit et
inortalia corpa v̄ra in die iudicii vt
ultra nō sūt mortalia p̄pter inhabita
tem sp̄m eius in nobis. In quo invenit
deus p̄ in p̄nti sc̄lo habitatem sp̄m
sc̄m vniqz potencia divinitatis qua xpm
suscitavit suscitabit et illū in die i
dici ad glām dāns ei imortalitatē
et incorruptibilitatē in corp̄e et mō
mutabilitatē in mā. Passio etē xpi
a morte aīe liberavit nos in p̄nti. Sed
mors corp̄is vsqz ad gn̄ale resur̄ctōē
ōibz equaliter eveniet. Om̄ia d̄. p̄ ostē
Ergo fr̄es debitores sumz non
carni vt scdm carnē vivamz.
Debitor est qui alitū aliqd̄ debet. Nō
idēo creati sumz ab omnipotenti deo vt
scdm carnē i scdm desideria carnis vi
vamz. qz nō sumz carni debitores sed
deo vt sp̄ualit̄ cōverserimz cūta trā
sitoria et caduca pro nichilo ducentes
et deo debitū n̄m reddētes. Quid ergo
accepimz ab illo vt ei debitores esseimz
quidqd̄ boni habemz. Cū eū nō esseimz
ab illo de nichilo cōdit sumz et tū n̄o
vicio p̄ditū esseimz ab ip̄o redempti sumz
donatē nobis p̄t̄ bona temporalia et pro
mittentē eterna. Et quomō possimz
ei debitū reddere? S̄rvicēdo volūtati
eius. obtemperādo mādat̄s eius et qd̄qd̄
boni habemz nō n̄ris meritis sed illius

gracie imputatio Si enim secundum carnem
vixeritis et si carnales concupias et
 delectationes secundum appetitum carnalium
 desideriorum ope impleritis morientem
 mortem eternam. Quid est secundum carnem
 vivere? Carnalia opera exercere adulationem
 videlicet homicidium furtum et cetera talia
Si autem spiritu et per gratiam spiritus sancti facta
carnis mortificaveritis viventes in vita
 eterna. Videamus primo que sunt opera
 vel facta carnis ex aliis verbis apostoli
 Manifesta inquit sunt opera carnis que
 sunt fornicatio immundicia luxuria et cetera
 que sequuntur. Et quid dicit de fructu et
ope spiritus sancti? Fructus inquit spiritus est cari-
 tas, gaudium pax, benignitas et cetera
 talia. Quo ergo possimus mortificare per
gratiam spiritus sancti opera carnis? hoc modo.
Verbi gratia Vivit in nobis et regnat
 superbia, accipientes a spiritu sancto humilitate
 sumus humiles, et sic mortificabimus superbia
 Vivit in nobis libido accipientes a spiritu
 sancto castitate sumus casti, et sic poterimus
 mortificare libidinem. Si inquit secundum
deum vivemus voluptates carnis et desi-
deria carnalia extirpaveritis bene eritis
in vita eterna. Quicunque enim spiritu dei
agitur et regitur et ducitur ad
 bonum. hii filii sunt dei, non per naturam,
sed per adoptionem. Non enim accepistis
spiritum servitutis iterum in timore, sed
accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater. Judei quibus
 ista scribebat apostolus acceperat in
 patribus suis spiritum servitutis in timore
 et legem a spiritu sancto dictata et scriptam
 que eos rogebat per timorem ad observa-
 tionem sui minans et dicens Si quis hoc
 vel illud fecerit morte moriatur. hii
 etiam spiritus sanctus que illi acceperat quoniam
 data est lex rogebat eos ut legem

observaret. Et quia tunc acceperat isti
 in patribus suis spiritum sanctum et legem id dicit
 apostolus Non accepistis iterum spiritum servitu-
tis qui vos cogat per timorem ad servitium
omnipotentis dei. Sed accepistis spiritum et
gratiam etiam ubi non cogitur aliquis
 venire ad fidem christi per timorem. Accepis-
tis quoque spiritum adoptionis sine
electoris filiorum dei, qui vos ad libertatem
in partem dei vocavit ad libertatem ut
iam non sitis serviles deo timore ser-
vili, sed amore et timore filiationis quo
servit filius boni patris timens eum offendere.
Ad vero subdit. In quo spiritu sancto clama-
mus abba pater. tale est acsi dicit per
que spiritum sanctum edocti et illuminati cla-
mam abba pater. Nisi enim spiritum sanctum per
baptismatis accepissemus nequaquam
auderemus deum omnipotentem factorem nostrum
clamare patrem, dicentes in oratione dicente
pater noster qui est es in celis. Nemo enim paga-
norum presumit hoc dicere. Abba hebreum
est et patrem grecum et latinum.
Precedens ergo apostolus utroque populo
ad fidem colligendos posuit duo nomina
sub una significatone ut illi que credunt
ex hebreis et syris dicant abba mi-
serere nostri, qui ex grecis aliisque gen-
tibus omnibus credunt dicant pater noster.
Tale quid in eorum lingua habetur
dicente domino abba pater. si possibile est
transseat talis iste a me. Ipse spiritus sanctus
testimonium reddit spiritum nostrum quod sumus
filii dei. Si quoniam bona opera agimus deo
servientes spiritus sanctus qui habitat in no-
bis prohibet nobis testimonium in corde
per occultam inspirationem sine strepitu
verbis quia filii dei sumus effecti in bap-
tismate non per naturam sed per adoptionem
Et quia talia faciendo perseverabimus
in eius filiatione. Si autem filii et heredes

Terribis nō meretur accipere hēditatē
filius accipit. Et nos si filii dei sumus
hereditatē merebimur accipere. Hoc quoque
cōsiderandū est quod hēditas in morte
pātis cōfirmatur scđm hūanas leges.
Quā ergo hēditatē pōt deus pōt dare
nobis qui nō pōt mori. Scđm utiq; dabit
ut sicut ipse est immortalis et
incorruptibilis. ita et nos sumus immor-
tales et incorruptibiles atq; immūta-
biles. thesauros quoque sapie et scie-
diuinitatis sue accipientes. hēdes
quidē dei coheredes autē xpi hēdes
dei patris erimus ut diximus. Sed con-
sidemus quō sumus hēdes xpi. hēdes
xpi iam ex pte sumus quod ppter ad-
passionē reliquit nobis possessionē
pacis et iusticie inquit pacē relinq-
uit vobis pacē meā do vobis. Cuius plura
dicam. Oīa que ipse in pnti sclo sine
in pōtate sine in miraculis opatū
est oīa nobis reliquit ad tenendū
et credendū etiam quod testamētū
quod oīa in morte sua cōfirmavit. Co-
heredes etiā eius erimus post cōtate
resurrectōz quā erimus immortales incor-
ruptibilesq; in corpe atq; immūta-
biles in cōtate sicut et ipse. In glā quoque
siles ei erimus sicut ioh̄ dicit. Eū
filii dei sumus et nondū apparuit
quid erimus. Erimus autē quod cū apparū
erit siles erimus ei quā videbimus eū
sicuti est. Et dñs ipse ad p̄tē. Pater
voluit vobis ego sū illi sit et v̄ster meo.
Sicut et xps habitat in dextera dei
patris et in magnitudine p̄tē manes-
tatis erimus et nos ei coheredes quia
fulgebimus sicut ipse fulsit in mōte
et nō solū in glā erimus ei coheredes sed
etiā in p̄tate sicut ipse dixit ap̄tibus.
Cū sedent filii hōis in sede maiestatis

sue sedebitis et vos sup duodecim sedes iudi-
candi iudicantes duodecim tribus isrl. Cuius
plura dicā. Quāq; filius dei efficitur
et heres. quāq; dei sūt utiq; et ipse meret
accipere. Ista oīa cū securitate expec-
tare possumus si fecerimus quod sequitur.
Si tamē cōpatimur sicut xpo ut et sicut
glorificemur cū illo. Et est dicit. Cuius
merebimur coheredes xpi esse in glā si
talia patimur pro amore nōis eius
necitate ingruente glā ipse pro nobis
p̄tulit imitantes eius passionē et dilcōz
iuxta quod petrus dicit. Xps passus est
pro nobis relinques nobis exēplū ut
sequamur vestigia eius. Omnia et h̄c est
passiones huius t̄p̄is ad futurā
gloria que reuelabitur in nobis. Si
quilibet hōm̄ veteris oīa p̄cepta veteris
et noui testamēti potuisset implere. et
oīa genera tormētōz p̄ferre. carceres
videlz et calceos. vngulas. vstulationes.
lapidationes. crucifixiones. fixationes
in sartagine p̄ multa curricula t̄p̄i
nequaquā esset dignus glā futura quā
p̄cepturi sūt electi. Querit aliquis dicit.
Ideo utiq; quod ista t̄p̄alia sūt illa cōtate.
Tunc erit illa gloria. Cuius fulgebūt
electi sicut sol in regno patris sui et erūt
sicut angeli dei cernentes p̄tē p̄sen-
tissimū volūtū omnipotentis dei. Iuxta quod
ioh̄ dicit. Nā expectatio creature reue-
latōem filioz dei expectat. Creaturā
in hoc loco appellat hōiem qui merito
creatura appellatur quod vicio suo am-
sit ymaginē et similitudinē omnipotentis
dei quā habebat in cōtate. Ista ergo crea-
tura et oīs homo fidelis manifesta-
tionē filioz dei expectat ut appareat
quod p̄missū est quā ipse re manifesta-
bitur qui sūt filii dei quod mō tenemus

in spe **T**ercia siquidē in p̄nti p̄m̄ta est bonis et malis om̄ibz xp̄m̄ clamāt et nō apparet qui sint futuri filii in re. Cū autē xp̄s uenit ad iudiciū et separauerit agnos ab he dis dicens iustis Venite benedicti p̄ris mei nūc reuelabitur qui sint filii dei in re. **E**rgo dicit expectatio creature sine reuelatione nra expectatio nra reuelationem filioꝝ dei expectat sic videtur hec v̄ba sonare q̄si aliud sit creatura aliud filii dei cū vnū sint Sic demq̄ soliti sūt hoīes dicē vidētēs in p̄ntia sua multos colores p̄ diuisa vasa ordinator. expectatio uel exp̄f̄sio istoz colorū manifestationē ymaginis expectat cū nō sit aliud ymago et aliud colorēs. Vanitati em̄ creatura subiecta est nō volēs sed p̄pter eū qui subiecit eam in spe. In hoc loco et etiā in sequentibz vbi dicit ap̄ls q̄ oīs creatura ingemiscit. resp̄ndit b̄ns Aug⁹ acutissime origenē quare in hoc noīe qd̄ est creatura cōp̄h̄c̄ deit nō solū bestias sed etiā solē cetera q̄ p̄deia et āngelos p̄t cū hoīe dicēs Oīa vanitati subiecta esse. et quod manū est ingemiscit in suo cursu et op̄atione. Sed licet oīs creatura que p̄t mutari in melius aut deterius sicut āngeli quondā potuerūt licet modo nō possint illi qui deo adherent. aut que p̄t a leticia in tristitiā cōuerti ut homo vel cetera om̄i rerū creature cōparatiōe oīpotentis dei qui semp̄ idem est vanitas sit sicut dicit ecclesiastes Vanitas vanitatum et oīa vanitas. in nō oīs creatura ideo ingemiscit sicut āngeli deo adherētēs qui iam immutabiles sūt effecti. sicut ezechiel monstratū est in crystallo qd̄ erat sup̄

capita animalū. et sicut illa que irrationabilis est vel aīa caret. Quāq̄ creaturę noīe debemus intelligē hoīem qui cū oībz creaturis quādā cōionem h̄t qz oīs creatura in tria diuiditur. Aut em̄ est corporalis q̄ p̄t moueri et volui p̄ loca. Aut est animalis que aīa viuificatur. Aut ē sp̄ialis vt āngeli qui ratione vtūtur. Homo ergo in hoc qd̄ corpus h̄t cōiungitur corporalibz creaturis p̄ aīam aīa vegetantibz. p̄ rationem qua distant int̄ bonū et malū sp̄ialibus. Sed b̄ns Gregorius aliis v̄bis sed eadē sensu ~~sed eadē sensu~~ ita exponit dicens. Habet inquit hō cōē esse cū lapidibz. viuere cū arboribz. sentire et viuē cū animalibz. Intelligē r̄ rationabilitate h̄re cū āngelis. Creatura em̄ r̄ oīs homo viuēs in carne vanitati hoc est mutabilitati mortalitati et corruptiōi subiecty est nō volens. qz sponte quidē peccauit in paradiso sed non sponte neqz volēs subiecty est mortalitati et pene. Vbi gr̄a. Sicut latro q̄ sponte cōmittit furtū sed nō sponte suspēditur. Et licet ip̄e nollet tamē subiecty est vanitati p̄pter eū r̄ p̄t iustū oīpotentis dei iudiciū q̄ subiecit eū in spe liberatiōis et venie. Nā in hoc oūditur deus oīpotens ēē iustus quia eis p̄t̄m̄ nō dimisit multū. Et in hoc p̄dicatur ēē misericors. qz nō statim illū p̄ntis dāpnauit et occidit sed reseruauit ad p̄m̄iam dāns illi sp̄em venie et liberatiōis regressiōisqz in gradū pristinū vt expectet illud qd̄ in sequētibz d̄. Quia et ip̄a creatura r̄ homo quilibet electy liberabitur in die iudici a seruitute corruptiōis in libertate glorie filioꝝ dei. Hō in p̄nti seculo positus sub seruitute corruptiōis

et mortalitatis est positus qz subiacet
mutabilitati et viens Liberabitur in die
iudicii ab omni fece mortalitatis et pcti
qm mortale corpus accepit immortale
et corruptibile hoc incorrupt^{us} et tra
sibit in libertate glorie filioz dei. qz
erit filius xpi in gla et in libertate
filiatois adoptiue. de qua dñs ait in
deis Si uos filij liberauit uos liberi
eritis. Ut etiã dña differētia ē in hoc
loco ut creatura et creatura Nā paulo
supius ubi dicit. Expectatio creature
reuelationē filioz dei expectat. fideles
tūmō pnt intelligi qui iã credēbāt
hic uero ubi dicit. ipa creatura libera
bitur a seruitute corruptiois Infideles
intelligi pnt. qui necdū tptibz apłorū
crediderāt pdestinati tñ erāt ad uita
vñ et postea crediderūt Scimus em̄
qz oīs creatura i oīs hō ingemiscat
et p̄turit adhuc usqz adhuc In hoc
loco ut bñs dug^{us} dicit nō est origenes
sequēdus neqz sequaces eius qui oēm
creaturā rationabile et irrationabile
corpale et incorpale cōprehendūt Nō
em̄ oīs creatura ingemiscat ut illi
uolūt. sed hō. qui cū oīm creatura quā
dam cōiōne habet eo mō quo paulo
supius diximus Dis inquit creatura i
oīs hō ingemiscat affligitur tristatur
in dolore in fame et siti in frigore et
nuditate in carceribz et p̄turit. Sicut ut
melius hētur in greco delet in multis
angustis usqz adhuc i usqz ad diem
iudicii et q̄dū dicitur adhuc. Vel q̄dū
dē hodie semp subiacet creatura hu
mana āgustis et doloribz. Illi autē qui
iã regnant cū deo et cotidie trāseunt
ad requiē sēpiternā postq̄ ab huiusmō
seli erupms liberātur nō ingemiscant
Nō solū autē illa s̄z creatura i non

solū credentes et nō credētes ingemiscāt
et dolent in p̄nti uita. sed et nos ipsi s̄z
apli qui p̄fectioris fidei sumus p̄mitias
s̄z habētes dolemus et ipsi intra nos
gemimus in corde et mēte sustinetes car
ceres penurias egestates multasqz an
gustias et afflictiones. Bene et cōueniēter
dicit nō solū alii ingemiscāt. sed et nos
~~et~~ ipsi apli p̄mitias s̄z hntes qz sicut
illos p̄mos elegit dñs ita p̄mū accipere
meruerūt sp̄m s̄m die r̄surreiōis qm̄
dixit eis accipite sp̄m s̄m Die quoqz
penthecostes qm̄ in linguis igneis uenit
sup eos s̄z s̄s. Vel etiã p̄mitias sp̄s
dixit i qui maiora dona s̄z s̄i accepe
rant in p̄dicatione ut oīm gentiū lin
guis loq̄rentur. In miraculis quoqz p̄m
pre oībz mortalibz habūdātes gloriosi
extiterūt. Legitur em̄ in actibz apłorū
qz ponebāt infirmos et mortuos in pla
teis ut ueniente petro saltē ubi illi
ueniret sup illos et sanaretur. Beati
quoqz andrea legimus vno die triginta
et eo āplius suscitasse mortuos p̄mitie
siquidē appellatur optima queqz et cari
ora sicut in lege habetur Offerat
p̄mitias auri et argenti tui dño i op
tima et cariora. Re em̄ uera ita digna
erat ut p̄ quorū m̄steriū doctrina cr̄u
gelica et fides dñica p̄ quadrifidū orbē
diffamāda erāt maiora dona s̄z s̄i ac
ciperet. Aliter. Nō solū inquit alii inge
miscāt. sed etiã nos qui p̄mitias s̄z nri
i qui rationabilitatē et deuotōem mētis
nrē deo iã habemus oblata in holocaustū
qđ igne dilectōis dei et proximi ardet.
de quo igne dñs ait Ignem ueni mittere
in terrā et quid uolo nisi ut ardeat.
Nūquid p̄mitias mētis sue idem apls
nō habebat deo oblata qđ dicebat. Mente
seruio legi dei. carne autē legi peccati.

Apłus em̄ rationalitate mentis et
 intentione seruebat legi dei cōsentiedo
 ei in hoc qz nolebat concupiscere carna-
 li subiacere. carne autē legi pcti i cōsue-
 tudini male qz concupiscerebat Expectā-
tes adoptionē filioꝝ dei redemptionem
corpis nr̄i. Questio oritur in hoc loco
 cū apłs in superioribꝫ locis huiꝫ epłe di-
 cat sp̄s sp̄s testimoniū reddit sp̄m
 nr̄o qz sumꝫ filii dei Et alibi sp̄s nos
 redemit de maledicto legis. Quare nr̄o
 dixit expectare nos adoptionē et elec-
tionē filioꝝ dei et redemptionem corpis
nr̄i i totius esse que est ~~sp̄s~~ corpꝫ
xpi. Que q̄stio in sequētibꝫ soluitur
 ubi dicit apłs Spe em̄ salui facti
sumꝫ In spe quidē iā filii dei sumꝫ
 om̄s credētes et redēpti passione xpi
 Sed adhuc expectamꝫ ut quomō sumꝫ
 et tenemꝫ in spe. quāqꝫ sumꝫ et possidea-
 mus in re. Oēs quidē credētes fidem
habemꝫ. qz sumꝫ filii dei et sumꝫ redēpti
sanguine passionis eius Sed nō p̄derit
 aliis passio eius nisi electis qui et filii
 erūt sicut ioh̄s dicit. Et nō filii dei sumꝫ
modō in spe. et nondū apparuit quid
erimꝫ in re Scimꝫ autē qz cū apparu-
 erit filies ei erimꝫ qm̄ videbimꝫ eum
 sicut est Spe em̄ salui facti sumꝫ Sicut
 fides est credē ea que nō videmꝫ. ita spes
 est expectatio futurorꝫ bonorꝫ P̄ passionē
xpi redēpti sumꝫ in spe P̄ baptismū acce-
 pimꝫ remissionē pctōꝝ et filii dei sumꝫ
 in spe non in re. qz necdū apparet q̄les
 sumꝫ futuri Spes autē q̄ videtur nō
est spes q̄si dicit Illā res q̄ videtur nō est
spes Nā qd̄ videt quid quid sperat. Illud
qd̄ nō videmꝫ nō speramꝫ Verbi gratia.
 Video te stare in p̄ncipia mea nō te spero
 venturū Si autē qd̄ nō videmꝫ speramꝫ
 p̄ paciā expectamꝫ i nō defimꝫ Inter

spem et rem media est paciā qz p̄
 paciā qua sc̄i sustinet adūsa huiꝫ
 sc̄li nō q̄rentes in p̄nti mercede sperāt
 se puenire ad glām eternā. Siliter
autē et sp̄s adiuvat infirmitatem
nostrā i sicut spes et paciā adiuvat
et sustinet infirmitatē mentis nr̄e
 ita et sp̄s sc̄us. Infirmitas autē animi
 est illa plerūqꝫ p̄ pctē que nobis nō
 cōueniūt sicut sequētia manifestāt
Nā quid oremꝫ sicut oportet nescimꝫ
plerūqꝫ dū volumꝫ bona nobis pctē
cōtraria et aduersa petimꝫ si nobis
illa cōcederētur Sicut b̄n̄s paulus
 apłs cōtraria pctebat qm̄ deprecabatur
 auferri sp̄m temptatōis et infirmitatē
 Si em̄ exaudiretur forsūtā reuelatōis
 magnitudine se extolleret et caderet in
 lapsū. Sic etiā plerūqꝫ positi in prosp̄i-
 tate petimꝫ illā nobis cōseruari que si
 semp nobis maneret forsūtā amore sui
 implicaretur cū nr̄m Siliter qm̄ sumꝫ
positi in infirmitate causa p̄lationis
aut emendatōis imploramꝫ liberari
 que si a nobis tolleretur forsūtā ad pctā
 pristina reuerteremur aut remissus in
 bono ope laboraremꝫ Ideoqꝫ nescimꝫ
 orare sicut oportet nisi sp̄m sc̄o docente.
Sed ip̄e sp̄s sc̄s postulat pro nobis
cremitibꝫ inenarrabilibus Dicit b̄n̄s
 Ambroꝫ qz si quicqꝫ fideles aliquid pe-
 tunt cōtra salutē suā p̄ ignorantiam
 nō p̄ iactanciam. sp̄s sc̄s qui vniꝫ substācie
 est cū p̄re et filio imponit se in medio
 inter nos et deū p̄rem et postulat pro
 nobis que vtilia sūt nō cū impulsu
 acis nec cū sonitu vel strepitu vocis
 sed inenarrabiliter sicut cōuenit eius
 dimitati qua equalis et cōsubstāciālis
 est deo p̄ri. Et plerūqꝫ ea q̄ petimꝫ nos
 nobis cōtraria ip̄e mutat in melius nō

dando qd' petimus. Postulare etiam
dē pro nobis ac gemē qz quoscuqz
grā sua replet postulātes facit et
gemētes pro suis reatibz et alioz vel
qz differūtur a regno dñi gemitū
bene inenarrabiles dicūtur qz nemo
p̄t enarrare quāta cōpūctio in cordi
bus fidelū est vel quāta reminera
tione digni sūt corā deo. Sim autē
scrutatur corda scit quid desideret
sp̄s qz scdm dēū postulat pro sc̄is
Deus p̄t cū filio suo qui oīa archa
na cordiū et secretoz nō solū hōim
sed et āgeloz penetrat scit quid de
sideret sp̄s sc̄is habitās in cordibus
fidelū suoz qz vniū sciencie sūt vel
quid nos desiderare faciat. Postulat
quoqz scdm dēū pro sc̄is quā ea facit
nos postulare que et deo placeant
et nobis vtilia sūt. Ita vt dicāms
positi in orōne. Deus et̄ne qui ab
sc̄ditoz et futurōz eb cogitōz sicut
sc̄is nobis necessariū esse et sicut
tibi placet miserere nr̄i. Deo ergo
loquitur sine strepitu vocis cū nobis
tacere videtur. qz et videt cū non
videatur. et hec petit q̄ scit deo p̄i
placē et nobis prodesse vniū em̄
volūtatis est ipse et pater

Simo autē qm̄ diligentibus
dēū oīa cooperatur in bonū
hīs qui scdm p̄positū vocati sūt sc̄i
Illi diligūt dēū qui mādata eius as
todiūt et seruat sicut dñs dicit Si
quis diligit me sermonē meū serua
bit hoc dicit qz diligentes dēū et
mādata eius seruātes et qui scdm
p̄positū sine p̄destinationē oīpotētis
dei ad hoc vocati sūt vt sc̄e vniūdo
sc̄i sūt si qm̄ aliquid inepte atqz
impite cōtra suā vtilitatē petunt

sicut paulus et filii zebedee. Deus oīpo
tens cooperatur illud in bonū. aut nō
dando qd' petūt. aut etiā mutando
aliud pro ip̄o qd' petūt neqz imputat
illis in petm̄ sed ea tribuit q̄ dādi
sūt deū amātibz. Bene autē dicitur
cooperatur qz operatur illi qui pe
tunt cooperatur deo oīps implendo
que ad salutē ^{illoz} eoz p̄tinēt. Item quos
p̄stitit sc̄i esse credituros et in fide
sua p̄māsuros illos et p̄destinavit
sine p̄similit et p̄ordinavit cōformes
fieri ymagis filii sui et filios fieri in
glā hūanitatē filii sui qui reforma
uit corpus hūilitatis nr̄e vt idem
ap̄ls alibi dicit cōfiguratu corpori
clauitatis sue. licet em̄ in potētia di
uinitatis nō sūm cāles illi in glā
et in immortalitate et in incorruptōe
erimz filios ei qm̄ videbimz em̄ sicut
est. Vel certe ad hoc p̄destinavit eos
cōformes fieri ymagis filii sui vt
sicut xp̄s petm̄ nō fecit nec iuentus
est dolus in ore eius. Ita et illi q̄ fr̄es
volūt existē dñi ih̄u xp̄i nō habeat
volūtātē peccādi. Vt sit ip̄e p̄moge
nitus in multis fr̄ibz Quis vniūgenitū
p̄t dici p̄mogenitū nō t̄m̄ oīs p̄mo
genitū p̄t dici vniūgenitū. Quicūqz
em̄ p̄mū aperit vlnā nr̄is nascēdo
nec h̄t alios fr̄es sequētes et p̄mo
genitū est et vniūgenitū. Qui v̄o p̄mū
egreditur ab utero matris et habet
postmodū fr̄es sequētes solūmō p̄mo
genitū est. Filius autē dei redemptor
hūan generis si digna cōsideratōe
pendimz tam scdm diuitatē q̄ scdm
hūanitatē et vniūgenitū et p̄mogenitū
p̄dicandus est. Vniūgenitū quidē est scdm
diuitatē. qz in natūa diuitatis non
habet fr̄es alios. Vniūgenitū vero qz

In festis ap̄loz
symonis et iude
et b̄ti thome

ante creaturam oem no facta sed gēto
 est sicut Salomō dicit Ego sapia ex
 ore altissimi produm p̄mogenita aīe
 oem creaturā Sedm hūmilitatē vni
 genito p̄t dici hīe marie. et p̄mogeni
 tis in multis fr̄ibus adoptiuis. qz ip̄e
 p̄mo surrexit a mortuis p̄mo aīēdit
 ad celos. Isti sūt fr̄es de quibz ip̄e
 dixit ad mariā Vade ad fr̄es meos
 et dic eis. Fr̄atres em̄ illi dicuntur oīes
 fideles in hoc qz homo dignat̄ ē fieri
 Sed is qui fr̄ater n̄r est sedm carnem.
 ip̄e dñs et deus n̄r sedm dīnitatē Cū
autē p̄destinavit sine p̄sinitū secū
regnaturus in eterna b̄titudīe. hos et
vocavit p̄ se et ap̄los suos. Vocabit
quoqz vsqz ad diem iudicij. Et quos
vocavit p̄ grām suā ut p̄manerent
secū in glā suā. hos et iustificavit
p̄ passiōē suā et baptisimū ac fidem
exornatā bonis op̄ibz et iustificabit
vsqz ad finē sēclī. Quos autē iustifica
vit illos et glorificavit. P̄terito t̄p̄e
vitur ap̄lus in hoc loco pro futuro
in hoc qd̄ dicit glorificavit morem
facere scripturē tenēs q̄ sic solet narrare
futura q̄ p̄terita. Illos em̄ quos vo
cavit et iustificavit in p̄nti sēclō hos et
glorificabit in die iudicij sicut idem
ap̄ls idem aliās dicit. Cū xp̄s appa
ruerit tūc et vos apparebitis cū ip̄o
in glā. Quid ergo dicam̄ ad hoc?
sc̄ que mō diximus de v̄ra vocatōe
iustificatōe glorificatōe i q̄ grām ac
tionē reddem̄ illi qui gratis nullisqz
meritis p̄cedētibz ac anteq̄ essemus
nos p̄destinavit regnaturus secū ac
postea vocavit et iustificavit ad vltimū
etiā glorificabit. Tale est illud psalmiste
Quid retribuā dño pro oībz q̄ retri
buit michi? Ut et ita intelligi. Quid

p̄destinatiōi dei cōtradict̄ possum̄ si
 oīes p̄destinamur ad hoc ut regnem̄
 cū illo Si deus pro nobis sc̄ est vel
pugnat qui p̄destinat iustificat et
glorificat. quis cōtra nos valet pug
nare? Nullus neqz dyabolu neqz nero
sine quilibet p̄secutor. Cū etiam
filio suo p̄o nō pep̄it i a morte nō
seruavit. sed pro nobis oībz p̄desti
natis ad vitā eternā tradidit illū
Et ip̄e p̄ pater f̄didit filium quia
tradi p̄misit. a multisqz modis ē ip̄e
filius traditus. hoc verbū qd̄ est p̄tere
aliqui s̄ḡt dimitte ut illud in v̄gilio
P̄te p̄tor citherea metu i dimitte
metū. Aliq̄ s̄ḡt seruare sicut hic qui
filio suo p̄rio nō pep̄it v̄n ap̄es
p̄tere vocatur i seruatrice qz seruāt
sua mella. Quomō etiā nō cū illo
oīa donavit? hoc maxime ad ap̄los
refertur quibz ait veritas Cū sederit
filio hōis in sede maiestatis sue sede
bitis et vos sup̄ x̄n sedes. p̄t referri
et ad oīes p̄destinatos qui in capite
suo xp̄o oīa possident q̄ ip̄e possidet.
Cū em̄ oīes creaturā longe incōpara
bilit̄ distet a filio dei p̄ quē facta
sūt oīa Si deus p̄ in tantū nob̄
dilexit ut pro nobis tradet illū vtiqz
poterit in nobis ista implere. Quis
accusabit aduersa electos dei i quibz
sumet accusatiōē aduersus electos dei?
Dyabolu accusat aduersa electos dei.
sicut accusavit b̄n̄ job. Sed meritū
auxit nō minuit qz vir iustus eius
aduersa patienter sustinuit. Nōdū
autē qz hec s̄m̄a sedm̄ b̄n̄ augusti
p̄ interrogatōez et cūctatōem legi debet
et sicut dicit ip̄e p̄ cūctatōem multa
p̄nt̄ responderi. Interrogatōi autē aut
affirmatiue debet responderi etiā. Aut

negative nō. Pronūciabitur ergo
ita ut post pūctatōem qua dicim⁹
quis accusabit adūsus dēos dei. illud
qd' sequitur deus qui iustificat enī
cietur sono interrogātis ut tacite
respōdeatur nō. Siliter et illud qd'
sequitur Quis est qui condepnat pūc
tando legendū est ut subinfertur
interrogando xps ihs qui mortuus
est imo qui et resurrexit et subin
telligitur tacite non. Et est sensus
Nūqd' xps qui mortuus est pro nobis
et isurrexit ut nobis donaret vitam
cōdepnabit nos nō vtiq; sed potius
saluabit hoc vero qd' sequit' Qui est
ad dexterā dei p̄s qui etiā impellat
pro nobis nō iam affirmādo se
interrogādo sed potius affirmādo
pūciandū est Qui est ad dexterā dei
r. in plenitudine et magnitudine
paterne maiestatis Qui etiā impellat
pro nobis deū patre nō voce sed mi
seratōe dū cotidie hōies quē assūpsit
et grauissimū genus mortis qd' pro
nobis sustinuit vltimū p̄no offert ut
nū infertur Quis nos separabit
a caritate xpi ad supiora p̄inet
vbi ait Nō sūt cōdigne passiones
huius t̄p̄is ad futurā gloriā qz
omne qd' in p̄nti est in cōparatione
future glorie momentaneū est Ideaq;
alloq̄tur rōnos ne deficeret in tribu
latoibz Vide petrū cōsidera paulū
ante potuit illos nero occide qz a car
tate xpi se iungere Stephano lapidibz
obrutis laurencius vstulaz nō potu
erūt a xpo separari qm̄ ita erant
mēte deo copulati ut insensibiles esset
ad oīa tormēta tolerare Nūquid
separabit nos tribulatio an āgus
ta. Augustina dī oīs nēritas oībz

indigencia Persecutio est vis mali nā
psequi est apte vni inferre Periculu
in multis rebz et in insidns accipit
Gladus vt sigre q̄libet genera suppli
cioz fames et nuditas nō poterāt
eos separare qz habebāt panē verū
xpm̄ qui eos spūalit' p̄stebat et vestie
bat sicut alibi ap̄ls ait Quotq; in xpo
baptisati estis xpm̄ induistis. sicut
scriptū est Quia ppter te morte affi
cimur tota die Vox martirū ad xpm̄
Tota die dicit i oī t̄p̄e qd' dū viuim⁹
qz qui p̄secūerit vsq; in finē coro
nabitur Nō em̄ sufficit vno die pro
xpo tribulatōem sustinē sed oī t̄p̄e
si nēritas fuit Estimati sum⁹ sicut oues
occisionis que occidūtur sine reluctāde
Sicut oues inquit nō reluctātur cū ad
mortē ducūtur ita et nos nō reluctam⁹
cū occisioni parām⁹ Sed in hīs oībz
tribulatoibz tormētibzq; positi supiora
et vnicuiq; ppter eū qui dilexit nos i
ppter xpm̄ qui dilexit nos vsq; ad mortē
qz pro nobis est mortuus. et qui nobis
dixit Nolite timē eos qui occidunt
corp⁹ qz cūam nō p̄nt occide Certus
sū em̄ qz neq; mors q̄ infligitur
corp⁹ poterit nos separare a caritate
xpi Nō dixit opinor sed certus sū
vita s̄z p̄ns que in loq̄m̄ ab nega
toribz xpi p̄mittitur Et est sens⁹ Si
iunatus fuit michi nero mortē oībz
crudeliorē. Aut vita in p̄nti s̄lo oībz
feliciozē nō poterit me separare a cari
tate xpi s̄z neq; alios cōp̄los meos
Neq; angeli s̄z maligni qui se trāssigū
runt in āgelos lucis Vel s̄dm̄ illud
Si angelo de celo euāgelizaret vobis
ma sit Et est sens⁹ Et si āgel⁹ de
celo vellet me separare a caritate

xpi ad fieri no pot no possit me ab
 ea separare Neqz principatu id qd
 contrarie potestates demonior qd aliis
 principantur de quibz xpc dixit in epla
 ad ephesios no est nobis colluctatio ad
 uersus carne et sanguine sed aduersus
 principes et potates i aduersus mundi
 retores tenebraru haru Neqz vitutes
 qd contrarie demonu que sub suis principibz
 consistit Neqz instancia i potia bona
 que pmittuntur credentibz vel mala q
 minantur Neqz futura sci bona vel vel
 mala ignis scilicet Neqz fortitudo i dia
 bolus princeps demonu de quo dicitur
 cu fortis armatus custodit atriu suu
Neqz alitudo i astrologia Neqz pro
fundu i nigromancia q inferiora
 inferni scrutatur p que duo multi
 auertebantur a fide Et est scilicet Ena
 si omibz astrologi et mathematici her
 est astroz cōspectores qui se fatentur
 ratione scire penetrare cursum uenerit
 cōtra nos. Vel ecia illi qui p nigro
mancia i mortuoru resuscitacōem
 anas ab inferis reuocant sicut mulier
 illa phitomisia reuocauit animam sa
 muelis neqz poterit nos separare
 a caritate dei Neqz creatura aliqua
 i si aliqua creatura est sursum aut deor
 sum preter istas que dixi nec ipsa
 poterit nos in alia parte flectere
Vel scdm Augustinu alia creatura
 intelligitur hic homo qui se pt a cari
 tate dei separare male uiuendo Et
est sensus neqz creatura alia qd nos
ipsi poterit nos se parare a caritate
dei que est in xpo ihu Nos tamen
 possumus nos separe ab ea male ui
 uendo Ilentes em scdm ita sut
 deo qui sumus sps est p carnatem
 cōiuncte ut int illas et deū nulla rra

tura sit media qz qui adhet dno magis sps
Ueritate dico in xpo i p est
 xpm no mentior Veritate
 cogente sepe mirabat apls no agēs
 cōtra dñi pceptu Et qz dictum erat
 rari pene incredibile ideo mirant ueritate
 cogente Na int romanos e q crediderat
 erat iudei credentes quibz ista sciebat
Et qz erat qui diceret paulu no deb di
ligentē gentē suā eo q euāgelizaret
gentibz. unamēto obligat assēs se dili
gere et amare gentē suā Un subingit
Testimoniū phibete michi cōstentia mea
in spū scō. qm tristitia est michi mag
na et cōtinuū dolor cordi meo Non
dicit modica et pua tristitia michi est.
aut tēperancē dolor subitoqz recedēs
sed testatur magnā tristitiā se habere
et assiduū dolorē sibi mēsse pro frībuz
suibz. qui filiū dei ad se missū nō solū
noluerūt suscipere sed insup acclamaue
rūt dignū morte dicētes ad pylatū
Crucifige crucifige eū reus est mortibz
Et dicit in spū scō vel p spū scō in
rat sicut et p xpm. Vel spū scō qui
erat in mēte illis teste adhibet cōstie
sue ipā conscia sua testimoniū sibi phi
bente qd nimū doleret de pditione
fratru suoz Optabā pro eo q est
opto ego anathema esse a xpo p frībuz
meibz qui sut cognati mei scdm carnē
qui sut israhel i de progeme isrl Un
uenit tam subita mutatio in aīo apli
ut optaret anathema esse pro xpo que
in plerisqz locis pro sepanōe pōitur. cū paulo
supia dixerat se nullo mō posse a cari
tate xpi separe Considerādū quā
anathema varias habet significacōes
pōntur em pro sepanōe sicut in edicto
institūto i patoribz dī Vel ibi. Si āgelo
de celo euāgelizaret uobis preterqz

Ca. Nonu

subito accidens

nos euangelizantium anathema sit. et a
xpo separatus. Ponitur pro maledictione
ut in canonicis scripturis habetur. Si
quod hoc vel illud fecit anathema sit
et a xpo separatus. Ponitur pro occasione
corporali ut hic. Et tale est ac si diceret.
Optatum enim iusticiam a xpo corpore et hoc
est quod dicit secundum carnem. Poterat aliter
dicere. O bone apostole quare optaves iusticiam
secundum carnem a xpo. Ad hoc subintulit
ipse. Ut fratres mei qui sunt mei cognati
secundum carnem salui fieret et uiuerent
meum deo. Patero uero qui sunt cog
nati mei secundum carnem ostendit non esse
illos sibi cognatos integritate fidei
et deuotione mentis. Inuitatus est autem
apostolus in hoc loco caritate et factum
moysi legislatoris. cui cum dixisset
dominus descende peccauit populus tuus
et dimitte me ut deleam eos et faciam
te in gentem magnam. Quia nimia ca
ritate ductus. aut dimitte eis hanc
noxam aut dele me de libro tuo.
Videns dominus eius caritatem erga populum
suum. Non delebo te de libro meo sed
dimisi secundum uerbum tuum. Ita apostolus
uolens magis xpo placere hoc loqu
batur caritate cogente de occasione
corporis sui. cum omnino nullo modo opta
ret mentis affectu separari a xpo.
Quorum adoptio est filiorum et electio
illorum. Electio filiorum est quod ex ipsis
adoptati sunt filii et ipse populus
uocalatur filii dei. Unde dicit in exodo
ad pharaonem. Filii primogeniti meo
israhel est. Et per ysaia. Filios enutritum
et exaltatum. Gloria erat illis quod de
omnibus gentibus in peculiare dei ple
bem sunt electi. illis etiam est testame
ntum uetus datum. Vel sicut quidam codices
habent testamentum uetus et nouum si

uoluerit credere. Testamentum enim
nouum datum est illis ut a seruitute
legis transferretur ad libertatem gratie christi
Et legislatio et datus pertinet ad eos
quod lex per moysen eis data est. et obsequium
ceteris uidelicet diuine religionis qui est
illis traditus. Admissio quoque de xpo
et de redemptione ipsorum et uita eterna
illis data est ut quidam promissum est
patribus compleretur in filiis. Quorum
patres sunt fuerunt abraham ysaac et
iacob. et ex quibus patres uel iudeis
xps et est natus secundum carnem non
secundum diuinitatem qui est super omnia et
intra omnia deus benedictus in secula christus
deus et homo est. Secundum quod homo est
ex ipsis carne assumpsit et intra omnia fuit
secundum quod est a deo patre ante secula
est genitus et est super omnia potentia diu
initatis. Notandum autem quod cum esset locutus
de abiectioe parentum suorum non mirum
modo neque reprehendendo iudicium dei
talia presertim est sed potius benedixit
illum pro recto sciens iusto iudicio
dei cuncta moderari ac disponi ab
illo. Unde et subintulit. Non autem quod
excident uerba dei. Et est sensus.
Quis multitudinem iudeorum parentum
meorum in iniqui delictis errore reman
isset uolens. in christum credere non
tamen ideo dico quod euangium. aut
annuntiatum sit promissum. facta est
ad abraham quod in se semine eius
benediceretur. omnes gentes qui
in illis est adimpleta qui cre
diderunt tam ex iudeis quam ex gentibus
et qui adhuc et credituri sunt. Non
enim omnes qui ex israhel sunt hii sunt
israhelites iacob et israhel nomina
unius hominis fuerunt. Non autem omnes
qui ex stirpe illius descenderunt

omnes unius israelite sunt et deum
videntes mente. quia mente et fide
deum non carnaliter. Itaque israhel in spiritali
et carnali didicitur. Iudei credentes
filii israhel sunt. non credentes vero et
abrahe secundum carnem et secundum fidem. non
credentes vero. et si sunt carne filii israhel
sed tamen non spiritu. Gentiles autem
licet non sint carne filii israhel. tamen fide
et mente filii sunt israhel et abrahe. quia
deum mente contemplantur. Neque qui
semen sunt abrahe omnes filii. sed de
solo ysaac dictum est. In ysaac voca-
bitur tibi semen. Israhel quidem ex
semine david fuit abrahe fuit et tamen
non computatur eius filius esse. Et sic
non omnes filii abrahe secundum carnem
eius dicuntur filii. sed semen eius in
ysaac stabilitur. ita modo non omnes
qui ex eius stirpe per ysaac descendunt
eius filii reputantur. sed qui habent
fidem eius et credunt in christum de quo
prophetum est dictum. in semine tuo
benedicetur omnes gentes. Id est. non
qui filii carnis huius filii dei. sed qui
filii sunt promissionis estimantur in
semine. licet iudei in infidelitate
permanentes filii abrahe sint per na-
turam carnis qua de ysaac illius
orti sunt. tamen non sunt ideo filii dei quia
degeneres a fide et operibus abrahe.
Neque pertinet ad eos aliquid ex dono
benedictionis spiritualis que facta est ad
abraham de christo et multitudine cre-
dentium. Gentiles vero qui sunt filii
promissionis reputantur in semine abrahe
et in christo. quoniam fidem et opera abrahe
imitantur. Promissionis autem filii
appellatur gentes propter promissionem
scilicet que facta est de eis ad abraham
qua dicitur in semine tuo benedicetur

omnes gentes. In figura autem gentilis
populi precessit ysaac de quo dictum est
in ysaac vocabitur tibi semen et in
hinc qua tibi promittitur filii futuri
secundum promissionem ysaac. Veniuntque exem-
plum. Promissionis inquit verbum hoc
est. Secundum hoc tempus veniam per an-
gelum suum vel veniam et apparebo
et erit pare filius. Igitur sicut ysaac
per promissionem qua dicitur in ysaac
vocabitur tibi semen. sic gentilibus
populus sectando fidem et vestigia
abrahe per remissionem que facta
est ad illum benedictionis gratiam consequi
meretur. Non solum autem illi duo filii
abrahe ysaac et ysmahel figura
tenuerunt duorum populorum fidelium et in-
fidelium. Verum etiam typum rebecca
credentium et reproborum gessit in
duobus filiis iacob et esse esau ha-
bens illos ex uno concubitu. Ne forte
enim dicitur posset iacob quoniam me genuit
pater meus boni animi et bone
voluntatis erat. quoniam vero esau fratrem
meum genuit male voluntatis erat
ideoque bonitas et illius per semen eius
diffusa est in me. malicia autem
in fratrem meum. Aut etiam ne aliquis
hominum hoc ita dicitur posset aut apostolus
Ex uno concubitu gentes esse illos
duos. ostendens ex vocatis dono unum
dilectum. alterum ex iusto iudicio habere
odio habitum. Nam omnes ex aede descen-
dentes ysaac filii nascuntur petri.
et ideo dignitate digni. Si qui vero
liberatur bonitas et gratia est dei
non eorum retributio meritorum. Cum enim
non nondum nati fuissent illi duo
iacob et esau. Aut aliquid egissent
boni aut mali ut secundum eandem
operum illorum propositum fuerit seu perditionis

dei maneret. Nō ex opibus illoꝝ que
nulla erat. sed ex vocatē dictū est ei
q̄ maior seruiet miori. Ex vocante
dicit. r. ex dono oꝝpotētis dei q̄ illos
vocatū dictū est reberte q̄ esau maior
nati seruitutis obsequiū miori esset
redditurū hoc est iacob. et ita postea
euenit. Nā sicut in libris legū legitur
regū eodem tꝛibus dauid et salomōis
alioꝝq̄ regū seruiūt israheli vsq̄
ad illud tempꝛ. qm̄ sicut in eodem
uolumine legitur sp̄auit se eodem ne
esset sub iuda. Ad utiq̄ ei predictū
fuerat ab ysaac patre suo Veniet
inquit tempꝛ cū exauies iugū illig
de teruice tua. Quis homī p̄t enarrāre
q̄re deus oꝝpotens elegerit iacob anteq̄
nāsceretur et reprobauit esau cū nec
ille nec iste bonū aliqd̄ vel malū po
terat īplere. nisi q̄ in isto r. in iacob
graciā suā et mīas exhibuit et in esau
iustū iudiciū suū impleuit. Nam cū
reberta iā haberet conceptū in utero
et iet dnm̄ cōsulare. aut p̄ melchisedech
sacerdotē dei sūmā aut p̄ aliu quēlibet
p̄ que deus tūc tꝛis respoſa dabat
dictū est ei. Duo filii sui in utero tuo
et duo ppli maiorq̄ seruiet miori.
Ergo sicut nō fuit p̄positū dei et p̄desti
natio sedm̄ electioem boni meriti iacob
ita et electio gentiū non fuit sedm̄ electioem
meritoꝝ. sed sedm̄ graciā et p̄destina
tioem dei. Quia p̄ter iacob q̄re iacob
sine opibꝫ bonis electus sit. esau vero
absq̄ malis opibꝫ odio habitus soli
deo notū est qui dīa scit anteq̄ fiant.
cuius iudicia semp̄ es fuit iusta. Sicut
sc̄ptū est in malachia p̄pha. Jacob
dilexi. esau autē odio habui. Cū dicat
scriptura. Nichil odisti eoz q̄ fecisti et
q̄ vidit deus cūta que fecit et erat

ex vocatē deo

valde bona. questio oritur q̄re dicatur
odio habere esau. Cū ita soluitur
Et quia non odit natura quā fecit
sed p̄tīm et viciū qd̄ nō fecit Jacob
autem dilexit mīa gratuita. Esau
odio habuit iusto iudicio. Et cū abo
originali p̄cto maculati essent q̄ vni
dilexit eius mīa fuit. q̄ vero alterū
reprobauit iustū iudiciū eius exiit
Quid ergo dicemus. Numquid iniquitas
apud deū? Itē q̄ iacob p̄ mīam suā
dilexit. et esau iusto iudicio suo rep
buit. et qui vni diligit. alterū odit.
Abst̄ ut ip̄e iniquus dicatur. Moysi em̄
dicat. Miserebor eius misereor. et mīa
prestabo eius miserebor. Ordo est. Cui
misereor vocado eū ad fidē meā mi
serebor fidē meā illi dādo ut credat.
eciā mīam prestabo illi ut iuste uiuat
et misericors sit. p̄seueratq̄ in bonis
opibus pro quibꝫ p̄mū accipiat. Itē
nō volentis. Itē est voluntas. neq̄ cur
rentis est cuius sed miserētis est dei
mīa ut det hōi bonū velle facē et
p̄seuerare. Nō sufficit bona v̄ sola
bona voluntas hōis nisi eciā p̄ueniat
eū mīa dei. Ad hoc ut det illi bonū
velle et bonū idip̄sū p̄ficē. iuxta qd̄
ps̄tm̄ dicit. Mīa eius p̄ueniat me et
mīa eius subsequatur me. Sed hic for
tasse q̄rit aliq̄s. Ut quid remuneratū
decti et quid p̄mū meretur si et vo
luntas bona et p̄fectio op̄is a deo eis
datur. Cui respondendū est. Idcirco
electos dignos esse remuneratōe. q̄
statim ut sciūt se a dei grā p̄ueni
totis m̄sily laborat voluntati eius ob
secundando obedire. Dicit em̄ sc̄ptura
pharaoni. Nō sc̄ptura p̄ se laquitur.
sed alius p̄ eā sicut hic loquitur deus.
Quia in hoc ip̄sū exitum te. i. diuinit

cordis tui propter hoc alius manifestum
Ut ostendā in te virtutē meā sine po-
tentia. ut annūcietur nomē deitatis
meae in vniuersa terra Ita modeste in
vniuersa em terra et p quadrisidū orbe
annūciatur nomē deitatis eius qz pene
vbiqz liber exodi recitatur Anteqz ex
citaretur pharaō a decē plagis a deo
qsi dormiebat et excitatus tunc malicie
esset cor eius hoībus ignorātibz man
festū est. Vñ dicit deus Excitauit te
pulsādo a decē plagis i manifestam
maliciā cordis tui qd me solū non
latebat Vñ excitatus ait. Deū ignoro
et isrl' nō dimittā Et qz pro sua mali
cia i ignorabat deū. indurauit deus
cor illig i nō molliuit meritis eius
hoc exigētibz Sed qrit aliqz aut
pharaonē cū exitu suo. aut sodom
itā. aut eos qui in diluuiū perierūt qe
pdiderūt deus. Cui respondendū est qz
eorz malicia iā erat consummata ex
cedens modū peccādi et ideo iusto iu
dicio dei erat pūneda sicut vnaquisqz
peccōr dimittit pūnitur nō sine peccōr
cōpleto De quo ait dñs ad abrahā
Nō sūt cōpleta peccā amorreoz Et
ad iudeos Implete mēsurā pīm vroz
Verū q manifestant deus maliciam
pharaonis cor illig nō emolliendo
nō in deū reflectitur qz malū non
opatur. sed ipi pharaon malū suū qd fecit
iprie deputatur Verbi grā Sicut si
fuerit duo vasa. vñū plenū balsamo
et alterū strecore si qis ea agitauerit
et ventilauerit nō est auctor odoris
vel fetoris Sic deus qui detexerat
suis plagis pharaonē non est auctor
malicie eius. Ob duas causas percussus
est pharaō cū exitu suo et in mare
submersus Videtqz ut et eoz malicia

pūnietur qerat multiplicata. et isrl'ius
terror incuteretur qz timeret peccare
ne filia paterentur scientes iniquitatē
a deo dampnari. Dicit em ut ostendā
in te virtutē meā sē p signa et sup
plicia et annūcietur nomē meū in
vniuersa terra Vbiqz em deus magna
pdicatur qui pharaonē cū curribz
et equitibz suis submersit in mare
Ergo. subaudis. si volentis non est vo
luntas. neqz currentis cursus. sed misē
rentis est dei mīa. cui vlt miseretur
sicut isrl'itis quos eripuit nō eoz me
ritis sed respectu sue pietatis. neqz em
israhelite aliqd bonū in egypto fece
rant pro quo liberari meruerūt. et
quē vlt indurat i indurare pmit
tit et in duricia sua desuit sicut
pharaonē et exitū eius Hoc qz deus
mīa sua plagas suspēdebat a pha
raone indurabat cor eius Dicit
itaqz michi. Sed adhuc qritur i quid
causatur hūana fragilitas qz deus em
vlt miseretur et quē vlt indurat.
Volūtatē em eius quis resistit. Et
quorundā miseretur bonitas et grā
eius. qz quosdā dāpnat iustū iudiciū
suū ostendit qz omis sumqz filii ire
anteqz renastam^r ex aqua et spū sctō
U homo tu quis es qui respōdeas deo.
Hominē vocat hūana nimio sapien
tem et dei iudiciū rephendē mērite
Nūquid dicit figmentū i vas ex
luto fictū ei qui se finxit quid me
fecisti sic. i. vt quid me fecisti in hāc
pūnitatem. vel ad hoc vile mīsteriū
An non habet pūnitatem figulus luti
ex eadē massa luti facere aliud qd
vas in honore quo mīstratur cibis
et potus qd etiā trāseat in vsus regis
Aliud vero in cōtumeliā i in vile

officiū viz ad opus culine vbi coquū-
tur carnes Sic omnipotens deus figu-
lus huāni generis ex massa petri et
pauli. r. ex massa huāni generis
habet potestatem aliud vas in honore
facere r. vni ad hoc creare ut ipse
honoretur in illo. et honoret id w
creando ad fidē suā et saluādo ad vitam
Aliud vero in contumeliā r. reprobo
ppter nequitia suā iusto iudicio
pdere Et corrupta em massa oīa
corrupta fuit vasa Si autem
ingemo artis sue figula queda
ex illis excoquendo p igne a vicio
masse purificauit. nūq̄ in hīs
magnificari nō p̄t. Et aut q̄dā
impurificata dimittit nō redargu-
endus est. q̄ in sua potestate subsistat
sua em est massa. Et si volens
deus ostēde nam et notā facere
potentiā suā. sustinuit in multa
patia vasa ire apta in interitū.
subandis. s̄ tu quis es vt indeos
deo. Volens deus ostēde hā r. vin-
ditā suā in pharaone et in egyptiis
et in sodomitis et in diluuiō p̄ditos
et notā facere potentiā suā liberādo
hebreos sustinuit in multa patia
vasa ire r. egyptios plagis expe-
tādo ad p̄nam quas nō pariter
effudit apta em vasa in interitū
appellat egyptios qui se p̄parauē-
runt atq; ap̄tauerāt eterne p̄ditioni
male vniēdo. Adhuc poterat aliq̄s
obicere ap̄lo Vt quid p̄didit illos
et saluauit indeos Iui ille obuiat
respondendo dices Vt ostēderet
diuitias glorie sue quibz glorificet
in vasa irē r. in ip̄os hebreos quos
parauit in gloria suā vt in eis
glorificetur et laudetur q̄ eripiens

illos de egypto inimicis eoz infectis
mare rubrū trāsdixit et terrā rep-
missis tradidit Quos et vocauit
r. quos vocauit ad fidē suā sicut et
nos ap̄los aliosq; credētes ex eadē
plebe Vocauit quoq; illos de egypto
gracia vniē sue. Vocauit et nos
de s̄lo maligno in vasa irē sue
Oīs hoīes post p̄uicacitē adē-
p̄tores nascūtū et dēpnatōe digni
atq; s̄d̄m suū meritū debuerant
oīs p̄re Et v̄o pauci saluātū
qui de vasis irē in vasa irē trāsse-
rūtū ideo fit vt n̄ra appareat auc-
toris in hīs qui a morte eterne libe-
rātū Et q̄ plures sūt qui perierūt
in vasis irē remanēdo petis p̄redi-
entibz. iudiciū est merito debuissē
oīs p̄re. ac p̄ hoc iustū iudiciū
manet in eis. Verū q̄ iudei credū
debāt gentiles a fidē xp̄i dicētes
eos nō posse saluari subdit ap̄lus
Nō solū ex iudeis vocauit ad fidē
suā. sed etiā ex gentibz sicut in
ozec dicit Vocabo nō plebem meā
r. gentiles plebē meā vt plebē
meā sit. hoc s̄d̄m beatū iherōm
S̄d̄m b̄m augustī v̄o p̄t et de
iudeis intelligi qui facti sūt non
plebs dei q̄ recesserūt a deo resp̄-
entes xp̄m et dixerūt. hūc nescimz
vnde sit Vn̄ habemz in ps̄. Filii
alieni mētiti sūt michi Cui post
modū facti sūt plebs xp̄i q̄ vna
die ex eis crediderūt tria milia
tera die quinq; et dēinceps multa
et qui nō erāt m̄am cōsecuti in
delitate manēdo m̄am cōsecuti sūt
effecti fideles Et erit in loco vbi dicitū
est nō plebs mea vos. ibi vocabūt
filiū dei vni. Gentilibz depressis dicit

batur eis a deo p prophetas q nō
 essent plebs eius qm licet p con-
 ditionē creatura dei essent nō erāt
 tm plebs eius p graciā. Postq̄ aut̄
 ad fidē venerūt in loco i in mudo
 toto vbi dicebatur eis anteq̄ in
 deū crederēt nō plebs mea vos.
 ibi x̄s mō vocātur filii dei vni nō
 p naturā sed p adoptōem. Cūq̄
 em̄ ait evāgelii crediderūt in
 eū dedit eis ptātem filios dei fieri
 Et bene dicit dei vni ad distinctōem
 mortuoz deoz quos ipi antea co-
 lebant. Potest intelligi sibi et de
 iudeis q̄ apertū est. ysayas aut̄
 clamat pro isrl' i causa israhelitis
Si fuit nōs filioz isrl' tāq̄ arena
maris reliquie salue sicut. Sicut
 hoīs incogniti est arene maris
 numerū. ita et p̄ multitudinē sua
 numerabilis factus est pl̄s isrl'
 ticus. Quibz sic multiplicatis et
 onerabz petoz p̄grauatis reliq̄e
 tm salue facte sūt i apli et ceteri
 qui crederūt ex eis. Verbū em̄
consummans i pficiens et p̄fectos
continens. et abbreviās in equitate
q̄ verbū breuiatū faciet dñs sup
terā. Tribus mō modis verbū in-
 telligitur p̄ficiens oīa et abbrevia-
 tū in veritate. Verbū breuiatū est
 in veritate de quo dicit dñs Diliges
 dñm deū tuū ex toto corde tota aīa
 tota mēte. et p̄ximū tuū sicut teipm
 In hīs duobz mādatis tota lex p̄det
 et p̄phete. Verbū breuiatū symbolū
 potest intelligi aploz vbi fides cō-
 tinetur. q̄ p̄ diuisa volumina p̄dicat.
 seu q̄tuor libri evāgelii cōparatōe
 legis et p̄pharū verbū breuiatū p̄
 dici et p̄fectionē continens. Et sicut

predixit ysayas Nisi dñs sabaoth
reliquisset nobis semen. aplos s̄z
qui seminati sūt p̄ vniuersū orbē
missi a x̄po et fructū multiplicati
uerūt credentiū mōrū. q̄si sedomā
fuissemus. et sicut gomorra facti
fuissemus. Nisi apli qui exiterūt
 semeni totiq̄ messis credentiū se-
 minati a dño p̄ vniuersū orbem
 credidissent in illū sicut sedomite
 et gomorrite vno perierūt iteritū
 et momēto. ita oīs iudei vno in-
 tpe infidelitatis p̄tō p̄ditū fuisset
 Aplos em̄ doctrina multi post-
 modū crediderūt ex iudeis qui pe-
 rissent nisi aplicū semen māsisset
 illū. Ambrosio hoc semē intelligit
 x̄pm. qui nisi seruatus a p̄re fuisset
 perissent iudei perissent apli qui
 relicto eo fugerūt perissentq̄ et nos.
Quid ergo dicemus. Hoc dicemus q̄
q̄ gentes que nō sectabantur
iusticiā legis circūcisionē v̄z oīū
sabbati victimas legales. apphen-
derūt iusticiā fidei evāgelice v̄n
et subditur Iusticiam autē dico
apphendisse gentes. que ex fide est
q̄ fides x̄pi iustificat credētes. dñ
in ea baptizatur et fr̄s iusticie
ac fidei opantur. Vel certe iusticiā
possumus hīc alio mō intelligere
x̄pm qui factus est nobis iusticiā
et redēptio a deo p̄re sicut aplis
alias dicit Quia p̄ illū iustificat
deus pater oīs credētes in se hāc
iusticiā apphenderūt gentes. non
loco ei appmquādo. sed fide cre-
dendo. qm̄ fide acceditur ad eam
v̄n et appellatur iusticiā ex fide.
Israel vero sectādo legem iusticie
i observanciā legis p̄ quā se iustifi-

can posse putabat sine fide xpi in
legem iusticie i in lege euageli
ubi iustificatur homo p fide xpi no
puent. Legem aut iusticie no merito
dicimus obseruatiā designari legis
moysi. qz suo tpe qui ea custodie
bant iusti putabatur. sicut et eccl
no custodientes velut iusti dāpna
bātur. Quare si no puenit ist
in lege iusticie. Quia no ex fide
xpi voluit saluari. sed qsi ex opibz
legis. Offenderūt em in lapidem
offensionis i in xpm nolentes in eū
credere. sed dixerūt nō habemus regē
msi cesarē crucifige istū Qui bene
lapis appellatur p firmitatē fidei
sicut scriptū est. in ysaya. Ecce pono
in syon lapide offensionis et petram
scandali Et sicut est lapis salutis
et firmitati illis qui in eū credūt
ita est lapis offensionis hīs qui eū
respiciūt. Et tale est ac si dicit. Ecce
mitto in populo iudeoz xpm q̄ dicit
lapis offensionis vocatur qz moy vt
natus est offenderūt in eū herodes
et iudei necantes pro eo puulos. De
inde sicut euāgē^m narrat scanda
lizabatur in eū. et multi discipuloz
eius audientes verbū scandalizati
sūt. et iā non ambulabāt cū illo.
et insup in passione eius discipuli
relictis eo fugerūt. Et oīs qui credi
derūt in eū i in xpm qui vnḡ essē
cie est cū p̄re et spū sc̄o et p̄cepta
illis custodierūt nō confundetur i
nō auibescet in sūa qua dāpnabū
tur reprobi et infideles audientes
ab illo Ite maledicti in ignē etnū
sed potius letabuntur audiens ab illo
cū ceteris electis. Venite benedicti
p̄ris mei percipite regnū qd̄ vobis

paritū est ab origine mūdi. Et qz
poterat aliq̄s obicē aplo. q̄re nō
oras pro incredulis tue gentis vel
eciā ne sup̄bnerēt gētiles et despic
rent iudeos subdit aplus. Ca. x.
H ilares qui metū in xpm
creditis volūtas quidē
cordis mei et
obsecratio ad deū fit pro illis in
salutē pro iudeis videlz incredulis
vt saluentur Vbi demonstrat qm
si ex opibz legis quis potuisset ius
tificari et pro illis mereretur ad fidē
xpi venire om̄s illi vocati essent et
saluati. Gētiles aut qui legē igno
rabāt a salute fuisset alieni. Salus
ergo gratis a deo datur et nō ab hoīe
meretur i fides xpi qua saluatur.
Testimoniū em i phariseo illis q̄ emulatoz
dei i zelū amoris dei habent sicut et
ego ante cōuersionē habebā sed non
scdm̄ sciam̄ dei Stultū est em legē
p̄ seruu datam venerari. et euāgē^m
p̄ datū est p̄ dnm̄ p̄sequi Stultū
est etiā patrē cōfiteri et filiū negare
In hoc siquidē iudei sciam̄ nō habebūt
qz ita volebāt adherere legi p̄ seruu
dare vt gratiā respicerent euāgē^m
a dno dato. et p̄sequedo filiū. deo p̄ri
placere putabāt hec autē dī de illis
qui ignorācia tenebatur de quibz et
veritas ait Venit hora vt oīs qui nō
fiat vos arbitretur obsequiū se p̄are
deo Et eccl̄ia multi scientes negauit
rūt xpm sicut scribe et pharisei igno
rantes em̄ dei iusticiā. nō qua nō
iustus est essentialit̄. sed xpm eius
fide iustificam̄ cū bonis opibz et suā
iusticiā volentes cōstruere legē si p̄
quā se putabāt posse iustificari sine
grā xpi iusticie dei nō sūt subiecti

nolentes se subdē xpi fidei xpi et evā^o
 illius. Et tū qz legis opibus nemo p̄fē
 iustificabatur misit deus filiū suū qui
 p̄cepta iusticie q̄ evāgelica vocantur
 nobis tradidit et in ip̄o p̄fectionē iusti
 cie nobis exhibuit cūqz fidei gr̄ā p̄fē
 cōsequi meremur. Et qz iudei iusticiam
 suā q̄sierūt. statūcie i legis iusticiā
 sibi putauerūt sufficere iusticie dei i
xpo et fidei illius atqz evāgelice doc
trine noluerūt colla subdē. Fins em
legis xps est ad iusticiā oī credenti. Est
fins qui pro cōsumptōe accipitur. sicut
tūc qn̄ dicimus finita est terra i cōsumpta
Est etiā quādo pro cōsumptōe et per
fectione sicut tūc qn̄ dicimus finita est
tela. A p̄fecta et cōsummata. Sedm̄ hūc
sensū dicitur xps esse fins legis. non
cōsumptio. sed cōpletio et cōsumptio
legis et p̄phāz ad iusticiā oī hōi cre
denti. Cōpletio legis et p̄phāz ip̄s
est qz oīa que lex et p̄phete verbis
et mysteriis de ip̄o p̄dixerant p̄ semet
ip̄sū cōplevit. Vn̄ pendens in cruce
aut. cōsummatū est. Et qui credidit et
cōfitebitur iustificatur. si tūc opa digna
fidei fecerit. Hoc distat inter officiū
et fins qz officiū est ip̄a res que
agitur. Fins vero ip̄m p̄pter quod
agitur. Officiū lex et p̄phete. Fins
xps p̄pter que illa oīa p̄cesserūt.
Moyse em̄ sc̄psit. Cū iusticia que ex
lege est qui fecerit hō vivet in ea.
sc̄ iusticia. Vel sicut quidā codices hnt
vivet in eis vt subaudiatur. mādatibz
et p̄ceptis. Legē posuit p̄ opibz legis
i cōtūctōne. otio sabbati ceterisqz
legalibz opibz. Iusticia q̄ ex lege est
vivere hōiem in se faciebat qz non
iustificabatur. Premiū ergo illius
iusticie nihil aliud erat q̄ vita p̄s

que nō tollebat. Vivet in ea dicit
 i morte p̄ntem evadet. Si q̄s vero
 sp̄ualit̄ ea q̄ lex p̄cepit impleverit.
 licet in p̄nti ip̄ralit̄ nō remuneret̄
 tū in futuro remuneratōis causa vi
 tam eternā accipiet i p̄ntissimū oī
 potentis dei vltū. Que autē ex fide
est iusticia sic dicit. Iusticiā hūc ap
pellat xpm. qui p̄ passionē suā et
fide iustificat in se credentes. Ita ius
ticia xps est. qui est verbū dei p̄s
sic dicit deuteronomo p̄ moyse quia
ip̄e loq̄batur p̄ opa p̄phāz. Ne dic
eris in corde tuo quis ascendit in celū
hoc est xpm deducere aut q̄s descendet
in abyssū. hoc est xpm ex mortuis
revoctare. Hec verba partim sūt
moyse p̄mi apli. Cū moyse legem
dedit iudeis dixit eis. Ne dixeris o
iudee. Qm̄ in corde tuo i ne fingas
in me. te tua quis ibit in celū vt
vide michi dei mādatū afferat aut
quis descendet in abyssū vt vide
michi mādatū afferat. Nō est necē
vt hoc alit̄ q̄ras qz prope est v̄bū
i mādatū legis in ore tuo et in corde
tuo et in p̄ntia tua sc̄ptū. Vel etiā
ip̄e d̄s in corde tuo et ore docebit
te. Vn̄ qz moyse p̄phā extitit et
multa de futuro p̄dixit. Paulus
ap̄lus verba eius ad xpm veni
lit̄. asserens illū hoc dixisse p̄ moyse
qui est iusticia vera. Quibz verbis
iustruit nos. ne dicamus in corde n̄o
et putemus xpm esse localem vt in
aliquo loco cōtineatur. Sed potius
credamus illū sedm̄ d̄nitatis eius
plenitudinē vbiqz esse ac p̄ oīa dif
fusu cū p̄e et sp̄u sc̄o. iuxta qd̄
dicit deus p̄ p̄ ysaya p̄pheta. Celū
et terrā ego impleo. Ideo em̄ nō cōclu

ditur loco. qz in eo consistit oia loco
Presidendo siquide sustinet oia. sus-
tinendo p̄sident. implendo circumdat
circumdatio implet. In verbis ergo
apli sensu huiusmodi est. Ne dicas
in corde o quicunq; es q̄s ascendit
in celū. nō credas xpm locale
esse vt credas illū post ascensionē
eius ita esse in celo vt nō sit in
terra. aut ita eē deorsū in abyssū
apud inferos vt te sursum positū
ignoret. sed crede illū vbiq; esse
p̄ntem scdm̄ diuitate sicut de eo
dicitur Sap̄tia attingit a fine vsq;
ad finē fornice et disponit oia
suauiter. Ne dicas ergo o homo
quis ascendet in celū vt inde xpm
deducat michi qui me doceat.
saltem in corde tuo dic hoc qz hic
est xps et vbiq;. nā in terra erat
dicebat. Nemo ascendit in celū
nisi filius hōis qui est in celo. Cuius
non magis cū sit in celo est in terra
aut quis descendet in abyssū subdit
apli ex suo hoc est xpm et mor-
tuis reuocare. sicut ut supra hoc
est xpm deducere. Nō necesse habes
ab inferis xpm reuocare quem
vbiq; p̄ntem debet agnoscere. Vnde
dicit ip̄a septima deuteronomii ipe
est verbū in ore tuo et in corde tuo.
Verbū hic simplr̄ possumus intelli-
gere. si nolimus verbū legere qd̄
illi in ore habebat assidue illud
legēdo. in corde quoq; iugiter me-
ditādo ac mēdite cōmēdando.
Altiori aut̄ intellectu est ip̄idū
de quo iohes ait. Ip̄ principio erat
verbū et verbū erat apud deū
et deū erat verbū. Ergo qz deū
erat verbū ipe erat in ore et i

corde illoz. ut pote qz oia replet
illa vt beatus Iheo³ dicit. sicut vestis
rotū corpū hinc inde circumdat. ita
xps electos suos vndiq; circumdat
amplectitur. Imo ap̄lius qm̄ vestis
tūmū existens corpū circumdat ad
heredū illi. Xps vero est interior in
ore p̄ cōfessionē. in corde p̄ credū-
litate. sicut hic d̄r et vbi alias
idē apli dicit in interiori hōie
xpm habitare p̄ fidē interioritatis
m̄is. Hoc est verbū fidei vbi d̄r
predicatio nos apli. hoc ē inquit
verbū videlz dei p̄ns in quē scdm̄
predicatioem nr̄am credit oportet.
Quia si cōfitearis in ore tuo dūm ih̄m
et credideris in corde tuo qz deus susci-
tauit illū a mortuis salua eius et salu-
tem consequis eterna ita tū vt iusti-
cie seceris opa qz nō oportet serui-
dei onerosū manere. In natali b̄i andree apli
Corde em̄ creditur ad iusticiā
ore aut̄ cōfessio fit ad salutē
prosequitur diligenti qz sup̄ius de
fide tetigerat fides in corde locanda
est que deū trinitate habet in p̄sonis
et vnitatē in op̄tēcia manifestis
credat filiūq; hūanātū et scdm̄ qm̄
firmiter teneat genū hūanū sanguine
illū redēptū. et ea q̄ circa hūanatos
fuit eius sūt facta deifice exhibita
nō hesitet. In ore etiā cōfessio debetur
qz fides cordis p̄menda est officio orb̄
illa em̄ cōfessio fit ad salutē. si tamē
exornata fuit bonis op̄ibz p̄ spaciū
vite nā alit̄ sine op̄ibz fides mortua
est. Nō dicit de salute corp̄is qua po-
tūtur etiā qui nō cōfiteantur deū
sed de salute interioris hōis. i. aie q̄
saluatur. cōfessione vere fidei non
ip̄alit̄ sed eternaliter qm̄ salū hūo

confessio sempiterna est. Dicit enim
scriptura ysaie prophete. Dicit qui credidit
in illu. r. in xpm. ea fide que pdicatur
opatur no confundetur. Quicunqz cre-
diderit in xpm sicut credendum est no
erubescet cu incredulis in die iudicii
quibz npe dicit iudex ite in igne etnu
sed potius gaudebit cu ab eo in quem
credidit. remunerabitur aggregatus
mo et collegio electoz et deu cofitecu
Hoc exemplum valet contra iudeos
qui gentiles a fide xpi putabant
secedere. Vn et subditur. No est
distinctio sz in isto exeplo qd posu
duoz no est distinctio sine separatio
iudei et greci qz de vtrisque dz. Dis
ho qui credidit in illu sine iudeo
sine gentilibz no confundetur. Nam
de dno omz dices in omibz qmno
tant illu. r. dno qui est creator et
dno iudeoz npe est et dno gentiu
r omi homi. Dices aut idcirco dz
in omibz qui invocant illu qz pt omz
in se credentes a pntibz tribulacoibz
erueri et ad vita eterna pducere
reddens pmiu eis a se pmissu. Vel
ideo dz dices qz potens est gentiles
exaudire et saluare sicut iudeos. qz
israoz acceptio apud eu no est nec sit
intendit vni ut se denegat alteri. Ego
si vox nra ad omz qui audiunt eqlut
venit et in vna est. multo magis si
potens deus exaudire omz misericordit
pt. nec du vnu audit alteriqz precu
obliuiscitur. Quappt subinfert. Dis
em quicunqz inuocauit nome dmi
salus erit. Quicunqz inuocauit no-
men dmi sicut inuocari debet sz fide ore
et ope hie salus erit. Quo ergo ino-
cabit sz iudei xpm in quem non
crediderunt. Et ideo no saluatur qz

non inuocant. Hic quo credent ei
que no audierunt. Ergo audient
iudei xpm et no audierunt. Audient
aure corpis. sed no aure metis qb
dno requirebat inquis. Qui habet
aures audiedi audiat. Insup etiam
auertent aures suas ne audirent
verba eius qn clamate illo in templo
et dicite. si quis sitit veniat ad me et
bibat noluerunt ad eu venire credo
ideoqz no audierunt qz no fuerunt obedi-
entes. Quo aut audient sine pdicante.
Hic ostendit se suoz filios aplos et pdi-
catores ad pdicandu iudeis ee missos
a xpo quoz misterio docentur. sed illi
psecuti sut eos expellentes a se sicut
in actibz aploz legitur vbi et nar-
ratur queadmodu eis paulu dixerit
Vobis quide oportebat pmi loqui
verbu dei. sed qz repellitis illud. ecce
conuertimur ad greces hinc est qd sub-
dit. Quo aut pdicabit eis pdica-
tores verbu vite nisi mittantur. Et
est sensu. Ipi occiderunt pdicatores
quosda ad se missos. sicut iacobu
fratre iohans et stephanu. reliqs
vero flagellates a se expulerunt. Et
autem dicit. Quo pdicabit nisi mit-
tantur. Ita pt vno mo intelligi. Ne
quaqz nos apli ad officiu pdicatoris
accede potuissemz nisi gra dei qua
ptegimur admomti directi fuissimz
pmi iudeis verbu vite annuciare
demde gentibz. Ideoqz inextusabiles
erunt iudei de aduerti filii dei qz aplos
ad salute sui directos expulerunt a
suis fimbz. Pt et ita no inconuenit
intelligi. Quo magis pdicabit nisi
pdicatores eis verbu vite qui expul-
si sut ab eis nisi iteru mittantur. Af-
firmat quoqz apheuo exeplo qliter

predicatores voluerunt eis euangelizare
bona sed noluerunt credere nisi pauci.
Scriptum est inquit in ysaia ppha
Speciosi pedes euangelizantium patre
euangelizantium bona. Aplos pedes
speciosi fuerunt quia a domino sunt abluti.
Pedes quoque in sacra scriptura aliqui
bonas actioes signant sicut zacharias
per iohannis baptiste ostendit dicens Misit
trauit nos oriens ex alto Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis
sedent ad dirigendos pedes nostros in
via pacis et actioes nostras in viam
pacis Aliqui pedes verbum predicatoris
signant ut illud Subiecit populos nobis
et gentes sub pedibus nostris Apli
pacem predicauerunt secundum monita
domini dicens. In quacumque domum intra
ueritis primum offerite pacem dicentes
Pax huic domui Euangelizauerunt
bona futuri saeculi regni prima. quae oculis
non vidit nec auribus audiuit nec in
corde hominis ascendit. et de quibus dicit ps
Credo videre bona domini in terra uiuentium
Bona quoque annuntiauerunt. fide scilicet
trinitatis mysterium incarnationis christi
passionem resurrectionem ascensionem
eius aduentum quoque ad iudicium
gloria electorum damnationem reproborum
Sed non omnes obedunt euangelio. licet
apli euangelizassent bona patre
caelestis tamen non omnes iudei neque omnes
gentiles obedientes existerunt tunc
typis euangelii predicatorum. sed neque adhuc
obedunt omnibus **Psalmus enim dicit. Dne**
quis credidit auditui nostro? hoc
in loco ysaias loquitur in persona
aplos eodem enim spiritu repletus
quo et apli. Aduertendum autem
quia quibus in sacra scriptura aliqui pro
nullo aliqui pro raro ponitur pro

nullo ut est illud **Et in quibus in nubibus**
equabitur domino et nullus. Pro raro si
cuius hic. Pauci enim inuenti sunt qui
crediderunt ex iudeis auditum aplos
qui idcirco auditus eorum dicitur quia inter
secus in mente deo inspirate audi
tu spirituali audiebant quod extrinsecus
voco corporali ad salutem auditorum pro
ferre debuisset. Unde et ipse paulus
alias dicit. An experimentum quibus
eius qui loquitur in me christus? Et
dauid quid dicit? Audiam quid loquitur
in me dominus deus. Ab hoc auditu
aplos et a predicatione illorum subtrax
erunt se iudei rennuentes in christum
credere. Ergo fides ex auditu primum
audit quis predicationem loquitur quomodo
debeat credere. Deinde accipit fidem
Auditus autem per verbum christi. quod
predicatur ab aplos et doctoribus
verbum christi est quia non alia predicant
quam que in euangelio continentur quod ab
ore christi est prolatum. Vel quia ipse christus
reuelat eis in corde et loquitur per
ora eorum illorum. Adhuc poterat iudei
dicere licet falso. Non audimus uerbum
christi per ora aplos. Contra quod subiungit
apli. Sed dico. Numquid non audie
unt scilicet iudei uerbum predicatorum aplos
respondet ipse aplos sibi et affirmat
quia audierunt. Equidem. equidem est
affirmatio. Et hic est distinguendum
sensus est huiusmodi. Numquid non audierunt
iudei uerbum christi. Equidem et certissime
et in veritate dico quia audierunt.
sed credere contempserunt. Poterat aliquid
adhuc dicere. Apli recesserunt ab eis
et quomodo potuerunt audire? Asserit
quoque aplos excepto prophetico et dicit
Quo potuit esse ut non audirent
In omnem terram exiit sonus eorum et in

fines orbis terre verba eorum. Dixerat
 sup̄ idē psalmista Nō sūt loq̄le neq̄
 sermones quoz nō audiatur voces eoz
 Si scdm̄ linguas om̄i gentiū et sermones
 voces audite sūt ap̄loz in xp̄is gētibz
 quōtomagis apud iudeos ip̄a lingua
 eoz i hebraea audita est Si em̄ ab iherlm̄
 in quoz mundi climata curā^m diuul
 gntū est quō ip̄is iudeis a quibus
 p̄dicatio eiusde curā^m sup̄sit exordiu
 nō est p̄dicatū maxime cū et ip̄i
 mediterranei sūt. Et em̄ iherlm̄ in
medio terrā sūt posita sicut umbi
licus v̄tris testatur p̄^{ta} q̄ dicit. Deo
aut rex nr̄ ante s̄lla op̄atq̄ salute
in medio tre r̄ in iherlm̄. Et p̄ ezechie
lem dñs loq̄tur. Ista est iniquitas
iherlm̄ in medio gētiū posui eā. Sed
fortasse q̄rit aliq̄s q̄re deus omnipotens
illā plebē in medio om̄i gētiū de
creuit collocare. Cui respondendū
est hoc factū esse vt q̄ ip̄a ex oibz
gētibz gētibz sola cognitōem veri
dei habebat et legē scriptā suo cultū
et religione puocaret alias ad cultū
om̄ipotentis dei sicut plurimos gē
tiliū legimus ad iudisimū trāsisse
Vel idcirco vt si ip̄a plebs legem
dei seruaret ab oibz in circuitu suo
honoraretur ac timetur. sicut factū
est t̄p̄e dauid et salomonis q̄i oēs
reges in circuitu positi suo ab iudisimū
mirēbāt. Vel si a lege et cultū
dei recederet ab hostibz affligetur
ac depopularetur q̄ sepiissime p̄
actū est. Cetera quoq̄ causa extitit
vt q̄ xp̄s ex eadē plebe erat nasci
tura et hūanū gēng redēptura et
multa miracula in mundo positibz
patentibz ibi hec agētur vnde
fama eius ad om̄s gentes circū

posset trāsuolare. Reuertamur
 itez ad sup̄iora. Igr̄ in oēm terrā
 exiuit sonus p̄dicatōis ap̄loz et in
 fines orbis terre verba eoz. Cetera
 defert pene ante eos terra q̄ signa
 In hoc autē exēplo p̄ trā intelligi
 possumz t̄renos hoīes qui tm̄ sonū
 r̄ famā p̄dicatōis et simplicia mo
 nita p̄ceperūt. P̄ fines terre phos
et artibz liberalibz eruditos qui
verba scripturā sūt p̄dicatōis curā^m
vt Augustinus fuit et Eyprianus
Sed dico. Nunquid isrl̄ nō cognouit.
 1 si p̄dicatio ap̄loz ad om̄s gentes
 puenit. quōtomagis ad iudeos apud
 quos seminari cepit p̄statim cū ip̄i
 sūt om̄i gētiū mediterranei. Vel
 aliter. Nunquid isrl̄ nō cognouit.
 Prima cognouit v̄tq̄ in ap̄lis et
 in ap̄licis viris. Prima moyses
dicit. Ego ad emulatōem vos addu
cam in nō gentem. Emulatio q̄
græco vocabulo zelus appellatur
nō v̄niformis neq̄ sub vno s̄ssu
sem̄ accipitur. Nā pro v̄nitate. ^{Pro v̄nitate}
pro studio. pro amore. pro iudicia
sicut hic. Hoc aut moyses ex p̄sona
om̄ipotentis dei cōtra iudeos loq̄tur
qui ad emulatōem et inuidiam
ducti sūt contra gentē r̄ cōtra plm̄
ex gentibz credentē eū sem̄ inui
dent dū vident eū in ip̄m crede
que ip̄i occiderūt sicut in actibz
ap̄loz refertur. Et videtes iudei
hūbas gentiū credentiū repleti
sūt zelo et cōtradicebāt h̄is q̄ a
p̄ paulo dicebātur. Ante aduētū
dñi gēng hūanū in iudeos diuide
batur et gentes. Sed gentes p̄ enor
mitatē maloz trāstenderat cōdi
tionis sue modū vt etiā gentis noīe

nō meruissent appellari sed canes
dicere dño in euāgē. Nō est bonū
sumē panē filiorū et mittē canibz
Vñ non gens dicebatur qz rationē
amissa irrationabilitate sectabatur
Verū cū postmodū credidisset tā
aplis p̄dicatibz q̄ eoz successōibz
iudei cōtra eos excitati sūt et in
flāmati inuidie facibz Exponēs
ergo ap̄lus qd̄ dixerat nō gentē
infert in gentem insipientē i pro
deo ydola colentē In nra vob mit
tam s; cōtra hāc insipientē gētē
usq; Ecce cū fuisset cōtra aduentū xpi
insipiens euis fide petita facta est
sapiens Cōtra quā iam credentē
in nra mittitur iudei nō qz deus
emulatōem et nra opetur in illis
sed qz bñficia sua que iudeis displi
cuerūt ad se cōuersis gētibus
largiatur Vñ et qz dicit nō gentē
aliē intelligi Gentiles increduli
ante p̄cepta fide gentes vocabatur
P̄cepta autē fidei grā nō iam gē
tes vocantur sed dei p̄ls et plebs
appellatur dicēte dño p̄ p̄s̄m
Vñ alibi ap̄lus dicit inq̄t qz cū
gentes essent ad simulacra muta
prouē ducbam̄ cratis cūtes qz
tale h̄si dicit. Fuistis quondam
gentes sed iā non estis gentes
In hāc ergo nō gentē nascuntur
iudei inuidia ducti Isayas autē
audet et dicit Non sine ratione
posuit ap̄lus hoc verbū qd̄ est
audet Isayas sp̄m p̄pheticū re
pletus sciebat se contēpnendū a
iudeis et etiā serm̄ lignea scē
dum et tñ audet i audacter di
cit ex p̄sona xpi nō formidans

rebelles iudeos Inuentus sūt a non
gentibus me apparui his qui me nō
interrogabāt Gentilibz nō gentibus
xpm qui neqz legis neqz p̄phaz aliq̄
habebat documētū siue p̄missionē
de x̄co apparuit ip̄e Ille apparere
d̄ qui nō speratus sed subito venit
et insperate sicut apparuit dñs dñ
nō speraretur abrahā et sicut an
gelus zacharie sic dñs ih̄s apparuit
gentibz ap̄lis p̄dicatibz et cl̄is
tamibz miraculis cū nō expectat
vel speraretur ab illis Nā qz ip̄e
in ap̄lis gentibz apparuit testat
suis sermōibz Ecce ego vobiscū sū
oibz diebz vsq; ad consumatōem
sc̄li P̄ doctrinā em̄ celestē et p̄
miraculoz signa q̄ ap̄li op̄abatur
apparuit xps gentibz qm̄ ip̄e coop̄
batur eis et loq̄batur p̄ ora illorū
Dicit nāq; euāḡ qz p̄fecti p̄dica
uerūt vbiq; dño cooperāte et sermo
nē cōfirmate sequētibz signis Ecce
Ex his qui me nō interrogabāt Sc̄pe
a s̄is oīpotens deo interrogatū legit
sicut a moyse abrahā samuel et
ceteris Et gentiles nō interrogabāt
deū sed ydola et demonia cōsule
bant Ad is̄t autē dicit Isayas idē
ex xpi p̄sona Tota die expandi
manū meas ad pplm̄ nō credentē
sed cōtradicente michi Totā diem
appellat totū temp̄ dñte p̄dicatōē
vsq; ad passiōē illū Qui videt
ad eūdē pplm̄ manū suas extēdit
qz bñficioz suoz m̄nera bonitate
largissimā exhibuit Expāsiō etem
manūū designat donatōez m̄ner
Et ille manū suas expandere d̄
qui poscentibz largissime tribuat
bñficia Nā mortuos suscitauit

illoz. morboz diuisis infirmitatibz
curant. esurientes et famelicos prout
pambz suis. multaq; bona mirabilia
spendit eis quibz semp illi contradic-
erunt. De illo em dicebat. In bezelub
pncepe demonoz erit demonia. et
no est hic ho a deo qui sabbatu no
custodit. Sine etiā manus expandit
dū eas in cruce affigi pmissit. Est
quoq; patrū cōsuetudo vt brachia
expandatur quibz karissios filios
amplexentur. et in gremiū suū col-
locent. Sic dñs iudeos voluit amplexari
et in sinū caritatis sue trahē dicēs eis
Penitentia agite appropinquabit regnū ce-
lorū. Sed illi semp contradicere studue-
runt dicētes. Nescimus hūc unde sit.
Solet etiā nutrix manus extendere
vt delectetur. is qui nutritur remeōdo
ad eam vt distat abulare. Et plus
islincoz admodū claudis erat q; bone
opatois gressu no habebat. ad quem
dñs quodamō manus expandit vt ad
se veniret. sed ille neglectis eiū donoz
beneficis gressu retro in infidelitate
retorsit. Dico ergo. Numquid rep-
pulit deus pplm suū s; ex toto. Absit
Na et ego isrlita sū ex semine abrahe
de tribu beniamin. qui no sū re-
pulsus sed cū aliis p fide xpi saluatus.
Si em ex toto pplm suū repulisset
me no saluaret qui de eoz p stupia
origine dūco. No repulit deus plebē
suā quā pstruit. Psciencia pdestina-
tionē pcedit et no oīa que psciuntur
pdestinātur. Verūtānē que pdestinat
oīa psciuntur. hoc autē in loco psciencia
pro pdestinatōe accipitur. p qd ostē-
dit nullū siue ex iudeis siue ex gen-
tibz pdestinātū esse repulsū. Prescū-
tur em a deo bona malaq; pdestinat.

autē solūmō bona. Et hoc distat
int pdestinatōem et graciā. q; i pre-
destinatio est gracie pparatio. Gra-
ciā autē nā munera ipa munerū donatio
gratuita. An nescitis i mūg ignora-
tis quid scriptura dicit in hebra-
queadmodū deū aduerso isrl inter-
pellat. Contra eos videl; qui ex decē
tribubz ydolatre facti effecti cultores
vniq; veri dei interfecerāt. Dñe
phetas tuos occiderūt. hoc in libro
regū plenis narratur. quo achab et
iezabel cū sibi fauentibz pphas dñi oc-
ciderūt. Altaria tua suffoderūt. Decē
tribz apud quos talia fiebāt que
vitulos aureos in dan et in bethel
a ieroboam adorādos acceperāt. altaria
iherusolomitani tēpli no suffoderāt.
Et idēto intelligim; q; in ipis decē
tribubz licet altaria quidā genuū dñi
edificarent. erāt tñ qui deo edificabāt
et ibi imolabāt no audētes iherlm ire
ppter reges isrl ydolatre qui a tēplo
dei illos arcebat. Horū altaria deū
s; colentū illi qui ydola colebant
suffodisse et funditis eueruisse intelli-
gitur. Et ego solus sū relictus. Sic
ei videbatur q; ipse solus remāssisset
ex oībz pphetis dñi pre magnitudine
stragis et infectōis qua seniebat.
in dei cultores. Et q̄rūt aīam meā.
Sic em nūmata fuerat ei iezabel
ipissima. hoc faciat michi dñi et hoc
addant si no posuero eras aīam helie
sicut aīam vniq; ex istis. Sed quid
dicit illi responsū diuinū. Reliqui
michy septē milia viroz qui non
curnauerūt ante baal gentiā. Cū cēt
in spelunca que est in monte dei oreb
hoc diuinū responsū accepit. Nec
aut relictū michi sūt. sed ego reliqui

et reseruauit michi septē milia uirorum
qui aliter ad ydolatriā trāsēuntibus
nō curruauerūt genua ante baal
qui erat deus archab et uezabelis Cui
recte vni appellatur eo qd ydola
vniuersim spreuerūt Septē autē milia
ista illoꝝ qui nō adorauerūt ydola
mūta signū illoꝝ multitudinē quos
deus gracie sue dono seruauit ne
genua sua ante baal curruarent
in dan et in bethel aut in aliquo
ydoꝝ delubro Sicut em̄ prudentes
quinq; uirgines signū iustos fidei
integritate habentes et imprudentes
quinque etiam fratres diuitibus
qui torābatur apud mēros iudeos
om̄s incredulos sic septē milia illoꝝ
signū om̄s qui nō adorāt ydola Sep
tenarius nūmerus etiam plerūq; in
locis est sacratus et ponitur sepissime
pro vniuersitate sicut in ps̄. ubi ps̄ta
dicit dño Septies in die laudem
tibi dicā tibi Quid em̄ est septies
in die laude dicam tibi exposuit
cū dixit Benedicā dñm in oī tpe
Iohānes quoq; in apocalypsi sua septē
scribit eccl̄as que gnālit om̄s signū
eccl̄as Sic ergo et in hoc tpe. et in
dñi aduentu et aploꝝ pdicatione
reliquie salue facte sūt de q̄bus sup̄
dictū est Si sūt nūc filioꝝ isrl̄
sicut arena maris reliquie salue
fient Sicut t̄pibus hebre dono gr̄e
dei multi sūt seruati ne adorarent
ydola sic t̄pibus aploꝝ multi ex
iudeis scdm̄ electōem gr̄e dei sūt sal
uati ueniendo ad fidē qui et reliq̄
appellātur Et considerādū qd scdm̄
electōem gr̄e et scdm̄ pdestinatōis donū
salue facte sūt. nō scdm̄ opoz suoz
meritū Vñ in eplā ad ephesios.

Sicut elegit nos inquit ante mundi
cōstitutōem in ip̄o et in xp̄o ut essemus
sc̄i et imaculati Si autē gr̄a iā nō
ex opibz Si gracia dei salui facti
sūt illi qui crediderūt ex iudeis
iam nō sūt illud ex opibz legis p̄
quā putabat se posse iustificari
illi qui in infidelitate remāserūt
Alioquin gracia iam nō est gracia
hoc est si alit salui facti sūt qd nō
p̄t fieri nisi gr̄a dei Ergo ip̄a gr̄a
iā nō est gracia sed meritū Quid
ergo s̄t dicendū est hoc p̄uidē
tio qd q̄rebat isrl̄ hoc non est
cōsecutus electio autē cōsecuta est
Quid q̄rebat isrl̄? Opa legis p̄fici
sine gr̄a xp̄i. et ex ip̄is opibz iustifi
cari sine gr̄a xp̄i et fide euāgelii qd
idcirco nō est cōsecutus. qd neq; opera
uoluit legis implere sine gracia xp̄i
neq; iustificari sine fide illig hoc t̄m
de illis qui ad fidē xp̄i trāsire nolue
rūt intelligendū De trāsēntibus uero
ad xp̄m subinfertur Electio autem
cōsecuta est et illi qui ex eadē sūt
plebe sūt electi quā sup̄ appellauit
reliq̄as nūc electōem uocat Et sicut
in p̄cedentibus circūcisio pro iudeis s̄t
et huc electio accipitur pro electis qui
cōsecuti sūt iustificatōem p̄ fidē qua
crediderūt in xp̄m quos et gentes
electio ad gentes credētes possit referri
qui vñ effecti sūt cū fidelibus iudeis
Tale est et illud ps̄te Iustus dñs et
iusticias dilexit et iustos iusticie ama
tores Ceteri uero tenebris infidelitatis
sūt exccati Sicut em̄ ille qui fidē
habet in luce cōsistere d̄. ita qui inf̄i
delis est in ignorantie tenebris manet
Vñ idem egregius pdicator credētibz
dicit fuisit em̄ aliqui tenebre. nūc

autē lux in dño Sicut scriptū ē Dedit
illis deus spm cōpūctōis. oculos ut
nō videat. aures ut nō audiat vsq̄
in hodiernū diē. Hec vba partim
 sūt apli. partim autē vsq̄ iſrahē. Et
 dicit dedit illis spm cōpūctōis apli
 verbi sūt. tunc autē sequuntur vsare
 iſrahē. Sps cōpūctōis aliqui in bonā
 parte accipiunt. aliqui vero in grā
 In bono accipiunt. sicut in actibz aplos
 legitur q̄ audierūt iudei p̄dica. Saplos
cōpūcti sūt corde et dixerūt ad aplos
Quid faciemz vni frēs. In cōmuni
 vero parte accipiunt ut isto in loco.
 dedit illis deus. i. habē spm cōpūctōis
 p̄misit. siue dedit. i. dñi p̄misit sicut
 tradidit. et induravit. pro eo q̄ tradi
 et indurari p̄misit. Spm autē cōm-
pūctōis appellat mentē inuidencie
 qua invidēt et invidēt adhuc sa
 luti gentiū. Aliq̄ em̄ sp̄s p̄ aīa
 ponitur. q̄ ut in eua. habetur de dño
 p̄ inclinato capite em̄sit spm. Aliq̄
 pro mente ut hic. Et aīa est qua corpi
 viuificatur. Sps vero ip̄a ratio q̄ int
 bonū et malū verū et falsū discernit
 et nō est aliud mens atq̄ aliud ratio
Sps autē cōpūctōis idēto appellat
 mens inuidencie. qm̄ plerūq̄ dñi rez
 nūtur hoīes felicitate alteri torquet.
 et affliguntur inde. in tñ ut etiā
 inuidendo in lacrimas prorūpant. Ad
 exaggerandā ergo inuidiā qua tor
 quentur iudei de salute gentiū. dixit
 habē illos spm cōpūctōis. Alitē Spm
cōpūctōis malignū spm qui est sp̄s
p̄ditōis possimz intelligē. qui dei
contēptores in suā potestate suscipit.
 Bonz ergo deus exigetibz culpis in
 deoz p̄misit eos habē spm p̄ditōis qm̄
 eos p̄minat in aīa. sicut et de plibz gentiū

dicitur q̄ dedit illos deo in reprobu
 sensu. Oculos ut nō videat. Oculis
 quide corporcis viderūt iudei dñm
 miracula facientē et multa ab eo
 fieri. Sed qz imoderate tremē nego
 cius imtebātur. oculis fidelitatis et
 amoris nequaq̄ mēuerūt illū tēere
 Et aures ut nō audiant s̄z p̄misit
 eis habere. Audierūt xpm auri bz
 carnis sed nō audierūt auri bz cor
 dis q̄s dñs req̄rebat cū diceret
 Qui habet aures audiedi audiat
 Cecitas ergo et surditas atq̄ mens
 inuidencie vsq̄ in hodiernū diē in iu
 deis manet. qz dñi nolūt obedire eū
 ad hoc ut xpm credāt. luore inuidie
 succensī semp̄ invidēt saluti gentiū
Et dauid dicit. fiat mēsa eoz in
laqueū. Ad mensā solent impij tract
 tare de nere innocentū. Sicut hēdes
 de obtūcatōe iohis. et holofernes
 spurcissimz de violatōe iudith. Solēt
 etiā eos vocare ad mensā ut dolo
 illos inficiāt. sicut abylon infecit
 frēm suū ammon. Sic iudei intelligūt.
 sup̄ mēsas suas tractasse de nere
 innocentis xpi. Ideoz p̄ mensā debemz
 intelligē collationē verborū illoz quā
 agelāt de xpo sup̄ mēsam. Vñ dicit
pp̄ha fiat mēsa illoz. i. collatio vtoz
iudeoz in laqueū ut illi illaqueent.
 et inuoluātur siue decipiātur. vltiōe
 iniquitatis mēse sue. In captione quoq̄
ut ip̄i capiuntur. fiat illis etiā in
scandalū hoc est in ruinā vel offen
 sione siue rixam. q̄rens offensā dei
 oipotentis ieiunētēs ruinā patriā
 dūpnatōis et int̄ se rixas gerant
 et cōtencōes. Scandalū sup̄de gretū
 est et sonat in latino sermone offensā
 ruinā vel rixā. Pro offensione em̄

et ruina ponitur ubi dñs ait De qui
scandalizauerit unū de pusillis istis
i qui offenderit vel rueret fecerit pro
ruxa autē sicut illo in loco ubi dicit
evā^m q̄ audito pharisei verbo scā
dalizati sūt i rixati. Hic autem
sub utroq̄ sensu accipi p̄t. Et in
retribuōem inquit ut qualia fe
cerūt in xpm talia retribuātur
illis et utiq̄ ita cōtingit. Ubi grā.
Voluerūt xpi nomē delere de terra.
nomē eoz deletū est ut ~~et~~ iam nō
dicātur p̄p̄s dei. misererūt xpm.
imfecti sūt gladio romanorū et
xpi. Significatur et sacra scriptura
p̄ mensā que data est iudeis in
p̄lege et p̄phetis sicut p̄t̄a ostēdit
dicens Parasitū in cōspectu meo
mensam. Cuius intelligentiā q̄ nō
recte scrutati sūt iudei facta est
eis ip̄a mensa et in laqueū et in
cetera que sup̄ sūt mēorata nolētes
in xpm credere cui oīs illa septua
tesimū phibeat. Et qm̄ ad mor
tem cōtra auctoritatē illius scripturę
tradiderūt xpm illata est eis retri
butio scđm̄ meritū illoz. Obscure
oculi eoz ne videāt et dorsa eoz
semp̄ incurua. Hec verba nō
optantis voto sed p̄dicantis officio
dicuntur. Obscuretur oculi cordis
illoz i intellectū eoz ut nō intelli
gant xpm filiū dei esse et dorsū eoz
semp̄ incurua. Sicut qui gravē
onē portat incurvatur in terrā.
ita quodāmodo peccator qui pondere
peccatorū p̄mitur incurvatur. Sicut
ps̄^m deplorat dicens Iniquitates mee

N sup̄gressę sūt caput meū
Itē ergo Capitulum xi^m
Aliquid sic offenderunt

iudei ut caderēt s̄q̄ solūmō ut eoz
cassū nichil p̄fuerit. Absit. Et est
sensū. Non offenderūt deū iudei
solūmō p̄pter hoc ut ip̄i caderēt sed
ut multitudo gentiū in eoz locū s̄q̄
gr̄et et magnā utilitatē cassū illoz
nobis prestaret. Un̄ sc̄ptur. Sed in
illoz delicto salus est gentibz ut illos
emulentur. Ac si dicit aliis verbis
In illoz delicto salus gentibz est
p̄curata qz nisi iudei perissent neq̄
gentes saluaretur. Delictū d̄r̄ q̄si
derelictū. et delictū fit in cogitatōe.
p̄ctm̄ vero in op̄atōe. Dicitur et de
lictū qm̄ nō impletur dei mandatū.
peccatū vero qm̄ fit qd̄ p̄hibitū est.
Sed ap̄tius indifferēt ponit delictū
pro peccō. Delictū ergo iudeoz mor̄
xpi fuit et eoz ip̄emētibz eū infide
litate. cuius morte gētilēs redēpti
sūt et sacro baptismate abluti q̄s
debent iudei emulāri i imitari in
fide ut credētes sicut illi credunt
salvi fiant. Et si delictū illoz diuicie
sūt mūdū. Utra delictū iudeoz qd̄
omiserūt in filiū dei et p̄t̄ infideli
tatē illoz ditata est multitudo gen
tiū diuiciis legis p̄pharū psalmoz
et grā fidei. qz abstulit eis dñs oīs
ista et tradidit in se credētibz gētibz
sicut in evā^m uniuersus est eis dicit̄
Auferetur a vobis regnū dei et da
bitur genti fructus eius faciēti. Mag
ne et ip̄i irōp̄rehensibiles fuerunt
diuicie iudeoz q̄ totū ditauerunt
mūdū. Et si diuiciō eoz diuicie
gentiū quātomagis plenitudo eoz.
Diminutio hic p̄ paucitatē accipitur
et p̄uo nūō. Diminutio autē infidelū
iudeoz ap̄t̄i fuerūt aliq̄ credētes
ex eadē plebe. Et est sensū. Si paucitatis

que ex iudeis credidit tantam salutem
 attulit gentibus ut pene in omnes gentes
 eua^m p^r illos predicatum sit quomodo
 proficere si omnes credidissent. mul-
 tomagis proficere quia p^r omnes gentes
 iam predicatum ab illis esset eua^m. Ap^li
 enim alique ex iudeis credentes diuicie
 sunt gentium quia p^r illorum ministerium acce-
 perunt fidem cognoscimus diuinam
 scripturam ubi noticia dei est et ip^si
 ordinauerunt gentibus ep^os p^r eos
 diaconos ceterosque ordines ecclesie.
 Et ut amplius dicam quidam boni gra-
 dei cooperante ac largiente habemus
 p^r illorum ministerium accepimus. **Vobis
 enim gentibus dico. Cum dicitur ego quidem
 gentium ap^lus sum ministerium meum hono-
 rificabo.** Cum ceteri ap^li singulis in
 locis sibi p^r destinatis predicassent pau-
 lus ap^lus omnibus pene gentibus predicauit
 quia a domino audiuit legem mittam te ad
 gentes. Quia de causa ip^se p^r ap^lus
 extitit gentium sicut alio in loco testat^r
 dicitur. Cum operatus est petro in ap^latu
 circumsidis. operatus est michi inter gentes.
 hoc est qui petrum constituit principem
 iudeorum me etiam constituit ut sum princeps
 et ap^lus omnium gentium. Bene autem dicit
 ministerium meum honorificabo et predicatorem
 in opus veritatis. Tunc etiam predicator
 ministerium suum honorificat. quoniam secundum
 illud quod predicat viuere studet ut quod predi-
 cat ore honoret et bono exemplo bonis
 quod operibus confirmet. Alii ministerium
 meum honorificabo hoc est gratiam eua^m
 non solum gentibus quibus delegatus sum
 ap^lus predicabo. sed etiam iudeis imitari
 curabo. **Tunc enim magis ministerium
 est auditorum.** Si quo modo ad emulatores
 prouocem carnem meam et saluos faciam
 aliquos ex illis. Si quo modo ad emu-

latores prouocem carnem meam. **Hoc est
 idcirco ministerium meum honorificabo**
 ut aliquo modo ad prouocendum me pro-
 uocem iudeos ex quibus carnem sumpsi
 et me prouocando saluentur. sicut et
 ego saluus effectus sum. et si non omnes
 saltem vel paucos ex eis saluos faciam.
**Si enim amissio eorum reconciliatio est
 mundi. que assumptio scilicet erit nisi vita
 ex mortuis.** Sensus huiusmodi est.
**Si amissio iudeorum qua derelicti sunt
 a deo propter infidelitatem gentium reco-
 ciliatio fuit quibus deus ante aduentum
 filii sui quodammodo natus erat quito-
 magis assumptio illorum qua assumuntur
 ad fidem prestabit electis vitam ex
 mortuis.** Statim enim ut illi ceperunt
 viuere deo p^r fidem qui antea mortui erant
 in infidelitate adiungent dies iudicii
 et resurgent omnes de puluere terre
 uiuentque omnes electi vitam eternam semp-
 er cum christo. Profuit etiam gentibus ad fidem
 amissio eorum proderit et assumptio quam
 vita eterna dabitur electis ex mor-
 tuis. Alio modo assumptio nomine ap^li
 possunt intelligi qui fidelibus gentibus vitam
 extiterunt. **Tunc inquit assumptio est
 nisi vita ex mortuis. et quid aliud
 sunt assumpti et electi a deo ex eadem
 plebe sicut et ego et petrus et reliqui
 credentes. qui vos etiam ad fidem christi
 uocauerunt nisi vita et uiuentes p^r
 vitam christi ex mortuis iudeis infidelibus.**
**Si enim illi sua morte infidelitatis
 reconciliatorem prestiterunt mundo nos
 qui infidelitate mortui non sumus
 ad vitam aliorum quasi uiui ex mortuis
 seruati sumus.** Quod si delibatio scilicet
 est et massa. Delibatio est degus-
 tatio quedam sine prout alicuius
 rei. Verbi gratia. Cum particula accipitur

ex massa consperse farine et p̄gustat
cuig saporis sit pars reliqua Nam
naturale est ut ois res q̄ vniū s̄be est
diuisa p̄ partes in eade natura p̄ma
neat et vniū saporis et q̄litate sit sicut
ex fermentata farina dinoscitur hic
autē delibatio sigt sc̄os ap̄los q̄ massa
vero sc̄os p̄res abrahā ysuar iacob
dauid ysayam et reliquos ex quoz
p̄gime apli descendunt Ergo eū
apli sancti et p̄res quoz fidem ipsi
apostoli assecuti et imitati sūt sc̄i
fuerūt. Et et prepostero ordine
nō inuentionis dicit Si massa s̄ta
in patribz ergo et delibatio s̄litez
s̄ta in aplis ceterisq̄ credentibz qui
fide patrū veracit̄ habuerūt Et
si radix s̄cta et ram. idip̄si
appellat modo radicē q̄d superius
massa et idē s̄gnt ram q̄ et deli
batio patres videlz testamēti vetis
sūt massa et radix qz de illoz pro
s̄p̄ia s̄p̄ta est delibatio et p̄resse
rūt ramū apli Sicut eū radix
bonū suū diffudit p̄ ramos vbi sūt
fructus boni saporis. ita apli qui
originē duxerūt a sc̄is p̄ribz et eoz
fidem imitati sūt sancti et boni fuerūt
Ita supra in hac eplā alterā massa
p̄fuerat qua s̄gntur mortalitas
et p̄tinē adē. et ex qua sūt quedā
vasa in honorē p̄ m̄iam gr̄e dei
quedā vero iusto iudicio dei in cō
tūmeliā hic vero massa in bono
accipitur. Et et p̄ radicem x̄ps
intelligi. p̄ ramos aut apli aliq̄
credētēs. qz sicut a radice emittitur
sucus in ramos vt viuāt. ita et
in x̄po viuūt om̄s credētēs. ab illo
om̄e bonū accipietēs eius et mēbra
sūt Et si aliqui ex ramis fracti

sūt in infidelitate remanēdo. Tu autē
cū oleaster es totus s̄c̄ paganus in
locū illoz insertus es in illoz i. s̄c̄
cessisti. et locus factus es radicis i.
sc̄oz patrū fidei et pinguedis oliue
vniū gr̄e sc̄i sp̄s Non glari neq̄ extolli
aduersa ramos in infidelitate manētēs
Illā illi sc̄i p̄res sp̄m sc̄m habuerūt
Vnde et vincti dei appellatur. sicut est
illud. nolite tangē x̄p̄os meos. qz de ab
ham ysuar iacob et ceteris ē intelligēdū
Aliter p̄ radicē iter alio mō possimz
intelligē x̄pm vt sit sensus. Socus
radicis i. x̄pi. et pinguedis oliue gr̄e
vniū sp̄s sc̄i factus es ne extollaris in su
perbia ne amittas gr̄am que data
est tibi. Gentiles alloquitur aplis
et loquitur oibz q̄si vni. Ramos fraci
tos iudeos vt diximz appellat in infide
litate manētēs qui a radice i. a fide
p̄riarcharū vel a x̄po recesserunt
Oleastrū autē gentiles qui infidelit̄
ante aduentū d̄ni erāt agreste ducen
tes vitā Et est sensus Gentilis si
vidēs aliquos iudeos a fide x̄pi alie
nos existē et a fide p̄riarcharū et te
in loco illoz esse s̄c̄oq̄ factū fidei
patrū. et x̄pi atq̄ sp̄s sc̄i gr̄acie. nolī
desp̄cē illos neq̄ extollaris. ne forte
amittas gr̄am que data est gratiō
tibi. Et si glaris cōtra eos qui lapsi
sūt attende qz tu nō radicē portas
sed radix te portat q̄si dicat Si vis
extolli audi vnde hūiliteris Nō portas
tu radicē i. nihil cōfers p̄ribz sc̄is
qui te p̄resserūt sed radix te portat
qz eoz fide saluabis Tu eū accepisti
ab eis illi nō acceperūt a te Aliter nō
portas radicē i. x̄pm cui ex tuo nil
tribuis. sed ip̄e te portat a quo habes
quidā boni habes et insup ab illo habes

esse Dicit ergo michi o gentilis fracti
 sunt rami increduli scilicet iudei abiecti
 sunt ut ego gentilis in illoz locū in se-
 ram Bene scis dicit quia ita est Sed at-
 tende quid sequitur Propter incredulita-
tem fracti sunt rami Quia iudei crede-
 noluerunt in xpm lapsi sunt in morte
 dampnatois a dei grā fracti Tu
 autē fide xpi scias nō tuis meritis
 Ideoq; noli glari Noli altū sapere r
noli supbire sed time cadere Dei em̄
 beneficiū est q̄ vocatus es non tui
 meritū Iuxta qd̄ idē egregio p̄dica-
 tor alias dicit Grā salui facti estis
 et hoc nō ex vobis dei em̄ donū est nō
 ex opib; ut ne quis gloriatur Si em̄
 deus naturalib; ramis nō peperit ne
 forte nec tibi p̄rat. Naturales ramos
 appellat iudeos e qui ex scis patrib; et
 deo dilectis origine ducebāt
 Et est sens; O gentilis cōsidera qz de; q̄
 si iudeis nō peperit qui a scis p̄rib;
 origine ducebāt et ex quoz gente
 ipse carne assūpsit multo magis nec
 tibi p̄rat si a fide recesseris qui a oleast-
 eras Vel si in supbie fastū te denūciis
 despiciendo iudeū Vide ergo bonitatem
et severitatem dei Severus iudex dī qui
 in nullā partē iudiciū suū flectit sed
 p̄ rectitudinē incedit Severitas vero
 dī iudiciū quo nulli adulatur sed iuste
 om̄s iudicat Bonitas autē pietas gr̄e
 et m̄ie qua bona p̄stantur hominib;
In eos quidē iudeos qui ceciderūt seve-
ritatem r iustissimū iudiciū exercuit
In te autē bonitatem hoc est grām an-
 monstrabit pietatis si p̄māseris in
 bonitate r in fide recta Alioquin et
 tu cecideris r si a fide recesseris penitē
 perib; Distat autē fr̄ m̄ frangi et
 excidi qz fractus ramus p̄t utriq; ar-

utriq;

bori sue solidari Exisy nullatenus Et
 notandū qz iudeos dicit fractos qui p̄di-
 cant hēlyā et enoch solidabuntur in fide
 xpi. Gentiles autē si a fide xpi recesserit
 penitē abstidendos a grā xpi ac deinde
 p̄dendos Vñ sequitur Sed et illi scilicet
iudei si in incredulitate nō p̄māserit
inserentur fidei xpi et fidei p̄arthyay
potens em̄ deus est utrum inserere illos
fidei xpi Ma si tu ex naturali p̄cisus
 es oleastro et cōtra naturā insertus
 es in bonā oliuā quōtomagis hū scdm̄
 naturā inseretur sue oliuē. Gentile
 alloquitur supbientē cōtra ramos qui
 fracti sūt q̄si sup̄ meritis meruerit
 saluari et dicit Si tu o gentilis p̄ grā
 dei separatus a paganismō et ab hīs
 qui ab exordio sui diuisis erroribus a
 deo sūt separati et cōtra cōsuetudinē
 insertus es in bonā oliuā hoc est in fide
 p̄cedentiū patrū qui sc̄i sp̄s p̄mgue
 dīnē habuerūt quōtomagis iudei scdm̄
 naturā inseretur sue oliuē fidei sc̄i p̄m̄
 suoz. Et dicit cōtra naturā insertū
 esse ramū oleastri in oliuā more hū-
 mano loquitur qz naturale est ut
 surculū bone arboris inseramus in
 truncū male nō surculū male in truncū
 bone Et hoc insertio dī Deus autem
 cōditor et creator om̄ naturarū nichil
 cōtra naturā facit Nolo em̄ vobis
notare fratres mysteriū hoc Myste-
 riū est res occulta et secretū aliquid
 in se cōtinens. Alloquitur ergo gētilis
 credetes cōsiderare debē qua de causa
 salui facti sūt sub meritis an grā
 dei et iudei abiecti iudiciū dei quātū
 homo penetrare p̄t nolo ut vos lateat
 Quare iudeos quondā populū pecu-
 liarē abiectit et gentes peccatrices
 p̄ fidem sibi copularit et cuius rei grā

hoc admonuerit ppende submisit di-
cens Et non sitis vobis ipsi sapien-
tes i no supbiatis dicentes vos ppris
meritis fore saluatos. ac p hoc alios
despiciatis Sibi em sapiens esse dr
qui qd habet dnm no dei gratie sed
suis meritis deputat. dm autē scdm
deū sapiens est in beneficiis dei no
insultat abiectis. sed cū timore grās
agit misericordie largitoris. Aliter
sibi fit sapiens qui quēlibet pctōrem
despicit. cū potius ex cōsideratione
pctōris hūiliari cōueniat. qz omīs
vniū sumū ~~mag~~ nature. licet no
eiusde gratie. Ipse apls monstrabit
de quo mysterio loquitur. Quia cecitas
ex parte contigit in israhel. Recte
dicit ex pte contigit cecitas et no
ex toto qz relique crediderūt. Cecitas
vero cōtingit in isrl' no corporis que
fit lumine oclor amisso. sed cordis
q̄ tenebris fit infidelitatis. In hīs
ergo dictis apli quid sit mysteriū
in lapsu iudeor discim. sed ex qua
p̄fuditate cōsilū dei veniat cū ip̄o
paulo ignoramus. Et si ip̄e sciebat
no manifestauit tamē. Dicit em
qz cecitas ex parte in isrl' cōtingit.
Donec plenitudo gentiū intraret et
sic oīs isrl' salus fieret. Plenitudi-
nem autē gentiū no cōuersionem
oīm accipim. sed multitudinem
eorū. que aut iā diuina p̄destina-
tione collecta est aut in futuro colli-
getur. Plenitudo vero hec non ad
num̄er cūctor p̄tinet sed ad num̄
a deo p̄finitū. Corruerūt itaqz iudei
ut surgeret. Quis hor mysteriū va-
leat penetrare. cur deus multitudi-
nem gentiū spreuerit pene ab exor-
dio mūdi. a tpe scz quo cōfusu est

gētes

labiū vniūse terrę. et iudeos tantū
sibi peculiarēs fecerit qui p̄ lineā
heber descendērūt. itezqz gentes in
suo aduentu collegerit. et iudeos in
fine mūdi recipiendos abiecerit. Et
maḡ tam subtilem dispensatōem dīmā
inuestigare sufficiet. Sicut scriptū
est. Veniet ex syon qui eripiat et
auertat impietates a iacob. Syon
ipa est iherusale. de qua ieremias
ait. De syon erit lex et verbū dīm
de iherlm. Saluator em nascendo ex
plebe israhelica qz ysmas olim p̄phetane
rat dicens. Erit virgo cōcipiet et
pariet filiū. venit de syon sine de
iherlm. Ponēdo vero mēbra sua in
cruce p̄pūqz sanguine fundendo et
lauachrū baptisimatōis dādo eripuit
tam gentes q̄ alias gentes reliqas
que ex isrl' crediderūt qz ante nemo
facē p̄ualebat. Auertit nichilomin
ipietates ab iacob ab hīs videlz qui
ex iudeis crediderūt in p̄mo aduentu
eius. Auertat quoqz pleniter ab eis
qui suscepta gentiū multitudine cō
uertentur et saluabūtur. sicut scriptū
est. Ip̄e redimet isrl' ex oīb; iniquitatib;
eius. Et cū plenitudo gentiū intruet
tūc oīs isrl' salus erit. Et hoc illis
a me testamētū scz dabitur. sicut cōple-
bitur p̄ qd aliqui designatū. erit
et p̄ hic utrūqz intelligi. p̄missio vni
regni celoz et erit in quo p̄missio
p̄missio in quo p̄missio ip̄a cōtinetur. Di-
cente dño. P̄miam agite q̄m̄q̄bit
em regnū celoz. De hoc testamēto
dictū est p̄ ihermā. Feriam inquit
cū eis pactū nouū. et testamētū
nouū scribā in cordib; eoz. Hīs v̄bis
demonstrat. qz licet quorūdā credentiū
ex eis sint pctā ablata in fine tū stū

¶ Sequitur Cū abstrulero pctā eoz +

p baptismum gratiam plenam auferet. Secundum
euangelium quidem inimici dei propter vos
 Non autem secundum legem quam pro viribus
 suis iudei emulabatur: sed secundum euangelium.
 pro ipsi contempnebat. Ubi narratur
 qualiter dominum morti tradiderunt. Ergo
 quantum attinet ad euangelium quod iudei non
 recipiunt inimici christi sunt et eiusdem euangelii.
 Hanc inimicitiam idcirco manent ut ge-
 tes credere possent. Et hoc est quod dicit
 propter vos o gentiles ut credetis inimici
 dei facti sunt iudei secundum euangelium. et secundum
 id quod euangelium narrat. Siquidem in euangelio
 refertur qualiter impij iudei pegerunt
 necem christi pro qua inimicitiam dei man-
 rerunt. et quia in infidelitate permanserunt.
Secundum electionem autem huius propter presbiteros.
 Non sic intelligendum quod qui appellatur
 inimici dei ipsi sunt et huius presbiterum
 cum iudei una gens sit quae diuiditur in
 credentes et non credentes. Igitur iudei
 aliam a fide christi inimici sunt dei. Huius
 vero illi qui pro electionem sine pro predesti-
 nationem dei sunt iustificati de qua dicitur.
 Dominus elegit nos in ipso ante mundi
 constitutionem ut essemus sancti et immacu-
 lati. Quia propter presbiteros abraham et ceteros
 huius appellatur quoniam exemplar iusti-
 tie et fidei precedentium patrum illi qui
 credunt veraciter tenet. Sine prima
enim sunt dona et vocatio dei. Prima
 pro commutatione accipitur. nonumquam
 in sacra scriptura. sicut habes domino di-
 cente ad samuelem. Penitet me saul
 regem fecisse super israhel. Unge filium
 istum. ostendit immutare se dispoem
 facti sui. Ideoque dixit Penitet me. sicut
 alibi. Iuravit dominus et non penitebit enim
 et non mutabitur voluntas eius. Verum quod
 donum dicit et vocatio dei ordine post
 tero intelligitur. Primum enim vocat deo

ad fide sua secundum electionem gratie. Postmodum
 vero confert dona sancti spiritus et prima vite.
Igitur sine mutatione dona sunt et voca-
 tio dei in hijs de quibus super lectum est.
Quos predestinauit hos et vocauit. Non
 in hijs de quibus dicitur. Multi sunt vocati
 pauci vero electi. Aliter. Sine prima dona
 sunt et vocatio dei in illis qui ad fide
 veniunt. Verbi gratia. Vocatur quod ex paga-
 nismo baptizatur iam ab omni reatu ab-
 soluitur. Quid boni fecit ut vocaretur
 et ut donum remissionis omnium culpam
 consequeretur. Neque enim ieiunauit neque
 elemosinas vel aliorum computatione in
 prima culpam deleuit. Dicamus apertis
Instatur quod cum originali peccato addit
 et deinceps multa actualia si credi-
 deat vocatus est baptizatus si statim
 ab hac vita subtrahitur accipit dona
 primam vite. Sunt dona et vocatio dei
sine prima. Sicut enim et vos aliqui non
credidistis deo. nunc autem manum conse-
cuti estis propter incredulitate illorum
ita et isti nunc non crediderunt in vram
misericordia ut et ipsi manum consequantur.
 Misericordia appellat isto in loco apostolus
 fidem gratiam baptismatis remissionem
 peccatorum et donum sancti spiritus pariterque reco-
 natiorem qua reconciliati sunt gentes
 deo. et insuper quiddam boni post dominum
 aduentum gratis a deo receperunt. ostendit
 deus quod sicut gentes in primo dominum
 aduentu misericordiam dei sunt consecuti ita
 et iudei consequentur appropinquante
 secundo pro predicatorem helye et enoch.
Iuxta quod idem egregius predicator alias
 loquitur dicens. Cum plenitudo gratiam
 intrauerit tunc omnis israhel saluus fiet.
Sicut inquit vos gentes deo aliqui
non credidistis. nunc in dominum aduentu
pro predicatorem apostolorum misericordiam oportet

dei consecuti estis propter incredulitatem
iudeorum in quorum locum crededo submissis
et ita et ipsi iudei nunc non crediderunt in
vra manna que vobis a deo data est et isto
in tpe qm vos manna consecuti estis. Vel
in manna vna dicit. hoc est vt vos manna
consequi potuissetis. Casus etenim illoz
salus fuit gentium. Poterat aliqs dicit
Quare non crediderunt iudei in pmo
aduentu dmi? Adher aplos. vt gentes
manam inquit consequerentur. et ipsi
postmodum in fine scilicet consequantur.
Si enim in pmo aduentu dmi credi
dissent ex opibus legis se iustificatos
putaret. In fine vero scilicet cum crediderit
manam se consecutos non dubitabit esse
non dubitabit. Vnde subdit Conclufit
enim deus genera hominum omnia in credu
litate et concludi permisit intra creduli
tatem. vt omnium miseretur. Conclufus
esse ostendit tam iudeos quam gentiles sub
incredulitatis pte. Iudeos quidem natura
lem et scriptam destruendo lege. gentiles
vero naturaliter calcando. Sed ut clarior
fieret eius gratia qua dimittitur pta
Hinc igitur conclufis placuit ei tunc
abolendis pte hominum sacramentum remis
sionis afferre quoniam nemo poterat de suis
meritis glari. Increduli siquidem fuerunt
gentiles manam dei ab eo vocati conse
cuti sunt. Sunt modo iudei et increduli
sed miserabitur eorum. Quare tam multi
tudine gentium tanto tpe abiicit deus.
iudeos vero dilexit et postmodum in ad
uentu suo gentibus ad se collectis iudeos
abiicit. solus ipse nouit qui omnia con
spicit. Consideras ergo aplos tantas bonitatis
dei esse diuitias et tantum opum diuine sapie
tie cum non potuisset hoc comprehendere subito in
interioribus oculis cordis stupore simul
atque pauore paulisper clamauit et dixit

O Altitudo diuinarum sapientie
et scientie dei. Altitudo sub
limitatem signat et profunditatem. Sapientia
accipitur in diuinis rebus. scientia in humanis.
Sublimis ergo et profunda est habundantia
sapientie diuinarum humanarumque rerum
apud deum qui solus omnia intuetur et ad
eius notitiam omnis sensus noster retunditur.
Ad inapprehensibilia sunt iudicia eius.
quibus angelos et homines iudicat. seu in
deos atque gentiles. e quibus nunc istos eli
git. nunc illos abiicit. Et qui inuestigabi
les via eius. quibus a gentibus ad iudeos
et a iudeis ad gentes transit. et quibus
a gentibus ad iudeos iter institutum
est. Vel per vias possumus accipere operatio
dei actiones quibus omnia operatus est que
vix inuestigabiles sunt. Quis enim cog
nouit sensum domini et profunditatem intellectus
eius quis penetravit? Aut quis consi
liarius eius fuit? Patris consiliarius
vnguentus filius est eius. qui et an
gelus magni consilii appellatur. sed ex
hominibus et angelis nullus fuit ei consi
liarius. Aut quis prior dedit illi. scilicet
fidem suam aut aliud opus bonum antequam
ab eius gratia pueniretur et retribueret
ei merces a domino. ex hoc quod fidem suam
prior ei dedit. Quidam voluerunt contra
hoc intelligere cornelium centurionem
bonis suis meritis exigentibus a deo ac
cepisse fidem quasi remuneratois causa
propter demeritas scilicet et orones quibus
instabat. Quia idcirco ignoranter locuti
sunt. quoniam a fide veniunt ad bona opera
agenda non ex operibus ad fidem. Nullus
enim cornelius prius fidem habuisset
inspiratoe diuina pueniens nequaquam
bona habuisset opera. Sed sicut gregorius
dicit pueniens est a deo vt haberet
fidem vnius dei. non tamen trinitate personarum

in deo esse cognouit quo ad usq; petrus
ad eum est missus. Unusquisq; autem deo
fidem et opera sua tribuit quoniam eius gratia
preuentus credidit in eum et bona opera
excitendo studet voluntati eius placere.
**Cum ex ipso et ex patre sunt omnia ab ipso
originem susceperunt. Et per ipsum et per
filium sunt omnia. quia per illum sunt omnia facta
et in ipso et in spiritu sancto sunt omnia quia in
illo consistunt. Et tunc trinitas personarum
et vero subdit ipsi gloria trium personarum
vna et singularis substantia declarat.**
Sicut ysaiah etiam dicit se audisse dicit
seraphim. Sanctus sanctus sanctus dominus deus
saluoth. Ter dicit de personis factus. et
vna tamen vice dicit de maiestate dominus
Suliter et postea. Benedicat nos deus pater.
benedicat nos deus filius benedicat nos
deus spiritus sanctus. et metuat eum omnes fines
terre. Et vero autem ex ipso deo patre sunt
omnia. Attendendum est quod non dicit de
ipso. Aliud enim est ex ipso aliud de ipso.
Omne enim quod est ex ipso de ipso non est
sed quod est de ipso hoc vniuersum et est ex ipso.
Verbi gratia. filius ex patre est quia ab illo
origine accepit. et de ipso quia de eius
substantia est. Domus vero que edificatur ex
lignis aut lapidibus ex ipso homine est
a quo fit et a quo origine habet sed
non est de ipso et de eius substantia. Deus autem
creator omnium spiritus est immutabilis atque
inimitabilis. creatura vero omnis est
mutabilis. Ergo non de immutabili eius
substantia creata sunt omnia. sed ab immutabili
omni diuinitate creata sunt ex nichilo facta.
Ac propterea ex ipso patre sunt quia ab illo
origine ducunt.

Omnia
in ipso
et per
eum

Caplin xii

Obsecro vos fratres per
manum dei. ut exhibeatis
corpora vestra hostia viuente
sancta deo placente rationabile

obsequium vestrum. Quia supra dixerat
apostolus. Conduxit deus omnia in increduli-
tatem ut omnia in secatum ostenderet quod sine
iudei credentes sine gentiles non sunt
meritis sed misericordia et gratia dei saluati sunt.
obsecrat eos modo et omnes credentes per eadem
manum misericordiam qua redempti sunt san-
guine christi et tunc baptismatis ab omnibus
sordibus abluti ut exhibeant corpora sua
hostia viuente et dicit obsecro vos
per misericordiam dei ac si dicit. Non per potentiam
magisteriale vobis impero qua vester
magister si et apostolus. sed obsecro et
deprecor quasi socius. Quia propter et
fratres eos appellat non carne sed fide
recolens illud quod saluator fidelibus
dixit. Dominus vos fratres estis quia pater
vniuersus vester qui est in celis. Hoc inquit
obsecro per misericordiam dei qua saluati estis
ut exhibeatis corpora vestra hostia viuente.
Erant apud romanos iudei
credentes qui victimas et hostias le-
gales deo iherosolimis in templo
obtulcrat. hoc hortatur ut iam non
boues non hircos non arietes sed se
metipsos hostias deo spirituales imolet.
Siquidem quoniam ista scribebat apostolus
adhuc templum iherosolimis constabat
et nondum erat subuersum a romanis.
Hostia igitur et immolatur et viuca est
quoniam ab hac vita homo non deficit et
carnalibus victis se occidit membra
sua mortificando cum peccatis et concupiscentiis.
Verbi gratia. fuit superbus efficitur
humilis. fuit luxuriosus efficitur castus.
fuit gulosus efficitur temperatus. appe-
titor parcimonie existens omnia fruga-
litate. Sic viuunt virtutibus homo et
moritur victis. hostie appellabatur
in veteri testamento animalia que addu-
cebantur ad dominum domus ostium ubique

sacerdotibus tradebatur **V**ictime vero dicebantur a vincendo eo quod sumbus et rebus vincita animalia ad sacrificium ducebantur. Quam vero ad paganorum pertinet ritum hostia dicebatur sacrificium quod idolis offeriebatur quoniam contra hostes erat dimicandum. Victima vero dicebatur sacrificium quod victoria posita diebus per gratiam actorem offeriebatur. Sancta corpora nostra debent fieri hostia sancta quia templum sunt sancti spiritus. Iuxta quod alibi dicitur Templum dei sanctum est quod estis vos. Et rursus Nescitis quia membra vestra templum sunt sancti spiritus. Oportet ergo sancta esse corpora quae dei sunt habitacula. Deo placentem et a vitiis et peccatis separatam. Quia a vitiis se subtrahit et virtutibus ibiuitur deo vti placet. Rationabile obsequium vestrum. Obsequium obedientiam proprie dicitur ab eo verbo quod est obsequor sed hic ab apostolo pro cultu diuine religionis ponitur. Sed olim apud iudeos quodammodo irrationabile fuit quoniam putabant insensibili deo et incorporeo per corporales victimas et sanguinolentas se posse placere et a peccatis mundari. Neque enim ad rationem pertinet ut rationabilis creatura que est homo irrationabilia pro se offerat. Itaque rationabilis cultus est ut deo spiritu mens hominis offeratur mortificata a vitiis. Quoniam enim vicia carnis et recidua peccata in nobis mortificamus virtutibusque pollemus hostia viva ac rationabilis efficiuntur. **S**ed fortasse quare aliquis quare omnipotens deus hostias legales victimasque sibi offerri precepit si ipse per illa sacrificia offerentibus placabilis non reddebat adeo ut peccata eis indulget. Cui est respondendum ob duas precipue causas. Hec a deo preceptum esse. Vel quia animi

iudeorum promissa erat ad idola colenda atque ideo tolerabilis erat deo a se creata sibi offerri quam demonibus. Vel quia verum sacrificium erat futurum in mundo dominus videlicet ihesus christus qui sua immolatione peccatum mundi abstulit quod omnino dignum erat ut haberet figuratua sacrificia longe antequam veniret ut per illa typica facilius ad istud verum perveniretur. **S**eu etiam tertia causa fuit misterium ut illa offerrentur sacrificia typica atque istud sacrificium presignaret quod in eterna pro fidelium salute cotidie offeritur. **E**t nolite huius seculo conformari. **P**er scilicet non debemus presentem vitam intelligere que semper annis temporibus diebus noctibusque horis ac momentis voluitur sed homines per conversationem carnalem seculo deditos paganos videlicet iudeos hereticos christianosque falsos quibus assilari et consociari non debemus ne eorum vitiis inquinemur et miris. Nolite inquit huius conformari seculo et nolite seculi huius amatoribus filios fieri qui despectis virtutibus sectantur vicia. **S**ed reformamini in novitate sensus vestri. **P**er studium lectoris meditationis veteris et novi testamenti quo sensus noster et intellectus cotidie innovatur et reformatur dum proficimus et magis ac magis in sapientia crescimus ea de deo intelligendo quam antea ignorabamus. **R**eformatur etiam sensus noster in novitate dum in nobis opus bonum proficit quia quantum intellectus in opibus effectum vertitur tanto amplius innovatur. **D**icitur tamque apertius. **E**rat quis in terra legis positus non penetrabat interiora. **T**erminus fuit ad eam didicit quod lex spiritualiter debeat intelligi atque ita in novitate sensus sui est reformatus dum amissis

tenebris carnalis intelligēcie ad
 fructū trāsit spūalis allegorie **Sic**
 est et intelligendū de hīs q̄ spretis
 viciis ad virtutes trāseūt. et dū de
 virtute in virtute p̄ficiūt cotidie ino-
 uantur **Ut que sit volūtas dei pro-**
betis Cui sacras scripturas legit sedulo
 ille inuenit que sit volūtas dei et quid
 deo placeat siue displiceat. Vel quomō
 volūtas eius possit impleri In oibz
 etem p̄pende debemz mīs actibus
 vtrū deo accepta sint opa nra opa
 que agimz an non **Bona benepla-**
rens et p̄fecta Volūtas dei bona
 est qz semp bona desiderat bene-
 placens qz oīa bona placita sūt ei
 p̄fecta quia nichil dupliciter
 placet ei. sed ea que aīo sincero sūt
 aliter bona in fide. beneplacens in
 futuriū spe bonoz p̄fecta in caritate
 et in dilectione dei et p̄ximi. hec em
 tria volūtatē dei p̄ficiūt **Sive alit̄**
Bona dei volūtas est in cōiugatis.
Beneplacēs in viduis. p̄fecta in vir-
ginitz. hū tres ordines si s̄dm volū-
tatem dei et virtutū tramitē p̄ces-
serint volūtatē dei p̄miss donabūt.
Quid em p̄ gratiā que data est in oibz
q̄ qui sūt int vos nō plus sapere
q̄ oportet sapere. sed sapere ad sobrie-
tatē Gratiā in hoc loco s̄dm b̄m
 augusti sapiām debemz accipere
 que est paulo data sine suis meritis
 in veteris et noui testamēti sc̄ia et
 in oīm gentiū linguis **Beatus enim**
 augustinus dicit in quodā suo sermone
 ita dicitur procuratū eē ap̄lo ut qz
 oibz gentibz p̄dicaturū erat ma-
 iorem sapiām p̄e oibz ap̄lit habēt
 ut oibz philosophis gentiū et simplicibz
 esset sufficiens **Vñ et petrus in epla**

sua laudat illū dices **Sicut inquit**
 frater n̄r in oibz ecclesiis paulus
 p̄ducat s̄dm sapiām a deo sibi datā
Et aut dicit oibz qui sūt int vos
 et simplicit̄ intelligi p̄t ut dicatur
 oibz dico qui habitant int vos et
 aliori intellectu ut illos alloq̄tur
 qui deo adhebat p̄ fidem qui semp
 habet esse. Deus em solus est qz
 ille substantiat̄ esse habet. sicut ad
 moysen dicit ego sū qui sū et ego
 sū deus abraham et cetera **Quemqz**
 ergo illi adherent illi sūt sicut et
 qui nō adherēt non sūt Ergo qui
 sūt dicit et qui p̄ fidem q̄p dilectōem
 opatur copulantur deo **Et qd dico**
 hoc vtiqz dico et p̄cipio non plus
 sapere q̄ oportet sapere et nō sup̄bire.
 hoc est dictū cōtra gentes timētes
 qui insultabant iudeis tāq̄ ramis
 fractis. Plus em q̄ oportet sapit
 qui p̄pter alterius miseriā se extollit
 cū potius hūliari debeat ne et ip̄e
 cadat **Dicendū et p̄pter eos qui doc-**
trinā sanā sequētes quedā falsita-
tis dogmata cōponūt quibz aīos
 simpliciū corrūpūt nō plus sapere
 q̄ oportet sapere **Oportet demqz**
 ut p̄cedentiū viā p̄mittatur doctorū
 et p̄sentiū m̄gnoz ingemū qd
 sapiā dicit adimplens nō trāsgre-
 diens timētes quos p̄ces tui posu-
 erūt **Sed sapere ad sobrietatem et**
 ad tēp̄erantiā **Sobrie em sapit**
 qui agnoscat quid ip̄e sit et sicut
 corā deo in x̄po loquitur hoc p̄ce-
 ceptū omīs heretici trāsgressi sūt
Et vniūqz s̄z dico sic debet sapere
 sicut deo mēsurā fidei dimisit **An fide**
 nāqz est mēsurā q̄tū ad altimet capi-
 citatē qz aliq̄ pl̄q̄ aliquūmz credit

nostra

Maiores enim fidem habuerunt apostoli motus transferendo quam nos habeamus. Sicut intelligitur hec mensura in domo fidei quod fidem habentibus alii datur sermo sapientie. alii sermo scientie. Et huiusmodi mensura secundum rationem datur fidei. ^{Omnia 2^a post epist^{ic}} non nisi fide tenentibus tribuitur. Intel-
ligitur et de ecclesiasticis ministeriis quod secundum modum suum parari debent et non ultra licitum usurpari. Verbi gratia presbiter esse ne usurpes ministerium episcopi. Diaconus esse. noli tibi vendicare aliquid ex officio presbiteri. sic de ministeriis ceteris et gradibus intelligendum. Sicut enim in uno corpore multa membra habentur omnia autem membra non eundem artum habent Ita multi unum corpus sumus in christo. Sicut in uno corpore multa membra unum corpus faciunt. ita fidelium multitudo coniuncta per fidem et dilectionem capiti suo quod est christus unum corpus sunt cum illo. Verum in corpore membra propria habent officia ut oculi videndi aures audiendi et reliqua sibi. Et sicut unum membrum alterius membri non usurpat officium. sic unusquisque in ministerio alterius non debet iniungere ministerium. Et in oculi sicut vident toti corpori et aures audiunt et os loquitur. et manus cooperant corpori suo. sic debet agere spiritualia cetera membra. Oculi sunt qui aliis lumen spirituale ministrant. sicut doctores. boni auditores aures qui verba magistrorum humiliter audiunt. Nares que scientiam discernendi in fetores vicio et virtutum odores optinent. Os que erudiunt alios. Manus qui necessaria ministrant aliis sicut elemosinam boni. Pedes qui pro innoxio sanguine liberando et in firmos visitando curant. hec sibi inuicem prospicere et ministrare debent

Quapropter et apostolus inquit. Singuli autem alter alteris membra. quod unusquisque iuxta gratiam sibi dominus collatam aliis viuere debet ut sint sibi inuicem membra et in spiritualibus et in temporalibus.

Nobis differentes. In hoc loco defectus est dicitur. quare necesse est ut subaudiatur aliquid ad sensum completum. Dicitur itaque hoc modo. Singuli ergo nos habentes donaciones secundum gratiam que data est nobis a deo differentes et ab inuicem distantes sicut et membra corporis. Verbi gratia Oculi non est aures. nec aures oculi. Sic sunt in ecclesia. Cui sunt oculi non sunt aures. qui sunt aures non sunt oculi. quia sunt doctores. sunt et auditores. Sunt elemosinarii et ordines ceteri in quibus gratia est diuisa. Gratia dei gratis data. Et quidam donorum fideles habent et donationum est gratia dei que sine meritis illud preperunt. Sicut propheta scilicet quod habet. secundum rationem fidei habet illam quod fides hoc premerit. Si enim non credidissetis prophete spiritum nequaquam accepissetis. Legitur agabus propheta post domini ascensionem et quatuor filie philippi in ecclesia apostoli prophete fuerunt quod prima futura electorum et penas reproborum auditoribus suis predicarent. Alio modo prophetia hic pro doctrina accipere possunt ut sit sensus. Sicut prophetia et doctrina quibus habet secundum rationem fidei differet illa. Nec plus sapiat quam oportet sapere. Rationem autem fidei veritatem dicit fidei catholice secundum quam debet quilibet doctor predicacionem suam differere ne forte demet a veritate. Sicut ministerium scilicet quibus habet in ministrando non plus sapiat quam oportet sapere. In ministerio

turus est p̄mia maxima et eterna
Quomodo elemosina que largitur pau-
peri in terra a dño recipitur in celo
sicut bñs Ambrosius dicit **Itē demp**
dictum est in die iudicii **Electis** **Q̄** diu
vni ex vñis hñs meis fecistis michi
fecistis **At** qui de mercede eterne retri-
butōis dubitat in hilaritate cordis nō
erogat elemosinā. nec em̄ p̄t. qz et hñc
amittit qd̄ tribuit. et in futuro p̄mū
nō recipiet. **Dilectio sine simulatōe**
sq̄ est adimplenda. **Q̄is dilectio** que
sedm̄ deū nō est et pro dei amore nō
agitur simulatio est et fictio vocāda
Idēqz qui fratrem dilige d̄. si nō cor-
revertit eū **et** eū errare viderit simi-
lata caritate erga proximiū habere
cōmunitur. **Odiētes malū** i dya-
bolū et oīa eius mēbra atqz petm̄
omē sitis odiētes. **Notandū** autē
odiū hñc in bonā parte accipiēdū.
qm̄ est et odiū malū quo fratrem
odim̄. **Adherētes bono** i deo qui
est simū bonū et mēbris eius atqz
oībus virtutibz iusticie. **Caritate**
fraternitatis **inimice diligētes** i cū
fraternitatis caritate sitis vos dilige-
tes inimice. qm̄ p̄ vestre est vñg
qui in celis est. **Om̄s** em̄ qui fidē
vnā habent et vno baptisinate
sūt abluī ita semine sedm̄ deū
dilige debet veluti fratres ex vno
matris utero egressi. **Honore** **inimice**
p̄nēmentes i honore inimice ip̄dite
subiectis plati et platis subiecti qz
virtus hūilitatis etiā ethnicis
placet. **Sollicitudine nō pigri sitis**
i in subditoz cura nō sitis desidēs
et torpentes ne forte cū mortali seruo
d̄p̄nem̄ qui manibz ligatis ac
pedibz in tenebris missus est. **Et**

nō solū qui p̄cest verū etiā oīs sub-
iectus debet esse studiosus et velox ad
omē opus bonū. **Spū ferventes**
i calore fervoreqz sc̄i spūs habeatis
Vel spū i mente nō sitis tepidi in
dilectōe dei et proximi ne forte audia-
tis. **Quia** nec frigidus nec calidus
es incipia te euomere de ore meo
De huius igitur fervore dicit dñs in
evāgē. **Ignē** veni mittere in terram.
Dño **seruientes** nō diuitis neqz vi-
cis sine delectatōibz. **Illi dño** **seruāt**
qui eius seruāt p̄cepta. **Spe** **gaude**
tes **Spes** est futuri bonoz expectatio
hñc ap̄l̄s dicit mō **Spe** sine expec-
tatione celestū p̄mōz sitis gaudentes
etiā in angustiis. **In tribulatione**
vobis illata a p̄secutoribz sitis
patientes i cō nō sitis reluctantes
et nō querētes in p̄nti p̄mū. **Orōi**
instantes. qz qd̄ hūanis auxiliis
neqz viribz n̄is obtinē et agē nō
possūm̄ necesse est ut orōibus n̄is
a deo impetrem̄. sicut de dāmele
et sp̄cis eig legitm̄. **Strōz** **necitatibz**
cōstantes. **Non** dixit elemosinam
prebere aut facere sc̄is sed verbo ho-
nestiori vsus est. bona v̄a partici-
pate sc̄is. **Co** t̄p̄e quo ap̄l̄s ista
scribebat credētes facultatibz suis
p̄uabatur. **Vnde** laudādo dicit in
eplā ad hebr̄cos iudeis credētibz
Et bonoz v̄oz r̄p̄mā cū gaudio
sustep̄is. **Idēqz** illos qui facultatibz
suis p̄p̄is adhuc nō erant p̄uati
hortatatur ap̄l̄s vt expoliatis
t̄p̄alibz subsidia pro x̄pi nōie missi-
rent. illoz indigentiā suā putātes
t̄p̄alibz bonis cū eis in cōe v̄tētes
Dei etem̄ bona cōia nō debent
fieri p̄uata. **Hospitalitate** **sectates**

Non dixit hospitales estote. vel hospitalitate sequamini sed dixit hospitalitate sectamini. Plus enim dixit. sequitur enim hospitalitate qui rogates suscipit. Sectatur vero qui etiam non rogatus cogit et quirit ne forte in biuiis et plateis extra tectum remaneat. Magna etiam virtus est hospitalitas. Per quam multi placuerunt deo angelis hospicio susceptis. sicut abraham et loth et multi alii. Benedicite persecuentibus vos. et benedicite illis et bene loquimini cum illis qui vobis vim inferunt. Benedicite et nolite maledicere. Maledicere est malum dici. Verbi gratia. Detrahere alicui. blasphemare vel contumeliam facere licet ipsi male de vobis loquantur dicentes vos esse magos et discipulos seductoris hominis nolite illis ideo maledicere sed patienter ferre illorum obprobria. Et apostolus in semetipso implebat. hoc utique auditores suos perhibebat implere. Dicit enim alibi. Maledicimur et benedicimus. Gaudeamus cum gaudentibus. fructoretur. Nec precepit gaudere cum hiis qui gaudent de transitoriis et rebus caducis. sed cum hiis qui gaudent quod novicia eorum in celis scripta sunt. Neque enim quibuscumque gaudentis christianorum gaudia sunt fortis.ندا. Nec quibuscumque fletibus lacrimis sunt mergende. Verbi gratia. Si videmus aliquos gaudere super questionem pecunie aut possessionum latitudine non debemus illis congratulari quod ipsorum gaudia luctus sequuntur et lacrimis. Unde dominus non solum de talibus sed etiam de hoc admonuit apostolos non esse gaudendum quod demonia eis erant subiecta. sed potius de hoc quod

novicia eorum essent scripta in celo. Et est sensus. Si videritis hominem magna opera agentem que in celis scribi mereantur de illius salute cogaudete. Flete cum fletibus curate non cum hiis qui lugent et deflent amissionem rerum temporalium. sed potius cum hiis qui sua aut proximorum deflent peccata penitendo. sicut samuel deflebat saul eo quod dominus recessisset ab eo. et paulus corinthiorum multos qui post fornicationem penitentiam non egerant. Sive etiam cum hiis lugere precepit quod differuntur a regno celorum qui lugent secum. iam de primo. de quibus omnibus dominus dixit. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Idipsum invicem sentientes. Hic sermo apertius habetur in greco. Et est sensus. Sic sentite de alio sicut de vobis. sicut vobis bona optatis sic et aliis. et sicut vos diligitis sic et alios diligite. vel ita vos estimatis diligi a fratre velut a vobis ipsis. Non sitis alta sapientes et superbi sed humilibus consentientes ut et vos humiles exhibeatis. Discite magister dominus quod mitis sit et humilis corde. Humilibus namque consentit. qui cum humilibus se humiliat non preferens se illis sed socias et expectans quod dominus promittit. Quis se humiliat exaltabitur. Quicumque enim veram habet humilitatem in alio utique eandem veneratur humilitatem. Domini 3^a post ephe

Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. Apud se prudens est et non apud deum qui sapientiam quam habet non auctori omnis sapientie sed sibi suisque meritis et ingratum sive studium suum. Quo vitio deprehenduntur laborasse pharisaei de quibus dicit idem apostolus

in exordio huius eplē. **Qui** cū cognouissent deū nō sicut deū glorificauerūt sed euauerūt in cogitationibz suis et uani facti sūt nō referētes deo grās de collato sibi dono sine suis meritis. Aliter apud se sapiens est et prudens qui cū sit stultus sapiente se putat esse et gloriatur in se qz sperat se scire qd' nescit. Vel etiā tertio mō prudēs apud se esse dicitur qui uindictā expetendo suas iniurias ulesatur qd' sequēs uersō iudicat. Nulli malū pro malo reddētes Multi putat nō esse peccatū si qd' accepta iniuria se ulesatur et uindictā iterū sumit. sed si ita eēt nequaquā aplōtalia praeperet. **De peccata** dicit aliqui etiā plerūqz mauius esse delictū si malū pro malo qd' reddiderit qm̄ pōt fieri ut qui prius malū intulit q' peccatū aut malū esset ignorauerit. Ille uero qui uindictā expetit et uicem reddit q' malū fuit statim oñdit. Unde pōt ita intelligi q' malū inferri alteri culpa est. reddē uero malū p' malo peccatū est. Et cū dicit aplō. nulli esse malū reddendū fidele qui uidetur esse et infidèle tangit. **Fideli** ideo qz frater est et infideli ut lucrū possit. Uidentes bona nō solū corā deo sed etiā corā oībz hoībz **Corā deo** sibi bona prouidet qui in intimo cordis ei qui secreta intuetur placē studet et illū nō cogitacōe nō ope non uerbo uult offendē nec offendit in quātū ualeat. **Prouidet et corā oībz hoībz** bona qui uerbo et moribz oīqz cōuersatiōe in oī uita sua pro uiribz suis in quātū ualeat irreprensibile se prebet. Si fieri pōt q' ex uobis est et uerē cōgruit religioni cū oībz hoībz pacem habentes Item difficile

dicturus pmissit dicit si fieri pōt quia aut uix aut nullatenus fieri potest ut pax cū oībz hoībz seruetur. **Nā** si pagannū inrepaucis teqz contempserit nō uult tecū habere pacē. **Siliter** de iudeo intelligendū atqz heretico. **Dicimus et aliter** Est quilibet plati inrepat subiectos delinquentes. **Dimis** eis displicet inrepatio plati. pacē cū illis habere nō potest. Et cū ita sit unusquisqz oīm suū seruet pacatū et quietū habens in se cū illis pacē diligendo eos. qz dñs oīm auctor eorū est. licet uicis se ab illo separent. **In hoc loco et in sequētibz** phibet cōtentiones et lites quibz maxime pax uolatur. Nō uosmet ipsos defendētes **hūm** **Hoc** dupliciter intelligendū est. **Uno mō** de aduersariis nostris hereticis uidelz falsisqz fratribz qui in nos plerūqz seruiūt. de quibz nos nō debemus defendē uindictā expetēdo. **Alio uero modo** ut si fuerit quis infidelium cōtra nos excitatus pro nōie xpi aut causa alicuius iugni uerbis cōtradictoriis prout ratio dicitur peccans quo manū sicuti et hūiles appareamus imitantes dñm qui pauca **plato** respondit. Sed date inquit locū ire **duobus** modis dāmus locū ire. **vel cū** refrenamus anim. ne uindictā expetamus. **vel cū** de loco ad locū fugimus. **Dare** inquit locū ire et eos qui cōtra uos irati seruiūt pmittite uobis nocere qz paciā urā remunerabitur et eorū sententia pūctur. **Vel date locū ire** et nolite uos uindicare de loco ad locū iuxta q' dñs pcepit dicit. **Si uos** fuerint persecuti in ciuitate una fugite in alia. **Et aut dicit** date locū ire

her ma vel illig intelligitur q̄ seuit
 vel futuri iudicis qui in sequētibz
 loquitur p̄ exemplū p̄phetiū Sc̄ptū
est em̄ michi v̄dicta s̄z reseruate
 et ego retribuā vobis qui patient̄
 tulistis p̄mia et coronā et illis qui
 malū intulerūt v̄dictā penarū
 gehēne Quia hō in v̄dicta modū
 excedit nec p̄t se cū trāquillitate
 mentis v̄dicare Ad r̄ico ōp̄tens
 deus p̄cipit v̄dictā reseruari vt
 ip̄e qui imutabilis est v̄dicet
 illos et qui nō mouetur ad nam
 iuxta q̄ ei eximig orator salomō
 dicit Tu aut̄ dñe ōcū trāquillitate
 oīa iudicas Huius etem iudicis iustu
 est iudiciū qm̄ nō excedit modū
 nec p̄turbatur in suo iudicio Sed si
esurierit inimicus tuus aba illū Si
sitit potū da illi Si hoc feceris
 tū pro malis reddes bona et acci
 pias p̄mia magna Hoc em̄ facies
carbonēs ignis cōgerēs sup̄ caput
eius Carbonēs ignis appellat in
 hoc loco feruorē caritatis dei et
 proximi de quo feruore dñs dixit
 Ignē vem mittere in terrā Si hoc
 inquit feceris que sup̄ d̄iximig
 cibū videlz et potū m̄strādo in
 mico carbonēs ignis i ardore cari
 tatis ponēs sup̄ caput eius i super
 mentem eius quatenig tuis benefi
 cis delectatus incipiat te diligere
 quē antea exosū habebat in tantū
 vt dicat Q̄ est q̄ hactenig egi cōt̄
hūc v̄rū Cur ei tāta mala in
 tuli qui michi tot bona cōtulit
 Sine causa ergo infestus ei exiti
 Quapp̄ q̄ tā benignus et paciēs
 erga me agit incipia illū dilige
 vt tranquillū fratrem quē hactenig

p̄sequetur ut hostem Si autē qui
 cibū et potū tribuit idcirco hoc
 fecerit iuxta q̄ quidā voluerūt
 intelligere vt carbonēs ignis i pe
 nas inferni ei p̄paret dū eis bene
 ficis honoratig eū nō dilexerit
 iā hoc nō est caritas Ideoq̄ melius
 est ita intelligi vt sup̄ d̄iximig in
 p̄mo de ardore caritatis Q̄ vero
dicit sup̄ caput recte p̄ caput mē
i rōnabilitas ac p̄ncipalitas anime
accipitur q̄ sicut oīa mēbra regūt
a capite ita cogitacōes et volūtates
mente disponūtur Noli vinci a malo
sed vince in bono malū Noli inqt
vinci a malo i ab aliquo vicio nō
ab ira nō ab odio nō ab iusticia
Sine noli vinci a mala i dyabolo
a quo vinceris dū cōtra inimicū
tūm iracūdia accenderis qui ad suā
volūtatem te trahit Alii Si tuas
iniurias vlcisci volueris a malo
vinceris q̄ ei qui tibi malū fecit
illis efficieris Cūcūq̄ em̄ dyabolo
 vel vicio in aliquo obedimig vincim̄
 ab illo dū malū pro malo reddimig
 ab illo vincim̄ qui nobis iniuriam
 fecit et cui vicem reddimig q̄ nob
 silēm sibi facit Si autē cōmotum
 anim̄ refrenamig vt v̄dictā p̄p̄mo
 nō inferamig tūc victores existimig
 et de petō ad salutē accipendo fra
 trem triumphamig Sed vince in
bono malū Vince in bono malū i
in deo dyabolū Vince in bono malū
i paciā sūma inimicū et adūsariū
tūm p̄bendo ei cibū et potū vestimē
tum et calciamentū Dū cōn tuis
beneficiis p̄notas illū ad hoc ut te
incipiat dilige eō mō quo sup̄ius
d̄iximig quodamō superas illū Vel

Quia in bono malū r in virtutibus
 vicia. et supera vicia et peccata
 accipiendo ex eis palma victorie
Omnis aīa potestatis sublimo-
 ribus subdita sit In exordio
 sancte ecclesie ex oībus condicioibus
 veniebat ad fidem Et ne seum vel
 anelle vel quilibet subiecti dicerent
 q̄ ipi qui cōsecuti erāt libertate om̄
 petroꝝ et filii dei effecti indigni cēt
 vt seruirent scli potestatibꝝ dixit
 ap̄lus **D**is aīa r oīs homo liber et
 seruz fidelis et infidelis. p̄tatibꝝ subli-
 moribus subditus sit **D**is aīa dicit
 pro eo q̄ est oīs homo In **s** scriptura em̄
 scriptura frequent̄ sola aīa totū
 hoīem siḡt. sicut hic et in gene si vbi
 dicit q̄ ingressus est iacob in egyptū
 in aīabus lxx. Et in actibꝝ ap̄loꝝ
 Erans inquit in nam aīe dicente
 lxxv. Potestatibꝝ sublimioribꝝ dicit
 regibus principibꝝ tribunibꝝ centurio-
 nibꝝ dñis oībusqꝫ placis **H**oc et petro
 precipit. Subditi inquit estote om̄
 huāne creature r oībz hoībus vobis
 p̄positis et hoc p̄pter deū sive p̄pter amorē
 dei In quantum quippe homo nō offēdit
 deū obsequi et obedire debet celsio-
 ribus **N**ā homo cōstat ex aīa et
 corpore. et in aīa quidē debet seruāc
 inuolabilis fidem deo. in corpore vō
 debet seruire dñantibꝝ scđm serui-
 tutem p̄ntis vite **V**erū si cōtra fidei
 p̄positū viderit sibi imponi a p̄ci-
 pibꝝ huius scli vel p̄tatibus vel dñis
 tūc pro fide vsqꝫ ad mortē satagat
 laborare. ne qd̄ maius est aīam videlz
 perdat **C**ū licet illa p̄tas inficiat
 corpus gladio aīam aut non potest
 occide **N**on est em̄ potestas nisi a deo.
Dis p̄tas sive maior sive minor que

hoībz p̄est aut ex voluntate dei aut
 ex p̄missione cōstituta est sicut dicit
 p̄ salomonē **R**eges regnant
 et principes discernunt iusticiam
Si aut̄ quinḡ q̄re hec p̄tates
 ordmate sunt **I**llud dicendū est q̄
 q̄nḡ huānū bestiale effectū beluino
 more. cōtra se cepit seruire in tantū
 vt p̄m p̄ntis filius in fratre con-
 surgens interfecit eū **B**estiarū em̄
 est et hoīes discerpere et se inuicē
 lacerare atqꝫ deuorare **V**erbi gr̄a
 leo deuorat hoīem x et vrsū. vrsus
 et lupus deuorat hoīes boues et
 oues **H**ac de causa om̄ps deus bestia-
 libus hoībz principes p̄posuit vt cor-
 terrore acerbitas aīoꝝ illoꝝ reprim-
 meretur **S**ūt etiā pisces alios deglu-
 cientes quos p̄mitabatur hoīes in
 alios seruientes quoz temeritas
 principū formidine sedata est **S**ine
 autē sūt potestates a deo ordiate
 sūt **S**ine q̄ sūt vna p̄tati a deo
 ordmata sūt **P**tates etem vel vna
 p̄tati que in mūdo p̄ncipantur
 a deo cōstituta sūt sicut iam supra
 diximꝫ **V**n̄ dñs dixit p̄lato Non
 haberes in me p̄tatem nisi tibi datum
 esset desup **C**umqꝫ verbis indicatur
 q̄ sive bona p̄tas sit ut dauid sive
 mala sūt ut nero. nō est nisi aut
 volente aut p̄mittente deo **H**oc aut̄
 totū idēo p̄sequitur ap̄lus vt p̄ta-
 tibus subditi sūt qz nōnulli sicut
 iā diximꝫ venientes ad fidē pristi-
 nū obsequiū et seruiciū q̄si liberi
 effecti dñis et p̄ncipibꝝ suis volebat
 redde tū dñs ih̄s nō venerit cōditōes
 mutare. sed aīas x meternū victuras
 saluare. **D**icebat em̄ romani crede-
 tes **N**os qui dñis legibus paremꝫ

et deo seruimus nō debemus seruire
neq; honore prebē necom aliisq;
ptatib; tremis Quayt ap̄lus talia
scripsit eis Poterat nāq; scādalu
nasti dñs et p̄ncipib; si serui et
subiecti eor; xp̄iani effecti a seruiuo
illoz efficerentur alieni Illocet quoz
eclesie dñi nō p̄mitteretur alii crede
cū magis meliores debeāt dñi seruos
suos recipē fideles xp̄i effectos Hor
et ip̄a veritas p̄ semetipsā p̄cepit
dicēs Recidite ergo q̄ sūt cesaris
cesari et que sūt dei deo Itaq; qui
resistit ptati dei ordinato resistit
Sine bona sit illa ptas seu mala
quicūq; ei resistit subtrahedo ab
ea seruiuū denegādo tributū et
honore nō prebēdo que debet ei pre
bere dei ordinato resistit et dispo
sitiō cui; ordinatōe ille p̄ncipatur
Secūda male sentientes has ptates
has ptates interpretati sūt demones
de quib; in eplā ad ephesios dicit Illo
est nobis colluctatio aduers; carne
et sanguine sed aduers; p̄ncipes et
ptates Sed iste sens; valde est sup
fluius q̄ in nullo debemus subdi demo
nib; Qui autē resistit ptatibus
regibus vidēz p̄ncipib; ac dñis
suis ipsi sibi dāpnationē acquirunt
Pro qualitate eū culpe acquirunt sibi
vindictā q̄ vate ille ptates diuin
subditi eis parere cōtempnunt aut
occidit eos aut in carcere mittit
aut etiā in exiliū dūrgit Si
asserit aliq; cur dñs dāpnauit seruum
aut p̄ncipē subiectū respondet
Resistebat michi et idēdo vindictā
accepi ex illo Considerandū autem
q̄ nō de dāpnatōe eterna loquitur
ap̄lus sed de corpali eo modo quo

dictū habens Nam p̄ncipes nō
sūt timore boni opis sed mali .i.
nō sūt ad hoc constituti vt timore
incuriant bene laboratib; et bono
operi insistentib; sed male facie
tib; et seruire nolentib; Nam
ad hoc sūt cōstituti vt bene labo
rantes laudent et adiūcet male
vero facientes dāpnent Sed et
si quis bonū facit nō timet ptatē.
qui vero malū timet ab ea dāpnā
vñ subdit ap̄lus Vis autē non
timere potestate. Boni fac et
habebis laudem ex illa nō dicit
laudabit te illa ptas q̄ multe
ptates sūt que in subditis magis
malū q̄ bonū diligūt. sed habebis
laudem ex illa ptate .i. ip̄a erit
ocasio ut tu laude dignus sis q̄
si tuo exemplo ad fidem uel iusticie
opa sūt p̄ducta laudaberis tam
ab illa q̄ etiā ab aliis apud deū
quoz laude dignus eris Aliter si
potestas illa usq; ad mortē te penis
affluerit aut in alio cōtraria exti
terit tuq; legitime decretādo mor
tem aut aliquā iniuriā facient
ptuleris habebis ex illa laudem
.i. ip̄a p̄bebit occasione vt tu laudē
q̄ p̄ncipes pro p̄secutorib; eius
tibi irrogatis p̄petuā beatitudinē
et laudaberis apud deū et hoīes
Consideremus laurenciū qui p̄ xp̄i
nōie acerrime est vstulatus Nō
fussit laude dignus p̄fecte mento
nisi a suo p̄secutore fussit vsti
latus Idcoq; ip̄a ptas fuit occasio
laudis eius Sic de ceteris sanctis
martib; intelligendū et de oībus
qui iniuste dāpnantur Dei enim
iustice est tibi in bonū Dei enim

minister est et a deo est constitutus ad
bonum tuum. ut suo timore et adiutorio
custodiat et tueatur. ne infirmis
ab inimico tuo et tua spem diripiatur non
alium. Illiter sunt multi qui volunt
agere malum sed timet pietatem mu-
danam. et causa huius timoris non pro-
ficiunt quod cupiunt. Ergo ad bonum illorum
ne faciat malum pietas ille proposita
fuit. quia quo amplius homo malum
facit eo amplius penas sustinebit ma-
iores. Si autem male feceris time
et non leue feras pietatem timere poterit
cum te dampnare in multa occasione. Non
enim sine causa gladium portat. Ad gladium
videtur intelligitur et non sine causa po-
testate vltiscendi habet. Sunt namque
quedam enormia flagitia que potius
per mundi iudices quam per antistites et
reges ecclesiarum iudicantur. sicut est cum
quis inficit pontificem apostolicum episcopum
presbiterum sine diacone. huiusmodi reos
reges et principes dampnant. Ergo non
sine causa gladium portat qui talia
scelerata dividit. Sunt etiam maxime
constituti propter latrones homicidas
raptos ut illos dampnet et alios
suo timore coepescere faciant. Unde
et subditur Dei enim minister est et
iudex in ira et in vindicta ei
qui malum facit. Ideoque necessitate
subditi estote. hoc est quia illi vobis
dei ministri sunt in bonum obedite
illis. ut cum eis habe bonum possitis.
Vel necessitate subditi estote. quia
vltiscuntur se de vobis si eorum pietatem
contradixeritis. Ad hoc enim a deo
est propositus ut bene facientes iuste
quod vinctes sua protectione muniendo
defendat. Vindictam vero inferat
peccantibus sibi resistantibus.

Quapropter subditur Non solum propter
iram sine vindicta qua consurgunt
in vos sed propter conscientiam
et propter mentem quam debetis habere
invidiam in discretione eius cum subdi-
ti estis. Maxime propter hoc quia a deo
constitutus est cuius ordinatori reluctari
non debetis. Verbi gratia Es subditus illi
timens dampnum temporale. dum seruis ad
oculum. esto subditus propter conscientiam
mentis ut in ipsa conscientia quam deus
intuetur ne habeas illum odio cum
prestat obsequium. sed tua mens prohi-
beat tibi testimonium quod ex corde et dili-
genter illum. Ideo enim et tributa presta-
tis scilicet quia a deo propositi sunt vobis vel
quia defendunt vos ab hostibus et suo
timore costringunt inimicos vestros
ne interficiantur ab illis neque vestra
bona diripiatur. Vel etiam ne in vobis
sua vindictam execrant si in aliquo
rebelles fueritis. et eorum iram paciamini
sicut passi sunt iudei qui noluerunt
romanis tributum dare. Unde et sequitur
Ministri enim dei sunt in hoc ipsum
seruientes scilicet ut vos defendant. reos
puniat. tributum a vobis accipiant.
Sic et iohannes baptista militibus
querentibus quid agere deberet respondit
Neminem coercitis neque calumpniam
faciatis sed contenti estote stipendio
vris. Vbi notandum quod non dixit nolite
militare quia milites a deo constituntur
ut ab eis patre sibi commissa tueantur.
Reddite omnibus debita et consuetum obsequium
sicut et dominus ait Reddite que sunt
cesari cesari et que sunt dei deo. Cum
tributum debetis reddere reddite ei tri-
butum sicut et ipse conditor pro se et
petro didragma. Tributum dicitur a tri-
butis et tribune a tribus. Siquidem
romulus conditor et auctor romae in
tres partes populum sibi subditum

divisio

diuisit rōnabili distributōe in senatores
videlz qui et cōsules vocabantur in milites
et agricolab et vnicuiqz parti principē
vni cōstituit qui tribunus dicebatur eo
q̄ vni ex partibz p̄esset lēsus vō qui
a subditis exigebatur tributū dicebatur

Cui vectigal vectigal Vectigal est
tributū fiscale et dicitur eo q̄ accipiat
de vectis r̄ deportatis mercibz Cui v̄
timorem debetis vt dñs reddite illis
timore. Cui honore debetis reddite illi
honorem. nō solū in conquistendo et
hūiliando sed munera dando

N Emm̄ quidē debeatis nisi vt
inuitē diligatis i sic omnibus

seruitutis v̄re obsequia et debita reddite
vt nemini quidē pro quo vobis iusta
tur debeatis nisi vt inuitē diligatis
Reddito debito et obsequio qd̄ oibz p̄tatis
et principibz p̄soluē debemus eos qui
nobis p̄positi sūt diligē debemus. Hoc
debitū caritatis q̄d̄ in p̄nti seculo
vuitur debetur. in futuro quoqz sine
p̄ondere plenis firmabitur. Cui em̄
diligat primū legem impleuit. Primū
iste non tantū p̄miquū cognatōe aut
aliqua affinitate sed etiā oīs homo intel
ligitur. quē diligendo legē moysi implem̄
q̄ p̄ moyses prohibet p̄ legē nō occides
nō adulterabis et cetera. si dilectōem hēms
cōtra proximū nō agim̄. Si em̄
primū diligis sicut temetipsū nō occides
illū q̄ nō vis occidi. nō polluis vxorē
eius. q̄ tuā ab illo adulterari nō vis.
Sic de ceteris intelligendū. Et ut habū
det iusticia m̄ā sup̄ scribarū et phari
seor̄ ceterozqz iudeoz inimicos etiam
mōs debemus diligē p̄pter dei amorem
licet ab illis p̄secutionē sustineam̄. nō
tū debemus in illis diligē et amare
vicia sed naturā adimplētē qd̄ veritas

Precipit Diligite inimicos v̄ros et orate
pro p̄sequētibz vos. Sed q̄ritur cū
dñs dicat in dilectōe dei et proximi
totā legem cōsistere. q̄re dicat aplius
in sola dilectōe pximi legem impleri.
Et hoc mō soluitur q̄ in dilectōe pximi
cōsistit et dilectio dei. Neqz em̄ primū
sine deo nec deus sine pximo p̄t
diligē. Vel etiā in dilectōe pximi totā
legem dicit impleri q̄ dilectōe dei nō
sic facile possum̄ probare vtrū dili
gam̄ deū an non sicut dilectione
proximi. Verbi gr̄a. Dū malū p̄ malo
nō reddo. Dū peccatū fratri in me di
mitto. Dū colligo vagū ad hospiciū. Dū
hilari mente et vultu elemosinam
impēdē satago. Dū oro pro p̄sequē
tibus apparet vtiqz in hīs et talibz
q̄ diligo primū. Dū diligo primū
ostendo me et diligē deū cuius mādatis
obtempero. Hoc em̄ mādātū habem̄
vt qui diligit deū diligat et proximū
et fratē suū q̄ p̄ dilectōem pximi p̄
p̄uenitur ad dilectōem dei nō de dilectōe
dei ad proximū. Quis em̄ dilectio dei
maior sit in dignitate. In dilectio pximi
prior est in opatōe. Cui em̄ nō diligit
fr̄em suū inquit iohēs quē videt. deū
quē nō videt quō p̄t diligē. Intelliga
m̄ et proximū illū stannartanū qui
fecit m̄am cū saucio vulnerato a latro
nibus r̄ xp̄m qui nobis factus est p̄xi
mus p̄ assumptōem carnis. Ergo qui hūc
diligit legē caritatis adimplet et legē
mōsi. q̄ nichil ultra eius volūtatem
facit. Et si qd̄ est aliud mādātū s̄z
p̄et̄ ista que enumerauim̄ de ad
ulteris v̄z homicidio fornicatōe falso
testimonio et cōcupiscencia In hoc v̄lo
de dilectōe pximi instauratur id est.
reintegratur vel adimpletur Diligēs

proximū tuū sicut tempus Dilectio
proximi malū nō opatur Non solū
nō operatur verū etiā malū non
cogitat de proximo plenitudo ergo
legis mansuetudo atq; clemētia dilectio dei
et proximi est Ubi caritas est quid est
quod possit deesse Et ubi caritas non
est quid est quod potest prodesse Quare
appetenda est dilectio dei et proximi et
sumis viribus tenenda Nā dilectio dicitur
eo quod duos liget deū videlicet et hominem
coniungat vel unūquēque proximum cum alio

Dicitur p. ad iacob

Hoc scientes quod hora est iam
nos de somno surgere Mos
est sacre scripture horam precipissime
pro tempore ponere sicut et diem Quare
est ergo ista hora de qua apostolus hic
loquitur Tempus est non legis sed
evangeli predicatoris sexta vix etas
finibus seculi in quo iam sumus positi
de quo idem apostolus alias dicit Ere
nunc tempus acceptabile Dicit ergo
apostolus et omnibus romanis et omnibus
credentibus et etiam non credentibus
Hoc scientes inquit et hoc sumus
scientes quod hora est sine tempore iam
nos de somno pigritie et desidie
surgere De somno quoque infidelitatis
et vicioz atque ignorantie De hoc
somno precipit etiam nos propheta ex-
positi dicens Expositissimi ebrii
Et quare dicit tempus est iam surgere
Ille surgit qui iacebat Et nos si
hactenus iacimus in viciis et tepore
vicioz surgamus ad bona opera agenda
et laboremus viriliter studiososque
Poterat aliquis obicere apostolo Cur
precipis nos iam nunc surgere Ad
hec ille respondens causam Nunc
inquit propior est nostra salus quam
cum credimus Quare est ista salus

Vita eterna gaudium sine fine man-
suum beatitudo perpetua quam soli electi
cum angelis possessuri sunt Ista beatitudo
et salus eterna propior est modo nobis
quam esset eo tempore quam credidimus quoniam
dum finibus mundi magis ac magis
appropinquat vita futura et salus eterna
magis ac magis festinat Nox
precessit dies autem appropinquabit
Nox est cecitas infidelitatis Nox
est ignorantia Nox est etiam concersatio
tenebrosa in peccatis Ista nox diuini
precedit cotidie in electis et ad vitam
eternam predestinatis appropinquat dies
illuminatio vix fidei cognitio sancte trini-
tatis et splendor virtutum quoniam dum
transcunt cotidie per mortem corporis
ab erupnis huius seculi in lucem supernae
claritatis colliguntur Vel etiam per
noctem possimus intelligere esse spacium
peccatis vite usque ad finem seculi Per diem
vero vitam futuram eius claritatis
comparatōe vita presentis non incongrue
appellatur nox quod vita presentis semper
in dolore versatur et tristitia non
habens perpetuam letitiam illa vero
gaudium sine fine mansuris floreat
nichil tristitie admittens que tunc
plamissime manifestabitur cum dum
de iudicio in regnum transierit Ergo
quod iam appropinquat dies Abiciamus
opera dei tenebrarum et adulterium
homicidium fornicationem et cetera ista
que a regno celorum separant et ad
perpetuas tenebras operorem suam
trahunt Quare etiam merito opera tene-
brarum vocantur eo quod in tenebris
primarime excreantur Iuxta quod dominus
manifestat dicens Omnis qui facit malum
odit lucem Et induamur vel indua-
mus arma lucis sicut in die honeste

ambulemus. **A**rma lucis sunt fides
 spes caritas pax pacia iusticia cetera
 que virtutes que nos ad lucem perducunt
 que virtutes que nos ad lucem perducunt
 virtutibus perducunt. **E**cce non immerito
 arma appellatur quia nos defendunt
 ab improbitate malignorum spirituum
 abicitur ergo opera tenebrarum quam
 expoliamus. **V**icibus et induimur vir-
 tutibus. **I**nduamus ergo arma lucis
 hoc est virtutes induamus nos omnibus
 virtutibus ut sumus protecti et tuti
 contra adversa dyaboli. **E**t quomodo debemus
 illa arma indui et hinc virtutibus
 exornari apostolus declarat subnectens. **S**ic
 inquit et tali modo induamur arma
 lucis ut in die hoc est in claritate
 virtutum honeste ambulemus. **Q**ui in
 die ambulat honeste ambulat quia
 non offendit pedem suum ad lapidem
 non cadit non impugnit sicut ille
 qui in nocte ambulat. **N**os autem
 secundum hoc monitum apostoli honeste et
 sine offensione fidei et gratie sine
 scie ambulare debemus. **N**on in comes-
 satoribus. **C**omessatio dicitur mense collatio
 sine mense alternatio. **S**unt enim
 convivia que celebrantur alternati
 et parantur a sociis per dies et vires
 sunt etiam convivia que ex oratione par-
 rantur. **Q**ui unus affert panem alius
 carnem alius vinum atque aliquid aliud
 et idcirco comessationes hoc est mense
 collationes appellantur. **V**ocantur
 quoque hec eadem comessationes
 turpia et inhonesta convivia quia
 sicut omnes prius cibis utuntur et
 comibus ita etiam pro libitu suo unus
 quisque quod sibi placet loquitur. **N**on in
 ebrietatibus. **B**riam genere mastu-
 lino dicitur calicem aptum potationi.

A quo dicitur ebrietas que est nimia pota-
 tio vini. **N**on in cubilibus. **C**ubilia
 proprie sunt lecti siue lustra ferarum
 dicta a sedibus cubitationibus quibus assilam-
 tur. **N**ecti illorum qui cum meretricibus
 in lupanaribus coeunt. **N**on in impudicis.
Impudicia est inuercendia et
 irreligiositas siue turpis atque ir-
 racionabilis coitus. **G**eneraliter
 autem omnis libido vel incontinentia vel
 immundicia impudicia appellatur.
 opatores vero dicuntur impudici
 inuercendi atque irreligiosi. **N**on in
 contentione. **C**ontencio est altercatio
 siue controuersia que plerumque ex
 questionibus septentrarum solet oriri ut
 videat quis aliquid sapientie habere
 dum alium vicerit ex sua pulsatione
 et maxime ex re nullius utilitatis
 nascitur. **I**deo vero vitanda est quia
 iriam generat de qua preedit dominus
 et de illo enormitas mali. **N**on in
 emulacione. **E**mulatio varias habet
 significationes. **S**ignificat enim ymi-
 tationem. sicut studium. sicut et invidia.
 qua quis alterius felicitate torquetur
 ut in hoc loco. **V**bi emulor dicitur ymita-
 tor dicitur studiosus et inuidus.
Sed induimur dominum ihesum christum.
Sensu iste ex superioribus pendet ubi
 precepit sic indui arma lucis ut in
 die honeste ambulemus. **N**olite inquit
 ambulare et vivere in comessationibus
 et in reliquis vicibus sed induimur
 dominum ihesum christum. **S**ed questio oritur
 quomodo possimus induere dominum ihesum
 christum qui xl^a die resurrectionis sue
 celorum altitudinem penetravit ubi
 sedere nunc creditur in plenitudine
 paternae maiestatis. **X**p̄s ergo ipse
 est sapientia ipse est iusticia ipse est pax

et relique virtutes in ipso sunt christi
itaque induit qui omnes virtutes que
sunt in illo esse in quantum valet cum
aditorio illis assumit iuxta quod
paulus alias dicit Quoties in christo
baptizati estis christum induistis et
omnes virtutes tunc induistis quia ab
omnibus peccatis mundati estis Siliter
et in hoc loco intelligendum est in
divinitate inquit dominum ihesum christum et
omnes virtutes que sunt in ipso esse
ut ipse sit decus atque ornamentum
vestrum Et curam carnis ne feceritis
in desideris Non autem necessitatem
carnis ne feceritis quia necesse est
ut manducemus et bibamus dormiamus
vestiamur hoc quia necessarium est non
prohibuit sed curam carnis in desi-
deriis et malum utpote adulterium
crapulam ebrietatem usum quoque lu-
nearum ultra quam expediat et cetera
que desiderat misera caro ne phri-
tatis ait Et non dixit non cogitatis
quoniam impossibile est cessare penitus
a cogitatione delectationum Sed hoc
considerandum quia quod prohibuit in desi-
deriis concessit in necessitatibus
Adhibenda est etiam cura carnis
in necessitatibus in deliciis vero et lux-
uria atque omni concupiscentia penitus
excludenda **Capitulum XIII.**

Infirmum autem in fide
assumite scilicet in affectu
caritatis non in dis-
ceptationibus cogitationum
et non in diiudicationibus
sine contentione Infirmus est in fide
qui in aliqua parte fidei dubitat nec
credit perfecte sicut credendum est Infi-
delis ex toto qui nichil fidei habet
Firmus vero in fide existit qui in ea nichil

dubitat Ergo infirmus est in fide iudeus
qui noviter ad fidem veniens non putat
omnes cibos mundos Firmus vero in fide
est gentilis qui illud ceterum servat ad
intrat in os non contingit hominem Et illud
apostoli Diaboli mundi mundis Et Genesim.
Vidit deus cuncta que fecit et erat valde
bona Cui taliter in fide sunt firmi debet
assumere in affectu caritatis et in
dulcedinem suam iudeum qui putat suam
carnem leporinam anguillam immundam
esse et cetera a quibus lex prohibet et
que ille ante gratiam fidei quasi contra
et immunda ducebat Iste talem precipit
apostolus assumere in dulcedinem Assumite inquit
illud talem iudeum in affectu caritatis et
nolite illum diiudicare in cogitationibus
vris neque contendatis cum illo licet quod
immunda putatis nolite manducare Alius
firmus credit se manducare omnia Alius et
gentilis firmus in fide credit omnia mundi
esse et credit se manducare omnia iuxta
quod supra diximus sciens omnia mundi esse
mundis hominibus Cui autem infirmus est
olus manducet Iudeus qui infirmus est
in fide qui quasdam carnes abhoratur
dum non vult eas comedere olus et herbas
ortorum et quodquod cordi eius placet hoc
sumat Tu autem noli diiudicare per
olus omnia genera herbarum designantur
apta comestioni Dicit beatus Hieronymus Cui
infirmus est impetu libidinis abstineat
a carne et vino quibus libido excitatur
et olus manducet et viles cibos et ani-
mos quibus frenatur et restringitur
fluxus libidinis edere discat Crassitudo
etiam carnis et deliciose epule provocat
corpus ad libidinem Is autem et gentilis
qui manducat indifferenter omnes cibos
non manducante iudeum non spernat
in animo suo quasi unus iustus Et qui non

manducat oīa vt iudeus māducate
oīa gentilem vix nō iudicat neqz
rephendat q̄si rēu et p̄torem vtrōsqz
et iudeos et gētiles alternis istruit
sentētiis. P̄t et sp̄ualit̄ intelligi sc̄dm
b̄n̄ gregōm Qui māducatur inquit
r̄ qui meditando et scrutādo sacram
sc̄pturā penetrare valet nō māducā
tem r̄ illū qui nō valet penetrare nō
despiciat neqz spernat Ec̄tra qui nō
māducatur r̄ qui nō intelligit nec valet
penetrare profunditate dīnarū sc̄pturāz.
illū qui intelligit et sapiēs est non
contristet neqz despiciat Deus em̄ illū
sc̄z gentile māducate oīa assūpsit
ad fidem suā que p̄fecte docuit vt
nichil putet immūdu esse mūdis hōi
bus Tu quis es qui iudicas serūm Et
est sensus Si deus illū gentile assūpsit
ad fidem suā vt oīa māducet tu q̄s
es qui illū de comestione sua repre
hendas? P̄t t̄m her̄ suā ad iudeū in
fide assūptū referri sc̄dm q̄ sequēcia
māifestant ut dicitur Deus assūpsit
iudeū ad fidem suā licet ille quedā
mūda adhuc putet et reiciat tu q̄s
es o gentilis fidelis qui iudicas alienū
serūm iudeū sc̄z serūm xp̄i p̄ fidē? Suo
dño stat iudeus si p̄fectus est et si
oīa credit mūda qz in fide dñi su stat
aut cadit Si aut cadit nō credens
oīa mūda non tibi cadit o gentilis
qui nō potes eū releuare sed suo dño
que offendit qui potens est eū erigē
et solidare in fide Quare potens est
deus Nos cadere sponte possums sed
surgere nisi a deo erigam̄ nequim̄
Stabit autē r̄ p̄ficietur et stabilietur
in fide Quare potens est deus qui
ec̄cidit statue illū et in recta fide
firmare Verbi gr̄a Venit mō iudeus

ad baptismū trāsit ad graciā erūdī
nūq̄ comedit carne suillam neqz
anguillā aut lampredā Abstinet
adhuc q̄si a carne mūda adhuc
nouellus est xp̄ianus hic talis dū
p̄ interualla tpm̄ p̄fectus erudit
dū discit q̄ nichil sit mūdu q̄ a
fidelibz eū gr̄arū actiōe sumitur.
Ec̄te statuitur a deo et dño suo cui
ec̄cidit putas aliqd̄ mūdu ecce
in fide firmatur Nā alius iudicat
diem inter diem Ille iudicat r̄ discer
nit et differenciā facit int̄ diē et diem
qui alternis diebz a carne ^{vel} vno
abstinet Verbi gr̄a Sūt mōdo multi
qui sc̄da q̄ta et sexta feria a carne
et vno abstinet in q̄ta et septia
comēdit carne et vno indulgent
Alius iudicat r̄ disceruit et eligit
oēm diem in abstīnēcia carnis vel
vni sicut heremite et multi mōchoz
Aliter int̄ diem et diem iudicat qui
quasda s̄uas veteris ac noui testa
intelligit Nō immerito ergo quasda
vero penetrare nō valet Dem autē
iudicat diem qui ex integro nouū
et vetus testamentū intelligit Non
immerito ergo sacra sc̄ptura p̄ diem
intelligitur qz sicut ignorantia est
ec̄citas ita cognitio sc̄e trinitatis que
in veteri testa et nouo cōnectur
lux et illuatio cordis est Tercio mō
diem int̄ diē iudicat qui tantū de
p̄nti examinat et diiudicat Vbi gr̄a
videt q̄s hōies benefacientē vel
male que cernit bonis opibz mētū
iudicat eū p̄pter iusticiam p̄sentē
bonū et que videt malis opibz
deditū iudicat eū p̄pter iusticiā
suam malū Si autē ille q̄ hodie
bonus est cras malū fecerit iudicat

illū malū esse quē antea laudauerat
Et si ille qui hodie malū est delectatur
a pñis et pura mēte deo seruire ceperit
iudicat eū iustū. Iste talis diem inter
diem iudicat. qz scdm veritatē tēpōis
et mutatōem vite mutat iudiciū
sue sūe. Qui aut iudicat oēm diē
ōipotens deus intelligitur qui no
uit qualis quisqz sit in pñi in
pñtō et in futuro. qz oīa sūt ei
pñtia et ipse pñt illū qui hodie ma-
lus est cras facē bonū. Unusquisqz
em in suo sensu habūdet. Nō aut in
iudicatio mō habūdat. sed spātio
habūdet. Et est sensū. Sedm qz vnaqz
hōmī cōcessū est intelligē habūdet
in suo iudicio. et qui intelligit a carne
abstinendū abstinēat. et qui nō vlt
abstinē aut nō pñt cōmedat. Aliter.
Vngāsqz inquit in suo sensu habūdet.
Sui magna intelligit et sublimia q
obseruet illa et habūdet bonis opibz.
Et qui sublimia dīnorū sacmētōrū
archana capere nō valet ea q vēritate
credit et intelligit hūilit et deuote
dño seruēdo adimpleat habūdando
bonis opibz. In suo sensu habūdatat
cypriang qñ semel mergebatur in bap-
tismate puulos qz qñ intelligebat
studiosē implebat bonis opibz habū-
dando licet in hoc facto nescius delin-
queret. Sed qz bonis opibz habūdatat
postea correcto a dño habūdauit al-
teriori sensu ter illos mergendo. Nō est
ergo de heretico intelligendū aut de
praua doctrina vt vngāsqz magis
ac magis habūdet. et in errore suo.
Qui sapit diem. et qui eligit p oīe
tempō abstinēdo dño sapit. et dño
consentit qz placet illi eius abstinē-
cia. Aliter qui sapit diem. et qui iudicat

peccatorem p pñiam posse saluari nec
desperat de salute illig dño sapit. et
dño cōcordat in hac parte qui peccatōres
nō statim pñit vt peccatō sed expectat
ad saluam pñiam. Ergo qui non in-
dicat et dāpnat peccatōrem sed credit
illū oī die posse venire ad veniam
p dñi mīam dño sapit qz cū dño con-
cordat qui dicit. In quacūqz dī peccatō
cōuersus fuerit ad me. saluabitur. Dñ
ergo peccatō est nō desperat. cū dño
sapit qui peccatōrem expectat. Et dñ
qui hodie videtur iustus fieri posse iustū
nō desperat cū dño intelligit et con-
cordat. Sedm Ambrosiū qui sapit
diem dño sapit. et qui semp abstinē
est placere deo se studet. Et qui man-
ducatur scz oīa vt gentilis dño mādu-
cat. Propter hoc qd subditur. Bras
em agit deo. Videt qui oīa credit
esse mūda et oīa licet ei edere. Dño
em māducatur qui de pceptis ab eo
beneficiis ei grās refert. Et qui nō
māducatur oīa videns scz vngā adhuc
pfecto in fide dño nō māducatur.
hoc est dño abstinē. qz pro amore
ōipotēti dei abstinē est a cibis a
quibz ipse pcepit abstinendū esse.
Et grātiā agit deo. pro eo q dedit
illi virtutē abstinēcie et noticiā p
legem a quibz abstinē deberet. Nō
tandū aut ab vtroqz grāriū actionē
referri oīpotēti deo. Gentilis em
grās refert illi pro libertate vscendū
oīa. Iudcus vero pro fructu abstinē-
cie licet in hac parte qua abstinē
vngā pfectus sit. Nemo em nostrū
sibi vniit et nemo sibi moritur. hoc
spūaliter intelligitur qñis et ad vitam
possit dici. Nullus em nūm sibi vniit
qz non habet a se vitam. et nullus

sibi moritur qz nō habet in ptate
 qñ uiuat et qñ moriatur Sed dñ
 dixit nemo nrm r fidelū pfectoz
 ad altiorez nos excitauit sensū xps
 dñs noster semel mortuus est pro pctō
 qz nullū fecit pctm. et nos ad exem
 plū mortis eius semel mortui sumus
 pctō purgati ab oībus delictis in bap
 tismate redēpti xpi saguē. Ita ergo nobis
 morimur pctō in baptisate sed
 xpo dñ non in mra ptate ablutōem
 consequimur sed p passionē et bap
 tismū atqz p fidem illig abluim. Et
 nemo sibi uiuit sz vntutibz sed xpo
 qui surgens a mortuis iā nō mori
 tur mors illi vltra nō dñabitur.
 Ad cuius exemplū postqz de fonte
 baptismatis surgimus mori peccādo
 nullatenus debemus. Mori autē peccādo
 dicit qz cū que peccauit ipa moriet.
 Sive em uiuimus vntutibz et vita
 spūali dño uiuimus qz abstinēdo a
 pctō post baptismū exemplar resur
 rectoris attendimus postqz ipe iā nō
 moritur q̄tens et celū cū illo parit
 ascendimus. Sive morimur sz pctō
 tpe baptismatis dño morim. Cū
 vt ei placeamus ad similitudinē illius
 qui nūq̄ peccauit p fidem et redēp
 tionē sanguis eius ab originalibus
 et actualibus pctō in baptisate mū
 damur. Sive ergo uiuimus sive mori
mur dñ sumus sz s̄ seruū qz in ptate
 illig cōsistimus. possunt hec vba ex
 martiri psona intelligi dicta et
 omī pfectoz qui nō sibi uiuūt qz
 non suā volūtatem q̄rūt adiple
 sed dñ. dñ p dilectōem qd alius ex
 pedit faciūt. Cū etiā nō sibi mo
 riuntur morte tpali in qua sibi nō
 conceduntur nec relinquuntur sed

a deo assumuntur. Sive etiā nō sibi
 moriuntur morte spūali pctō viz
 quibz moriuntur dñ p spm scm et
 aquā regenerantur qz nō debent
 ocio torpēre sed dei et p̄mi dilectōe
 semp feruere. Martires sibi quoqz
nō moriebatur sed deo qz nō ppter
suā maliciam perimebatur sed pro
dei noticiā et cōfessioē fidei dicente
ipō dño beati eritis cū eiecerint nomē
vestrū ppter filiū hoīs. In hoc em xps
mortuus est et resurrexit vel morte
carnis vel morte pctō qz nūq̄ pecca
uit vt et uiuoz et mortuoz dicitur
 r ut coz dñetur qui iam uiuūt vir
 tūtibz grā dei abluī a pctō et illorū
 qui cotidie moriuntur pctō. Ad hoc
 vt uiuāt filiter vntutibz in nouitate
 vite ambulādo. Tu autē uidet quid
iudicab fratre tuū gentile māduca
tem oīa. Aut tu gentilibz q̄re spm
et despicias fratrem tuū iudeū infimū
 adhuc in fide et nolentē māducare
 oīa. cū idē paulū alibi dicat. Nescitis
 qz angelos iudicabimus q̄tomagis
 sc̄laria. Et ipe iterū iudicādo qz qui
 talia agūt regnū dei nō cōsequētur.
 Cū hic p̄hibet ne iudicemus. Sciendū
 qz de apertis reatibz libera ptas nobis
 iudicādi cōceditur sicut de homicidio
 adulterio publico furto. De occultis
 vero que possūt et bono et malo aō
 fieri iudicatur nobis iudicare. quia
 horū iudiciū est deo reseruandū. Omēs
r boni et mali pfecti et ip̄fecti gen
tilēs et iudei stabimz ante tribunal
dei. Tribunal sedes est iudicis que in
 excelsō loco collocatur quo iudex ab
 oībz possit videri. et ipse accusates
 et accusatos ex eminenti loco possit
 intueri. Ita et dñs ih̄s q̄ss in t̄bunali

fides et credulitas qua libertate acci-
 pimus comedendi oia Tunc blasphemetur
 libertas nra qm cogimus eos qui aliqd
 imudu putat nobiscu comedere ipm
 qd horrent. Nobis ista libertas bonu est
 qz oia munda sut mundis hoibus unde
 est. et erat oia valde bona. Bonu est
 scripture concordari. Noli tñ cogere iudeu
ad manducandu hoc qd spernit sed
neqz comedas hoc cora eo ne tua li-
bertas blasphemetur ab illo. Non est
regnu dei esta et potus sed iusticia
et pax et gaudiu in spu sco. Et e fesh
 Stultu est satis de manducandis et
 no manducandis vos disputare de hys
 viz que in regno celoz no aut neces-
 saria. cu potius debeat de iusticia et
 pace et gaudio spuali tractare. Iusti-
 cia erit in regno celoz. qz qui modo
 iusticie opa excent illi intrabunt in
 regnu celoru. Pax erit ibi et gaudiu
 in spu sco sz illis qui mo p spm scm
 illuminati pace sectantur et gaudia pa-
 trie celestis toto nisu metis querunt
 gaudentes in pnti de spuali gaudio et
 de spe patrie celestis. Aliter Iusticia
 in illo regno erit qz nulli ibi alteri
 nocebit. Erit ibi pax i plena concordia
qua habebunt electi cu deo et angelis
Erit et gaudiu ineffabile de visione
omnipotentis dei. In hys quicunqz valet
 debet alios imitari et superare. Cum
enim in hoc seruit xpo i in iusticia
pace et i gaudio spuali in gracia
spus sti que p has vtutes habet
habitatore placet deo patri et pro-
batus est hoibus atqz laudabilis et
laude dignus qz no solu deo placet sed
ecia hoibz. Itaqz que pacis sut secte
mur i que amore fraternu confer-
uent diligens et studiose queramus

sicut supra de hospitalitate dictu est
 hospitalitate sectates. Et que edifica-
tionis sut inuice custodiamus. hoc est
 deponamus oem cotentione de re nulliqz
 vtilitatis et custodiamus q ad edificatio-
 nem nostru et fratru ptinet vt verbo
 et exemplo oiqz conuersatoe nra edifi-
 cetur in nobis templu dei et edifica-
 tione fidei custodita frēs adhuc in-
 firmi in fide p nos edificentur. Noli
propter estam destruere opus dei. Opus
 dei intelligitur homo carne et oia
 a deo factus. Istud opus tunc destruitur
qm scandalizatur qz inacidu efficitur
qd oio deo displicet. Opus aute dei
 intelligitur caritas qua deus in nobis
 opatur vel p qua opus nostru illi
 offertur. que tunc destruitur qm frat-
 a nobis scandalizatur. Oia quidem
alimenta q a deo creata sut
se et in sua natura munda sut.
Sed malu hoī gentili qui p offendi-
culu manducat. Cum si ideo manducat
indifferent oia vt fratre suū iudeū
scandalizet infirmu adhuc in fide
culpa peccati et offendiculi sibi attri-
bit. Bonu est tibi o gentilib no mā-
ducare carne et no bibere vinu neqz
aliqd tale in quo frater tuus iudeus
scandalizatur aut infirmatur in fide
dū suades illi ut comedat cibos quos
imundos deputat. vel dū cotristas
eū ex hoc. qm pñcia illiq cibos
comedis quos ille abhoratur. Man-
ducare aute carne et bibere vinu
nec bonu est nec malu sed mediū.
Siliter no manducare carne et no
bibe vinu mediū est qz multi sut
iusti qui comedūt carnem et bibūt
vinu cū sobrietate. Et multi sunt
paganos atqz hereticos maximeqz

ypocritarū qui nō manducant car-
nem neq; bibūt vīnū. et tū ideo nō
iustificantiur. Tamen melius est absti-
nere a carmb; et vīno in p̄ncīa iū-
dei credentis q̄ in aliquo illū scādali-
sare. P̄t et quāliter de oībus itelligi
qui causa abstīnētie vel ieiuniorū
scandalizant plūmos. Vel certe qui
causa gulositatis aut etiā qui sim-
plicia aīo diebus p̄natis carmbus
vescūtur vnde plūmīs offensionē
generāt bonū esset nō comedere qz
min; caute hoc pagūt. Tu qui fidē
habes apud temetipm. habe corā
deo. Non de fide sc̄e f̄mitatis hīc lo-
quitur sed de fide qua credimus
oīa esse mūda qd̄ sup̄ dixim; gen-
tilem alloquitur. O gentilis habes
fidem apud temetipm. et credis in
corde tuo oīa ēē mūda et ad
manducandū licita habe illā
coram deo in corde tuo nō in ostētiōe
verbor; et iactācia ne aliū scanda-
lizēs dīcēs te habē p̄tatem oīa come-
dere. Beatus qui nō iudicat semet-
ipm. in eo q; probat. Hoc est qui
nō suā firmitatē probādo se cōsiderat
sed alterius infirmī salutē. Beatus
est ille gentilis qui nō iudicat semet-
ipm. neq; reprehēdit semetipm. s; q;
q; frēm suū nō scandalizavit in eo
q; probat oīa esse mūda. Beatus
dicitur esse in hac parte gentilis cuius
cōstītia nō reprehēdit illū q; frēm
suū iudeū scandalizavit ut illum
coget ad māducandū carnes quas
ille detestabatur sed neq; in p̄ncīa
illū comedit aliquid q; ille abhor-
rebat. licet ip̄e oīa probaret et
cognoscēt esse mūda. Sedm̄ Ambro-
siū vniūqueq; p̄prio iudicio censet

contēpndū qui q; dicit nō debere
se facere facit. Et hūc beatū qui non
aliud facit q; q; sibi vtile probat. Qui
autē discernit et qui iudicat et facit.
differētiā int̄ cibos mūdos et immūdos
postq; ad fidē venit sicut iudeus. Si
manducaverit dāpnatus est qz non
ex fide est qz infidelit̄ agit nō credit
oīa mūda esse. Hoc dicit si qualibet
gentilis ad fidē veniens cognoverit
oīa mūda esse et postmodū fecerit
differētiā int̄ cibū et cibū dīcēs alios
mūdos aliosq; immūdos si māducavit
ex illis cibis postea quos immūdos
reputavit dāpnationē sibi acq̄rit
qz nō agit fidelit̄ dubitans in fide
et ea comedens q; immūda ēē dicebat
alios comedētib; quasi nō sint oīa
mūda a deo facta. Sedm̄ Ambrosiū
verū est qz qui iudicat nō edendū
si edet dāpnandū est. Ip̄e em̄ se dāpnat
qū id qd̄ sibi invtile asserit facit q;
et nō ex fide. Nō vtiq; ex fide edit qui
edendū negat et edit. Om̄e autem
s; q; ad māducandū p̄tinet et q; nō
est ex fide. et q; nō creditur ēē mūdū
a deo factū. si māducavit. p̄tīm est
qz qd̄ immūdū dixit ^{hor} māducavit.

D ebemus autē Ca. xv.
nos ego videl; et compli
mei aliq; credentes
firmiores in fide qui cre-
dim; oīa esse mūda ibecillitates
infirmoz sustinē et infirmitates fidei
illoz qui adhuc nō credūt oīa esse
mūda et ad māducandū licita. Et
nō nobis placere suadēdo s; illis
vesci oībus cibis. vel corā eis edere
illos quos illi abhorēt. Vniūqueq;
vestrū p̄rimo suo placeat in bonū
ad edificatiōē fidei ut v̄bo et exēplo

vestro oīq; cōuersatiōe edificentur illi
 in fide qui adhuc infirmi sūt Item
xps nō sibi placuit. solūmō sed illi
 de quo ipse dixit que placita sūt ei
 facio semp et bonis hoībz sicut scriptū
 est Imperia et cōiūcia maledictos
blasphemie detractōes imperantiū
tibi o pater ceciderūt sup me Woy
 xpi ad patrē de imperiis uideorū
 Cū ergo imperabat filio dicentes
 samaritanis es tu demoniū habes et
 et cetera talia deo p̄i imperabant qui
 erat in filio sed ip̄a imperia super
 xpm ceciderūt. qz vsq; ad mortem
 p̄secuti sūt illū Bene ergo dixit ap̄ls
 xps nō sibi placuit. qz ipse nō q̄siuit
 sua sed p̄is et m̄a sicut ipse dixit
 nō veni facere volūtate meā sed
 eius qui me misit Sicut nos nō debem
 nobis placē neq; p̄p̄ia volūtatem
 querere sed dei et fratru Omnia s̄da
in aduentu

Quoniam scripta sūt ad manū
 doctrina scripta sūt ut per
 patientiā et cōsolatiōem scripturarū
 spem habeam; Inquit se ap̄ls oībz
 credentibz et vlt ostendē oīa que
 in diuis libris scripta sūt nō p̄pter
 illos esse scripta quorū gesta et facta
 ibi narrantur qz illi nō erant ea
 lecturi qz olim iā mortui q̄secebāt
 sed p̄pter nostrā salutē et futurorū
 ut habeam; vbi exemplū fidei bonorū
 qz opoz sumē possim; et ibi possim;
 cognoscere quibz opibz placatur
 deus et quibz ad vindictā p̄uocatur
 viz quo appetende sūt virtutes et
 respicienda vicia et q̄lit parietes
 in fide et sp̄e esse debeam; Cuius
 em̄ profuit abrahe qz ip̄s scripsit
 moyses illū obediētē fuisse et qz
 laudauit illū deo placuisse Cūcūq;

inquit scripta sūt in lege et p̄phetis
 et uolū psalmis et reliq; scripturis
 ad nostrā doctrinā scripta sūt ut
 nos inde doceam; qui ad fidem
 venim; Cūmō aut. Ut p̄ paciām
p̄cedentiū patrū edocti patienter
adusa huius sc̄li p̄feram; et per
cōsolatiōem scripturarū spem habeam;
ing et expectatiōem futiorū bonorū
teneam; Videam; quo p̄tineat
 ad nostrā doctrinā ea que scripta
 sūt in diuis libris Dū legimus
 populū isrl' de egypto egressū
 p̄ mare rubrū trāsductū p̄hāone
 et egyptiis submersis. aqua de
 petra eis data. māna de celo lar
 gentū. et post multa p̄lia que cōtra
 hostes virilit̄ pegerūt terrā pro
 missionis ingressū Debem; inde
 et doceri et p̄ docere ut p̄ egyptum
 intelligam; mūdū. p̄ mare rubrū
baptisimū qui cōsecratur rubore sa
guis xpi. p̄ phāone diabolu p̄ egypti
 cios originalia p̄ta et actualia q̄
 in baptisinate p̄cūt. p̄ petra xpm.
p̄ aqua doctrinā illius de qua ipse
dixit. qui sitit veniat et bibat. siue
mysteriū redēptōis atq; ablutiōis m̄e.
p̄ māna vero corp; illius q̄ cotidie
a fidelibus sumitur in ecclia p̄ p̄lia
que illi sustinuerūt certamina et bella
que habem; aduers; demones post
quorū debellatiōem si recte in fide
p̄manserim; m̄ebm; p̄uenire ad
patriā celestē q̄ signat̄ p̄ terram
p̄missionis de qua p̄s dicit Credet̄
vide bona dñi in terra viuentiū
hanc terrā et soliditatē eterne patrie
nō nisi veri isrl'ite accipiūt Et iterū
 dū legim; fidem et obediām beati
 abrahe. et p̄ paciām quo patienter

aduersa huius scli ptulit qm p mul-
toru amoru curricula pegrinatus
est in terra aliena. et quo obediuit
verbo dei qm voluit filiu vniuersu
imolare. no dubitas de pmissione
qua dixit ei deus in ysaac vocabit
tibi semen. Debemq fide eius pmitari
qui filii eius dicimur p fide et pacem
et obediām no deficientes in tribula-
tione. Sicut autē legimus beati Job
grauiter esse passu et flagellatu in
tantu vt filius et filiabus ois sba
pnuatus in sterquilino sedet testa-
samē radens qui quonda suat vtpote
potentissimq et quo oia adusa pa-
cientissime sustinuit. Pro quo itez
meruit sanitatē recipe et oia dupli-
cata que amiserat. et usiq futura
punia debemq ex hoc magna cōsola-
tionē recipere. Et si forte talia nobis
aliqui euenerit. Debemq ista ad meo-
riam reducere et pacie eius pmita-
tores existe. dicentes tū ~~et~~ illo sicut
dño placuit ita factū est sit nomē
dñi benedictū. Talia et huius filia se-
dulo aīo reuoluētēs debemq spem
firmā tenere expectates gaudia sū-
futuroz bonoz. Deus aut pacie
et solaciū det vobis idipm sapere
in alterutru scdm ihm xpm filio
patriarcham dat mō bndicem aplis
romanis. Verbi grā sicut ysaac
benedixit filijs suis esau et jacob.
et postmodū jacob xii patriarchis
et moyses xii tribubz filioz isrl.
Sic aut dicitur deus iusticie eo q
ipe iusticiā tribuat oibz qui meret.
iustificari et in illoz cordibz habitat.
Sic dr deus pacie qz pacienciā tribuit
et in cordibz eoz habitat qui inter
aduersa paciām seruat. Sicut dr

deus solaciū qz solaciū prestat in
se cōfidentibz atqz in illoz cordibz
habitare dignatur qui alijs cōsola-
tionē impedere student. vel qui in
alioz paciā cōsolatōem accipiūt
in aduersitatibz cōstituti. Deus itē
pacie et solaciū det vobis idipm
sapere in alterutru vt vni sciatō
de fide spe et caritate. et q vni
credit hoc speret aliū credere. et
qd in se est boni hoc in alio. Vel id
ipm det vobis sapere vt sicut sibi
ita vniquisqz proximo i qd sibi
volit euemire hoc optet pximo et
sicut diligit illū ita credat se diligi
ab illo. Et bene addidit scdm ihm
xpm i scdm q voluntas est ihu xpi
et qz multi p sciunt vni et videtur
se dilige sed no scdm ihm xpm ubi
gracia. Sicut sūt heretici qui hoc
sciunt in se erroris qz et in alijs
hereticis. et sicut sūt illi qui non
causa amoris dei diligit alios sed
propt beneficia tpralia que ab illis
accipiunt. Vel qz in malicia cōcordat
cū eis vt unanimes i vno intellectu
atqz cōsensu vel vna fide et vno ore
i vna cōfessione honorificatis deū et
patre dñi nr ihu xpi. Deus omnipotēs
pater. pater est dñi nr ihu xpi. itē
scdm dimitatem in qua genuit illū
coeternū sibi et consubalem ante oia
scēla. qz scdm hūanitatē qua creauit
illū in fine tēporū in vtroq vernali.
Deus vero solūmō est hoīs assumpti a
verbo hoc est scdm hūanitatē vni
ipe dicit marie post resurrectōis
gloriā vade ad fratres meos et di-
cis. Ascendo ad patrem meū et patrem
vrm deū meū et deū vrm. Cūc tūc
glorificamq sine laudamq qm fidem

eius succurrant tenentes in corde
 oīq; intellectu cōfitemur eū ore verū
 deū esse et fidem quā habemus bonis
 opibus exornamus. Juxta q; ip̄a veritas
 admonet dices Videant opa vestra
 bona et glorificent patrem v̄rū
 qui est in celis. Propter qd; sc̄z decus
honoris suscepit vobis in honorem dei
 ad ea que paulo superius dixit ap̄tus
 de infirmis adhuc firmiter in fide
 loquens et de diffēcia ciborū quos
 p̄cipit suscipi in affectū caritatis
 cū tranquillitate inquiring infirmū
 autē in fide assidue p̄tinet ista p̄ntia
 Et est sensus Propter hoc talia dico
 vt suscipiatis in caritatis affectū
 fratres adhuc infirmos in fide neq; scan-
 dalizans eos suadentes vt comedant
 cibos quos ip̄i detestantur q̄si immūdos. Et
 ita suscipite illos cū caritate. sicut et xp̄s
 suscepit nos ad fidem suā in honore dei
 patris. et ut deus pater laudaretur p̄ nos
 Si ergo xp̄us dignatus est suscipere ad
 fidem suā in deos blasphematores et nos
 gentiles idolatras oīq; immūdia reple-
 tos atq; a cognōe dei alienos multo
 magis nos debemus fr̄em n̄rū infirmū
 in fide neq; in aliquo cōtristare aut
 scandalizare. sed potius in affectū cari-
 tatis debemus eū colligē. Ideo ergo dicit
 nos susceptos in honore dei patris vt
 deus pater p̄ nos et n̄ra bona opera
 glorificetur et laudetur cū filio suo qui
 dixit in evāgē. discipulis et in illis
 oībus in se credituris. Sic luceat lux
 v̄ra corā hoībus vt videat opa vestra
 bona et glorificet patrem v̄rū qui in celis
 est. Dico enim ih̄m xp̄m m̄strū fuisse
circūcisōis Propter veritate dei ad cōfir-
 madas p̄missiones patrū. Circūcisō

in hoc loco duplici intelligētia accipi
 p̄t vix tam carnalis q̄ sp̄ialis qm̄
 vtriusq; m̄ster extitit dñs in se susci-
 piendo. in aliis dando. Circūcisōis em̄
 carnalis m̄ster extitit qz anteq̄ venet
 in mūdū p̄ incarnatōis misterium ip̄e
 qui est verbū dei patris m̄stravit illā
 dando et p̄cipiendo vt observaretur
 qz ip̄e loquebatur p̄ agelū ad sc̄os
 patres sicut in libris p̄phetas sepissime
 manifestatur vbi d̄. Os suū verbū dñi
locutū est. Veniens etiā in carne
 m̄ster extitit circūcisōis qz illā in semet
 ip̄so suscepit. nō vt illā p̄cipere
 seruari et custodiri post suū aduentū
 sed ut ostendat legem sc̄am esse iustā
 et bonā. Nā mittens ap̄los ad p̄dicā
 dū nō dixit ite p̄dicare circūcisōne
 seruandā oībus gentibus. sed ite p̄di-
 care evāgelium oī creature et baptiza-
 re oīes in nōie patris et filii et sp̄s sc̄i.
 hoc quidā de circūcisōe carnali putat
 dictū sed melius est altiori sensu de
 circūcisōe sp̄iali intelligendū. et de grā
 baptismatis. Circūcisō sp̄ialis q̄ est.
Expulsiō vtiq; vicioz q̄ fit p̄ bap-
 tismū cuius m̄ster extitit dñs in se susci-
 piendo et aliis dando. Suscepit
 em̄ baptismū qm̄ baptizatus est a iō
 hāne. m̄stravit aut postmodū qz
 baptizavit ap̄los aliosq; ad se p̄ fide
 accedentes iuxta q; evāgē narrat
 dices qz ih̄s baptizabat et discipuli
 eius. Mittensq; ap̄los ad p̄dicatōis
 officium p̄ quadrifidū orbem dixit
 ite docete oīes gentes baptizātes
 eos in nōie sc̄e trinitatis. Ecce quō
 fuit dñs ih̄s m̄ster circūcisōis sp̄ial'
 Possimus etiā et hoc veraciter dicere
 qz cotidie administrat ip̄e eandem
 circūcisōne dimittendo peccāta in bap-
 tis

mate **M**inisterium etiam tingendi
corpora tradidit suis fidelibus p̄tate
autē dimittedi p̄tā sibi p̄rie refer
uauit **S**icut iohānes p̄m̄sor eius
de eo dicit turbis **I**p̄e uos baptiza
bit in sp̄u sc̄o et igni **E**t iterū **E**rgo
inquit iohēs nesciebā eū sc̄i q̄ sibi
esset seruaturus p̄tatem baptizādi
nulliq̄ traditurus **S**ed qui misit
me baptizare ille michi dixit **S**up
quē uideris sp̄m sc̄m descendentem
et manentē sup eū h̄c est qui baptizat
Ap̄lo dicente xpm̄ ihm̄ m̄strū fuisse
c̄rucifis sp̄ualis **P**oterat ei aliq̄s
obiterē **C**uius rei gr̄a extitit ip̄e
m̄str̄ c̄rucifis **A**d hoc ap̄lo p̄tate
uerritate inquit dei p̄r̄s ad con
firmādas p̄missiones patrū r̄ ut
cōfirmaret deus p̄r̄ p̄missiones
suas quas locutus est ad sc̄os p̄r̄es
de salute gentiū dicens abrahe
in semine tuo benedicentur om̄s
gentes siue ut uerax appareret
cōplendo p̄missiones quas p̄r̄es
p̄miserūt de salute gentiū et q̄
predixerat de eadē circūcisione
sp̄uali **M**isi eū p̄ gr̄am baptisma
tis mūdarentiū gētiles et p̄ fidē
dm̄ saluatoris nequaq̄ in filiatōs
abrahe transirent nequaq̄ etiā
esset cōpletū qd̄ dicit moyses **I**n
nouissimis diebus circūcidet dñs
cor tuū et nō carne tuā r̄ mūda
bit illud ab infidelitate oibusq̄ p̄tis
p̄ baptismū. **I**llud quoq̄ ezechielis
p̄phete dicētis **E**ffundam sup uos
aqua mūdā aqua uiz baptis
mans **G**entes autē sup miserat
dia r̄ de m̄a honorare deū sc̄i
debent q̄ gratis sine ullis meritis
p̄cedentibus uocati sūt ad fidē ḡtibz

acceperūt remissionē om̄i p̄torz p̄ssuāle
circūcisionē p̄ gr̄am uiz baptismatis nō
p̄ circūcisionē carnalē **C**ui eū plus dimitt
itur plus debet diligē **S**icut sc̄ptū est
Propter hoc cōfitebor tibi in gentibus dñe et
nōi tuo cantabo **P**̄r̄ **I**psalmista loquitur
ex p̄sona filii dei deo p̄r̄i gr̄as referē
tis p̄pter obediām gentiū ad fidē uen
entū **C**ūo ergo laudat et glorificat
filius deū p̄r̄m̄ qui equalis est ei in
oibus **I**n gentibus utiq̄ credentibus laudat
illū **C**ūcūq̄ em̄ glorificat gentes et
laudat deū patrē filius dei laudat
illū p̄ ora et opa gentiū cuius s̄igne
redēpte sūt **I**deoz dicit p̄tate q̄
michi p̄r̄os multos et gentes p̄ fidē
subiugasti cōfitebor tibi dñe pater et
glorificabo te p̄ ip̄as gentes et nōi tuo
cantabo r̄ nomē deitatis tue laudabo
Et iterū dicit sc̄ptura in deut̄nomo
Letamini gentes cū plebe eius **M**oyses
legislator extendens oculū p̄phete ad
tempz uocatōis gentiū. alloquitur eas
hortādo et ut laudent deū pariter cū
plebe israhelica q̄ olim plebs eius sola
ex oibus gentibus uocabatur **O** gentes
credentes in filiū dei p̄ eius passionem
estis r̄ redēpte et p̄ eius baptismū mū
date atq̄ ex parte estis ab oibus p̄tis
sociātes uos in affectu caritatis creden
tibus ex isrl̄ letamini leticia sp̄uali **E**t
iterū **L**audate om̄s gentes dñm **C**horoz
ap̄loz alloquitur multitudinē gētiū
ad fidē xpi et baptismū gr̄am cōmuni
tem. et p̄cipit ut laudes gr̄arū referat
deo corde ore ope q̄ eius gr̄a sūt redēp
te. cuius m̄a ab oibus reatibus p̄grate
In hoc ergo qd̄ subdit **M**agnificate
eū om̄s ppli **I**udeos hortatur ut gau
deant de salute gentiū inquit **E**t uos
om̄s ppli r̄ om̄s iudei magnificate

dñm i magnū pdicate p̄ salute
 fratru vroz gentiliū et p̄pter ineffabi-
 lia magnalia q̄ vobis contulit a .x.
 dieb; antiquis referētes gentilibus
 quāta et qualia vobis libentissime
 prestavit Et rursum ysayas ait Erit
radix vesse et qui exurgēt regē gētes
in eū gentes sperabūt Vesse ip̄e est
 ysay pater dauid regis de cuius p̄sapia
 ortus est xps scdm carnē p̄ mariam
 virginē. Hoc q̄ dicit Erit radix vesse
 dupliciter intelligi p̄t hoc mō Vesse ip̄e
 est radix dauid vero filius eius ip̄e est
 arbor maria virgo ramus eiusdē
 arboris Flos vero rami istius xps est qui
 dicit ad eccliam in canticis canticorū Ego
 flos campi Radix vero huius flosculi
 i xpi vesse fuit. qz sicut flos ex radice
 arboris processionē habet. ita et xps
 scdm carnē ex vesse origine traxit
 Altiori autē intellectu radix vesse xps
 est verbū scz dei p̄s qd̄ int̄ cetera q̄
 creavit vesse quoqz creator extitit.
 Dia em̄ p̄ ip̄m facta sūt et sine ip̄o
 factū est nichil Qui ergo scdm carnē
 ex vesse origine duxit. ip̄e utiqz scdm
 dinitatē radix et creator vesse extitit
 Vesse autē int̄pretatur est nichil Et
verbū substantivū est Et vero dicitur
 Erit radix illi erit ab eadē vbo
 substantio venit et ponitur p̄ futuro
 t̄p̄e Quicūqz ergo in eū credit qui
 dicit ad moysen. qui est misit me ad
 vos ille veraciter p̄t dīcē. est michi deus
 i in eū credo qui semp̄ est et ip̄e est
 michi deus et erit Sed qui p̄t quare
 dixerit p̄pheta erit radix vesse et nō
 potius erit radix boos vel obeth eū
 et ip̄i iusti extiterit et p̄cēs ysayas ad
 qd̄ dicendū ideo dimisse p̄pheta erit
 radix vesse et nō radix boos sine

obeth vt ostendēt dñm ihm xpm de
 p̄genie regali etiā scdm carnem
 descendere qui ante sc̄la genitus
 est a patre deo rege regū et dño
 dn̄antiū Notandūqz qz qz dicit erit
 radix vesse substantio vbo futuri
 t̄p̄is loquēs ad natiuitatē xpi huius
 hūam respexit. que adhuc futura
 erat qm̄ ista p̄dixit Dicatur itaqz
 hoc mō. Erit radix vesse xpi scdm
 hūamitatē et ip̄e xps qui exurgēt
 p̄ virginē nascendo vel a mortuis
 resurgēdo regere gentes in eū gē-
 tes sperabūt Xpus ergo regit et
 gubernat gentes in se credentes et
 ip̄e defendēt illas ab insidiis et infesta-
 tionib; demonū om̄iqz adūsariorū
 qm̄ ip̄i in eū sperant Deus autem
spei repleat vos oī gaudio et pace
in credendo Ex hoc qz ysayas p̄pheta
 dicit de xpo in eū gentes sperabūt.
 sup̄sit ap̄lus occasione vt dīcēt illis
 hanc benedictōem. Deus autē spei q̄
tribuit spem futurorū bonorū in se
credentib; repleat vos oī gaudio
sp̄uali et pace i cōcordia et amore
fraterno in credendo vt credentes in
eū qui vos p̄ sanguinē suū pacifica-
uit deo patri. sibi et ip̄i inuicem cō-
cordes et pacifici qui hactenus fuistis
dissidentes Vt habūdetis in spe et
virtute sp̄s sc̄i i vt p̄ virtutē sp̄s
sc̄i plenā habeatis spem etne remun-
eratoris eiusqz dono et auxilio suble-
uati virtutē totiqz bonitatis adp̄sci-
mercam̄ Scriptus autē sūt fr̄es mei
et ego ip̄e de vobis. qm̄ pleni estis
dilectōe dei et proximi. repleti oī sc̄ia
ita vt possitis alterutrū monere
i inuicē vos castigare et corripere
p̄fectos in fide blande alloquitur.

Audacius autē scripsi vobis fr̄es ex
parte Audacius licet sit copati gradus
in hoc loco tñ proff̄ posituo ponitur
q̄ est audacter r̄ cū adudacia et
securitate Ideoq; addidit ex parte q̄
multa sciebat ip̄e in corde que nō
p̄ferelat ore. et q̄ illi nō poterant
capere ex quibz parte scribelat eis
Vel etiā idēto dicit ex pte q̄ iam
legerat illi epl̄as eius quas alius
eccl̄esibz destinauerat. et que ibi nō
legerat ex parte in hac inferere
studuit Vñ et sc̄atur Tāq; in meo
riam vos reducens s̄z iā legisse mea
dicta pauuora vobis scripsi in q̄lydā
epl̄is meis. q̄ tale est acsi alius v̄bis
diceret. Dñi reduxi ad meorā vos
iā legisse mea dicta pauuora et
vobis scripsi Et hoc propt̄ gratiam
que data est michi a deo ut sim mi-
nister ih̄u xpi in gentibz Graciam
hic appellat sapiam quā p̄e oibz
ap̄lis accipere meruit ut b̄tus Auḡ.
dicit Ip̄t et de ministerio ap̄laty in
telligi. qd̄ ei gratis a deo collatū est.
Scripsi inquit vobis pauca ex pl̄ibz
que in corde meo firma habentur
p̄pter graciā sapie que michi a dño
ad hoc data est ut illā pro capari-
tate auditor̄ expendere sine etiā
ut ministeriū ap̄latus mei cōplere
in gentibz Sanctificas euāgē
dei r̄ sanctū esse demonstras p̄di-
cādo illud sine errore et mēdāno
s̄zq; v̄mēdo. et miraculis v̄tutū
testificādo gloriā pp̄riā nō querēdo
neq; pro lucris t̄p̄alibz her̄ oīa. sed
pro remuneratiōe vite eterne agēdo
Ille sanctificat euāgē sine sc̄m̄ demō-
strat qui absq; errore et mēdāno illud
p̄dicat. et qd̄ p̄dicat ore cōfirmat

miraculis. et exornat sc̄a cōuersatiōe.
et qui nō q̄rit suā gloriā sed dei. ut
fiat oblatio accepta gentiū accepta
r̄ ut gentiles offerantur deo pro me
in gr̄am actōe et sit ip̄a oblatio ama-
bilis ei et q̄ sanctificata p̄ baptisimū
p̄ passionē xpi et p̄ fidem in sp̄u
sc̄o r̄ p̄ gr̄am sp̄s s̄i Pontificū
est eū doctrine et p̄dicatōi operā
dare. et illoz est sacrificiū deo offere
Nā sicut in veteri testamēto p̄t̄ifex
sive sacerdos hostiā et oblationē quā
offerebat deo studiosē p̄uidebat ut
absq; macula esset. ita et qui euāgē
ānūnciant promdē debet ut neq; in
p̄dicatōe neq; in doctrina seu in ma-
gisterio aliq; culpa nascatur. ut sicut
iste hostie deo erat accepte ita sint et
auditores illoz in sacrificiū dei trans-
eūntes p̄uitates ip̄i p̄dicatores
egregiū doctorē et m̄gr̄m gentiū.
qui illos quos deo sua p̄dicatōe et
ministerio in fide obtulerat optabat
ut sine macula grauioris peccati
p̄manētes accepti essent deo Habeo
igitur gloriā paratā in xpo ih̄esu
ad deū Acsi dicit p̄ v̄tutes que sūt
in xpo ih̄u quas ego amplector
habeo michi gloriā paratā et honorē
maximū apud deū patrē Non eū
audeo aliquid loqui illoz verborū
que p̄ me nō efficit xps verbo et
factis r̄ nō audeo alia loqui et p̄di-
care nisi que michi xps inspirat
in corde Cūqd̄ eū op̄abatur qd̄q;
loq̄batur totū xps p̄ eū efficiebat.
sicut ip̄e alias dicit An exp̄mētū
q̄ritis eius qui in me loquitur xps
In obediencia gentiū verbo et fac-
tis hoc est idēto m̄sto ego in v̄bo
p̄dicatōis et factis miraculoz ut

gentes obediant euāgelio In virtute signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti. Signa appellantur in multis locis in quibus cum sit aliquid mirabile indicatur quoque per ea aliquid futurum sicut in sanatione filii reguli ostensum est domino dicente Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Per hoc enim quod visus miraculo sanitatis in filio illius permissi crediderunt. per visum illius cum suis significabatur quod paucitas iudeorum credituram esset in deum. Ecce signum quod utriusque in se continet. quiddam scilicet mirabile et quiddam futurum. At vero prodigia dicuntur quasi prodigia vel prodigia. eo quod aliquid in futurum timore ostendat quasi digito ostendendo. Signa autem et prodigia pro uno accipiuntur in loco hoc. miracula videlicet que per virtutem spiritus sancti operantur. Ita ut ab iherosolymis usque ad illiriam provincia in medio europe repleverim euāgelium christi scilicet omnes gentes et provincias. Illiriam provincia est ut diximus. Est autem finis asie et principium europe. Sic autem predicam hoc euāgelium. Cuius. Non ubi notatus est christus a predicatoribus siue ut in eum iam credent. ne super alienum fundamentum edificare. Non predicam iniquit ubi ubi christus iam esset predicatus et crederetur sed ubi penitus ignorabatur. ne super aliorum predicatorem et fidem ponere meam. Aplūs ergo ipse iaculatur fundamenta fidei et ipse erigebat principes. Illis utique predicabat de quibus olim predictum erat. Cuius non est annūtiatum de eo et de christo videbunt illum per fidem et qui non audierunt eum predicantem. intellegent per predicatorem apuloꝝ propter ad sui operis predicatōis impediebatur ab edificatōe verbi venire ad vos o romani. Non impediebatur a sathana sed ab

utilitate predicatoris ut finem ecclesiam fundaret asie. postmodum ad ceteras pergeret nationes. Nunc vero ulterius locum non habens variū a predicatione in hinc regionibus cupiditate autem habens veniendi ad vos. Ex multis iam precedentibus annis cum in hispaniam proficisci cuperem spero quod poterent videri vos et a vobis deducar illuc si vobis finem ex parte finitū fuerit. Videtur hec in archaia positū dicitur apud chorinthū civitate eius provincie quod vtiq; archaia vicina et coherens est macedonia in quibus locis degens cum singula queque peragrasset euāgelium predicatōis in hinc dicitur at finibus in quibus christus nondum fuerat predicatus et agnitio dei vniuersa repleisset. Designat iam adesse tempus quo desiderium suum debeat adimplere videlicet scilicet eos quos morabatur. Bene autem hinc quos non dum secundum carnem viderat et ad quos nondum in corpore aduenerat peritiam suam et retardationem moderatam pollicetur. desiderabilis enim suscipimus gloriam que cito metuumus auferenda securum vero negligimus quod nos diuiciis possidere credimus. Finis est cum delectatione et gaudio aliquid posside vel amplecti et videri. Nunc ergo scilicet antequam veniam ad vos proficiscar iherosolymam ministrare scilicet. Secos appellat illos qui pro christi amore omnia sua reliquerant aut venderat et precium illorum ad pedes apuloꝝ attulerat. Vel illos qui depauperati fuerat a iudeis non credentibus quos laudat in epistola ad hebreos inquit. Rapina inquit bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. De istis etiam dicit ysayas. Et qui recessit a malo eorum predeperat. Isti omnes qui propria reliquerant vel qui

expoliati fuerat qui sciam predicandi
no habebat ut ad predicandas gentes
possent ire erat in isrlm vacantes
ingiter in oronibus ac ieiuniis quibus
apli de singulis punitis et locis quibus
predicabat quiddam pecuniarum auri
argenti frumenti vestimentorum ac
prebat eis mittere satagebat maxime
in paulis qui pluribus gentibus pre
dicabat Un dicunt doctores quod aliqui
amplius quam tres aut quatuor modios
argenti eis mittebat. Probauerunt
etiam macedonia et achaya et san
et bonum visum est illis collectionem
aliquam facere nummorum in pauperes
sanctorum qui sunt in isrlm Macedonia et
achaya que et achaya vocatur a
qua et populi eius archai dicuntur
punitis sunt nobilissime grecorum sibi
adiacentes quas apud eos reple
uit. Placuit enim eis et debitores sunt
eorum. Tandem arreperat macedones
et achaii siue archai a sanctis qui
erat in isrlm ut eorum debitores essent
Tribus modis erant debitores eorum vel
quod eos in fide precesserat a quorum
apulis et predicatoribus erudiebantur
vel quod eorum exemplo et doctrina profice
bant. vel etiam quod unum fidei erant et
unum patrem deum habentes fratres erant
in fide. Omnes enim christiani qui fratres sunt
in fide debitores sibi sunt ut alter
alterius onera portet. Et et quanto
magis intelligi in hoc eos existere debi
tores eorum quod illi die ac nocte pro
salute istorum oronibus insistebat ut fides
christi in eis roboraretur. Quia si eorum
spiritualium bonorum participes facti sunt
gentiles debent et in carnalibus
ministrare eis. Huiusmodi erant
participes eorum quibus et debitores. Et

est sensus. Jam quod in spiritualibus rebus
illi prestat illis in supplementum
et quod in se non habent habent in illis.
Iustum est ergo ut in terra. pluribus
beneficiis eis subueniam. Hoc ergo
opus ministratois cum consummauero et
cum profecero et assignaueero eis fructum
hunc collectionem vobis munerum quia
eis mittit per me fideles proficiscantur
per vos in hispaniam. Congruum autem
dicit proficisci per romanos in hispaniam
quia eorum de achaya in hispaniam
in medio itinere roma habetur. Sic
autem qui veniens ad vos in habundancia
benedictionis christi veniam et spiritu
prophético afflatus talia cum securitate
dicebat. quod autem dicit in habundancia
benedictionis christi veniam tale est quod et
illud quod in exordio huius epistole
dixit. Desidero inueniens venire ad
vos ut aliquid gratie spiritualis impartiar
vobis ad confirmandos vos. In habun
dancia benedictionis veniam et in plenitu
dine virtutum ut mea predicatio quod
unum habetis in fide proprietatis et
virtute miraculorum que apud vos opera
vobis roborem in eadem fide et maiore
gratia christi in meo aduentu percipere
meream. Sic enim fecit quod veniens quod
illis deceret in fide in caritate et in
ceteris rebus spiritualibus suo aduentu.
O Desidero vos igitur. Supplementum
ego fratres romani per dominum
iesum et per caritatem spiritus sancti et per dilectionem
quam debentis habere erga deum et proximum
que per spiritum sanctum dantur fidelibus ut ad
iunctis me in oronibus ad deum et apud deum
ut liberer ab infidelibus qui sunt in in
deam et obsequium meum et ministerium vel
obedientie mee oblatio accepta fiat
satis ut veniam ad vos in gaudio per

voluntatem dei ut refrigeret vobiscum.
 Ille qui refrigerari qui calore solis
 vitur vel qui pugnando et luctando
 calefit atque lassatur. Et beatus apostolus
 fortiter pugnabat contra philosophos
 contra iudeos, contra hereticos. Ideoque de-
 siderabat ad tempus tam corpore quam
 spiritu requiescere. Unde ipse dicit quodam loco
 Si ad bestias pugnauit ephesi bestias
 ubi appellat philosophos et hereticos. Ideo
 autem exorabat ut romam suis orationibus
 ei subueniret quia timebat comprehendi
 dum veniret iherosolimam ab infidelibus
 iudeis et retrudi in carcerem vel occidi
 et non posset neque sanctis defendere ini-
 uriam et oblationem suam neque postmodum
 venire romam sicut in desiderio habebat.
 Hinc decurritur pontificum superbia et
 prelatorum atque principum et potentium
 huius seculi qui dedignantur exorare
 subiectos suos quatenus pro eis precibus
 orationibusque fideant. Si enim ille qui apostolus
 et pontifex erat omnium gentium omnique
 gratia spiritus sancti repletus non est dedignatus
 auxilium subiectorum expetere in
 orationibus, quatenus magis isti qui pleni sunt
 impunitate superbia omnique nefario actu
 non debet dedignari. Ideoque iurata
 dicitur est omnibus viribus. Deus autem
pacis sit cum omnibus vobis Amen. Deo
 pacis intelligitur sancta trinitas cuius
 misericordia reconciliatum est genus humanum
 et cuius dono pax et concordia datur
 cunctis fidelibus. Et satis pulchre in
 pace finiunt duobus populis in con-
 cordia reuocatis ostendens quod non
 nisi in pacifice deus pacis qui pacem
 prestat possit habitare. **Capitulum**

Quoniam autem **xviii**
vobis phebeem sororem
nostram non timere sed com-

in fide que est in ministerio ecclesie que
est cenchryis. ut ea suscipiatis in domino
digne sanctis. Hoc est sicut conuenit
 sanctis, siue ut quidam tradentes habent
 digne satis et habunde et humane. et
 assistatis ei et auxilium et subsidium pre-
 bete in quocumque negotio siue causa
 vni indiguerit auxilium. Cenchryis por-
 tus est chorinthi ubi erat ecclesia
 fidelium cui ministrabat phebes nobis
 huiusmodi matrona victa et vestime-
 ta utpote fidelissima in fide christi.
 Ergo tunc tempus quando apostolus ista epistola
 scribebat romam omnibus gentibus impa-
 bant. Et si quis nobilium perpetua causa
 habebat ex aliquo negotio siue ex
 oppressione aliorum siue ex priorum
 vel inceptorum ratione romam con-
 uenit ubi erat imperator et iudices
 causam. Potuit ergo fieri ut phebes
 matrona ob huiusmodi causam tunc
 deueniret romam. Quapropter precepit
 apostolus credentibus ut ei in omni negotio
 auxilium preberent siue in vestibus siue
 in victu vel in aliquo subsidio temporalium.
 Redditur causa quare talia precepit.
Et cum ipse assistit et ministrant atque
auxilium prebunt multis et innumeris
Salutate priscam et aquila adi-
tores meos in predicacione vestris et in
aliis operibus qui pro anima mea et
pro vita mea ut illa seruariet
suas requies supposuerunt periculo se
opponentes. Prisca est que et priscilla
 appellatur in actibus apostolorum et erat
 iudea genere uxor aquile iudei que
 quodam tempore dum iudei uellent apud
 chorinthum paulum occidere isti se in
 medio opposuerunt et liberauerunt
 eum. Unde et subdidit. Quibus non solum
ego paulus gratias ago pro hoc facto

110
sed et cuncte ecclesie gentium quibus
ego profui quia per meam predicationem ad
fidem veniunt. Iste est ergo aquila
et priscilla uxor eius apud quos
manebat paulus in epheso positus
quia eiusdem artis labori insistebat cum
et paulus structure scilicet tabernacu-
lorum que et scenofactoria ars appel-
latur. Sutores etenim erant et suebant
ex pellibus siue ex limtheamibus taber-
nacula et papilionibus in quibus
maxime sumram habitant. vende-
bantque ea que operabatur. indeque vivebant.
De hinc ergo ita legitur in actibus
apostolorum. Post hec autem descendens paulus
ab athenis venit ephesum. Et inuenit
ibi quendam iudeo nomine aquila poetico-
græce qui nuper venerat ab italia cum
priscilla uxore eius eo quod precepisset
claudius imperator discedere omnes iudeos
ab urbe roma eo quod sediciosi essent
adhesit eis. Et quia eiusdem artis erant
manebant in unum et operabantur
simul. Erant enim artifices tabernacu-
lorum ut diximus et sutores componentes
tabernacula ex pellibus uel cortinibus
lineis. Sed quæstio hic oritur cum in
actibus apostolorum dicatur sicut paulo
supra ostensum est quod apud corinthum
simul hospitabatur paulus aquila
et priscilla. quare in hac epistola ^{a corintho} eius
verba salutaria scribebat quasi in
roma degentibus. Que ita soluitur
quia pulsus iudeis ex urbe precepto
claudii corinthum isti duo venerunt.
inuisusque relicta libertate redendi
in morte cesariis reuersi sunt romam
ubi eos apostolus noster salutatur. horum etiam
domesticos et vernaculos salutatur
quos et ecclesiam appellat dicens.
Et domesticam inquit eorum ecclesiam

scilicet saluto. Salutate ephesum dilectum
michi qui est primitius asie. Hic
ephesum videtur primitius credidisse
ex asia unde primitium asie illum vocat
siue quia primitius omnium credidit siue etiam
quia magne dignitatis atque nobilitatis
erat. Idcirco autem istius mentionem
facit ut ostendat etiam nobiles ad fidem
venire ac per hoc iuraret primos ro-
manorum ad fidem. Salutate maria
que multum laborauit in domino. Officiu
scilicet predicatoris femine fuit ex usu progre-
di per domos. Nam in ecclesia non debebant
mulieres sed viri quia ipse apostolus hoc
prohibuerat dicens. Mulieres in ecclesia
taceant. Salutate andronicum et iuliam
coquatas in eos et cocaptiuos qui sunt
nobiles in apostolis qui et ante me fuerunt
in christo. Ut fieri ut secundum carnem
isti cognati fuerunt apostolis iudeis sicut
existentes. Et sunt exules effecti prope
sedem ob gratiam fidei sicut et paulus
qui appellauit cesarem. Crediderunt
autem ante illum in christum et nobiles
habiti sunt in apostolis et apud apostolos
duodecim. De quibus et illud intelligi
potest quod fortassis ex illis lex duobus apostolis
fuerunt et ipsi nobiles. Salutate eos
qui sunt ex aristoboli domo. Iste aristobolus
cognatorum intelligitur fuisse
fratrum in christo credentium cuius factum
sic probat ut eius discipulos sua salu-
tatione dignos ducat. Salutate
appellem probum licet quidam faciant
duo nomina propria dicentes ita salutate
appellem et probum non est illud sed
unum nomen est proprium cum adiectiuo.
Salutate inquit appelle probum et probum
in fide et laude dignum. Probum etenim
dicimus probatum et laudabile. Salu-
tate eos qui sunt ex narcaisi domo. Iste

uarissus ut in aliis codicibus uenit
 presbit erat tūc ipis Salutate rufi
electū in dño r promotū ad sacerdotiū
et matrē eius atqz meā p adoptionē
 amoris Hec mulier magna religioē
 pollebat. que apud aplm hoc donū
 pmeruerat ut mater ab illo vocare
 tur. Nō em̄ putandū est in istis sa
 lutationibus maniter fieri p singulos
 quosqz laudis et salutatioē differētia
 Cui em̄ scit qz xps loquitur in paulo
 certus est qz pro uite merito alius
 quidē probz dicitur ab eo. alius caris
 sing. alig laborās in dño. alius electz
 ut hic rufus de quo nūc sermo ē electz
 in dño Salutatū et mater illig. que
 et mater apli inducitur causa sume
 dilectōis Salutate inuicē in osculo scō
 r in osculo nō facto vel subdolo qli
 osculo tradidit uidas saluatoreē vel
 quali osculatur inestri alios causa
 inuidie qd osculū non castū uocat
 sed colubernū. Et est sensus Jam qz ego
 nō sū pūs ut uos om̄e possim osculāi.
 osculāmi uos inuicē mei amoris
 causa cū hāc accepertis epistola
 Ex hoc loco aliusqz sūbis mos tra
 ditus est ecclesie ut conuēntes fideles
 in ecclia ad audiendū uerbū dñi
 missarūqz celebratōem post orōnes
 osculo dilectōis suscipiat se inuicē Rogo
autē uos fr̄es ut obseruetis eos qui
 dissentiones et offendicula faciūt r
 declinatē ab illis qui discordias et
 iras mouēt int̄ uos Contra pseudo
aplos et iudeos nō recte credentes
 loquitur ista Huiusmodi em̄ hoies
 qui dissentiones generat int̄ uos
 discurrendo de domo in domū. adula
 tes quibusdā. et laudātes quosdam
 alios uero detrahētes et contitantes

uinū aduersū alterū p detractiones
 nō seruiūt xpo sed suo uentri. quia
 ideo adulatur alius. detrahētes alius
 ut possint suū uentrē implere. Et p
dulces sermones et benedictōes seducūt
corda inoerentiū Ad hoc inquit pre
 dicāt et dulces sermones adulatoris
 et benedictōis proferūt ut corda simpli
 ciū fratru seduce possint et inoerē
 tiam eoz auferre ualeant Destra
em̄ obediencia qua obedistis erō
uementes ad fidem in oem locū uic
potestatis diuulgata est hoc est qd
 in principio huius eplē dixit Gratias
 ago deo mea qz fides uia amūciat
 in uniuerso mūdo Gaudeo ergo in uo
bis o romani qz credidistis sicut et
ego sed uolo uos sapiētes esse in bono
 ut quiddā boni sapitis et intelligitis
 totū ope satagatis implere. Sapientes
autē in malo ut uicia et oia que
mala sūt uitens et cōtempnatis
 Sile est hoc illi dicto qd ad corinthios
 scribit dices malicia puuli estote
 sensu autē pfecti sitis. Ac si dicit alius
 uerbis Bonū sapite faciendo malū
ignorare uitando et ita in uobis
implebitur qd subsequitur Deus
autē pacis qui pacē amat et pacē
tribuit suis conterat sathanam sub
pedibus ur̄is Sathanas in lingua
 m̄a interpretatur adūsarius et pt
 signē in hoc loco dyabolū et uerone
 qui xpianis aduersabatur. Possung
 etiā et oia aduersa p hoc nomē
 intelligē que aie tendenti ad deū
 resistūt et adūsantur. Cūe exorat
 aplus conterri et subici ptāti illoz
Deus pacis cui pax placet cōterat
hoc qd cōtrariū est paci et dissen
siones opatur Et autē dicit sub

pedibus vel simpliciter accipiendum est
sub p[ro]p[ri]etate vel etiã in breui t[em]p[or]e et
velociter Salutat vos thymotheus
adiutor meus in p[ro]dicat[i]o[n]e et lucius
et iason et sossipater cognati mei.

Thymotheu[m] adiutor[em] suu[m] dicit om[n]i
q[uod] s[un]t cognatos suos appellat Equidẽ
de thymotheo plenissime fertur in
actib[us] ap[osto]lo[rum] q[uod] fuerit ex debent
filius mulieris vidue fidelis patre
gentili Ipe quoq[ue] ap[osto]l[us] dicit q[uod] p[ro]p[ter]ea
rogauerit eu[m] manẽ epheso vt denũ
taret quibusdã ne aliter docerent
neq[ue] attendent fabulis et genealo
giis infimis luciu[m] autẽ quidã ip[s]um
p[ro]hibent lucã esse qui euang[el]i[um] atq[ue]
ap[osto]lo[rum] scripsit Beatus em[en]d[us] apl[us] nõ
curat de p[ro]p[ri]etatib[us] nom[in]i pro eo
q[uod] soleant no[m]i[n]a interdũ sedm patriã
declinat[i]o[n]em interdũ etiã sedm grecã
romanaq[ue] p[ro]ferri Jason ipe est cuius
mentionẽ liber actuum ap[osto]lo[rum] facit

Sossipater fuit filius pirri beoensis
Salutat uos graius Iste est graius
cõceptus qui baptisatus est ab ap[osto]lo
sicut dicit in eplã ad corinthios Grã
ago deo meo q[uod] nemine vestru[m] bap
tisma nisi crissu[m] et graiu[m] Saluto
vos ego tercius qui scripsi hãc eplã
Tercius p[ro]p[ri]u[m] nomen est scriptoris
credentis qui ap[osto]lo dictante hanc
eplã scripsit Cui concessit apl[us]
suo no[m]i[n]e plebẽ romanã salutare
Et vocatur tercius no[m]i[n]e nõ numero.

Salutat vos erastus ciuitatis artha
rus Erastus artharus erat ciuitatis
corintho[rum] i princeps vel disp[en]sator
qui p[er]erat arthe vbi ponebatur cõsus
regis tributo[rum] et vectigaliu[m] Et aut
addit et quartus frater Quartus
p[ro]p[ri]u[m] nomẽ est sicut et tercius Tea

dñi n[ost]ri ihu xpi sit cu[m] o[mn]ib[us] vobis
Amen Gracia dicitur gratis data
Et no[m]i[n]e gr[ati]e debemus intelligere q[uod]qd
boni gratis p[er]cipiunt electi a deo.
fidem s[ed] spem caritate remissionemq[ue]
p[er]to[rum] Ei autẽ honoz in s[an]c[t]a s[an]c[t]o[rum]
qui potens est cõfirmare nos in
fide p[er]fecta et o[mn]i bono iuxta euã
gelia[m] meã viz ut sic sitis cõfirmati
q[uod] sicut monet euã[gel]i[um] q[uod] p[re]dico
et de quo vobis nichil desit Et autẽ
subdit sedm p[ro]dicat[i]o[n]em ihu xpi ip[s]um
est q[uod] et euang[el]i[um] q[uia] xps illud p[ro]di
cauit Sedm reuelat[i]o[n]e[m] misterii
taciti i absconditi t[em]p[or]ib[us] eternis
Eterna t[em]p[or]a intellige s[an]c[t]a mensa
que p[re]esserunt mudi exordiu[m] a cui[us]
exordio ho[m]i[n]i creato potuit reuelari
misteriu[m] s[an]c[t]e trinitatis et misteriu[m]
diuine incarnat[i]o[n]is passionis et cetera
talia Sed noluit tã venerabile miste
riu[m] o[mn]ipotens pater nisi paucis
molestere p[re]serti cu[m] homo neglecto
deo sibi se totu[m] et dyabolo cõcesserit
Igitur a t[em]p[or]ib[us] eternis q[uod] p[re]esserunt
creationem mudi et ut ita dicamus
ex eo quo mudi cepit esse tacitu[m]
ocultu[m]q[ue] fuit misteriu[m] sancte trinitatis
q[uod] nunc in aduentu xpi patefactu[m] est
ab ip[s]o xpo p[er] scripturas p[ro]phetaru[m]
qui de illo misterio aliqui apertis
aliqui obscuris p[ro]phetauerunt secundum
Verbi gratia Dixit moyses In p[ri]nci
pio fecit deus celu[m] et terra[m] et sp[irit]us
dei ferebatur sup[er] aquas Ecce trinitas
sed nõ nisi a paucis intelligebatur
Et dicit xps. Cu[m] venerit pater que
ego mittam vobis a patre Et alibi
Baptisate om[n]es in no[m]i[n]e p[at]ris et filii
et sp[irit]us s[an]c[t]i De i[n] natiuitate quare illis
dixit ysayas Ecce virgo concipiet et

pariet filium Natus est xps de uirgine.
 patefecit mysterium prophetice scripture
 De sepultura etiam illis dicit idem
 propheta Fuit sepulchre eius gloriu Sepul-
tus est xps patefactu est illud myste-
riu qd latebat Et uid plura. Surges
a mortuis aperuit sensu discipulis
ut intelligeret septimas Illis intellectis
et cognitis cognouerunt mysteriu ia
esse completu et manifestatu qd antea
latebat Concordantibus em et adimpletis
de xpo de conceptoe natiuitate morte
atq; ascensione mysteriis et ceteris
prophetias ueritatibus nulla rema-
net ia dubitatio quin p prophetas
patefactu sit mysteriu a seculis et p tem-
poribus eternis occultu Sedm preceptu
eterni dei qz precepit filius dei q uirg-
is sbe est cu patre et spu sco dicens Eutes
in mundu uniuersu pdicite euange
oi creature et baptisate omis in noie
patris et filii et spu sca. Ad obedientie
fidei in oibus gentibus i ut omis gentes
obediat fidei et euang eius. Et ego dixit
ei gloria et honor in secula manifestare
uoluit subiugens Soli sapienti deo
cogniti p ihm xpm i patre et filio et
spu sco. qui unig sbe sit. et qui in
trinitate unig est deus. Ideo aute dicit
cogniti p ihm xpm qz p illu est cogni-
tus et manifestatus deus pater et spu
sco mysteriu uis trinitatis. Sapient aut
deus na ex accidentia vel accidenti dono
sicut salomo aut aliqs homi sed con-
essentialit dicit sapient esse qz nichil est
ei aliud esse q sapientem esse. nec
sapientie esse q esse. Finit huius eple
in greco apertior habetur in quo scripta
est epistola. Na q dicit ei honor et
gloria et postea addit cu cu sufficit
qd pmissu habebat ei gla inuinito

me locutiois usus est genere. Et q
 dicit in secula seculor morem sacre
 scripture tenuit inmensitate tpm p
 hoc uolens designare. Et tale est assi
 dicet in oia futura secula honor et
 gloria sit omnipotenti deo. Amen aute
 idem subposuit qd est iuramentu
 vel affirmatio in lingua hebraica latine
 aute sonat uerum confirmaret oia uera
 esse que p totu textu huius epistole
 ab eo scripta sut. Deo gratias
Explicit epistola beati
pauli apostoli ad Romanos.

Incipit prefatio in eplam pma
ad corinthios.

Precepto dmi saluatoris
 admontus apostolus
 paulus uenit corinthiu
 que est metropolis
 ciuitas achaje punitie
 grecor ubi moratus est ano integro
 et mensibus sex. ibiq; instant pdica-
 uit euange in tantu ut pene omis
 eiusde ciuitatis habitatores ad fide
 xpi conuertet. Sed postq ipe discessit
 ab eis multi illoz seducti sut a iudeis
 et pseudo aplis. Et audiens apulus
 scripsit eis hanc epistolam ab epheso et
 misit p thimotheu uolens eos ad fide xpi
 reuocare. qui ad tempus ab ea recesser-
 rant et reliquos confirmare.

Incipit epla bti pauli apli
ad corinthios prima.

Paulus uocatus apulo
 ihesu xpi p uoluntatem
 dei subauditur pater
 De noie pauli in epla

ad romanos prout melius cognoscere
potimus auctoritate doctor dice studiu
m9. et quo ipse vocatus sit aplos In hoc
autē q dicit vocat9 aplos ihu xpi p
volūtatem dei p̄is ostendit vnā vo
lūtatem esse p̄is et filii Sicut em
vni9 sbe vni9 manifestatis atq; potēcie
sūt pater et filius ita vni9 volūtatis
existit. et qui vocatur a filio vocatur
a p̄e. sicut paulus p filiu vocat9 est
a deo patre Aplos i miss9 et legat9
qz legatōe euāgelii fructus est Cum
vbi9 verbis p̄citat pseudo aplos nec
non et iudeos qui dicebat illū nō
esse a deo vocatū aplm Et p̄steneb
frater in fide. in p̄dicatōe tñ non
apls Quare interponelat aplē nōia
discipuloz suoz in suis eplis Ob du
as causas siue ut maioris auctōita
tis essent scdm q dñs dixit in ore
duoz uel triū testiu fiet omē verbu
Ne aliquis dicet qz vni9 mandatio
ista excogitata sūt. siue ut cōplect
qd̄ ipse docebat dicens quoda loco Si
cui reuelatū fuit aliqd̄ sedenti prior
taceat Nā qm̄ dicebat eplās discipuli
eius aderat in p̄ntia Et si forte alio
illoz aliter aut alia reuelata essent
p spm̄ sc̄m q̄ qd̄ ipse dicebat qz idem
sp̄s sc̄s erat in discipulis qui et in
magistro sicut ab illo dicebatur ita
ponebatur in ordinē. nō in iudeis ma
gister bon9 discipulis sed in sp̄i nome
illis in exordio cū suo ponebat qui
quāda p̄ten ibi habebat Et̄ic dei q̄
est corinthi Generalit̄ ad oēm cr̄am
i multitudinē corinthioz scribit qz
carebat illi adhuc ep̄o cui sp̄aliter
scribebat Sanctificatis in xpo ihesu
i p̄ fide xpi ihu p̄ passionē eius p̄
aquā baptismatis Vocatis s̄is Non

ideo vocati sūt corinthi ad xpm̄ p
paulū q̄ sancti essent sed ut sc̄i fieret
sc̄q; vincerent Cū oibus qui inuocāt
nomē dñi n̄ri ihu xpi Sacerdotū est
inuocare deū pro salute ppli Vñ dicitur
in veteri testamēto Vos inuocabitis
nomen meū et benedicā eis Et in
psalmo Moyses et aaron in sacra
tib9 eius et samuel int̄ eos qui inuocāt
nomen eius hoc loco duplicit̄ potest
intelligi cū oib9 p̄ sc̄i sacerdotib9 qui
inuocant nomē dñi. vel cū oib9 iudeis
credentib9 et cū eis habitantib9 In oī
loco ipoz et n̄ro sc̄i salutē optinū
eis Scdm̄ Ambrosiū i cū iudeis
veris iugit et gentiles qz salus ex
iudeis est. vt in oī loco vbi gentes q̄
inuocāt nomē dñi n̄ri ihu xpi et
vbi iudei supramemorati sūt filiter
sunt om̄s in vnū Gracia vobis sit
i fides et remissio p̄toz et pax qua
reconciliamur deo p̄ passionem xpi
a deo patre et dño n̄ro ihu xpo Sp̄s
sc̄i p̄sona in suis donis accipitur in
remissione viz p̄toz et pax. quā p̄
illū nobis dimittitur p̄tā t̄p̄e bap
tismatis sicut dñs discipulis p̄misit
inquiens Vos aut̄ baptisabimini sp̄i
sc̄o Gracias ago deo meo i laudē
refero deo meo semp̄ pro vobis Cū
dixit apls Gracias ago deo i laudē
nō sine causa addidit meo Cū em̄
oīm creaturā vn9 sit p̄ naturā
atq; potēciā eo qz creator sit oīm
illoz. tñ deus p̄rie dicitur esse qui
merito fidei et iusticie. eius cultores
esse probātur sicut pauli apli alioz
aploz hinc dicitur ego sū de9 abrahā
deus ysaac et deus iacob p̄ gratiam
et vite meritū Et q̄re dicit gracias
se agere deo semp̄ pro salute illoz. cū

Dicitur xpm̄
p̄t̄ p̄ h̄c

75

nemo hominum semper possit intentus esse in orationibus aut gratiarum actionibus. Nam sicut in scripturis patrum legimus apertius ab hora prima usque ad quintam labori manuum insistebat. Ab hora autem quinta usque ad decimam predicationem operam dabat. Post decimam vero iter pauperum pauperum et peregrinorum hospitalitatem suam corporis utilitatem. In nocte vero orationem attentissime insudabat. Igitur propter nimiam assiduitatem qua per singulos dies et noctes deo gratias laudesque referebat. tam pro corinthiis quam pro omnibus quos christus acquisierat. dixit se gratias semper ferre pro illis. In gratia dei scilicet patris et in remissione peccatorum que data est vobis scilicet gratis a deo patre in christo ihesu hoc est per fidem ihesu christi. Illis enim timore largitur deus patrem gratiam suam remissione scilicet peccatorum quos veraciter cognoscit credere in filium suum. Gratia dicitur gratis data et non merito remissio peccatorum et fides gratia dei appellatur quia quiddam donorum habemus gratia dei est quam gratis nobis tribuitur nullis precedentibus meritis meritis. Quia in omnibus divites facti estis in illo hoc est in christo. In quibus rebus erant illi divites effecti. In fide in doctrina in divinitate linguarum in efficitia miraculorum. Iste sunt divitiae veteris et novi testamenti vel ut dicamus in omni sapientia et scientia sive intellectu veteris et novi testamenti. Sicut testimonium christi confirmatum est in vobis. Testimonium christi appellat evangelium in quo narratur testimonia natiuitatis christi miraculorum quae nec in passione resurrectionis ascensionisque eius ad iudicium. Ecce testimonia christi ante passionem

sua prodixit et omnia in sua morte confirmavit. Videamus unum testimonium ex multis et consideremus quod illud prodixit et quo confirmavit longe ante passionem suam dixit discipulis suis. Ecce ascendum iherosolimam et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis et cetera usque dum aut et tertia die resurget. Sicut omnia illo veniente iherosolimam consummata sunt. quia traditus est gentibus et prolato et a militibus eius illusus est et occisus et tertia die resurrexit. Unde dicit apostolus Sicut testimonium christi et evangelium confirmatum est in vobis. hoc est creditum est vobis et confirmatum in vestris cordibus quia omnia creditis vera esse quae ibi continentur ita ut nichil desit vobis in vlla gratia et neque in fide neque in doctrina neque in divinitate linguarum neque in virtute miraculorum. Quaestio oratur in hoc loco. Si corinthios divites erant in omni verbo et in omni scientia et scientia gratia erant repleti ut nichil eis desisset gratiae sicut in scripturis dicitur. Quare apostolus in subsequentibus huius epistolae locis dicit illos contentiosos esse et insuper addat ad veritatem verum dico. Ecce hoc modo solvitur. Sicut in omnibus ecclesiis duo sunt genera hominum bonorum malorum quae ita et apud corinthios tunc temporis erant. primum ergo apostolus a laudibus cepit et gratiarum actione alloquens eos qui in fide bonisque operibus perfecti erant habundantes divitiis spiritualibus ut ipsi semper in melius proficerent. sicut postmodum fortiter cepit redarguere illos qui in fide errabant dissensionibusque seminabant. more pitissimum medicum agens qui vultus sanare volens sed egrum

quæstio

soluunt

timidū esse cōspiciens diu palpat
sana mēbra subitox pcutit More
etiā arietis qui p̄mū hūiliato capite
incedit sed postmodū fortiter ferit
p̄mū em laudauit bonos. et deinde
p̄ussit malos. Verēdē etem mētes
nisi fuerit palpādo rephense ita ut
ex aliis rebz audiāt qd̄ in cōsolatōez
sinnāt p̄ uicēpationē durā p̄tina
ad despatōne cadūt Expectātibz
reuelationē dñi nri ihu xpi. Reue-
latio est manifestatio. Xps ergo mō
abscōditus est quodāmo et nō
apparet qz nō videtur a nobis nisi
mēte. Videbitur aut̄ in die

iudiciū qm̄ se māifestabit
oibus hominibz tā electis q̄
reprobis. sicut scriptura dicit p̄mo
p̄pheta p̄ scripturā Videbit oīs caro
salutare dei. Et tūc dabit electis
gloriā quā eis p̄misit et vitā sine
fine mansurā. Vñ apls alius dicit
Aortui inquit estis p̄cto et vitā v̄a
abscōdita est cū xpo in deo. Cū
autē xps apparuerit vitā v̄a tūc
et vos apparebitis cū ipso in glā
qz eritis sicut angeli dei in celo. Et
qz magis est silēs ei em̄g spū vide-
bimz eū sicuti est. Cū et cōfirma-
bit uos et roborabit in sua fide et in
bonis opibz vsqz in fine et usqz ad
diem mortis v̄e. vel usqz ad diem
iudiciū sine crimine nō dicit sine
p̄cto sed sine crimine et sine capitali
p̄cto qd̄ a regno celoz separant. Nā
nullus est homo sup̄ terrā qui faciat
bonū et nō peccet aut in verbo aut
in cogitatōe. Vñ iohes. Si dixerimz
qz petm̄ nō habemz nosipos decipi-
mz et veritas in nobis nō est. Et
aut̄ dicit cōfirmabit uos usqz in fine

hoc exposuit subnectens. In die aduētū
dñi nri ihu xpi qm̄ ipse veniet reddē
vnicuiqz scdm̄ opa sua. Dne aut̄ sūt
vocationes. Vna est que fit singulis
hoibz qm̄ ab hac vitā p̄ mortē cogit
transcūt. vocati a dño. Altera est
ḡnialis in die iudiciū qm̄ oīs tā boni
q̄ mali ad iudiciū vocabūtur. Et qm̄
in ista p̄ma vocatōe nūcūt deus
ōipotens bene laborātes. illos vtiqz
in scdm̄ nō vocabit ad hoc ut d̄pnet
cū reprobis qui audituri sūt. Itē in
ignem eternū. sed potiqz ut reminēt
cū electis quibz dicitur est. Venite
benedicti p̄ris mei p̄p̄ite regnū
qd̄ vobis paratū est ab origine mūdi.
In oibus em̄ vera pax apparebit. sicut
sequēcia manifestabit. Fidelis deus
p̄ que vocati estis in societate filii
eius ihesu xpi fidelis dicitur deo p̄
qz verax est et cōpletor sui sermōnis.
Promisit em̄ abrahe daturū se illi
terrā p̄regnatoris sue. et qm̄ in semē
eius benedicēde essent oīs gentes
et in xpo cōpleuit illud sicut nō certit
p̄misit nobis p̄ filiū suū regnū
celoz apparebit verax. vtiqz qz dabit
illud nobis si p̄māserimz in fide eius
societate h̄c scdm̄ b̄m̄ ambrosiū
fratritatē debemz accipere. Fidelis
inquit deus p̄ et verax qm̄ dabit
nobis oīa bona patrie celestis p̄ que
deū patrē vocati sumz in societate
et in fratritatē filii eius ihu xpi.
ut sumz fr̄es ihu xpi et filii eius nō
p̄ naturā sed p̄ adoptionē. p̄ filiū
suū vocauit nos ad fidē suā ut sit
ip̄e nobis pater et nos sumz fratres
filii eius. Cū tūqz em̄ in deū veracit̄
credit eiusqz volūtati obteperat
ip̄e vtiqz est frater dñi nri ihu xpi

non p^o naturā sed p^o grē adoptionē
 sicut ipse dicit in euā^o. Quia
 fecerit volūtate patris mei et cetera
 Et ad milites post resurrectionē Ite
 inquit mūnitate fratribus meis Obsecro
autem vos fratres mei ut idipsum di-
catis omnes et non sint in vobis scis-
mata. Hactenus laudauit illos qui
 permanserunt veraciter in fide. Amo-
 vero et ex hoc loco incipit redarguere
 illos qui diuisiones q^o scismata grē
 appellatur seminabant dicentes se
 potius filios hominum a quibus baptisati
 bantur. sicut sequētia manifestant
 q^o filios dei. Quia dicit eis ap^ol^os
Obsecro autem vos fratres p^o nomine dei
saluatoris p^o q^o saluati estis ut id-
ipsum dicatis omnes scis q^o ego dixi
sup^oius q^o filii dei estis. non dicetes
vos filios aliorum hominum sed dei. Sicut
autem p^ofecti in eodem sensu et in eodem
sensu q^o vni est et in eodem intellectu
manete que a me accepistis et dicit
te vos filios esse dei sicut dicebatis
quoniam a vobis distressi corpe. Significa-
ti et reuelati est michi ab hinc
qui sunt doctores contentiones esse apud
vos. Claret locus est. Et tale e^o arsi
 dicit ab hinc qui sunt antiochie
 aut aliquid tale. Ego sum quidem
pauli scis filius vel baptisate bapti-
satus. Apud corinthios emiserant
 heretici post discessu ap^ol^oi maxime hinc
 qui ex transiione erat iudei crede
 tes qui quoscuq^o baptisabat suos
 esse credebat filios baptisates eos
 in nomine suo. Et illi qui baptisabantur
 gaudebant se appellari filios esse
 eorum a quibus baptisati fuerat. Cre
 dentes vero qui erant fide et doctrina
 ap^ol^oi tenentes dicebat. Ego sum xpi

q^o utiq^o bene dicebat q^o sic est dicendum
 Sicut factum est quodam tempore q^o q^o exsur
 rexit donatus et nouator heretici q^o quos
 cuiq^o poterat ab ecclesia expellebat iterum
 rebaptisabat et dicebat suos esse filios
 et illi gaudebat se appellari donatis
 tas et nauacionos. Ergo ap^ol^os ut co
 perit talia geri apud corinthios scripsit
 eis ista q^o hic dicuntur errore quidem illorum
 ostendens. nota auctorum non prodes. Na
 luit enim in sua et aliorum fidelium personas
 ista transire q^o alios prodes ne de
 teriores efficerentur. Si enim ita esset ut
 illi volebant ut omnes a quo baptisati
 tur illig essent filii quasi eius baptisate
 baptisati. quot essent baptisatores
 tot essent baptisata cum vni sit
 baptisina xpi sicut vni deus vni fi
 des. Dominus etiam ihesus misterium quod dicitur tingedi
 corpa dedit fidelibus suis. gratia aut
 baptisandi et peccata dimitteendi nulli tri
 buit sed sibi proprie retinuit. sicut iohannes
 de eo dicit turbis. Ihesus vos baptisabit
in spiritu sancto. Et iterum. Ego inquit iohannes
nesciebam cum et nesciebam q^o potestatem sibi
esset baptisandi reseruatum. Sed qui
 misit me deus pater baptisare deus
 pater videlicet ipse michi dixit. Sup^o que
videris spiritum descendentem et manentem
sup^o eum hic est qui baptisat in spiritu sancto.
In tunc ergo retinuit sibi xpi potestatem
baptisandi ut sicut dimittebantur ei omnia
peccata qui a sancto et innocenti viro tin
gitur in aqua. ita et illi qui a patre
et scelerato tunc ut in nomine sancto tunc illud
fiat. exequitur enim baptisatis siue agentis
nec prodest nec obest illi in hac parte
qui baptisatur. Diuisus est xpi scis
si ita est sicut dicitis. Non affirmatiue
neq^o interrogatiue hoc est legendum
sed suspensa voce. Xpi ergo quodammodo

dicatur diuise esse qm honore et
gloria eius qua sibi ipse retinuit
heretici int se partuuntur diuide
tes eius baptismu. Sicut heretici diu
debat xpm qm aliqui dicebat illu no
veru corpus habuisse sicut manichei
quida no habuisse animam vt apollu
uariste. quida morem pre ut arrius
Aliquid paulus pro vobis crucifixus
est: s; no. Et est sensus In illig noie
debetis baptismi et illig baptisate
debetis crede vos posse saluari qui
pro vobis crucifixus est. Aut in noie
pauli baptisati estis. Et ponit ipe
pro oibus illis in cuius noie se dicebat
baptisatos esse Ideoq a se cepit ne di
cerent illi heretici Idcirco paulus phibet
ne aliqs dicat se mo baptisate
baptisatu et nostru filiu esse vt ipe
vendict sibi oem honore. Gracias
ago deo meo qd nemine baptisauit
vestru nisi crispu et quiu qui fuerut
pmicie arhane Baptisabat quide paulus
tamq minister no tamq ipa potestas
et idcirco gratulabatur ipe qd plimos
illoz no baptisauerat vt qd error sub
har re ceperat omni si ipe plimos
baptisasset multomagis ex eius noie
augeretur et diceret ego su pauli.
Baptisauit et stephane donu Nobilis
matrona extitit cuius familia bapti
sauit aplus. Veru vero ipsa baptisauit
an in ifidelitate pmaserit ignoratur
Non em misit me xps baptisare sed
euagelisare. Magis electus est vt e
uagelisaret qd ut ^{baptisaret} qd plus
q est euagelisare qd baptisare. Dis
em qui euagelisat pt et baptisare.
sed no ois qui baptisat ydoneus est eu
gelisare In epo omi ordinu dignitas
est. caput est em ceteroz mebroz. Et

apulus qui potifex erat omis gradus
ecclesiasticos in se habebat Ideoq et
baptisare et euagelisare poterat sed
maxime pdicatori insistebat sicut alii
apli. Alii vero discipuli eius baptisa
bant. Sic legimus qd petro veniente
ad domu corneliu postq cecidit sps
s; sup oem domu eius precepit eos
petrus a suis discipulis baptisari. In
pmordio em fidei omis fideles baptisa
bant et no solu viri sed etia mulieres
si qm necessitas iminebat. Sed ne tantu
mysteriu vilesceret et no recte a simplici
ribus impletur crescente nuio fidelium
p vnusas ciuitates et villas decretu
est a scis patribz vt tantu epi et plu
baptisent et si necessitas fuit dyacom. No
in sapientia verbi s; misit me xps
euagelisare vt no euacuetur crux xpi
et ut no amichiletur passio crucifixi
xpi. Heretici et philosophi pdicabat
in sapia verbi hoc est culto et politico
sermone ut placent suis auditoribus
et appareret docti. Vel etia ideo in sapia
verbi pdicabat qd ea que mundus et
amatores huius mundi et philosophi
huane sapie stulta putabant pdicabat
illi. Verbi gra. Natiuitate ex vigne
morte resurrectioneq q oia illi dene
gabant dicetes aliquid no posse gigni
nisi ex comixtione alterius semis et dei
qui sps est no esse hoiem factu. neq
filium dei mori potuisse sed quo voluit
apparuit et qm voluit recessit neq
surrexit qd no est mortuus. Ista oia phi
et heretici qd p huana sapiam pene
trare illa no poterat dicebat men
daciu esse et amichilabant passione
xpi. Sed apls pdicabat simplicibz
verbis xpm esse natu esse de vigne
mortuu et resurrexisse ut audiret

eius intelligere possent quod loquatur.
 Quicunque cum fide christi verbis vult ex
 ornare non dei gloriam sed propriam quod Verbum
eius crucis peccatis quidem stulticia est
hinc autem qui salvi sunt in nobis virtus dei
est. Quid est quod dicit verbum crucis. Crucis
 que manumata et insensibilis res est
 quomodo potest loqui verbum? Verbum crucis dicitur
evangelium et predicatio crucifixi christi in ipse
litate manentibus et non intelligentibus virtute
et sapientiam dei stulticia est filium dei cru-
cifixum. Credentibus vero et fide habentibus
qui per passionem eius sunt redempti virtus
dei est ipsa passio quod per illam merentur
salvari. Scriptum est in ysaya per dicitur
sapientiam sapientium. Non sapientiam quam
 ipse deus dat potest sine reprobat sed
 humanam quam ipsi homines sibi adveniunt
 deo permittente dyalenticam videlicet ceterasque
 artes per quas sperant se sapientes esse illa
 ad nichilum deducit et stulticia esse man-
 festat. Vbi sapientis? Vbi scriba? hoc ad
indeorum sapientes ad scribas videlicet et phari-
seos pertinet. Vbi inquisitor vel copositor
huius seculi? hoc ad philosophos gentium
 qui de sapientia conquirebant et de ceteris
 occultis et abditis rebus et de naturis
 creaturarum et maxime ad astrologos
 qui casu et moderate in signorum scilicet
 quorum ac lune et quorum planetarum dix-
 erunt omnia que in terris aguntur consistere
 et deum non curare de his que in terris aguntur
 neque de hominibus neque de animalibus. De
 his ergo dicit apostolus Vbi sunt moysi-
sentis et scribe indeorum et vbi sunt phi-
gentium et astrologi? In ecclesia nullum
habent locum. Nonne stultam fecit deus
sapientiam huius mundi? Idem nunquam non
fecit et demonstravit deus stultam esse
sapientiam amatorum mundi et philosophia
deum complevit ope quod illi denegabant.

Utique illi negabant non posse aliquid
 argui nisi ex commixtione maris et fene
 Deus omnipotens ostendit sapientiam illorum
 non esse veram dum filium constituit nasci
 ex virgine. Sic etiam resuscitavit eum
 a mortuis. licet illi negaret resurrectionem.
Ita quod non cognovit mundus et
amatorem mundi et phari per sapientiam suam
mundana deum patrem in dei sapientiam et
in filio qui est sapientia dei patris. Placuit
deus scilicet patri per stulticiam predicatois
et per predicatorem evangelii quam illi
stulticiam dicebant saluos facere crede-
tes. Sensu huiusmodi est. Quia sapientes
 huius seculi confidentes in sapientia humana
 noluerunt credere in christum qui est sapientia
 dei. neque in illo etiam noluerunt cognoscere
 deum patrem. vel quod noluerunt credere vera
 esse que in sapientia dei erant et in evangelio.
 permisit eos deus perire in sua incredu-
 litate et placuit ei per illam predicatorem
 quam illi putabant esse stulticiam saluos
 facere eos qui credere voluerunt. Quia uideri
signa petunt. In hoc quod credunt deo omnia
 possibilis esse querunt per signa quomodo
 illud factum sit de quo sermo agitur.
 Sic fecit abraham qui dixit ad deum in
 quo scire poteris quod daturus es michi
 terram hanc in possessionem? Sic gedeon
 et alii plurimi. Greci sapientiam scilicet huma-
nam querunt et philosophiam quod septem
liberales artes apud illos precipue
viguerunt. ideoque pro nichilo dicunt
simplicem doctrinam fidelium. Non autem
predicamus christum crucifixum iudeis quod
scandalum et risum et contumeliam
gentibus autem stulticiam. Apostolus
apostolus
 predicantibus mysteria humanitatis filii
 dei. videlicet quomodo natus ex virgine mirabilia
 multa fecit. quomodo iudei illum crucifixerunt
 innocentem. et quomodo ipse resurrexit et ascendit

ad eos scandalizabantur et iridebantur
iudei et iridebantur siue contendebant
dicentes nullo modo hoc esse verum ut ego
paret. ut ipse filium dei interfecisset
sed magnum quedam a eius discipulis
dicunt inuenta esse illa que in euange-
lio de eius resurrectione et ascensione referunt
que illi omnia denegant vera esse. Dicunt
enim inter cetera. Christus que vos dicitis
iam venisse per virginem nondum venit
quod nobis promissus est. Nec nascitur
ex virgine sed diuinitas resurgit et ipse
erit noster messias. Sicut philosophis
gentium stultum visum est ut filius dei qui
est auctor vite moreretur. Et dum ea au-
diebant predicare de christo que ratio hu-
mana et philosophorum sapientia penetrare
non poterat restricti. stulticia illa esse
dicebant. Ipsi enim dicebant virginem siue
femine viri non posse parere et resur-
rectionem negabant. Ipsi autem vocatis
iudeis scilicet ad fidem christi et gentibus et gen-
tibus sicut predestinatis ad vitam et credentes
volentibus. Christi dei virtute et dei
sapientiam scilicet predicamus esse. Christus virtus
dei patris est. quod per illum deus pater
omnia fecit. Ipse est etiam sapientia eius que
dicitur per salomonem. Ego sapientia ex ore
altissimi. propterea propterea innocencia
Et de qua patet ad deum patrem. Omnia in
sapientia fecisti et per filium. Ipse enim recte
dicitur sapientia et verbum patris quod per
et illum deus semetipsum manifestauit
hominibus. Verbi gratia. Sicut homo
per verbum suum manifestat voluntatem
suum. Dum ipse filius in euangelio dicit.
Pater manifestauit nomen tuum hominibus
quod nomen quod verbum est dei et quod stultum
ab hominibus putatur sapientius est
hominibus et humana sapientiam transcendit
Et est sensus. Et homines stultum putant

est ut deus pater omnipotens filium suum
ad passionem et ad mortem preferenda
mittet in mundum omnem sapientiam philoso-
phicam antecedit. Et quod ab ipso pene-
trari non potest stultum dicitur esse et nolunt
credere. non quod vere stultum est sed sapi-
entia est omnia sapientia mundana. Et quod
infirmitas est dei fortis est hominibus
quod illi putant et dicunt infirmitas esse
quod filius dei potuisset mori fortis
est omnibus hominibus et omni fortitudine
gigantum. Quomodo? Quia morte quam
gigantes non potuerunt euadere infir-
mitas crucifixi christi superauit. Quomodo
infirmitas dei quod illi dicunt esse infirmitas
non est infirmitas. quod infirmitas christi
magna est victoria. Superauit enim
demonum superauit et mortem. Videte
et considerate et in vobismetipsis pro-
bate uocationem vestram scilicet qua vocati
estis ad fidem christi. quod non multi super-
tes scilicet vocati sunt a deo ad fidem predi-
canda euangelii et cetera usque ad id
quod sequitur. sed quia stulti sunt mundi
elegit deus ut confundat sapientes
et piscatores et pauperes atque viduas
quos potentes huius seculi et philosophi stultes
deputabat et pro nichilo dicebant.
Et infirma mundi elegit deus ut con-
fundat fortia et ut medietes ostē-
dit et erubescere faciat potentes et potentes
huius seculi. Apolos appellat infirma
mundi. vel quod stulti videbantur sapi-
entibus huius mundi et infirmi in sensu
atque intellectu humano. Vel propter
infirmitatem filii dei quam predicabant.
Videamus quo per ista infirma mundi
ostendebat medietes et potentes et
fortes huius seculi et quo faciebat eos
erubescere. Predicationibus apostolorum infirma
humilitatis filii dei a pluribus contradicebantur

oia quasi medicas Et recipiebant
 apli sibi afferri mortuos duos vel
 quos vel etia amplius et du eos p
 innocencem filii dei suscitabat. appa
 rebant phi et potentes mundi medicos
 et illi veraces Et ignobilia mundi
 que sine noie dignitatis erat et co
 temptibilia Et de spicabilia elegit
deus aplos viz qui despectu habe
 bantur et ea que no sut s^z elegit
deus eosde s^z aplos qui nullig digni
 tatis vel utilitatis apud phos et pote
 tes huius secli videbantur esse. vt ea
 que sut destruet r ut illoz sapiam
 euacuet qui apud se aliquid vide
 bantur esse Et qre elegit infirma
 mundi et no fortia manifestat ex
 parte du subdit Et no gloriatur
ois homo in conspectu eius Sapientes
 et potentes no possunt gloriari. qz
 ab eo vocati no sut ppter sua sapiam
 aut diuitias nec habent sapiam
 diuinam aut diuitias spuales Apli
 no possunt gloriari. qz quidqd boni
 habent sine suis meritis a deo prece
 runt. et no pnt glari propter sapiam
 sua et diuitias se esse electos Et no
aut vos estis in xpo ihesu. Et ipse de
 patre estis qz ab ipso creati estis vel
 ex ipso estis in xpo r ex deo pre facti
 est vt in xpm credetis et firmi sitis
 in fide ihu xpi ppositi et dispositio
 dei pris fuit vt p xpm veritate et
 miam eius cognoscemus Cum sit ihu
xps factus est nobis sapia a deo pre
 Non debemus puerilit^r intellige filiu
 dei sedm diuitatem esse factu sed geni
 tu a deo patre ante oia secla licet sedm
 huamitate factus sit in vtero vrgali
 opere spe sci Sed ita est intelligedu.
 factus est nobis sapia a deo patre

r factu est ut nobis fiet sapia et nos
 faciet sapientes Tale quid nup^o habet.
 factus est unigen^o d^o in refugiu Et
 nichil est aliud nisi factu est ut in
 illo refugiu habem^o Et in pphetis
 libris factu est verbu d^o ad iohel
 et ad osee r factu est ut loqueretur
 verbu d^o ad iohel Verbu etem d^o
 non est factu sed genu Dicamus
 et alit factus est nobis sapia a deo
 patre et ille qui est genu ante oia
 secla factus est homo vt nos faceret
 sapientes Sili modo factus est nobis
iusticia qz nos iustificat et sanctificatio
 qz nos scos facit et sanctificat p baptis
 mu et redemptio. qm sanguine suo nos
 redemit. Et hoc qre? Et quemadmodu
scriptu est s^z in iheremia Cum glatur
in dno gloriatur In dno et no in se
 gloriatur qui bonu ome qd habet a
 deo se preuisse fatetur sine suo merito
 Deoqz no qrit gloriā pna et laude
 sed illius a quo qd habet accepit.

E ego cu venisse Et in
ad vos fratres sedm
no veni in sublimitate
sermonis r in facundia
eloquentie aut sapientie mundane qz
 nichil vobis p humana sapiam vo
 luto sermone pdicam. annucians
vobis testimoniu xpi. Testimoniu
 xpi est evange^o qz ibi sut testimonia
 incarnatois eius passiois mortis
 resurrectois ascensioisqz ad celos
 a et aduentis ad iudiciu Non em
iudicam scire me aliq me vos nisi
ihm xpm et huc crucifixu Et nichil
 est aliud. nisi nichil vobis pdicam
 nisi ihm xpm crucifixu Questio
 in hoc loco oritur cu in sequentibz
 dicit t^ondidi em vobis in p^onis qd

et accepit qm̄ xps̄ mortuus est ppter
peccata nra et qz̄ surrexit tertia die lo
ques de mysteriis hūanitatē eius qre
mō dicat nō alia p̄dicasse nisi ih̄su
xp̄m crucifixū Comprehendit oīa mys
teria p̄tinetia ad hūanitatē eius Ille
em̄ crucifigitur qui antea nascitur.
Ille sepelitur qui moritur. Ille r̄surgit
qui mortuus fuerat. Ac si dicit aliis v̄bis
Quia vob̄ ydonei nō eratis ad capi
enda alia mysteria dimitatis xp̄i licet
multa sapia in me esset iudicium
sue statui et decerni in mō meo ea
tūmō mysteria vob̄is p̄dicare que ad
hūanitatē ih̄u xp̄i p̄tinet et q̄ vob̄
penetrare possētis Et ego in iheru
sate f̄si corporis et timore mentis
et tremore multo mēbroz̄ sui apud
vob̄ o corinthi Forsitan ap̄le venies
corinthū infirmatus est corpe et time
bat nimis ne corinthi ab ip̄is p̄sēdo
ap̄lis decepti recederēt a rectitudine
fidei quā ab ip̄o p̄pererat. Vel alit̄
in infirmitate sensu fuit apud illos
qz̄ quodamō infirma videbatur eis
sapia dū ppter infirmitatē auditor
et tarditatē sensu eoz̄ nō māfesta
batur plenissime In timorē etiā et
tremore erat times inf̄ia ut dixim̄
ab hereticis et p̄sēdo ap̄lis. Et p̄di
catio mea s̄ nō fuit in p̄suasibz̄
hūane sapie v̄bis r̄ non p̄loso
phico et culto sermone p̄dicavi vob̄is
xp̄m ut vob̄ deciperē et deluderem
p̄ obscuritatē verbor̄ sicut p̄hi
fariūt. sed in ostensione sp̄s̄ et vir
nitatis r̄ in exhibitiōe miraculorū
que p̄ virtutē sp̄s̄ sc̄i op̄abar con
firmabā meā p̄dicatōem qz̄ quod
dicebā et p̄dicabam v̄bis mira
culis roborabā. et ostendebā verā

esse q̄ p̄hi vestri et p̄sēdo ap̄li non
poterat agere. Hec oīa idcirco faciebā
ut fides vestra nō sit in sapia hōm̄
hūana tūmō sapientia sed e in virtute
dei hoc est in virtute miraculorū
probetur Sapientia aut̄ diuinam
loquimur ut p̄fectos in fide et sensu
qui valēt eam capere P̄fectos h̄c
appellat ap̄los aliosqz̄ credentes qui
in tantū iā profecerāt in fide ut sc̄ri
essēt et adiutores in officio p̄dicatōis.
sicut erat thimotheus. titus. sostonēs
alioqz̄ plurimi Et est sensu Nōs quidē
habemus sapiam diuinā. sed vob̄ nō
potestis eam capere. neqz̄ tūc poteratōs
qz̄ adhuc paruuli p̄bam̄ esse in sensu
Sapiam vero nō hūis mundi r̄
mundanam sapiam nō loquimur qui
virtutē amatores hūis sc̄li. neqz̄ sa
piencia principū hūis sc̄li loquimur
r̄ phorū qui destruitur Cūo destrui
untur p̄hi et potentes hūis seculi.
p̄ mortem corpis rediguntur in pul
uerem. et destruitur sive am̄ilatur
eoz̄ sapia Destructus est plato et
aristoteles p̄ mortē. et eoz̄ sapientia
edocti dicebat nullo modo posse fieri
q̄ deus omnipotens p̄ ap̄los ostendebat
verū esse Verbi gratia Negabat
illi q̄ filius dei cēt natus ex virgine
sive femine viri. eo q̄ hūana natura
hoc nō admittet Dū p̄ imitatiōe
eiusdē filii dei ap̄li mortuos suscita
bāt euacuabatur et destruebatur
eoz̄ sapia et illi stulti reputabatur
Si ergo ap̄li sapiam hūana nō
loquuntur. quid p̄dicabāt Idem ap̄le
expōit Loquimur inquit dei sapiam
que abscondita erat in mysterio r̄
in obscuritate intelligēcie Sapiam
h̄c possumus duobz̄ modis intelligere

euangelium s̄c̄i x̄pi ubi inenarrabilis
 sapia latet vel q̄ melius est sapiam
 substantiale que est verbum dei patris
 que loquitur p̄ sapiam Ego sapia ex
 ore altissimi produm p̄mogenita Ista
 ergo sapiam loquuntur apli. q̄ ip̄a
 s̄c̄i sapia laquebatur p̄ ora cor̄ et ip̄a
 p̄dicabat illi Sed si abscondita erat
 quo laquebatur ea. Ubi v̄t̄ et p̄
tentibz huius s̄c̄i erat abscondita et
illud erat manifesta p̄ s̄c̄i p̄p̄m
Unde sequitur Quia sapiam i x̄pm
p̄destinavit deus pater s̄c̄i h̄m̄
tatem ante s̄c̄la in gloria nostram
in glorificationem nostra qui credimo
 vt p̄ illu redempti et iudicati a patre
 glorificari meream̄ adhuc. Ignorare
 oia s̄c̄la p̄destinavit deus pater hoies
 s̄c̄i sumendū a a verbo v̄t̄ c̄t̄ verus
 filius dei vt n̄c̄ p̄ illu glorificam̄
 Vn̄ apl̄s in epl̄a ad rom̄os ait Qui
p̄destinatus est filius dei in v̄tute Gen̄
Quia sapiam nemo principū huius
s̄c̄i cognouit Duplicat intelligendi
 s̄c̄i in hoc loco principes huius s̄c̄i i
 certaminibz iherosol̄. herodes. pilatus.
 scribe et pharisei sacerdotes q̄ iudeoz
 qui nō cognouerūt x̄pm esse filiū dei.
 videntes illū esse hoīem videntes illū
 fatigari sitire esurire et nō putabat
 esse deū vnde petrus Scio inquit fr̄es
 q̄ p̄ ignorantia hec fecistis sicut et
 principes vestri Quid ergo. Si p̄
 ignorantiam occiderūt serui filii dei.
 nūquid im̄mes sūt a patre. Absit
 vt pat̄r eis nō ascribatur quia p̄
 opera miraculoz poterāt cognosce
 opatorem q̄m nisi filius dei esset illa
 nequaq̄ fac̄e posset que nemo ante
 eū aliū fecit. et peccatū incredulita
 tis non haberet. Et quid sequitur Iur

autē excusationem nō habent de pat̄e suo.
 Et quōs deū esse nescierūt tū quia rem
 impiā faciebāt et iniustā. moientem
 dāpnantes nō erant nesci Ideoz rei
 tenentur. Alio modo principes huius
 s̄c̄i possim̄ intellige aereas p̄tates
 demones v̄t̄ p̄ hūc aerem discurre
 tes De quibz dicitur in epl̄a ad eph̄.
 Nō est nobis colluctatio aduersus
 carnē et sanguinē sed aduersus
 p̄ncipes et p̄tates tenebrarū harū
 cōtra sp̄ualia neq̄cie in celestibz
 Et de quoz p̄ncipe dñs ait Nūc
 p̄ncipes huius mūdi eiciantur foras
 Et venit p̄ncipes mūdi et in me incidit
 inuenit Quāuis eū marcus ewange
 dicit de demonibz sciebāt inquit illū
 x̄pm esse et ip̄a demonia scim̄ q̄ tū
 et filius dei. tū nō veracit poterant
 crede illū esse filiū dei videntes illū
 iterū post facta miracula esurire
 sitire fatigari Sciebāt illū quidē c̄
 promissū in lege sed nesciebant q̄
 p̄tatem quā tenebāt in hoc mūdo p̄
 illū essent amissari et q̄tate poterat
 esset futuris Quapropter subiungit
 apl̄s de vtroq̄ ordine principū Si
eū cognouissent s̄c̄i principes huius
seculi illū esse filiū dei nūq̄ dñm
glorie crucifixissent Dñs glorie
 verbū est dei pat̄r p̄ qd̄ glorificatur
 deus pater q̄ p̄ illud oia fecit Sed
 querendū est studiosissime si gl̄a dei
 pat̄r verbū eius quō ip̄e dñs glorie
 qui sp̄s est potuerit crucifigi. Ep̄s
 filius dei ex duabz substantiis cōsistit
 diuina s̄c̄i et hūana Diuinitas ergo
 verbi que genita est a deo pat̄e ante
 oia s̄c̄la a t̄p̄e conceptōis illius hoīis
 quē assūpsit in vtero virginali in
 eadē hoīe plenissime mansit et eadē

gloria et p[er]t[er] que erat in verbo cepit
habitare in h[um]ano h[um]ano et factus e[st] ip[s]e h[um]o
sed etia[m] deus est. Si enim v[er]bu[m] caro
factu[m] est et deus homo factus est v[er]bu[m]
et homo deus factus est. Et in hoc
diligentissime attendendu[m] q[uo]d licet
iudei et principes h[uius] s[an]c[t]i de[um] p[er]se-
querentur tam[en] in forma serui cruci-
fixus est ip[s]e qui erat d[omi]n[us] glorie
et d[omi]nitas ip[s]assibilis mansit. Videa-
mus ex hoc aliqua[m] similitudine[m] p[ro]p[ter]
lante[m] sole[m] et clara[m] lapide[m] fide[m]
radius et splendor eius illustrat
et p[ro]fundit arbore[m]. D[omi]n[us] ergo adu[m]
eandem arbore[m] h[um]an[us] in p[er]secutionib[us]
incidenda[m] nu[m]quid erigedo et depo-
nendo secures incidit radiu[m] solis
licet arbore[m] incidant. Sic v[er]bu[m] q[uo]d
sicut ip[s]assibilis manet radius solis
licet semp[er] videatur ferri sup[er]
arbore[m] qua[m] illustrat ita illa
d[omi]nitas que o[mn]ia implet ip[s]assi-
bilis mansit q[ui]bus que[m] replebat
in cruce passione[m] sufferret.
Multa possunt ex hoc dici sed
ista pauca dicta sufficiant
tenentes firmissime q[uo]d si d[omi]n[us] d[omi]n[us]
xp[istu]s esse filiu[m] dei cognouissent
qui est d[omi]n[us] glorie et maiestatis
p[er] que[m] deus pater glorificatur
nequaquam ad crucifigendu[m] eu[m]
iudeos ac milites rom[an]oru[m] comp[el]-
lerent. Ipsi enim illu[m] crucifixeru[n]t qui
ad crucifigendu[m] suaseru[n]t. Et ipsi iudeo[rum]
principes et milites nequaquam coru[m]
suasionib[us] obediret ad hoc ut eu[m]
crucifigeret si filiu[m] dei esse verant
crederent. Sed sicut scriptu[m] est in y-
saia q[uo]d oculo[m] corporis non vidit
q[uo]d no[n] est corpus neq[ue] color neq[ue] aurib[us]
corp[or]is audivit q[uo]d no[n] est sonus nec in

cor h[um]an[us] h[um]ana sapientis. Ascendit
q[uo]d cor et intellectus h[um]an[us] illuc debet
ascende[re] que p[re]ma p[ro]curant deus
p[er] sp[iritu]m s[an]c[t]u[m] h[um]an[us] qui diligit eu[m] et
qui no[n] offendit eu[m] corde verbo et
ope. Nobis ap[osto]lis et credentib[us] in se
revelavit deus p[er] sp[iritu]m s[an]c[t]u[m] suu[m] et
p[er] sp[iritu]m s[an]c[t]u[m] q[uo]d non revelavit demo-
nis neq[ue] p[ro]ph[et]is h[um]ana sapientib[us].
Sp[iritu]s enim s[an]c[t]u[s] qui est in nobis o[mn]ia
scrutatatur et o[mn]ia secreta inuestigat
non solu[m] secreta cordiu[m] sed etia[m]
profunda s[ed] mysteria dei et p[ro]funda
eius q[uo]d v[er]bu[m] s[an]c[t]u[m] est cu[m] patre et
filio. Quis enim scit h[um]an[us] que sunt
in corde h[um]an[us] nisi sp[iritu]s h[um]an[us] qui in
ip[s]o est. s[ed] nullu[s]. Et est sensu[s] s[an]c[t]u[s]
ent[is] que sunt h[um]an[us] nemo novit nisi
sp[iritu]s h[um]an[us] in ip[s]o est. ita nemo novit
que sunt dei nisi sp[iritu]s dei. et tu iude-
us sp[iritu]s s[an]c[t]u[s] revelare dignatus. Nobis
aut[em] ap[osto]li et credentes non sp[iritu]m
h[um]an[us] mundi accepimus et sp[iritu]m d[omi]n[us]
tionis et sp[iritu]m p[ro]phetia[m] sed sp[iritu]m s[an]c[t]u[m].
Et in doctrina sp[iritu]s loquimur. id est
simplici sermone. Et sicut sp[iritu]s s[an]c[t]u[s]
nos docet interiori cu[m] miraculorum
virtute sp[iritu]alib[us] v[er]bis qui possunt
penetrare que dicimus sp[iritu]alia myste-
ria co[m]m[un]iter. Et t[ame]n sic q[ui] carnatu[m]
bo d[omi]n[us] co[m]m[un]iter mysteria. Quia
h[um]o no[n] p[er]cipit ea que sunt sp[iritu]s
dei et quod gratie crucis xp[istu]s co[n]ferat
credentib[us]. Animalis ho[m]o d[omi]n[us] qui sp[iritu]m
dei non habet. qui licet ratione distet
a pecore. ip[s]a r[ati]o no[n] bene utitur.
q[uo]d no[n] putat aliquid esse post morte[m]
sed ritu[m] animalu[m] versatur. Ideoq[ue] animal
est q[uo]d s[ecundu]m ho[m]inem sapit. quippe et
animalis dicitur ab anima. animalia
carne. eo q[uo]d totus co[n]sistit ex anima et corpore

Stulticia est em̄ illi sc̄z. q̄ audit de
mysteriis dei quia nō potest intelli
gere. q̄ sp̄ualit̄ exōnatur. i. discit̄
et diuidicatur. dū nō p̄t intelligere
q̄ audit nec vult credere a sp̄ualibz
viris diuidicatur et cōdempnatur.
P̄hi humana sapientes et h̄erici ap̄
apud corinthios degentes vt faciliq̄
nōs auditorz p̄uere possent et a
rectitudis statu deit̄ sua praua dog
mata honesto sermone poliebāt. Ideo
p̄ dixit parūp̄ sup̄ius. nō loquim̄
nos in verbis doctis huane sapie
Dicebāt em̄ culto sermone q̄ huana
natura nō receperet ut deo icōprehē
sibilis et icōcorporeus homo fieri posset
nec esse credibile vt virgo hoīem sine
semine virili conciperet. vt post partū
virgo esse posset. nec posse fieri vt
homo post mortē de puluere terre
resurgēt. Et alia luculentissio sermōe
proferebāt ne credatur stultū esse
q̄ dicebāt. Ideo q̄ ip̄i p̄ huānam
sapiam penetrare nō valebāt. **Sp̄ua**
lis autē vir diuidicat oīa r̄ discernit
et probat oīa que audit videt et
cogitat quid sit verū et falsū. quid
sit bonū et malū et cognoscat vera
esse q̄ predicamus. v. vel discernit oīa
genera hom̄ carnaliū. **Ipsē** autē a
neminē iudicatur. r̄ neq̄ a sp̄ualibz
viris suis s̄libz neq̄ a deo dāpnatur
vel rephenditur. **Vnus** em̄ cognouit
sensū d̄m̄ aut quis instruat eū r̄
quis hom̄ p̄t intelligē et penetrē
intellectū et sapiam d̄m̄ qui oīa
fecit. **Quis** s̄z homo instruat et do
ceat sine corrigat ip̄m̄ deū. et dicat
hoc et illud nō bene fecisti. ita debes
corrigē illud et ita meliorare istud
s̄z nullū. **Insuper** magnificauit et

laudant sensū d̄m̄ et intellectū eiq̄
atq̄ potenciā si cognouerit ab illo
oīa esse facta dices eū cūcta sapiēt
fecisse. **Nōs** autē sensū xp̄i habemz
r̄ intellectū xp̄i habemz et sentimz
vera de illo p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ illūiatū qui
oīa nouit eū p̄c̄ et filio. Et est sensū
Ideo q̄ nemo p̄t penetrare intellectū
et sapiam dei nisi ip̄o donate. Idcirco
debet nemo dubitare quin ista vera
sint q̄ dicimz de naturitate et huā
nitate xp̄i q̄ nos sp̄m̄ sc̄m̄ habemz.

Non potui vobis **Capitulum**
loqui q̄si sp̄ualibz **tercū**
tanditate sensu vestri nō
mei p̄peditis. **Necdū** em̄ poteratis
s̄z mysteria diuinitatis xp̄i capere. Et
ne illi dicent mō possimz subdit
nec nūc poteratis. in futuro t̄m̄ d̄m̄
donate poteritis. Ideoq̄ q̄ nō potē
tis capere alia. **Iac** vobis potū dedi
nō escam. r̄ simplice doctrinā de
huānitate xp̄i. **Nō** solidū verbū de
diuinitate xp̄i et mysterio t̄m̄tatis. **Tū**
sit ut vos zelus r̄ inuidia et cōtēcio
de varis baptismatibz. **Dū** dicit
vno. ego sū pauli baptisate bap̄ti
satis et eiq̄ filij sū. **Aliq̄** ego ap̄llo.
nōne hoīes estis. r̄ carnalit̄ sapitis
fidelū ap̄loz nōia pro nōibz falsoz
ponit ob causā supra memoratam.
Quid ergo est ap̄llo. **Quid** vero
paulo. s̄z nichil cōparatōe xp̄i. et
exponit ip̄e quid sint **am̄isari**
inquit eiq̄ em̄ credidistis. Ideo nō
possimz dimittere pctā in baptisate
q̄d xp̄s sibi p̄prie retinuit. **Ille**
ergo instruat qui recte p̄dicat.
Et vntimz sic cōuenit instrare
sicut deus mysteriū dedit. **Ergo**
plantam p̄dicado fidem in vobis

apollō rigauit et baptizauit et
vixit corpa Deū autē incrementū
et augmentū dedit michi p̄dicādi
Et apollō vixit corpa sed deū p̄tā
dimisit Deū oīa ex se et a se habē
bat. nos autē ex illo et ab illo Neq̄
qui plantat et p̄dicat neq̄ qui bap
tizat est aliquid cōparatōe dei q̄
nō potest neq̄ fidem infundere neq̄
p̄tā dimittere si deus auxiliū non
dederit Cui plantat et qui rigat vni
sūt et vniq̄ dei iustit̄ et seru sūt et
vniq̄ nature. et q̄ homo iste et hō ille
In p̄sonis quidē duo sūt. sed in natia
et officio vni. Vniq̄quisq̄ p̄p̄iam
mercedē accipiet sc̄dm suū laborē et
qui p̄dicat maior est et qui baptizat
minor est. Sicut intelligitur de oībus
hōibz. q̄ vniq̄quisq̄ sc̄dm quantitātē
laboris accipiet quantitātē muneris
Dei em̄ sumz adiutores. In greco
melis habetur Dei op̄is p̄cipēs
sumz Deū op̄atur fidem in p̄dicatōe
et soluit p̄tā in baptisate huius
op̄is participēs et adiutores sūt
qui p̄dicat et baptisandoz corpa
mergūt Dei agricultura est. Ager
est hic mūdoz et eoz habitatores
quoz corda excolit p̄ p̄dicatores
suos. Nā sicut ager vomere et li
gone excolitur a cultore. ita et vo
mere p̄dicatōis excolitur corda
auditorū ut sementē fidei et p̄dicatōis
recipiāt et fructū bonoz op̄erū red
dant Dei edificatio est. quia vob̄
ip̄e edificat in fide sua p̄ nostram
p̄dicatōem. vel edificat vt ip̄s in
corde retineatis Sc̄dm gratiā et sc̄dm
sapiām que data est michi p̄ oībz
ap̄lis vt sapiens architectus fuda
mentū posui Architectz d̄r p̄ncipēs

instructura domz Sapiens architectz
est qui eius a quo edoctz est volūta
tem et auctoritatē imitatur sicut p̄m̄
lus fecit xpi doctrinā imitatio nō
alia p̄dicans q̄ que ab ip̄so p̄cipie
bat et in mēte videbat. Vel sapiens
architectus est qui sup̄ aliud fuda
mentū nō ponit suū. ne sit infirmū
sed sup̄ vniā terrā. Sicut paulz vt
sapiens architectz fundamentū posuit
q̄ corinthiis ip̄e p̄m̄ p̄dicauit
Nullz em̄ ante ip̄m fundamentū fidei
in illis locauerat. Alius autē. aut
bonz aut malz edificator vel op̄ator
videat et cōsideret quō sup̄edificet
vt sc̄dm firmitatē fidei siue fuda
menti procedat parietes et bona
op̄a fundamentū aliud nemo p̄t
ponere p̄ter id qd̄ positū est qd̄
est ihesus xps fundamentū appellat
in hoc loco fidem xpi ihesu. Que
bene fundamēto cōparatur. q̄ sicut
in domo p̄m̄ fundamentū ponitur
ac deinde parietes eriguntur ita
p̄m̄ fides collocanda est in cordibz
auditorū. ac deinde bona op̄a debēt
surgēdo apparē. Et sicut domz sine
fundamēto si fuerit. vel si fundamētū
infirmū et nō solidū habuerit
nō p̄t consistē vt nō corruat ip̄ul
sa a ventis et ymbribz. ita op̄era
nō p̄t esse bona neq̄ deo accepta
sine fide p̄fecta. q̄ sine fide ip̄ossi
bile est placere deo. Et sicut domz
firmū fundamentū habens in mota
p̄manet ita quiq̄q̄ verā sinceris
simāq̄ fidē habuerit n̄t aduersa
et prospera huius sc̄li firmiter p̄ma
nebit. q̄ iustus ex fide vixit. Sed
sicut fundamentū sine structura
parietū nichil utilitatis habet. ita

quicquid fide sine opibus habetur
videtur. nō ideo pfecto habebitur.
qz fides sine opibus mortua est. **Quia**
propt exornāda est bonis opibus
ut qd credimo corde cōfitemur ore
bona opa sectādo studeamus decorare
Fundamentū aliud nemo phozū
nemo pfecto aploz. nemo heretoz
pt ponere pzet id qd positū est
quod est xps ihs. qz aliū deū nō
p pt pdicare q illū quē nos pre
dicamus. neqz aliā fidē nisi quam
annūciamus. et q in cordibz nrīs est
fides ihu xpi. Bene autē dicit ihu
xpm fundamentū esse. qz quicquid fide
eius habet in illoz vtiqz corde ha
bitat ipse. Ideoqz nemo pt aliud fun
damentū ponere in cordibz fidelīū
q fundamentū fidei xpi. Et si aliam
fidē ceperit pdicare. a fidelibz nō
recipietur. Et si aliquis illū doctrinā
et erroz suscepit iā nō erit fun
damentū. sed potius destructio domo.
**Si quis autē supēdificat sup funda
mentū hoc r sup fidem xpi aurū
r doctrinā scām et rectū sensum
argentū r eloqā dīna de qbz dicit
ps. Eloqā dīni eloquia casta ar
gentū igne exāiatū et lapides p̄cio
sos r diuisa grā virtutū. qm sicut
lapides boni insolubiles sūt ab igne
ita et illa eternalit pmanēt non
cōsumētur ab igne in die iudicij. Si
quis autē edificat lignū ferum
stipulā r malā doctrinā et praua
opa. **Unde** utiqz opus manifestū erit
in die iudicij. Sicut ergo p aurū
sensū pfectū. p argentū eloquia
incorrupta. p lapides p̄ciosos q ab
igne nō liquefiūt virtutes intelli
mus. ita p lignū ferū stipulā praua**

doctrina et mala opatio accipi pt
Alit p aurū et argentū et lapides
p̄ciosos possung intelligē bona opa
virtutesqz pclaras. **P** lignū vero
ferū stipulā leuia petā. sicut est
otiosus sermo. **V**rsus inhonesty et cetera
talia. **P** plūbū vero et ferrū atqz
stagnū sicut sūt doctores addunt
grauia et immissima petā que a
regno celoz separāt. **I**gnis sicut
aurū et argentū et lapides p̄ciosi
igne probātur et tū nō cōsumūtur
ita in die iudicij qui habuerit bona
opa et bonā pdicationē. licet pigne
transiat. tū nullā penā neqz lesurā
sustinebit. **Q**ui vero habuerit leuia
petā trāsendo p igne cōprobātur
qz illa cōsumuntur ibi sicut ferū
vel stipula siue ligna cōburnūtur
ab igne. tū ipsi nō remanebūt in
igne. sed mūdati et probati ascēdet
ad dnm. **E**t qui habuerit grauia
petā que a regno celoz separāt
et **ap̄plūs** cōmemorat alibi m̄gens
adulteriū fornicationē homicidiū
et cetera talia sicut ferrū et plūbū
siue stagnū liquefiūt quidē p igne
sed nō deficiūt ita illi ponde petoz
grauati remanebūt in igne et
sustinebūt nō deficiendo. **D**ies em̄
dñi declarabit r dies iudicij et
vindictē dñi manifestabit oīa opa
hōm. **Quia** in igne reuelabitur
r cū igne manifestabitur ipe dies.
Tradūt doctores q quātū spaciū
aeris occupauit aqua in diluuiō
que in oēs mōtes trāscendit et
ut p̄hi definiūt usqz ad circulū
lunę puenit tantū spaciū occu
pabit ignis in die iudicij in quo
p̄babitur electi sicut aurū. et

40

et quorunda leuia petra consumetur.
Ipsius ibi remanentibus Dicit etiam b[eat]us
effren. quia tantus tunc terror inadet
omnes in die illa et bonos et malos du[m]
viderit infernu[m] ardente. et d[omi]n[u]m ih[esu]m
x[p]m cu[m] maiestate et gloria venente
ad iudiciu[m]. ut nisi ia[m] imortales esset
effecti itez moreretur. Cuius timore
etiam leuia petra sc[or]u[m] purgabitur
sicut d[icitu]r. Videtes angeli purgabitur.
Angeli hic appellatur electi. Et vniq[ue]
cuiq[ue] opus quale sit vtru[m] bonu[m] vel
malu[m] ignis ille probabit. Si cuiq[ue]
opus manserit q[uo]d sup[er] fidei fundamentu[m]
edificat. mercede[m] eterne r[ati]onib[us]
accipiet. De illis modo loquitur qui
edificat sup[er] fidei fundamentu[m] bona
opa. que designatur p[er] auru[m] et la
pides sine argenti. q[uo]d q[uo]d manebit
q[uo]d no[n] consumetur ab igne sed potius
probabitur. sicut probatur auru[m]. Si
cuiq[ue] opus arserit in igne. et illu[m] q[uo]d
leuia petra habuerit que velut sti
pula consumetur detrimetu[m] patiet[ur].
et penas sustinebit du[m] ceperit illa
probari et consumi licet ipse no[n] peccat
sicut sequencia manifestant. Ipse aut[em]
saluus erit. sic tu[m] q[ui] p[er] ignem. se
transiens et ab igne purgatus et
expians. Na[m] et in hac vita electi
aduersitatibus et infirmitatibus pro
batur in modu[m] aurum et argenti.
velut ab igne. sicut tres pueri et
s[an]c[t]i martires. necno[m] etiam et b[eat]us job.
Qui vero leuia petra attrahit pur
gantur ab illis. q[uo]d tribulatoibus
incenduntur in hoc seculo vel alia
afflictioe oronibus q[ui] bono[rum] homi
expiantur. Tame[n] q[uo]d sine illicito
amore no[n] habuit vniq[ue] sine vete
dolore no[n] perdet. Cui vero plubu[m]

†
†
Vel post morte[m] in igne purgatorio

coarctauerit sibi pleriq[ue] in hoc seculo
incipiunt cruciari et ex parte pati
que in futuru[m] plenig[us] passuri sunt.
Mesatis q[uo]d q[ui] templu[m] dei estis. et
habitatio sp[irit]us sc[ilicet] sc[ilicet] et q[uo]d sp[irit]us dei
sp[irit]us habitat in vobis. A t[em]pore bap
tismatis incipit habitare sc[ilicet] sp[irit]us
in vobis. et templu[m] illu[m] su[m] om[n]i
angeli et om[n]i iusti. Si quis autem
templu[m] dei violauerit. et si quis sc[ilicet]
corruptis peccatis vel alios praua
doctrina sicut pseudo ap[osto]li vel que
libet prauo suo exemplo disperdet
illu[m] deus de numero fidelium suoru[m]
et cet[er]u[m] electo[rum] sicut latro vel homi
cida sine sine quilibet reus a bonis
sententia iudicis diuiditur et manibus
toro[rum] in carcerem mittitur. Templu[m]
dei. et templu[m] sp[irit]us sc[ilicet] patris et filii
sancti est q[uo]d estis vos. Ideoq[ue] no[n] de
betis illud violare. fideles alloquitur
in quibus deus p[er] fidem et dilectione[m]
habitat. Nemo vos seducat. et nemo
falso[rum] homi[n]u[m] blandiendo decipiat
vos. Si quis videtur ^{uice} uos sapienter
esse in hoc seculo. et apud sc[ilicet] h[ab]ere
Stultus fiat. et stultu[m] deponat
temporale sapiam deponat illam
ut sit sapiens apud deu[m] in futuru[m]
Hoc duplicat[ur] potest intelligi et dist[ingu]i
q[ui] hoc modo. Si quis uult h[ab]ere
vera[m] sapiam. hic dist[ingu]e in hoc
seculo stultu[m] fiat. et hoc credat de x[p]o
q[uo]d sapientibus huius seculi stultu[m] videtur.
Aliter si quis videtur sapiens esse in
hoc seculo et submerendu[m] stultu[m]
fiat ut sit sapiens apud deu[m] qui po
tuit agere q[uo]d humana sapia denega
bat. Sapia huius mundi est qua negat
deus absq[ue] conu[er]te filiu[m] genuisse. Et
cut scriptu[m] est in job in v[er]bis eliphaz

Comprehenda sapientes et medares
 openda sapientes phos viz in astucia
 cor cu filiu meū ex virgine nasci
 ferio Memo vrm o corinthin
glorietur in hoibz vt illig noie se
 velit appellari a quo baptisatus est
 sicut donatiste a donato et appollina
 riste et mamthei Dia em vestra sut
Si vos dei estis oia dei vestra sunt
Sue oia? Sive paulg sz mster
vester. sive cephas mster vester est
 no dñs forstam veniens roma petro
 p corinthios trāstū fecit Sive mūdo
 sz vester est. qz ppter vos facty est
 vt vtrūqz bene hñs que in mūdo
 habetur. et ut credatur illū p vrbū
 dei esse factū Sive vita sz pñs
 in qua oportet bonū operari vñ est
 in hoc qz in vestra ptate est vñ
 pro dei noie illā velitis ponere Sive
mors sz vestra est. vt si velis pro
deo moriamū tñalit ut viuatis eter
naliter Sive pñcia sz bona et
cōmoda vestra sut vt paupibz ea
distribuatīs a quibz recipi mereamū
et de cetero viuatis nestram Sive
futura gaudia vñ sut vt bene
cōuersantes in hoc sclo ad ea possi
denda quāqz pueniatīs Dia em q dixi
et q facta sut. vñ sut ad vestram
dignitatē et utilitatē creata sut. Vos
autē xpi. sz seui esse debetis duobz
modis. vel qz p illū qui est verbū
dei pñs. cū no essetis creati estis. Vel
cū perditū essetis p illū redepti estis.
Xps autē dei sz filius est et ab
illo habet esse tā scdm diuinitatē
qz scdm hūanitatē qz ante oia scla
ab illo est genitus et ab illo habet
origīnē. et in fine tpm scdm hūanitatē
ab illo facty est. Caplm quartū

Dmca 3ª aducta

Sic nos existimet homo
 vt ministros xpi et disse
 satores misterioy dei.
 Corinthin postq p predicatoem apli
 venerūt ad fidem quida illoz seducti
 a pseudo aplis mng sentiebant de
 illo q dignū erat quasi non tēte
 dignitatē et gracie esset. cogra dño
 p pñcia carnis no esset vreaty
 qualit petrus aliqz discipuli qui
 dñm sut secuti et eiq pdicationē
 audierūt Dicebat ena illū seductore
 esse et false doctrine pdicatore
 honorātes āplius pseudo apostołos
 seductores suos qm eis blande loque
 bātur q illū qui veritatē pdicans
 eoz vicia redarguebat Et ut
aple manifestatū est int cetera scpsit
ecia ista que huc dicuntur ostendes
hoc debere intelligi de se et sentiri qz
deus illū ad apłatus dignitatē
elegerat ingens Sic nos me et
barnabā et sosteren existimet homo
corinthius vel alius quilibet vt
ministros xpi acsi dicet aliis verbis
 Nolite nos corinthin despiciere ac
spernere eo quod nos a dño no
sumus vocati cū petro aliisqz
aplis q non alia pdicamus
ego et barnabas q illi
predicāt. Et qui illos in tñā iusū
adhuc mortales vocauit et docuit.
ipe vtiqz me in celis regnās vocauit
atqz ad grām apłatus accessit
et eadē michi pēclauit de celo. q
illos docuit in terra Nec rogo ut
me et barnabam sicut xpo existi
metis sed ut ministros xpi q vobis
evāgelū eius ministrāmus. Minister
xpi est qui pceptū illius seruando
imitatur illū sicut ipe dixit. Et ut

uicij ministrat me sequatur. Ille etiā
minister xpi est qui eis euāgelij pōnādo
alijs ministrat sicut paulus qui et ser-
uabat vel pōnabat et ministrabat xpo
etiā ministrat qui bona tyralia pro
amore eis paupibz erogant. Et ide
apostolus attendebat nō solum de alijs
pauperes sustentādo sed de hoc qd
labore manū acq̄rebat. Et autē
sequitur et dispensatores misterior dei
et ut quidā codices habet misterior
velius est dicere misterior q̄ misterior.
q̄ si dixerim misterior erit sensus
q̄ nūmō ad disponēdos et ordinādos
gradus ecclēsticos sunt uocati. epōs
sc̄i p̄bros dyaconos ceterosq̄ ordines
qui et misteria ecclēstica appellātur.
Cū uero dicim⁹ dispensatores misterio-
rum intelligim⁹ illos electos ad dispen-
sanda suis auditoribus misteria et
sacramēta veteris nominiq̄ testamēti
quibz et ordines ecclēsie sunt sicut
et alij apostoli ita et ipi ordinauerunt.
Dispensatores ergo fuerunt q̄ sicut
quis paterfamilias eligit dispen-
satorē in domo sua qui cōseruis suis
sc̄dm suā uolūtātē rem singulis illorū
bona sua distribuatur. quibusdā
amplius quibusdā minus et quibusdā
hora tertia quibusdā hora
nona. sic xps elegit paulū et
reliquos qui misteria euāgelij sui
sc̄dm qualitātē auditorū distribuēt
p̄fectis uidelicet et qui cōpationis
sensus intellectuq̄ erāt alia et
profunda misteria de diuinitate dōp̄
tentis dei cōmitterēt. simpli-
coribz uero simpliciora que capere
possent. Et d̄ utriq̄q̄ idē p̄dicator
equegrus agebat sicut ip̄e dixit
Capitulum inquit loquar inter

perfectos. et q̄ dicit usdē corinthiis
in hac ep̄la tāq̄ p̄uulibz in xpo lat
uobis potū dedi nō escam. Hic
misteriorū d̄mōz dispensator erat ip̄e.
Ideoq̄ se se hoc uolebat haberi a suis
auditoribus qd erat minister xpi et
dispensator sacramētorū eius in quo nō
uerba tūmō sed uirtus fulgebat.
Hic iam q̄ritur inter dispensatores
ut fidelis quibz inueniatur licet qdā
hic uersiculus interrogatiue uelint
legere. in sc̄dm b̄n̄ Augustini. potū
est affirmatiue legendū sicut sequē
manifestabit sensus hic et in p̄nti
sc̄lo q̄ritur et cōsideratur a deo ut
fidelis dispensator quibz inueniatur
a deo ut dispensatores alios sicut ego
sui et barnabas. Pseudo ergo apostoli
qui uos decipiunt nō sunt fideles
dispensatores qm̄ a fide et doctrina
xpi discordant. Nā in hoc nō erant
fideles dispensatores. q̄ anterebant
uēbū dei et defraudabāt. Paulus
autē fidelis dispensator erat. q̄ sicut
ex deo corā deo in xpo loq̄batur. Ille
uero cū fidelis dispensator euāgelij
est qui nō alia p̄dicat q̄ que in
euāgelio habentur sine errore uide-
et mēdacio. et qui nō querit suā
gloriā ut ip̄e laudetur ab auditori-
bus suis. sed deus honorificetur p̄ illos.
et qui nō pro lucris tyralibus et ut
uētrē suū impleat p̄dicationē iisistat
sed ut a deo p̄mū suū laboris percipiat.
Igitur si euāgelij p̄ malos nō dispen-
saretur nequaq̄ d̄m̄ dicit. q̄ dicit
bona facite. et q̄ faciūt mala facere
nolite. Rursus si p̄ bonos nō dispen-
saretur. nequaq̄ apostolus alibi diceret
Imitatores mei estote sicut et ego xpi
Nulli ergo dispensatores sunt p̄ quos

iusticiam puenitur ad eterna salutem
 Sed q̄ritur a deo int̄ dispensatores
 in p̄nti ut fidelis quis inueniatur.
 videli vt qd̄ p̄dicat ore opibz exornet
Nichil autē pro nimio est vt a vobis
iudicet aut ab huano die Pseudo
 apli atq; p̄li et quidā corinthoz
 seducti ab illis diuidicabat sine deu
 debāt paulū aplm eo q̄ nō discrepa
 ret a p̄dicatōe petri aliozq; aploz
 simplici et iustice p̄dicatōe dicētes
 Si petro Jacobo Andreats Iohānes
 qui piscatores erāt iustice p̄dicabāt
 et nō scolasticē nō est adeo mirū Quare
 autē paulū imitator eoz sit iustice
 et nō philosophice sine dialectice dis
 putans qui legis doctor extitit hoc
 mirū est Non est ergo aliud nisi q̄
 et magnis et seductor est vt qz non
 potuit p̄sequēdo xpianoz p̄de saltē
 seducendo sua p̄dicatōne falsa deci
 piat. fingens se scōm esse petri aliozq;
 aploz. Aliter em̄ p̄dicat certis atq;
 aliter agit interia in occulto Sed
 aplus nō currit de eoz detractionibz
 et inuisionibz sciens p̄fecto qz nil
 nocēt hōi aliena verba. que p̄p̄a
 nō maculat conscia subintulit
 inuiciens anchi inquit pro nimio
 est et pro nichilo dico et nō est michi
 cur si iudicet et detrahatur et deudeatur
 a vobis vel dampnetur q̄ legibus
 diuinis debueratis vti aut ab huano
 die et ab illis qui legibz huānis vti
 et huānis laudibz et fauoribz delect
 tantur loquētes et p̄dicātes philoso
 phice ut ab hoibz laudentur qz nesci
 cōtra leges diuinās nesci cōtra huānos
 aliq; petro huānas leges vel laudes

diei cōparat. qz illi videtur et habetur
 clari et iocundi. qui in illis edocti sūt
 et qz ab hoibz extolluntur. Sed neq; me
ipsū iudico et neq; ego meipm̄ reprehēdo
 in aliquo cōtra leges diuinās aut huā
 nas egisse qz nulli vicio subiacco. Cre.
Nichil em̄ sc̄i mali michi conscia sūt
 et nullū crūis malū in me recognosco
 Postq; p̄ gratiā xp̄i expiatus sū ab
 oibz pecc̄is originalibz et actualibz.
 Et est sensus. Si ergo me inrephēu
 sibi sibi sibi inuenio qui melius meipm̄
 noui q̄ uos quomō potestis iudicare
 conscia mea? Quō valēt examina
 re quo aīo et intentione facio qd̄d
 facio maxime cū nemo sciat hōm̄
 que sūt in hōie nisi spūs hōis qui in
 ip̄o est. Felix conscia que ita seare
 de se audet loqui Et ne videretur
 aplus presumptiue ac superbe talia
 fateri subiicit. Sed non in hoc
iustificatus sū sc̄i apud me vel apud
deū ac si dicit aliis verbis. Licet
 ego in me nichil mali nichilq; rep̄
 hēnsibile inueniā et quidā det me
 detrahāt iuste. quidā extollāt sine
 fauoribz. tñ non ideo iustificatus sū
 apud me neq; iustificati me credo
 p̄ hoc apud deū. qz nescio ut place
 ant ei que ago aut qualiter ea acti
 piat qui melius cognoscat quid sit
 in me q̄ ego. qui et si in maximis
 opibz pecc̄oz nō deliqui saltē in co
 gnationibz pecc̄oz. Melius quidem
 ego me meipm̄ cognosco q̄ uos
 qui me diuidicatis et detrahitis.
Sed melius deus q̄ ego Vñ sequitur Qui
autē iudicat me dñs est Non ideo bona
 est conscia mea qz laudat me aliquis

Quānas leges vel laudes
 Quānas leges vel laudes
 Quānas leges vel laudes

neq; ideo mala si vos illā diiudicatis
Quid em̄ diiudicatis qđ nō videtis.
Ille debet aliū reprehende qui aliqđ
reprehensibile in eo videt. qđ oculos
eius offendit. Vos autē nolite me
iudicare et detrahē quasi seductore
et rusticānū aliudq; qđ ostentante
exteriq; et aliud operātem interius
q; dñs iudicat me r̄ discernit et p̄bat
causa meā et cōsiderat actū meos.
qui uouit nō solū de opib; sed etiā
de cogitacōib; iudicare. Quātū etiā
possūt hoīes de alio iudicare plus
homo utiq; de seip̄o. sed deus plus de
hoīe q; homo de se. Tanta p̄fiditas
est in hoīe ut lateat plerq; hoīem
in quo est. quāta p̄fiditas infir-
mitatis latebat in petro qm̄ quid in
se intus ageretur nesciebat et se
cū dño vel pro dño moriturū temere
p̄mittebat. Nā hoc illi x̄p̄s p̄m̄cia-
bat qđ ip̄e in se ignorabat. Itaq; sc̄
q; nescitis qđ sit in hoīe et dñs est
qui discernit et iudicat me. Nolite
ante tempus iudicare quoad usq; dñs
ueniat ad iudiciū. De apertis rebo
que cognosci possūt quo animo fiāt
p̄mittitur nobis iudicare. Verbi gr̄a
sicut qđ est homicidiū fornicatio ad
ulteriū publicū et ceterā talia cuius
auctor t̄m̄s nō aliter p̄mittitur a
nobis dāpnari sedm̄ auctoritatem
canonū et sc̄oz patrū nisi aut cōfessū
aut cōuictū etiā sit testib; De h̄is reo
que dubiū et incertū est quo cō-
fiant sicut est de abstinentia et ieiunio
qm̄ pleriq; hoīm dicit se nō posse
abstinē a vno et carnib; et q; non
possūt ieiunare nō est in̄m̄ iudicare
q; possūt et bono cōo fieri et malo
sicut et de cogitacōib; et de h̄is que

in occulto sūt. Que licet dicantur nō
tū p̄ approbationē patet sed debent
dñi iudicio reseruari. q; si quis de
h̄is vlt̄ iudicare q̄ incerta habentur
q̄ potenti deo iudiciū suū quantū
in se est conatur auferre. Plerūq;
tū in h̄is n̄ra credulitas fallitur.
Vertmet autē ad nos ne p̄m̄iosa
opinione fallamur. q; nō possumus
hoīm indagare cōsciam de rebus
incognitis iudiciū p̄ferendo quoad
usq; veniat dñs ad iudiciū. Cui
et illuminabit r̄ manifestabit dēni-
dabit reuelabit abscondita sc̄z opa
tenebrarū que ad tenebras p̄tinent
ducūt hoīem. Vel abscondita opa
tenebrarū dicit singularis electis q̄
in occulto sūt a bonis et malis. Et
nō solū reuelabit opa. sed etiam
cōsilia cordiū manifestabit bonoz
et maloz. Cui ergo manifestabit suā
reuelabit opa et cogitationes
sue cōsilia cordiū. Sedm̄ q; h̄is
Auḡ? dicit singularis electis mani-
festabit opa et cogitacōes om̄ elec-
torū. nec erit qđ sūt quisq; ap̄iat
amicis et abscondat alienis. Sicut
credendū est oīa opa et cōsilia
reprobōz patre ad cōtranētia et
pericūdia illoz. Nā nō qđm̄ non
vides cor meū et nō video cor tuū.
nox est. Nō em̄ sc̄m̄ mortales corda
mortalū lux autē p̄ quā manifestabū-
tur ista oīa ip̄e deus est q̄ est lux vera.
Videamus qđ subiūgit ap̄lus. Et tū
inquiens cū dñs manifestauit oīa
abscondita opa et cordiū cōsilia iuxta
q; dicit p̄ p̄pheta. Ecce ego ad hoc
veni ut opa et cogitacōes cogitarem
singuloz. laus erit vnicuiq; a deo
Nō em̄ om̄ hoīm laus erit sed vni

† ubi nullus erit alienus †

tuncq; opa bona et cōsilia seu cogitacōes
 habenti. qm̄ tūc laudabitur usq; ad iudicē
 a dño Euge serue bone et fidelis intra
 in gaudiū dñi tui. Et venite benedicti
paup̄s mei percipite regnū vobis patū.
 Vitupabitur quoq; iustus accipiens
 sūam. Mittite eū in tenebras extiores
 Itē maledicti in ignē eternū a qua
 maledictōe qui fuerit alieni et exclusi
 felices regnabūt cū deo. Hec autem
fratres i. nōia falsoz aploz trāsignū
raui i. trāsuli in me et apollo ppter
vos videli; ne vos ad iudiā et detrat
tionē provocare vt in nobis distatis
hūilitate ne supra q̄ scriptū est vng
aduersū alterū infletur pro alio Con
uentionis est hūgmo. vt in nobis
distatis hūilitate ne infletur i. ne sup
biat vng aduersū alterū pro alio supra
q̄ scriptū est i. iā supra dictū est q̄ nō
debetis agere sals; ne vng donatista
infletur p̄ alioz p̄ donato a q̄ baptisatū est
aduersū alterū nouatiā dices se
a sanctiore hoīe et meliore baptisate
baptisatū esse. et itē nouatiāz cōtra
donatista pro alio nouato viz a quo
est baptisatū dices sanctig baptisatū
nouati quo baptisate sū baptisatus
q̄ quo tu. q̄to melior est nouatū donato
Quis em̄ te discernit. s; fidelem ab
infideli doctū ab indocto i. quis te
facit meliore illo cui rñō donauit q̄
tibi donauit. Vel quis fecit te meliore
o donatista q̄ sit nouatiāz. donato
tibi virtutes quas ille nō habet. dedit
tibi hoc domi donatū an deus. vng;
deus domi sūb et grā hoc fecit. dñs
vng qd nō habet aliud. Quid autem
habes donoz dñorū qd nō accepisti
s; a deo. Jam saturati estis s; dñis
infernū. Ja dimites facti estis in oi

verbo et doctrina et habundantia bonorū
 opū. Sine nobis regnatē securi de
premio. Promite est hoc legendū et p
 cotrariū qz nō erāt illi qui seducti s
 fuerāt a pseudo aplis saturati dñis
 infernis neq; dimites neq; regnabūt
 sine illis. Hoc autē qd sequitur optatiue
 atq; aliter profendū et affirmatiue
 est legendū. Et vīmā regnaretis
mō vt et nos vobiscū regnaremus.
 Illi in p̄nti s̄lo regnat cū deo q̄ talia
 opa agūt pro quib; iā securi sūt de p̄mo
 eterne vite et cū deo regnaturi sūt
 sicut apli et s̄i martires. vt vnto
em̄ q̄ deus nos aplos me et linnabā
sostenen et reliquos qui p̄dicauimus
vobis nouissimos ostendit tāq; morti
q̄ destinatos i. qm̄ nos misit ad p̄c
dicandū vobis euāgelū morti nos
destinauit. qm̄ vestra incredulitas et
ferocitas nos interficit. Deo dixit
nouissimos. qz post xii aplozū vocatiōem
et post dñi ascensionē ipi vocati sūt
et electi. Quia. Spectaculū i. ridiculū
sine risu vel pro miraculo. facti
sūm; mudo. angelis v; i. malignis
spiritib; et malis hoīb; qui gaudent
de malis atq; tormētis que patimur
pro vobis. Spectaculū d; a spectado
i. videndo et contemplado qd et theatrū
dicā potest. Erat em̄ locus in ciuitatib;
vbi ē exiebantur iocā regalia. et ibi
decollabatur rei et plerūq; inoētēs
vt erat s̄i martires ad que cōflue
bat oīs plūs ad videndū ea que ibi
agebatur. Nos stulti ppter xp̄m sicut
vos putatis qz nō cotradicim; mala
inferentib; et malū pro malo nō reddi
mas. Vos autē prudētēs in xp̄o sicut
vobis videtur. qz sic vultis esse xp̄iani
vt prudentia iudi nō amittatis. et

magna vultis sentire de xpo. infirma
 denegatet. Nos infirmi qz nostras
 inurias nō vindicamus. Vos fortes qui
 viribus prout resistendū putatis. Vos
nobiles de nobilitate generis gloriātes
Nos ignobiles vt nos putatis. hec oīa
p contrariū intelligi debet et vōmōe
 pferenda. qm qd videtur denegare hoc
 affirmat. et qd affirmat hoc denegat.
Quasi dicit. Nos prudentes. vos stulti
Nos fortes infide qz aduersa huius
 mundi sustinens pro xpo. vos infirmi
 qz talia et filia nō audentis sustinere
Nos nobiles de genere patriarcharū
 descendentes. vos ignobiles et sine
 nobis dignitate. de genere gentiliū
 idola colentū. Vsqz in hac horam.
 et usqz ad presens tempus esurimus loga
 famem indidit et penuria paula
 ptulit. qui inuenit vocatqz vsqz ad
 senectutē in hinc pduravit. Colaphis
 etiā cedebantur et pugnis quibz oīa
 genera tormentoz designat. Vel iusta
biles erat. qz pellebantur de loco in
 locū et fugabatur de ciuitate in ciui-
 tate. Laboramus manibus nris labora-
 bat paula strenfactoria arte a prima
 hora usqz ad quinta et a quinta pdi-
 cator insistebat usqz ad decimā qm
 volebat a corinthiis q aliquid
 accipere neqz ab aliis auditoribus
 vt libere potuisset eoz vicia redur-
 gere et corrumpere. Malédicimur et
 blasphemamur ab infidelibus qsi
 magi malefici atqz sacrilegi. et
 benedicimur pdicando illis xpm.
Blasphemamur qsi seductores
 et obsecramus. sic ut libere audiat
 doctrinā dñi quā illi detestantur
 velut et blasphemā. Perimus qz
 vt dicit nobis locū reddende

rationis. qz manifeste probam^{us} nō esse
 tales quales blasphemam^{ur}. Facti
sumus propheta et despectissimi et
 vilissimi hominū. Pipissima est ppe
 limatura et rasura eris aut aliam
 metalli vel purgamentū pmi sine
 quisquiliē domo. Non ut confundam
vos hec scribo et nō vt recedam
 vos facia. sed ut filios meos carissimos
 moueo. quid agere in exemplū pnt
 debeatis. vel iudico vobis qha pferā
 vt et uos filia nō dubitatis sustinere
 pro xpo. Non si decē milia pedum
qoz habentis in xpo et in doctrinā
 fidei xpi. sed nō multos patres vo-
 restis habet. Pedagogi dicuntur eo qz
 pedibus agant et educet sine dicit
 pueros idem sūt et pedes qui pater
 prius generat postmodū vero pedi-
 gogo committit ad nutriendū. Sic
 paula p fide pdicatoris generat
 xpo corinthios. sed post discessū eis
 acceperūt multos pedagogos nō
 solum bonos sed etiā malos pseudo-
 viz aplos. Quayter ipse dicit. licet
 multos magistros et doctores habeat
 tū nō possit multos habere patres
 viz nisi illū qui pmi eis fide pdica-
 uit. quasi ad uos thymotheū qui est
fidelis in dño. latens eos prauit. et
 in laude istiqz vituperat illos. Quasi
 dicit vos nō estis fideles. Cum vos
comone faciat vias meas et qz vos
 comoneat et amonet qd agatur
 circa me et qd predicō opere cōpleo
 et quō vīuo et qualis in oī ecclesia
 pdico. qm in oibus equalis predicō.
Tamqz non uenturus sum ad vos si
inflati sūt quidā Quidā corinthios
 despiciēbant paulū et de dicebat sup
 biendo. Cognoscat se paula ruficamū

esse nri copatione. et ideo no venit ad nos nec vobis curae est. qm habemus nos phos. Petores nos deputat esse ideoq; dedignatur ad nos venire. nec nobis curae est. qm habemus nros aplos faciat qd vult. Quappter subiunxit apls Veniam ad nos si deus voluerit. sed no non dimittit ephesu vt ad nos venia q; magis lucrū hic acquirā deo q; apud nos. Cū autē venero cognosca nō sermone cor. s; tm. quī inflati sūt sed virtute. i cū venio nō considerabo sermone illoz popitū quō superbiūt sed virtute i vite me. rti et ratione veritatis quō credant vel quas virtutes miraculoz possūt opari qui ita inflantur. Nō est enī in sermone popatico atq; poligto regni dei i nō consistit sermone pdicatoris et euāgelii qd regnū celoꝝ appellatur eo q; suos observatores ad regnū dei pducat. sed in virtute boni opis consistit q; in celo nō regnat verba sed facta vel in virtute miraculoz consistit. qm qd pdicatur miraculis confirmatur. Unde vltis o corinthi. Vltis ut in virga veniā ad nos i in vindicta vicioꝝ vroz. et in severitate correptoꝝ. sicut moyses in egyptū qd significabatur p virgā quā ferebat. In vltis vt in caritate siue dilectioe et spū mansuetudis veniā i in lenitate mentis et in hūanitate atq; tranquillitate. Et est sensus. Si vltis vt in virga veniā manebitis in correcti. Enī autē in nō pacifico et lenitate mētē corrigite vos et emendate agentes penitentiā.

Capitulum quinta

Aditur inter vos talis fornicatio qualis nec inter gentes i mit paganos. ita

vt vore patris quis habeat. nonerā s; suā. Et vos inflati estis i in supbia elevati supbitis et nō magis luctū habuistis pro hoc scelere sicut samuel iugebat sup saul. Et est sensus. Cū debuissetis lugere petm illig et a vō consorcio hūmōi separare magis in supbiā elevati intutu illig scelesti putatis vos magni meriti esse et factiores illo apparere. Ego autē absens corpe pns vero spū s; s; s; qui replet oīa vt bñs ambrosius dicit. tanta grā concessa erat paulo. vt vbiē q; cēt p spū scīm cognosceret quid alibi gere. retur ab hīs quib; euāgelizauerat. Jam iudicamī cū qui sic opatus est ut pns i illū qui vore pns acceperat iā iudicamī quasi pns sūm in corpe. In noie dñi nri ihu xpi. i vice illig cuius legatioe fungor. regregatis vobis et meo spū i spū scō cū virtute dñi nri ihu xpi. i cū sūa dñi ihesu qui in me est. Ecce tres psone sps scī videl; dñi ihu. atq; illoꝝ pū quo numero. omē iudicamī. Et sūa roborat iuxta q; dñs dicit. In ore dnoꝝ vel triū testū stet omē verbū. Ab hīs trib; psōis iā iudicamī habebat aplos tradere hūmōi hoīem sathane i dyabolo in interitū carnis siue in afflictionē vt vexaretur a dyabolo in corpore grām egritudine. tamē neq; frenetū illū redderet ut sps i aīa illig salua sit in die iudicū. Dicit bñs augg. q; hec ptas et gracia erat data aplo. vt peccates et pñiam nolentes agere posset tradē dyabolo ad vexandū in corpore sicut istū. necnō hermogēne et philetū de quib; npe dicit. Quos tradidi iāgens sathane vt discant nō blasphemare

Cicibat enim illū tale ab ecclesia et
ab hominū societate. et sic dyabolo p
imperium et pmissione illig uniuersū graui
infirmiūate vexabat illū putans se
aiam illig p talia posse auferre Sed
pissimū pdicator in aiā nō dicit
pntem ut illū amentē reddet vel ut
extingueret. Non bona gloriatio vā
o corinthū qui gloriā in pctō illig
putantes vos cōparatōe eius meliores
esse. Non p modicū fermentū totā
massā corūpit fermentū h̄ duobz
modis intelligē possimz prauā viz
doctrinā et pctōem hōiem Sicut
modicū fermentū cōm massā farinē
cōfusa corūpit et ad suū acriorem trahit
ita mala doctrina vel vng hō pctōr
totā cōgregationē vel eccliam solet
corūpere suo malo exemplo Et om̄s
q̄ possit eū corūpe et nō corūpit
vniqz ei siles efficiūtur in pena Sicut
enī praua doctrina seu malz et in
disciplinatā pctōr qui non vult se
emendare ab ecclesia debet expelli
Expurgate vetus fermentū. Precepit
egregius pdicator corinthiis fornicā
tōrē qui vxorē patris acceperat a
suo cōuentu expellē. quē ille iam
traditū habebat dyabolo ad purgandū
quatenz quo suadete peccauit cō rex
ante purgaretur ut dū videt se cictū
in pnti a ceterū fidelū erubescet de
reatu suo. metuens sili cici in futūo
a societate scōz Ideaz iussit hoc apls
ut p pntem tribulationē et miserā
euadet penas ignis eterni et spūs
eius saluz fieret in die dñi Expurgate
inquit vetus fermentū. i illū forni
catorē qui incestū perpetravit vxorē
pūis accipiendū Quē idēto vetus
fermentū appellat. qz in cōsolatione

In die pasche

et pctō veteris hōis ade adhuc erat
positus qui p̄mz peccauit Om̄e enī
peccatū ad veterē hōiem p̄tinet
Dicitur etiā fermentū aliquū bona
doctrina. aliquū pro mala Pro bona
ponitur ut in euāgē scdm mathē
ait dñs Sile est regnū celoꝝ fer
mento. qd acceptū mulier abstulit
in farine satis tribz donec ferme
taretur totū fermentū h̄c appellat
feruorē dilectōis dei et proximi et
cognitionē scē trinitatis que feruet in
cordibz fidelū et continetur in doc
trina euāgelica sili ista que
accepit fermentū scā ecclia est
q̄ accepit dilectōem dei et proximi
cognitionēqz scē trinitatis et pdica
uit azie europē et affricē. donec
fermetaretur totū. i donec p qua
drisidū orbem istā pdicationē spargit
et ex oibz gentibz ad fidem xp̄i t̄h̄t.
Dicitur et pro mala doctrina et
pro mala cōuersatiōe ut idē redemptor
noster ait Cauete a fermento phari
sēoz. i mala doctrina. et cauete a
fermento herodis. i ab hōridio illig
et adulterio Sic in hoc loco ponitur
cū additamento pro cōuersatione
veteris hōis et pro mala doctrina
qz erat apud corinthios pseudo apli
qui prauā doctrinā disseminabat
int illos quā p̄cepit apls spernac
Ut sitis noua cōpersio sicut estis
azimi. fermentū greco vocabulo de
zima inde latine vocatur azimo
panis sine zima. i sine fermento
Et est sensus Ideo inquit purgari
p̄cipio a vobis vetz fermentū ut
in nouitate vite p̄maneat. sicut
estis azimi. i sicut estis noui effecti
ab oibz pctis originalibz et actua

libus in baptisate manentes sine
 zima et sine peto in quantum humana
 fragilitas cum dei adiutorio valet.
 Etiam pascha nostrum imolatum est
 xps pascha appellatur festiuitas
 qua celebrabat iudei per singulos annos
 ob memoriam egressione sue de terra
 egypti et agnus imolabatur in eadem
 festiuitate et appellabatur pascha
 sicut discipulorum verbis ostenditur
 qui dicit dno. Ubi vis parare
 tibi comedere pascha et agnum. Sed in hunc
 morem laqueus et hic apulus inuenit
 Etiam pascha nunc imolatum est xps
 dicit. Volitis scire quid sit pascha?
 xps imolatum. Non est nobis imolatum
 agnus legalis vel typicus sed verus
 agnus imolatus est qui tollit peccata
 mundi et pro nobis imolatus est in
 ara crucis. de quo iohannes ait. Ecce
agnus dei ecce qui tollit peccata mundi
huius agni carnes cotidie imolantur
in ecclesia et comeduntur a fidelibus
 Illi qui comederunt carnes typici
 agni transitu fecerunt de egypto
 egypto in terram promissionis et nos
 per transitu delemus de tenebris
 infidelitatis ad virtutes et de serui-
 tute diaboli ad libertatem xpi et
 de morte ad vitam. Illi septem
 diebus celebrabat festiuitate paschale
 et nos nunc septem diebus celebramus
 pascha si per omne tempus vite nre
 per septem diebus volumus transitu
 facere a vitiis ad virtutes. Itaque
 epulemur. Alia editio habet itaque
festiuitate celebramus. Et nos quibus
imolatus est agnus verus xps celebra-
mus festiuitate et gaudeamus et exul-
temus et letemur leticia spirituali.
 Non in fermento veteri seruetur

epulemur vel si quis legimus in
 exodo quod qui filii israel egressi sunt
 de egypto non detulerunt inde fe-
 mentatam farinam sed tunc commiserunt
 cogentibus cum egyptiis ne mora
 faceret egrediendi reliquerunt
 ibi fermentum. Egyptus quod interpre-
 tatur tenebre sicut tenebras infidelitatis.
 fermentum sicut peccatum.
 Et nos egyptum et fermentum peccati
 quod per fidem deserimus infidelitatem et reliquias
 peccati transiimus per aquam baptisati-
 tis ad terram re-promissionis. Fermentum
ergo vetus appellat vetustate
peccati et conuersatione veteris
hominis. Neque in fermento malicie
et nequicie. Malicia et nequicia
perit ad interiore hominem pertinet
 hoc est ad mentem. Sed apulus non
 curans de pietate verborum vniu-
 retulit ad exteriore. aliter ad inter-
 iore. Illa malicia est malivolentia
sive mala voluntas hinc autem pro
mala operatio ponitur. Nequicia est
supbia vel audacia ad malum sive
mala cogitatio. Et est sensus. Non
epulemur in vetustate peccati. neque
in conuersatione veteris hominis neque in
pertratione mali operis aut male
voluntatis. Aut in supbia vel audacia
mentis ad malum sicut solent
amatores huius seculi agere. qui letantur
cum male fecerit et exultat in rebus
peccatis. Sed in omnibus sinceritatis
et veritatis sicut epulam et letamur.
 Sinceris materia est que sua natura
 perfecte seruat et nulla corruptioe
 interis furata aut corrupta sepe in
 melius proficit non in peius. Et nos
 tunc sumus sincere quoniam omnia in simpli-

citate et puritate mentis agimus semp
 in melius proficere. vel malum pro
 bono aut pro malo non reddetes sine
 offendiculum aliis per malum exemplum
 non generantes. Et nos in omnibus sinceritatis
 et veritatis epulamur quoniam
 omnia in integritate et puritate mentis
 agimus et sine corruptioe non indu
 plicitate vel simulatione aliquid agen
 tes. Aut pro humana laude lucris
 et gratiis sed pro commendatione
 patrie celestis et ut deo soli placeamus.
Scrpsi vobis in epla Ne commiscer
mini fornicarios et ne silles illis
 efficiamini. vel nolite interesse illorum
 societati. Miserat eis apostolus per
 eplam ne commiscerentur fornicariis
 talibus qualis erat ille qui uxorem
 patris habebat. sed corinthios intellex
 erunt male. aut putantes quod de infi
 delibus gentibus dicit non de fidelibus.
 Ideo repetit ista et corrigit eos in
 quens. Non vniqs fornicariis huius
mundi et non dicit vel scripsi de forni
caris huius mundi paganos sed
de illis qui sunt inter vos. Alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. et si
paganos iterum commisceremini ad
paganismum transendo. melius vobis
esset per mortem corporis ab hac vita
transire quam illis misceri. Vel aliter.
 Alioquin et si in talibus peccatis permanere
 volitis melius esset vobis mori et exire
 a corpore. Commiscerunt fornicarios quos
 aut fornicando aut etiam illi in aliquo
 famulatu tibi et potius vel colloquio
 fauendo vel non increpando. Idcirco
 melius est ab hac vita exire quam in
 peccatis manere et quanto amplius
 vivit in illis tanto apostolus maiorem
 penam sibi accumulatur. Si quis frater

uocatur. et fidelis dei esse et est forni
 cator cum eiusmodi et cum tali nec tibi
 sinere. Quid enim michi de hiis qui
 foris sunt iudicare et quid pertinet
 ad me iudicare de hiis qui foris sunt
 de pagano vni qui extra ecclesiam
 sunt. Nonne de hiis qui intus sunt in
ecclesia vos iudicatis sine decretis et
vos potestis satis discernere cum quibus
debeat commisceri ex hiis qui in ecclesia
sunt. Illa eos qui foris sunt et paganos
et infideles deus iudicabit. quoniam qui
non credit iam iudicatus est. Auferte
malum ex vobis et malum opus quod
fecit a vestra societate expellite ne
eius miseria alii viciantur vel quodquid
malum in vobis est auferte et a vobis.
H Udet Caplin sextu
 aliquis vestrum o corin
 thios habens negotium ad
 dicitur quasi negans omnem et causam
 et accusationem aduersus alterum fratrem
 in fide apud iniquos et apud paganos
 iudicari et iudicium accipere et non
 apud sanctos et fideles. Quidam corinthios
 credentium sed non recte viventium ha
 bentes accusationem et iudicium aduersus
 fratrem aliquem fidelem. ibant ad iudicem
 paganos et infideles ut illorum iudicio
 displiceretur et diiudicaretur. ille enim
 que causam habebat lucrans minime
 quatenus illam falso aut veraciter dicitur
 dicitur. Cum iudices inique appellatur.
 Vel quod alium erat a deo. vel etiam quod
 quod leges divinas hominibus concessas sic
 quatenus accipere minime aut adu
 latione aut spernebant aut falsa
 interpretatione auctoritate illarum legum et dicitur
 sine deputabat dicitur. Sic et sic
 dicit ille deus in lege quam nobis
 suis cultoribus tradidit. Quapropter

quia corinthii hoc faciebant redan-
 gunt eos apud magis. Audet aliquis
 vestrum hoc agere. Omnino non debuerat
 tanta presumptio esse in vobis ut ali-
 quis dimittens fideles causa iudicii
 iret ad infideles iudicari fratrem
 suum ab illis. An nescitis quoniam sancti
de hoc mundo iudicabunt et nescitis
 quod sancti amatores huius mundi iudica-
 bunt exemplo fidei sue et copatione
 meliores facti non potest sicut iudices
 sancti. Et si in vobis et pro vobis et pro
vestra copatione iudicabitur
mundus amatores scilicet mundi indigni
estis qui de minimis iudicatis. Hoc
 non affirmatiue sed per modum increpationis et
 interrogatiue est legendum. Est autem
 huiusmodi sensus. Si copatione vestri
 dignabitur secularis homines et mundi
 amatores indigni estis et indignos
 vos iudicare ut de minimis iudicatis
 vel causis iudicatis videlicet de equo
 ablato et aliquo furto scilicet non estis
 indigni iudicare ea que mundi sunt.
Nescitis quoniam angelos iudicabimus
 malignos scilicet spiritus eodem modo quo
 mundum. Quantomagis secularia et ama-
tores huius seculi. qui dei auxilio
 facti obedientiam et humilitatem serua-
 verunt copatione sui iudicabunt malig-
 nos spiritus qui in superbia ceciderunt.
Secularia ergo iudicia si habueritis
 id est ad corpus pertinetia siue corpora
 ut est de veste furata vel equo
 aut aliqd tale. Contemptibiles qui
sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum
hoc dupliciter potest intelligi. secundum
 Augustinum contemptibiles appellat sim-
 plices qui nec notitiam diuine legis neque
 humane habebant neque prudentiam dis-
 cernendi in negotiis et quorum persone

despicabiles habebantur quos illi
 constituerat iudices utiles sibi. Ideoque
 illi qui aliquod negotium habebant
 christiani necessitate cogente quod non
 habebant iudices utiles sibi pergebant
 ad iudices paganorum qui in circuitu
 suo erant. Et secundum hunc sensum non dicit
 affirmatiue hoc sed promittit precipit
 quod illi agebant sicut sequentia manifestat.
 Secularia inquit iudicia si habueritis
 illos qui non possunt nec sciunt discernere
 illa constituite ad iudicandum. Ad vere-
cundiam vestram dico. quod non debueratis
 ita agere. Quasi dicit. Non impatiue
 hoc precipio sed promittit et dedignando
 quod licet vos ita agatis non debueratis
 talia agere sed tales constituite debueratis
 qui aliorum causa discernere et diiudicare
 sciret et quorum persone honorabiles esset
 et non esset aliquis vestrum propter hoc
 necesse ad iudicem gentium transire.
 Igitur nolite amplius constituite contemp-
 tibles. secundum Gregorium contemptibiles
 possumus intelligere secularis homines huma-
 narum legum scientiam habentes in personis
 quoque honorabiles qui copatione illorum
 qui diuinas intelligunt leges et misteria
 sancte trinitatis penetrant contemptibiles
 sunt et simplices licet et ipsi fideles
 sunt. Et est secundum hunc sensum affirmatiue
 legendum quod tales constituti sunt qui
 et a canonicis filii ecclesie appellantur
 et tales debuerat illi constituite. Unde
 et sequitur. Ad verecundiam vestram dico
 quod etiam me non precipiente hoc facere
 debuissetis. Ideoque precipit tales constitui
 quod illi qui altario debet deseruire
 et diuina eloquia meditari et populis
 verbum predicatois exhibere a secularibus
 negotiis et iudiciis alienos se debet
 reddere. Sic non est inter vos et nunquam

non est int' vos sapiens quisq[ue] qui
possit iudicare int' fr[atr]em et fratrem
suu[m]. Sed fidelis frater cu[m] fideli fr[atr]e
iudicio contendit. subaudi. tunc est. hoc
interrogatione atq[ue] increpatione est.
legendu[m] d[omi]ne sup[er] q[ui]sd[am] greg[or]iu[m]
appellauit contemp[er]abile sine sp[irit]uale
in d[omi]nis legib[us] c[om]parat[i]o[n]e doctoru[m]
et p[re]dicato[rum] modo appellat sapientem
in h[um]anis legibus que p[re]cipit c[on]stitutu[m].
Sed in Augusti[n]i aut[em] q[uod] despicibiles
c[on]stitutio[n]es dixit. q[uod] iste. Inquit est.
aliquis sapiens int' vos q[ui] possit con-
sistat ut fr[atr]es int' se no[n] contendant
et q[uod] peius est hoc etia[m] apud infideles
faciunt. duplicat[ur] peccatu[m] et q[uod] litigat
et q[uod] in p[re]s[ent]ia infidelu[m] litigat. Jam
quide[m] delictu[m] i[n] offensio et peccatu[m] est
in vobis q[uod] int' vos iudicia habetis. q[uod]
accusatio litem. lit[er] discordia. discordia
ad[er]m[en]t[um] generat. Ne forte illi dicerent.
om[n]i[n]o hoc peccatu[m] no[n] est si mea req[ui]ro
ideo ap[osto]lus dixit. In veritate dico
delictu[m] est in vobis q[uod] c[on]tra p[re]ceptu[m]
d[omi]ni agitis qui dixit. Si quis auferat
que tua su[n]t ne repetas. et q[ui] nobis
pacem sua[m] c[om]mendauit. Quare no[n]
magis iniuriam accipitis i[n] que no[n]
magis dampnu[m] sustinetis ut p[re]cepta
custodiat. Quare no[n] magis fraude
patimur. q[uam] vos alie[m] fraude[m] faciatis
vel iniurias inferatis. Sed no[n] solu[m]
vestra repetitis sed etia[m] iniuria[m] alie[m]
facitis p[er]cutiendo illos et fraudatis.
Et hoc s[ed] faciatis fratrib[us] vestris
in fide cu[m] quib[us] pacem habe[re] debueratis.
Inquit i[n] peccatores regnu[m] dei no[n] possi-
debuit. Nolite errare i[n] a rectitudis
via declinare. Erabat corinth[us] q[uod] vno
vicio no[n] credebat ho[m]inem separari a
regno nisi o[mn]ib[us] fuisset implicat[us]. Ideo

subiungit c[om]memoratio que vicia sigula
a regno dei separant dices. Neq[ue] for-
nicarii s[ed] regnu[m] dei possidebunt.
nisi p[ri]mam digna[m] in hoc seculo egerit
secu[m] quantitate[m] p[er]ti et elemosinis
illud no[n] redemerit. Vel nisi p[ri]mam
agentes mors illos inueniat ut post
morte[m] hoc q[uod] deest ex p[ri]ma in locis
purgatio[n]is deleatur p[er] orones et
oblationes sacrificio[rum]. Dicit etia[m]
beate recordato[rum] greg[or]ii q[uod] aliter h[ic]
orones et oblationes optinere non
poterunt bono[rum] op[er]u[m] nisi ille adhuc
in hoc seculo posita bona intentione
promeruerit et elemosinis. ut si
tempus esset ei c[on]cessu[m] illa p[er]laget
et plangendo alia no[n] committeret.
Quia michi licent. i[n] genera cibor[um]
licitu[m] est michi sumere. q[uod] om[n]e q[uod]
intrat in os no[n] conquinat ho[m]inem.
Et vidit deus cuncta que fecit et erat
valde bona. Quia quoq[ue] munda mundis.
Sed no[n] o[mn]ia expediunt i[n] no[n] o[mn]ia su[n]t
utilia q[uod] quedam su[n]t venenata et
usu horrida. Vel no[n] expediunt p[ro]pter
scandala fratri[um] q[uod] melius est no[n]
manducare q[uam] fr[atr]em scandalizare.
Quia michi licent s[ed] q[uod] p[er]missa su[n]t
ap[osto]lis a d[omi]no ihesu. ut qui euangeliu[m]
predicant de euangelio scripto accipi-
ant ab his quib[us] p[re]dicant. Sed ego
sub nullis redigam p[re]tate i[n] nullis
p[re]tati me subdam. Beatus ap[osto]lus
noluit se subdi corinthiis aliq[ui]d
min[us] ab eis accipiens ut o[mn]ia vicia
libere redargue[re] posset. ne causa
ventris vago[rum] euangelice veritatis
torpescat et ne occasione p[re]tendo
ap[osto]lis daret expoliadi domos essetq[ue]
euangeliu[m] venale. Ecce ventri s[ed]
modo seruit et venter seruit. etc.

Deus autē et hunc et ventrem
 destruet p morte si cessauerit offi
 cū edendi et redactus fuit in pul
 uerem et hanc et escam destruet
 cū hoies nati defierint Corpa autē
 hois nō fornicationi sed debet sume
 sed dno. et dno corpori sc̄ immortal
 tate dabit Deus vero pater et deu
suscitauit et vere ipse filius suscitauit
semetipm et nos suscitabit deus
pater cū filio p virtute sua Nesti
tie qz corpora vna mēbra sūt xpi
Et scilicet tota ecclā corpa est xpi
 qz ipse est caput et princeps eiq
 scdm humanitātē eo qz homo factus
 est pro nobis Singuli autē electi
mēbra eiq sūt Si ergo dñs ih̄s xps
 hūmō aiām susceperet. mēbra eiq
 nō essent nisi aiē nr̄e. Quia vero
 et corpa suscepit p qd ecclā nobis
 est caput qz ex aiā et corpe costant
 pfecto et mēbra illiq sūt corpa nra
Tollā ego mēbra xpi et faciam
mēbra meretricis Absit. Quia
 mēbra que meretrix adherent
 et copulatur desinūt esse mēbra xpi
An nescitis qm̄ qui adhet meretri
in corpu vniū corpus efficitur et p
 naturā et p maculā peccati vniū
 efficitur p naturā masculus et
 mulier vniū corpus sūt qz mulier
 de vno supra est p maculā peccati
 concubendo simul in ipso cōplexu
 corpus vniū corpa sūt sicut et ille
 qui cū legitima vxore copulatur
 vel ecclā qui nr̄e adhet meretri
 vniū corpus efficitur qz sibi ei effi
 citur peccō Sūt inquit duom psonas
 in carne vna Vel qz ex vniū corpore
 facta est mulier Vel ecclā sūt concu
 bendo vniū corpa efficitur Qui autē

adheret dno vno sp̄s est. Dps sc̄us
 p se deus est et mens hois sine sp̄s
 que sp̄italiter viuit et voluntate dei
 adimplet p fidē et dilectōem adhēdo
 sumo sp̄i efficitur cū eo vno sp̄s
fugite fornicationē Nō dixit pugnate
cōtra fornicationē sed fugite Cū
 em̄ sūt multa vicia cōtra que deha
 my pugnare. Verbi grā sicut cōtra
 ebrietatē et gulositatē abstinēdo a
 nimia potatione vini et preptione
 ciboz. siliqz modo cōtra alia Contra
fornicationē nō p̄cipitur nobis pug
nare sed fugere qz nullo mō meliq
vitari p̄t Deb. Debemqz em̄ fugere
 locū et declinare psonas quibz facile
 fornicatio suggeritur et querere
 multitudinē bonoz hoim̄ quorū
 reuerēcia timeamqz fornicationem
 petrare licet concupia nobis suggestat
Quē pctm̄ quodcuqz fecerit homo
extra corpus est. qui aut forni
catur in corpus suū peccat Quēscō
oritur in hoc loco cū dñs dicat. de
 corde exeūt cogitacōes male Adulter
viū. fornicatio. homicidiū. furtiū.
ceteraqz talia. et cū nullū fiat pctm̄
 nisi corpore delectatē et aiā cōsentiēte.
 quare ap̄ls dicat oīa pctā extra
 corpus esse. solūqz pctm̄ fornicatōis
 in corpore cōsistere. que hoc modo
 soluitur. Quia ad exaggerandū
 tantū malū hoc dixit ap̄ls. qm̄ ad
 cōpationē ipsius pcti oīa pctā q̄si
 extra corpus sūt Dū em̄ facit furtū
homicidiū aut tale aliqūd. dū illud
 agit aliud p̄t cogitare Verbi gratia
 vult furtū facere cogitat se acturū
 penitentiā. Profert falsū testimoniū.
 forsitan de penitēcia quā agē debeat
 cogitat Dū autē fornicatur. ita p̄e

No

21

oibus peccatis tota mens absorbetur
in concupiscentiis. totiusque animi voluptas cor
poris ita facit captivum atque servum sibi
ut totus sit homo carnis nihil
valens cogitare preter quod delectatio
corporis agit. An nescitis quoniam membra
vra sunt templum spiritus sancti qui in vobis
est a tempore baptismatis que habetis
a deo et non estis vestri. Superius
dixit templum dei. hic spiritus sanctus. quia
in se ipso idem est spiritus sanctus quod et deus
et in quo habitat spiritus sanctus habitat
et pater. habitat et filius. quia sicut
sunt unum substantie unum deitatis ita inse
parabiles sunt. Denique animus et
delectatio trahit nos ad libidinem
vel aliq[uo]d vitium. debemus considerare
quia non sumus nostri neque nostre potestatis
sed christi servi sumus cuius voluntati
obedire debemus. cuius sanguine redemp
ti sumus sicut sequentia manifestat.
Pulsatur corpus delectatione. vult anima
consentire. debet rationabilitas anime ad
se redire ac dicere. Quid cogitas? Quid
estuaris? Quo vis ire? Non est tue
potestatis. sed christi servus es qui te rede
mit precioso sanguine suo a dyaboli
captivitate. ut quid iterum vis
captivari a dyabolo et eius potestati
subdici qui tibi in primo pariete omnem
gloriam abstulit? Dum talia ceperit
cogitare oportet dei gratia peccato
evadere laqueos mentis delectationis.
Empti enim estis pretio magno non auro
neque argento sed sanguine christi. Ille
qui emitur sine redimatur captivus
tenebatur. et servus est illi a quo
redimatur. Sic genus humanum captivum
tenebatur a dyabolo servusque erat
dyaboli quoniam accipiendo dulcedine
pomi vetiti vendidit semetipsum illi.

Redemptus vero sanguine christi proprio
servus est eiusque voluntati obedire
debet. Glorificate et portate deum
in corpore vtro. Ille deum glorificat qui
mandata eius observat alias ad
laudem dei excitat. iuxta quod dominus ait.
Videat opera bona et glorificet
patrem vestrum. Deum etiam portat qui
eius notitiam preceptaque in
mente gerendo operibusque implendo
sibi vivit et recte secundum quod dominus precepit.
Sancti estote quoniam ego servus sum. Cuius
ergo sancti vivendo sancti est deum
portat in mente sua ad cuius gratiam
quod est factus in anima. **Capitulum**

De quibus autem septimum
scripsit michi. scilicet per verba
vra. bonum est homini mu
lierem non tangere siue non accipere.
Pseudo apostolus dicens ad corinthios
non debetis mulieribus adherere quod mundi
deo servitis. sed qui creditis in christum
vrae uxores debetis dimitte. scripsit
corinthii apostolo super hoc re utrum
deberent uxoribus adherere in concupiscentiis
neque ne. Quibus apostolus respondit. Bonum
quidem est ab uxore abstinere. sed
melius est accipere quam cum alterius
peccare adulterium aut aliq[uo] modo
fornicatione. Uxori viri debiti reddat.
et uxor viro et non se subtrahant
ab invicem a concupiscentiis sed volete viro
consalbere det locum et licentiam mulier
Sicut et vir serviat mulieri reddens
ei debiti consalvendi illa volete con
salvare suum corpus et genitalis membra sui
potestatem non habet ut phibeat viro
concupiscentiis sed in viro potestatem est. Sicut
vir sui corporis et sui verendi sine
genitalis membri non habet potestatem
ut mulieri concupiscentiis phibeat sed in

mulieris p[ro]p[ri]etate est. Sic s[un]t sibi
 iniur[ia] debitor[um] et q[uo]d magis est sciri
 et vna debet esse vol[un]tas in lege
 nature. Dies festi dieb[us]q[ue] purgato[rum]
 et ip[s]a ratio conceptus iuxta legem
 cessari t[em]p[or]ibus h[is] debere m[on]strat.
Nolite fraudare iniuriam et nolite vos
subtrahere ab iniuriam ne forte disten-
sio generet fornicationem. nisi forte
ex consensu et cu[m] coi[n]vilitate et
consilio ut vacetis orom. Om[n]i quide[m]
 t[em]p[or]e orand[um] est nobis orom[ne]q[ue] de
 be[m]q[ue] insistere. sed t[un]c acceptior est
 deo q[ua]m casto corp[or]e et corde p[ro]fetur.
 Cu[m] eni[m] quis co[n]cessa no[n] ta[n]git ostendit
 se velle accipere q[uo]d precatur. Et uter
 reuertim[ur] in idip[s]u[m] et ad liatu[m] costi
 Consiliu[m] dat co[n]jugatis ut post dies
 orom[ne] ad vsu[m] naturale reuertatur.
 expones causa[m] q[ua]re hoc p[ro]cipiat. Ne
 temptet inquit vos sathanas et dyabolu[m]
 propt[er] incontinentia[m] v[est]ra[m] viz ne vno
 subtrahente alter fornicetur et sa
 thanas locu[m] reptandi inueniat. hoc
 aute[m] dico sc[on]d[u]m indulgentia[m] non
 sc[on]d[u]m imperiu[m]. q[ui]a no[n] p[ro]cipio sed p[er]mi
 mitto. Volo aut[em] om[n]es ho[m]ines esse sicut
 merysu[m] et si fieri posset vellem om[n]es
 ho[m]ines esse virgines sicut ego su[m] et
 amare virginitate[m] sicut ego amo.
 Sed q[ui]a no[n] potest fieri concedo sc[on]d[u]m
 indulgentia[m] infirmis qui se non
 possunt co[n]tinere. no[n] t[ame]n p[ro]cipio p[ro]fetur
 sc[on]d[u]m i[m]periu[m]. q[ui]a om[n]es ho[m]ines vellem
 me in o[mn]ib[us] p[ro]mitari et in integritate
 corp[or]is manere. q[ui]a scio quatu[m] valet
 castitas apud deu[m]. Alius vt virgo
 maneat. Alius vero sic. ut sit sic
 cu[m] co[n]iuge melius est nubere q[uam] vni.
 No[n] dixit ideo co[n]p[ar]atio no[n] melius
 est nubere q[uam] vni. q[ui]asi bonu[m] sit vni ideat[ur]

melius est nubere. sed co[n]suetudinem
 co[n]secutus est. Solem[us] eni[m] dicere melius
 est lucr[u]m facere q[uam] da[m]nu[m] melius
 est vnu[m] oculu[m] habere q[uam] nullu[m] oculu[m]
 est vno pede i[n]t[er] et ex altera p[ar]te
 baculo sustentari q[uam] fractis crurib[us]
 reperire. Sic melius est nubere et vxore[m]
 ducere q[uam] vni q[uod] est p[ro]p[ri]e calore
 corp[or]is cogente libidinem explere et
 quocunq[ue] mo[do] nefas p[er]trahere. H[uius]
aut[em] qui in i[n]m[on]io co[n]iuncti sunt
et vxori legitime que co[n]iunctio ma-
trimoniu[m] dicitur et a matrona eo
q[uod] sit mater filio[rum]. P[ro]cipio no[n] ego
ex mea sententia sed d[omi]n[u]s in eu[an]g[e]o.
vxore[m] a viro no[n] diste[n]de. excepta cau-
sa fornicato[rum]. Et si diste[n]derit causa
fornicato[rum] maneat nupta. aut
et vno suo reconcilietur. Na[m] ceteris
 ego dico no[n] d[omi]n[u]s. Locutus est sup[er]ius
 cu[m] i[n]iunctis et viduis atq[ue] co[n]iugatis
 fidelibus. mo[do] dicit de ceteris. id est
 p[ro]mixtis infidelib[us] cu[m] fidelib[us]. Et
dicit ego dico no[n] d[omi]n[u]s. Nunquid no[n]
 d[omi]n[u]s loquebatur p[ro] eu[m]. Utriq[ue] Sed
ideo dixit se dicere no[n] d[omi]n[u]m q[ui]a hoc
preceptu[m] no[n] co[n]iunctur in eu[an]g[e]lio
dictu[m] a d[omi]no sicut illud sup[er]ius q[uod] no[n]
debeat vir dimitte vxore[m] sua[m] excep-
ta causa fornicato[rum]. Si quis frater
fidelis habet vxore[m] infideli[m] siue
no[n] credente[m] si co[n]sentit vxore[m] habitare
cu[m] illo et si nomi[n] xp[ist]iano no[n] det hit
non dimittat eam. Quia accidere
 solebat vt viro credente[m] mulier infide
 lis p[er]sisteret. et p[er]p[et]u[us] vxore[m] cre
 dente[m] vir infidelis manet. Ideo
 p[re]cepit talia ap[osto]lus ut si nomi[n]
 xp[ist]iano det[ur] heret no[n] dimitteret
 aliquis sp[irit]u[m] suu[m]. Sanctificatus est
vir infidelis p[er] mulierem fidele[m]

110

Jam hoc euenerat in multis post
dñi ascensionē ut p mulierē fidelē
sācificatus esset vir infidelis credens
in xp̄m p illius pdicationē et
bonū exemplū que de supra facta
erat humilis et subiecta fuerat viro
Et p virū fidēlem mulier infidelis
silit̄ saluata est quoniam Aliqñ
filii vestri imūdi essent nūc autē
sācti sūt i si ambo infideles essent
vel ille qui fidelis factus est iterū
reuerteretur ad paganismū ppter
illā que noluit credē utiqz vos
filii imitarētur. Vel etiā si fidelis
dimittet sociū suū infidelē essentqz
separati ab invicē filii forsitā essent
imūdi. qz ydolis deservirent patre
infideli vel matre infideli ydola ado-
rante et imūdi essent ex cibis que
comederent ydolis cōsecratis. Hinc
Nūc autē dñi simul morantur
fidelis cū infideli forsitā filii illoz
fidelē imitantur et facti sūt fideles.
Et si infidelis vir aut mulier a socio
fideli discedit nolens credē discedat
i liberam potestate habet discedēdi
cū fidelis non proiciat illū a se neqz
recedat a se. Nō est em̄ servituti
subiectus frater aut soror in ciuilitate
i in tali facto i si infidelis nō vlt
manē cū fideli ille qui fidelis est
nō est ita subiectus illi ut debeat
illū sequi neqz subiectus est culpe
ppter hoc si ille discedit. In pace i
ad cōcordiā vocant nos deus. Idēro
si vlt recedē infidelis qui blasphemā
mat nomē dei recedat ut pacē possit
habere fidelis. nec oportet litigare
cū eo qui discedit. Vñ em̄ sūt mulier
aut vir si vno alterū saluū faciat
nisi sicut vniūqz viro et mulieri

diuisit sine disposuit dñs scilz typa
credendi. ut p̄mū credat vir deinde
mulier. aut p̄mū mulier deinde vir.
Vniūqz sicut dñs vocauit ad fidē
ita ambulet et ita maneat. i si ha-
beat vxorē tene eam. si nō habeat
ducē nō cōpelleris. Circūcisus aliqz
vocatus est nō adducat p̄piciū
Quid est q loquet ap̄le de vxoribz
atqz cōiugatis sic subito trāsiit ad
circūcisionē et p̄piciū. Et quō p̄t
adducere qd̄ prestisū est. Notādū
in hoc loco qz nō de circūcisōe i
expoliatiōe pellis genitalis mēbrū
loquitur. sed circūcisū appellat liberū
ab vxore et p̄piciū vxorē habentē
Circūcisus inquit vocatus est i quis
nō habens vxorē nō adducat p̄piciū
i nō ducat vxorē nō sit p̄piciatus
sed alienus a cōiugio. In p̄picio aliqz
vocatus est nō circūcidatur i non
relinquat vxorē suā nisi forte et
illa casta p̄manere decreuerit. Circū-
cisio nichil est i castitas sine opibz
bonis nichil est. et insup fides sine
operibz ociosa est. Et p̄piciū nichil
est i cōiugiu absqz ope bono. Si
fuerit quis circūcisus i castus sine
celibatu qd̄ est sine vxore carūitqz
bonis opibz nichil ei prodest castitas.
Si etiā fuerit cōiugatus et habuit
bona opa cōiugiu illis nec prodest
nec obest illi. sed obseruācia man-
datorū dei prodest Vniūqz s̄p̄m
qua vocatione vocatus est ad fidē
in ea p̄maneat sine cū vxore sine
sine vxore. Seruis s̄p̄m vxoris
vocatus est cūqz volūtatē seruare
et parere debet. Non sit tibi cura
noli deficere neqz dimittere eam
qz nō ideo amittes regnū dei licet

conjugatus sit si una seruicus uxori
 ut nō displiceat creatori Sed si
potes liber fieri scz ab uxore r si
 ma cōiū obierit aut etiā in casti-
 tate manere delegerit magis uero
uere scz libertate ista ut cōsentias
 ei et aliā noli accipē Qui em in
dño r ut in dño credet uocatus
est serus scz uxoris libertus est dñi
 r liberatus est a peccati iugo et
 quādam liberticulā habet a dño
 ut seruiat uxori ita ut nō displi-
 ceat creatori Sili qui liber uocatus
est sine uxore serus est xpi r
 nō debet se occupare seruiuo terno
 et uxorio sed ex toto debet seruire
 dño qm̄ magis seruiū requiritur
 ei a dño liber q̄ a cōiugato
Precio empti estis sanguis xpi
 uolite fieri serui homi r serui uxori
 Illi serui homi efficiuntur qui p̄t
 uxore deserunt creatorē et displicēt
 imoderate seruientes uxori Tam
 caro ergo p̄cio empti sumus ut
 nullo alio redimī possemus nisi san-
 guine filii dei Quapropter sicut ille
 qui emittur magis seruire debet illi
 a quo emittur ut aliqui uicem red-
 dat emptori Ita et nos oī studio
 atq; instantia seruire debemus xpo
 a quo empti sumus Unusquisq; p̄t
frater r fidelis in quo uocatus est
 ut credet in hoc permaneat uideli
 si cū uxore uocatus est nō dimittat
 illā si liber ab uxore si se potest
 cōtinere utatur illa libertate De
uigini preceptū dñi non habeo
 qz dñs uirginitate laudauit non
 tñ precepit ne uidetur nuptias
 dāpnare sed dixit sūt eunuchi qui
 se castrauerūt p̄ter regnū celoꝝ

atq; subintulit Qui p̄t capē capiat
Consiliū autē do qd̄ nō displiceat aliis
 tāq; uicem consecutus a dño ut sim
fidelis scz cōsiliator et idoneus in
 dandis salutariū cōsiliis Paulus
ap̄lus cōsiliator dei erat qz sp̄m
 dei habebat sicut ip̄e dicit alias P̄t
 qz et ego sp̄ritū dei habeam Deinde
 dicit Gratiā et miam cōsecutus sū
 ut sim fidelis cōsiliator dei ideoq;
cōsiliū meū nō debeo uobis abscidē
Existimo ergo hoc bonū esse r uirgi-
 tate seruire propter instantem
uicem instantē sine p̄sentem
 uicem appellat tribulationē et
 angustia quā sustinet cōiugati et
 maxime cōiugate fastidū uiz in
 cōcipiendo dolore in p̄turiendo quo
 dolore plerūq; solent mulieres mori
 curā multā et labore in alendis
 et uescendis filiis tristitiā de egro-
 tatione et morte eoz maximeq; si
 in oibus filiis fuerit orbo De
amissione quoq; cōiugis p̄ siliter
 etiā labores et dolores sustinet uir
 de amissione filioꝝ et morte uxoris
 a quibus oibus sūt illi liberi qui uirgi-
 tate seruiat uicem illā uita q̄ post
 mortē erit Quapropter subdit ap̄ls Qui
bonū est hōi sic esse r in integritate
 corpis uiuere uirginitateq; seruire
 ut possit esse liber ab hīs uicem
Et uero sequitur tribulationē tamē
 carnis habebūt huiusmodi Et p̄t
Quaerō et cōsiliū uobis do illi tales
 uis qui uicem copulatur Sed sup̄
 appellauit uicem instantē hoc in
 loco appellauit tribulationē Ego
autē uobis p̄t Et est sensus Quaerō
 et cōsiliū uobis do ut castitate serue-
 tis uos uolens seruire ne in tribula-

tionē carnis inciditis **A**lter ego vobis
parco et dimitto vel cōsentio vos ante
dare ad hāc tribulationē carnis si nō
vultis seruare integritatē corporis
Tempus scz vite nr̄e breue est. qz
in breui finitur Ideo quaz nō est
plus dei ita p̄paganda q̄natione
carnali sicut attēg a principio mūdi
sed iā regeneratiōe colligendus. Re-
liquū est et remanet hoc vel hoc
sup̄ est ut qui habent nō uxores
tāqz non habentes sint Uxorem
nāqz habet. sed q̄si nō habet. qui
hodie videtur illā habē sed crasina
die moritur et desunt postmodū ux-
orem habere Ideoqz debet in p̄nti sc̄lo
futurā vitā imitari in qua erūt
electi filii angelis dei Alter uxore
habet sed q̄si nō habet. qui sic scit
debita carnis exsoluere. ut tū p̄ eā
mūdo tota mente nō cogatur inherē
vn̄ sic reddens debitū uxori ut nō
displiceat creatori Et qui flent tāqz
non flentes Flet quilibet amissione
caroz et miseris huius seculi sua quoqz
et aliorz pctā. sed quasi nō flent. quia
cōsolationē habet in spe celestis remun-
eratoris ut impleatur qd̄ dñs dixit
Beati lugētes qm̄ ipsi cōsolabūtur
Et qui gaudent tāqz nō gaudentes
Multi sūt qui gaudent de t̄p̄alibus
bomb. sed q̄si nō gaudent qz sic gan-
dent in t̄p̄alibus bomb ut semper
tormenta p̄petua cōsideret et et̄nū
dei iudiciū timeant Et qui emūt
tāqz nō possidentes. Emūt aliqui
predia terrena. boues seruos et acil-
las. sed q̄si nō possident dū repēte
ab hoc sc̄lo trāseūt p̄ mortē corporis
Alter emūt multi bona t̄p̄alia atqz
ad usū suū aliozqz p̄parant q̄ in

hoc sc̄lo necessaria sūt. sed quasi
nō possidet dū sic adherēt tremis
vt nō amittat eterna. Cauta cōsi-
deratiōe p̄vident qz hec oīa in p̄xio
relicturi sūt spemqz suā in tremis
et trāsitoris rebus et possessiōibz
nō ponūt Et qui v̄tūtur hoc mūdo
tāqz nō v̄tūtur Multi v̄tūtur
bomb isto sc̄lo sicut reges et p̄ncipes
sed quasi nō v̄tūtur dū in sperate
mūdu et concupisciam eius relin-
quūt p̄ mortē corporis Multi etiā
v̄tūtur his que in hoc mūdo sūt
sicut boni reges et p̄ncipes dicitur
qz ut fuit abrahā. job et dauid qui
p̄t dignitatē honoris et p̄ncipatus
quā obtinet nō p̄nt his non v̄tū
sed q̄si nō v̄tūtur dū nō sūt serui
diuitiarū neqz p̄mittūt hec eadē su-
menti dominari cogitātes cūcta t̄p̄-
storia esse Preterit em̄ figura huius
mūdi Transibit figura et species
mūdi p̄ ignē remanebit s̄ra monata
p̄ ignem et meliorata ad hoc ut
meternū maneat iuxta qz salomon
dicit Terra meternū stabit Volo vos
sue sollicitudine esse et sine multa et
sup̄flua cura quā habet cōiugati
Qui cū uxore est diuisus est qm̄ ex
parte seruit cōiugi et ex p̄te dño Et
mulier inupta et virgo qz vnū est
quo cogitat. s̄t s̄ra corp̄ et sp̄u et mente
Ideo addidit mente sine sp̄u qz multe
sūt que integritatē corporis habent
sed nō sūt virgines mēte. qm̄ si
possent iā inip̄issent hec ad v̄tilita-
tem vestrā dico qz s̄ra est apud deū
et leue in hoc sc̄lo in virginitate p̄ma-
nerē Non ut laqueū vobis mitteram
et nō dico ideo ista vt et̄nā p̄ditionē
vobis mitterā. sed ad id qz honestū est

sz vos prouocās **V**irginitatem seruare honestū est. ergo om̄e honestū sc̄m̄ ideoq; uirginitas sc̄a honesta et deo accepta est. Si quis existimat et putat turpē se videri ab aliis super uirgine sua eo qd sit supradulta r eo qd ad nubiles ānos puenit timet illa fornicari cū aliquo seruoꝝ suoz nec p̄t illa seruare uirginē. qd̄ uult faciat r tradat illā cuiusq; uult. Nō peccat uirgo si nubat. Si dormierit uir r si mortuus fuit nubat mulier cui uult t̄m̄ in dño r fidei se miscrat uirō. Beatior autē erit si sic p̄manserit r si in castitate et uirginitate māserit. **Capitulum**

De hīs autē **octauū** sz abis et pontib; q̄ ydolis imolantur strypsisis in Inter cetera que corinthi ap̄lo strypserūt p̄ eplam̄ etiā sup̄ hoc strypserūt utrū deberet oīa comedere nec ne et utrū essent oīa mūda. qz quidam illoꝝ habentes sc̄am̄ cūta esse a deo creata bona māducabat in templis ydoloꝝ et scandalizabat simpliciores fratres qui dicebat Nisi iste qui maioris sc̄ie est qd̄ ego sc̄ret aliquid num̄is et deitatis esse in hoc ydolo et in carnib; ei cōsecratis nequāq; in ydolo r in templo ydolis cōsecrato residet carnes alioꝝq; cibos et uinū ydolis cōsecratū sumeret De hoc multa dictum est hic ap̄lus Sc̄m̄ qm̄ om̄e sc̄am̄ habemus sz oīa esse mūda p̄ naturā. sed inoꝝ ratio ydoloꝝ et cōsecratio qua illis cōsecrantur facit ea inūda. Sc̄a sz qua credimus oīa mūda mundis et oīa sc̄ificari p̄ inuocationē nōis xpi inflat r in sup̄bie timore mentem eleuat. Caritas uero edificat r dilectio firma qua cōsulimus fr̄ib; simpliciorib; q̄teris

eos in aliquo nō scandalizemus edificatiōe habet In qua uirtute r in caritate etiā alie uirtutes cōprehenduntur cōprehe duntur paciencia sz hūilitas cordisq; simplicitas Sicut em̄ uinū nō teperatū admixtiōe alicuius dulcedis aut aqua etiā mentē alienat et sicut oīa mēta et pura nō ita delectatur sicut mixta. sic sc̄a diuina uel hūana nō est utilis qz mentē in sup̄bia eleuat nisi teperata fuit dilectiōe proximī hūilitate quoq; paciēcia atq; simplicitate Tūc autē sc̄a est magna et sibi utilis si caritate hūiliatur cū qua etiā amplius crescat Si quis autem existimat se sc̄re aliquid r oīa mūda esse et licite fidelib; sunt utenda nodū cognouit quēadmodū oportet sc̄re eū r uondū considerat qz expedit ei a multis licitis abstinēe propter scandalū fr̄ib; Si quis diligit deū et causa caritatis sc̄am̄ inuigat hic cognitus est a deo r electus est a deo De escis autē que ydolis imolantur sc̄m̄ qz nichil est ydoli in mūdo. Ydōs grece latino dicitur uocabulo spēs uel formula. inde diminutiue ydolu r formula ex aliquo metallo aut ex lignis aut ex lapidib; Ideo r ergo ydolu nichil qz uidetur ymaginē hōis habere et nō est homo uidetur ymaginē alicuius bestie habere et nō est bestia Videtur aurem̄ oculos nare qz habet. sed ideo nichil est qz nō audit nō uidet. nō olfacit. non loquitur. Dicitur homo esse nō est homo. Dicitur deus qz esse nō est deus Ideoq; nichil est. qz illud qd̄ d̄r esse nichil est Adoratores quoq; cultoresq; eius atq; cū qui illi cōsecrantur nichil sūt qz illis cultum et cōsecratio facit

eos nichil esse. **S**ed hoc etiā hoīes
ydoia colentes nichil sūt qz oīs crea-
tura quā nō adheret ei qui semp habet
esse nichil est sicut ppha dicit Omēs
gentes ydoia colentes sic sūt qsi nō
sūt. et qsi nichil et inane reputate
sūt ei. Ideo quoz ppta nichil sūt
qz facit homo formā habentē caput
hoīs ex una parte et caput bouis
ex alia. caput leonis ex tertia. caput
aquile ex quarta. reliquū corpore serpe-
tini. pedes equos. qd nichil est quia
deus aliquā creaturā talem nō fecit.
Nā si sūt qui vocātur a pagani dñi
in celo. ut saturnus. iupiter. mercurius.
aut certe a xpianis angeli et facti
nūcupatione et nō sbaliter sive in t-
terris a pagani. ut neptunus pluto
aut certe iusti hoīes. Siquidē sūt dñi
multi pagani vel xpiani nūcupa-
tione ut moyses cui dictū est. cōstitui
te deū pharaonis. et de quibz dicitur
Ego dixi dñi estis nobis tñ aplis
alutis; fidelibus vng est deus pater
substantialis ex quo oīa cōstant et
a quo oīa origine suscepit et nos
in illo cōsistim; sive in illū qsi intra
illū subsistim; qz oīs creaturā intra
illū cōsistit et ipse est extra oīa et
intra oīa et unus dñs ihes; xps
cū patre et spu scō p quē dñm ihm
xpm oīa s; facta sūt et nos p ipm
creati sim; et redēpti. Sed non in
oībz est scia. s; ista ut credat unū
ver; deū solūm esse qui unitatem
habet in psonis et unitatē in scia.
Quida autē cū conscia infirma
ydoia quasi ydolothita i ydois datū
et cōsecratū māducant et conscia
illoz infirma pollutur. qm dñm
firmitores in fide vident recubere in

ydoio et comedē ydolothita putāt
aliquid nimis et religiosū esse in
ydois et in hoc est illoz cōscia infirma
vel qz putātes oīa esse mūda cō-
medūt ydolothita. Vel qz aliquid
nimis credūt esse in ydois. Ita
nos nō cōmendat deo s; quam
credim; mūda r nō facit nos ac-
ceptabiles deo et laudabiles apud
illū. Neq; em si nō māducaverim;
s; de sacrificiis ydoioz deficiem; et
alios cibos nō habeam; quos possim;
māducare. Neq; si māducaverim;
carnes ydois cōsecratas habidabim;
s; ut alioz ciboz refectionē nō quam;
Videte ne forte hec licētia vā s;
qua creditis oīa mūda mūdis et
p invocationē nōis xpi oīs scificari
offendicula fiat infirmis in fide
ut credant aliquid deitatis esse in
ydoio et comedāt ppter hoc carnes
illi cōsecratas. Si em quis videt
eū qui habet sciam; r qui pfectus
est in fide et credit oīa mūda in
ydoio recubentē māducare nōne
patitur p eū offendicula cū p eū
ipē edificabitur et cōfirmabitur
ad māducandū ydolothita. Et ita
peribit infirm; frater. pro quo xps
mortuus est et hoc ppter tuā sciam
et tu occidis eū. Sic autē peccatis
in fratres dñi comeditis cara illis
carnes ydois cōsecratas recubēt
in ydoio in xpm peccatis. Quia
propter si esta scandalizat fratres
meū. quelibet credentē simpliciter
et adhuc infirmū in fide nō mū-
ducabo carnē ydois cōsecratam
meternū ne fratres meū scandalizem
Erāt quidā apud corinthios qui
sciam habentes oīa mūda esse

comedeat alios idolis consecratos et
 pronocantur simplices et infirmos in fide
 ad filia qui dicebat nisi isti qui sciam
 et prudentiam habet sciret aliquid dei
 tatis esse in his idolis nequaquam hoc
 agerent manducabo ergo ut ego
consecrer per has carnes Contra erant
 perfectorum qui licet sciret omnia esse mundata
 a deo facta uolebant carnes idolorum
 comedere quia sciebant illas per motum
 hunc demoniorum esse immundas et ne
 scandalizaret fratrem suum puocando
 eum ad comedendum Dicebat ista que
 apostolus ex persona illorum loquitur ante
 inquit moriar fame quam ut fratrem
 meum scandalizem manducando car-
 nes idolorum et non solum abstinendo
 ab illis sed etiam ab omnibus illis quibus
 potest ille scandalizari Et tamen et ex
 persona apostoli esse dictum ut apostolus ex se
 talia dicit pronocant eos ad caritatem

Quoniam sum liber: Cap. 11m

Verba nascens 11m

sunt et quod videtur negare

confirmat **Sunt autem** maxime
 legenda **Non sum liber** **Sunt** utique liber
 erat apostolus secundum carnalem prosperam
 utpote de genere patriarcharum descendens
 liber quoque erat ab omni debito ipsorum
 quia nichil ab eis acceperat **Non sum**
apostolus Dicebatur a quibusdam iudeis
 non credentibus et insuper a corinthiis
 seductis a falsis apostolis quod paulus
 non esset apostolus eo quod christum non vidisset
 quos increpat apostolus inquitens **Nunquid**
 non sum apostolus a christo missus? **Sunt** utique
 quod ipse michi dixit **Longe** mittam
 te ad gentes **Nonne dominum illum vidi?**
Utique vidi illum dum pergere damascum
 et postea in templum **Nonne opus**
meum in operario et plantatio mea

Et si
 vos estis in domino **Et si** omnia
 aliis sanctis gentibus et iudeis non sum
 apostolus sed tamen vobis corinthiis sum
 apostolus quos in spatio unius anni
 et sex mensibus ad fidem christi mea
 doctrina adduxi **Non** solum ergo
 corinthiis erat apostolus sed pene
 omnibus gentibus sicut ipse dixit **Qui**
operatus est petro in apostolatu
 circumcissionis operatus est et michi
 inter gentes **Non** signaculum et signum
 et iudicium apostolatus mei vos estis
 et vestra credulitas qui per meam predi-
 cationem credidistis **in domino** circa defe-
 sio apud eos qui me interrogant scilicet
 utrum sum apostolus nec ne **hec est** quod
 vos estis signum apostolatus mei et per
 hoc defensor esse apostolus Vos enim
 estis defensio mea quibus euangelium
 predicavi **Nunquid** non habemus
 ego et barnabas potestatem mandu-
 candi et bibendi scilicet ex officio potestatis
 et a vobis accipiendi **nonne**
 que necessaria sunt secundum quod dominus
 nobis potestatem dedit sicut et aliis
 apostolis **Nunquid** non habemus potestatem
 ego et barnabas sororem mulierem
 in quolibet fidele circumducendi
 de loco ad locum ducendi ut ministraret
 nobis sicut fratres domini faciunt iacobus
 vis et iohannes zebedei filii et ma-
 tertere domini necnon et iacobus alphaei
 et iudas et ioseph filii sili matris terete
 domini necnon etiam et cephas qui et
 petrus Cephas hebreum et sironem
 est Petrus grecum et latinum Symonem
 grecum **Quosdam** non intelligentes
 proprietate grece lingue sefellit ambi-
 gutas greci verbi in hoc quod dicit
 sororem mulierem quasi uxorem habu-
 erunt apostoli quas secum duceret **Non** genere

utriusque significat et uxorem et mulierem
In genere appellatur locus ubi plu-
rimae resident mulieres fideles enim
mulieres habentes terrenam substantiam ibant
cum petro aliisque apostolis iudeorum ministran-
tes eis de substantia sua que necessaria erat
sicut maria magdalene et martha
alique mulieres que secute fuerant
dominum de galilea et sequebantur illum
ministrantes ei. Quod beatus paulus gen-
tibus predicabat licet potestatem haberet
tamen non ducebat secum mulieres. ne
scandalum oriretur apud gentes. quare
magistri et prepositi hanc consuetudinem
non habebant. Quis miles imitat
pro vita regis pro defensione patrie
suis stipendiis et propriis substantiis
sed nullis. Tamen ego milito meis
stipendiis laborum manuum mearum
victum et vestitum accipens. Quis
plantavit vineam et fructus eius
et racemos non edit. Vineam apostoli
erant corinthios quos plantaverat
ipse in fide christi sed fructum non susce-
pit ab eis superius videtur unde vinearet
Nunquid secundum hominem dico et nunquid
secundum humanum intellectum et ex proprio
sensu ista loquor. Non obturabis
os boni triturati et os predicatoris
alienum a mercede non facies recte
ergo predicatoribus bubus comparatur
quod sicut illi vomere exarant terram
ita predicatoribus vomere siue ligone
verbi dei excolunt corda auditorum
ut ferant fructum salutis eterne.
Nunquid de bubus cura est deo. videtur
est deo cura de bubus qui omnem que
fecit curam habet. sicut ei dicitur nichil
odisti eorum que fecisti. Et non solum de
bubus verum etiam de passeribus cura
est illi sicut in evangelio ostenditur

ubi pascere illos dicitur sed non
curabat ita de bubus ut inter pre-
cepta que homini dedit sui ad salutem
perperet curam habere bonum. nec enim
necesse est per scriptam legem monere
hominem quomodo bonum suo consulat. Cum
debet in spe sed fructus percipiendi
qui arat arare. Si nobis vobis
spiritualia sed bona seminavimus
predicando gratiam vestrae fidei et doctrine
non magnum est si nobis vestra carna-
lia metamus et ut a vobis accipiamus
temporalia quibus contulimus eterna.
Non est hoc magnum increpatione et
interrogatione legendum est. Si alius
pseudo apostoli potestatis vestre hoc est
facultatis vestre bonorumque temporalium
participes sunt quare non potius nobis
sed debemus participare bonis vestris
qui sacra monita evangelii predi-
cavimus. Verum omnia incommoda susti-
nemus ego et barnabas sitim vestra
fame invidiam omnemque indigentiam
ne ad offendiculum demus evangelium
christi et ne dicatur de nobis quod causa
questus et lucri temporalium potius
predicamus evangelium quam causa sa-
lutis animarum et remunerationis
eterne habeaturque evangelium venale.
Nescitis quoniam qui in sacrario vel
in templo idolorum operatur exco-
riando victimas et coquendo. que
de sacrario sunt edunt et de his vivunt
que ibi offeruntur et que pertinent
ad sacrarium. Cum altari sed dei in
lege veteris testamenti deservunt. cum
altari participatur. Si qui holocaustum
suum offerebatur in altari domus dei
totum animal vendebat sibi altare.
Si qui vero victimas aliasque sacrificia
offererentur partem cremabantur.

in altari partim sumebat seruitores
 in suos usus. Ita et dñs ordinauit
 et disposuit et potatem dedit. Ego aut
 licet potatem habere de euāgelio
 vivere nullo horū q̄ sup̄ius dixi
 usus sū. q̄ nullos sup̄tus a vobis
 accepi vt euāgelium non facerem
 venale et vos libere posse redarguere
Non scripsi autē hec ut ita fiant
 in me poterāt illi dicere. Vere ideo
 ap̄tus talia scripsit vobis ut quod
 antea nō accepit a vobis nō acci-
 piat. ut demū ei que necessaria sūt
 ad hec ille. Nō ideo inquit ista
 dico ut q̄ hactenus nō feci nūc
 facere incipiam. sed ut vos ad cari-
 tate pronocem. Donū est michi
em̄ magis mori fame sibi inditate.
q̄ ut gloria mea quā spero me
recepturū pro mercede p̄dicatois
aliquis euacuet siue destructo dādo
michi munera. Tūc em̄ glā illius
euacuaretur si mercede accipies
in p̄nti nō speraret aliā mercedem
accipere in futurū nec redargueret
delinquentes. Nā et si euāgelizauero
sz solūmō p̄pter hoc vt p̄opt assu-
mitate p̄dicatois mercede in p̄nti
recipiā et laudem ab hoīs nō est
michi gloria sz eterna in futura.
Necessitas em̄ māducati bibendi
vestiendi incūbit. Ideoq̄ p̄dico qm̄
vnde vniā aliūde nō habeo hec
in quibusdā fiebat sicut in pseudo
ap̄tis. sed in paulo nō erāt qui neq̄
mercede neq̄ laudē ab hoīs in p̄nti
quirebat timens audire in die iudicii
recepisti mercede tuā si laborasti. Ve-
em̄ michi est et indigētia me oppri-
met et penuria famis sustinebo
si nō euāgelizauero. Nō in sua p̄sona.

talia dicit. sed potiq̄ ex illoz q̄ idcirco
 p̄dicabat q̄ nō habebat vñ vinceret
 nisi ex p̄dicatioe ideoq̄ favebat suis
 auditoribz. Si em̄ volens siue sp̄ote
hoc ago et si nō p̄dicauero p̄t sup̄tus
carnales et si administrauero euāgelium
siue mercede tyrali mercede habeo
paratā a xpo remunerationem
eternā viz auditurū ab ip̄o. Intra in
gaudium dñi tui. Sine ergo merces
mea? Interrogat sanctissimū ap̄tus
 que sit merces p̄dicatois eius in
 p̄nti et dicit. Nā inq̄ens volo sponte
 euāgelium p̄dicare q̄ est merces mea
 in p̄nti et respōdet ip̄e sibi. Aut
 alicui interroganti que est merces mea
 hec est merces mea in p̄nti vt euā-
 gelium p̄dicans fidelibus oibzq̄
 audire volentibz siue sup̄tu ponā
 euāgelium sz in cordibz eoz vt nō
 abutar siue nō utar p̄tate mea in
 euāgelio quā cū aliis ap̄tis habeo
 et ne accipiā aliquid ab auditoribz
 qm̄ magna michi merces reseruatū
 a xpo. Nā cū liber essem nō solū
 sedm̄ naturā vtpote de genere
 p̄riartharū descendēs verū etiam
 ex oibz negotiis hominū nichil ab
 eis accipiendo om̄i sz hominū serui
 me feci sz portādo om̄s velut bonū
 procurator supportat infirmos
 maxime vos o corinthi p̄ meam
 paciam. Feci autē hoc nō calliditate
 astu sed cōpatientis affectu vt pl̄-
plures lucrifacere xpo. Et factus
si iudeis tūq̄ iudeis sz legis ob-
seruator adhuc tondendo caput
in centris qui est portus corinthi
offerēdo munera in tēplo. In iheru-
solimis sedm̄ q̄m̄ actibz ap̄lorū
habetur qm̄ purificatus ascendim

templū et circumadendo thimothēu
propter iudeos ut iudeos lucraret
xpo. v. a cultura viz legis ad grām
producedo ewāgelū hūc qui sub
lege sūt i samaritans quūq; libros
legis habētib; veniens ad illos
factus sū eis q̄si sub lege essem
i quasi carnalit̄ i legi seruire cū
ip̄e nō essem sub lege moysi nō
sed sub gratia ewāgelū ut eos
xpo lucraret feci autē hoc non
simulādū verisucia sed cōpatiendū
mīa Hūc qui sine lege erant i
gentilib; facti sū tāq; sine lege
essem cōsenciendū gentiliū pl̄is
apud athenas vniū deū esse qui
cūcta fecerit et aīas imortales eē
et horū ab vno deo principū sup̄
fisse Visus est eis q̄si vno ex ip̄is
licet ydola nō adoraret. paulatim
q; trahēbat eos ad illa q; mīnq;
credebāt suadens ut in eū crederēt
p̄ que facta sūt oīa i in filiū
Factus sū infirmis iudeis et gēti
libus in sensu qui magna non
poterāt capere infirmo cōparādo
et cōequādo me eoz pusillitati
ut infirmos sensu et intellectu
lucrifacere talia p̄dicādo q̄ eoz
capacitati cōgruebāt et que ip̄i
capere poterāt Or̄ib; sū gētib;
iudeisq; oīa sup̄ius dicta factus
infirmis viz infirmis iudeis
samaritanis samaritanis. qui
rexp̄missionē de xpo expectabāt.
gentilib; gentib; ut oēs saluos
facere p̄dicādo illis verbū fidei
Oīa autē facio p̄t ewāgelū i
propt̄ xpm cui ewāgē^m testimoniū
phibet ut particeps eoz i ewāgelū
efficiat Sic videtur hec verba

sonare et sic loquitur ap̄ls q̄si ewāgē^m
sit rōis capax desi dicit ut p̄iceps
ewāgelū efficiat i p̄mia que in
ewāgelū p̄mittūtur in regno celoz
cōsequi mereat Om̄ia in lxx.
Nescitis q; hūc qui in stadio
currit om̄s quide cur
rit sed vno accipit
brauiū. Volens et desiderans
egregius predicator corinthios
om̄ib; fideles p̄uocare ad cursū
opationis bone q̄tenq; fortit̄ in su
danda p̄tingē mēantur ad brauiū
eterne vocatōis dat̄ inde cōpationē
cuius exemplo attendātur ad victo
riam captandā eterna inueniē.
Nescitis q; hūc qui in stadio currit
et cētā. Fuit quodā t̄p̄e gregas
quidā noīe hercules apud grecos
fortissim; oīq; virtute corporis
roboreus agilitateq; seu velocitate
pedū in cursu velocissim; atq; p̄ui
cissim; qui vno anhelitu curauit
atq; ut ita dicā puolauit. C. xxv.
passus sicq; substitit in vno loco
qđ spaciū sui cursū stadiū appel
lauit a stando. et est octaua pars
miliarū Iude postmodū inoleuit
mos apud grecos et cōsuetudo diu
tina vt ex singulis verbis capel
lis oppidis necnō et villulis
iuuēnes se p̄pararet q̄tenq; adue
niente festiuitate deoz possent
currē ad illud stadiū qđ mensu
rabatur. C. xxv. passib; Post
cuius metā ponebatur curū et
argentū aut equū sine palliū vel
aliqd̄ premiū. qđ brauiū greco
vocabulo dicebatur. Latine vō palma
victorie appellari p̄t vel corona
cūctiq; astantib; vris et militib;

ad spectaculū illud currebāt oēs
 sed vng qui prior currebat acci-
 piebat brauiū ceteris in vanū cur-
 rentibz qz nichil vilitatis p̄stabat
 eis sūm̄ cursū nisi risū et cachymū
 ip̄s exortabat sibi aut̄ magnam
 verecūdiā Alia v̄o intellectū
 intelligētiā p̄ stadiū p̄ qd̄ illi cur-
 rebāt debemz intelligere fidē nr̄m
 intra cuius metas currē iubemur
 ab exordio fidei nr̄e vsqz ad finem
 vite nr̄e huius vite quousqz p̄uiciamz
 ad brauiū repromissū De quo dñs
 ait Qui p̄seuerauerit vsqz hinc in fine
 hic salus erit Hoc tñ distat inter
 illoz cursū et nr̄m qz ibi oēs qui
 ad hoc p̄parati currebāt sed vng
 qui ceteros p̄currebat prior p̄ue-
 niendo ad brauiū accipiebat solus
 remunerationē victorie sue In nr̄o
 autē cursu oēs qui bene cucurre-
 rint p̄m̄ suū laboris participēt
 nec dolebūt se incassū cucurrisse
 cū oēs qui p̄uenierint remunera-
 tionē acceperit Ille vero vng sigt
 nūm̄ electoz qui cōp̄tione repletoz
 p̄missus est licet in se sit p̄fectz
 Vñ dñs dicit Multi sūt vocati
 sed pauci electi Quasi dicit q̄ multi
 incipiūt currē sed ante deficiūt
 et larescūt q̄ p̄ueniūt ad brauiū
 pauciqz sūt qui p̄ueniūt ad palmā
 victorie Sigt etiā ille vng vni-
 tate s̄c̄e ecclesie q̄ est corpus xpi
 Cūm̄qz etem eccl̄e fide bonisqz
 opibz atqz p̄seuerācia iūgūtur
 illi p̄ueniūt ad palmā De qua
 vnitāte dñs dicit Nemo ascendit
 in celū nisi qui de celo descendit
 filius hōis qui est in celo cū
 corpe suo viz qd̄ est ecclesia

Sic currite o fideles in fide
 recte crededo et bene viuendo vt
 cōprehēdat̄ palmā p̄hemio
 remuneratois Sollicite ac virili-
 ter vlt apl̄s ut curramz qz
 magna est promissio ad quā redimz
 Dñs autē qui in agone r̄ in cōtamine
 et pugna contendit seu desudat
 ab oibus se abstinēt q̄ cōtraria
 sūt cursu illi Illi iuuenēs qui
 ad cursū se p̄parabāt ab oibz esct̄
 et potibz oibusqz rebz abstinebant
 que impedire poterāt cursū illoz
 Nec solū a nimia ḡmestione et sup-
 flua potatioe corpus refrenēbant
 sed etiā lauinās plūbeas noctibus
 ponebāt circa lūbos ne fluxū libi-
 dinis p̄ sōpnū paterētur qm̄ libido
 nimis debilitat corpus Et silli oēs
 ita se p̄parabāt cū scirēt vñ coro-
 nandū et illi solūmō repromissū
 brauiū qui prior veniret licet oēs
 post illū ad eundem locū p̄uenisset
 quātomagis nobis est obseruandū
 ab oibus que cursū nr̄m impedire
 possūt cū oibus nobis p̄missa sola
 eterna sit Si querimz ergo a
 quibz rebz debemz abstinēret q̄
 cursū nr̄m possūt impedire a pro-
 missō brauiū nitrogemz apl̄m et
 r̄pe nobis demonstrabit in illo loco
 vbi dicit Manifesta sūt aut̄ opera
 carnis adulterii viz fornicatio in-
 mūdicia luxuria Ita et hinc filia
 cōtraria sūt nr̄o cursū Et illi qd̄
 qui intra stadiū currūt ideo cur-
 rūt vt corruptibile coronā accipi-
 ant Nō autē ideo curramz intra
 metas fidei nr̄e vt coronā incorruptā
 accipiamz Et sup̄ appellauit bra-
 uiū greco vocabulo nūc vocat latine

corona. **N**ostrā corona et remun-
neratio corruptibilis erat et temporalis
quod cum tempore transibat Verbi gratia
accipiebatur aurum argentum corrup-
tibile erat quod de terra sumebatur
et in terram reuertebatur accipiebatur
vestes que vetustate et tunc consu-
mebantur accipiebatur equum corrup-
tatur per mortem et consumptus et a
vermibus in puluere transibat Ta-
batur eis corona tremis et marcesce-
ntibus floribus cōserta sed quasi ventus
transibat **N**ostrā autē corona et
remuneratio incorruptibilis est
quod imitatione nulla corrumpitur
Nec est adornata marcescibilibus
floribus nostrā corona sed in modum
regalis dyadematis eternis gemis
cōserta in eternum spiritualiter nobis
seruabitur **N**ostrā ergo corona
et remuneratio nō deus omnipotens
erit et cōtemplatio totius trinitatis
videntes deum sicut est in quo habe-
bimus vitam sine fine mansuram
omnibus beatitudine atque sacietatem
quoniam videtes fulgidum etiam fulgidi
videtes beatum etiam beati videtes
immortalem etiam immortales felicitatem
per omnia secula **Qu**apropter debemus currere
credendo sperando desiderando corpusque
castigando elemosinas insudando am-
bulando de virtute in virtute donec
videatur a nobis deus deorum in firmo
Nec debemus despicere de primo promissa
sicut apostolus non despicit cum diceret
Hic ergo sic curro utraque timens
fidei bene vincendo non quasi in incertum
quod non dubito de remuneratione certum
habens quod sit michi promissum Illi
qui currebant in stadio currebant
in incertum quod non erat securus de primo

Sed ut nos certi sumus de remuneratione
exempli causa se ponit apostolus
in medium quatenus illum imitemur
Sic pugno non quasi aerem
verberans deuando et deponendo
gladium velut stultus miles qui non
positus contra hostes verberat aerem
agitando brachia et gladium volens
apparere phator **P**aulus ergo
pugnabat contra aerem potestatem
de quibus loquitur in epistola ad ephesios
Pugnabat contra phos et magos
et bestiales homines de quibus dicit in
epistola prima ad corinthios Si ad bestias
pugnam ephesi Pugnabat autem
non materiali gladio sed predicando
miracula faciendo ieiunando bonis
operibus insistendo Ille predicator ver-
berat aerem qui sine affectu predi-
catoris predicat vix verba timore
proferens non operibus exornans qui
aliud predicat atque aliud agit et
hoc quod predicat miraculis et exemplis
non roborat **A**postolus autem aerem
non verberabat quod inuicem verba
non proferbat cōplens et roborans
ope quod predicabat ore Sed castigare
corpus meum sicut in labore et cunctis
in vigiliis multis in fame et sitis
in ieiuniis multis et ceteris talibus
et in seruitute redigo et ad dei ser-
uitium illud michi seruire facio ut
quod predicatio verbis non destina operibus
sed potius serua verbis et exemplis
hinc quibus predicatio Castigare corpus
est multis tribulationibus que cum
meritum illud affligit et illa
ei dare que ad vitam proficiunt etiam
non ad luxum **S**eruituti vero subicit
dum non sua delectatione proficit sed
voluntate spiritus et rationalitatis anime

Sic debet unusquisque fidelium
 agere castigando corpus suum et serui-
 tuti subiacendo implens quod apostolus
 alibi dicit Spiritum ambulate et deside-
 ria carnis sue corporis ne perficiatis
 Et cuius rei causa apostolus corpus suum
 domabat refrenans illud a pravis
 delectationibus protinus manifestat sub-
 dens ne forte inquit cum aliis pro-
 ducis ipse reprobis efficiat Prohiby
 dicitur laude dignus et approbatus
 Unde contra improbos laude indignus
 et non probatus Sic dicit dominus reprobis
 Nescio vos et non approbo ad meam
 partem pertinere Vel non approbo vos
 dignos laude esse Timentis ergo apostolus
 reprobam et indignam laudem appare-
 rebat ideo castigo corpus meum et
 seruituti subicio ne forte alii percipi-
 ant palmam victoriae perditionis mea-
 edocti et egrotis alienis existam a
 laude et premio remuneratoris audientes
 a domino recepisti mercedem tuam ne forte
 alius curatis ipse remaneat in vincis

Nolo enim vos **Capitulum**
 ignorare fratres **Decimum**
 scilicet mysterium hoc quod ex parte
 narrabo. quoniam presertim iudei de quorum
progeme origine ducunt omnes sub nube
fuerunt que precebat eos desuper per diem
et omnes mare transierunt quia morte
evaserunt Et omnes in moysi et per moysi
sen doctore baptisati sunt in nube
et in mari et a morte sunt liberati
 Quatuor ad veritatem historie pertinet
 iudei egredientes de egypto sub nu-
 be fuerunt quia nubes per diem geriebatur
 sine ferebatur super eos Aliter ante
 sensu secundum Ambrosium sub nube fue-
 runt quia omnia gesta sunt illis in obscuri-
 tate et figura In hac vero nube quod

tuti sunt ab adversariis suis egyptiis
 quoniam nubes se opposuit inter illos et egypti-
 aros et aque fuerunt a dextris et a
 sinistris et postmodum protecti sunt per
 diem ab ipsa nube a calore solis dum
 a morte penitus liberati sunt Baptisati
 dicitur fuisse per moysen in nube quod
 erat post ipsos et in mari per cuius
 medium transierunt Sive etiam in hoc
 dicitur esse baptisati per moysen in nube
 et in mari quia omnia que facta sunt
 illis in figura nobis eveniunt in ve-
 ritate Nam sicut illi per moysen ducuntur
 ex egypto liberati sunt et mortem
 evaserunt per nubem et per mare ita et
 nos per christum et per gratiam sancti spiritus in
 baptismate a morte originalis peccati
 et actualis liberamur Moyses enim
 christum significat Nubes spiritum sanctum Mare
 rubrum quo illi transiendo a morte
 sunt liberati baptismata significat quod rubore
 sanguinis christi consecratur per quod nos a
 morte eterna liberamur Et omnes eadem
 et escam spiritalem manducaverunt et
 omnes eundem potum spiritalem biberunt
 manna quod de celo et de isto aere eis
 datum est et aquam que de petra fluxit
 dicitur spiritualia esse vel quia spiritualiter
 intelligenda sunt Significabat enim
 corpus et sanguinem domini quod modo conse-
 cratur et percipitur in ecclesia Vel quia
 non mundana lege et consuetudine patra-
 sunt sed virtute dei omnipotentis spirituali
 sine commixtione elementorum aque
 vis et farinæ ad tempus creata est
 ista esca atque eis data et aqua scilicet
 non consuetudine mundana eis pro-
 fluxit de petra Idcirco et ille cibus
 panis angelorum dicitur est quia virtute
 omnipotentis dei qua angeli vivunt et
 subsistunt sine labore aliquo ea virtute
 sed virtute spirituali omnipotentis dei

est creatus ille ab eis et appositus est eis
sine aliquo labore illorum. Hoc etiam
significat quod de celo venturus erat
christus spiritualis panis qui spiritualiter
pasceret. Unde et mane prima feria
sive prima sabbati quae nunc reuerencia
dumque resurrectionis dies dumque vocatur
primus de celo venit ad saturitatem populi
Bibebat autem de spiritali sive petra
consequenti eos eadem petra. Iudei et
quidam etiam simplicium doctorum ex hoc
loco fabulose disputant volentes affirmare
quod postquam moyses percussit virga bibula
sive populumque bibit et unumquemque
secuta sit eos illa petra. et ubique
figebat tentoria voluebatur in me-
dium castrorum nullo homine impellente
emittens largissimos rivulos ad sae-
tatem populi et iumentorum. Dicunt autem
tam dum hoc factum esse per XL annos
usque dum venerunt in terram madian
ubi sederunt puteos et inuenerunt
aqua dulcem satis habundantem. Quidam
etiam somnando fingunt quod tunc panis
tatis fuerit ille lapis ut maria soror
moysi ferret illum in pectore suo per illam
rursum solitudinem. Sed illi qui talia
confingunt dicant ubi et quando vel quomodo
secundum litteram impletum sit quod secundum litteram
interpretes in cantico moysi habetur
quod suaverunt mel de petra oleumque de
firma petra et tunc prebendus est
assensus quod secuta sit eos petra at
cum usque in veteri testamento hoc
factum reperiri poterunt submittat
voco et inclinet aurem ut spiritualiter
ista penetrare valeat quam huiusmodi
in his sequi non possunt. Nam sicut
doctores tradunt oritur petra quam
moyses percussit mons est lapideus
cuius latus percussit moyses. Quia

melius est ut spiritualiter ista intelli-
gantur sicut et superiora. Unde et
apostolus spiritualiter appellat eandem petram
quod spiritualiter est intelligenda. Sicut
etiam christum sicut sequentia manifestat.
Petra inquit erat christus. Non dicit
petra significabat christum sed tanquam in
veritate esset petra cum utique per se
hoc non erat sed per significationem.
Sic loquens de duobus filiis abra-
he dicit hec significat duo testa-
menta. Christus enim per significationem
propter firmitatem est petra non per se
et aqua illa quae perfluebat de petra
significat doctrinam christi et gratiam
sacri spiritus de qua ipse dicit in euangelio
Qui sitit inquit veniat ad me et
spiritualiter quare et consequens petra
dicitur quod christum subsequens spiritualiter
significat. De qua petra spiritualiter
et consequens bibebat illa quod ubique
describat eos huiusmodi auxilium aderat
christus prestans illis suffragium cuius
potencia qui est verbum dei patris
liberati sunt de terra egypti et in
terram re-promissionis introducti.
Ideoque dicitur consequens eos quod subue-
niebat eis. Nec enim petra aquam
dedit illa una vice sed christus per poten-
tiam suam. Notandum ab apostolo omnia
ista idcirco esse dicta ne quis sibi
in baptismo confidat aut in esca-
aut potu spirituali ut putet sibi deum
partem si peccavit carnaliter nisi
prima digna hoc mearum. Quia
omnibus est vigilandum et laborandum
quam tempus vite nostre brevissimum
est. Sed non in pluribus cor bene
placitum est deo quoniam multi propter
infidelitatem mortui sunt in heremo
non intelligentes beneficium dei secretum

Dm̄ca 9^a post oct. pet̄ker.

in milia milia. Et autem oia
que diximus de uide mari. moſe
eſca. petru et petra in figura facta
ſunt noſtri i me veritate quibz
in veritate contigerunt et manent
modo qz in exemplo illoz educti
ſunt de egypto de curve in hunc

D ſing concupiſcunt
centel maloz i alioz
et vicioz ſicut et illi ſc
israhelice concupieunt carnes et
pepones et ea que in egypto habue
runt in uſu comededi. Iſta ex ſup
oribz uerbis apli pendent ubi dicit
oia q̄ uidei contigerunt in noſtra
figura preſſiſſe ſicut et ſequētia
manifeſtat et in noſtra ſalutem
ſcripta eſſe ut nō ſing concupiſcēt
maloz abozū viciozqz. Queſtio
eſt cū uidei multitudinē aialū
et pecoz ſcōū haberēt quare deſiderā
bant carnes et quare nō comedebāt
carnes malū. Que hor nō ſoluntur
qz nō deſiderabāt illi carnes pecozū
ſed carnes animū concupiſcebāt quibz
ſolū fuerāt ueteri in egypto. Malū
em flumiqz in litoribz ſuis et paluſ
tribus locis multa genera habet
animū et talia qualia nō habentur
in curuū alioz fluminū. Fugiamqz
ergo concupiſcām malā et pugemqz
contra eā in quātū ualeam qz ut
beatus Auguſtinus dicit et in nobis
quoz expmēto probare poſſumqz
oia mala p̄ illa ſūt atqz parātur
Concupiſcētia autē malā ideo dixi
qz eſt et concupia bona de qua dicit
Salomō fili concupiſte ſapnām. Et
p̄ concupiunt oia mea deſiderare
uſtificatiōes tuas. Concupia autē
mala eſt que ſuggerit nobis ut

concupiſcām abos illicitos et ultra
modū et ut faciamqz homicidiū ſurtū
et ut petremqz adulterū retrazqz
hūamodi. Ideo apls uolens nos ſolli
citos reddere donat nobis exemplū
illoz uideoz qui p̄ concupiſcām offende
rūt deū in heremo et perierūt. Neqz
ydolatre efficiam ſicut quidā illoz
ſc̄i qui vitulū fecerūt ad montem
ſinan que admodū ſcriptū eſt in exodo
Uob grece dicitur ſpēs ſiue forma
inde dicitur dicitur ydolū formula
ex aliquo metallo ſiue ex lapidibus
et lignis. Latria quoz grece uocabu
lo dicitur ſeruitus q̄ oipotentī deo ſolū
cōpetit ex quibz noibz cōponitur. Et
dicitur ydolatra ille qui honore et
ſeruitutē quā oipotentī deo ſolū debet
exhibē ydolis impendit. Inde ydolatra
ip̄a res. Sed it̄ p̄ illud manducare
et bibere et ſurrexerūt ludere.
Veterē hystoriā hic tangit ap̄lus
Egreſſi ſiliu israhel ex egypto dū
pueriffent ad ſina montē moſe
aſcendēte in montē ad deū et mo
nante aliquātis diebz cōuenērūt
ad aaron petentes ut faceret eis deos
qui illos p̄cederēt et dicentes. Fac
inquūt deos qui p̄cedat nob. moſi
em qui eduxit nos de egypto neſcām
quid acciderit. Tūc ſicut hystoria
narrat. accipiens
aaron ab eis ar
mil
las et aureos ſc̄i
ut inde vitulū cōfla
tilē que colebāt egypti
Statimqz edificātes aras ante illū
p̄molauerūt ei hoſtas dicētes. Hū ſūt
dintū israhel r̄. Completoqz ſacrificio
ſederūt ad māducandū et bibendū ac
poſtmodū ſurrexerūt ludē ad ducaſſa

iora et choros et insipere ceperunt form
tam **Quare** multitudo illorum inter
fecta est a fratribus suis iubente moyses
et domino volente **Et** factum ideo replicat
apostolus ut non credent se corinthios immunes
esse a crimine qui in ydolo epulabantur
Idolatra est quoque omnis avarus qui
nimium quasi deum colit timens illum
amittere **Neque fornicemur** sicut quodam
ex ipsis fornicati sunt sed cum madiani
tis et ceciderunt una die xxiii milia
hoc in terra madian factum est et
hoc retributum est illis qui cum madiani
tis se commaculauerunt adorantes primum
ydola ante ostia domorum illorum **Flam**
balaam arabe filius beor temerarius
aeros iudeorum pronos ad libidinem et
perversos ad ydola colenda seductus
et captus amore pecuniarum dedit balach
regi moabitaram atque madianitarum
consilium ut constitueret puellas iuue
culas et metrices in domorum ostiis
comptas ornamento metris et ante
ostia domorum ydola posuit et amas
ut vementes israelite caperentur
amore illarum et conerent cum illis ita
tum ut primum adorarent ydola quo facto
cognovit ipse noster dei contra illos exci
tanda **Unum** factum est ut xx tria milia
ab igne celesti consumerentur et peue

omnes periret nisi
propter zelatum zelo
domini confodisset cuspidem
virum hebreum cum ma
dianide scorta in locis
geminalibus cuius rei causa dicitur
vera dei a populo **Notandum** quoque quod non
solum illi dicitur et sunt fornicatores qui
quocumque modo libidinem suam explent
sed etiam illi qui alia via a deo recedunt
De quibus dicit psalmus perdet omnes qui forni

cantur abs te et qui recedunt a te **Neque**
temptemus christum sicut quidam illorum
temptaverunt sed moysen qui christi
figuram gerebat vel etiam christum tempta
verunt qui erat in moyses sicut ipse
moyses dicit **Nos** quod sumus non contra
nos murmuramus verum sed contra dominum
Ipse enim qui est verbum patris ipse erat
in moyses et ipse loquebatur per os eius
et qui temptabat moysen et qui mur
murabat contra illum contra dominum
murmurabat **Sed** quid contigit
illis **Perierunt a serpentibus ignitis**
qui utriusque faciebant et mordebant
et mordendo venenum infundebant
Reducit ergo apostolus talia ad memoriam
et commonet nos ne in eadem causa
inimici tradamur dyabolo cuius figuram
serpentes habet **Neque murmurave**
rimus sed contra dominum neque contra prelatos
et rectores sicut quidam illorum murmu
raverunt dathan vir et abiron socii
quorum contra moysen et aaron **Et**
perierunt ab exterminatore deo vel ab
igne dathan enim et abiron cum in
domo sua exterminati sunt de superficie
terre quod percipiente deo viros deglu
tiunt eos terra sicutque ante sepulti
qui mortui sunt sicut scriptura nar
rat viri descenderunt in infernum
Socii vero illorum qui in ipsa transgre
sione filios extiterunt ab igne celesti
exterminati sunt **Murmurari** autem
et plebs est falso adimittit de propositis
et rectoribus quoniam atque causam plebs
quod etiam solet murmurari fieri iusta ex
causa quoniam prelati non simpliciter recte
quod erga subiectos procedunt **Tamen**
quocumque modo nascatur et fiat multa
est et ut illi quo exitate pervenit
utrum sit prelati aut subiecti dicit

em dicitur. Significat qz in nulla
 alia causa efficiēderit uidei dei sicut
 in uita uirginitatis qm scty uirginitatē
 exhiberūt. Quia ppter cauendū est
 oīmo ab huiusmodi uicio ne filia
 nobis euemāt. Hec autē omnia
 supius dicta de serpētibz et igne
 qui eos deuorabāt in figura conti-
 gebant illis. Uideamus quo serpe-
 tes igniti quibz illi traditi sūt in
 figura fuerūt. et serpens eneus
 qui suspēsus est a moysi in ligno
 quē qui aspiciēbāt sanabantur.
 Serpētes illi qui mordendo uenēnū
 infundebāt demones signāt qui sugge-
 rendo nobis uenēnū mortiferū delec-
 tatiōis infundūt quibz etiā tradimr.
 si serpente eneu in ligno pendente
 nō aspiciētz et xpm. Serpens eneus
 qm similitudinē serpētis habebat. sed
 tū uenēnū nō habebat quē qui af-
 spiciēbāt morte tēpale a morsibz
 serpētū euadebāt xpm signāt sicut
 ipse dixit. Sicut moyses exaltauit
 serpente in deserto ita exaltari oportet
 filiū hoīs ut oīs qui credit in illū
 nō peccat similitudinē ergo serpētis
 habuit ille serpens sed ueneno caruit.
 qz xps similitudinē quidē carnis pati
 habuit sed peccati uenēnū nō habuit.
 Hoc qz eneus fuit signāt eternitatē
 xpi qz es durabile cramentū est.
 Suspēsus est in ligno et xpus in
 patibulo crucis. Cum illū aspiciēbat
 sanabatur. et a morsibz et ueneno
 serpētū. qm quicūqz xpi passionē
 cū reuerētia ad memoriā reducūt
 et aspiciūt illū ad hoc ut mortificet
 corpa sua cū uiciis et corrupciōis
 saluātur a suggestiōibz demonū
 et ueneno prauē delectatiōis et insup-

a morte eterna. Ignis uero ille
 qui deuorauit uirginitates signāt
 ignē eternū qui deuorabit oīs filia
 agentes. Scripta sūt autē ad
 correctionē nrām et ad emendatiōem
 et melioratiōem nrām. ut nos p illa
 corrigamur in quos fines scōz
 deuenerūt. qz nos iā in fine scōi
 positi sumus in ultima sctz etate. Non
 sūt ppter illos scripta ut ipi legerent
 qui talia agentes talia meruerūt
 accipere. qz iam olim mortui erant
 sed pro nrā salute et utilitate ut si timōe
 hoīū in sermōe dei māstering gloriā
 illis promissā accipiamz terrā viz
 reppmissionis que signāt patriā celestē.
 Si quo minuz aut alit egerimz gerimr
 nabitur nobis pena illoz qm maior
 noticia legis plus facit hoīem reū.
Itaqz qui existimat se stare in rectitu-
 dine fidei bonisqz opibz et in scia
 qua credit oīa esse mūda. Videat ne
 cadat in supbiā et in scandalū frōz.
 Iste in loco tacite ac specialit pccat eos
 qui psumētēs de sua scia quasi licitū
 eet oīa edere. qz oīa mūda sunt
 mūdis recubelunt in ydoloz et edebūt
 carnes ydolozitas vñ p scandalū habūt
 simpliciores fratres qui uidentes
 illos talia agere putabāt aliquid
 numis et deitatis esse in ydoloz atqz
 in cibis illis cōsecratis. Gene aliter
 autē ad oīs p̄tinēt qd dicitur q̄ stat
 in fide et bono ope videat ne cadat.
Temptatio uos nō cōprehēdat nisi
 hūana q̄ nō ope nō p̄ficiat. Temptatio
 hūana est malū cogitare et in corde
 temptatiōes multas p̄peti. Dyabolica
 uero temptatiō est certamine temptatiōis
 in ope superari et malū p̄ficere.
Concupiscē muliere hūana temptatiō est

Adulterium vero sine fornicationem
 petrare dyabolicum est Sic de cetero
vicis intelligendum est fidelis autem
deus est qui non patietur uos temptari
supra id quod potestis subsistere vel
sustine. fidelis esse deus dicitur qui
 quicquid promittit fidelibus suis opte complent
 Complect quoque condic et complebit
 Promittit diligentibus se regna celestia
 complebit illud quod dabit eis. ideoque
 non permittet eos temptari supra id
 quod humana fragilitas potest ferre.
sed faciet cum temptatione etiam
puerum et auerit ut possit sustine
 id est. illud faciet puenire quod potest
 humana fragilitas ferre viz a temp
 tatione et tribulatione tunc liberando
 sicut legimus factum de beato abraham
 qui liberatus est de re caldeo. necno
 de tribus pueris in camino. et de
 daniele qui missus est in lacu leonum
 et de mirabili multitudine martirum.
 Aut etiam in temptatione tolerancia predo
 et victoria sicut tribuit beatus iob. petro
 quoque in cruce et andree pthomart
 trii stephano in lapidibus. laurencio
 sup trancula. multisque aliis martiri
 bus Cum enim homin possit credere quod
homo mortalis talia possit sustinere
qualia laurencius sustinuit p adiutorium
dei Quapropter dominus tales aut huiusmodi
temptationes afflictionesque pueniunt
debemus ista ad memoriam reducere omnesque
spem nostram in deum iactare ut ipse
nobis faciat pueniam euonire. tunc
liberando. aut etiam victorie tolerancia
prebedo Ut prudentibus loquor uosipm
indicate i discerite quod dico utrum
verum et bonum dico nec no Calix bene
dictoris cui benedictio nonne coicatio
sanguinis est? Idcirco primum calicem

uolens

uolens quod postea de pane plus est
 dispensaturus Calix autem benedictus
 dicitur quod benedicitur a sacerdotibus
 in altari Appellatur et ipse calix
coicatio quasi participatio quia omnes
coicant ex illo panemque sumunt ex
sanguine domini que continet in se.
Et panis que frangimus in altari
nonne participatio corporis domini est?
 Vnus. Primum consecratur et bene
 dicitur a sacerdotibus et spiritu sancto et
 deinde cum frangitur iam licet panis
 videatur in reuitate corpus est christi.
 ex quo panis quicunque coicant corpus
 christi edunt Cum unus panis scilicet christi
unum corpus christi multi sumus qui com
dimus illum panem Caro qua uerbum dei
 prius assumpsit in utero uirginali in uir
 tate sue persone. et panis qui consecratur
 in ecclesia unum corpus christi sunt Sicut enim
illa caro corpus est christi ita iste panis
transit in corpus christi nec sunt duo corpora
sed unum corpus Diuinitatis enim plen
tudo que fuit in illo replet et ipsum
panem et ipsa diuinitas uerbi que replet
implet celum et terram et omnia que in
eis sunt ipsa replet corpus christi quod a
multis sacerdotibus per uniuersum orbem
sanctificatur et facit unum corpus christi esse
et sicut ille panis et sanguis in cor
pore christi transit. ita omnes qui in ecclesia
digne comedunt illud unum corpus christi
sunt sicut ipse dicit Qui manducant
carnem meam et bibunt sanguinem
meum in me manent et ego in eo
Tamen illa caro qua assumpsit et
iste panis omnibus ecclesia non faciunt
tria corpora christi sed unum corpus Et
sicut qui corpori et sanguini domini
coicant unum corpus cum eo efficiuntur
sic et qui coicant de uoluntate unum

Scienter

in dyabolo corpus existit. Quis
 q̄ de uno pane i de uno corpore
 xp̄i et de uno calice sine sanguine
 participamus v̄ partes accipimus
 et unū corpus efficiunt. Videte
 inquit i considerate israhel sc̄dm
 carnē v̄ qui carnaliter vunt et
 carnales hostias adhuc offert. Tūc
 ip̄us q̄i ap̄lus ista loq̄batur adhuc
 erat templū iherosolūm in quo offere
 bat israhel carnalit̄ vinct̄ hostias
 deo. Carnalē autē illū appellat q̄
 legē carnalit̄ voluit obseruare
 vel ad differētiā israhel sp̄ualis q̄
 iam veteres umbras nō seq̄batur
 ex auḡm̄o erat idē ap̄lus. Ult
 autē ostendē corinthiis q̄ sicut illi
 erāt socii et participes altaris qui
 comedebāt ea que in altari offere
 bant̄ ita et isti corinthi comedēt
 carnes ydolotitas socii erāt demonoz
Vnde et sequitur. Nōne qui edūt
hostias s̄ victimarū in lege p̄cipit
sūt altaris. Sūt vtiq̄. Ita et vos qui
 editis in ydolis carnes ydolis cōfēctas
 participes estis ydolorū. Quid ergo dico.
q̄ ydolis imolatū sit aliquid. aut q̄
ydolū sit aliqd. Non hoc dico q̄ aliquid
 sit q̄ ydolū nichil est et q̄ ei offertur
 nichil est. Quidqd̄ in illo nō est. vel illi
nō adheret qui habet esse nichil est.
In hoc ydolū nichil est q̄ habet ima
ginē hoīs sed nō est homo q̄ neq̄
sensu neq̄ motū habet. vel q̄ dicitur
deus sed nō est. Deus dicit̄ hercules
esse sed non est. Et sicut ydolū nichil est
ita illi qd̄ illi imolat̄ nichil est. Nolo
vos socios demonoz fieri. Tūc fiebant
socii demonoz q̄i edebāt ydolotita et
q̄i volūtatem illoz implebat. Non
potestis calicē i sanguinē d̄m bibere

s̄a recte sicut bibendus est. et calicem
 demonoz qui ydolis imolat̄ur libatur.
Non potestis inesse d̄m i corpore d̄m
participes esse recte et demonoz cibos
comedere. Sicut nō p̄t duobus d̄m
seruire recte sic nō possim̄ vtrūq̄
recte agere. et dyabolo seruire et xp̄o
placere corpusq̄ eius digne sumere.
Iū non imitamur d̄m. Iūgit se corin
 this et loquitur ex p̄sona illoz qui
 dicebāt. Nūquid non imitamur d̄m.
In hoc ergo q̄ p̄gim̄ ad tēpla ydolorū
et comedim̄ ibi cū infidelibz quos
volim̄ lucrari ad fidē xp̄i imitam̄
d̄m qui ad domos publicanorū et
p̄torū veniebat vt occasione haberet
docendi. Nūquid fortiores illo sum̄.
quasi diceret. Nūquid fortiores illo
estis in hac parte. Nō estis. In hoc
volebant fortiores esse xp̄o q̄ volebat
agere qd̄ ip̄e nō fecit. Illi em̄ ibant
ad domos paganorū. xp̄m vero non
legim̄ p̄rexisse ad domū alicuius
gentilis. Quia s̄a alimēta licet michi
edere sc̄dm naturā sed nō oīa expe
dūt i nō oīa sūt vtilia. Quia michi
licent sed nō oīa edificant alios in
fidē sed potius destrunt simplices p̄
scandalū. Nemo qd̄ suū est t̄modo
querat in hac parte comedēdo oīa
sed qd̄ alterius i qd̄ simplicioribus
prodest. sicut xp̄s nō quesuit sua
sed m̄a. Omne qd̄ in macellū i in
mercātū venit. siue venditur mandu
cate nichil interrogantes p̄t cōsciām
illius que interrogaueritis macellū
dicitur a mactādo eo q̄ ibi mactāt̄ur
carnes. Ideo aut̄ phibuit ap̄lus vt nō
interrogaret de carnibz vtrū cōfēctē
essent ydolis nec ne. q̄ si interrogaret
diceret ille insultādo et dēdēdo qui

interrogatus fuerat. omnis iste carnes
quas terris in toto macello ydolis fut
dirate Si aliquis fidelium herc audies
postea emerit deideret eu ille pagano
in sua mente et conscia dicens Ecce
quid fecit xpianus qui michi me phi
belat offerre victimas ydolis quasi
malu. modo emit carnes ydolis
consecratas et comedit ut sanctas
nisi aliquid minus in ydolis cogno
stret nequaquam faceret Sed mi videro eu
talia faciente no transibo ad xpianis
mum Si quis infidelium vocat ve ad
cena et vultis ne sit ad domum eius
No precipit ut ment nec phibuit sed
licencia presstat Cena vocatur a
coione vestentiu qsi coe conuuium et
cois esca sine refectio Cenon quippe
dicitur greca coe. Unde et coicantes
dicuntur q coiter i pariter comedat
Apud veteres em consuetudo erat hora
nona cenare no in abscondito sed in
ppatulo. ne singularitas luxuriam
gigneret Si quis dixerit hoc ima
culatu est i ydolis consecrati nolite
comede ppter consciam alterius i
illud qui indicauit et ppter consciam
circumstantiu ne forte nos deideat sicut
sicut supra dictu est Ut quidem libertas
mea qua credo oia esse unida diudicauit
i reprehenditur ab aliena conscia i si
ego manduca oia quid pmet ad alij
vt me reprehedat. aut q noceat eius
reprehensio Si ego cu gra sit dei par
ticipo sine manduco Quid blasphemor
pro eo q gras ago deo Ex psona
illoz loquitur qui talia dicebant
qsi subiugret aplis No debentis hoc
dice licet satisfactis illud qd primitis
signatulo xpi crucis et invocatioe
nois dei tu no debentis idu comede

qz blasphematur nome dei exinde
et vos blasphemamini Dia in glo in
dei facte i muocatioe nois dei et
cu honestate ut deus glorificetur p
vos Legimus quoda loco q quoda
tpre cu quda homuncio pre nimia
tristitia voluisset se laqueo suffode
et dixisset deus adiuua me qd vultu
semp in vsu habebat asstit beatus
paulus inquitus Infelix temetipsum
illaqueare vis et psumis nomen
dei muocare Sed qz muocasti eu esto
liber ab hac tristitia et morte pmi
qz oia tibi prospere succedet Dne
offensione i sine scandalo et repre
hensione estote iudeis qui ydola
execratur et gentilibus fidelibus
etia et infidelibus sicut et ego p oia
sz que facio omnibus placeo Cu
apulus alias dicat Si hoibus placeo
xpi seruus no essem Querendu est
quare hoc mo dicat se oibus p oia
placeo Ad qd dicendu qz vbi dicit
si hoibus placeo. hoies ibi voluit itelli
gere hereticos iudeos incredulos paganos
et psecutores hic aute vbi dicit oibus
se placeo subiudicandu est bonis et reli
giosis oibus Si hoibus inquit infidelibus
placeo. necom sz hereticos et athenic
iudeis incredulis et psecutoribus. xpi
seruus no essem. i xpm negasse Tamē
licet illis no placea oibus tu religio
sis et bonis placeo No querens qd
michi sibi vtile est. i qz no accipio a
vobis victu et vestitu. sed qd multu
vt salui fiant. Sicut xps no assuit
sua qz no est ppter se flagellatus et passus
et mortuus. nec q sut sua sed mi
no paulus no erat ppria salute cōtento
qz no querebat qd sibi sibi vtile erat
sed qd aliis sustinens pro alioz salute

ca. vi.

libenter multa aduersi et proba
Mutatores mei **Capitulum**
estote sicut et ego **xi.**

xpi i sicut ego imitator
xpi sum non querens solūm p mundū
vtilē est sed qd aliis ita et vobis me imi-
tam. Sicut em̄ deus pater misit xpm̄
vt apli eius imitatores essent ita
xps misit vobis aplos vt eoz imita-
tores fmg. Laudo autē vob fratres
q p oia q memorēs mei estis montes
ista dicit. Et qd videtur affirmare
inrepat et denegat. qsi dicit nō laudo
vos q nō estis memorēs mei neqz
tenetis pcepta que tradidi vobis.
Volo autē vob scire qm̄ ois viri
caput est xps Ois viri caput est
xps i princeps et origo qz ab illo q
est verbū dei p̄s creatus est et non
solū scdm̄ dimitate sed etiā scdm̄ q
homo est et carne m̄am assupsit
caput et princeps est ois hōi. Caput
autē mulieris i princeps et intiu
mulieris vni est qz de costa eius facta
est et eius p̄tati subiecta. Caput illius
vero xpi i principiu et origo. deus p̄
est qz ab illo habet originē et p̄ncipiū
tam scdm̄ dimitate q̄ scdm̄ hūantate.
Dic vni orans in ecclia aut p̄phetas
i docens aut p̄phas explanat velato
capite deturpat i dehonestat caput
sui. Vel orans dicit orōem
dicēs p̄phetas

Symbolū aplozū
veatās ubi p̄phetatur aduentū
xpi ad iudiciū. Si nō relatur mulier
i si nō vlt opire caput suū limtheo
tondeatur. Quare p̄cepit hoc aplus
qz mala cōsuetudo erat tūc tyus qz
volebant capillos ligare et caput
reopire. Et ne ipa p̄fluxio capilloz

promoret hōiem ad amorē libidīs ideo
p̄cepit ligare et velare capillos.
Vir nō debet velare caput qm̄ ymago
et gloria dei est Homo ymago ē dei
qz sicut ab vno deo oia originē susceperūt
et ab illo facta sūt ita ab vno hōie
adam oie genū hūanū profluxit.
Gloria dei quoqz est qz glorificatur
deus p̄ hoc qz hōiem rōnabile fecit
ideaqz nō debet velare caput vt ostē-
dat se nō esse subditū mulieri sed
p̄tatem habere sup eam. Mulier autē
subiecta est viro sicut sequēcia māi
festant Mulier autē gloria est viri
qz ex ipso facta est vel qz subiecta est
ei. et in hoc gloriā habet vni. Nō em̄
vir p̄m̄g adam ex muliere est factus
sed mulier ex viro Et em̄ nō est creata
vni adam p̄pter mulierē qz necdū
mulier erat creata sed mulier p̄pter
virū i ad auxiliū viri. Ideo s̄ ut
recognoscat se mulier sub viri p̄tate
esse debet habere velamē sup caput
p̄pter angelos Angelus grece dicitur
nuncius latine. Vno vocabulo vlt
ostendē aplus ep̄os sacerdotes oīesqz
ordines altaris qui angeli debēt esse
ad annūciandū pplis quid debeant ap-
petere et quid vitare. p̄pter istos an-
gelos debēt mulieres stantes in ecclia
velata habere capita ne respiciens
aliquis illoz ad populū capiatur ad
amorē libidīs pulchritudine illarū.

Dicamus et aliter iuxta Augustinū
Ex hoc qd dicit vir nō debet velare
caput mulier autē debet
p̄pter angelos. Vni in hoc
loco pos. sūm̄ vno mō intel-
ligere quēlibet p̄dicatore spūalē
et vni hōie agente em̄ caput est ipa
sapia eius que sicut caput regit

T membra ita illa regit mente sicut
 caput et sup[er]nam no[n] debet velare
 vir p[re]dicator talis q[ui] no[n] debet celare
 et abscondere sed alius manifestare do-
 cendo et p[re]dicando bonisq[ue] operibus
 insistendo debet se imitabile p[ro]bere
In muliere aut[em] debemus intelligere
 quolibet in cetera mulieru[m] et stulte
 agente cuius caput est ip[s]a eius
 ignorantia et stulticia qua[m] no[n] debet
 alius in p[ro]p[ri]o manifestare ne se
 imitabilem reddat sed debet illam
 tegere et ad angelos q[ui] et viri appel-
 lantur et ad p[re]dicatores referre ut
 exhortatio[n]e illor[um] et doctrina saluati
 possit Vel debet sua insipientia et
 ignorantia velare p[ro]p[ri]o p[re]dicatore
 q[ui] illis debet se humiliter Alit[er] ho[m]o
 ex corpore a[n]i[m]e et mente consistit q[ui] et
 r[ati]onalitas a[n]i[m]e d[icitu]r cu[m] vniu[er]sa s[un]t a[n]i[m]a
 et mens **D**ividamus h[anc] a[n]i[m]am que vivifi-
 cat corpus et mente que regit a[n]i[m]am
 que facit dram[ma] int[er] bonu[m] et malu[m] et
 int[er] vicia et virtutes **I**n vniu[er]sa in hoc
 loco debemus intelligere s[e]c[un]d[u]m b[e]n[e]d[i]c[tu]m
 Aug[ustinu]m r[ati]onalitate[m] a[n]i[m]e m[er]it[um] et m[er]it[um]
 que est ymago dei q[ui] sicut de[us] s[un]t
 differentia[m] facit int[er] bonu[m] et malu[m]
 ita et mens pro modulo suo Cuius
 viri caput et mentis sive r[ati]onabili-
 tatis q[ui] vniu[er]sa est ip[s]a bona eius
 intentio est qua[m] no[n] debet velare q[ui]
 no[n] debet illa[m] refrenare a cont[em]platione
 dei sed qu[an]to amplius de illo intel-
 ligit t[an]to amplius debet illam
 p[ro]mittere ut se eleuet ad
 cont[em]platione[m] dei
 donec p[er]ueniat ad
 hoc ut quod hoc
 videt in spe et in speculo qu[od] et
 videat in re cont[em]platis de[um] sicuti est

Der muliere possumus intelligere
 a[n]i[m]am cuius caput est intentio qua
 plerumq[ue] intendit terrene[m] rebus
 vltim[um] modu[m] **S**ed caput et qua[m] inten-
 tionem debemus velare q[ui] debemus illa[m]
 refrenare ne vltra modu[m] in terrene[m]
 rebus se occupet **A**n[im]a em[en] q[ui] vivifi-
 ficat corpus plerumq[ue] ea desiderat
 vltim[um] q[ui] necesse est sit in quibus
 delectatur corpus q[ui] terrena q[ui]rit
Veru[m] neq[ue] vir sive muliere s[un]t
creati est in p[re]sencia dei neq[ue]
mulier sive vir s[un]t creata est
in d[omi]no et p[er] d[omi]nu[m] **N**am sicut mulier
 eua de vno et de costa ade ita et
 vir cayn p[er] muliere[m] extitit **O**mnia
 aut[em] s[un]t genera homin[um] ex deo creata
 s[un]t et a deo addam v[er]o eua et cayn
 vel o[mn]ia et corpora viror[um] et corpora
 mulier[um] a[n]i[m]e viror[um] a[n]i[m]e mulieru[m]
 Vos ip[s]i iudicate et vos ip[s]i discernite
 que dicitu[r] s[un]t **M**ulier p[er] velamine[m]
 et pro ornamento d[omi]ni s[un]t capilli **S**i
 quis aut[em] videtur contenciosus esse
 ut dicat ego s[un]t pauli ego apollo
 nec vult m[er]itis admo[n]itionib[us] parere
 nos iudei credetes et apli talem
 consuetudine[m] no[n] habemus ut cont[em]p-
 dam[us] q[ui] lex n[ost]ra et cont[em]tionem
 prohibet neq[ue] ecc[lesi]e dei q[ui] eu[an]g[eli]u[m]
 habent **H**oc aut[em] p[ro]p[ri]o no[n] laudat[ur]
 s[ed] q[ui] contenditis **P**rimu[m] quide[m]
 conuenientib[us]

vobis in ecc[lesi]a et in
 conuentu fidelium in d[omi]nicis diebus
 audio ab his qui s[un]t col[lo]c[ati] eloc[ati] scilicet
 s[un]t iurab[ile] et dissensiones et discordias
 esse int[er] vos et ex parte credo ut esse
 ita veru[m] esse ut audio **N**am oportet
 et necesse est hereses esse ut et qui
 s[un]t probati in vobis in fide bonisq[ue]

alio

opibus manifesti fiant et appareat
 etiā qui sunt ip̄fecti et duplices
 Sicut dicit dñs in ewāgēo Necessē
 est ut veniāt scādala et nō potest
 aliter esse Et reuera magnā utili-
 tatē prestiterūt hereses sic ecclēsie
 nō p̄ se sed dū doctores excitauerūt
 qui quasi dormitabāt Nequa q̄
 eū tantā copīa librorū habet etiā
 sancta et tantā cognitiōe de deo
 nisi hereses exorte essent a quibz
 excitatus est Iherōnimo Aug. Hilariū
 Grego. aliqz sc̄i doctores qui multa
 cōscripserūt cōtra hereses **Epla in**
Conuenientibus cena dñi
vobis in vinū iam non
est dñicam cenā manducare
 Cena dñica est dicta eo q̄ ip̄so die
 saluator cū discipulis suis cenauit
 cōplens veteris testamēti pascha et
 mysteriū corp̄is et sanguis sui tradēs
 aplis Corinthi qui et adhuc vel
 atheni vehementes ad fidē xp̄i p̄ p̄di-
 cationē pauli apli a quo int̄ cetera
 edocti que dñs fecit etiā sacramētū
 dñicē cenę p̄ceperūt singulis an̄is
 quāta feria ante diē pasche celebrādo
 cōmemorāto om̄s ad ecclēsiā ac no-
 biles quqz potētes diuitesqz venie-
 bāt et deserēbat singuli panem
 et vinū et dabāt ea sacerdoti ut
 inde cōsecraret corpus et sanguis
 xp̄i Consecratis autē mysteriis a
 sacerdote vnusquisqz qd̄ detulerat
 accipiebat desup̄ altari sumebat
 qz tacite cū suis vt paupes signi-
 ficantes nō meminet quid acciperet
 et vnde cōitariet aut etiā deserēbat
 om̄e qd̄ attulerat ad domū suā ut
 cū suis illud sumeret Ob cuius rei
 causā dissensionēs int̄ illos erant
 magne

quas seruauerāt pseudo apli ita ut
 cū vna benedictōe om̄i oblatiōe bene-
 dicte et cōsecrate esset singuli sua
 accipientes que cōiā debuerat esse
 maximā verecūdiā inferrent hīs
 qui vt ass̄ affolet nō obtulerat licet
 haberet aut hīs etiā qui nō habe-
 bāt qd̄ afferret hoc autē faciebant
 multi postq̄ aliis cibis crapulati
 erāt Itaqz accēptionē dñicā eucha-
 ristie dñicam cenā vocauit aplis
 vno mō Aliter Soliti em̄ erāt cōme-
 nire eodē die ad ecclēiam omnes
 diuites potētes et nobiles et p̄pa-
 rare sibi in ecclēsia et in foribus
 et in atris illis epulati et cōmuni-
 et crapulari et inebriari usqz ad
 vespam manducantes et bibentes in
 cōspectu pauperū et egenorū qui nō
 habebāt vñ sibi silia p̄pararent
 nichilqz accipiebāt ab illis diuitibus
 sed p̄stolabatur ieiunū horā cū vere-
 cūdiā qua placēt illis diuitibus
 et potentibus benedicti corp̄is xp̄i a
 sacerdotibus vnde cōitariet imp̄lecti
 autē illi diuites oibz cibis et potibz
 usqz ad vomitū accipiebāt ad vlti-
 mū sacramētū corp̄is et sanguinis
 xp̄i dicētes sic tradidit dñs ih̄s
 discipulis suis m̄is doctoribus et
 magistris corp̄is et sanguinis sui
 post aliorū ciborū p̄ceptionē et sic
 nos volumus illud sumere Qd̄ andriēl
 aplis scripsit eis int̄ cetera ista que
 in p̄nti habetur volent eos corrigē
 inueniēt Conuenientibus vobis
in vinū et in ecclēia iam non est
dñicam cenam manducare et non
est vobis licitū dñicam cenā talit̄
manducare quānt̄ vos manducatis
 Cenā autē dñicā dupliciter possūmz

intelligi appellata esse ab aplo vel
pceptione vin eucharistie de qua sin-
guli sibi vendicabant partes suas
quas attulerat aliis no comantibus.
aut ecia eandē eucharistia post alios
cibos sumetes. Vel alio mo cena dñi
appellat illas paratice comuniorū
et epularū quas sine caritate sumebat
et no dantes inde paupibz. Sacramētū
ergo corpis xpi a cōione cena apel-
latur qz cōe debet esse oibz fidelibus
et iustis. Vno em pane vniūsitās
ecclie figitur. Id em qz vnu sumit
de vno pane om̄s nos sumit oportet.
licet em a multis partibz deferatur
ille panis et a multis sacerdotibz
p vniuersū orbe cōsecratur. Dñitas
tñ que replet oia replet et illud
facitqz ut sit vnu corpus xpi. Om̄esqz
qui digne picipiūt illud vnu corpus
xpi sūt non duo qz ipe dixit. Qui
māducat meā carnē et bibit meū
sanguinē in me manet et ego in eo.
Cenāqz ergo vlt cenā dñi imitari
picipiendo corpus illig vel ecia in pci-
piendis aliis. His cibis cōit ea debet
vti qz cena dñi oibz recubentibus
cōis fuit no solum aliis sed ecia pro-
ditori inde. Sed no merito qrit
aliquis quare saluator noster post
cenā corpis et sanguis sui sacra-
mēta aplis tradiderit vel vnde
pcesserit ista cōsuetudo vniūsalis
ecclie vt ieiunium docerant eade sacra-
mēta picipere. cū apli cenati ea
pceperunt. et dñs hor ita no ordina-
uerit sicut mo tenetur. Tu ita respo-
dendū est ideo tūc cenatos cōicasse
aplos qz necesse erat pascha illud
typicū antea cōsumare et sic ad
verū pasche sacramēta trāsire. Ideo

quoqz dñs p se no cōstituit. hominē
accipere nos sacramēta eucharistie
vt haberet eig apli honorē aliquid
ordinadi in sta ecclēsia qz post
aduentū sp̄s sancti et eig ascensione
a spū sc̄o edocti ordinauerūt in
honorē tāti tāqz terribilis sacramēti.
p̄mo nos ieiunos dñice passionis
participatiōe ieiunii p̄moqz sp̄na
libus epulis interius exteriqz sacri
ac demde terrenis dapibz et visibi-
libz escis corpus refici cū gratiam
actione et cū tēperācia atqz sobrie-
tate. Vnusquisqz em suā cenam
p̄sumit ad māducandū. Et hoc silis
duplici mo pt intelligi ut intelligit
cena sacramētū eucharistie qz illi
singuli vendicabāt sibi. vel illa p̄-
paratio comunior quā vtrāqz illi vt
p̄am māducabāt no cōicātes em̄de
paupibz. Diximo sup̄io breuit cenā
vorari a cōione vescentiū q̄si cōe
comunū cōmunicē estū atqz refec-
tionē. Cenon quippe dicūt greci cōe.
vnde et cōicantes dicūt qz cōiter
sine parit comedat. Apud veteres
em cōsuetudo erat hora nona cenae
no in abscondito sed in p̄pacula ne
singularitas luxuriā gigneret. Et
alius quidē v̄m esurit ille v̄z qui
paupitate premētē caret pane trunco
et vno qd̄ deferat ad cōsecrandū
vnde cōit vel vnde pararet sibi
comunū. Alius autē dices q̄libet
et potens ebrius est et crapulato
tā ex aliis cibis q̄ ecia ex sacramētis
corpis et sanguis dñi. Nūquid domos
non habetis o chormithū ad mādu-
candū et bibendū cōes cibos aut
ecclēsia dei cōtempnit. r̄ despica-
bilē facitis et pro nichilo ducitis

parantes vobis turpia conuiuia in
 ea et confunditis eos: et verecundari
 facitis qui non habet sed alimēta ex
 quibus confectur corpus xpi et sanguis
 vel unde pararet sibi cenā in ip̄a
 cenā sicut vos qui diuicias habuda
 tis. Laudo dicā vobis corinthii: et qd
possi vobis dicere p̄ immo dolore.
Laudo uos s̄c̄ in hoc qd bene agitis.
 in quibusdā rebus. In hoc t̄m vobis nō
laudo qd cenā dei despicibile facitis
et talit̄ ebri corp̄i d̄ni participā
et qd facies pauper̄ confunditis. Ego
enī accepi a d̄no qd et tradidi vobis
 et misterium corp̄is et sanguis d̄ni quo
 debeatis sumere sicut michi reue
 lauit d̄ns ita tradidi vobis. Insuper
 cenā quid significaret illud sacramenti
 in oīu vobis sicut in sequenti dicitur
 est qm̄ peribat damasus et ibi cecidit
 est t̄m manifestauit ei d̄ns hoc m̄ cenā
 vel qm̄ positus est in extasi mentis dū
 esset in templo. Et sic demū tradidit
corinthiis qm̄ moratus est ad eis cenā
uis et mēstris sex. Et in d̄no ih̄sus
in qua nocte tradebatur ip̄a nocte
qua erat tradendus a iudi. Accipit
panē et enās agens benedixit fregit
et dixit. Sumite esopimus veteris pasche
 que in cōmēoratione ann̄q̄ liberatōis dei
 populi ab egypto agebatur ab hominib̄
 s̄c̄is. Enīs trāsit statim ad nouū
 pascha sicut supra diximus qm̄ in me
 moria sue passionis et meae redemptōis
 ecclesie sue reliquit frequenter dū
 fregit ip̄e panē que discipulis suis
 porrexit ut ostendet corp̄is sui ser
 uationē et passionē sine sua spontāno
 uentū sicut ip̄e antea d̄ns ip̄ate
 habeo ponēdi animā meā. Accipite
et manducate hoc est corpus meū.

qd pro vobis traditur. Sicut caro
 xpi qua assumpsit in utero uirginali
 verū corpus eius est et pro nr̄a salute
 occisū ita panis que xps tradidit
 suis oībus discipulis p̄destinatis ad
 vitā eternā et que condie cōsecrat
 sacerdotes in ecclia cū virtute d̄nita
 tis que illū panē replet verū corp̄
 est xpi. nec sut duo corp̄a illa caro
 qua assumpsit et iste panis sed vnu
 verū corp̄ xpi faciūt in tantū ut
 dū ille frāgitur et comeditur xps
 imolatur et comeditur et t̄m vnus
 manet. Et sicut illud corp̄ qd in
 cruce posuit pro nr̄a salute et redē
 ptione est unū ita condie ad nr̄am
 salute et redēptionē iste panis deo
 offertur. quicquid panis videtur corp̄
xpi est. Et enī et redemptor noster
 considerat fragilitati nr̄e qd cognouit
 nos fragiles esse ad peccandū tradidit
 nobis hoc sacramentū ut qd ip̄e iam
 nō p̄t mori et nos cotidie peccam̄
 et habeam̄ verū sacrificiū quo possim̄
 expiari. Secus qd vnu corp̄ faciūt
 et pro nr̄a redēptione offeruntur dicit
 hoc est corp̄ meū qd pro vobis tra
 ditur et addidit. hoc facite et corp̄
sacrate in meā cōmēoratione
in cōmēoratione v̄i passionis mee v̄i
et redēptionis qd ego vos redēmi sanguine
meo. Relinquet hoc sacramentū d̄ns
salutiferū oībus fidelib̄ ut illud nisi
geret cordib̄ et mēorie eor̄. egit more
remittens hōi. ^{qm̄} appropinquat morti aliqd
am̄q̄ p̄iosū dimittit alicui am̄q̄
suoꝝ in memoria sui inquit accipe
hoc vnuq̄ amice t̄m et tene illud
ut oī diligētia penes te in mēoriā
mei ut quotiescūq̄ illud videris recor
deris mei. Quia amicus admittet illud

muna sua amica h̄m si illū toto aīo di-
 lexit nō p̄t non dolere et tristari de
 morte amici quociensq; muna sibi
 dimissū cōspicit. Sicut nos quociens
 atq; accedimus ad cōsecrādū vel pa-
 sciendū sacramentū munus eternū
 qd' nobis dñs piissimū in memoriā
 sui dimisit tenendū cū timore et cō-
 punctione cordis oīq; reuēcia debemus
 accipere recolentes quāto amore dilexit
 nos qui pro nobis seip̄sū obdidit ut
 nos redimeret. Sicut et calicem se-
tradidit eis postq; cenauit dicens hic
calix nouū testamētū est in meo
sanguine et hic calix quē vobis trado
nouū testamētū sicut ut fulgēns
dicit. Vel nouū testamētū cōfirmat
in meo sanguine sive p̄mētū sanguine
Calicē nouū testamētū dicit ad disci-
tionē veteris testamētū qd' cōfir-
matū est sanguine hyrcor et tau-
rorū sicut habetur in exodo dicitur
moysi ad populū qm̄ collegit sanguē
hyrcor et taurorū in calicē vel patina
et aspersit eūdem patina. Hic est san-
guis testamētū qd' mādauit ad vos
et hic sanguis est testis verborū et
promissionū dei ad vos et testis
verborū vrorū q' p̄miserūt vobis obedi-
entes esse illi. Sicut nouū testamētū
et euāgelū vbi cōtinētur p̄missioēs
nr̄e redeptōis et de p̄na celesti cō-
firmatū est sanguine passionis ap̄i
qui condie celebratur in cena. Omne
em̄ testamētū in morte cōfirmatur
testatoris. Et autē addit hoc facite
sive scificate quocienscūq; biberitis
in meā cōmemorationē. De sensu
est ut de corpore iā supra diximus. Cui
ocienscūq; em̄ māducaueritis panē
hūc et calicē biberitis mortem dñi.

annūciabitis donec veniat ip̄e ad
 iudiciū. Quobis mortis modis morte
 annūciamus dñm iā esse celebratū
 pro nr̄a redeptōe. vel ip̄m in seip̄m
 celebrādū vbi iteramus passionem
 illius. vel etiā p̄dicādū aliis q' vtrūq;
 agere debemus et sumēdo et p̄dicādū.
 Hoc quoq; sciendū est q' causa sal-
 uationis pro salute nr̄i corporis. sanguis
 vero pro aīa nr̄a fusus est q' sedet
 aīe in sanguine cōsistit. In aīa memo-
 riam corporis et sanguine illius sumunt
 qm̄ ip̄e ut totū hōiem saluū faceret
 et redimeret sanguine suū fundi
 p̄miserit. Itaq; quicūq; māducauerit
 panē vel biberit calicē dñi indigne
 et qui sūnt corpus et sanguine
 xp̄i suscipit indigne. vultus erit
 corporis et sanguis dñi et penat
 eternat. inde exsoluet nisi p̄na
 digna hoc expiat. aliusq; bonis
 opibus. Indigne dicit et ordine nō
 obseruato. vbi qui alit mysteriū
 illud celebrat vel sumit q' traditū
 est a fr̄is patribus vel qui nullā
 differentia credit int' illud corpus
 xp̄i et reliquos cibos. vel q' gra-
 uioribus criminibus cōmunicatū p̄-
 sumit illud sumere. Cui maliter
 ut diximus illud comedit et bibit
 indigne illud sumit. idcirco sequat
 inde exsoluet. Ap̄liis ergo exponit
 quō debemus illud percipere. dicitur
 Probet autē seip̄sū homo et su-
 de panē illo edat. vnde corpore dñi
 et de calicē bibat. hoc est de sanguine
 dñi. Probet se et discipiat se ex-
 aminet se. et probabilitē se reddat
 vbiū digna sit an nō. ne forte
 vnde illa sumit remediū accipit
 illo iudiciū et dāpnationē. indigne

Panē est corpus et sanguis dñi et morte xp̄i penat
 debet. ac si xp̄i occidit p̄miserit. Si q' xp̄i cruci
 fixorū sicut erit in pena. q' indigne h' est in
 mortali quolibet capite accipit. qd' de illo se nō
 est qui in multis modis et assiduis manet non
 panē māducat s' etiā sceleris multū rapit
 et trahat

illud percipiens sicut fecit iudas
proditor. Ma cu alii apli supfisset
illud tribile sacramentu ad reme-
diu et salute sua ille qui idignus
erat tanto misterio accepit illud ad
dampnatione sua qz que dyaboli
antea tenebat p suggestione et
teptatione postea tenuit ad posside-
du plenig. ut nichil aliud posset
cogitare aut facere nisi q eius
voluntas erat. Dicit em euangelista
qz post bucella statim introuit
sathanas ut malu qd illo instigante
tractauerat eo cocitante pficeret. Cum
em ma ducat et bibit indigne sicut
ia supra diximus iudiciu sibi ma-
ducat et bibit r ad dampnatione
sua illud sumit no diuindicans
corpus dni r no discernes Cum
timore et tremore debemus accede-
re ad illud tribile sacramentu ut sciat
mens reuerencia se debere prestare
ei ad aug corpus sumendu accedit.
Ideo sz qz indigne presumitis percipere
salutifera sacramentu idcirco sunt
inter vos o corinthii multi infirmi
r languentes et imbecilles r febri-
citantes et dormiunt multi no sopno
pacis neqz quietis sed morte dmp-
nationis r mortui sunt morte eterna
aptes hoc pctm. Volens demostrire
qz qui corpus dni indigne percipiunt
iudiciu sibi inde sumunt et dampna-
tionem. Ostendit quosda apud co-
rinthios vindicta in pnti iam
precepisse qui inconsiderate et irre-
uerent illud acceperat q febribus
et infirmitatibus multis correpti
sunt et et quida etia mortui ut
illoz exemplo ceteri discreti non
no debere indigne et negligenter

corpus suu sume. Et si nosmetipsos
diuindicarem r scrutarem exama-
remus vita nostra utru digni essemus
ner ue. et si nosmetipsos et errores
nostros corrigemus no utiqz diuindica-
remur vel dampnarem a xpo neqz
in hoc seculo neqz in futuro Diui-
indicamur aut in paucis illis viz
qui infirmantur et febriant in pnti
et in illis etia qui moriuntur a dno
corripimur et flagellamur corpore
p illos. Ut ipse timore pteriti non
dampnemur eternalit cu hoc mundo
r cu infidelibus et amatoribus huius
mundi Nichil em distat ab infideli
qui irreueret cu sit oibus peccatis
et malibus comaculatus ad mensam
dni presumit accede sed potius dete-
rior est illo et maiori pena dignus
qz melius esset viam veritatis no
agnosce q post agnitione retrorsu
abire. Itaqz fratres mei cu conueni-
tis ad manducandu corpus et sangui-
ne xpi in ecclia inuice expectate ut
multoz oblatio simul celebretur
et omes cont ex vno pane cocitate qz
illa oblatio vna panis est et cois
debet esse oibus Si quis esurit domi
manducet r qui ipaciens est nec vult
ieiunare cu ceteris domi terrenoz
pane vestatur Et no in iudiciu co-
ueniatis r ne corpus xpi rephren-
sibilis percipiatis ad dampnatione
vestra Cetera aut que restant
mordinata cu venero dispona. Et

D De spiritualibus Caplin
ante sez misteris xii.
nolo vos ignorare frs

r nolo vos ignorantes reddere Dimca x. post oct
etis qm cu gentes essetis perthet.
reducitur ab aplo corinthis

vite pristinae conversatio in noticiam
ut eius consideratio crescat in novam
conversacionem quam sicut gentilitate
vinceret feruebat in medianoctiis
quod illa cultura nichil erat. sic iam
christiani diuinis preceptis cum feruore
animi debebant obsequi Gentes autem
sive gentiles appellantur qui ab
errore patrum suorum in quo nascuntur
in religionem melioris vite non commu-
tantur Vnde et gens que sic manet ut
gentis est vocatur Hi sunt pagani
qui ad diuinum cultum non accedunt
quos gentes nunc appellat non quod tur-
piter pagani essent quam ipse dicebat
sed quod ante fidei noticiam fuerant
hoc est quod aut cum gentes essent et
subauditur iam non gentes. legitur
et gens in bono sicut est non tantum
pro gente sed ut filios dei congre-
garet in vnum ad simulachra muta
pro ut ducebam eum euntes scilicet erat
Simulachra a similitudo dicitur eo
quod simulent hominem et non sit homo
equum et non sit equus etc. et
huiusmodi Idcirco muta appellantur
quod ut patet aut os habet et non loquitur
oculos habet et non videbitur
neque enim est spiritus in ore nostrorum Et
quod autem verbum ab ydolis auditur
demonum deceptorum et non simulachrorum
insensibilitati ascribitur ad hoc
videndum non solum a demonibus sed
etiam ab aruspiciibus et philosophis desipi-
entibus impellebatur Et est sensus
Sicut cum gentes essent demonum tem-
pla sine reluctatione prout ducebam
frequenter sic modo dum agimus spiritu
sancto secundum sanctam doctrinam ad ecclesiam
dei accedite et preceptis salutiferis
cum omni humilitate obtemperare conuenite

Et quod dicit prout ducebam ostendit
eos tanta veneratione exhibuisse
simulachris ut eorum cultum nequaquam
abhorreret a quibuscumque hortarentur
monerentur et ducebantur. Psalmus ita
et conuersi ad deum diligentes paulum
et coepulos eius spernere non deberet
sue salutis amatores. Ideo scilicet quia
deum cognouistis. et quod de spiritualibus
mysteriis nolo vos ignorantes reddere
Notum vobis facio quod nemo in spiritu dei
loquetur et nemo spiritum sanctum habens et
per spiritum sanctum loquetur qui linguas
infantium facit disertas dicit anathema
ihesu In decretis. Iusticia apostolorum
anathema separata a deo vocatur
Legitur et in canonicis per maledictum
Legitur et pro occasione sicut ipse
apostolus ait in epistola ad romanos Optabam
ego anathema esse pro fratribus et
optabam interfici pro eis secundum carnem
Ponitur et pro abhominacione hic vero
pro separacione ponitur Itaque in illis
spiritu dei afflatus dicit ipse ihesu tu es
anathema et separatus a deo patre
et spiritu sancto et aliqua parte inferiori
hoc quorundam hereticorum vesana insu-
mendando dicit non timuit dicens ana-
thematem et separacionem a deo et ecclesia
pulsus fuit Et nemo potest dicere dominus
ihesus nisi in spiritu sancto In sacra
scriptura aliqui dicit pro simpliciter
sermone accipitur ut est non dicitur qui
dicit michi domine domine intrabit in
regnum celorum Aliqui vero pro re et ipse
re et facto sicut ait exedias rex
ad ysaiam non fuit verbum et res in
domo mea quod non ostenderit eis
Sic et in hoc loco pro re et facto
ponitur Nemo inquit potest dicere et
corde credere ore confiteri et digna

opa fidei exercere ihesū diligēdo
 dnm asserere nisi sps scī grā fuerit
 intrinsecq̄ edoctis. Nā ille dicit
 ihesū esse qui credit cū pū et spm
 scō coequalē et cōpotentē et
 hanc fidē cōfuetur seruādo pcepta
 illiq̄ quibz vera dilectio cōpbat̄.
 Dicimq̄ et hoc breuit̄ cōclusiōe
 Nemo p̄t dicere dñs ihesus s̄z
 sciti dicendū est corde ore et ope
 nisi p̄ spm scm̄ fuit illūatus.
Diuisiones vero grām sūt s̄z
 non meritorz idem autē sps
 subaudiō scūs manet semper ungm̄
 oibus et indiuis̄. Notandū q̄ nō
 aut diuisiōes meritorz sed grām
 q̄ dona dei gratis dantur non
 hūanis meritis tribuūt̄. Unde
 aut ad p̄nos. Quis prior dedit illi
 fidem suā. aut aliqd̄ et retrū
 buetur ei. Sps nāq̄ scūs in seip̄o
 unq̄ idemq̄ manet ī mens̄ et
 indiuisus et inseparabilis cū patre
 et filio sed dona illiq̄ diuisa sūt
 q̄ nō oibus equaliter cōferūt̄.
 Unde fat̄ fatendū q̄ cū
 deus p̄ dñitatem et potēciam
 ubiq̄ sit. nō tñ ubiq̄ est p̄ mba
 bitacōis grām et in quibz habitat
 p̄ grā nō equaliter habitat.
 Sicut ergo mare mēsuū est et
 aduementes scdm̄ capacitatem
 vasoz suoz et differētiā hauriūt
 et nō exinanitur mare neq̄ eua
 cuatur sic sps scs cū sit mēsus
 distribuit ip̄e iustis grāciā suā
 scdm̄ q̄ ip̄i videtur. Ip̄e tñ oīpo
 tens in mēsitatē suā p̄seuerat
 et quātū vlt et cū vlt et q̄n
 vlt et quō vlt dat et nichil
 unq̄ habet q̄ extra se nulli x

cogat. Et diuisiones iustrationū
 sūt Verbi grā. vt in ep̄is p̄b̄is.
 dyaconibz. ceterisq̄ ordibz qui spū
 scō distribuētē ecclesie ministri cō
 stituūt̄. nō p̄ p̄riā hoīs delibera
 tione sed p̄ sps scī effusione. Idem
 autē dñs s̄z manet indiuis̄ in
 oibus. Et diuisiones opationū sūt
 q̄ alius opatur p̄ spm̄ sanctū
 maxima. aliq̄ mediocria. aliq̄
 vero nūma. Idē vero deus q̄ opat̄
oīa in oibus. Quē sup̄is appellat̄
 spm̄ modo vocat̄ deū. Et ter idem
 dicēdo manifestat̄ se loqui de spū
 scō. sed nō separat̄ inde patrē
 et filiū. q̄ quoz vna est virtus
 nature et substācia vna hoz vna
 est opatio indiuis̄. Qui vix deus
 opatur oīa bona in oibus. Quibz
 verbis tollitur hūana arrogācia
 cū sine spū scō nec magna nec
 nūma bona opari possit nra
 fragilitas. Altius monet nos
 ap̄lus in trinitate nullos facien
 dos gradus. dñ p̄mo ponit spm̄
 scm̄. scō dñm ihesū xpm̄. tercio
 deū patrē q̄ unq̄ deus distribuit
 dona sua manens in se indiuis̄.
Quicūq̄ autē s̄z fidelū datur
manifestatio spūs ad vtilitatē et
 illi vix qui p̄cipit donū sps scī
 et aliis. qui aut ab illo erudiūt̄
 aut exemplo ip̄sig in meliore vitā
 instruūt̄ et in dei laudē excitāt̄.
 sicut dñs monet. Luca 11. v. 13.
 corā hoibz r̄. Manifestatio vero
 sps scī ip̄m eius donū intelligit̄.
 qd̄ ip̄i hoī manifestat̄ datū sc̄ ei
 ad vtilitatē suā. vt recte credat
 scē vimat et ut alii ex eo vtilitatē
 p̄cipiant. Sive manifestatio sps

idcirco dicitur quod ubique per dona
sua fuerit illico per operationem iusticie
manifestatur. Hinc scriptum est Ignem
veni mittere in terram et quid volo
nisi ut ardeat. Alii quidem per spiritum
datur sermo sapientie modo incipit
exponere divisiones gratiarum et
instruuntur que per spiritum sanctum dantur.
Intelligitur sapientia in vitandis ma-
lis et appetendis bonis. Scientia vero
in exponendis ordinandisque humanis
Etenim fundos siue agros excolere.
domos prudenter edificare. familiam
competenter ordinare ad scientiam videtur
pertinere. Alii sapientia pertinet ad cog-
nitionem eternarum qua credimus
deum trinitatem habere in personis. vni-
tatem in substantia. Scientia vero humanarum
rerum sicut super diximus. Siue sapientia
est secundum beatum Gregorium quoniam quod
veteris testamenti et noui legit
voluntaria et intelligit et ad vti-
litatem aliorum exponit sicut Iheronimus
Augustinus Hilarius et ipse sanctus Gregorius.
Scientia autem quoniam illorum expositiones
leguntur et intelliguntur et secundum
eas veteris testamenti aut etiam
nouum traditur. Est etiam scientia qua
abstinet se quibus a prauo opere. sapientia
quoniam et per praua cogitatione itaque
siue sapientiam diuinam siue scientiam
humanarum rerum habeamus non ex
nobis ipsis sed ex dantis spiritus sancti gratia
percipimus. Quod autem dicit secundum eundem
spiritum nichil est aliud nisi dicitur. Alii
datur sermo scientie secundum voluntatem
eiusdem spiritus sancti vel per eundem spiritum sanctum.
Alii scilicet datur fides in eodem spiritu
et per eundem spiritum. Dominus loquitur in
euangelio per deum personam patris hoc est
opus dei ut credatis in eum quem misit

ille. Et apostolus hinc dicit datur per spiritum
sanctum bene datur intelligi quod quod
dat pater per spiritum sanctum. dat et ipse
spiritus sanctus cum patre et filio quod unus
est personis et operationibus cum illis. Fides
ergo qua credimus in deum et a
patre et a filio et a spiritu sancto datur
nec est naturaliter in homine sed a deo
datur quoniam si esset omnes haberent fide.
Alii gratia scientiarum et in vno spiritu
De gratia scientiarum dicit qua sanctorum
infirmi vel egrum. Alii operatio virtutum
et in citandis demonibus et patrum
dis aliis miraculis. Alii prophetia et
spiritus sancto repletus futura predicat
vel prophetarum libros exponit. Alii
discretio spirituum ut non erit quis
loquatur ex spiritu sancto vel quod ex spiritu
humano siue maligno sicut loquitur
puella que magnum questum pressu-
bat dominus suis. de qua spiritum pharisae-
orum paulus expulit. et sicut loqui-
bantur magi et incantatores. Alii
genera linguarum et vinctates ser-
monum ut apostolis et credentibus in
exordio fidei. Alii interpretatio ser-
monum qui diuinas scripturas ex hebreo
in latinum transtulit. Hec autem omnia que
enumeramus et etiam plura que non
enumeramus operatur unus atque
idem spiritus ad utilitatem scilicet totius
ecclesie. In quo intelligitur pater
et filius quod inseparabilis est eorum operatio
diuidens singulis electorum suorum
dona sua non tamen ipse diuisus et
prout vult quod omnipotens est. Sicut
eius corpus unum est et multa
habet membra et cetera usque. Ita et
ipse scilicet cum ecclesia unum corpus est.
Hinc verbis docet non debere inflari
quolibet aduersus alterum quod et si

no magnū tm pūū ecclesie est
 mēbz Et sicut oīa mēbra sine
 sunt magna sine sunt pua sine
 honesta sine ihonesta corpy hūa
 nū format. Ita hoīes diuersi me
 riti vna ecclesia edificāt et vnu
 corpus xpi faciūt. Cū xpo em qui
 est caput ecclesie ipa ecclia intelligi
 que est corpy eius. Item in vno spū
 s^co. de quo scriptū est ipē vos bap
 tizabit in spū s^co et igne. Et nisi quis
 renatus fuerit ex aqua et spū s^co Omb
nos in vnu corpy baptizati sumus r
 adhuc baptizati sumus vt essemus vnu
 corpy cū capite nro xpo. Et omb vno
 spū potati sumus qsi dicet potonati
 sumus vel vnu spū potauimus qe tpe
 baptismatis oēs vnu spū s^cm accepim
 mus. Na et corpy nō est vnu mēbrū
sed multa. Quia vnu mēbrū non
 facit corpy sed multa infimul nec
 ius cōglutinata. sic omb credetel sine
 sint sublimet vite merito. sine pūi
 vnu corpy efficiuntur cōglutināte eos
 virtute spū s^ci. Si dixerit pes non
su manū nō su de corpe. nō ideo nō
est de corpe. Interrogatue ē legēdū
 et subaudiendū vtiq; de corpe est
 Caput corpy sui r ecclie xpi est. Ocu
 li huius corpy apostoli sūt intelligēdi
 de quibz dicitur. Puchiores sūt oculi
eius vino et nō tm ipsi sed et pdica
tores qui sibi et aliis spūalia pūdet
dures sūt fideles auditores. Nares qui
vini discretiois habēt int odores virtū
setoresq; vicioz. Os qui diuina eloqā
alns exuctant r doctores. Manū qui
operatur vū aln vniat. Pedes qui
negotiois stātibz ad vtilitatē alioz
discurrūt. Si dixerit talis pes non
su manū qz nō habeo qd tribuā vel

non possū opari vū aliis viciū tribuā
 ppterca nō su de corpe xpi. nō ideo nō
 est de corpe. Subdit. vtiq; est de corpe
xpi. Sic intelligendū de aure et oculo
qm licet dicat bonū auditor. non su
oculū r pdicator. ppterca nō su de
corpe xpi. nō ideo nō erit. se erit de cor
pore r mēbz erit ecclesie. Hinc autē
posuit deus mēbra vniq; corpy in
corpe sicut voluit. Quibz verbis
 tollit p̄sūptionē qua quis donū dei
 putat suū meritū. Quisq; em in ecclia
 est oculū a deo et nō a se factus est
 oculū. Sic et de ceteris intelligendū
 mēbris. Hinc em ait. Quid em habes
qd nō accepisti. Cū si essent oīa
membra s; vnu mēbrū. vbi corpy
s; esset qd nō vno mēbro sed vāietate
mēbroz cōstat. Et si omb esset aures
 aut oculū r pdicatores tm et audi
 tores. quō ecclesia esset corpy cū nō
 staret mēbz vāietatibz. Nō p̄t dice
oculus manū. opa tua nō indigeo
qm pdicator quilibet viciū eget
ex labore illoz qui designātur p
manū aut caput pedibz nō estis
michi necessari r ille qui p̄est
subditis nō p̄t dice in tynali discursu
su necessariū cū eoz opa indigeat
nō estis michi necessari. Sed multo
magis que videtur mēbra corpy
infirmitia esse sicut pedes et manū
que vilibz quibusq; mīsteris deser
uiūt necessariora sūt qz p̄ toto corpe
laborat et opantur. Et que putamus
ignobilitiora esse mēbra corpy. hinc honore
habūdantiore cūcūdamus. Ignobilia
mēbra quibz habūdantiore honores
cūcūdamus sūt manū et pedes quibz
ornamēta calciamentoz armillarūq;
adhibemus. Et que inhonesta sūt

Membra habundantiorē honestatē habet
Inhonestā nrā sicuti verenda et que
verecundamur videri nuda hīs habū
dantiorē honestatē prebent dūsoꝝ
vestibus colorū Honestā autē nrā
et oculi naves et cetera talia nullū
egēt ornāmētū Sed deus tēperavit et
fabricavit corpū et brūcōd honorē habūdantiorē
ei mēbro cui decrat sꝫ honor Extum
secus autē adhibuit mēbro honorē p
additāmētā vestīū et ornāmētōꝝ que
nō habet insitū p naturē decus ut
nō sit scissura et diuisio in corpore
quibusdā mēbris pulchris. quibusdā
mēbris manētibus inhonestis. sed et
corpū iā totū honestū sit tā natūm
q̄ ornāmētōꝝ grācia Sed in idipsū
et alterutrū pro se inuicē sollicita
sunt mēbra. sicut oculū toto corpore
videt et pes toto corpore ābulat rē
Vos autē estis corpū xpī et mēbra
de mēbro Sicut de humero pcedit
cubitus et manus et digiti de costa
tibie pedes et articuli. sic sūt subditi
mēbra de mēbro et pēdentes ex plate
sibi. Prīmū posuit deus apostolos
in ecclesia sicut idē ap̄lus ait Obse
curans p xpī et vice xpī recōtiliam
deo hor vice subrogati sūt epī Sed
ap̄li ex p̄cepto dñi cōpellebātur
trāsire de regno in regnū. Ep̄i vero
suis in ecclesijs auctoritate cāonica
residere iubentur ob vtilitatē sibi cōms
forū Prophete qui futura p̄dicūt
sicut agaly et ip̄i ap̄li sine qui pro
phetarū dicta edisserūt Doctores
qui p̄uulos erudiūt Virtutes qui
demonēs eiūt aliāq; miracula pa
trant Grācia curationū q̄ infirmos
sanitati restituit. Opitulationes q̄
verbis aut factis auxiliātur aliis

q̄ vice xpī
positi sūt
in ecclesia

Dmca
m̄l.

Subernationes sicut in platis
et regibꝫ ep̄is ac ducibꝫ Genera
linguarū sicut in exordio fidei
Nūq; om̄s interpretātur sc̄pturas
ut iherōnīmꝫ Emulam meliora
carismata quibus verbis ostēdit
bona esse sup̄ig p̄missa et p̄phēcā
doctrinā et eiectiōne demonū rē.
Sed ista que subsequūtur meliora
sūt quātū ad vtilitatē attinet elec
torū. qz p̄ illa sup̄ig posita tā
dei demonstratur potētia p̄ cui
noīs virtutē et inuocationē sūt
p̄ hec autē et p̄ caritate fidem et
spem oīs iusticia cōstat Gloriabātur
autē corinthiī quasi summam iusticie
haberēt eo q̄ quidā illoꝝ demonia
eicerēt. grāciā curationū ifirmis
ip̄ertirēt. sed ostendit ap̄ls meliora
deesse. et idcirco p̄fectos nondū esse.
atq; ideo hortatur eos dices Emu
lam carismata meliora et dona
grāriū meliora nā sup̄ig p̄missa
possūt habere mali tū bonis sicut
iudas qui ap̄lus fuit et caphas
sicut et balaam tū malus esset
p̄phetavit multi in die iudicii dicturi
sūt Dñe mōne in noīe tuo p̄pheta
uimꝫ et in noīe tuo virtutes multas
fecimꝫ et demonia eiimꝫ Sed
audituri sūt Amen dico vobis
Nescio vos Et adhuc excellētiore
vobis viā demonstrō p̄ quā intel
ligitur caritas in quo p̄cepto vni
uersa lex pendet et p̄phete q̄ viā
nobis efficitur qz p̄ eam ad pa
triā celestē pueniunt cuiꝫ mag
itudinē amodo incipit exponere
S linguabꝫ hominū et quēntibꝫ
loquar Capitūlū xiiii
et angeloz. caritate autē

Non habea inutilis su. Hec verba
 ex superioribus apli verbis pendet
 ubi dicit Emulam meliora caris-
mata et. Si linguis hominum loquar
 lxx. scz duabus que diuise sunt in
 edificatioe turris. et si linguis etia
 angeloz loquar et caritate non
 habea dilectem dei et proximi nichil
 su. Et dicit loqui linguis angeloz
intelligitur ad exaggerandu qd
volebat ostende posse caritatis
viz vni. Siquide angeli nec lin-
 gua nec palatu vel dentes habet
 utpote spūs quibz verba formet
 Qu vero apparet hoibz sup̄tis
 corpibz aeris sedm eoz lingua
 loquuntur quibz apparent. Nam
 loqui illoz ad deū nichil aliud est
 q̄ in p̄sencia eius. Et deū loqui
ad illos nichil aliud est q̄ in pre-
sencia vltz sui esse qua fruuntur
qd velit eis manifestare et iporu
vox in laude conditoris n̄a est admira-
tio intime cōtemplatois. Inter se quoqz
 ageli loquuntur nobis ineffabiliter
 sed eoz admirare collatio bone volū-
 tatis est cōcordatio. Nec est necesse
 ut ibi sonet verba ubi in dei con-
 templatione cō om̄ angeloz cōcoris
 est volūtas bona. Ideo ergo dicit
 ap̄lus. Si linguis etia angeloz loqui
 possem. nichil michi prodesset sine
 caritate. Possunt intelligi et p̄ angelos
 philogistic et stolicissime loquētes
 qui liberalibz artibz instructi polius
 differunt verbis que norunt p̄ hoies
 vero simplicit̄ loquētes. Sine ergo
 simplicit̄ quis disputet q̄ multi
 querūt qz ibi om̄ edificatio esse pot̄.
 sine liberalit̄ p̄ multi ambiūt cari-
 tate autē nō habeat. fit velut es sonat

Rim sicut
 es sonat aut gymbalū tinnens. nichil
 qz eis prodest qz nullā utilitatem
 sibi prestant. sic est homo qui loquitur
 linguis absqz caritate. Reuera sicut
es sonat et nichil sibi cōfert. iuuat
autē r delectat audietes. ita lingua
caritate primata. Es quoqz et gym-
 balū nō a se sonat nisi ab aliquo
 tangatur aut alicui rei impulsione
 cōmoueat̄. sic et qui linguis loquitur
 nō a se loquitur sed potencia spūs
 sc̄i p̄ eū loquitur. Qui v̄o caritatis
 p̄ceptū exercet iuuat se deo opatur.
Et si habuero p̄phēciā. viz ut futūa
predicā sicut balaam qui p̄phāuit
de xp̄o. Ductur stella ex iacob et
cōsurgēt homo de israh. Et nouerim
mysteria oīa r secreta veteris et noui
testamēti. Et oēm scienciā r noticiā
tam dīnarū q̄ huanarū rex. Et ha-
buerō oēm fidem. Fides p̄fetta et iteḡ
est que a dno grano synapis cōparatur
nō p̄pter modicitate sed propter
feruore qz tritū manifestat cuius
vigoris sit granū. sic et fides trita
adūsitatibz ostendit cuius sit fortitu-
dinis. Ita ut mōtes trāsserā de loco
ad locū. vel demones ab hoibz etia
caritate autē r dilectionē dei et p̄imi.
nō habuero nichil su r utilitatis
michi prestabūt. Intelligitur q̄ qdā
corinthioz p̄ inuocationē dei agebāt
hoc et p̄terea q̄ p̄fectos se putabāt
sed exhortatur ad id qd est p̄cipū
r ad caritatē. Et si distribuero in
cibos pauperū oīs facultates meas
iuxta p̄ceptū dī dicētis si vis r
p̄fectus esse vade et vende oīa que
habes et da pauperibz. Et si tradiderō
torpus meū ita ut ardeā. sicut lanceia

at qd

V est usulatus et hoc non fecero causa
dilectis dei et proximi nichil michi prodest
Se ponit ap[osto]lus pro o[mn]ibus ho[m]inib[us] Caritas
patiens est Quomodo potest caritas
patiens esse que virtus est. Sic videt[ur]
laquei q[ui] de re animam habere. nam caritas
virtus est que p[ro] se non patitur ideoq[ue]
patiens p[ro] se non est Quare p[ro] cari-
tate debemus intelligere ho[m]inem caritate[m]
habente[m] Itaq[ue] qui habet caritatem
patiens est ad toleranda aduersa q[ui]
p[ro] tribulationib[us] non nititur puenire ad gau-
dia regni Bemigna est et valde bona
q[ui] non solum non reddit malum pro
malo sed insup[er] bonum pro malo
tribuendo inimicu[m] et potando Caritas
non emulatur Sup[er]ius aut[em] emulatio
carissimata meliora et imitatio[m] stude-
re p[ro]sequi Ibi accipitur in bono
hic aut[em] in malo Non emulatur dicit
et nulli inuidet. aliena felicitate non
torquetur Non agit p[er]peram et non
agit aliquid p[er]uersum Quidq[ue] extra
rectitudinem fit q[ui] p[er]uicax est p[er]era
dicit p[er] aduerbialiter Non inflatur
et non extollitur et in sup[er]bia non
erigitur Non est ambiciosa Ambire
est desiderare et o[mn]is qui caritate[m]
plenus est non desiderat nec p[ro]p[ri]e
sup[er] alios exere[re] q[ui] maior ceteris
non non vult apparere Non querit
que sua sunt et q[ui] sibi p[ro]sumedo
et vilia sunt sed que alius vel certe
q[ui] patiens est non querit que sua
sunt a vindicta q[ui] inimicis talione[m]
non reddit Cnestio oritur in hoc
loco cu[m] iohannes dicat Deo caritas
est Cur ap[osto]lus dicat Caritas non
querit que sua sunt Que t[ri]phate
intelligi p[otes]t Alter[us] enim intelligenda
est caritas sc[ilicet] iohannis verba Alter

sc[ilicet] iohannis Caritas sc[ilicet] iohannis
verba ip[s]e deus intelligitur qui cari-
tate[m] in cordib[us] infudit fidelib[us] iuxta
q[ui] paulus ait Caritas dei diffusa est
in cordib[us] n[ost]ris non p[ro] sp[iritu] sc[ilicet] qui
datus est nobis Sc[ilicet] iohannis vero
intelligitur p[ro] caritate[m] homo caritate[m]
habens. qui non querit que sua sunt
solummodo et q[ui] sibi vtile est sed q[ui]d aliis
Vel etiam ip[s]e deus qui caritas est non
querit que sua sunt q[ui] veniens in
mundu[m] p[ro] incarnatois misteriu[m] non
q[ui]sivit q[ui] sua erat et non q[ui]sivit iustos
sed peccatores qui sub dyaboli imperio
tenebantur Unde ip[s]e dicit Non enim
veni vocare iustos sed peccatores Dicitur
et tercio non Caritas et ip[s]e deus veniens
in mundu[m] non querit que sua erant
Quid erat suu[m] Et ab o[mn]i creatura
adoraretur glorificaretur veneraretur
sicut deus et creator o[mn]iu[m] sed ip[s]e non
q[ui]sivit ista q[ui] sua erant et sibi co[m]pete-
bant. q[ui] non querit honore[m] non regnu[m]
non timore[m] ab ho[m]inib[us] sed que erant
latronu[m] maleficoru[m] homicidu[m] ho[m]inu[m]
sp[iritu]a. viz colaphos alapas. irrisio[n]es
verbera. cruce[m] et morte[m] Et sicut ip[s]e
non q[ui]sivit que sua erant. ita nos non
debemus q[ui]rere n[ost]ra sed que alioru[m]
Non irritatur etiam si lesa fuerit
non provocatur ad iracundiam sine iniuria
non cogitur ad vindicta[m] ut malum
pro malo reddat Non cogitat malum
et non solum non facit sed nec cogitat
ut alius noceat Non gaudet sup[er]
iniquitate[m] sed potius tristatur et
videtur quibet p[ro] aliquo scelus
ruere Congaudet aut[em] veritati
et opibus iusticie vel etiam illi qui
in veritate et non fide fidelis est
Quia suffert sc[ilicet] aduersa patienter

Quia creditur quae committitur in
 veteri testamento et nouo vel quae
 promittitur a deo electis in regno
 futuro vera credit esse. Idcirco oia
 sperat quod nisi credit non speraret.
Siquidem spes est expectatio futuri
 bonorum. Quia aduersa sustinet
Caritas nunquam exidit et ab homine se
 habere nunquam labitur nunquam cadit.
Sive prophetie euacuabuntur. Prophetia
 est quae de futuro loquitur. Et cum
 venerit non est necesse ut prophetetur.
 Ponatur unum exemplum pro omnibus
 prophetatur Christus ad iudicium futurum.
 eo veniente non erit necesse ut amplius
 prophetetur. Sic de ceteris intelligendum.
Sive lingue cessabunt. Cum sicut
 ante turrim babel una erat lingua
 hebraea sic putant quidam doctores
 expleto iudicio nostra remanebit una.
 Renera in multis linguis varietas
 est. Et ubi est varietas ibi dissensio
 in sancto regno non erit dissensio ergo
 nec linguarum varietas. Sive scia
destruetur. Preses quae ex parte nunc
 habetur cum plenitudo sciae venerit
 eo quod sit perfecta destruetur et in me-
 lius commutabitur. Ex parte enim
cognoscimus. non ex toto et de deo
 et de beatitudine sanctorum. Et ex parte
prophetamus. quod quod ex parte scimus etiam
 ex parte prophetamus. Quia autem
venerit quod perfectum est et quod totum est
 et integrum quod reuelata facie ipsam
 deum contemplantur electi sicuti est
 quasi examinatur et annihilabitur
 quod ex parte est sicut ait iohannes
 apostolus. Etiam filii dei sumus et nondum
 apparuit quid erimus. Scimus autem quod
 cum apparuit filies ei erimus quoniam vide-
 bimus eum sicuti est. Cum essem paruulus

loquebar et paruulus. Comparationem
 dat naturalis incrementi et adhibet
 exemplum humanum quo ostendit sciam
 quam habemus in presenti esse quasi infanciam
 et futuram quae quasi virile robur ad
 habiturum sit perfectam habundantiam.
Cum essem inquit paruulus loquebar
 ut paruulus baluendo et perfecta verba
 promendo. Sapientia ut paruulus
 leuia scilicet et inconuenientia. Cogitabam
ut paruulus de iocis et risu concientibus
Quia autem factus sum vir et cepi perfectio
 sapere euacuam et contempsi quae erant
 paruuli. quod quae antea expectabam
 abhorere cepi. In hac ergo vita paruulus
 sumus ad comparationem future vite. quod
 sicut vita haec perfecta est ita et scia.
Videmus in a enigmate nunc per speculum
enigmate nunc autem facie ad faciem. Ad
 hoc tendit promissa operatio. Sicuti
 quis videt per speculum vultum suum et
 inde discedens obliuiscitur qualis
 fuit. sic et nos de deo et vita futura
 paruulum quid percipimus et hoc in enig-
 mate et in obscuritate. quod cum sumus
 carnes ea quae spiritualia sunt ad liquidum
 capere nequimus. Tunc autem et in fu-
turo scilicet facie ad faciem et praesentem praesentem
deum videbimus. Nunc cognosco ex parte
scilicet deum tunc autem cognoscam ex toto et
sicut et cognitus sum modo a deo quod exterioris
 et interioris totum me nouit. Et sciendum
 quod non semper sicut quod pro equalitate ponitur
 aliter enim cognoscimus a deo et aliter
 cognoscimus deum quod ille cognoscit cuncta
 ut deus. nos cognoscimus illum ut crea-
 turam per eius dominum. Deruptum sicut ille
 nouit nos ex toto. sic et nos ex toto
 modo cognoscimus eum. Ille cognoscit nos
 ut deum decet nos cognoscimus illum ut glo-
 rificate creature conueniet. Nunc autem

manet fides spes caritas tria hec. Hec
tres virtutes non conuincuntur nec
et ita in huius vite terra copulantur
ut una sine altera stare non possit.
Cum enim in deum credit sperat que
ab illo promittuntur se percipiunt et quo
magis sperat eo magis credit in
illum et ideo habet caritatem quod diligit
illum et proximum. Ea enim que esse ar-
dina esse nobis promissa nos nos
accepturos speramus hinc vero delec-
tati amplius in caritate feruimus. Verum
ceterum enim credere non possumus nisi ea
que promissa sunt speremus. Nec potest
poterimus sustinere promissa si desit
fidei felicitas firma nec aderit
fructus spei vel stabilitas fidei nisi
fuerit perfecta christi caritas in nobis
et que et fide ut procedat adiuet et
spem expectatione corroborat. **Minor**
autem hinc sunt virtutibus fide videlicet ac spe
caritas est. Nec mirum filius dei cari-
tate et dilectione et non ipsis meritis homo
factus est et redemptio mundi quod dilexit
ut nos et tradidit sanctissimum pro nobis
oblatione et hostiam deo in odore sua-
uitatis. Per hanc deus pater misit filium
suum in mundum hanc spe sanctis infudit
cordibus electorum. Fides namque est qua
deum trinitate habere in personis et uni-
tate in se habet credimus. misteria quoque
incarnatoris et passionis. **Spes** est
expectatio futurorum bonorum que necdum
asperimus nec sumus consecuti in re.
Caritas est qua deum proximumque
diligimus. Cum deum in quo sunt summa
pena que prestolatur facie ad faciem
videat homines nichil remanebit quod de
future credat aut ultra sperent.
Diligent vero per caritatem datorem
omni bonorum diligenter et omnes proximos

filii dei

gaudentes de illis sicut et de seipsis. Deo
ergo maior est caritas fide ac spe quam illis
cessantibus ac deficientibus ipsam in partem solo
cum ipse est et ipsa sola in eternum perse-
rabit ipsa sola producat nos ad christum ipsa
sola fructur gaudio sempiterno et patris
simo vultu omnipotentis dei.

Iam qualis et quanta sit caritas
non per viam sed morum apostolo
docente discimus. Si linguas inquit
angelorum et hominum loquar et cetera hominum
vel angelorum linguas mane facienda
quorundam hominum significata debemus acci-
pere qui omnia quecumque voluerint accurate
quidem atque eloquenter annunciant. Sed
quibus ornate copioseque differat cum si
docendi officium vanitate placendi magis
quam consulendi caritate suscipiat non
ut alios doceant sed ut se doctos osten-
dant. nec profectum sed plausum a suis
auditoribus querant si totam consuetudinem
lignam transferant maledictiones ad lin-
guam et studiosius eloquentiam velint
curare quam vitam si supercilio vane loqui-
tatis elati dicta sua magis cupiant
laudari quam fieri. nec sint de sanctitate
operis sed de sermonis elucubrati-
venustate solliciti. Numquam non merito
tales erameto sonanti aut tinnenti
cymbalo comparantur qui in modum
tinnentis erameti vel cymbali
preclara queque appetunt magis sonant
quam facere. nec erubescunt a seipsis
aliter viuendo quam predicant discrepant.
Cui ut quoquo modo turpitudinem
sue conuersationis obmubilent honestam
predicare non cessant non ut auditorum
sui eorum predicacione perficiant sed ut ipse
videatur currere que predicat. Sed
Si habuero inquit prophetiam et nouerim

mysteria oīa rē. **N**on ad hoc ita dicitur
 quasi aliqua bona sine caritate aliqui
 habere nō possint sed qz nichil profuit
 habētibz ea si a caritate defecerint.
Ipsi autē et hic necessaria est ut oīa
 bona sūmū bonū caritate habētibz
 profuit et ibi etiā cū eis p̄manebit cū
 oīs p̄fuerātēs in se ad visionē dei
 p̄duxerit. **C**eterz p̄phēcia et mysterioz
 oīm noticia vel scīa necnō et ip̄a fides
 et cetera talia que nō p̄fectōi fidelū sed
 fragilitati necessaria iudicantur in illa
 p̄fectione scōrū quo in caritate radicati
 tendūt p̄necmentibz necessaria ēē non
 poterūt cū illis rēp̄abilū meliora
 ac p̄fectiora successerint qz nec p̄phē
 cia ibi opus erit cū ad illud qd
 promittebat futurū īpleta p̄duxerit.
 nec scīa que velut lucerna quedam
 in huius sc̄i nocte fideles illuminat
 cū in illig vite die p̄tuo sol vniū
 effulserit nec mysterioz noticia aut
 ip̄a fides necnō erit qm̄ ad ea que
 p̄ mysteriū significabatur et credebantur
 ex fide p̄fectōi xp̄iana p̄uenit. Caritas
 vero hic quidē necnō est que nos
 separat a dyabolo. purificat a pctō.
 reconciliat deo sed ibi p̄fecte erit cū
 p̄fectōi deo a quo est eis donata cōiū
 erit. **A**d huc ap̄lus laudē diuine cari
 tatis amplificat adūgit dicit. **S**i
distribucio in cibos pauperū oīs
facultates meas et si tradidero corp̄
meū ut ardea. caritate autē non
habuero nichil michi p̄dest. Nec in
 inmerito. **S**i enī nō quid sed propter
 quid faciamz in illa vltima exa
 matione querendū est. **E**lemosine vel
 traditio corp̄is in mortē qd proderūt
 nō habentibz caritate. **I**p̄a ergo
 habenda est ip̄a sectanda sine qua

nec elemosine nec mortificatio vel occi
 sio corp̄is nec illa oīa sup̄ius dicta vel
 alia quecūqz bona p̄uenit aliquos ad sa
 lute qz quelibet actio bona vel passio
 nisi ex fide que p̄ dilectōem opatur exti
 terint nobis prodesse nō poterūt. **E**na
 propter nichil eis pcti dāpnabilis rema
 nere poterit nec decuit aliquid boni
 quibz caritas oīs iniquitatē mundatio
 et bonoz oīm mater affuit. **Q**uāquidē
 si caritas patiens est. benigna est. si nō
 emulatur. non agit perperā. nō
 inflatur. nō est ambiciosa. nō querit
 que sua sūt. si oīa suffert. oīa credit.
 oīa sperat. oīa sustinet. eis in quibus
 fuerit oīa ista que habet imptit. **E**t p̄fectio
 quid illis esse p̄t in hac vita. **Q**ui tātū
 habūdant caritate in se regnate vir
 tutibz. **M**erito p̄inde qm̄ videmz aliq̄
 paciēcie mole fidatos in cōiū pctō
 sementibz malis opponē. habūdancia
 scē benignitatis repletos. bonū sūmū cū
 oībz velle habē cōē. nō aliquibus
 ardentis inuidie factibz coqui. nō agē
 speram. sed simp̄iter cū oībz quibz
 debet puritas exhiberi. nullo fastu p̄
 cioso vanitatis inflari. nichil eoz q
 sūt aliena crimine cupiditatis ambire.
 que sua sūt p̄e cōiōis bono q̄ere.
 nulli malū quibuslibet irritati iuris
 cogitare. nō sup̄ alienū iniquitate sed
 de veritate gaudere. oīs inq̄etos vel
 inquietudines fidata animi trāquilli
 tate suffere. post hāc vitā dimitte
 penas cōminatās credere metuendo.
 p̄missa p̄nuā sperare gaudere. reuela
 tionū filioz dei desiderare fortit susti
 nendo. **Q**uī ergo videmz ista et hīs
 filia bona aliquos posse. nouerimz nō
 eos magnitudine virtutis sue posse
 qd volūt ardent et faciūt. sed beneficio

caritatis illius que non est ex nobis sed
diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
datus est nobis **Capitulum XIII**

Non enim autem caritate et
sequitur hoc verbum continua
tionem rei fiat sicut et ibi
hospitalitate sectantes emulam spiritualia
scilicet dona et imitamus Studete inquirere
donata spiritualia que per spiritum sanctum dantur ut virtutes
operum linguas loquendo demones eicien-
do sed magis emulam et diligite ut
phetas et ut aperte phetas ceterosque
libros veteris et noui testamenti expo-
natis hoc quisque agit pheta est qui
per caritatem quam consilium ceteris habet
spiritum sanctum qui locutus est in prophetis Qui
loquitur lingua scilicet incognita et pagna
vel in obscuritate sermonis non hominibus
loquitur quia non intelligunt quod ab eodem
dicitur sed deo qui nouit omnes linguas
et insuper nouit non peritatem Nemo enim audit
et nemo astruendum intelligit quod ille loquitur
Spiritus enim scilicet sanctus loquitur misteria et
occulta per illum hominem in quo habitat qui
pericia et notitia ipsius lingue contulit
audientes autem qui nouit illam linguam
latent eadem misteria Nam qui phetat
et qui phetas aliaque scripturas aperte
sermone docet hominibus loquitur ad edifi-
cationem intellectus quia intelligunt que
preferuntur a doctore et solutionem. Quis
nam adicit ad exhortationem quia exhortat
alios ut desiderium habeat explanandi
et possint alius exponere ad consolationem
quia accipiunt in lingua sibi nota unde
alii extolluntur in ignota Qui loquitur
lingua scilicet incognita aliis aut in ob-
scuritate sermonis semetipsum edificat
et non alios quia ipse tantum intelligit
quod loquitur Qui autem phetat
manifeste loquens prophetas exponens ecclesia

dei edificat et conuentu fidelium **Ne dice-**
rent corinthios inuides nobis apule
paule loqui linguas subdit idem apule
Volo autem vos omnes loqui linguas scilicet
verus sed magis volo ut phetis
et ut dicta scripturarum scripturarum obscura
in luce producat apule et explanando
Nam maior est qui phetat et qui apule
docet exponendo phetas quam qui loquitur
linguas nisi forte ut interpretetur plura
sermone hoc quod loquitur in alia
lingua ut ecclesia edificationem accipiat
et ex eius interpretatione Si interpretatur
per ille qui loquitur linguas non erit
minor illo qui explanat phetas et
et ipse siliter ecclesia edificat hoc autem
magis est quam omnibus prodest Nunc autem
fratres si venero ad vos linguas loquens
quid vobis prodero scilicet si locuta fuero
lingua vobis incognita nisi vobis
loquar aut in reuelatione et interpre-
pretatione cognoscat sermone aut
scientia aut prophetia aut doctrina hec
quatuor unum significant Tunc que
sine aia sunt vocem dantia sine tibia
sine cythara et nota nisi distinctione
sonituum dederit aut secundum acumen
aut grauitate vocis sonitus distinctus
instrumentis musicis hec dicit quia
sicut sonitus cythare et tibia insuauis
est nisi distincte personent ita vox
predicatoris sine doctoris nulla utili-
tate prestat neque delectat audiet
si non intellexerit que loquitur Item
si incerta vocem det tuba quod pabul
se ad bellum fuit mos apud iudeos
ut incens mensuram clangeret tubis
et in sollempnitate tabernaculorum per
et festiuitas tubarum appellatur sicut
ait psalmus Buccinate in uocemenu
tuba in isigum die sollempnitatis vre

Erat enim motus ut inuenire bello tubis
 bucinaret. et erat in sonitu differentia
 quoniam ad bellum et quoniam mutabatur ad die
 festum. Si ergo confuse confuse quod tubis
 audisset insonare ad quid se debuisset
 parare quod poterat scire. Sic doctore
 lingua loquente incognita aut in ob
 scuritate quod auditor poterit intelligi
 Ac si dicat Si vox tube incerta fuerit
 utrum solempnitatis vox sit an belli
 nemo discernit. Ita et vos si ceptis
 loqui variis linguis ignorabunt
 auditores vitam perditionis. Vestra
 autem sermo debet intelligi ut possit
 ad spirituale bellum christi semel parare
 Eratis in aere hoc est maniter loque
 tes tam multa utputa sit genera
 linguarum et quot genera linguarum
 sunt in hoc mundo et nichil sine voce
 est. et sic erit auditori si lingua ei
 incognita locuti fueritis quasi omnes
 linguis perferatis. quia sicut quod omnibus
 linguis ei loqueretur non prodesset sic et
 vos michi prodesse una aut duabus
 linguis incognitis loqueretur in quibus
 nichil sine voce est et tamen illa vox
 non capitur ab illis qui noticiam
 lingue non habet ideoque maniter
 profertur sermo quod non intelligitur
 Si ergo nesciero virtute sine intellectu
 vos audite. ero ei cui loquor barbarus
 et is qui loquitur michi barbarus
 Vobis quia sermo Ego sum grecus tu es
 hebreus. si tibi loqui ceperis grece vide
 bor barbarus. et silis et te loquente
 michi hebraice videberis barbarus
 Illius profertur cymbalum grece quod
 sic illud reperit scriptum et sum latinus
 non grece barbarus tibi sum. Item si
 in greci sermonibus aliquid didicisti
 et ceperis silite loqui qui primum tibi

videbar barbarus cerno te quasi barbarum
 michi. Sic et vos qui emulatores estis
 spirituum et quod studium habetis spiritualium donorum
 ad edificationem ecclesie quare ipsa dona
 spiritus sancti habere ut habundetis fructus
 caritatis alius. Ergo qui loquitur lingua
 sed obscura et incognita oret ut interp
 tetur et oret deum ut donet illi virtute
 interpretandi ut quod loquitur in una lingua
 possit exponi alius in alia. Nam si
 orem lingua sed incognita et in obscuri
 tate sermonis. spiritus meus orat. meus
 autem mea sine fructu est et vis anime
 mee et ipsa anima mea que vivificat
 corpus profertur verbum. intellectus autem
 anime mee sine utilitate est aliqua quoniam
 non intelligo que dico. Cuius per spiritum
 intelligatur anima ostendit evangelista
 inquit de domino. Inclinato capite
 emisit spiritum et animam. Manifestum est
 ignorare animam meam sine intellectu si
 lingua loquatur quod nescit. sicut et
 solent latini homines grece cantare
 oblectati greco sono verborum nescientes
 tamen quid dicant. Cuius cantilena sine spiritu
 intelligencie est. Cuius enim fructu habere
 potest qui ignorat quod loquitur. Quid
 ergo michi sed faciendum est vel quid
 est utile et necessarium. Orabo spiritum
 et loquar anima mea. orabo et mente
 et loquar intellectu quod illa sunt dicenda
 que et profertur utiliter et intelli
 guntur manifeste. Letex si benedixeris
spiritum quis supplet locum idiotae? et si
 spiritum sancto illuminatus bene docueris et bene
 locutus fueris audientibus in lingua incog
 nita quis supplebit sine quibus admi
 plebit locum illius qui te audit et non
 intelligit verba tua. Idem dicit primum
 in dicitur idiotam primum lingua tamen sciens
 in qua natus et nutritus est. Si ergo talis

astiterit tibi dū aut misterium misse so-
lempiter celebras aut sermone facis
aut eā bndictione tribuis quod dicit
amen sup tua benedictōe quā nescit
quid dicas. r quō respōdebit verbū
cōfirmatorū qd dicitur amē tū ille
tū lingue p̄rie peritus ignoret
quid tu illi barbara lingua loq̄ris
mfiadeit aliis qui pro illo scies quid
tū dicas respōdeat amen r verū est
qd dixisti vel fiat ita. Nescit quippe
ubi sermōnis clausula et sensus
firmatur. et quid dicas nescit. Tū
quidē bene grās agēs s̄z deo in lingua
tibi nota. sed alter nō edificatur. qz
nescit quid dicas. Et ne dicent corin-
thi de ap̄lo qz ip̄e nō habet uarietate
linguarū nō vlt ut nos habeamqz
subiūent. Grāas ago deo qz oīm vīm
lingua loquor. Quāqz sūt diffēcie
græc lingue sicut in p̄stam dictis
prudens lector incurre p̄t. Om̄s has
nonerat apl̄s et plures alias. In eā
malo quāqz verba sensu meo loqui
ut et alios instruam q̄ decē milia
verborū in lingua s̄z incognita aliis
vel obscuritate sermōnis. Simpliciter
accipe malo inquit sic quāqz verba
p̄ferre in cōuentu fidelū ut intelligā
tur ab aliis. q̄ decē milia sine pro-
fectu aliorū. Ut illic dicit paucis verbis
in apertione sermōnis loqui qz oīs
intelligant q̄ prolixam orōem habē
in obscuro. Velut pueri effici sensibz
Puerilis est sensus r puerilis agit
qui obscure et solito sermone p̄pter
iactantia loqui querat. Malicia
parvuli estote r alieni sint a ma-
licia velut sūt parvuli. sensibz autē
p̄fecti sint. Sensu p̄fectus est qui sic
r alteriqz utilitate sicut suā querit

In lege autē scriptū est Quā in aliis
linguis et labijs loquar populo-
hinc. Vnū signū qd dicit linguis et
labijs. hoc in ysaye libro qui nūc lex
lex appellatur a p̄lo scriptū est. et
hec p̄phēcia sup nouo testamento
predicta est. In lege moysi peccates
varis modis puniebatur. et p̄cepto
dñi. Alia lingua loquuntur deo in
euāgē. qz peccates nō precipit oradi
sed ad p̄uam hortatur dicēs. p̄uam
agite et reliqua. Ibi cōmendat
circūcisionē. in noua euāgēlio bap-
tisimū. Ite baptizate oīs gentes.
Ibi sabbatū. Ite diem dñicū et oīa
a peccatis. Ibi sacrificia pecorū.
Ite corpus et sanguis sui misteria.
Et nec sic exaudierūt increduli-
iudei dñm r nō obedierūt illi. Vel
aliter. Sedm p̄cedentē disputatiōe
ap̄li. die penthecostes venit sp̄s
sct̄s sup credentes in iherl̄m et ce-
perūt loqui varis linguis prout
sp̄s sct̄s dabit eloqui illis. Adierant
iudei ex oī natione que sub celo est
et qui p̄destinati erāt versi in aduim-
tionē crediderūt in xp̄m et salui facti
sūt. Ceteri vero licet tam mira audi-
rent noluerūt xp̄o credē p̄ eiqz ap̄los
linguis loquētēs. Lingue in signū sūt
r in miracula sūt non fidelibus qui
seruāt deo nihil ip̄ossible esse. sed
infidelibz qui de dei potēcia dubitāt.
Verbi gratia. Paulus loquatur oībus
linguis. nō p̄pter se sed p̄t̄ inredi-
los dñsariū linguarū gentiū quos
xp̄o lucrari volebat. P̄phēcie autē
r p̄pharū expositiōes nō infidelibus
sūt qui nō audiūt scripturas. sed
fidelibz qui diligūt eas. Si ergo co-
ueniat vniūsa eā in vniū et oīa.

linguis loquatur et singuli sua lingua.
 intrent aut p dicitur i pna lingua cō
 tenti. et intrent infideles siue pagani
 nōne dicent qz insipientes i qm amē
 tiam et frenesim versi estis. Et hoc
 ideo qz omē loquū confuse et quod
 dicitis nō intelligit. Si autē omē
 pphetent i scripturas veritatis expla
 nent intret aut quis infidelis vel
 idiota rustica tm lingua cōtentus
 cōmunitur ab oibz s; infidelis esse
 aut idiota diiudicatur ab oibz qz
 nisi pnam agat dēpnando sit. Oc
 culta cordis eiq manifesta sūt. id est
 cogitationes prave et vicia q illos
 pdicatores putat latē dū ipi disintat
 cōtra vicia manifesta sūt ab ipō qz
 dicit in veritate qz ista oia cognosco
 in me esse. Sic refert bñus Augusti
 quodā loco q aliqui dū facit sermōne
 ad plū intromit quidā sceleris homo
 statimqz se nō attendere sermo siue
 vers; est cōtra illig hōie vicia. Ille
 autē consideras se pōtifica a deo reue
 lati cōuers; est et penitēs salutem
 obtinuit. Sic et in vita bñi cesarii
 arelatens; ep̄i legitur q sp̄s sc̄s ita
 sermōne eius disponebat ut om̄i con
 sciētiis verbis suis concuēt q̄si sibi
 eas om̄s auditores indicasset aut pe
 manily habet septas. Et cadens in
 facie ille infidelis vel idiota hūiliter
 se orabat dñm p̄nūcians qz vere deo
 in nobis sit qui etiā suā consciām
 reuelauit nobis. Unusquisqz psalmū
habet de quo debet disputare doctrinā
habet i expositōem librorū apocalip
sim habet i reuelationē a deo sibi in
corde manifesta p quā valet intelligē
diuinas scripturas lingua habet qua
proferat et int̄pretetur dicit sic dicit

iste sermo in illa lingua et sic resolutur
 in m̄ā. Sine lingua vix ignota quis
loquitur sedm̄ duos s; fiat illa allocutio
aut multū tres i aut qz multū est sedm̄
tres fiat et p partes s; loquatur ne
 simul videantur esse amentes si omē
 ceperit loqui et vna int̄pretetur i vna
 sit int̄pres qui exponat et int̄pretetur
 illoz lingua obscura. Vel etiā ideo p̄cipit
loqui p partes ut int̄pres possit inter
pretari p singulos. Et est sens; in cōiectu
vna aut duo aut certe tres loquatur
 nec ipi simul sed p partes ita ut qz
 vnusquisqz loquitur ab int̄prete mani
 festari possit ap̄tibus. Si autē non
fuerit int̄pres taceat s; doctor q̄ nō
habet lingua incognitā. Sibi autē
loquatur et deo orando et legendo
 qz ipi cūta nota sūt linguarū verba
 pphete i explanatores. Duo aut tres
diciant siue loquatur qz more duoz
vel triū testū stat omē verbū. ceteri
vero s; pphete et doctores siue expla
natores diiudicēt si quid amplius aut
 minus loqui necesse sit et discernant
 vtrū sedm̄ veritate fidei illi doceant.
Et si alii sedenti reuelati fuerit a
sp̄i sc̄o aliter q̄ ille dicat aut aliud
p̄ior qui loq̄batur taceat ad horā
Sedm̄ more iudeoz loquitur qui hoc
ordine residebat in synagogis suis vix
ut scribe et pharisei doctoresqz legis
sederet in cathedris. qui minoris digni
tatis erat in subsellis et sc̄p̄nis. Vl
gans vero populo et simplices quosqz
in panimētis et sup matras residebat
Iude dicit aplis. Si illi fuerit reue
lati qui sedet in cathedra aliter q̄
expositor loquatur aut alicui horū
qui sedet in subsellis vel in panimēto
taceat qui antea loq̄batur. Notestis

em om̄e p̄ singulos p̄phetare ut om̄e
discant et om̄e exhortentur Sicut docto-
res nō equali pericia imbuti sūt. ita
et auditores quadā mediocritate capa-
citate differri p̄bentur. ideoq; p̄fecti
docti p̄fectos auditores in sensu doce-
ant. unūq; docti unūq; capaces instruat
sic singuli possunt p̄phetare et dicere
p̄ singulos ut unūq; post unū loq̄tur.
et sic p̄ ordinē p̄dicatio ab om̄ibus
explicatur. Sp̄s p̄phetarū p̄phetis
subiectus est Sp̄s sc̄s qui locutus
est p̄ ysaya iheremia et reliq̄s p̄phetas
veteris testamēti. p̄phetas quoq; noui
testamēti. sicut fuerūt apli et expla-
natores p̄phetarū. qui p̄phete non
merito appellātur om̄ibus illis sp̄s
sc̄s subiectus est quodamō qm̄ non
cogit subito in vocē p̄rūpere sicut
sp̄s maligni energūminos et errati-
cos. sed eorū p̄tati tribuit qm̄ loquāt
et qm̄ sileant Verbi gr̄a p̄pheta et
p̄dicator quilibet vult sermōnē ad
p̄p̄m facere veluti iheronimus alicuius
p̄phete librū exponere. adest ei sp̄s
ut instruat et loquatur p̄ ip̄m ut
ceperit loqui. nō p̄lico tū ut tēgerit
librū facit eū erūpere in vocē velut
freneticū Et bene idē sp̄s sc̄s q̄ fuit
olim in p̄phetis dicitur esse in expla-
natorib; illorū. qm̄ aliter nō valūisset
explānare verba sp̄s sc̄i neq; in luce
p̄ducere obscuritatē illorū Aliter Si
legerim; pluāli numero sp̄s p̄phaz
p̄phetis subiecti sūt. necesse est ut
intelligam; p̄ sp̄s. dona sp̄s sc̄i et
linguas virtutes. eiectos demonū.
sapientū cōsiliū et reliq̄ Hec autē
dona sic sūt electis subdita ut qm̄
volūt exerceant illa. et qm̄ volūt
retineat quasi occulta His verbis

datur intelligi qd̄ licet multi doctores
simul sint qui nouerūt p̄ sp̄m sc̄m
quid loqui debeāt. nō tū ab ip̄o sp̄i
sc̄o impelluntur ut uno loquēte taceat
alī nō valeat Non em̄ est dissensio
deus sed pax qz deus pacem et nō
dissensioē docuit Dm̄ unū aduersa
alterū timēs illo adhuc loquente
loqui tēptabat dissensioē faciebat
et hoc ideo execrabile erat Sicut
in om̄ibus ecclesiis sic sūt et nos doceo
ut unū vel duo aut certe tres in cōmuni
doceāt et p̄ partes ut unūq; int̄p̄retur
Et si interpres defuerit taceat Qui
heres in eccl̄a taceat ne semineat
errore. sicut eua p̄ma mulier fecit.
Subdite debent esse viris qz mulier
de viro sup̄ta est nō vir de muliere
et qz p̄ eā vir deceptus est sicut
lex dicit et deus p̄ genesim iquiescit
sub viri p̄tate eris An a vobis o
corinthi verbum dei processit ad alias
gentes. Inflabatur corinthi q̄si
exēplo illorū ceterę gentes nūitate cre-
didissent in xp̄m et ab illis esset
diffamatiū verbum dei ideo apl̄us ait
An a vobis verbum dei et fides xp̄i vel
eius euāgelium processit ad alias gentes
Inflabatur etiā in hoc q̄si solis illis
salus que in xp̄o est p̄ p̄riarchas
et p̄phetas fuisse p̄missa Et hoc est
qz dicit Aut in vobis solos puenit
verbum dei. Si quis videtur p̄ph̄a
esse et sapiens et doctor et explānator
scripturaz aut sp̄ualis et qui sp̄ualia
possit capere. cognoscat que scribitur
vobis. qz mandata d̄m sūt. et intelligat
et approbet qz d̄m est mandati
Vfendo apli a seip̄s et a dyabolo
loq̄bantur apl̄us autē paulus et
reliqui dei mandata p̄ferebant p̄deat

hinc verbis tangit illos qui pro lu-
cris temporalibus et desiderant hominū nō
diuina sed terrena docebat Si quis
autē ignorat s̄q̄ hec mādata dñi
ignorabitur et si quis repudiat vel
non approbat hec mādata dñi repu-
diabitur nec approbabitur a dño in
die iudicii Itaq̄ fratres mei in fide
emulamini et studete et diligite p̄phe-
tare et scripturas interpretari et apte
exponere Et et cetera si quis vult vel
potest longius loqui nolite phibere
tū ut habeat interpretem Oia autē
honeste fiant in vobis et sine dolo

M Utū vobis facio Capitulum
fratres et ad memoriam Omnia
reduco vobis Xv. post octau.
evāgelium qd̄ predicavi vobis qd̄ et
accepistis in quo et statis p̄ qd̄ et
salvami fuerat ap̄tus apud corin-
thios p̄ unū annū et sex menses
p̄dicans illis evāgelium sed post
discessū eius introierūt in eos pseudo
ap̄ti qui negabāt xp̄m ex virgine
natū passū a mortuis suscitātū.
negabant quoq̄ resurrectionem
generale futurā Idcirco cōpulsus
ap̄tus recapitulat que illos p̄sens
docuerat Vnde dicit Notū vobis
facio evāgelium qd̄ accepistis siue
didicistis a me vel acceptū habuistis
in quo et statis In unaquaq̄ plebe
fidei duo sūt populi p̄fecti et im-
fecti sed hic p̄fectos in fide alloq̄t̄.
Itē cōtra im̄fectos subiūgit Qua
ratione p̄dicaverū vobis si tenetis
hinc et versiculi unius quiddā sensū
videtur habere qz pulcherrimū sonat
in greco Notandū qz interrogatiue
atqz inreparite esse legendū igitur

dicatur ita Quid utilitatis accepistis
in hoc qz p̄dicavi vobis si nō decepti
a pseudo p̄phetis aliter sustinetis
nisi qz frustra credidistis siue iamē
in hoc qz a fide recessistis Quia rōe
siue qua utilitate p̄dicaverū vobis
verbū fidei si tenetis s̄q̄ nō aliter
q̄ tūc audistis nisi frustra credidistis
An me p̄dicāte adepti estis fidem sup-
flua et nō verā Nō est ita qz vera
vos docui et nō falsa verāqz fide et
credulitate Ergo qua ratione p̄dicavi
vobis nisi qz frustra credidistis ignoro
frustra credit qui ab ip̄a fide post
modū recedit Iam in sequentibus
exponit quid p̄dicaverit Tradidi
em vobis in p̄mis et in exordio mee
p̄dicatois qd̄ accepi s̄q̄ a xpo. qm̄
xps mortuus est pro peccatis n̄ris sc̄dm
scripturas Scripturas veteris testa-
menti memorat que futurā xp̄i pas-
sionē cecinerūt Dicit em̄ ysayas Sicut
ovis ad occisionē ducetur. et sicut
agnus corā tondece se nō ap̄iet os suū
Et qz sepultus est s̄q̄ sc̄dm scripturas
Dabit inquit p̄pha impios iudeos pro
sepultura. et dūite pro morte sua
Et iterū. erit inquit sepulchrū eius
gloriosū Mortuū em̄ dubiū est
nullū sepultū esse Et surrexit t̄cia
die sc̄dm scripturas Orce p̄pha dicit
Vivificabit nos post duos dies in die
tercia suscitabit nos Et qz visus est
cephy Cephas s̄rū est et hebreū
petrus grecū et latinū. licet c̄ptū
locū nō diffinat evāge vbi appa-
ruerit ei tū credendū est qz ei appa-
ruit Et post hec vndecim. octava
vii die post resurrectionē suā qm̄ cū aliis
erat thomas Denique visū est pl̄ q̄
quingentis fratribus simul et creditis

Hoc quoque verum est licet euāgelice
nō commemorēt Ex quibus multi ma-
nent in corpore a vsq; adhuc s; quos
si vltis interrogare potes Quidā
autē dormierunt & mortui sūt Et
ideo dicit qz facilius potuerūt suscitari
a xpo de sompno mortis q̄ quib; a
socio suo de sompno lectuli Deinde
visus est iacobo qui spossederat in
cena nō se māducaturū aut bibi-
tū donet videret xpm a mortuis
suscitātū Deinde aplis oibus et in
mōte vbi constituerat illos ire et qm̄
celos petiit Nonissime aut om̄i
tāq; abortiuo visus est et michi
Abortiuus est qui sine legitimo tpe
nascendi nascitur extra tēpus s; cō-
gruū aut anteq; debeat nasci aut
post Vulnus cesar abortiuo fuit qui
post legitimū temp; cū cesarie natus
est secto matris utero Sic et apls
abortiuus quodamō exiit qz post
tēpus natus est in xpo qz nō ab
illo vocatus est cū adhuc in carne
ēet. sed cū iā in dextera patris esset
collocatus Vel abortiuus qz sicut de
vita abortiuo desperatur sic et de vita
pauli desperabatur a fidelib; qm̄ eos
psequēbatur Visus est autē ei de celo
post nō pūm temp; ascensionis sue
qm̄ cecatus est in via dū pgeret
damascū et postea oranti in tēplo.
Ego sū m̄m̄ aplorū causa hūm̄-
tatis hoc dicit. sicut et matheus
qui vocat se publicanū Vel etiam
m̄m̄ tpe et vocatiōe qz vltimū
est vocatus. maximū autē labore
dignitate et pdicatiōe sicut ip̄e in
sequētib; manifestat vbi dicit habū-
dantiā siquidē illis oibus laboraui
Gracia autē dei sū id qd sū &

qz credo qz aplus sū et pduator
euāgelii totū dei gr̄a est Et gracia
eius in me vacua nō fuit Pliberū
arbitriū cooptū est gracie dei. nō
tū gracia puenit illū vt vellet
et subsequuta est vt possit implee
qd volebat et in hoc qz volūtatem
suā iūrit volūtati dei ideo dignus
est remuneratiōe Habūdantiā
em̄ illis laboraui qz illi solis iudeis
singulis pūcū pdicauerūt paulus
autē et gentib; et iudeis pūcū
pene vniūm mūdū pambulans
aut p se aut p epl̄as suas Vel etiam
in hoc illis plus laboraui qz illi
ex pdicatiōe victū sedm̄ euāgelii
accipiebāt. Paulus autē nō est vpsū
hac p̄tate sed labore manū suarū
vivebat Vel plus laboraui qz illi
iudeis qui habebāt scripturas ab
vicia dāpnabatur et vitutes augē-
bantur pdicabāt et factis miraculis
doctrina facile suscipiebatur illos qz
illi cognitionē vniū dei habebant
Paulus vero gentib; vicia vitutes
nescientib; Illi iudeis p̄phetiam
de xpo habebāt. cui concordabāt
que de xpo pdicabāt. Paulus gentib;
nullā de xpo p̄phetiā habentibus
Non autē ego solus s; laboraui sed
gracia dei meū in miraculis et
in auditorib; corda eorū tangendū
et illustrādū ad credendū et michi
verbū pdicatoris instrādū Sicut
em̄ ego sine illi s; apli alii s; pdi-
cantiā s; vt sup̄ commemorāui
qz xps mortuus resurrexit celos
ascendit et cetera Inuenimur et falsi
testes dei & pro deo testimoniū ferētis
inuenimur falsi quoniam testimoniū
dignus aduersū deū qz suscitauerūt

xpm que nō suscitauit s̄z si mortui
 nō resurgūt. In hīs locis sologismis
 dyalecticis vitur aplūs et videtur negare
 qd̄ cōfirmat. Nō sūt essēsi testes apli
 q̄ xps̄ resurrexit et mortui resur-
 gūt. Et si ita est. ut quidā vestri dicit
 adhuc estis in p̄tē v̄s qui baptizati
 in fide mortis xpi et resurrectionis fuisit
 ut remissionē p̄tōz accipētis. Ergo nō
 credentes xpm̄ resurrexisse in p̄tē
 suis manebūt. q̄ baptismū nō p̄dest
 nisi in fide xpi. Ergo et qui dormierūt
 in xpo credentes et v̄bis in xpm̄ qui
 iam mortui sūt. p̄uerūt s̄z si ita est
 ut vos putatis denegando talia dicit
 loquēs dyalectice. Si in hac vita tantū
 sperātes sumus in xpo s̄z et nō in alia
 que erit post resurrectionē misera
 biliores sumus oīa hōibus infidelibus.
 q̄ illi hac vita fruuntur luxuriantur
 crapulatur inebriatur letatur. ecia
 cū malefecerit et exultat in rebus
 pessimis. Nos ecōtra qui in xpm̄ cre-
 dimus ieiunamus vigilamus ab v̄oribus
 abstinemus. ab illicitis cauemus multa
 aduersa et in omni pro xpo sustinemus
 sed s̄a in hac vita sperat in xpo cre-
 dentes se ab ip̄o mūdandos a p̄tē
 suis et in alia sperat resurrectionē
 beatitudinēq̄ p̄hemē et sic firmat
 in hac spe quasi totū iā illud possi-
 deant. Nūc autē r̄ in hac etate qua
sumus xpus̄ resurrexit a mortuis
p̄ntie dormientū. Dicit xpm̄ q̄
 ip̄e qui est caput oīm electōz ip̄se
 p̄m̄ pp̄ria virtute et ad hoc ut iā
 nō moratur resurrexit a mortuis.
Quinque p̄ vnū hōiem adam mori
atē et corp̄is venit et p̄ vnū hōiem
xpm̄ resurrecto mortuoz bonozū
malozūq̄. Quisquisq̄ in suo ordine

Nec diceret illi et forsitan dicebant
 quare iusti qui ante xpm̄ mortui
 sūt ante eū nō surrexerūt. Quia p̄
 eius virtute quidā illoz surrexerūt
 et oīes hōies surrecturi sūt p̄ntie
 debuit esse dormientū r̄ p̄m̄ debuit
 resurgere sicut et fecit. Deinde oīes
 in suo ordine s̄z aut iā surrexerūt
 aut resurrecturi sūt post xpm̄ v̄s
 qui resurrexit p̄m̄. Deinde hī qui
 sūt xpi in aduentu eius. Quidā codices
 habent. Deinde hī qui sūt xpi qui in
 aduentu xpi crediderūt sed falso
 scriptū est. Deinde hī inquit qui sūt
 xpi resurgent in aduentu eius.
 cū venerit ad iudiciū. xpi sūt qui in
 eo credūt et crediderūt ante aduentū
 eius. Deinde s̄m̄ s̄z erit mūdi s̄m̄
 nāq̄ mūdi resurrectio erit. Cū tra-
 diderit regnū deo et patri. Deus pater
 oīa tradidit filio sicut ip̄e ait. Oīa
 tradita sūt michi a patre meo. Et
 paulus dicit q̄ tūc sit s̄m̄ mūdi ven-
 turū cū regnū tradiderit filio patri
 suo qui est deus. Sed q̄ istud regnū
 sic filio a patre et p̄i a filio traditur
 ut cōter ab v̄traz possideatur. Dicēdū
 breuiter est q̄ pater hōi filio a verbo
 s̄m̄to oīa tradiderit ut sicut in filio
 diuinitas et hūanitas vna est p̄sona
 sic vna sit et possessio. Illi em̄ hōi
 tūc cūcta tradidit q̄ ab v̄nigenito
 suo suscipi voluit. Idem filio in fine
 regnū deo et patri tradet cū electos
 suos quos suo sanguine acrisiuit ad
 cōtemplationē cōgnitionēq̄ dei p̄s
 p̄duxerit. ostendens eis regnantem
 deū patre cū seip̄o et sp̄u sc̄o. et tūc
 ap̄erte scient q̄n̄ deus pater cū suo
 v̄nigenito et sp̄u sc̄o regnet sine fine
 inmensus et oīpotens et quō trinitas

fit in p[er]sonis et unitas in s[an]c[t]a d[iv]initatis
Vel certe tradet filius regnum deo patri
omnib[us] v[er]o electos q[ui] ip[s]e videbitur in forma
ho[m]inis in iudicio. d[iv]inatisq[ue] iusta s[an]c[t]a
reprobis. omnib[us] s[an]c[t]is electos paterno
vultu exhibebit ut qui ho[m]inem iudicem
viderunt munda conscia. diuinitate patris
et filii ac sp[irit]u s[an]c[t]o contemplantur. Cu[m]
euacuauerit o[mn]em principatu[m] s[an]c[t]i tunc
erit s[an]c[t]us p[ri]ncipatu[m] in diuinis
sp[irit]ibus archangelis angelis sicut ip[s]o
no[m]i[n]e declaratur. et reliqua p[er]dunt
ordinu[m] no[m]i[n]a. p[ri]ncipantur. et ho[m]i[n]es
ho[m]i[n]es Sed tunc v[er]o p[ri]ncipat[ur] erit de[us]
trinitas q[ui] cessabit o[mn]is creatur[ae] potestas
in angelis. et ho[m]i[n]es. cessabit timor.
regnabit integra caritas. nec iam erit
inter p[ro]fide[n]tes et subditos vlla discessio.
ac p[ro]pterea bonor[um] sp[irit]u[m] et iustor[um] ho[m]i[n]u[m]
p[ri]ncipat[ur] v[er]o erit de[us] impleto q[uo]d
scriptu[m] est. et regnabit d[omi]n[us] solus in die
illa. Vnde et sequitur Oportet aut[em]
et illu[m] regnare donec ponat o[mn]es
inimicos suos sub pedibus eius Donec
aliqui ponitur pro ut sicut in psalmo
obediatur. Ita oculi nostri ad d[omi]n[u]m de[um]
n[ost]ru[m] donec misceatur n[ost]ri. et ut misceat[ur]
n[ost]ri. Ponitur etiam donec p[er] et ut in
euangelio de maria et ioseph dicitur
et no[n] cognoscebat eam donec peperit
et peperit filiu[m] suu[m] p[ri]mogenitu[m] Po-
nitur pro semp[er] et co[n]tinuatio[n]e t[em]p[or]is
ut in isto loco e[st] Et est sensus Oportet
aut[em] filiu[m] regnare donec ponat
de[us] pater o[mn]es inimicos sub pedibus
eius e[st] dicit filius semp[er] regnabit
q[ui] de[us] pater semp[er] subiciet inimicos
sub pedibus eius. Si p[er] caput xpi diu-
initas intelligitur sicut ap[osto]lus ait. Caput
xpi de[us]. p[er] pedes no[n] inco[n]grue attri-
bitur hu[m]anitas eius hu[m]ilitas que

donec p[er]
inimicos

velut pedes visa est abiecta. Ved
ei duob[us] modis inimici sine infidelib[us]
subiciuntur. Viz du[m] conuersi aut in s[an]c[t]a
rante deo credit in sp[irit]u s[an]c[t]o xpi
hu[m]anitas passu[m] mortuu[m] ab inferis
p[er] resurrectio[n]is elapsu[m]. aut etiam in
sua duricia p[er]durates iudice[m] cu[m]
discent saltem in die iudicii bonor[um]
malor[um]q[ue] a quo iusto iudicio d[iv]inat
se conspicient in penis supplicioru[m]
Nonissime aut[em] inimici destruct
morib[us] q[ui] postq[uam] resurrexerit o[mn]es in
ip[s]a resurrectio[n]e destructur morib[us]
inimici post cuius destructione[m] nulla
inimicia p[er]nit[is] vite patietur hu[m]anu[m]
genus vbi cu[m] vita erit eterna nulla
locu[m] obtinebit morib[us] Tunc aut[em]
subiciet de[us] pater sub pedibus
eius et sub pedibus filii O[mn]ia s[an]c[t]i que
fueru[n]t aut erunt inimici et amica
terrena et sp[irit]ualia sine celestia
subiciet p[er]tati illis. Cu[m] dicit ps[almus]
dauid O[mn]ia subiecta su[n]t ei sine
dubio p[ro]pter cu[m] qui subiciet ei o[mn]ia
q[ui] no[n] pater filio sed filius debet
esse subditu[m] p[er]i s[e]c[un]d[u]m q[uo]d homo est.
Ma[gn]a s[e]c[un]d[u]m diuinitate[m] vni[us] potestate[m]
vni[us] deitatis est cu[m] p[er]e sicut vni[us]
essencie e[st] cu[m] filio. Cu[m] aut[em] et
subiecta fueru[n]t o[mn]ia et filio tunc et ip[s]e
filius subiectu[s] erit illi et deo patri q[ui]
sibi subiciet o[mn]ia. S[un]t quidem mo
ca[us]a subiecta filio. sed multi non
no[n] attendu[n]t ad hoc neq[ue] co[n]siderat
q[uo]d sub eius p[er]tate su[n]t pressi quada[m]
ignorancia. In die vero iudicii nulla
hoc ignorabit. Tunc ip[s]e filius subiectu[s]
erit deo patri. caput v[er]o cu[m] corpore
suo q[uo]d est etia[m]. Vnde dicit alibi. Si
ergo vos xpi ergo semen abrahe
estis et vni[us] xpi estis vel vni[us] xps estis

Vt sit deus oīa in oībus et in omnibz
 electis erit deus oīa qz erit factas
 illorū et leticia gaudiū et exultatio
 et vita. qz ip̄e p̄ p̄phetā dicit Ero illis
 deus et ero vnde facientur vñ letētur
 qz ita ditabūtur p̄ntia dei et imple
 buntur oīb electi oībus bonis oībzqz
 virtutibz vt in xp̄o oīa bona posside
 ant singuli Erit em̄ deus tūc in vno
 quoqz pacia sicut fuit in iob. obedi
 encia ut in abrahā. mansuetudo vt
 in moysi. virginitas vt in danielē.
 sapia ut in salomone. et reliq̄ dona
 que nō diuisa sūt electis tūc possi
 debūt oīa singuli Alioquin et si
 mortui nō resurgūt quid facient
qui baptizantur pro mortuis?
 Erant apud corinthios quidā qui
 nō credebāt resurrectionē et erāt
 alii qui credebant resurrectionē
 illos qui baptizati moriebātur. illos
 autē qui sine baptismo moriebātur
 credebāt nō resurgē aut male resur
 gere Si quis istoz p̄pinqz sine
 baptismi gracia migrasset e mūdo
 vnius aliquis in noīe ip̄iqz baptiza
 batur. nā putabāt qz mortuo vni
 baptismus prodesset Et factū quēorāt
 ap̄tus nō ut approbet qz huiusmodi
 baptismus aliquid prodesset mortuo
 sed ut eis exemplo nō credentibus
 resurrectionē suadeat et ostendat
 qz si illi resurrectionē nō crederēt
 nequaqz vnos pro mortuis bap
 tizarent Et est sensus o corinthii si
 resurrectio nec p̄cessit in xp̄o et in
 quibusdā qui surrexerūt cū illo. nec
 futura est generalit̄ in oībz. quid est
 hoc qz apud vos vni baptizantur
 pro mortuis Et faciebāt ut diximus
 ob duas causas Vel qz nō putabāt

resurrectionē nisi baptizatos Vel qz
 credebant nō esse felicit̄ post resurrec
 tionē victuros nisi baptizatos sicut
 veritas se habet Vt quid et nos ap̄li
periclitamur et pericula patimur oī hora
 in fame et siti et reliquis angustiis
Cotidie morior pro vestra gloria fr̄es
Iurat ap̄tus ut magis credatur ab
 auditoribz suis. et dicit hinc ego pro
 vestra gloria nō quā vos habituri
 estis. sed pro eā quā ego pro labore quo
 laboravi in vobis habiturus sū Et si
 cotidie moriebatur quō vivebat Cotidie
 inquit morior et pericula mortis sustineo
Si autē dixerim cotidie inquit morior
 pro vestra gloria sicut quidā codices
 habet. dicendū est. qz p̄pterea ip̄se
 pericula mortis sustinebat ut illi in
 regno eterne beatitudinis glorificaret̄.
 Et est sensus ad sup̄iora respiciens
 Etā si vos proficere nō vultis ego tū
 gloria mercedis habeo Vñ et dicit
 pro illa gloria unō quā habeo in xp̄o
 ihesu Securus et fixus in spe talia
 loq̄batur quasi iā habens qd̄ in futūo
 adeptus erat Si scdm̄ hoīem ad
bestias pugnam ephesi et scdm̄ qz hō
 pugnare potest vel quātū hō ferre
 potest. Quid michi prodest si mortui
nō resurgūt? Bestias in hoc loco
 appellat hoīes bestiali more viventes
 qui seditionē p̄ploz aduersū eū pro
 uocauerūt apud ephesū p̄t̄ ydolū
 diane cuius culturā p̄dicabat ap̄tus
 destruendā Die labor sc̄oz ad hoc
 tendit ut resurrectionis gloria mēatur
 accipere Manducamus et bibamus caris
em̄ oībz moriemur hec vox despatos
 iudeoz fuit in mēte captiuitate sub
 sennacherib et nabugodonosor Et hoc
 est testimoniū ab yfima p̄datū Positi

cū in articulo mortis agebat mā
ducentis et bibant qz cras moriemur
Cō aplūs refert ad illos q̄ de resurrectione
dubitabāt Et si ita est ut uos inq̄
putatis vñ si resurrectio futura nō
est. māducentis nō et bibant quia
cras moriemur et postmodū nihil
mali patiemur. Et reuera si resurrectio
mortuorū nō est et māducentis et
bibendū esset. Nolite seduci et nolite
desipi a pseudo ap̄lis qui negant
resurrectionē neqz a dyabolo qui
vos vult decipere. Corrumpit mores
bonos colloquia mala. Hinc vbi
ostendit ap̄lus confabulatioē malorū
hōm̄ et lastrimentū eueriti posse
bonū p̄p̄itū. Assiduitas cōm̄ prauū
colloquū viciat mentē. Ac p̄ hoc
cauendū est a talibz qz vitam bonā
et honestā atqz verecūdos mores cor-
rumpūt et deprauāt colloquia mala qz
deprauatio bonorū allocutio est malorū.
Euigilate iuste et nolite peccare. Qui-
dam codices habēt euigilate iusti q̄si
illos precepit vigilare qui iusti sūt
sed falso scriptū est. qz qui iusti sūt
nō admoneri indigent ut euigilent
a sopno infidelitatis et a torpore
erroris. Adūbrialiter cū dixit euigilate
iuste qui estis in sompno erroris
et infidelitatis nō credetes resur-
rectionē. et nolite peccare iuste in
bonis opibus cōuersātes ut possitis
ad gloriā resurgere. Ignorāciam cōm̄
quidā dei habent et quidā vestrū
ignorāciā habet verborū dei de q̄bz
dicitur in euāgelio. Veniet hora q̄
om̄s qui in monumentis sūt audient
vocē filii dei et procedet ad reuerēciā
et ad utilitatē vestrā loquor vobis
vt deū timeatis et timendo amētis

Cassiodorus dicit qz reuerēcia est timor
mixtus amore. Sed dicit aliquis s̄z
vestrū dubitās de resurrectione. Quo
resurgent mortui. Cū quali corpore
venient s̄z ad iudiciū. Inspicēs tu qd
seminas in terra nō viuificatur nisi
prius mouatur. Physica ratioē vtiū
exemplo de grano aliāqz semibz qd
mouetur in terra q̄n seminatur et lactes
efficitur qz postea potēcia op̄potētis
dei viuificatur et p̄ducit multa grana
ex se. Quibz verbis ostenditur corpus
mortua nisi reparari ad vt vitā
Et in grano qd seminas nō corpus
qd futurū est seminas sed nudū granū
Ibi manifestatur quo deus sua potēcia
q̄n qui purū granū et nudū ab
aristis et culmo resuscitat in radice
culmū spicabz stipulas grana et
aristas ip̄e quas nō nuda sed im-
talitate et incorruptōe vestita sua
virtute scōz resuscitabit corpora
p̄p̄is spiritibz cōiata. Et sicut non
aliud sed granū qd seriat de terra
pullulat. Sic nō in alieno sed in corpe
p̄prio resurget vnusquisqz hōm̄ sicut
iob ait. In carne mea videbo deū. q̄n
visus sū ego et nō aliq. Nō om̄s caro
eadeē caro sed alia hōm̄ alia pecorū
et om̄s caro nō est vna et s̄lis caro.
Ois quidē caro quatuor elementorū
admixture formatur sed vna ex
origine diuersa rapūt loca. vt volucres
aerem. hōies terrā. pisces aque fluctant.
Ergo sicut vnusquisqz anal p̄p̄iū
corpus habet nec habē potest alteris
vt vt vnusquisqz hōm̄ sūm nō alteris
resumet corpus in die iudiciū. Et quē
admodū ex vna ip̄ensa diuersa est
caro cōstantiū. Ita vnus carnis hōies
diuersa erūt dignitate in resurrectione.

ut talis unusquisque appareat qualis
 fuerit meriti. Et corpora celestia et cor-
pora terrestria. Corpora celestia sunt
 volatilia. terrestria hominum et animalium
 terra incedentium. Vel corpora celestia sunt
 luna stelle que corpora sunt ut patet
 ignea. Sed et videntur alia celestium
gloria et dignitas vel claritas alia
terrestrium in suo statu. Stella differt
 a stella pulchritudine magnitudine
 velocitate. Alia claritas solis alia
lune etc. Sicut sol et luna ac stelle
 cum sint unius generis merito tamen dissiles
 erunt in gloria sicut ipse manifestat
 subdens. Sic erit resurrectio mortuorum
 quoniam multe mansiones sunt in domo
 patris et pro diversitate meritorum erit
 retributio celestium primorum non quod
 alibi ipse alibi ipse sit remunerandus
 sed sicut sol et luna ac stelle omnes
 differetes a se claritate in uno sunt
 celo. ita differetes electi merito
 omnes uno coronabuntur in regno. Semi-
natur et sepelitur corpus in corruptioe
 quod corrumpitur a vermibus et sciet
 atque putrescit. Surgit in incorruptioe
 quod postmodum nullo labore vel corruptioe
 corrumpetur. Sciatur in ignobilitate
 et sepelitur in ignominia. Surgit in
gloria et in incorruptioe et impassibilitate
 ignobilis dicitur quasi sine nomine. An mor-
 tuus non est sine nomine qui iam non
 est homo sed cadaver quod a cadendo
 dicitur. Vel ignobilis est sine digni-
 tatis nomine. Quod ignobilis carne
 mortuus. Vel quod iterum gloriosus in
 creaturis surgente a ea et incorrup-
 tela propiciente. Seminatur infirmitate
 quod se non potest mouere quod immobile red-
 ditum est. Surgit in virtute scilicet dei vel
 in virtute quod ultra non possit mori

quod vivet virtute eternitatis angelice
Seminatur corpus animale quod animam habuit
Surgit corpus spiritale. Sicut animale corpus
 non est anima sed corpus. ita spiritale corpus
 non spiritum debemus putare sed corpus. nam
 electorum corpora ut ait sanctus Gregorius papa
 in illa resurrectione erunt palpabilia
 per veritatem nature sicut dicitur corpus
 fuit post resurrectionem quod veram carnem
 habebunt. sed subtiliora erunt per effectum
 diuine potentie. Non erunt spiritus ut palpantur
 et videri non possunt sed in hoc erunt
 spiritualia. quod sicut spiritus et anima nostra non
 potest mori non indiget cibo et potu. ita
 et illa immortalia erunt nec indigent
 cibo aut potu. Inde dicitur Seminatur cor-
pus et sepelitur quod velut gramen viridi-
tate resurrectoris donabitur. Sic est corpus
animale modo in hac vita idem erit et spi-
ritale in alia vita quod non poterit mori
 sicut iam est in christo. et ita erit spiritale
 corpus ut super diximus. Factus est primus
homo adam in animam vivente. hoc
 scriptum est in genesi. Et vero sequitur
 nouissimus adam in spiritum vivificantem
 hoc apostolus addidit de suo. Adam factus
 est in animam vivente et animalis factus est
 et corpus eius animatum est. ita ut si pec-
 caret sicut et fecit mori potuisset
 ideoque mortalis extitit. Nouissimus
adam et christus in spiritum vivificantem fuit
 qui spiritus quem inclinato capite emisit
 in resurrectione corpus eius vivificantem
 Ergo animale corpus in adam et mortale. in
 christo vero spirituale quod per resurrectionem
 glorificatum est. Sed intueendum est quod
 christus aut nouissimus adam aut secundus
 dicitur cum multi inter adam de quo
 non est ambiguum quoniam primus sit et inter
 christum fuerit ad quod dicendum quod viz in
 adam qui pater omnes patres genuit

cōprehēduntur om̄s p̄tōres usq; ad
xp̄m. xp̄s autē sine p̄tō suo fideles
in baptisate absq; p̄tō facit esse
qm̄ cyrographū mortis penit̄ tollit
Itaq; s̄ds vel nouissimq; adam recte
dicitur. nō ordine. sed facti im̄tatōe
qm̄ donec ad xp̄m p̄ fidem ac baptis̄m
trāsceat ad p̄m adam p̄tinet. Denic̄ps
vero ad s̄dm adam qui p̄uicaciones
p̄mi remittat. Nā et tu p̄m es ada
v̄s̄ quo baptizaris. s̄dus cū baptizaris
Et non prius qd̄ sp̄itale est. sed qd̄
aiāle est. deinde qd̄ sp̄itale qm̄ p̄m
homo mortal̄ postmodū vero efficiet
imortal̄. P̄m homo adam de terra
t̄rens. S̄dus homo xp̄s de celo celest̄
Vnde ip̄e ait. pleno ascendit in celū
nisi qui de celo descendit subaudi
in d̄mitate filij hoīs qui est in celo
Nō ip̄e homo p̄ se celos ascendit sed
in d̄mitate cū qua est vna p̄sona
Celest̄ autē ideo vocatur qz celest̄
fuit eius incarnatio natiuitas eius
resurrectio et cetera talia q̄ ip̄e pat̄
uit posita in mūdo p̄ p̄nciam carnis.
doctrina quoq; eius et miracula celest̄
fuerūt. Qualis t̄rens ada talis et
t̄rens hoīs et mortales p̄tōres. et
qualis celest̄ ada et xp̄s talis et
celest̄ qui ad xp̄m p̄tinet im̄tales
v̄z et sine p̄tō. Et hec sūt mō in
spe in resurrectioe autē in re erūt
Sicut portauim̄ ymaginē t̄ren
hoīs et p̄tm et mortalit̄. portem̄
et ymaginē celest̄ in spe et fide
et nouitate vite ābulantes et sp̄em
resurrectōis habetes. Hoc autem
dico fr̄at̄es Caro et sanguis regnū
dei nō possidebūt. In scripturis aliq̄
accipitur caro s̄dm naturā. vt hoc
nūc os ex ossib; meis et caro de carne

mea. Aliq̄ s̄dm corruptionē et mor
talit̄e siue fragilit̄e. vt ibi recor
datus est qz caro sūt et fragiles et im̄
aliq̄ s̄dm culpā et p̄uicacionē
In hoc vero loco accipitur. tā s̄dm
corruptionē. q̄ s̄dm culpā. Sicut
deus t̄ptat electos s̄dm illud. T̄p
tat vos d̄ns deus vester. et sicut
dicitur deus nemine t̄ptat. ita p̄
dia. caro possidebit regnū dei. et nō
possidebit regnū dei. Ientur in elect̄
possidebit caro et sanguis p̄ veritatē
nature regnū dei et nō possidebit
caro regnū dei p̄ corruptionē et
mortalit̄e qz imortal̄ erūt et
icorruptibiles. Vel etiā caro et san
guis p̄ culpā nō possidebit qz ibi
nulla erūt culpa vel p̄uicatio. Itaq;
caro et mortalitas et sanguis et cor
ruptio. vel homo carnalib; desider̄is
dedit̄ regnū dei nō possidebit. et t̄n
caro et sanguis regnū dei possidebit
in glorificata veritate nature. Neq;
corruptio in corruptela siue in cor
ruptionē possidebit et resurrectioe
nō possidebit corruptio aliq̄ qz nō
erūt iā in resuscitatē ad vitā morta
litas et corruptio. Ecce mysteriū vob̄is
dico et secretū et occultū lateat in
deleis vel qd̄ hactenq; latuit et v̄t.
Nā mysteriū grecū est qz latine d̄
secretū vel occultū. Nā om̄s quidē
resurgem̄ et boni et mali. sed non
om̄s im̄tabim̄. s̄z in gl̄a et non
glorificabim̄ om̄s. Illi em̄ glorificā
būt̄ qui velut sol fulgebūt in
regno pat̄ris sui. In momento. Momentū
est minutū atq; angustissimū temp̄
vocatū a motu siderū et stellarū p̄ qd̄
figt̄ur breuissimū t̄pus sp̄aciū. Et
em̄ extremitas hore in breuib; itualis

cū aliquid sibi credit atq; succedit
In actu oculi Actus oculi est est q
 palpebra icit r pcutit oculū vel
 q meliū Augustinus vult ne tanta
 mora fiat in iudicio vt itq; oculi
 intelligitur quo solis splendore subito
 vt vix cogitari possit fertur oculū
In nouissima tuba r in voce āgelica
 qm dñs in iussu dei pñs et in tuba
 r pñnis āgeloz descendet de celo
 Non est intelligendū q tubā corpale
 accipiat angeli vel xp̄e uider voce
 emittat hūanā. sed vox āgelozū tuba
 appellatur ppter magnitudinē In
 di in psalmo Ascendit deus in iubila
 tione et dñs in voce tube Tuba igitur
 vox intelligi vox āgeloz q insonat
 dicens hic ihesus qui assumptus est a
 vobis in celū sic veniet qadmodū
 vidistis cū eūtem in celū vel in
 tuba dicit r in manifestatōe iuxta
 illud Cū facis cleosinā noli tuba
 canē ante te r noli facē in manifesta
 tione Canet cū tuba s; angelus
 sine cū tuba insonabit vox āgelica
 et mortui resurgent incorrupti r
 integri corpis sine diminutiōe mētor
 et mortales et nos fideles imūta
 bimur s; in meliū ad gloriā q; etne
 vite immortalitate glorificabim. Oportet
cū corruptibile hoc s; corpp̄ iduere
incorruptionē r q; resurrectio in
 veritate futua est oportet ut corrup
 tio tollatur et incorruptio detur
Cū autē mortale hoc induerit imor
talitātē Quasi tāgendo et digito
 demonstrando corpp̄ suū hoc dicebat
 ap̄lus hoc mortale dicit qm non
 aliud q; qd̄ deposuero recipio corpus
Tū fiet sermo qui scriptus est in
ozee s; dñm lex̄ interpretēs absorpta est

mors in victoria r in gloria et v̄tute
 resurrectōis Sicut p̄missima gutta q
 in ignē validū p̄iecta ita absorbetur
 vt ultra iā nō videatur sic mors ab
 sorbetur et deglucietur in victoria
 et v̄tute resurrectōis vt ultra iā nō
 fenciatur. Istā consuptio mortis glā
erit resurrectōis Vbi est mors victoria
tua Vox s; scōrū resuscitator insultā
 tiū morti Vbi est inquit illa victoria
 tua o mors qua genū hūanū tibi subie
 cisti q; etiā filio dei hōi facto dnari vo
 luiti. Et est sensus Ne glorieis ultra
 qm iam nos resurrexerim qm nū
 amaritudinē qm sensim Et qd̄ tibi
 profuit o mors maligna q; gloriabilis
 Ecce qui p te trāsierūt regnabūt in
 vita eterna felices cū xpo qui te su
 perauit Vbi est mors stimulu tuū
 Sic videntur ista verba sonare qsi
 de morte stimulu p̄cedat Sed q; iste
 stimulus petm̄ est datur intelligi
 q; mors de stimulo r de pctō p̄cessit
 nā p̄m̄ homo nisi peccasset mori
 vtiq; nō posset Peccauit et ideo morte
 corpis et aīe incurrit Nec vero dī
 morti o mors vbi est peccatū p quo
 mūdo dnabaris. sed vbi est stimulu
 tuū vnde aperiens qd̄ stimulu ap
 pellauerit subdit Stimulu autē
mortis peccatū est r q; mortē facit
 Et recte petm̄ stimulu appellatur qm
 velut stimulu carne sic petm̄ p̄ungit
 et vlnerat aīam et corpus Virḡ vero
r fortitudo peccati lex s; est q; quiddā
 modo v̄tēs insonat pctō lex accendēdo
 hōiem ad pctm̄ dū p̄hibet pctm̄ Natū
 le nāq; est hūane fragilitati vt omē
 qd̄ plus p̄hibetur ardentis coarpiat
 Vel virtus pcti est lex. q; p legē qntū
 cūq; est vniūq; cognoscatur pctm̄.

Rui enim sine lege peccat videtur ei
 quasi ipse peccet. Cui autem ad legem
 transierit si ultra peccauerit quanta
 virtus peccati et quanta magnitudo peccati
 sit cognoscit. Deo autem gratias qui
dedit nobis victoriam super mortem in spe
per dominum nostrum ihesum christum. Laudat apostolus
 deum patrem ex persona sanctorum a quo vic-
 toriam mortis et resurrectionis donum iam
 habet in spe. Itaque fratres mei in fide
 dilecti et valde amabiles stabiles sive
firmi estote et immobiles ne moueamini
a rectitudine fidei deceptione corrup-
torum habundantes sive crescentes in
opere domini semper et in preceptis iusticie
omni tempore proficite. Sequitur **Capitulum**

De collectis autem **xviii**
 que sunt in sanctis paulo
 et reliqui apostoli apud eos
 quos docebat cum semper
 sanctorum gerebant qui erant iherosolimitis
 et suis substantiis expoliati ab inre-
 dulis fuerant. propter quod reliquerant
 traditiones patrum et crediderant in
 christum. Ideoque precipiebant apostoli ut diebus
 dominicis in unum confluentes unusquisque
 quod sibi videretur daret ad opera eorum
 et colligebantur scriptis per singulas
 ecclesias ut postmodum collecti mitte-
 rentur eis. Sicut ordinavi ecclesiam
galathie et apud galathas ita et vos
facite. Per unam sabbati unusquisque unum
apud se reponat recondens quod ei bene
placuerit ut non cum venero tunc collecte
fiant. Unam sabbati appellat die dominici
 qui apud iudeos una sabbati vel una
 sabbatorum vel prima sabbati vocabatur
 qui nunc ob reuerentiam dominice resurrectionis
 dominicus appellatur. In quo precipit omnem
 plebem convenire ad ecclesiam et congregare
 singulos illos prout voluerint ad opus

illorum qui erant iherosolimis et hoc apud
 se reponere unumquemque quasi in thesauro
 ut adveniente apostolo habent omnia pre-
 parata que volebant mittere quam quod
 paulatim colligitur non est grave
 invenitur tamen multum. Ideo autem precipit
 ad ecclesiam hoc offerre quod volebat
 unusquisque dare ut dum ille diceret
 hoc volo mittere sanctis qui sunt iherosolimis
 de mea portione. Alii istud bono ex-
 emplo exhortarentur ad eadem faciendum.
 Et tamen ne a malis ministris deperiret
 illa dona si apud ecclesiam ea dimitt-
 terent precipit ut secretum referrent
 et tuto in loco reponerent quoad usque
 tempore veniret. Cum autem presens fuero
quos probaveritis et quos idoneos
indicaeritis vel laudabiles osten-
deritis et est isto in loco media distri-
ctio ac postea subinferendum hoc
mittam per epistolas scilicet meas atque vestras
laudatorias de vestra bona voluntate
vel commendatorias quibus eos apud
fideles in iherosolim commendabo ut suscipi-
piantur in pace. Et si dignum fuerit
ut ego eam et si magna fuerit pe-
cunia ut ego possim cum honore illa
ferre qui sunt apostolus et episcopus mecum ibit.
Nolo vos in transitu videre. Et in
multa erant corrigenda in illis quod
in transitu non poterat corrigi ideo
hec dicit. Remanebo autem ephesi
usque ad penthecostem. Non de penthe-
coste iudeorum dicit ut putatur sed
christianorum quoniam spiritus sanctus venit super
multitudinem credentium. Optum enim
magnum michi apertum est et eundem
et multa corda hominum parata sunt
ad credendum et manifesta sunt iam
quod de illorum fide non dubitatur. Et
adversarii sunt multi scilicet qui michi

aduersantur pro suis p̄miquis et
amicis quos x̄pos cōm̄xi Si uenerit
ad uos thimotheos qui h̄c epl̄m
portabit / videte ut sine timore sit
apud uos Forſitan iam fuerat apud
illos cū timore. q̄ p̄ſeudo apli exorta
bant p̄ſecutionē cōtra fideles Opus
dñi opatur ſicut ego i doctrinam et
miraculoꝝ virtutē ad ſalutē m̄trū
v̄r̄az Ne quib̄ ergo illū ſpernat q̄
iam forſitan illū ſperuerat De apollo
autē fratre notū uobis facio fratres
Hic ep̄s corinthioꝝ a paulo fuerat or
dmatus. ſed ut illi ceperūt dicē. ego
ſū pauli ego apollo ego uero cephe
cū nō potuiſſet eos cedere relictis illis
abūt epl̄eſū ad apl̄m paulū Quē cū
poſtea rogaiſſet ſicut hic d̄r ut rediret
corinthū noluit q̄ incorrectos adhuc
eos ſcribat Veniet autē cū ei vacuū
fuerit i cū uos emēdatos eſſe audierit
Vigilate Vigilat qui ad aspectū ven
lūis mentis p̄ oculos apertos tenet
Vigilat qui ſeruat operādo q̄ credit
Stare in fide ne ſuccubatis decepti ab
infidelibz ut poſſitis audire cū moſe
tu autē ſta huc meū Viriliter agite
nō molliter neq̄ muliebr̄ ſed r̄
firmiter pugnatē cōtra dyaboli tēpta
menta Confortam̄ ſc̄z m̄dnō i nō in
v̄r̄is meritis neq̄ in v̄r̄a v̄tute Via
v̄r̄a in caritate ſiant i in dilcōe deiet
proximi nō duplici aō neq̄ cauſa
manū glorie Proſtis dom̄i ſtephane
et fortunati Stephana quedā nobilis
erat matrona cuius ſc̄lia facta erat
eccleſia. Silir et dom̄i fortunati Cū
ſūt p̄mice achare i qm̄ p̄m̄i credi
derūt ex oibz achareis et ordinauerūt
ſe ut miſtrarent ſanctis qui ſūt
iheruſolis Obſero autē ut et uos ſubdm̄

ſitis eiꝝm̄oꝝ i imitatores ſitis miſtrantē
tes ſanctis et oī cooperati et laborati
ſz ſitis ſubdm̄ ſine imitatores Gaudio
autē in p̄na ſtephane et fortunati et
archana Datur intelligi q̄ h̄i tres ſtepha
na v̄r̄i fortunati uerū et achareis
expleto oī miſtrano ſuo apud ſc̄z iheruſolis
uenerūt ad paulū anteq̄ rediſſent
corinthū nā corinthi erant genere in
quorū p̄na letatus eſt paulū apl̄us
Quē qd̄ uobis decrat ip̄i ſuppleuerūt
Ubi datur intelligi q̄ miſtrauerūt aplo
ex ſua ſubſtācia q̄ alii corinthi quibus
hec ſcribebat nō egerāt v̄n̄ aut q̄ uobis
decrat ip̄i ſuppleuerūt v̄r̄i miſtrando
mich̄ Refecerūt autē et meū ſpm̄ v̄r̄iq̄
fame ſit et laboribz fatigati et veſtrū
qui letati eſtis audientes q̄ mich̄ miſtra
rent vice oīm̄ v̄r̄m Cognoscite ergo qui
eiuſm̄oꝝ ſūt i Diligite et notate an v̄r̄m̄
tam̄ tales v̄nos vel cognoscite i ſubdm̄
eſtote illis cū h̄ilitate qui talia agūt
Salutant uos eccleſie oīm̄ aſſe i ſalutē
uobis optant Quaſi dicit has ecc̄as
imitari debetis qm̄ mich̄ et ſc̄z in
iheruſolis miſtrant de ſuis ſubſtanciis
Salutant uos ſc̄z oīm̄ Hic tangit
oīm̄ auditores ſuos Salutate iurem
in oculo ſc̄o i caſto et uero Salutatio
mea manu pauli Aliq̄ hanc epl̄m
ſcripſerat ſicut et alias ſed iſte paulū
ap̄lus p̄pria manu in ſine hoc addidit
Si quis nō amat dñm̄ ih̄m̄ ſit anathe
ma maranatha Anathema greco
ſermone dicitur p̄ditio vel cōdēpnatio
i alienū et ſeparatū a deo Et ſubmiſer
maranatha qd̄ magis eſt ſim̄ q̄
hebreū tam̄ et ſi ex cōſim̄o v̄trūq̄
linguam̄ aliq̄ et hebreū ſonat h̄ic
pretatur autē dñs m̄r̄ uenit ut ſit
ſenſū Anathema i p̄ditio ſit eiſ in

aduentu dñi qui eū nō amant aut
venisse aut venturū esse nō credūt
Gratia dñi nr̄i ihu xpi vobiscū r
fides et remissio peccōz et cūta dei
dona que gratis dantur fidelibz Ca
ritas mea cū oībus vobis r ea dilcōe
qua vos diligo diligite vos inuicem
et ea caritate qua deū diligo diligite
eū Amen r fiat qd' opto vel vera sint
oīa signa a me mēorata

Explicit eplā p̄ma ad corinthios
Incipit prefatio in eplā s̄c̄dā

Apostolo recedente
a corinthiis cū au
disset eos seductos
a pseudo apostolis
discordias quoqz
habere scripsit eis priore eplā in
qua fortiter illos redarguit qui dissen
siones inter fr̄es disseminabant et eos
qui cū illis societate habebāt necnō
et illū qui uxorem patris acceperat
quē precepit eia a cōsortio om̄i trades
illū sathane ad cruciandū In qua
tradidit illis mysteriū corpis et san
guis dñi et quō deberet illud sumere
quō deberet vni et vltres in ecclā stare
De resurrectione quoqz instituit illos
et de multis aliis rebus. Postqz vero
cognouit eos p̄nam egisse de suis
erroribz, illū quoqz a suo cōsortio exclu
sisse qui incestū patruerat uxorem
patris accipiens. scripsit eis a troiade
hanc eplā laudatoriā et cōsolatoriā
in qua dicit eos m̄iam memisse et re
uocat illū miserimū quē ante tra
diderat sathane reconciliās illū ecclē
hortaturqz p̄ficere semp̄ eos ad meliora

Explicit prefatio

Incipit eplā beati pauli
apli ad corinthios s̄c̄da

Divinus ap̄lus
ihesu xpi Et hoc
satis iam in sup̄
oribz dictū est Et
volatatem dei pa
tris et totius tri
tatis qm̄ sicut vna s̄b̄a trinitas est
et indivisa maiestas ita inseparabi
lis volūtas Et thimotheoz fr̄ater in
fide. sociqz in p̄dicatiōe nō tñ cālis
in dignitate Ecclēsie dei que est
corinthi forsitan habebāt nondū
prelatū ep̄m. ideo om̄i ecclēie dirigit
Benedictio deus r filiqz qui erat in
principio verbū apud patrē quies
pater dñi nr̄i ihu xpi r hoīs a se
assupti Totiqz em̄ trinitatis ope creat
est ille homo Aliter b̄ndictio deus p̄
s̄z creator om̄i rerū qui est pater dñi
nr̄i ihu xpi tā s̄c̄dm̄ d̄initatē q̄ s̄c̄dm̄
hūanitatē Tamē cōsiderandū qz nō
diuidimz p̄sonā sed distinguimz s̄b̄as
A benedictioibz et laudibz m̄choavit
ap̄ls more p̄ncipharū s̄c̄ozqz patrū.
Et ibi veniunt ea que sequuntur p̄spec
sucedūt pater m̄iarū s̄z sit b̄ndictio
qui s̄c̄dm̄ multitudinē errorū et
c̄m̄m̄ vr̄orū largitus est vobis p̄nam
agentibz multiplices m̄ias indulgē
do vobis cōmissa scelera Et deo totiqz
r oīs cōsolatiōis s̄z sit benedictio Recte
deus totius cōsolatiōis appellatur et
quicūqz cōsolari merētur ab illo et p̄
illū cōsolatur vt possimz et ipsi
cōsolari eos qui in oī pressura sūt.
r ideo cōsolatur nos ap̄ls liberando
de afflictionibz p̄secutorū vt nos itez
verbo nr̄o et exēplo cōsolem̄ illos qui

in omni pressura et angustia sit Et
 quō. Per exhortationē qua exhortamur
 et docemur liberādo et ipsi a deo Ex
 hortatio spēs est doctrine Verbi gr̄
 Dū aut verbo simpliciter aut exemplo
 suo aut aliorū cōsolatur aliquē ne
 desperet de salute. sed sit securus de venia
Nolo vos ignorare fratres de tribula
tione nostra que facta est in asia Si
 diuidimus mūdū in tres p'tes iue
 niemq̄ medietate totiq̄ mūdi esse asiā
 Aliā vero medietate tenē europā et
 affricā Si vero quadripartite illū diui
 serimus erūt partes eius europa et
 affrica. asia maior et asia minor
 in qua multas tribulatiōes pertulit
 ap'ltus Dicta est aut̄ oīs asia maior
 et asia minor a muliere quadā q̄ totiq̄
 orientis imperiū tenuit qd̄ a suo nōie
 appellauit asiā Ab indico em̄ mari
 usq̄ ad britāniā om̄s ille insule asi
 ane vocantur Ut ergo corinthi qui
 p'secutionē sustinebāt ab infidelibz
 nō deficeret dat eis ap'ltus seipm̄ in
 exemplū dicens Nolo ut ignoretis
tribulationē qua nos sustinemus in
asia et mō exemplo roboremur. Quid
 em̄ mirū si discipuli verberātur cū
 m'grū decollentur crucifigantur et la
 pidentur Quā supra modū grauati
sumus supra virtutē Cū idē ap'ltus
 in epla p'ma dicat fidelis deus qui
 non patietur vos teptari sup̄ id qd̄
 potestis Querendū est quare hic di
 cat supra modū se esse grauātū Ad
 qd̄ dicendū qz licet supra modū sit
 grauati r̄ ultra hūanū modū et vlt̄
 q̄ huāna fragilitas sua v̄tute suffere
 p't. non tū vltra diuinā virtutē que eis
 toleranciā sustinedi et virtutē superiā
 di tribuit Ita inquit sumus grauati

ut tederet etiā nos viuere Tediū est
 anxietas animi Aliqū et pro quatiōe
 ponitur Aliqū pro odio ut hic Intantū
 inquit sumus grauati pressuris vt
 odio haberemq̄ vitā p̄ntem et vellemq̄
 potiq̄ mori q̄ viuere Sed et ipi in nobis
responsū mortis habuimq̄ vt nō sumus
fidentes in nobis sed in dño q̄ suscitāt
mortuos Quō p't mors loqui et re
 sponsū dare Nos inquit ipi habuimq̄
 in nobis ipis responsū mortis r̄ ipa mors
 et tribulatio et angustia dicebat nobis
 in corde dū cruciaremur Nolite in vobis
fidere sed in dño qm̄ non potestis v̄ā
virtute aut aliorū hoīm viuere hoc
cruciatū Ponite in deo fiducia et
 spem v̄ā et ip̄e qui suscitāt mortuos
 poterit vtiq̄ eripere vos Sic em̄ vide
 batur illis quasi ad vitā de mortuis
 reuocarentur Adiuuantibz vobis in orōe
pro nobis s'c'z eripiet nos de angustis
 huius mūdi vt ex multarū p'sonibz
 facierū eius que in nobis est donatiōe
p̄ multos gracie agantur pro nobis
Ecce cōfusa sentētia Imperitū em̄ fuit
 ap'ltus sermone sed nō sc'ia sed ip̄e de
 seipso dicit Istiq̄ versiculi ista est con
structio Ideo p̄ v̄as orōes liberabit
 et eruet nos a pressuris p'secutorū ut
 ex multis p'sonibz facierū r̄ hoīm agā
 tur deo gracie pro nobis p̄ multos hoīes
 eius donatiōis que donatio in nobis
 est Sensus autē iste est Idcirco nos
 liberauit et liberabit deus p̄ v̄as orōes
 vt cū nos liberati fuerimq̄ referātur
 ei gracie a multis hoībz quibz p'sumimq̄
 et profumimq̄ atqz prodesse possimq̄ qz
 vos exaudierit pro nobis liberādo nos
 Quō em̄ dicit multarū facierū hoc est
 qz dicitur et p'sonibz Donatiōis autem
 eius dicit graciā qua illi liberati sunt

Que.

Nam gloria mea et honor et magni-
ficentia mea hec est. Testimonium conscientie
nostre quod conscientia mea et mens mea
prohibet vobis testimonium quod recte credi-
mus sancte vivimus et quod in simplicitate
cordis et sinceritate et in veritate et non
duplici animo neque in sapientia carnali con-
uersati sumus in hoc seculo. sed in gratia
dei et in sapientia que gratis vobis a
deo data est. Pseudo apostoli conuersabantur
duplici corde. quod aliter docebat et aliter
vivebat. Vel quod potius pro lucris tyra-
nibus predicatorem insisteret quod pro amore
dei et aliorum salute. Philosophi quoque
predicabant in carnali sapientia et philoso-
phice et fucato sermone volentes
apparere sapientes. vel in hoc quod christum
negabant passum mortuum atque a
mortuis resurrexisse. habundantius autem
ad vos in simplicitate conuersatus sum
quod cum ab aliis ecclesiis aliquid accepisse
a vobis nichil accipi ne occasione
falsis apostolis dare accipiendi munera
ut et vos liberius reprehendere possem.
Non alia scribimus vobis nisi que
legistis in priori epistola et cognovistis
in vita mea atque predicatorem spero
autem quod usque in fine vite vestre vel diei
iudicii cognoscetis que scribimus vobis
et que predicavimus vobis sicut et cog-
novistis nos ex parte non pro omnia quod non
omnia potuimus vobis monstrare vel mani-
festare que intelligamus de deo quod adhuc
pueruli eratis sensu. Gloria vestra sumus
quod vos gloriari potestis quod sanctos et
veridicos predicatores habetis sicut et
vos mea gloria eritis in die domini et in
die iudicii quoniam coronam eterne remunera-
tionis pro vobis recipiemus. Et hac con-
fidentia sine spe securus de vobis volui
prius venire ad vos quoniam potius epistolam

vobis diceri ut secunda gratia habe-
re habuistis unam gratiam quam prius
ad vos veni. dum cito venistis ad fide-
m et debui iterum venire ad vos ut casti-
gare vos et corripere et vosmetipsos
emendare. vos ipsi haberetis secundam
gratiam. sed ideo non veni quod timui si
venire quod non possem vos ita corripere
pro mea precium ne forte impatientes essetis
sicut verbis per epistolam lenius monedo.
Cum ergo hoc voluissim et ad vos
venire voluissim dum non veni nunquam
levitate usus sum. Levitate dicitur ut
qui quod promittit verbis non exhibet
factis. Et apostolus tunc levitate usus
esset si promitteret se venire et promissum
suum non implet. Sed dum non promittit
quod vellet non tamen usus est levitate.
Aut que cogito secundum carnem cogito
et carnaliter et humane. Non secundum
carnem cogitat qui pro amicis et
honoribus principum et pro lucris
tyrannibus que sperat accipere a divi-
tibus et principibus quod promittit aliam
implere differt non servans suum
promissum. Ut sit apud me est et non
et ut promittam me venire et non
veniam et videar veritate loqui et
mentiar. Minime. Fidelis autem
deus est et verax est quod quidquid pro-
mittit opere implet. Et ipse qui est
verax ipse cognovit quod sermo noster
qui fuit apud vos quoniam vobis predica-
vimus vel qui fit noster de meo aduentu
ad vos non est in illo sed sermone
est et non et veritas et mendacium
aut immutabilitas aliqua. Ut verum
videret loqui et non esset verum sed est
in illo sed sermone est hoc est veritas
ibi est quod in veritate locutus sum.
Quasi dicit. Idemco autem mendacium

non mouerit qz leuitatis vicio nō
 fuerit Dei em̄ filius s; est xps
 ille qui in vobis pdicatus est p me
 et siluanū et thymotheū Siluanus
 ipse est silas et siluas. sicut lucas
 ipse est lucas Quare ergo ponitur
 siluanus ante thymotheū Quia ante
 electus est ad fidē et cōuictus ad p.
 dicatōis officiū aplo paulo q; thimo
 theus Idco inquit qz ihesus xps est
 dei filius nō fuit in illo et in xpo
 est et non inmutabilis aliqua
 aut veritas cū mēdacio sed est et
 veritas in illo fuit sicut ipse dixit
 Ego sū veritas Quotq; em̄ pmissioes
dei patris sūt facte p prophetas de
 natiuitate xpi passione morte et sur
 rectione atq; ascensione eius de salute
 quoq; gentiū in illo est et in xpo
 adimplete sūt veritates qui semp h̄t
 esse et adimpleta est veritas illarū
 pmissionū Vn̄ ipa veritas pendet
 in cruce dicit Consumatū est et plēta
 sūt oīa que de me pdicta erant Idco
et p ipsū amen dico deo ad gloria
 nostrā Idco qz in xpo adimplete sūt
 veritatē ille pmissiones p ipm̄ xpm̄
 amen et veritas deo patri tribuēda
 est ad glām nrām qui sum; apli
 eius et nr̄i Quo ad ipor glām
 tribuēda est veritas p xpm̄ deo
 patri Quia qd xps in se cōpleuit
 ipse pdicauit et aplis tradidit et
 aplis pdicantib; deus p̄ miracula
 faciendo ostendebat verū esse quod
 ipse pmisserat et qd illi pdicabant
 et in hoc glā erat illoz Qui autē
cōfirmat nos in xpo in vobis sū
 et in fide xpi et cōiūgit in vno lapide
 āgulari duos populos et qui vn̄it
 nos grā sp̄s s̄i et qui dedit nobis

et remissionē pctoz p gratiā sp̄s s̄i
 deus s; est verus In veteri testamento
 sacerdotes et reges ungebatur oleo visi
 bili In nouo autē om̄s fideles ungebun
 tur nō tū oleo visibili quātu inuisibili grā
 v; sp̄s s̄i in baptisinate p vn̄iq; ip̄o
 sitionē sūtq; reges ciuū et sacerdotes
 plēz ut s̄ificent eos iuxta q; petrus
 dicit Vos estis genus sancti regale
 sacerdotiū Et qui signant nos et qui
 assignant nos sibi dādo signū suū no
 bis Dū em̄ dixit xps Sicut misit me
 pater et ego mitto vos signū suū in
 eis posuit Et dedit pignus sp̄s in cor
dib; nr̄is Pignus est p̄prie qd ppter rem
 credita datur vt dū illa reddita fuerit
 istud recipatur sed h̄c aplis pignus
 pro arra posuit que ideo datur ut
 certus sit de pmissioe et qd vn̄iq; deest
 cōpleatur Nos ergo arrā sive pignus
 accepim; gratiā v; sp̄s s̄i in baptis
 mate ut securitatē et certitudinē de
 pmissione eterne patris habeam; Testem
deū inuoco in animā meā et si
 mentiar illū inuoco cōtra animā meā
 q; partens vobis nō veni ultra corinthū
 et ne vobis oneri essem. et vos cōtrista
 rem meo aduētū. peperi vobis ne veniē
 venire ultra corinthū postq; a vobis
 recessi Nō qsi dnāmur fidei vestre
 sicut imperatores qz vn̄iq; fidei sum; iā
 nos et vos sed adiutores sicut
 gaudiū v; et congaudem; vobis in
 fide bonisq; opibus Itam fide stat; et
 idcirco nō dnāmur v; Sic debet
 prelati agere quos vident cōcordare
 sibi in bona cōuersatiōe nō debent se
 p̄ferre illis sed cōquare. quos autē
 vident a via rectitudis demare in illos
 debet auctoritatē et potentā sue ip̄o
 siture ostēde Et vn̄iq; ostēdit petrus

in cornelio et anania humilians se
erga corneliū et solo verbo anania
cū vxore perdens **Capitulum secundum**

S ego contristo vos quibus est
qui me letificet nisi ille
qui contristatur ex me
r si ego contristo aliquē vrm fortiter
arguendo et acriter corripēdo q̄s
est qui me letificet nisi ille qui con-
tristatur p̄ meā admōitionē de rea-
tu suo p̄mouendo ad p̄miam. Dū
em̄ ille contristatur de p̄tō suo et
agit p̄miam tūc me letificat peni-
tentiā agendo. Sic vnguisq̄ p̄di-
cator et prelaty quo amplius
videt contristari subiectos de reatu
suo et lugere p̄miam agendo eo
amplius letificatur certus de salute
illorū. **Ne tristitia sup̄ tristitiā
habeā modo quidē audiens vos
varis erroribz n̄plicatos tristitiā
habeo. sed si venero ad vos et ior-
rectos vos inuenero tūc habeo tristi-
ciam sup̄ tristitiā. Ideoq̄ admonco
vos vt uos corrigatis. Nam ex
multa tribulatione et angustia
cordis q̄ vnū est scripsi vobis
priorē eplam p̄ multas lacrimas
r̄ pene quot sillabas dictabā vel
scribebā q̄si tot lacrimas fundebam
Audiens aplūs quosdā corinthiorū
ad pristina vicia redisse et ad forni-
cationē et p̄miam nō egisse insup̄
quēdā illoz accepisse vxorē p̄s
vniā tristitiā habuit. et multū
deflebat eos. Vn̄ et priorē eplam
misit eis in qua redarguit eos for-
titer. et precepit illū qui incestū
patrauerat a cōsortio om̄i excludē
Cuius verbis illi obedientes fuerūt
egerūtq̄ p̄miam et illū a se sc̄stra.**

uerūt. q̄ ut aplūs audiuit valde le-
tatus est reducit tū ad memoriā
eis qualiter eos deflebat et alloq̄t
illos adhuc inueniens. **Nō ut con-
tristem sc̄ modo scribo qui p̄miam
habuistis sed ut sciatis quā cari-
tate habeam habūdantiā in vobis
sc̄ postq̄ audiui vos p̄miam egisse
Si quis autē contristauit sc̄ me
sue ille qui vxorē p̄s accepit
seu illi qui ad vicia pristina red-
erūt nō me contristauit sc̄ solū
sed ex parte sc̄ vos contristauit qui
cōdoluitis sup̄ illoz reatibz et qui
vniū estis vniū in caritate. Sequitur
vt non onere vos om̄i. Onerare
est on̄ et pondus aliqd̄ n̄ponere
Sensus iste est. Nō reprehendi ideo
delinquentes neq̄ excoicauī in p̄ori
epla vt vos onerare meā correptione
qui p̄fecte cōuersam. neq̄
etiā ideo recito talia vt uos onere
nō excoicando et redarguendo sed
ut illi corrigerētur q̄ a via rectitu-
dis deuiauerāt. Sufficit illi sc̄ forni-
catori qui cuiusmodi est v̄z qui vxorē
p̄s acceperat oburgatio hec r̄
correctio et redargutio que fit a
pluribz r̄ sufficit ei ad p̄miam cor-
reptio et oburgatio qualis et qua
cōsortio om̄i v̄m exclusus est. Nā
in p̄ori epla p̄cepit illū eici a socie-
tate fidelū inueniens. Expurgate
vetus fermentū r̄ illū patōrem q̄
vxorē p̄s accepit expellit et eicit
a cōsortio v̄o. et ne in desperationē
laberetur si semp̄ exclusus esset a
societate fidelū recōaliat illū hoc
nō cognoscens illū esse purgati
Dyabolo autē suggerente peccauit
et eo flagellate purgatus est q̄n**

ca. secundum

ita verū

tradita est potestati illig. Ita ut cō-
 trario magis donetis i tur. ff. suf-
 ficiet ei obiurgatio que facta est
 ei ab oībus vobis si cōtrario indul-
 geatis ei q̄ deliquit et cōsolemini
 eū ne forte sit exclusus a vobis h̄a-
 būdantiori sp̄na absorbeat̄ qui
 huiusmodi est ne forte in desperatione
 cadens suffocet se laqueo vel tradat
 se voluptatibz huius sc̄li dicens intra
 se Jam q̄ a societate fidelū in p̄nti
 et in futuro ero exclusus misera me
 oībus delectatōibz et voluptatibz hu-
 dulget et cōsolemini eū ne desperet
 de vena et salute p̄pter q̄ ne absor-
 beatur minima tristitia et labatur
 in desperationē. Obsecro vos o corin-
 thii ut cōfirmetis in illo caritatem
 recipiendo illū in v̄ram societate
 et cōiōnem. Ideaq̄ scripsi vobis s̄c̄
 ista de receptione illig s̄c̄ ut cog-
 nostam experimentū v̄rū i ut p̄t
 probem an in oībus obedientes
 sitis que vobis p̄cep̄ero s̄c̄a sup̄ius
 obedientes illi fuerāt qm̄ illū a
 suo collegio expulerūt et qm̄ p̄cep̄it
 ut viri nō velato capite starent
 in ec̄c̄ia mulieres velate et velant
 adhuc probare obedienciā illorū
 in hoc ut renocaret̄ eiectū. Cui autē
 aliqd̄ donastis et ego paulo ap̄lo
 morate apud eos cūda peccanti et
 dimiserūt qd̄ deliquit et ip̄e ap̄le ne
 videretur se ab illorū cōiōne seūgere
 indulxit eā ip̄e illi v̄n̄ dicit modo
 cui autē donastis siue indulxistis
 qm̄ apud vos erā et ego sicut donavi
 i indulxi. Consuetudo est dicendi
 donavit michi pet̄r̄ i indulxit volēs
 ergo ap̄lus puocare illos ad recōci-
 liationē eiecti et ut ei dimitterent

vult ostendē vt sicut ip̄e indulxit pec-
 canti qm̄ illi dimiserūt. sic et illi in-
 dulgeant dū ip̄e indulget. Quap̄ter
 subdit. Nā et ego q̄ donavi siue indulxi
 illi si quid donavi p̄pter nos q̄ volebātis
 ei dimittere indulxi et ego in p̄sona
 xpi hoc est vice xpi qm̄ ap̄lis dedit
 potestatem soluedi et ligandi. Nō leuiter
 dabat indulgentiā ap̄lis delinque-
 tibus nisi illi que videbat esse a xpo
 solutū auḡ penitētia accepta erat
 deo. Vt nō decipiamur i decipiamur
a sathana. Ideo inquit p̄cipio vobis
 vt indulgeatis fratri peccati dimit-
 tendo ei qd̄ deliquit sicut et ego in-
 dulgeo ne decipiamur a sathana qui
 desideras generare discordias p̄terq̄
 dū vng vult m̄iam exhiberi fratri
 peccati dimittēdo ei qd̄ deliquit sicut
 et ego indulgeo et recōciliare cōiō-
 niū fidelū. Aliis dyabolo suadete non
 vult indulgere p̄manens in duricia
 cordis sui. Vnde sepe solent oriri discordie
 et rixē int̄ illos qui dissident et discor-
 dent in iudicio. Nō em̄ ignoramus cogi-
 tationes eius i astucias et dolos et fraudes
 dyaboli ignoramus nullo mō sed sciūg
Cū venissem autē troade. Troas ciuitas
 est grecorū que troia olim vocata est
 et ponitur in p̄p̄rie frigia cū p̄uicia
 est grecorū. troia regio in ip̄a p̄uicia
 frigia. Ciuitas vero illa illū appellata
 est sicut in virgilio habetur. Ceciditq̄
 superbiū illū p̄terq̄ vero ponitur nome
 regionis pro ciuitate et appellatur troa.
p̄pter euāgelium xpi i ad p̄dicandū euā-
 gelium xpi et ostiū michi apertū fuisse
 in dño i multa corda hominū parata
 ad credendū p̄ deū. Non habui requiem
 in sp̄u meo i in aīa mea eo q̄ non
 inueniui totū fr̄em meū sed valesacōs

eis et salutem eorum perfectus su in macedonia
domina provincia alia grecorum Dicit
brus Theronius quod non inuenit fipula
sua apud et totum interceptum suum ideo
recessit Sed questio est in hoc loco Si
apud omnium gentium linguas poterat
loqui sicut ipse dicit in prima epistola brus
ago deo meo quod omnium vnum linguas loquor.
quare recessit a trade licet titus
desseet maxime cum multa corda hominum
essent parata mihi ad credendum Que
hoc modo soluitur Quia dum venisset
trade licet multa corda inuenisset parata
ad credendum inuenit tamen multos aduer-
sarios et contradicentes philosophos viz
magos et alios plurimos nec poterat
ipse solus utriusque agere et philosophis
resistere et volentibus credere verbum sa-
lutaris predicare Si autem titus inuenisset
ibi sicuti sperabat ipse utique resisteret
aduersarius et tunc predicaret simpliciori-
bus qui desiderabant credere disparuit
quoque ei in eodem loco vir macedo dicit
Transiens in macedonia adiuua nos
qui a doctoribus angelus bonae gentis
prostitutus fuisse creditur Deo autem patri
satis gratias referimus qui semper triumphat
nos et qui semper triumphare nos facit
et victoriam habere in christo ihesu et per
christum ihesum infidelitatem destruendo et
fide in cordibus credentium plantando
de infidelibus efficiens fidelis Et odor
ue sue noticie per nos manifestat in
omni loco tam in iudeis quam in gentibus
Odore in omni loco appellat cognitionem
sanctae trinitatis et ~~notitiam~~ trinitatis Aro-
mata ergo et vnguenta cum alibi sint
alibi odorem reddunt Sic apostolis predica-
tibus fide sanctae trinitatis et noticiam
divinitatis omnipotentis dei cum ipsa divinitas
non videretur utpote que invisibilis est

dum per predicationem apostolorum recipiebatur
eiusdem fidei odorem quodammodo et cog-
nitionem divinitatis illis percipiebant
Quia christi bonus odor sumus deo et in
his qui perierunt et in his qui salvi
sunt Legimus in genesi quod noe offerret
sacrificium post diluivum odoratus est
dominus odorem suavitatis in tunc ut benedi-
ceret illi et filiis suis Non debemus
ergo pueriliter intelligere quod dominus qui
spiritus est odore et fumo carnis delectatur
sed intentionem illius boni vni-
versae appellat scriptura odorem suavitatis
quo delectatus est deus Sicut in hoc
loco intelligendum studium et bonam
voluntatem intentionemque odore appellat
Christi inquit bonus odor sumus deo et in
christum credentes et a christo edocti predicando
mysterium incarnationis eius passionis
resurrectionis ascensionis mysterium quoque
sanctae trinitatis bonus odor sumus illius
quod bona fama eius ac totius trinitatis
gloriam predicamus deo sicut patri placet
taliam faciendo Et notandum quod subiu-
gat In his inquit qui salvi sunt
nam predicatio et in his qui perierunt
bonus odor sumus christi deo patri placet
quod sicut deo placet nostrum bonum studium
quod impendimus his qui perierunt quam misericordiam
voluntas talis est ut omnes possimus
salvare ideoque delectatur odore nostrae
intentionis Sicut ergo in his qui sal-
vati sunt sicut in his qui perierunt bonus
odor erat apostoli deo patri placentes et
sinceriter et sine adulatione predica-
bant Alius quidem sumus odor mortis
in morte illis viz quibus predicamus
sed contempnunt vivere recte et credere
Alius autem odor vitae et in vita illis
sicut qui audiunt et credunt Cum una
esset predicatio apostolorum quam impendebant

oibus et volentibus credere et non volentibus
 quibusdam erat ipsa predicatio gustus
 et odor mortis ad mortem eternam porrigens
 et ad vitam quam habemus contra cum
 animalibus et pecoribus quod et naturaliter inde
 condempnabatur quod volebant obedire
 evangelio quibusdam autem erat odor
 et gustus vite ad vitam eternam porri-
 enda. quod per illam saluabatur. Sicut
 enim credentes per illam salvi fuerunt sic habet
 ita increduli dampnabatur quod iterum
 sabiles erant. Et ad hoc scilicet discernenda
 quos tam idoneus et aptus predicator
 est ut possit discernere qui sunt eius
 predicatione saluandi et qui dampnandi.
 Nullus Ideoque omnibus impendendus
 est sermo predicatoris. Non enim sumus
 nos apostoli sicut plurimi adulterantes
 verbum dei. Hinc percutit pseudo apostolos
 Sicut enim adulter non causa filiorum
 amoris adulterat alterius uxorem
 sed causa sue libidinis explende ita
 falsi apostoli predicando adulterabant
 verbum dei quod non ideo predicabant ut
 filios spirituales deo acquirerent quod falso
 predicabant. neque pro remuneracione
 patrie celestis sed pro lucris temporalibus
 et favoribus humanis. In hoc etiam
 adulterabant verbum dei quod non recte
 neque veraciter illud dicebant dicentes
 christum non esse mortuum neque a mortuis
 resurrexisse. Apostoli autem non adultera-
 bant quod spirituales deo filios acquirere
 desiderabant et non pro lucris temporalibus
 sed pro premio eterne beatitudinis
 predicationem insistentes neque pro favore
 et laude humana rectissime predica-
 tes sicut idem apostolus subditur sed
 ex sinceritate inquit predicamus et ex
 puritate et veritate. et sicut ex deo
 et ex spiritu sancto accepimus ita predicamus

quod unus esse substantie existens cum patre
 et filio unus est deus. Coram deo in christo
 scilicet loquimur et sic predicamus quasi
 in presentia dei semper sumus positi et ipse
 sit adiutor noster. Sequitur. Cap^m

Tercium enim commendare
 nosmetipsos et laudare. Nunquam enim non
 se et alios non laudavit
 paulo superius. Fecit unquam et superius. Et
 iterum isto in loco atque in sequentibus. Sed
 cum sapientia dicat per salomonem. laudet te
 alienus et non os tuum. quare se laudat
 apostolus. Nimirum idcirco ut corinthios ab
 amore pseudo apostolorum retraheret ad suum
 amorem aliorumque veridicorum apostolorum. Aut
nunquam egimus commendationem epistolis
et laudationem siue laudationem que ab
aliis gentibus et ecclesiis ad nos mitti-
tur. aut ex vobis ad alias que nobis
testimonium laudis et sanctitatis phibe-
ant sicut quidam scilicet faciunt pseudo un-
apostoli et iudei qui accipiunt a scribis
et phariseis potestatisque iudeorum epistolas
laudationes ut pro sanctis et religio-
sus predicatoribus habeantur. Non indi-
gemus vestra laude neque epistolis comenda-
tionem que nobis testimonium laudis phi-
beant. Exponit ergo causam quare non
indigeat inquit. Epistola nostra vos
estis scripta in cordibus vestris. Epistola est
signum salutis quod salute mittentis
continet et de illius salute loquitur. cui
mittitur. Epistola inquit vos estis o-
corinthii scripta in cordibus vestris quod de
vestra salute die nocturne meditamur
et cogitamus et ipsa bona intentio cor-
dibus nostris prohibet nobis testimonium laudis
Et hec epistola scatur et legitur ab omnibus
hominibus et ab omnibus scatur et legitur. Non
oculis corporis sed mente intelligitur

ista epla r hoc qd de vra salute semp
cogitamus Manifestati qm epistola estis
xpi ex superioribz pendent Vos qui estis
epla nra scripta in cordibz nris vos
estis manifestati alius qd nra pdicatioe
ad fide venistis qm epla estis xpi
munstrata a nobis et scripta non
atrameto sed spu dei viui Illud qd
atrameto scribitur elitterari vel
deleui potest fides aute que a spu
sto scribitur qui semp viuit qui qd
eternus est sicut ille spūs eternus est
ita illa fides eterna est Manifestati
inquit estis qd nra pdicatioe credi
distis qm epla estis xpi r fide illig
habuistis a quo dicim xpiam Que
fides a nobis est mstrata qd fides
ex auditu est et a spu sto est scripta
in cordibz nris qd quia alii datur
fides in corde spu Non est scripta
illa fides in tabulis lapideis sicut
lex moysi sed in tabulis cordis car
nalibus Preuidens onpotens deus
duricia cordis iudeoz eandē legē
quā eis dabat in lapide scripsit ut
p lapide duricia cordis illoz desig
naretur p tabulas ergo lapideas
debemus intelligē dura corda homin
et insensibilia in quibz nō scribitur
fides xpi qd nulla pdicatioe nullis
terroribz emolliri possit p hoc vero
qd dicit in tabulis cordis carnalibus
debemus intelligē cor molle et sensibile
qd sentit et flectitur ad molliam et
intelligit qd dicitur et recipit et con
tinet in quibz scribitur epla xpi
id est fides a spiritu sancto

Fiducia talem habemus p xpm
ad deū In hac lege vlt
aplis differētia facit
et distācia facere int moysen legisla

latoze et xpm datoze euāgelii Inter
legē et euāgelium int datoze legē
et dotoze euāgelii et ostendit quia
quāta distācia est int moysen et
xpm tāta est inter legē et euāgelium
int doctozes legē et euāgelii domo
demonstrat quāqz qd nichil sumus nisi
dū nra et gracia regamur fidi
ciam inquit r audacia et fide talē
habemus p xpm dūm nrm cuius
passione et redempti et recōcalum
sumus ad deū r ad patrē qualem
ego dictus et scriptus sū in sequē
tibz nō qd sufficientes sumus cogitare
aliquid a nobis quasi ex nobis sed
sufficiēcia nostra ex deo est Hic
destruit oēm cōfidēcia liberū ar
bitriū p qd multi putant se posse
bonū aliqd agere sine gracia dei
Et idcirco oia ista aut ut ostendat
nichil boni sua virtute et prudēcia
cogitare aut facē Dicit ergo Non
habemus fiducia talē vel audacia
qua sumus sufficiētes r qd possimus
cogitare aliqd a nobis boni de vīa
salute vel nra quasi ex nobis aliqd
boni vobis futurū sit sine grā dei
Sed sufficiēcia nra et habūdancia
ex deo est qui dat velle et posse r
nō solū nō valems bonū aliqd
pficere sine nra et gracia dei pcedē
te et subsequēte sed nec cogitare
Dei em gracia nos puenit ut velimus
et xpi nos subsequitur ut possimus
Vn exorabat pstra dices pna eius
puenit me et nra eius subsequitur
me Si em nō valems cogitare
quō poterim pficere Qui sē deus
fecit nos idoneos r aptos et con
gruos nostros noui testamēti nō
littera sed spu r nō fecit nos iustos

in lra legis ut pdicaremz caru
 asione carnalit obseruanda aut
 sabbati ocu aut neomeniaru vel
 sacrificioz ritu obseruadu sed in
 spuali intelligencia euageli qd
 spualit est intelligendu et cuius
 obseruatio spm scm tribuit tpe bap
 tismatis Et autē dicit rducat in
instrōs se aliosqz aplos fuisse pdo
neus in mīster est ppe congruis
et vtilis atqz illi rei aptus de qua
sermo agitur Littera occidit spūs
autē viuificat Duobz modis itelli
 gendū est Littera legis moysayre
 occidit hoīem carnalit iubendo et
 nō iuuando dū em dicit lex non
 occidas nō adulteriū facias qui
 occidit aut adulteriū vel tale aliqd
 petrauit reus erit iudicor occidetur
 igne tremabitur lapidibz obruetur
 in pambulo suspendetur et nō iuuat
 quō impleatur procul dubio ipsa
occidit hoīem q que iudiciū dat
vt occidatur licet ipa nō sit causa
mortis eius Spūs autē viuificat
 euageliū qd spualit intelligitur
 et qd spm scm prestat nō solū non
 occidit hoīem in pni sed insup viu
 ficat i vitā eternā prestat Nusqz
em euageliū iubet hoīem occidi
sed puocat post culpā ad pnam
pnitentis vitā eternā Penitentiā
 inquit agite appropinquabit regnū
 celoꝝ Aliter Ante dñi aduentū
 erant quedā opa legis q a leuio
 ribz pnis mudabat auditores suos
 Verbi grā sicut circūcisio q origiā
 le peccatū tollebat quibz aditū celestis
 patre nō reseraret et sicut erant
 multa alia pro quibz offerrebatur
 holocausta et de quibz dicebatur

Si quis hor uel illud fecerit offerat
 arictem aut aliqd tale et mūda
 bitur post dñi autē aduentū in
 quo cōpleta sūt oīa in veritate oīa
 illa figurata et umbrata qm̄qz
 voluerit eandē legē obseruare
 carnalit mō morietur in aīa qz
 aīa que peccauerit ipā morietur
 Vnde et idē ap̄lus in eplā ad e
 phesios ait Vere dico vobis qsi
 circūcisam carnalit xps nichil
 vobis proderit Et scmg qz qbus
 xps non prodest mortui sūt
 in aīa Qui vero spualit voluerit
 eandē legē obseruare circūcisado
 se spualit in baptisate vbi est
 vera spoliatio vicioꝝ obseruado
 sabbati quiescendo a prano ope
 et oipotenti deo spuales hostias
 offerendo seipm̄ quoqz mortificā
 do cū viciis et concupiscentiis ille
 viuit et viuet in eterna vita Iude
dicit ap̄lus lra occidit i lrahs
intelligencia legis spūs autem
viuificat i spualis intelligēcia
vita eternā prestat Et si mīstra
tio mortis i si lex que erat in
mīstra mortis sicut mō diximus
deformata vel descripta lris
in lapidibz fuit sicut moysi in gla
et claritate vltus ita vt non
possent intēdere filii israhel
in faciem eius ppter gloriā vltus
eius que gloria uel claritas eua
tuatur quo nō magis mīstratio
spūs i doctrina vel pdicatio spua
lis euageliū est in gloria sicut
mīstratoribz et obseruatoribz Isto
 in loco vlt ostendē que distācia
 sit inter legē et euageliū et moysen
 et doctores euageliū sicut iam supra

Legimus in exodo qd moyses
descendente de monte facies eius erat
cornuta ex conspectu sermone dñi
r radios quosdā emittebat splen-
doris sicut sol. in tantū ut non
possent intēde filii israhel in
faciem eius. sed qñ e egrediebatur
ad pplm ponebat velamē super
faciem suā. Sed forte qrit aliqñ
quare illi gloriā et claritatē mor-
talis hoīs nō poterat intēde. Cui
respondendū qz moyses sc̄s et
iustus erat ideo coruscabat suūqz
splendore npe poterat ferre. illi
autē qz peccatores et increduli erāt
nō fuerūt digni cōtemplari splen-
dore eius. Sensus ergo iste est. Si
moyses tantā habuit claritatem
in vltu qñ legem dedit populo q
m̄stra erat mortis qz mortem
minabatur quāto maiore gloriā
habebūt m̄stri euāgelii qui vitā
eterna et iusticiā m̄strant q vitā
eterna prestant. Multo maiore
gloriā et claritatē habebūt quā
ostendit dñs in monte tribz discipu-
lis qñ visi sūt cū eo moyses et
helias in maiestate et claritate. Vi-
debūt em̄ corporeis oculis gloriā
claritatēqz clarificatē hūanitatis
filii dei ut beatus leo dicit npi eandē
gloriā habebūt. Gloriā vero dimitatis
et totius trinitatis mente cōtemplabū-
tur solūmō. et qz deus spūs est spū
debet videri. Dicit em̄ beatus leo in
expositiōe illiqz euāgelii illā clari-
tatē et gloriā nō fuisse dimitatis
filii dei gloriā sed hūanitatis. Alioqñ
quō esset verū qd dixit ad moysen
nō videbit me homo et viuet qñ
ille dixit ostēde michi tempus id ē

+ quia eandē gloriā et claritatē habebūt quā

invisibilitate tuā. Alioqñ ergo intellectu
moyses qui ponebat velamē super
faciem suā ne intenderet in eū filii
israhel significat ipsā legē sicut in
euāgelio npe dñs testatur dixisse
abrahā ad dimitē habent moysen
r legē. Velamen illud significat
intelligentiā hūilem et historicā
sensū quo obūbratur nra. Lex ifide-
litatis quoqz et ignorantia cordis iudeo-
rum. Velamen ergo qd ponebat super faciem
suā moyses nō finchit eos tēnere
gloriā vltus eius. qz ifidelitas et igno-
rantia et pctm̄ eoz hūilis quoqz
intelligentiā et historicā sensū nō
pmittebat illos penetrare et intelligere
gloriā spūalis intelligēcie q latebat
in lege. Ex vero dicit gloriā et clari-
tatē moysi euacuata ideo dicit qñ
ad hūm̄ p̄met qz moysen mortuo facies
eius que antea splendoris radios e-
mittebat in pallorē versa est. Alioqñ
autē sensū et sublimiori scdm̄ bñm
Augg. Gloriā legis q videbatur ē
in festiuitatibz et opibz euacuata
est adueniēte xpō que illa significat
bat. Vel etiā pars spūalis intelligē-
cie q a quibusdā intelligebatur sicut
a moysen. ioseph. damel. dauid ceterisqz
talibz adueniēte xpō in quo cōpleta
est et a quo manifestata est ap̄lis ex
toto statim vt venit plenitudo euacua-
tū est illud q ex parte erat non ut
cessaret penitus et periret nra intel-
ligentiā spūalis sed ut in melius pro-
ficet atqz augmentū caperet. Verbi
gracia. Sicut euacuatur infātia
et puenia adueniēte adolestēcia et
adueniēte iuuetute dū in melius
p̄fiat. In euāgelio autē nō fit ita
qz euāgelium ex toto spūalit̄ intelligit̄

nec euacuatur qz eternū est. **S** ergo
 illi qui legē implerūt opibus
 et ex parte spūaliter legē intellexe-
 rūt que euacuata est tantā gloriā
 habuerūt in p̄nti s̄c̄lo ut terrā reg-
 n̄ss̄ōis acciperēt victoresqz postmo-
 dū suoz hostiū existerent, quāto
 ampliorē obtinebūt isti qui spūa-
 liter legē et euāgē^m intelligunt
 obseruant pdicant et docent qd
 nūqz euacuatur? Na si m̄stratio
dāpnatoris in gloria est multo magis
habūdat m̄stratōem iusticie in gloria
 Repp̄tio sup̄ior est mutato sermone
 Na si m̄stratio dāpnatoris gloria est
 et si lex que m̄stra erat dāpnationis
 et mortis tantā gloriā p̄stat moysi
 suo m̄stratori et ceteris suis observa-
 toribz multo magis habūdat m̄stratōem
 iusticie et euāgelii qd iustificat hōies
 habūdat in gloria eterna. Euāgelii
 ergo m̄stratōem iusticie est qz p̄ illud
 m̄stratur nobis iusticia salus et
 vita eterna t̄p̄e baptis̄matis sicut
 d̄ns dicit ap̄l̄is Ite docete om̄es gētes
s̄z m̄strate euāgelii illis cum ac-
 diderūt et baptis̄matis fuit salus erit
 salute p̄petua qz mūdabitur ab oibz
 p̄tis et efficietur iustus. Gloria demqz
 euāgelii que datur m̄stratoribz eius
 et obseruatoribz maior est gl̄a legis
 que splenduit in facie eius moysi
 qz illa t̄p̄ialis fuit et a quocūqz fieri
 potuit et videri ab aliis ista autē
 eterna erit nec potuit fieri ap̄ ab
 ap̄l̄is qm̄ a d̄no ostensa est in mōte
 qz statim lapsi sūt in terrā velut
 mortui. Euāgētes laborādū est oibz
vt obseruatores s̄m̄g euāgelii q̄tēus
ad illā gloriā digni s̄m̄g p̄tingere
quā p̄mittit. Na nō glorificatū est

qz claruit in hac parte p̄t̄ excellentē
 gloriā. In hac p̄te dicit in moysi vel
qz narratur in hac parte libri exod̄i
de splendore vultus illig. Excellentem
gloriā dicit qua d̄ns clarificatus est
in mōte de qua glorificandi sūt om̄s
electi. Et est sensus Illud qd splenduit
in facie moysi nō est glorificatū et nō
fuit gl̄a vera qz euacuari potuit
p̄ mortem illig nec fuit gloriosū cōpa-
tionē istius glorie que eternalit̄ appare-
bit et multo amplior erit. In hoc em̄
qz nulli p̄fuit gloria vultus eius q̄si
nō fuit gl̄a qz non habuit fructū glorie
Aliter qz dicit in hac parte quasi in
istā partē et qz splenduit et claruit
in moysi nō est glorificatū in hac
parte et quantū ad istā partē glorie
euāgelii p̄met nō est gloriosū p̄pter
istā gloriā menorē. Si em̄ qd euacua-
tur p̄ gloriā est multo magis quod
manet eternū in gl̄a est et si lex
que euacuari poterit in gloria fuit
moysi sicutqz obseruatoribz multo ma-
gis euāgelii qd manet eternū
in gloria est sicut m̄stratoribz et cul-
toribz. Quantū em̄ distat m̄stratōem
ḡnē et veritatē tantū distat inter
gloriā vultus moysi et gloriā xp̄i quā
filii erūt om̄s electi in gl̄a habēt
ergo tale sp̄em videndi et p̄cipendi
gloriam nō talem quālibet fuit mo-
vultu moysi sed eam quā viderūt t̄p̄e
ap̄l̄i in mōte reuelante se d̄no multa
fiducia vt̄m̄ur in pdicatioe s̄m̄g
de p̄m̄o. Et nō sicut moysi p̄ve-
lut velamē sup̄ faciem suā vt non
intenderent in eu p̄mittit xp̄s in euā-
gelio velamen legē qd euacuatur et nō
ponet xp̄s velamen intelligentiē talis
in euāgelio et obscuritatē vt non

possint fideles gloria spiritualis intelli-
gentie penetrare sicut ponebat moy-
ses ne gloria virtus eius intenderet
De velamen significat obscuritatem
et obumbratione legis quod euacuatur
quoniam a christo reuelatur et spiritualiter
eadem lex intelligitur. **Vel** non occulta
bit ita christus gloria sua electis sicut
moyses occultabat ponendo velamen
super faciem suam quod velamen euacuatur
pro eo quod euacuatum est quoniam moyses
mortuus est. **Sed** obtusi sunt sensus
eorum et licet velamen quod significat
obscuritatem legis euacuatum sit a christo
et in euangelio non sit velamen tamen
non ideo penetrant iudei gloria spiri-
talis intelligentie que latet in lege
quod obtusi et reuerberati sunt sensus
eorum infidelitatis perfidia et ignorantia
quod nolunt credere in christum sed semper
hanc sequi volunt. **Vt** in hodiernum
diem dicunt idipsum velamen et ipsa
obscuritas et ignorantia in lectione
veteris testamenti manet sicut apud
iudeos incredulos non reuelatum
sicut illis quod infidelitas et peccata
reuerberant sensum illorum nec valet
per se penetrare illam quam in christo
euacuatur et per fidem christi auferetur
velamen ignorantie non per eorum scientiam
nec reuelabitur in illis nisi cre-
dant. **Sed** usque in hodiernum
diem dum legitur a iudeis mere-
ditur moyses et lex que per moysen
data est velamen est positum super
eos eorum et ignorantia et recitas
intelligentie est in cordibus iudeorum
ut non valeant penetrare intel-
ligentiam spiritalem legis que obscura
erit in illis et occulta quousque in
christo credendo derudetur eis a christo

Cum autem conuersus fuerit ad deum sicut
ille plus ut credat in christum auferetur
velamen et obscuritas de lege per christum
et per gratiam sancti spiritus qui tunc baptis-
matis incepit in habitator esse
Dum autem spiritus est ubi autem spiritus
domini ibi libertas. **Nemo** qui fide
sanctae trinitatis habet dubitat spiritum
sanctum dominum esse qui tertia persona
est trinitatis tamen non tres sunt
domini sed unus est dominus. **Et** scitur ab
omnibus fidelibus spiritu sancto dictante legem
et euangelium. **Et** scitur esse constitutum
ideoque spiritus sanctus dominus est legis et
euangelii nec est illi aliquid occul-
tum in lege et euangelio. **Ipse** quoque
spiritus sancto cooperante per fidem diuine
passionis liberamur in anima ab omni
peccatis. **De** qua libertate dominus dicit
in euangelio. **Si** uos filii liberauerit
vere liberi eritis. **Per** ipsum etiam datur
fidelibus facultas sicut intelligendi
diuinas scripturas. **Spiritus** ergo sanctus
est dominus scripture legis et euangelii
ideoque nichil latet eum ex hiis que
ibi continentur neque velamen aliquod
obscuritatis et dubitatis apponitur
ei sed magis ipse reuelat que ibi
latent sicut sequentia manifestant.
Ubi autem spiritus domini est ibi est et libe-
tas anime et facultas intelligendi
vetus testamentum et nouum et que
cumque repleuerit spiritus sanctus per fidem
domini nostri ihesu christi ille habet libertatem
anime et facultatem diserte obscurita-
tes legis et gratiam euangelii pen-
trare et predicare. **Capitulum quartum**
Nunc vero omnes apostoli sicut et
iudei credentes omnibus que
libertate anime et facultate
diuine legis consecuti sumus reuelata

facie cordis i manifestato intellectu
 mentis p fide xpi et intelligencia
 septuaginta gloria dmi qua ostendit
 tribus discipulis et qua perceptum
 fut omib electi sumus cōtemplātes
 i in speculo mentis p fide et spem
 cernentes Inter speculam et speculū
 hoc interest qz specula est turris
 in ciuitatibus et locus vnde specu-
 latur a longe ex qua parte veniat
 hostes Speculū vero est vbi cōtem-
 plari solent hoies ymagines vltiqz
 p suos et alior de quo hic dicitur
 Speculū ergo vrm mens mra est
 qz sicut in speculo cōtemplatur ymago
 et umbra ita nos in pnti mente
 videmus et cōtemplamur illā gloriā
 qua perceptum sumus In eandem
magis transformamur a claritate
in claritate In greco habetur ut
 vult Augustinus dicit a forma in
 formā trāducimur homo sicut
 in genesi habetur ad ymaginē
 dei factus est scilicet iustus immortalis
 et incorruptibilis qua ymagine
 et formā peccāte amisit et cecidit
 in formā mortalitatis corruptionis
 et iusticie Ab ista ergo ymagine
 et forma trāformamur et trāduci-
 mur iā in spe et fide in eandē ipsā
 ymaginē et formā qua pdidimus
 a forma viz creatoris ad formam
 iustificatois a forma mortalitatis
 et corruptionis ad formā immortalita-
 tis a forma filiationis qua filii dei
 sumus nō in spe ad formā cōte-
 platis et visionis a forma obscuri-
 ad formā lucidā de qua iohes ait
 filii dei sumus in spe et nō dū ap-
 paruit quod erant in re Ab ista ob-
 scura forma trāducimur ad lucidā

quā sicut deo erant quā videmus eū
 sicut est a claritate quoz spei trās-
 formamur ad claritatem spei. Et a
 claritate fidei ad claritatem rei ut qd
 nō credimus in tenemus in spe et
 credimus nos adepturos quoz possi-
 deamus in re Et bene cū dixisset trās-
 formamur a claritate spei in claritatem
 spei et addidit rei tāqz a dno spū
 ut ostendat talē gloriā dmi q subli-
 mitati cōgruat dandis scilicet em
 gloria et claritas nec tāta fuit qta
 xpi in morte nec p hēans Tantū em
 cōcessit deus fidelibus suis ut spū scū
 det eis pignus illiqz glorie quā rep-
 misit Sicut em qui pignus accipit
 vel arram securus est de precio qd
 remanet et pmissio ita fideles ipse
 baptismatis quasi spū scū qsi pro
 pignore et arra accipiūt securi sūt
 de pmissionibz patrie celestis qz ab
 illo trāformamur in spe ad gloriā
Ideo habetes hāc mīstrationem i
 habetes hāc fiduciā et spem trāfor-
 mādi que spes et fiducia a spū scū
 nobis mīstratur iuxta qz unam
cōsecuti sumus non scdm meritū nrm
nō deficiamus int aduersū hūm scli
sed multa fiducia vtm in pōca
tionē fortit tolerātes oīa mōmodi
securi de pmo et gloria Sed abdi-
camus occulta dedecoris i respiciamus
et abicimus oīa turpia a corde ore
et opere nro que maxime in occulto
solent fieri Non ambulātes in astucia
i in calliditate hūm scli astucia
dicitur ab hasta i ab acume eo q
unius sit acuta ad decipēdos hoies
Necqz adulterātes verbum dei sicut
pseudo apli multis modis sed in
manifestatione veritatis sicut dicitur

(Campi vltima turpū)

verbum dei non fucato sermone neque phyl-
lozophice sed simpliciter ut simplices
quique possint illud capere Comenda-
tes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum
et laudabiles nos facientes ad omnes
homines sancte viuendo bene predicando
Coram deo et in presentia dei cui placet
quod agimus Vel coram deo quod sicut ab illo
nobis datur ita predicamus in presentia
illius quem cognoscimus nobis adesse
presentem Poterat aliquid dicere Quo
predicatus in manifestatione cum omnibus non
intelligant que dicitis neque credant
Ad hec subiungit apostolus Et si operatum
est euangelium nostrum et si clausum et
obscurum est ut non intelligatur ab
hominibus qui perierunt quasi dicitur hominibus qui
perierunt in infidelitate illis est operatum
quod non inspiratur eis a spiritu sancto neque
volunt credere Volentibus autem credere
manifestum est Audiebant siquidem omnes
predicationem apostolorum sed illis qui volebant
credere manifestabatur illis vero qui
in infidelitate permanebant occultabatur
In quibus deus huius seculi excecavit
mentes infidelium Quidam hereticorum
ut marcion alique pseudo apostoli hunc
versum male distinguentes dicebant
deum huius seculi esse appellatum in hoc
loco dyabolum de quo dicitur Omnes domini
gentium demonia licet enim domini appel-
lentur non sunt domini Ita ergo est distin-
guendum ut primum dicatur in quibus
ante illis qui perierunt deus vera deum
infernatur excecavit mentes infidelium
huius seculi cum non illuminauit sed indu-
xit cor pharaonis cum non emol-
lunt Et non fulgeat illuminatio eu-
gelium in illis et fides et doctrina
euangelium et gloria christi Et euange-
lium in illis et fides et doctrina
euangelium et gloria christi Et euange-
lium in illis et fides et doctrina
euangelium et gloria christi
gloria christi est quia

uitas eius diuina et humana virtus
miraculorum passio resurrectio ascen-
sio ad celos aduentus ad iudicium
Qui christus imago est dei patris et
filii ei in omnibus secundum diuinitatem Non
enim nosmetipsos predicamus sed ipsum
christum dominum nostrum non quibus laudem
nostram non lucra temporalia sed gloriam
et honorem christi predicamus et querimus
ut ab illo remuneremur Ille enim
seipsum predicat qui occulto sermone
loquitur et veritatem euangelium quod
fucare ut predicetur ipse sapiens est
et laudetur et qui potius pro lucris
temporalibus predicationi insistit quam pro
uita eterna Et in deus qui dixit in
principio creaturam lucem de tenebris
splendescere dicitur cum adhuc tenebre
essent super faciem abyssi fiat lux et
facta est lux Ipse lux infudit cor-
dibus nostris lumen fidei et doctrine
qui tenebre antea eramus ad illu-
minationem facie dei claritatis in nobis
in facie christi ihesu Verbo est deus
qui dixit fiat lux cum adhuc tenebre
essent et facta est lux infudit in
cordibus nostris lumen fidei et doctrine
in facie christi et in presentia dei et per pre-
sentiam christi ad illuminationem et demonstra-
tionem facie diuinitatis sue Per presentiam
ergo christi manifestata est cognitio
dei patris atque totius trinitatis sicut ipse
christus dixit Pater manifestauit nome-
ntum hominibus non illud quo deus dicitur
sed quo pater vocatur Habemus autem
thesaurum istum in vasibus fictilibus The-
saurum dicitur theca et repositio cuius
thesaurum appellat apostolus isto in loco
sacramentum cognitionis scilicet trinitatis
et misterium incarnationis filii dei quod
sicut thesaurum in occulto et secreto

loco ponitur. Ita istud mysterium in
cordibus illorum erat reconditum. Vasa
fictilia vocat corpora fragilia que
ex limo terre facta sunt et variis
passionibus et infirmitatibus subiacent
fami siti nuditati et ceteris talibus
ut sublimitas sit virtutis dei in nobis
et non ex nobis et ut altitudo virtutis
dei annuncietur per nos et appareat
quod non est ex nobis neque illa sapientia
neque virtus miraculorum sed ex deo
per nos tamen ministratur. Ac si diceret
aliis verbis Thesaurum gratie spiritus
sancti quod predicamus et quod signa miracu-
lorum facimus in corpore fragilibus
laminamur. per quod etiam frequenter dum
alios sanamus ipsi infirmamur sub-
iacentes fami siti nuditati ut quod
facimus non nostra virtute vel nostris
meritis sed sublimitas potentie dei
esse intelligatur. In omnibus modis
et locis diversam tribulationem
patimur sed non angustiamur et
licet tribulationes et angustias
sustineamus tamen non ita consternamur
sive angustiamur ut cedamus
loco a predicacione et cessamus a ministerio
proposito. Aporiamur et conuiciamur
et imperia sustinemus vel quod melius
est quasi pauperes abicimus. Sed
non desistimus et non derelinquimus
a deo sed positis in paupertate et
inopia adest nobis pastor deus
apuros greco vocabulo latine dicitur
pauper. Inde aporiare proprie est quasi
pauperes abicere. Semp[er] mortifica-
tionem ihesu in corpore nostro circumsere-
tes sive portantes et semp[er] sumus
mortificantes membra nostra cum vicibus
et concupiscentiis ut et vita ihesu
qua ipse modo vivit immortalis

in corporibus nostris manifestetur post
post generalem resurrectionem. Aliter
xp[istu]s sicut pascebat in suis et vestitur
sicut dicit electis quod dum vni ex his
miris meis fecistis michi fecistis
ita occiditur et mortificatur et fla-
gellatur atque persequitur in suis. Nonne
in stephano persequitur et lapida-
batur quoniam dixit simile quod me persequitur.
Sic etiam dicit petrus Veni roma
iterum crucifigi et in te. Semp[er] inquit
mortificationem ihesu in corpore nostro
sumus circumserentes et semp[er] mortificat
ihesus in nobis et occiditur ut sicut
ipse modo in nobis occiditur et nos
pro ipso. ita etiam ipse vivit in nobis
et nos vivamus in illo et sicut ipse
iam non moritur et semp[er] vivit ita
et nos post resurrectionem vivamus et
immortales et incorruptibiles. Semp[er]
enim nos qui vivimus in presentis seculo fide
bonis que operibus in morte tradimur
propter ihesu et pericula mortis susti-
nemus propter nomen et fide[m] xp[isti] qua
predicamus ut et vita ihesu qua ipse
iam vivit manifestetur in carne
nostra mortali ut vita qua ipse
resurrexit a mortuis et qua modo
vivit hinc carni nostre mortali
presteretur immortalitas vni et incor-
ruptio ut post resurrectionem p[er]missa
mor[ti] non timeamus. Ergo mors in
nobis operatur. Sed quod siu[m] est quod semp[er]
mortificat nos per multas tribula-
tiones et angustias. Vita autem et
fides qua iustus vivit in nobis ope-
tur quod siu[m] est quod trahit ad vitam
eterna[m]. Et est sensus. Propter vitam
eterna[m] qua[m] vobis predicamus et fidem
qua[m] vobis ministramus morimur et
mortificamur cotidie pericula sustinendo

Habemus autem nos apostoli ceterisque
credentes eundem spiritum fidei quem habue-
runt scilicet patres veteris testamenti quod
quod illi perduxerunt de christo implendum
nos credimus iam adimpletum scilicet
de salute gentium Scientes quoniam deus
pater qui ihesu suscitauerit et nos
suscitabit cum ihesu in die iudicii et
per vitam ihesu et constituet nos vobiscum
in gloria Eterna Quia enim scilicet
aduersa huius seculi propter vos sustinemus
O gentiles quod vobis fidem et vitam
eterna predicamus ut gratia euangelii
habudeamus. per multas gratiarum actiones
habundet in gloria dei Gratia habun-
dante appellat magna sapientiam di-
uinam que gratis illis data est Ordo
iste ideo aduersa huius seculi propter vos
sustinemus ut magna sapientia diuina
que vobis gratis data est habundet
per multos credentes in gloria et laude
dei cum gratiarum actione videlicet ut plurimum
credentes per nostram doctrinam gratias
et laudes referant deo Quidam codi-
ces habent ut sapientia diuina habun-
det per multas gratiarum actiones in
laude dei quod non discrepat a sensu
propter quod scilicet ut sapientia diuina habundet
per multos credentes in laudem dei
non deficiamus inter pericula mortis
a fide dei Sed licet is qui foris est
noster homo corrumpitur. tamen is qui
intus est renouatur de die in diem
Homo exterior appellatur corpus in-
terior autem anima. licet enim ex duabus sub-
stantiis et naturis consistat homo tamen non
sunt duo homines anima et corpus sed unus
homo Homo qui foris est corpus videlicet quod
amplius corrumpitur tormetibus et tribulationibus
eo amplius renouatur interior et pur-
gatur existit anima Id enim quod in presenti est

momentaneum et leue tribulationibus
nostris vel sic et leue tribulationibus nostris
supra modum et in sublimitate glorie
eternae glorie pondus operatur in nobis
Momentaneum est vel momentaneum est
breuissimum spacium temporis dictum a
celerissimo siderum motu Sensu et ordo
verborum iste est Omne tormentum tri-
bulationibus nostris quod in presenti est momen-
taneum est sine breuissimum et leue ad
tolerandum Operatur enim in nobis etiam
pondus glorie et magnitudinis glorie
in sublimitate patrie celestis supra
modum et supra omnem mensuram quia
non potest comprehendi quantitas illius
glorie neque mensurari tempore quod sine
fine et termino erit eternaliter permanens
Non contemplantibus nobis que videtur
sed que non videntur non considerantibus
nobis et attendentibus diuinitatem
honores et lucra temporalia que videtur
et nobis promittuntur ab amicis
ab amatoribus huius seculi sed gaudia
patrie celestis que non videntur in presenti
oculis incorporeis illa considerantibus
poterat alius dicere Quare non considera-
tis illa vel ista temporalia ad hoc apostolus
subdit Quae videntur temporalia sunt
et transitoria que autem non videntur
nisi per fidem eterna sunt Idcirco ista sunt
que postponimus et ista contemnimus
que mensura sunt **Capitulum quintum**
Simo autem quoniam res
restris domus nostra huius
habitationis nostre et si
corpus nostrum terrenum
mortale corruptibile in quo anima nostra
habitat dissoluatur per egritudines
per tribulationes maximas et per
mortem redigatur in puluerem et
edificationem habemus a domino ex deo

sive a deo domū nō manufactam
eternā in celis Et dicit edificationē
 hoc appellat domū nō manufactam
 corpus vix īmortale. qd nō fiet manu
 r cōplexione maris et sic fecit sicut
 istud sed p virtutē omnipotentis dei repa-
 rabitur ut sit īmortale et eternū
 et sit in celo semp Et est ordo atq; sen-
 sus Si mortale hoc corpus vbi modo
 habitat aīa dissolutū fuerit p morte
 scimq; qm̄ et certi sumq; q a deo habem^{us}
 edificationē in celis eternā et domū
 nō manufactā corpus vix īmortale vir-
 tute dei reparatū Nam in hoc corpe
 s; mortali positi ingemiscimq; r cū
 gemitu postulamq; absolui ab hoc
 corpore mortali cupientes sup̄ iudū
 habitacionē mām que de celo est r īmor-
 tale corpus cupientes recipere qd ideo
 de celo dicitur esse qz celeste erit et in
 celis habitabit Sup̄ iudū autē r sup̄
annā sicut nō isto mortali est aīa
vestita Si tū vestit s; a xpo et non
nudi inueniamur ab illo Et est sensu
 Tū recipimq; corpus īmortale ad
 gloriā et erit celeste si in die mortis
 nostre vel in die iudicij fuerimq; vestiti
 xpo ut ip̄e sit nobiscū et nō fuerimq;
 nienti nudi ab illo et ab eig p̄tectōe
 alium Dñs em̄ electi xpo s; sūt vestiti.
 Quare? Quia ip̄e est eoz p̄tectio sicut
 ap̄ls dicit Quort; in xpo baptisati estis
 xpm̄ induistis r xpm̄ habetis p̄tectōe
Nā et qui sumq; in tabernaculo
 isto in corpore mortali quasi viatores
 in papihomb; ingemiscimq; r do-
 lem; quasi grauati fame. Siti mi-
 ditate aliusq; p̄culis corp; volumq;
 expoliari ab hoc corpore mortali
 sed volumq; sup̄vestiri īmortali-
 tate nō sup̄uente morte vt absq;
interuenete

beatū qd mortale est a vita r ut
 illud qd in nobis est mortale et cor-
 ruptile degluciatū ab īmortalitate
 et vita mansua sicut cōsūtū p
 iussima gutta aque p̄iecta in maxi-
 mū m̄tendū Ac si diceret Ideo inge-
 unscimq; in hoc mortali corpore qd
 grauatu est diuersis angustis qz si
 posset fieri nollemq; mori sed vellemq;
 vt ip̄a mors in nobis deficeret et reci-
 peremq; s; in p̄nti sc̄lo īmortalitate
 ut nūq; morerem; sed nullo mō fiet illud
 in p̄nti sc̄lo Cui autē efficit nos in
 hoc ip̄su r qui p̄ficiet īmortales in
 alia vita deus est omnipotens qui dedit
nobis in se credentib; p̄gn; sp̄s
sancti r radū vel vadeū vademoniū
 vel vademoniū dedit nobis t̄p̄e baptis-
 matis. gratiā sp̄s s; ut securissimq;
 de p̄missa gloriā hēditatis Si enim
 tantū est p̄gn; quāta erit hēditas
 et cōpletio p̄missionis Audētes igit;
semp r audaciā habemq; et ausi r
sumq; dicere habere nos p̄gn; sp̄s
sancti et sumq; scientes quō dū sumq;
in corpore mortali p̄grinamur a
deo r longe sumq; a dño Cū idē ap̄ls
 dicat alibi cōfirmās sententiā angē-
 gentis quō in ip̄o r in dño vniūq;
 sumq; et mouemur. et cū de; vbiq;
 sit et eadē oīs locus in ip̄o sit. vnde
 et vbiq; p̄sens est Quare dicit mō
 longe nos esse a deo. Nimirū ideo
 talia dicit qz p̄p̄ius locus omnipotentis
 dei celū dicitur. ibiq; semp videtur
 ab angelis sc̄is et hoīb; nūc iustis
 et qz hīc positi sumq; vbi nō videtur
 ip̄e neq; gloriā eterne beatitudis
 longe ab illo dicim; esse et p̄gnari
 ab illa gloriā p̄ fidem em̄ ambulamq;
et non p̄ sp̄m r p̄ fidem et sp̄m

tendimus ad patriam celestem. et non p
specie neq; p rem qz nondum videmus
que nisi visum sumus. Audemus autem
dicere et bona voluntate habemus ma
gis pegrinari corpore et presentem esse
ad deum in anima scilicet quam presentem esse in
corpore et absentem esse in anima. adeo
magis desideramus iam esse in patria
dei aliam a corpore isto mortali quam
esse in hoc corpore mortali ubi manentes
longe sumus a dei contemplatione. Et
ideo quia hanc voluntatem habemus con
tendimus et laboramus placere deo
sive absentes sumus manentes in corpore
mortali sive presentes in anima quia qui
hic positus placet deo illic non displi
cebit illi. Omnis enim nos manifestamus
et presentem oportet ante tribunal
christi. Tribunal sedes excelsa est
iudicium et presidium intelligimus secundum
illud christum. Et iterum Tribunal sedes
excelsa est iudicium et presidium qui
dantes iudicia populis in excelsis
loco resident ut possent vel possint
videre reos et innocentes, ut ipsa etiam
possint videri ab omnibus pro magni
tudine ergo pietatis et iudicium tribunalis
magnitudo et iudicium estimanda est.
quia illa pietas eterna ita apparebit
excelsa in celum et terram ut ab omnibus
possit videri bonis videlicet ac reprobis.
ita ut videant in quem puggerunt
ut referat et reportet sive recipiat
vniuersisque propria propria scilicet corporis
merita prout gessit sive boni sive
malum. Cum multa et maxima peccata
solummodo anno gerantur sicut est odium
invidia superbia. et illud quod dixit
insipiens in corde suo non est deus.
Quare de huius dicit solamo hominem
iudicandum que corpore operatus est

videlicet de homicidio adulterio et
ceteris talibus. Et ergo dicit ut rea
piat propria corporis sic est intelligendum
ut recipiat propria merita que gessit
eo tempore quo fuit in corpore ut per corpus
intelligatur corporis tempus. Ex hoc
quoque loco profertur beatus Augustinus assensum
Paulinus Nolanus episcopus quid profecerit
homo mortuo orationes et elemosine que
post mortem illius a parentibus et ami
cis pro remedio anime implentur. Si
homo tamen propria merita est reat
turus que eo tempore gessit dum in corpore
fuit. Cui respondens beatus Augustinus
Nullo modo proficere ea que post mortem
fuit a parentibus illi qui iam mortuus
est nisi in hac vita positus bona m
tentione et voluntate atque intentione
hoc promeruit ut illa accepta sint
deo que post eius exitum celebrantur
a parentibus. Huius etiam sententia
concordans beatus Gregorius dicit sciendum
quia saltem de minimis nichil quibus per
gatorum post mortem obtinebit nisi in
hac vita positus promeretur ut illis
possit veniam consequi. Tria autem sunt
que proficere post mortem ut beatus
Augustinus dicit in libro enchiridionum. Item
ma videlicet elemosine et orationes que in
pro valde bonis gratum actiones sunt
pro non valde malis qui in peni
tentione aliqua sunt positi propria
tiones et purgationes pro valde
malis et criminaliter damnatis et si
nulla sunt adiuncta mortuorum
qualescunque viuorum consolationes sunt
Quibus autem ista proficere aut ad hoc
proficere ut fiat illis plena remissio
aut tolerabilior fiat ipsa damnatio
Illustissima sane omni pena est qui
preter peccatum quod originale contraxerit

insup nullā addiderūt et in ceteris
 qui addiderūt vniūsq; tāto ibi
 tolerabiliore habebit dāpnationē
 quāto hīc mīorem gessit mīstāte.
Scientēs ergo timore dñi nō quo
ipē timet sed quo timendū est et
quo tērebuntur omēs in die iudicij
hoība suadēdū declinare a malo
et facere bonū vt possint euadere
vindictā dñi Deo autē manifesti
sūm. Spero autē et in cōsciētis
vris o corinthim manifestos vos ēē
ī ipē cōsciētis vre tēstīmōnū nobis
phibent qz recte credim; sancte
viuim; et bene pdicam;. Deo autē
manifesti sum;. Ilūc reuertitur ad
ea vnde sup; locutus est s; p falsi
apli diuidēbāt veros et dicebāt
paulū et barnaban seductores vo-
lentes eis pferre nō solū petrū aliq;
aplos sed etiā serpōs Ac si dicit vñs
paulus Illis qui nobis detrahūt
meōgnitā sum; qz nesciūt qd faciūt
ī nesciūt quales sum;. Non iterū
nos cōmendāma vobis ī nō lau-
dāma nos itēz vobis quasi aliqd
utilitatis in ea laude habeam;. sed
ocāsiōnē dāma vobis gloriādi pro
vobis vel p nobis ut habeatis ad
eos qui in facie gloriātur et non
in corde ī ut habeatis vnde gloriā
possitis ad falsos aplos habere vos
bonos et verātes pdicatores In
facie glābantur pfero apli siue in
psencia multoz et nō in corde qz
nō habētēs vnde possent gloriari
in corde laudabāt se apud alios esse
qd nō erāt Electi em in corde glori-
antur et nō in facie. qz cognoscētēs
se placere deo gaudent in aīo timē

nō requirūt laudari in pñcia ne
 forte bonū qd habent p vñā gloriā
 amittat Sue em mente excedim;
 ī si cōtra mente nostrā agim; aliter
 pdicādo atq; alit vūēdo Vel si supbe
uos laudam; deo s; relinquēdi et
reseruādi sum; et nō ab aliquo vñm
iudicādi. Sue sobri sum; ī si habeam;
sanā doctrinā. Vel si sobrie viuim;
et tēperate pdicam; vobis s; psum;
Caritas xpī em vrgēt nos ī caritatē
xpī qua vos diligim; cōpellit nos
talia dicē s; vt nos laudēma vobis
volentes vos reuocare ab amore pseu-
do aploz ad amore xpī et nrm exist-
mantēs hoc et certū tenētēs qm si
vng; ī xps pro oībus mortuus est ergo
omēs mortui sūt qui eis aduentū
prefferūt et faciūt ^{lit} et xpūs p oībz
mortuus est Omē genū hūanū p
petm originale quod traxit ex adā
et in corpe et in aīa mortuū est qz
dictū est ade In quacūq; die cōme-
deris ex eo morte moueris Mortuus
est die quo cōmēdit in aīa et corpe
factus est mortalis qz postmodū
mortuus est Sicut ergo nullq; homī
extra ade pgenē est Ita nullq; extra
petm et mortē illū pēt xpī Venit
ergo vps sine pctō nascens sine pctō
cōuersans in mūdo innocētēz mor-
tuus est pro oībus pdestinatis ad
vitam Et ut prosper dicit et iohēs
Crusos; aliq; doctores licet omēs
nō credant. et etiā omēs credētēs nō
saluentur ille fecit qd sūm erat pro
oībus moriens Verū grā Sicut medi-
cus quilibet cōponēs potionē cura omēs
ifirmitatēs veniat in ciuitate quadam
et dicat oībus quicūq; ex hac potionē
biberit salus erit a quacūq; ifirmitate

tenetur qui bibit sanatur Et si omnes
nolentes bibere non sanatur ille oibus
illis attulit potionem et fecit quod ad se
pertinebat Ille autem mortuus est scilicet
christus pro oibus et qui vivit in fide
sibi iam non vivit sed ei qui pro oibus
mortuus est et resurrexit Ille vivit
christus qui non querit suam utilitatem solum
modo sed etiam aliorum et qui pro fratribus
non dubitat mori sicut christus non quasi
sua sed nostra quia pro oibus mortuus
est Et est sensus Quia christus innocens
pro oibus mortuus est Ego aliquid apostoli
non debemus cessare fratribus respondere
hoc quod ab illo accepimus etiam si
necessitas fuerit animas pro illorum salu-
te proponere Itaque nos ex hoc neminem
nominamus secundum carnem Perfectos coram
thoribus alloquitur Sed nunquam illi quoniam
ipsa loquebatur non erant in carne
Erant utique Sed ita est intelligendum
Ex hoc et ex quo vocati estis ad fidem
neminem vestrum perfectum nominamus secundum
spem carnalium et temporalium rerum vivere
sed in spe celestium premiorum Et si cog-
nominamus christum secundum carnem scilicet mor-
talem fuisse et corruptibilem Sed
nunc iam non nominamus scilicet illum morta-
lem et corruptibilem sed immortalem
et incorruptibilem Et est sensus Ideo
non estis positi in spe rerum carnalium et
temporalium quia in spe et fide iam estis
immortales et incorruptibiles
secundum de primo Si qua ergo
nova creatura est et novus populus
per fidem per aqua regenerationis vetera
transierunt illis et lex veteris testa-
menti in sacrificio in circumcissione
sabbati omnia ceterisque tabulis Erunt facta
sunt omnia nova in evangelio circumsi-
cio videlicet spiritualis que fit in baptismo

ubi est expoliatio veterum Sicut de ce-
teris intelligendum est vel vetera
transierunt et infidelitas peccatum et
cetera que ad veterem hominem pertinet
ad amantem et facta sunt omnia nova
fides videlicet iusticia obedientia caritas
ceteraque virtutes ad novum hominem
christi pertinent Aliter Si qua nova
creatura est et novus populus vetera
transierunt iam in spe mortalitatis
et corruptio et facta sunt nova
sicut in spe incorruptio et immor-
talitas Vel versus est proterito per fructum
pro eo quod est vetera transierunt
et fiunt omnia nova iuxta quod dicit
Iohannes Erunt omnia nova Quia autem
scilicet genera innovatorum ex deo patre
nobis procedunt qui reconciliavit nos
sibi per christum et per passionem christi et
dedit nobis apostolis ministerium vel
ministerium reconciliationis Illi recon-
ciliantur qui antea inimici erant
Et nos inimici eramus deo patri
non per naturam quam ipse fecit sanctam
et bonam sed per vicium quod nos addi-
dimus Ablato ergo peccato quod nos
addidimus per sanguinem christi refor-
mata est natura ut fuerat crea-
ta et reconciliati sumus deo patri
Christus ergo paravit nobis recon-
ciliationem per suam passionem redit ad
deum patrem unde venerat Sed ne
perfectum remaneret quod nobis pro-
curaverat ministerium vel ministerium
reconciliationis dedit suis apostolis ut
ipsum nobis annuntiarent redemptorem
esse sanguinem christi et sua fide
tione reconciliaret nos Sic enim ipse
dixit Sicut enim misit me pater et
ego mitto vos ite docete omnes gentes

Quoniam deus pater erat in
 xpo mundu reconcilians sibi p illu
 deus p in filio erat et filio in
 pre sicut ide dicit filio Ego et
 pater vnu sumus et ego in pre et
 p in me est Aliu ergo erat in
 xpo atqz aliter fuit in pphetis
 et aplis p quos loqbatu. Illis
 in illis erat p gram in xpo erat
 p vnitatem sbe sue qz vnu sunt
 qndu reconciliauit sibi p xpm
 omib pdestinatos ad vita eterna
 no reputans illis et credentibus
 pta ipoz postq ad fide venerut
 qz quales antea fuerut no atten-
 dit sed quales futurum erat Et
 posuit in nobis verbu reconcilia-
 tionis et doctrina euageliu pro
 xpo legatione fungim^r tanq deo
 vice xpi iustitico fungimur
 tanq deo exhortate p nos sz hoies
 ad credendu Ergo obsecramus
 pro xpo et vice xpi reconciliam^r
 deo patri p iusticia et fide auferre
 tes a vobis omne pctm qd a deo vos sepat
 Cu^m xpm qui no nouerat pctm
 deus pater pro nobis peccatu fecit
 et hostia pro pcto Sic em appellat^r
 hostia p peccato maxime in lxx.
 interceptibz qui soluti fut dice ponet
 manu sua sup caput pcti et sup
 caput hostie pro pcto Sed qstio
 oritur in hoc loco quo iudicat deus
 et vndicat in hoie pctm si ipse
 pctm no nouit Que ita soluitur
 qz nouit p sapiam pctm malu ee
 sed no nouit p experientia vt aliqui
 peccaret Verbi gra sic dicitur iohes
 euagelista qn sepsit suu euage-
 liu no no nouit mentiri et nouit

mendariu p sapiam sed non nouit
 p voluntate vt uellet metiri neqz
 experientia quado illud sepsit Ideo
 fecit deus pater hostia pro pcto xpm
 vt nos efficeremur iusticia dei in
 ipso et ut efficeremur iusti P unam
 dei patris in ipso et p xpm vel in ipso
 et in corpore xpi conuerti **Adiuuantes**
 aute vos ma pdicatione et exemplo

Hortamur vos **Capitulum**
 ne inuaciu gram **sexto**
 dei recipiatis **Exhortatio**

species est doctrine du quilibet uo
 et exemplo exhortatione cosolationem
 prestat alicui **videt** Verbi gra **videt**
 aliquis m^om fratrem m^om vel fratrem
 suu in merore et tristitia positu p
 ammissione filioz et vxoris et ppter
 dapnu tyralu rez du ei reducit
 ad memoria et in exempli quata
 et qualia sustinuit beatus job paci-
 ente et quo postmodu meruit
 ppter paciencia sua oia recipere in
 duplu ista talis cosolatio et admotio
 exhortatio dicenda est **videt** ena aliq
 contristari et dolere ppter amissu lu-
 men oculoz du ei reducit ad memo-
 riam b^om thobia et cosolatione ei
 prestat ex hoc aliqua exhortatio est
 Du videt ena aliu dolore nimio
 costringi ppter pctm sua et pene
 in desperatione lapsu si ei verbo et
 exemplo cosolatione prebet ne despet
 de vema aut de salute ei dano
 exempli **Maria** peccatrice cu d^os
 oia pctm dimisit et latrone qui in
 cruce ad vna voce audire meruit
 hodie mecu eris in paradiso exhor-
 tatio bona est **est** cosolatio **dicimus**
 et aliter Sicut posito aliquo in cer-
 tamine singulari cu suo inimico du

Omnia
in x^o

ei dicit alijs ex circumstantibus pugna
fortiter noli dubitare noli deficere vic
x toria optinebis. exhortatione
ei prebet et audacia. Sic qui po
situm in certamine bone operationis
circa dyabolum et vicia carnis ad
monet ut non deficiat neque cessat
a cepto ope. exhortatione bonam
prebet. Unde dicit apulus modo allo
ques corinthios et in illis omnes fide
les. Hortamur vos mea predicatione
modoque exemplo omnibusque modis ne
in vacuum sine iamiter et inutiliter gra
tia dei recipiatis. Omnia bona que
generi humano dantur gratia dei dicitur
quod gratis ei conceditur. Gratia que
dei est habet fidem spem caritatem
sapientiam diuinam vel humanam et bona
temporalia. Ista ergo dei gratia in vacuum
recipit qui veniens ad fide et remis
sione peccatorum in baptismo percipiens
dei preceptis inobediens existit. non
adhibendo studium ut possit dei precep
ta ipso adiuuante implere. quoniam fides
sine operibus mortua est et inanis
in vacuum quoque bona temporalia gratis
a deo percipit qui illa hylari mente
pauperibus pro dei amore erogare
non studet. Ut ergo longius non proce
lemus sermone dicamus unum ex mul
tis quo gratia dei in vacuum recipiatur.
Dicit in euangelio discipulis
Ite docete omnes gentes fidem scilicet
trinitatis baptisantes et docentes
omnia seruare quecumque mandauimus vobis.
Quicumque ad fide venit et non seruat
que in lege et in euangelio continentur
in vacuum gratia dei recipit. Dicit enim
Tempore accepto exaudim te. et in
die salutis adiuu te. Hoc ysayas
pheta protulit ex persona dei patris

loquentis ad filium. Tempore accepto
deo patri et die salutis humani ge
neris tempus fuit passionis christi
in quo deus pater decreuit et dispo
suit et predestinauit per passionem filii
sui saluare ac redimere genus humanum.
Isto tempore accepto deus pater exaudi
uit filium suum quod quod orauit filius
pro salute generis humani totum ipse
trauit. Legimus enim in euangelio iohannis
mis quod appropinquans passionem orauit
dicens pater pater quos dedisti michi
uolo ut vbi ego sum et ipsi sint mecum
et ut videant claritatem meam. Si enim
vero de apostolis hoc tunc dictum esset
attendat quod ipse alias dicit. Non pro
hinc tantum rogo sed et pro his qui cre
dituri sunt per verbum illorum in me. Ex
audiuit illum quoque de sua resurrectione
et oratione quam orauit dicens pater
clarifica filium tuum. et venit vox de
celo clamans et clarificauit scilicet ipse
baptisatis. et in morte coram discipulis
pulis. et clarificabo te tertia die a
morte resuscitando. Et non solum pro alijs
exauditus est. sed etiam pro ipse
suis persecutoribus pro quibus orauit
in cruce pendens pater dimitte illis
quod nesciunt quod faciunt. Multa enim mi
lia post eius ascensionem ex his per
predicationem apostolorum crediderunt. Adiuuuit
quoque illum in die salutis generis hu
mani quod tertia die de uicto mortis
imperio eum a mortuis reuocauit.
Sicut retulimus ista ad caput omnium
electorum et ad christum ita referamus ea
et ad membra eius ipsius. Tempore ac
cepto quo exaudiri possumus et die
in qua nobis salute eterna peruenire
possumus ab exordio diuine predicationis
est sed maxime ab eius resurrectione

vsq; in diem vel ad diem iudicii. Quo
 tpe possumus acceptabile esse deo
 patri et placere illi atq; exaudiri
 ab illo. De quo tpe etiā apłs subdit
Ecce nūc tempus acceptabile ecce
nūc dies salutis. Tempus accepta-
 bile ad penitentiā agenda. vita pñs
 est vsq; ad diem iudicii q̄ appellat̄
 et dies salutis. in qua nobis salute
 eterna possumus pmereri. qm̄ apta
 est ad operandū. De qua die dicit
 dñs ambulatē dū lucē habetis
 hūc dies succedit nox tenebre s̄z
 eterne dāpnatoris in qua nemo
 potest opari. Sicut dicit dñs venit
 nox in qua nemo potest opari. Et
 idem apłs. Dū tempus inq̄ habem⁹
 opemur inq̄ qd̄ bonū est. Illo
 em̄ possumus ad indulgentiā p̄fice
 p̄tor modo valens obtine veniā. qz
 scdm̄ q̄ p̄p̄a dicit. In inferno nemo
 cōfitebitur dño ad veniā. Est enim
 p̄na ibi sed sera et tarda. Nemini
dantes vllam offensionē. Offensio
 quippe est scandalū ruine vel
 impactio pedis. sed in hoc loco pro
 occasione maxime ponitur. Simg
 inquit nemini dantes vllā offensionē
 + occasione peccandi. aut in vbo aut
 in prave opatoris exemplo vel nemi-
 nem scandalizem⁹ in aliquo sermone
 vel facto. Vt nō vituperetur ministeriū
nostrū. Ex p̄sona sua loquitur apłs
 om̄q; p̄dicator iūgens se cū corū
 thns ministeriū p̄dicatorū vituperat̄.
 atq; cōtempnitur si qd̄ p̄dicat verbis
 agendū destruit opibz. aliud vtz
 p̄dicatē in publico et aliud agētē
 in occulto. Bona dicētē in p̄p̄o
 p̄uersa et ad loquendū turpia in

conclavi operatē. Sed in oibz
 actibz nr̄is et verbis videam⁹ exhi-
 beam⁹ et p̄parem⁹ nos sicut dei mi-
 nistros. Dei m̄ster est qui deo militat
 et deo seruit verbo doctrine et fructu
 bone opatoris. Quicūq; em̄ minister
 dei vlt esse deo debet in oibz m̄strie
 vt in oibz que agit cognoscatur
 veri dei cultor esse. Verbi gr̄a. ut doceat
 m̄fem. pascat esurientē. potet siccitē.
 vestiat nudū. calefaciat algētē. colli-
 gat vagantē. visitet infirmū. sepeliat
 mortuū. Et in hīs oibz nō laude gr̄a
 hūanā sed dei gr̄aciā. nō hōibz
 placere sed dei p̄ceptis obedire. hoc
 quicūq; fecerit deo m̄strabit et uice-
 bitur ab illo audire cū electis. Quidū
fecistis vni ex hīs m̄nibz meis iustis
fecistis. In multa paciā. Pacia
 est non deficere inter aduersa hūi-
 sēli quā habuerūt s̄i martires. Nō
in parua inquit neq; in modica pa-
ciētia. Sed in multa exhibeam⁹ nos sicut
 dei ministros. Pacia quoq; est paciē-
 ferre delinquentes sicut br̄s apłs
 sustinebat corinthios qui postq; ad
 fidē venerūt ad vicia pristina sūt
 reuersi. quos aliqui blande aliqui
 improbe corripuit quousq; eos reuo-
 cauit ad fidem. In tribulatoibz s̄z
simg. In multa paciā et exhibeam⁹
 nos sicut dei ministros. In tribulatoibz
 dicit + fame siti nuditate aliisq;
 afflictionibz. In necessitatibz dicitur
et. Necessitas dicitur eo qd̄ in nece-
 sitate posita + in p̄iculo mortis vbi p̄c-
 cepit apłs paciā seruare. In an-
gustis dñs indigētia et mopia
angustia vocatur. In plagis. In car-
 ceribz. sepe plagis vngarū et gla-
 diorū cesus est apłs. Sepe etiā in

carceribus retrusus est pro xpi nomine
ubi non cessavit domini dei predicare
concepta sua salute Admonet autem
cum multa patientia si necessitas fuerit
talia pati pro amore xpi et salute
fratrum qualia ipse sustinuit usque ad
decollationem In seditionibus scilicet singulis
cum multa patientia Seditiones
quippe ad causas pertinent proprie et
sunt tumultus et conturbationes siue
contentiones In laboribus Paulus
apostolus non solum laborabat in predica-
tione sed etiam tam sollicitus in labore
manuum desudabat unde sibi victum
et vestitum acciperebat In labore scilicet
scenofactorie artis ne grauis esset
suis auditoribus si ab eis aliquid
acciperet certus hoc sibi proficere
apud deum In vigilis scilicet singulis
dediti ipse non solum in die non cessa-
bat a labore nec quiescebat sed
etiam tunc erat sollicitus circa officium
sibi delegatum ut nec nocte aut die
cessaret aut a predicatione aut alio
opere Un legimus in actibus apostolorum
quod usque ad mediam noctem suum sermo-
nem retraxit quando euticus qui
interpretatur amens de tercio cen-
culo cecidit eo quod negligens esset in
studio audiendi verbum dei In ieiuniis
singulis patientes quoniam aliqui voluntarie
aliqui iustus ieiunabat et ne veteris
causa inclinaretur deo gratias age-
bat Sicut enim medicina archetypa
tri et summi medici necessaria est
vulneribus ita anime nostre necessaria
sunt ieiunia In castitate mentis et
corporis Castitas corporis et carnis
est immaculata et amore impolluta
custodiri ab omni libidine delectatione
Castitas mentis est integritas fidei

quod illa est vera castitas que nec mente
polluitur Vel etiam in castitate dicitur
et in sinceritate et integritate verbi
deus singulis dediti ut non adulteremus
verbum dei non querentes gloriam propria
sed dei non pro lucris temporalibus predi-
cationi insistentes sed pro remunera-
tione eterna non predicantes alia in
publico et alia clamulo agentes
et sacra scripturam non interpretantes
puerse In sciencia veteris et noui
testamenti singulis occupati non in simu-
latione neque in humana sapientia que inflat
hominem sine caritate In loquacitate
Loquacitas est longa nimis pro-
teriticia et patientia in aduersis huiusmodi
In suauitate ut nulli non solum factis
sed etiam nec verbis malis amaritudinem
generemus In spiritu sancto et tales nos ipse
remus ut templum spiritus sancti In
caritate non ficta Caritas ficta est
quoniam quibus fratrem suum videtur peccare non
corripit eum causa adulatoris Ficta
etiam caritas est quoniam videns quibus
fratrem suum in necessitate positum de-
linquit eum quem antea profitebatur
se toto infu mentis diligere Firma
autem caritas est si diligimus pro-
sicut nosmetipsos et cum ipse prosperi-
tatis adherere videbamus si ipse perse-
cutionis eum non derelinquimus De hac
caritate dicit iohannes apostolus Carissimi
non diligamus verbo solummodo et lingua
sed ope et veritate In verbo veritatis
singulis occupati et in doctrina carage-
ti Vel certe in verbo veritatis ut veri-
tatem loquamur cum proximis nostris In vir-
tute dei ponamus spem nostram non
in nostra audacia aut in aliam hominis
potentia quod maledictus homo qui con-
fidit in homine Vel in virtute dei dicit

non mris meritis deputemus si quod
 quid boni agimus sed in virtute dei
 qua adiuvante oia bona possimus
 adimplere. Per arma iusticie a dex-
tris et a sinistris id est per arma virtuti
 incedamus in prosperis et in adversis
 Arma ergo et custodia virtuti a
 dextris habet cuius animi prospera huius
 mundi non deiciant in superbia neque emo-
 liuntur. A sinistris quoque arma habet
 que adversa non deiciunt neque fran-
 gunt. Paulus igitur a dextris et a
 sinistris arma portabat atque securus
 in medio incedebat cum talia diceret
 quod et in prosperis erat humilissimus
 et in adversis fortissimus. Semper ergo
 adesse debet mentibus nostris in adversitate
 fiducia et spes certa. et in prosperitate
 timor. Ne aut adversa in desperatione
 nos pertrahant sicut cayn et iudam
 perditores. aut prospera animi in timorem
 superbie extollant et in sua fiducia
 decipiant sicut nabugodonosor qui
 dixit. Nonne hec est babilon qua edi-
ficavi per gloriam et ignobilitatem
 Sicut nobilis dicitur nomine habilis
 ita ignobilis sine dignitatis nomine.
 Sancti apostoli apud fideles gloriosi ha-
 bebantur et laudabantur ab illis vera-
 ces esse et sancti et iusti. Apud infi-
 deles vero ignobiles et sine aliqua
 laude. Unde dicit apostolus. Per gloriam fide-
lium et ignobilitatem infidelium a quibus
 ignobiles vocamur vel inter illos a
 quibus gloriosi dicimur et inter
 illos a quibus ignobiles incedamus
 patienter sicut dei ministri ut neque fauore
 et laude fidelium elevemur neque de-
 tractioe infidelium a quibus ignobiles
 vocamur. Aliter per gloriam
 sapientie diuine et gloriam virtutum

Sive miraculorum et per ignobilitatem
 flagellorum despectionum et carcerum paci-
 enter incedamus. Per infamiam et
bonam famam Infamia est mali facti
 fama. Bona vero fama bona est
 opinio et laus. Et quod superius dixit per gloriam
 et ignobilitatem hoc repetiunt expla-
 nando inueniens per infamiam et bonam
 famam patienter incedamus habentes
 virtutum custodiam a dextris et a sin-
 istris plus credentes nobis ipsis de
 nobis quam aliorum verbis. De seductores
et veraces Modo exponit superiora
 ab infidelibus dicebantur esse seductores
 magi et malefici. A fidelibus vero
 propter sanam doctrinam et virtutem mi-
 raculorum non solum veraces et iusti sed
 etiam diu habebantur. sicut legimus
 in actibus apostolorum quoniam paulo et barna-
 be coronas detulerunt dicentes. Dis-
cuti in effigie hominum latentes Et quod mirum
 si apostoli seductores sunt appellati. cum
 ipse dominus et magister omnium seductor
 sit appellatus dicentibus iudeis post
 mortem eius ad prolatum. Domine recor-
dati sumus quia seductor ille dixit
adhuc viuens post tres dies resurgam
Et seductores apud infideles et vera-
ces apud credentes incedamus patienter
protecti undique armis virtutum
Sicut qui ignoti incredulis et cog-
niti creditibus id est inter illos qui non
 cognoscunt conversationem nostram nec
 valent penetrare doctrinam nostram
 et inter illos a quibus cognoscimur
 esse veri cultores dei incedamus pa-
 cientissime muniti armis iusticie.
Quasi morientes et ecce viuimus
Quasi moriebatur sancti apostoli et

q. s. m. g.

martires cū p multa tormēta et
cruciamēta pene usq; ad mortem
affligebātur Sed cū ita essent in
piculo mortis cōstituti et in despa
tōe vite p flagella verbera lapi
dationes subito v̄tute dei roborati
cōfortabātur et q̄si ex mortuis v̄tā
recipiebāt Sic legim; delibō paulo
aplo. qz cū lustris tā diu cēt lapi
datus et lapidib; obrutus p plateas
quoq; ciuitatis tractus quousq; q̄si
mortuus relinq̄retur nocte eadē
trāscurrete diluculo cepit in debent
verbū dei publice p̄dicare Illi em̄
qui decollabātur q̄si moriebātur dū
ab hoc sc̄lo trāsibant sed illa mors
erat t̄p̄alis cui succedebat vita p̄pe
tua vt castigati verberib; et verbis
sed nō mortificati Cū flagellabā
tur sc̄i apli et martires castigabat
quidē illos deus ne se extollerent
p̄pter maximā gloriā sibi cōcessam
sed nō p̄mittebat eos mori usq; ad
temp; quo ei placebat Castigationē
quippe in hoc sc̄lo flagellationē pos
sim; intelligē sicut legim; p̄latū
dixisse de d̄no castigatū inq̄ens illū
dimittā Quasi tristes semp̄ autē
gaudētes Apli et sc̄i martires dū
lacerabātur inter flagella et crucia
tus terribiles tristes videbātur esse
in vltu. sed gaudebāt in corde securi
de spe celestū p̄mox. et scientes
qz nō sūt cōdigne passionēs huius
t̄p̄is ad futurā gloriā q̄ reuelāda
erat in illis ~~et~~ et qm̄ tristitia il
lorū vertenda erat in gaudiū et̄nū
Electi em̄ qd̄q; tribulatiois et p̄se
cutiois sustinet quasi est illis r

tāq; nō sit. qz si cedūtur v̄ngib; si ex
coriantur et eadē si occidūtur oīa
q̄si nō sūt qz trāsēnt cūcta t̄p̄alia
Veniet autē illoz verū gaudiū r
eternū et vita sine fine mansura
Sicut em̄ ille qui semp̄ sōp̄nat
ex p̄gefacty solet dicere quasi vidē
hoīes equitare. q̄si videbā ante me
multas eplab; appositas atq; totū
diem q̄si. qz nō est ibi veritas sed
sicut v̄mbra trāsierūt Ita in oībus
que sūt in hoc sc̄lo patiūt q̄si est
qz trāsitū est Videbātur em̄ inter
supplicia mortis trīstari sed in fragi
litate. sed q̄si erat ibi. qz mēte gaude
bāt s et si moriebātur ad t̄p̄o subito
trāsibat illoz mors in vitā et̄nā
Reprobi autē qui totā sp̄em suā in
t̄renis rebus ac trāsitoris ponūt nec
tendūt ad et̄na gaudia. sed in p̄f̄i
tate felicitate huius sc̄li letātur vide
tur illis qz verū teneat sed nō est
verū qz trāsitū est et t̄p̄ale. et cū
ab hac vita trāsierūt nichil iueni
ent ex hīs que hīc quasi vera sūt
visa illis Iuxta qd̄ psalmista dicit
Dormierūt sōp̄nū suū et nichil
iuenērūt oīs v̄ni diuiciarū in
manib; suis Transibit ergo istoz
quasi verū sed nō erat verū. et venit
illoz verū hoc est et̄nū supplicū
Sicut egentes s; sim; multos locū
pletātes Quasi egentes videbātur
diuiciis istius sc̄li sed habūdabant
diuiciis sp̄itūalib; in p̄dicatione
et miraculis ex quib; locūpleta
bāt alios vel reuera egētes vide
bātur s̄ba t̄p̄ali sed multos locūple
tes reddebant sicut sc̄s qui erant
in iherusolimis qui pro x̄po oīa sua

nobis qui vobis ministrare debemus sed
in vobis qui debetis capere Nos qd
multa vobis possumus dicere et volunta-
tem ad hoc promptam habemus sed in-
tellectus vester et voluntas costringitur
in visceribus et in interioribus cordis.

Fandē autē habētes remunerationē
paratā scz quā et nos qz eandem
fide habetis dilatam et vos et exten-
dite sensū et intellectū vrm ne pre-
angustia mentis sensū nō possitis
penetrare et recipe misteria dīna
Nolue iugū ducere cū infidelibz In
iugo em duo animalia coniunguntur et

ingū diaboli et potestate quā habet sup

infideles et si dicit Nolue suscipere
iugū diaboli neqz coequari infidelibz
aut coniungi ne siles illis efficiamini
Quē em participatio iusticie cum
iniquitate et que societas hōi iusto ha-
benti iusticiā cū iusto pagano Nulla
Quē societas luci et fidei cū tenebris

Fidelibz, Nulla Ista est lux et iste sūt tenebre
De quibz idem dicit apłus Frustris
aliqui tenebre et infideles nūc autē lux
in dño et fideles Quē autē conventio
xpi ad belial Belial interpretatur absqz
iugo significat diabolu qui cū iugū
xpi de collo suo excussit Dicitur et
in libro samuelis qz dixerūt viri
belial et absqz iugo dei Quē conventio
et que societas xpi ad diabolu Nulla
Quis autē cōsensu dei templo cū ido-
lō et que consensu debent habere
fideles qui templū dei sūt qui templū
dei sūt cū ydolatriis qui sūt templa
demoniorū, Nullū. In hoc loco pen-
tat eos qui recubentes in ydolis come-
debāt carnes ydolatrias qui debeant
esse fideles et templū dei Dos em

estis templū dei viui nō deoz qui nō
viuūt Deus dī viug ad distinctionem
illoz deoz qui nō viuūt licet dicatur
dñi sicut dicit deus p̄ iheremā Inhabi-
tabo in illis p̄ fidem et dilectōem et gra-
tiā meā et inabitabo in illis De
filiis qui ista locutus est de credentibus
electis in hōies ambulauit sicut dī
sup terrā visus est et cū hōibz con-
uersatus est et ipse habitauit in nobis
Sicut iohānes dicit Verbu caro factū
est et habitauit in nobis Et ero illos
deus et ipi erūt michi populus pecu-
liaris sicut olim fuit israel Propter
qd̄ exiit de medio eoz hoc et scriptū
ppheta p̄dit longe ante captiuitatē
babilonicā qd̄ apłus ad corinthios retulit
Dicit ergo ppheta ex persona xpi dei
alloquens iudeos de captiuitate redē-
tes post septuaginta ānos p̄pter qd̄ dī
qz p̄plūs meus estis exiit de medio
caldeoz Et separauim ab eis et
inmūdū ne tetigeritis et ydola quō
nihil est inmūdū ne adorantia
et ego recipiā vos in terrā p̄missā
Referamus et hoc ad corinthios et
videamus quō poterāt illi qui credi-
derāt relinque vxores et filios suos
om̄qz sbam qui adhuc yfecti erāt
nec poterāt implere qd̄ dñs dicit
Si vis yfectus esse vende om̄a que
habet et. Nō ergo p̄cepit apłs vt
corpore recederēt ex toto ab eis qui
increduli erāt adhuc in medio eoz
et paganoz Vel si nō potestis corpi
saltem mente et separam ab eis
volūtate et inmūdū hōiem nolite
tangere Inmūdū hōiem tangit qui
petōrem ymitatur Et hoc si feceritis
inquit apłus recipiā vos in om̄
familiaritatē et deo recipiet vos

†. sed potius vt mente separaret se
ab eis Exiit inquit de medio eoz 1. pag. 111

Capitulum sep
timū

in eternā beatitudinē
Nō igitur habentes
 pmissiones carissim
 quas supradiximus q
 sumus filii dei et ipse p
 noster. Mūdemus nos ab omni iniqua
mento carnis et spūs Nō dixit sim
 pliciter mūdēmus nos ab iniquamēto
 sed ab omni iniquamēto carnis et spūs
 Carnis iniquamētū est fornicatio
 adulteriū homicidiū et cetera vicia
 que corpe pfiuntur. Spūs vero i
 mentis iniquamētū est ira inuidia
 supbia mala volūtās et cetera mala
 que in aīo pfiuntur. Perficiētes
sanctificationē in timore dei Sanctifica
 tionē in timore dei et p amorem dei
 pfiat qui ab omni iniquamēto carnis
 et spūs mūdāt semetipm. Capite
nos et intelligite que dicimus vel ca
 pacēs estote sermonis nrī vel ymi
 tam nos. Nemine vrm lesing vō
aut exemplo siue nemine vestrū
 expolauimus nrā adulationē. Nem
nem vrm circūuemus in negotio
ut euacuarems sacculos vros Est
 quasi dicit qd nos nō fecimus fecerūt
 pseudo apli. Ideoqz nō recte agitis
 pponētes illos nobis. Nō ad cōdēpnā
tionē vram dico et nō ad vitupera
 tionē vestrā me laudo aliosqz aplos
 sed ad correptionē vram vel non
 vos abicio talia dicēdo sed ut vos
 corrigatis admonēo. predni em
in prior epla q in cordibz nrīs
estis siue in volūtate nrā ad cōmo
mendū in pnti vita et ad cōmēdū
in futurū gloria et tāto amore et desi
 derio erga vos ducimur ut si fieri
 posset martiriū in hoc sclo p multa
 supplicia pro xpī noīe nō sustineretis

nobiscū ut coronā et premiū martiri
 nobiscū reciperetis. Multa michi fidu
cia est apud vos sed ideo loquor talia
 sperōs vos michi esse obedientes. Su
perhabūdo gaudio in omni tribulatione vestrā
 et audiens correctionē vram et bonā
 cōuersationē ita sū repletus gaudio
 ut licet in carcere et in vinculis te
 nerer cōstrictus metū nichil doloris
 sentire. Nā cū venissent macedoniam
nullā requiem habuit caro nrā Sed
 qd caro nō habuit spūs habuit qui
 delectatur int̄ aduersa. macedonia
 regio est achayē In quā cū venissent
 paulus et silas et cepissent pdicare
 ac miracula facere puella q quedam
 habens spm phitonici que nō modicū
 questū dnīs suis dmando incedēdo p
 plateas clamabat dicebat. Quicquid vni
us seru dei excelsi sūt Cuius misertus
 paulus fugauit malignū spm ab ea
 videntes autē dn̄ eius qz exiuit spes
 questus eoz concitauerūt seditionem
 non modicā in paulū et silam in tū
 vt cū diu flagellati essent mitterēt
 in pma carceris iude subiūgit. Non
habuit inqens requiē caro nrā Sed
oem tribulationē passi sumus foris
scz erant pugne intus timores Pugne
 erāt foras in corpe dū sustinebant ver
 berā et flagella. Intus timores in aīo
 timentes ne passione eoz scandaliza
 ti hī qui crediderāt a fide recederēt
 aliter. foris et extra carcerē In pub
 lico erat pugne circa credētes quia
 spugnabantur ab infidelibus. Intus
 in carcere erāt timores vbi erant
 apli vincti qz timebat interfici a
 psecutoribz. Sed qui cōsolatur hūc
 humiles cōsolatqz est et nos deus.
 In aduentu tyti nō solū autem in

aduentu eius sed etiam in consolatione
qua consolatus est nos in vobis refe-
rens nobis vram desiderium quo deside-
rabatis vos emendare vel quo desi-
derabatis nos videre Vestru fletu quo
fletis illos qui a fide recesserunt vram
emulationem pro me et vestru amore
erga me quo succensi fortiter defende
voluistis predicacione mea vera esse
et falsos aplos a vobis repulstis
ita ut magis gauderet de vra correctioe
q̄ tristeret de vniculis meis Non q̄
cōtristati estis sc̄z accipientes epistola
ideo gaudeo sed q̄ cōtristati estis sedm
de dñi Ille cōtristatus sedm deū est
qui deū p̄ penitentiā sibi placare desi-
derat vt in nullo detrimentū patiamur
ex vobis et in nullo vobis impetamus
vt dampnū habeatis Qui si cōtrista-
uimus vos p̄ eplam multū prodest
vobis Quae enim sedm deū tristitia est
et que placere deo desiderat peni-
tentiā agit in salutē stabilem et in
vita eternā Seculi autē tristitia est
et q̄ pro amissione rex tyralū est vel
pro aliquo dolore tyralis rei morte
opatur sc̄z eternā et dāpnationem
ante plerūq̄ etiā morte corporis q̄
in multis expertū habetur Ecce enim
hoc ipm et ipa tristitia sedm deū
cōtristari vos quātam sollicitudinē
et quātam curā operatur in vobis
ne demuo in p̄ta silia cadatis vbi
enim sollicitudo est nō est sopolenta
securitas vel inertia sed defensione
sc̄z opatur vt vos possitis defende
ab infestatione demonū Sed indigna-
tionē q̄ indignatur homo sibi
metipsi dñi peccat Qui bonā curā
habet indignatur etiā cōtra pec-
cantes vel alios indignationē

patienter sustinet Sed timor
dei opatur Sed desiderium patrie ce-
lestis sed emulatione et amore dei
et studium bonū et imitatione bonorū
hominū Sed vndictam in seipso q̄
seipsum causa delicti affligit Dicit
br̄s Augustinus q̄ ista cōiectio cau-
salis sed in hoc loco pleni sensū nō
reddat tñ apud grecos optime reso-
nat In oibus que vobis precepti
exhibuistis et parasitis vos mcon-
taminatos esse negotio et ipollutos
esse a meo precepto q̄ obedistis michi
Tūc enim discipulo ipollutus se reddidit
a precepto magistri quū obedit
uisionem eius Si vero inobediens
existat in aliquo et si ab oibus aliis
culpis ipollutus existat tñ ex
inobediencia maculatur Aliter
in hoc platis vos imunes esse a
culpa aliorū q̄ illorū errore forte
corripuistis Contaminatus enim aucto-
ritate nō habet in alios vndicare
Igitur si scripsi vobis p̄ore epistolā
non p̄pter eū scripsi vobis solūm
qui fecit iniuriā oibus vobis acci-
piendo vore patris sed p̄pter illos
qui fraude fecerūt fratralis Ideo
q̄ subdit Ideoq̄ cōsolati sumus sc̄z
de vra emendatione et obedientia
atq̄ recepim̄ tyti Viscera eius
et tyti habūdantia in vobis sunt
Quidquid intra corū hominis con-
tinetur viscus appellari potest
filii quoq̄ viscera dicuntur Pomū
etiā pro nimio dilectōis affectū sicut
in hoc loco viscera eius et nimia
dilectio eius et affectus caritatis
erga vos amplius habūdant
Gaudet et cōfido in vobis sc̄z q̄ in
oibus obedientes michi eritis Sc̄z

Nam facimus vobis
gratia dei **Ca. 8. actum**

fidem certeque talia
que gratis dantur fidelibus. Que
gratia gratis data est ecclesie ma
cedone q. in multo exprimito tribu
lationis s. m. et sue habundancia
gaudii eoz fuit et altissima sine p. s. u.
diffima paupertas eoz habundant
et exierunt in diuitias simplicitatis
eoz Beatus ap. cognoscens corin
thios auaros esse et tenacissimos p. p.
nit eis in exemplum caritate et volu
tatem bona macedonum qua habuerunt
eiga scos qui erant iherusolim. cu
em mnu essent pauperes illi macedo
nes ante q. veniret ad fidem crededo
in xpm exierunt illoz magna paup.
in multas diuitias q. ex eade pau
peritate qua habebat statim decreue
rut mstrare s. b. qui erat iherusolis
et hoc simpliciter fecerunt i. bona
voluntate et intentione De elemosina
vero et donatioe qua volebat ap. s.
ut corinthi miteret illis qui erant
iherusolis multa locutura est in sepe
tibus Quia scdm virtute eoz testimo
niu illis reddo et sup virtute volu
tari fuerunt i. plus voluerunt Ordo
q. p. turbatus est et p. posterus Testimo
niu illis reddo macedonibus v. q. ma
supra virtute sua voluntari fuerunt
i. plus voluerunt dare q. potuissent
et scdm virtute possibilitatis sue
dederunt cu multa exhortatione obsecra
tes nos s. q. ut acciperem gratiam
i. donatione qua illi gratis dabant
et conuentione misterii q. fit in scos
qui sut iherusolis Et no sicut spea
rimus sed semetipsos dederunt i. no fece
rut sicut nos timimus q. nos p. mu

in carcere posuerunt. Spere
hic pro timere sicut et in vnglio ha
betur Iluc ego si potui tm sperare
dolore pro q. eo q. est timere p. mu
dederunt se deo veniendo ad fide et cor
rigendo errores suos deinde nobis
subdendo nostro se magisterio Ita s.
dederunt se ex toto dea et nobis subditi
fuerunt vt rogarem q. titu q. illu ad
vos misim ut perficeret in vobis
gracia ista largitatis et elemosine
vt sponte mittatis fratribus qui sut
iherusolis bona tyralia sicut isti gratis
et sponte mittunt Non quasi imperas
dico s. q. talia sed p. alioz sollicitudine
caia vestre caritatis ingeniu bonu co
probans i. ut p. istoz indigencia appro
bare possim bonu ingeniu caritatis
vestre vt si isti tanta miserunt q. sut
pauperes vos plura mittatis Caris
autem gracia dm m. ihu xpi quam
nobis contulit Oia bona que huano
generi data sut gracia dei est Qui
cu diues esset scdm diuitate possides
oia cu p. p. p. ter vos et om. credetes egeis
factus est et paup. m. tm vt no haberet qd
volpes habet vt illa mopia vos diu
tes essent i. in celo et factus est homo
vt vos faceret deos Iuxta qd p. p. p. s.
inista dicit Ego dixi dn estis Et con
siliu in hoc do. s. q. ut eius paup. tate
ymitem hoc em vobis vtile est s. q.
facere que dico qui no solu facere
sed et velle cepistis ab anno priore
sue ab ano p. terito Erant aliqui
apud illos qui voluntate quidem
habuerunt aliquid mittere fratribus
in iherusolimā sed inde nihil fece
rut Erant et alii qui aliqd inde
fecerunt sed n. affectu p. dixerunt
Quos om. modo hortatur dicens

Hoc vobis utile est facere que velle
cepistis et que ex parte fecistis. Illic
ergo et facto proficite i ope adimplete
Si enim voluntas prompta et parata
est ad dandum secundum id accepta est
quod habet scilicet et dat non secundum quod non
habet quia non valet illud dare quod
non habet licet velit hoc quidem
apud homines est. ceterum apud deum
ipsa voluntas bona remuneratur
Non enim scilicet ideo talia dicenda pre-
ceptio ut aliis sit remissio i habun-
dancia et refrigerium vobis autem
tribulatio. sed ex equalitate scilicet hoc
debet facere Verbi gratia qui habet
centum solidos quinquaginta secum
retineat et quinquaginta mittat hiis
qui sunt iherusalem vel ex equalitate
ut aliquid mittat illis et aliquid retine-
at ad suos suorumque usum Hilarem
scilicet benivolentiam docet que sic sua
temperet largitatem ut de illa et re-
fectio pauperum gaudeat et domesti-
ca sufficiencia non laborat. Notandum
ut hic distinctio sit ubi dicit sed ex
equalitate in presenti tempore i in hac
vita vestra habundancia illorum ino-
piam suppleat ut et illorum habunda-
cia que spiritalis est in ieiuniis et
oroibus inopia vite supplementum sit
i ut quod minus habetis in spiritali-
bus rebus in ipsis habeatis et quod
illi non habent in temporalibus rebus
vobis ministratis ut fiat equalitas
inter vos et illos dantes vos illis
quod non habent et ipsi vobis que
non habetis vos illis temporalia et
ipsi vobis eterna. Cui multum scilicet
collegit non habundabit. et qui mo-
dicum collegit non minorabitur hoc
secundum hanc dictum est de mana Na

cum precepisset dominus per singula capita
plenum gomorum colligi que est mensura
tres sextarios et commensurandum
collegerunt plus quidam minus. Sed cum
parassent sibi cibos in mortario cum
pistillo et ille qui plus collegerat
et qui minus unam mensuram proposita
reppererunt plenum sicut gomorum. Et prius
littere autem vult hoc ostendere quod si sunt
duo homines una domus et alter pauper
licet domus plura possideat et dispo-
buat pauperibus quam pauper non in-
superat illius elemosina pauperibus
largitate. Sed plerumque domum prius
pauperibus magis acceptum est deo quam
diuitibus magnam. quia pauper ex virtute
suo tribuit. domus ex hiis quibus super-
habundat. Et comprobavit dominus in
evangelio. qui videns multa mitti
in gazophylacium a diuitibus et duo
minuta a vidua quod est quadrans
i quarta parte denarii dixit. Vi-
dua hec plus omnibus illis misit quia
illi multa sibi obtinuerunt. illa vero
totum victum suum misit nichil sibi re-
tinens. Cor namque et non substantiam
pensat deus. nec perdit quantum in
eius munere sed ex quanto amore
preferatur. Quod exhortatione quidem
suscepit scilicet a me quam vobis ministra-
uit. Anysimus cum illo i cum Tito fratris
nostrum i lucam eius laus in evan-
gelio est pro omnibus ecclesiis. Lucus qui
et lucius tanto nomine hic intelligitur
qui iam evangelium scriptum habebat
mirifice quod legebatur pro omnibus ecclesiis
et insuper actus apostolorum pro quo laus
ab omnibus fidelibus laudem habebat.
Non solum autem laudatur pro omnibus
ecclesiis sed et ordinatus est comes
et socius nostre peregrinationis. Venitatem

et cauentes hoc ne quis nos vituperet
 et reprehendat in hac plenitudine
 scilicet doctrine et miraculorum que mi-
 nistratur a nobis vix ne quis possit
 dicere bene quidem predicat paulus
 barnabas thimotheus fornicorum
 et multa miracula per virtute dei
 perficit sed in hoc bene non agit quia
 non habet curam pauperum sanctorum qui
 sunt iherosolimis sicut alii apostoli habent
 et sicut illi preceptum est et barnabe
 ab apostolis quoniam ad gentes missi sunt **videm**
 idem apostolus alias dicit Constituerunt
 in gentes opera darentur predicandi
 tantum ut pauperum mentes essent
Prouidemus bonum non solum coram deo
 sed etiam coram omnibus hominibus apostoli paulus
 alique bona coram deo prouidebant
 quod in omnibus que agebant deo place-
 re quererent **Prouidebant** et coram corinthiis
 quod tales fratres ad eos dirigerent
 ad recipiendas donationes que
 mittende erant sanctis iherosolymis qui
 sua similiter pro christo reliquerant nec
 erant cupidi diuitiarum aut amatores
 terrenarum rerum ne forte occasione
 inuenirent corinthios dicentes **Non mul-**
ta misimus sed illi quos ad nos dixerat
furati sunt ea cum debuissent illa au-
gere **Aliter coram deo ut dirimus prou-**
idet bona qui deo placere desiderat
et coram hominibus qui sine querela in-
cedit ne sit inuisus iustus sed apud
homines in omni vita sua et conuersatione
irreprehensibilis habeatur **quoniam**
cum illis cum tyto vix et luca fratre
nostro scilicet apollo qui nobiscum iam
diu moratus est que probauimus
soliciti esse scilicet pro nobis postquam
a vobis recessit propter quorundam mala

conuersatione et duritia morum **Illic**
 autem multum sollicitiore scilicet probauimus
 illi esse pro vobis quod audiunt vos
 esse correctos et emendatos **Isto in**
 loco est distinguendum et postea ad alia
 transeundum **Confidentia** scilicet michi
 est multa **in vobis sicut pro tyto**
qui est socius meus in predicatione
et in vobis adiutor docendo sicut et
ego sicut frater meus apostoli scilicet adiutores
 nostri michi retulerunt correctionem vestram
 et conuersationem sanctam ac in illis
 et in tyto luca et apollo ostendite
 caritatem vestram in facie ecclesiarum
 in principia fidelium **Capitulum nonum**

Et habundantia et ex
 superfluo michi est scri-
 bere vobis **Quomodo**
achara et pars achare
 isti vix qui extra corinthum metro-
 polim ciuitate habitant **ut non**
dicamus vobis in hac substantia scilicet
carnali et teriali minus fecisse quam
omnibus perfecti estis bona voluntate
florentes **Necessarium ergo existima-**
ui vos rogare fratres tytum vix
luam et sylam et apollo ut preue-
niant scilicet vos ad vos **Sic scilicet date**
illam donationem quasi benedictionem
et benivolentiam ex caritate non quasi
auaritia et non auare sed sponte
date **Qui parce seminat parce**

metet. **Procrea aliqui pro dimittere pot-**
ut illud ut illud vgilu parce cybe-
rea metu. et dimitte michi aliqui
pro seruare ut illud ibi hinc amere
incipia quanta experientia sit
parcis apibus parce enim dicuntur
apes quasi conseruatrices eo quod seruat
sua mella **In hoc autem loco quod dicitur**
adubialit parce voluit significare

In festo sancti lauri
 iohannis milis

auarū hoīem cui extorquetur cū vio-
lencia ut aliqd largiatur Ergo qui
parce seminat parce et metet ⁊ qui
parū tribuit pauperi par accipiet
mercedis. sicut ad litterā Ille q̄ parū
seminat parū colligit et qui seminat
in benedictioibz ⁊ qui largitur elemo-
smā pauperi cū beniuolencia bona
q̄ tyralia distribuit ex sinceritate
mentis ut neqz laudem hūanā
exinde requirat neqz illū cui tribu-
it aliqd velit p̄ eū subditū sibi facē
De benedictioibz et metet. hoc est
de bona volūtate mentis accipiet
eterne beatitudis mercedē Ille in
benedicōe seminat qui bona volūtate
sub spe eterne remuneratōis hoc a-
git Unusquisqz prout destinauit
in corde suo nō ex tristitia neqz ex
necitate ⁊ quātū disposuit in aīo
suo dare deo et paupibz tantū tri-
buat qz meli⁹ est nō promittē corde
aut verbo q̄ promissū nō adimplere
Docet aut̄ ap̄lus leto aīo eandē
elemosmā vel votū p̄ficere qz ex
oībus hīs qui miserūt aliqd hūc
eligit deus cui retribuetur q̄ deuoto
corde hoc opatur Vnde p̄cipit nō
ex tristitia animi inquit hoc faciat
aliquis v̄m aut ex necitate coact⁹
aut iuitus et nō sp̄otaneo desiderio
Ex tristitia hoc implet aut ex neci-
tate qui nō sperat mercedē se reci-
pere sed p̄pter p̄ntem pudorem et
verecūdiam munit⁹ hoc agit ne aliis
id agentibz ip̄e auarus et turpis
videatur Ideoqz ex hoc nō fructur
mercede eterna Dicit autē beatus
augustin⁹ qz si panē dederis tristis
et panē et meritū perdis qz in p̄nti
amittis qd̄ tribuis et in futuro merce-

dem nō habebis **L**eto vero aīo emo-
elemosmā erogat pauperi qui cetero
est de remuneratōe eternoꝝ p̄mōꝝ
quā dabit ei dñs apud quē thesau-
risat hilaritatem em̄ datorem diligit
deus hylaris debet esse qui dñs
feneratur et ille placet deo qui id
qd̄ tribuit postmodū nō dolet q̄si
amissū sed quasi de duplicato gra-
det Potens est deus oēm grā
habūdare in vobis facere in oībz
semp oēm sufficienciā et habuit
danciā habentes habūdetis in
oī opere bono Nolite inquit diffi-
dere neqz desperare de remunera-
tione si elemosmā hylari aīo ex-
penditis. qz potens est deus oēm
grā habūdare facere in vobis
s̄z ut in p̄nti habūdetis fide spe
et caritate sc̄ia dīna oīqz s̄ba
tyrali et in sup̄ in futuro eternā
felicitatē tribuere hoc em̄ car
habūdare in oī ope bono si sibi
retinent qd̄ suffiat ad suā suozqz
explenda necitatē et cetera in
vsus sc̄ōꝝ vel pauperū sicut
scriptū est vbi hoc scriptū est in
psalmo cmo xi. de quolibet iusto
elemosnis dedito et curā pauper
agente dispersit dedit paupibz
iusticia eius manet in sc̄m seculi
Iusticia hīc appellat ⁊ largitatē
substācie tyralis vel mercedē ei⁹
substācie distribute Que largitas
bene iusticia appellatur qz iustū
est sicut terra oībus hoībz cōter
tribuitur a deo. ita etiā que in
terra nascitur dei dono cōter disse-
sentur et cōter vtantur Et hoc
est iusticia vt qz illud deus gratis
dat tribuat ex eo homo cui deest

Notandum quod dicitur de viro sancto
 quod dispersit et diuisit substantiam a deo
 sibi datam et dedit pauperibus qui
 non haberent quod ei redderent in presenti
 et non diuitibus huius seculi a quibus
 speraret eadem aliquam aut plura
 recipere Et quod versus est precepto
 domini dicentis Facite vobis amicos
 pauperes de mamona iniquitatis
 Idcirco iusticia eius et merces lar-
 gitatis eius et retributio ipsius
 iusticie manet in eternum quod ibi po-
 suit diuitias suas et ibi thesauri-
 sauit **ubi** ubi fures non effodiunt
 nec furantur Qui autem administrat
semen seminandi et panem ad man-
ducandum prestabit et multiplicabit
semen vram et augetur mer-
menta uel augmenta frugum
iusticie vestre hoc dupliciter in-
 telligi potest iuxta litteram et iuxta
 spiritualem intelligentiam **Dipotens**
 deus qui administrat homini semen
 ad seminandum si elemosine fuerit
 dedito ipse prestabit ei panem
 ad manducandum ex semine et mul-
 tiplicabit semina eius in terra
 ut qui seminat quatuor modios reci-
 piat quinquaginta. qui decem colli-
 gat centum Et multiplicabit aug-
 menta frugum **in** iusticie vre et
 substantie vestre que bene iusticia
 appellatur Aliter deus qui admin-
 istrat homini semen ad seminandum
 et substantiam temporalem unde elemosina
 possit erogare ipse utique prestabit
 ei in futuro panem ad manducandum
 eternam scilicet sacietatem que erit visio
 presentissimi vultus omnipotentis dei
 De quo panem dominus in euangelio di-
 cit **Beatus** qui manducat panem

in regno dei Et psalmista de eadem
 sacietate Satiabor inquit dum man-
 festabitur gloria tua Et non solum
 ibi prestabit eternam sacietatem sed
 hic multiplicabit substantiam eius sicut
 supra diximus ut habeat unde va-
 leat elemosinam largiore impendere
 pro qua augetur illi augmentum
 et mercedem et retributionem iusticie
 eius Ergo quod omnia bona que habemus
 dei sunt et semina et nascentia et dei
 nutu crescunt pullulant et multi-
 plicantur ad usum hominum et ipse pre-
 cipit de his cocitare eis qui indigent
 Debemus dare ista temporalia ut mere-
 amur accipere eterna sicut plurimum
 sanctorum dei fecerunt Inter quos parte
 beate remuneratoris beatissimi
 martiris christi laurencii obtinet qui
 verus dispensator temporalium diuitiarum
 existens meruit possidere celestes
 eternas atque immarcescibiles coro-
 nas Ut in omnibus locupletati et diui-
tes facti habundetis In omnem simpli-
citatem que **Depatur deo gratias**
actione pro nobis scilicet qui eius predi-
 catores sumus Et intentione et simplici-
 tate debet homo elemosinam impen-
 dere ut non querat illum sibi subiectum
 facere cui tribuit neque ab hominibus
 laudem querere Glorificatis deum in
obediencia confessionis vestre **Obe-**
diencia confessione prestat homini
 quod impletur quod licet homo taceat
 cui imperatur in hoc quod obedit opus
 eius ostendit et confitetur illum valde
 esse obediens Verbi gratia **Pap-**
tus alicui ire cantatum in antone
 licet ipse nichil responderit ei et cu-
 ierit cantatum illa cantilena prohibet
 ei testimonium et obediencie et confitetur

ōnis in

VI

.sermo

tuus

III

malos

q. B.

1

Portare
suo seu
Porta
sa quom
nem me
Profec
rit hec
Ported
solutio

eū valde esse obediēte **I**n euā
gelio quoq; xpi glorificate deū qz
hoc euāgelium precipit Facite vobis
amicos de mōnna inquitans et in
simplicitate cordis vestri s; glorifi
cate deū De qua simplicitate paulo
supra dixim; Et in ipōū obsecra
tione pro vobis quibus elemosina
prestiteritis glorificate deū qz illi
obsecrabit et laudabit deū pro
vobis **Capitulum decimū**

Redgo autē s; ut cor
rumpatis vob ne p̄sens
audeam s; vob redar
guere p̄ eam cōfiden
ciam et auctoritatē qua existimor
audere in quosdā s; qui peccave
rūt qui arbitrātur nos tamq; scdm
carnem ambulans et tamq; carna
liter vivans et carnalia precepta
dem; In carne em ambulantes et
in corpore vita ducentes nō scdm
carnē militans et nō carnaliter
vivans sed spūaliter Spūaliter
em vivit et militat qui facit
qd̄ placet deo Carnaliter autem
vivit et scdm carnē militat qui
desideriis carnis obtemperat Nam
arma milicie nostre quib; mili
tans circa philosophos et circa de
mones non sūt carnalia sicut est
lorica galea mucro hasta clipeus
et cetera talia sed potentia dei Quidā
codices habēt potentia dei quidā
potentiā deo qd̄ utriq; accipi p̄
hoc modo Arma m̄a nō sūt carna
lia velut est gladius vel ut singu
larit̄ dicim; nō est gladius noster
carnalis sed potentia dei ipsa est
gladius m̄. qz p̄ virtutem et po
tentiā illis superans demones et

Inter arma m̄a
nō sūt carnalia et infirma et cor
ruptibilia atq; flexibilia sed po
tentia deo sūt arma m̄a et possi
bilia et fortia sūt ad pugnandū
p̄ deū Arma ergo ap̄tor quibus
militabant aduersus philosophos
verbū p̄dicatois erat de quo alibi
dicitur Et gladiū spūs qd̄ est
verbū dei virtus quoq; miracu
lorū gladius erat illoz Circa de
mones vero oratione ieiuniis
et vigiliis pugnabant Ad
destructionem munitiorū s; de
demonū et philosophoz et su
us nos parati destruentes con
silia philosophoz et consilia de
monū quibus inspirabant in
cordib; p̄secutoz p̄secutionem
cōtra nos excitari Et destruetes
oem altitudinē et oem sup̄biam
extollentē se aduers; scientiam
dei et sum; nos redigentes in
captiuitatē oem intellectū hoim
In obsequiū xpi et in culturā et
religionē eius Ista captiuitas in
bonā partē accipienda est Dya
bolus ergo p̄suasione captiuauit
p̄mū hoim qm̄ illū sibi subdidit
et postea in om̄e gen; eius in
tantū ut ydola ei p̄suaderet
adorare pro deo vero Sed ipsa
captiuitatē hūam generis qua
dyabolus captiuauerat ad mortē
apostoli p̄ arma p̄dicatois et
virtutē miraculoz captiuabat
ad xpm̄ et ad vitā eternam
Nā sicut quilibet terren; p̄pator
armat milites suos et p̄ illos sub
ingit sibi regna et nationes et
puincias Ita xps armant suos

milites aplos spualibus armis et
 p illos subdidit sibi pene omnes gentes
Et sumus nos habentes in promptu
 r in manifesta voluntate vlcisat
oem inobediencia cu impleta
fuerit via obediencia hoc ita est
 intelligendu et postea qd sequitur
 inferendu et potest duplicat intelli
 gi r hanc voluntate habemus ut vl
 ciscatur via inobediencia qua hac
 tenus habuistis p bona obediencia
 Tunc em vindicatur et vlciscatur
 inobediencia qm ei supponitur obe
 diencia Aliter hanc inquit volu
 tatem habemus ut cu vos impleue
 ritis vram obediencia qui pfectiois
 et bone voluntatis estis nobis quaq
 in oibus obediencia tunc vlciscat
 illos inobediencia p nos qui dedigna
 ti sunt vobiscu aliqd mittere scis
 qui sunt iherusolis ut essent par
 ticipes vrorum munere Et sic scdm
faciem sut videte r que in pntia
 dicuntur a nobis in superioribus et
 inferioribus nos intelligite et pcedite
Ut autem no existimetis scz a nobis
tamqz terere vos volens p eplab
istas quomā quide iniquat eple
sut graues in correptione et fortes
 in obseruatione pntia autem r
 forma illius in pntia posita
 infirma siue despecta est et sermo
 illius contempnibilis siue despicabi
 lis Ex psona quorūda loquitur
 qui talia dicebant de illo et ideo
 dicit quo quide illi dicunt no em
quasi no habentes potestate pnti
gendi ad vos in pdicatione super
tendimus nos pdicando usqz ad vos
Usqz ad vos em puenimus pdicando

euangeliū xpi ab iherusale ha
 bemus etiā spem in habūdancia fi
 dei vre etiā in illa scz loca euang
 gelizare que ultra uos sut Non
 in habemus spem neqz gl voluntate
 gloriari in aliena regula r in hinc
 qui p alterius pdicatione credi
 derūt et regula siue rectitudinē
 preperūt fidei neqz in hinc locis
 que parata sut ab aliis volumus
 gloriari ne sup alienū fundamētū
 edificare videamur Ista sūa licet
 tota sit in latino sermone cōfusa
 et concathenata ac multa desint
 in subauditiōibus tū apud grecos
 plenior et manifestior habetur
 in sensu Verū quoqz est qd ipse
 dixit si imperatib su sermone sed
 no faceret Cui gloriatur in dno
gloriatur beatus aplos sciens oia
 bona nos a deo habē quecūqz habē
 possimus siue in natura qua ab
 illa facti sumus siue in iustitia siue
 in oī cōuersatione facta in fide in
 spe in caritate in bonis moribus
 in bonis opibus in iusticia in timo
 re dei totūqz esse ex illius domo siue
 aliquo merito abstulit huānam
 gloriā et supbia qua se dicūt ase
 suisqz meritis habere qd habent
 et dicit Cui gloriatur in dno fide
 et in pdicatione in virtute mira
 culoz aut in aliquo bono qd habet
 no in se gloriatur sed in dno r ad
 gloriā dei totū referat et illius
 gratie reputet a quo accepit
 illud vt ergo essemus dei imā est
 Ergo si omo nichil eramus anteqz
 essemus nichil pmeruimus apud
 deū vt essemus Fecit nos ut essemus
 et no fecit nos ipse vt boni essemus

De vigibus

Dedit nobis ut essemus et potuit
alius dare ut boni sumus Si ipse
dedit ut sumus et alius dedit ut bo-
ni sumus melior est ille qui michi
dedit ut boni sumus quam ille qui dedit
michi ut sumus Porro quod nemo in-
misericordia largior a quo accipi-
mus ut essemus ab illo accepimus ut
boni essemus Quapropter omnibus debemus
cum psalmista dicere Deus meus misericordia mea
Non enim ille qui seipsum commendat
ille probatus est sed quem deus comen-
dat. Commendatio plerumque pro laude
ponitur sicut in isto loco Et alibi ubi
dicit idem apostolus Ego debui a vobis
commendari et laudari et non comen-
davi nos vobis et non laudavi
nos apud vos Probatus autem idem
est et probus et laudabilis siue
laude dignus Non inquit apostolus qui
seipsum commendat et laudat apud
homines ille probatus laude sua et
dignus est quod vanam gloriam patitur
sed quem deus commendat et laudabi-
lem reddit ille laude dignus est
Vanam sustineretis modicam quod
insipientie mee. Venientibus pseudo-
apostolis ad corinthios post discessum
apostoli et dicentibus apostolum a deo non
esse missum quod non fuerat a christo vocatus
ante eius ascensionem neque ab illo
edoctus Insuper et contraria predicaret et
predicationem aliorum apostolorum quos magnos
apostolos predicabant auerterunt plurimos
ab amore apostoli quos ad amorem suum
traxerunt dicentes se esse missos a mag-
nis apostolis a petro andrea iacobo
iohane ceterisque apostolis aliis Ergo
volens eos iterum ab amore corin-
thianorum sepe trahere et ad suum amorem reuocare

qui fidem christi primum in illorum cordibus
infixerat laudabat se coartatis verbis
sed non corde neque sensu quod sciebat
se nichil proficere propter laudem humanam
nisi tamen ut illi ab eius predicatione
non recederent Et quod apud homines
stultum et insipientia est ut aliquis
se laudet Maxime cum salomon
dicat laudet te alienus et non os tuum
extraneus et non labia tua Volens
ipse laudare se ob causa suspensa
ne daret aliis occasionem laudandi
dicit Capitulum vi.

Uanam sustineretis
o corinthii modicam
quod insipientie mee
et modicam insipientiam
meam quod me laudo Sed et super-
tate me et sustinete insipientiam meam
in hac parte laudis ac si dicit.
si vultis patienter sustinere verba
mea dicam et si non vultis vti-
non ideo dicere obmittit quod in animo
deliberatum habeo Et hoc quare
Emulor enim vos dei et emulatione
Emulari est invidere imitari a-
mare et studium habere sed in hoc
loco pro amore ponitur Emulor
enim vos dei emulatione et amore vos
dei amore Respondi vos unum virum
virginem castam exhibere christo Pau-
lus apostolus desponsavit apostolice corin-
thios non sibi sed christo per predicationem
sua et fidem sicut moyses despon-
savit in egypto plebem israeliticam
Vnde preceptum est ei ut tolleret cal-
ciamenta de pedibus suis Signum
ergo desponsionis et annulus quo
quo despondit siue desponsavit apostoli
corinthios christo fides fuit dominum salua-
tionis quam ministrabat eis Vnde dicit

Respondi enim vobis vni viro christo ex
 libere vobis volens virginem castam
 ut et ut appareat vobis illi et integritate
 tatem fidei et animi seruantes Vir-
 ginitas enim ista potius mentis est
 integritas quam corporis Si ergo
 intendimus virginem corporis
 multo plures sunt in caelis vir-
 gines mente quam corpore et multe
 sunt ex his integritate corporis
 adhuc habent que mente et desi-
 derio iam nupsierunt Quapropter
 melius est vniuersalem ecclesiam que
 constat ex utroque sexu ordine vir-
 ginem castam esse appellatam que
 et sponsa christi est De qua iohannes
 ait Cui habet sponsam sponsus est
 Quicunque ergo in ecclesia integritate
 fidei habet quam homo operibus ex-
 ornat virgo casta est et si non
 corpore in mente Ideoque sponsa
 est christi Cui vero virginem
 utraque deo propiciante caste imolat
 et seruauerit sicut pluuium seorsum
 fecerunt ex utroque sexu illi utique
 palmam obtinebunt quam nemo co-
 iugatorum possedit Et si sexus
 femineus qui tantum est fragilis
 et periculis horum obseruat quanto
 magis illi qui a virtute vni
 vocantur Timeo autem ne sicut
serpens euam seduxit astutia sua
et ne sicut dyabolus induit ser-
pente seduxit mulierem sua calli-
ditate et per mulierem decepit vni-
uersam mundum corrumpantur sensu vni-
uersi pseudo apostolos qui sunt ministri
dyaboli et exadant Omnia in lex
Libenter sufferitis insipientes
 cum sitis ipsi sapientes apolo

transeunte a corinthiis ad alias natio-
 nes corrumperunt eos pseudo apostoli a
 iudeis venientes qui et in hoc appel-
 lantur insipientes quia et circumcisione
 voluerunt seruare et sabbati octa
 que precepta carnalia legis et euangelii
 gratiam tenere In hoc quoque insipientes
 vocabantur quia non pro mercede eterna
 neque pro salute auditorum predicationem
 insistebat sed pro lucris temporalibus ut
 illos expoliare possent et pro laude
 humana dicerent apostolum non esse verum
 predicatorum eo quod a domino per gratiam
 carnis non fuerat vocatus et talia di-
 cobant volentes eos ab amore apostoli
 ad suum amorem retrahere quod et fecerunt
 plurimos simplicium decipientes
 quos apostolus promiscue alloquitur dicens
 Libenter sufferitis insipientes cum sitis
 ipsi sapientes Quicunque etenim quidam hunc
 versiculum ita exponunt ut sit sensus
 quasi eos veraciter appellat sapientes
 quia cum sitis sapientes que sustineatis
 insipientes libenter hunc Augustinus
 aliter exponit destruens hunc sensum
 et promiscue intelligens eos appellatos
 esse sapientes Cum sitis inquit o corin-
 thii insipientes putatis vos sapien-
 tes esse non est mirum si patienter sus-
 netis insipientes pseudo apostolos Susti-
netis enim et patienter sufferitis si quis
vobis in seruitute legis vult redigere Si
quis deuorat sibi substantiam vestram patienter
sustinetis pseudo apostoli suis adulationi-
bus et laudibus expoliabant illos quos
decepebant et in conuiciis plurimis
diripiabant eorum bona erantque illi
contenti deuorari res suas a suis
deceptoribus Si quis accipit et si quis
dicit si quis rapit bona vestra a vobis
et accipit sibi unde et auer rapacissime

que in latino vocabulo accipitres
vocantur grece arpie r raptores
appellatur eo q sibi accipiat et
aliis rapiant atq hoc mo accipe
est aliquid dolo capere Si quis ex
tollitur in supbia Extolencia est
supbia Es inquit aplius patienter
sustinetis qui se extollit p de scia
legis et in supbia eriguntur de nobi
litate generis Id autem sequitur
Si quis in faciem vos cedit Hic
est distinguendum et postea submife
rendum sedm ignobilitate dico et ibi
siliter distinguendum Nam licet p se
singule sentencie sub distinctioe pfe
rantur Tamen cu dixit Si quis in
facie vos cedit exponit qd esset in
faciem cedere cu subiungit Sedm
ignobilitate dico In faciem etem
cedere est impropere alicui igno
bilitate generis sicut iudei ipeera
bant corinthiis ignobiles esse genere
quoz patres semp ydolatre fuerut
demonet et lapides pro deo venera
tes Se autem pferbant iactantes se
q de genere p̄iarcharu et pphetaz
origine duceret de quoz stirpe xps
sedm carne natus est magna quide
multicia est et ignobilitas aliquē
p regeneratione aque et sp̄s sc̄i
filii dei effectū iactare aliqd de
nobilitate generis maxime cu dñs
dicat Om̄s vos fr̄es estis Am̄us
aliqui hunc versiculū ita exponat
quasi ad aplm ptineat vt sit sensu
ignobilem rem ago q aliquid de
nobilitate generis me extollo. nō
quit iste sensus q nondū puenit
ad illū locū vbi dicitur est se de
genere p̄iarcharu esse sed eo mo
intelligendus est ut diximus sic forte

aliquis putaret q pugnis aut ali
quo mo in faciem corporis dicit
eos cedi ideo taliter locutus est Si
quis inueniens in faciem i in pre
sencia vos cedit ipeerado aliquid
de ignobilitate generis patienter
sustinetis et preferitis illos nobis
Sedm autē ignobilitate generis
dico vos in faciem siue in p̄nciam
cedi nō pugnis Quasi vos ifirmi
fuerim in hac parte sc̄i generis
sicut preferit se nobis illi. et sic
pro nichilo ducimur a vobis De
se loquēs aplus et sui causa subm
troduxit psonā barnabe socii sui
qui ex eodem genere iudaico erat
Ita ergo pferbant se falsi apli
ex iudeis aplo paulo et barnabe
quasi nobiliori origine orti essent
q̄ illi et quasi de dispari genere
nati essent illi duo Ita despiciēbāt
eos Inde dicit aplus Quasi nob
infirmi fuerim et ignobiles igno
bilitate generis sic se pferūt nobis
et ita etiā a vobis pferuntur no
bis Sed reuera illi potius sunt
infirmi in hac parte generis qua
se gloriatur q̄ dicentes se esse
filios abrahe sedm carne nō sūt
veraciter filii abrahe p fidem et
operatione quomā nō sūt ymita
tores eius Nos autē sumus firmi
et nobiles q̄ existentes filii abrahe
sedm carne sumus et p ymitatione
fidei et opationis Est iste vsiculus
p se pferendus in et distinguendus
in quo sc̄i negotio quis audet sc̄i
glorari In insipientia dico audeo
et ego glorari Atsi dicit aliis
verbis Audent illi glorari in
nobilitate generis. licet insipient

dicam audeo et ego gloriari de nobilitate generis. Ideo autem ait in insipientia dico quod stultum videtur quantum ad homines prudentes pertinet et insipientia ut aliquis sibi met ipsi testimonium laudis ex aliquo prohibeat. Applus tamen non erat insipiens quod non sponte hoc agebat sed coactus neque pro laude humana sed ut corinthios laude sua ad amorem suum retraheret ab amore pseudoprophetarum ut in insipientia dicit se audeo gloriari de nobilitate generis ut illorum gloriam euacuet qui se iactabant quod filii essent abhe et insipienter agebant. Imprudenter etiam se pronunciat et insipienter agere in hoc quod se laudat ne illi prudentes viderentur in hac parte aut nobiles qui se extollebant de nobilitate generis. Hebrei sunt scilicet illi et ego hebreus. Hebrei dicuntur ab heber patriarcha suo. Inde dicit applus gloriatur illi de nobilitate carnis quod sunt hebrei et ego similiter hebreus sum. Israélite fuit illi de genere iacob patriarcha qui et israel appellatus est. et ego vere israelita sum qui deum mente contemtor. Semen abrahæ sunt amici dei. et ego similiter ministeri christi sunt illi et ego similiter minister christi dicitur quisque qui evangelium predicat. Et minus sapiens dico plus ego scilicet christi minister sum quam illi quod ego plus omnibus laboro et quod ego predico operibus exorno. Illi vero licet in quibusdam rebus bene videantur predicare tamen non sunt veri ministri christi quod quod predicant ore destrunt operibus. In hoc autem

appellat se minus sapientem esse quam debebat quod se laudabat dicens se plus esse ministrum christi quam illos. Et eo modo quo se dixit super se in insipientia agere eo minus nunc sapere. In laboribus plurimis scilicet deserui christo. Et est sensus. In hoc appareret me plus esse ministrum christi quam illos quod licet illi qui michi se preferunt in aliquo laborauerunt tamen ego plus laboravi quod plurimis laboribus die nocturnaque deserui. Tradunt sancti doctores quod applus a mane vel a pullorum tantum usque ad quintam horam labori manuum insisteret unde victum acciperet et exinde usque ad decimam horam publice predicabat plerumque tamen et in noctem pertraheret sermonem sicut tunc fecit quando entius sompno gravatus cecidit per fenestram de splanio. In carceribus habundantius scilicet fui inclusus quam illi. Et est sensus. Et si illi in carcere fuerunt quos vos extollitis o corinthii ego plus quam illi. In plagis supra modum scilicet afflictus sum. Sepe applus plagatus fuit a iudeis et gentibus et virgis cesus ut si illi inquit plagati sunt et ego amplius. Questio est in hoc loco cum applus alibi dicat. Fidelis deus qui non patietur vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. quare nunc dicat supra modum humanam et supra virtutem humanam sed non supra virtutem divinam. Ideoque potuit ea sustinere et superare quod virtus omnipotentis dei administrabat ei fortitudinem sufferendi. In mortibus frequenter fui positus. Et si sepe in mortibus fuit quomodo vivebat.

In mortibus dixit pro eo qd in
 pualis mortis et in desperatione
 vite A iudeis quinquies caudat
genas sz plagas vita minaretur
 Preceptu erat in deuteronomio ut
 que delinquentem iudices verbera-
 bant ita modu vindicte sepe ratet
 ut plagaru numerus quadragenariu
 numeru transcederet ne ne **Fede**
 coru eis frater eoz laceratq iacet.
 Et ergo p quinq vices factu est h
 sumatim tangit aplus Na quide
flagellatus a iudeis accepit pla
gas xxxviii. scdm lege moysi
quasi transgressor legis eiusdem
 Refert aute Stus beda libru
 delatu esse a roma p hndomiu
 orientalia angloz antistite in
 quo erat omis labores passionis
 et pene apli depicte p loca oport
 una Inter que oia erat depicte
 aplus quasi denudatq iaceret
 in terra et sup astabat ei tortor
 quadrifidu tenens flagellu in
 manu sed vna e fidibz in manu
 sua retenta tres reliquas habe-
 bat ad feriendu extensas Si em
 quatermis fidibz percuteret decies
 quadraginta plagas faceret Si
 vero termis trededecies feriret
 xxxviii ictus impleret Et si
 novies feriret quatermis fidibz
 et decima vite termis vna unig
 quadraginta plagas daret Ter
virgib castus su Hor agentibus
 passus est hec aute in actibus
 aploz sia no inveniuntur qz nec
 in euis aplis oia continetur que
 in eade hystoria habentur Inveni-
 mus th ibi qz cu venisset in partem
 macedonie et esset in ciuitate

potima iussit est virgib casti et alia
 vice eu tribuud gentiliu inuodur
 in castro et flagellari ac corpu
 flagris semel lapidatus su Lapi
datus erat in hntate ciuitate mace-
donie pro puella de qua eicent
 spm diuinitatis que magnu quatu
 prestabat dno suis Et naufragi
qui feci Naufragiu dicitur nauis
facta Et qd dicitur ter naufragiu sci
se videtur verba sonare quasi qe
scisset hoc naufragiu. sed est pntu
ter naufragiu feci 1 ter naufragiu
ptu dicitur ergo sepiissime nauis
p mare vehebatur no est miru si
torrens naufragiu passus est Mor
te et die in pfundo maris hu licet
 quida dicat beatu aplm no esse
 in mari dmersu ibiqz in pfundo
 aquaru negent nocte et die man-
 sisse tenenda est certa scoz patru
 traditio qz in veritate casu p lapsu
 est in profudu maris vbi circa
 septus fluctibus die simul ac nocte
 post dno gubernate liber ad terra
 redit Aliquid ergo ipe qui in exiliu
filioz israel de egypto mare dmi
fit in diuisiones et postea iordane
et torrente arnon qui ead seruauit
ionam in ventu reti. et petro mare
caltabus pcebit. no potuit etiam
militem suu regnu qz pducere
paulu in pfudo maris seruare ut
neqz a inuicis pfectis quib
neqz a beluis marinis deuorari po-
tuerit. potens vnaq potuit ideoq
fecit. Demq no est amplius miradu
petru sup vndas maris no in susse
vesugis ambulasse qz paulu nocte
ac die in pfudo maris illesu fuisse
custoditu Et iustice vero p paulu

110

sumibz

qui nocte ac die in profundo maris
fuit et dño se protegente ad terras
liber puenit intelliguntur isti iusti
qui de profunditate periculor et perur-
bationū seculi a dño educantur co-
tidie sed plerumq in die iudicii libe-
rabuntur atq ad lictus eterne solidi-
tatis pducentur qz positi in fluctu
huius seculi nō dubitauerūt in fide
de dei misericordia Petrus uero qui
inmū nō infusus uespignis incessit
sed postea dubitans cecidit inter
fluctus sicqz a dño eleuatus et ad
terram pductus est. significat semet-
ipsū qui dubitauit qñ negauit
sed a dño releuatus est ad fidem
et significat om̄s martires om̄sqz
iustos qui in p̄mordio fidei fortiter
pcedūt pro nichilo ducetes p̄fidia
p̄secutorū sed postea ingrudente tem-
pestate grauissima p̄secutoris dubi-
tant in aliquo sed dñi gratia pro-
tecti subleuantur ne penitus cadant
in desperationē et uincantur a p̄ pro-
cellis atqz ad terrā electorū pducantur
In itineribus sepe. Periculis fluminū
se intersū iterū cōuertit se ad alia
pericula memoranda uolens ostēde
se ueritatē scdm carnē pro xp̄o in
terra et in mari et multa plura se
sustinuisse q̄ pseudo ap̄los Solent
enī in t̄p̄e hyemis et pluuiazū
trāsgredi flūia alucos suos et in-
mū intollerabile prebere iter-
uantibus Quia ergo ap̄lus hyemali
t̄p̄e solitus erat transire de loco ad
locū p̄ pedes sepe incurrit per-
icula fluminū Periculis latronū
sepe intersū pseudo ap̄li et iudei
mereduli imittebant ei latrones
ut qz ipsi neqz poterant neqz aude-

bant eū publice interficere ab illoz
m̄stris interficeretur Periculis ex
genere Sepe sustinuit ip̄e a iudeis
fratribz suis carnē qui dolebāt qz scdm
derelicta lege ad euāgelium se con-
uertēt Vnde legitur qz quadam
uice Ananias princeps sacerdotū
precepit astantibz sibi perire os
eius eius et longū est enarrare
quociens hoc factū est Periculis
ex gentibz A philozophis gentiū
et principibz multa mōmoda
passus est p̄pter misterium incarna-
tionis filii dei passionis resurrectionis
ascensionisqz ad celū et propt̄ uisū
dei culturam quā pdicabat Peri-
culis in ciuitate sepe intersū qd
longū est enarrare Periculis in
solitudine Periculū in solitudine
sustinuit a iudeis qñ factis insidiis
uoluerūt eū occidere in uia uel etiā
periculis in solitudine intersū quia
dyabolo inuidens ei nō solū p̄ hoīes
m̄stros suos eū p̄sequēbatur sed
etiā bestias ferocissimas cōtra eū
excitabat ne auderet de loco ad locū
transire Periculis in mari non
solū qñ ter naufragiū p̄tulit et
qñ lapsus est in mari ubi fuit
inter medios fluctus die ac nocte
et illesus p̄mansit Verū etiā in
sua sepiissime in mari pericula
sustinuit Vnde ^{quidam} uice inpegerunt
nauiū ad littus que proa fixa
manebat inuolūis pupis uero sol-
uebatur a vi maris et qñ milites
uolebant om̄s custodes occidere ne
quis posset natatu puenire ad
littus Sed centurio hoc prohibuit
p̄pter ap̄lin paulū uolens eū seruare
Periculis in falsis fr̄ibz sepe intersū

custodias
captiuos

Falsi fratres sūt hī de quibz dicit
in eplā ad galathas qz subintrociūt
falsi fr̄es explorare libertatē nostrā
hī em̄ partim xp̄iam etiā partim
iudei et in neutro tm̄ p̄fecti qui zelo
legis et circūcisōis ap̄lo iudicētes
insidiab̄ et p̄tendebāt In labore
et cūpna Cūpna est miseria et
molestia potest esse labor sine
cūpna et sine molestia et miseria
atqz sine aliquo tedio et ideo addi
dit et cūpna ut laborē apli osten
deret nō esse sine molestia et afflic
tione Solent nāqz hoīes laborare
in ortis in vīdaris in delectatiōe
causa exercēdis sicut legimus de pro
thopasto qz posuit eū deus in para
diso ut oparetur et custodiret illū
ille em̄ labor sine aliqua molestia
erat In vigilis multis aliqñ sp̄te
et volūtariē vigilabat Aliqñ nō
sponte sed ex nēcessitate qz positus
in pressuris et angustiis necesse
erat vt vigilaret dei implorās auri
liū sicut qñ positus erat in carcere
cū sola p̄nos deo cantabat. quādo
custos carceris videns splendorem
in carē et ostiū apertū volebat se
interficē putans oīs vinctos fugisse
Sed aplus hoc p̄hibuit In fame et
sit̄ p̄scabatur a iudeis de loco ad
locū Ideo famem sepiissime patiebat.
p̄ inopiā et sitim In ieiuniis multis
multa fuerūt eius ieiunia q̄ susti
nuit aliqñ volens aliqñ nolens
In frigore et nuditate Maxima
frigus et maxima penuria p̄ter
nuditatē tūc sustinuit dū ducetur
naugio romam eo qz appellasset
cesarem qñ excentes a mari
uenerūt in insulā militenā ubi

cū congregasset multitudinē sar
mentorū vt se calefaceret vīpa calore
ignis p̄cedens inuasit manū eius
Preter illa que extrinsecus sūt
et p̄ter illa p̄icula que in corpore
sustineo Instantia mea et p̄seue
rancia mea est sollicitudo coti
diana oīm ecclesiarū Quia longa
erat enarrare oīa oīa p̄icula et
oīs angustias et tribulationes
quas passus fuerat cōclu sit dicit
p̄ter illa que extrinsecus susti
neo in corpore P̄seuerancia mea
est semp sollicitudinē habē de oīs
sūt ecclesie quibz p̄dicau Time
bat em̄ ne forte quibz p̄dicauerat
a falsis aplis deciperentur. Del
eciam p̄ter nimias tribulatiōes
quas videbant et audiebāt aplim
pati deficerent a fide Cūqz infir
matur et ego nō infirmor p̄ter
mutuā dilectionē in tm̄ cōpariebat
infirmis vt etiā ip̄e videtur infir
mari Illoz infirmitatē suā reputat
more medici et panatoris isem
cūā agentis qui videns egrum
tristari et dolere particeps est egr
doloris et meroris Cūqz scandalizat
et ego non vroz Quanti ad istud
locū scandalizari est carnis pati
desideriū et cōtristari atqz affligi
calore corporis et ardore victoriū
attendi Vri silitur est calore libidī
tonusqz corporis calore vel ardore
estuari Scandalizatur ergo alius
qñ non sponte illectus pulchritu
dine mulieris aut p̄prie carnis
calore puocatur ad libidinē p̄e
trandā Sed dū inuitus et ip̄e
ditatus hoc agit scandalizatur sibi
et nascitur atqz cōtristatur hanc

necessitate humane nature considerans
 ap[osto]lus que nimie fragilitatis est
 dicit se v[er]i ut consulat talibus
 cōpaciens infirmitati eor[um] nec
 contēp[er]it hūmōtalia sustinētes
 sed cōmonet in hūmilitate sermōis dicens
 se filia pati vt si ille qui tantam
 graciā cōsecutus erat adhuc desi-
 deria carnis patiebatur et ma-
 gister gentiū erat nō desperaret
 illi qui infirmioris gracie adhuc
 erant si talia patierentur sed spe
 p[ro]missi p[er]m[an]ere repugnaret firmu-
 lis carnis sicut ille repugnabat
 ne quis eor[um] qui hec ab illo audie-
 bāt desideris carnis victus in
 desperationē laboretur. Plus est em-
 va q[uam] scandalizari. Ac si dicit patit[ur]
 aliquis atq[ue] affligitur a desiderio et
 nimio ardore concupiscentie et ego
 nō solū affligor sed etiā q[uod] manus
 est v[er]o et q[uod] amodo incendio. Ni-
 miā em concupiscentiam carnis patiebat[ur].
 q[ui] dicebat Infelix ego homo q[uod] me
 liberabit de corpore mortis huius.
 Et illud Video aliā legē in mem-
 bris meis repugnātem legi men-
 tis mee et captiuū me ducentem
 et captiuare volentē in lege p[er]ti q[ui]
 est in membris meis. Nos igitur
 si volum[us] coronari cū paulo ap[osto]lo
 vitem[us] hūmilit[er] sicut et ip[s]e tet-
 tauerat quatin[us] o[mn]ia oblectamēta
 vnicuiq[ue] q[uod] nō p[otes]t coronari nisi
 qui legitime certauerit. Si glori-
ari oportet que infirmitatis mee
sūt s[ed] in h[uius]modi gloriabor. Oportet
 v[er]o illū gloriari et enumerare
 passiones suas nō pro se ut ille
 aliquid exinde crescat apud deū
 sed pro illo[rum] salute quos volebat

ab amore falso[rum] ap[osto]lorū ad suū reuo-
 care. Et ut se etiā alius in exemplū
 prebet et imitabile. Infirmitatis
 autē no[m]i[n]e cōprehendūt[ur] o[mn]ia meo
 modo et p[er]secutiones atq[ue] passiones
 quas pro xp[isto] libenti mō p[er]tulit.
 Et est sensus. Si gloriari volūt h[uius]
 qui vos seducit et retrahit ab
 amore meo michi imitando. in h[uius]
 glorientur in quibus et ego glori[or].
 licet inuitus et p[ro]vocatus. Nam
 festū est autē non posse illos glo-
 riarī in infirmitatib[us] et passio[n]ib[us]
 quas pro xp[isto] amore et pro mercede
 eterna et pro salute fratre sustinu-
 erūt. Attamē gloriātur de nobilitate
 generis q[uod] sūt filii abrahe de quo
 ego nolo gloriari q[uod] ex eodē g[en]te
 originē ducā. Querūt nōnulli
 cū deus p[er] salomonē dixerit. Laudet
 te aliq[ui]s et nō os tuū. q[ui]re iusti
 et p[er]fecti viri aliq[ui] bona et vir-
 tutes narrent quas diuitibus p[er]ce-
 perūt. Verbi gracia. sicut beatus iob
 quoq[ue] qui dixit pes sui dauid. et
 pater orphanor[um] causamq[ue] quam
 nescieba diligētissime inuestiga-
 bam. ceteraq[ue] hūmōi. Et dauid
 Si reddidi retribuētib[us] michi
 mala. nō reddidi. Ap[osto]lus quoq[ue]
 isto in loco multipliciter. Quibus
 respondendū est. q[uod] p[er]fecti dū vir-
 tutes p[ro]prias predicant et se apud
 hoīes laudant nō idcirco id faciūt
 vt ip[s]i apud hoīes sua ostensione aliq[ui]d efficiāt.
 sed ut eos quibus p[ro]dicant exēplo
 suo ad vitā trahant. h[uius] quor[um] o[mn]i-
 potentis dei sūt imitatores qui
 laudes suas hominib[us] loq[ui]tur. q[ui]nting
 ab o[mn]ib[us] cognoscatur. Nā deus qui
 p[ro]hibet p[er] scripturā dicens. laudet

te alieno et non os tuum ipse p scrip
turas sacras laudes suas loquitur
dicens ad moysen Ego sum deus et
potens et nomen meum adonay non
indicaui eis Et p ysaya. Ante me
non est formatus deus et post me
non erit Quare ergo facit qd ipe
phibet Nimirum si virtutes suas
et mirabilia ipe taceret nequaquam
ipm ullus cognosceret Si nullus
eum cognosceret nullus amaret Si
nullus amaret nullus ad vitam
rediret Vn p psalmista de eo dicit
Virtutem operum suorum annuntiabit
populo suo. ut det illis hereditatem
gentium Virtutes ergo suas annun-
ciabit non ut laudibus suis ipe perficiat
aut indigeat. sed dum suam mag-
nitudinem nobis narrat nostram ad
se imperantiam subleuat Iusti itaque
cum virtutes suas predicant respon-
sibiles non sunt quia dum vitam suam
ostendunt aliorum animas ad vitam que-
runt De quibus in sciendum est quia nunquam
bona sua detegunt nisi eos aut
proximorum utilitas aut certe minima
necessitas cogat sicut nunc apostolus
coegit unde ipse dixit Si gloriari
oportet et reuera oportebat **Ergo**
Ergo si gloriandum est christiano in
humilitate est gloriandum Deus
et pater domini nostri ihesu christi scit quia
non mentior Dictum est rempene
incredibile quod iudei increduli contra
eum principes gentium conatassent
regnaque terre contra eum insurrex-
erunt nichilque ei nocuerunt deum teste
innotat ut facillime credatur &
Ideoque talia commemorat ut ostendat
quanta distantia est inter veros apostolos
qui tanta pro dei amore sustinebant

querentes salutem auditorum et pseud
apostolos qui auditores suos expoliabant
non querentes salutem illorum **Damascus**
positus gentis regis arethe custo-
diebat civitatem damascenorum ut me
comprehenderet Damascus est civitas
metropolis syrie quam edificavit da-
mascus elichei seruus abrahe Et
interpretatur damascus sanguinem bibens
quod bene convenit illi loco quia ibi effusus
est sanguis abel Illa autem que hic
dicitur de apostolo in exordio fidei con-
facta sunt quia cecatus a domino in itinere
productus est in damascum ubi mansit
tribus diebus neque bibens neque manducans
Postea vero baptizatus et accepto
dum confortatus introiit statim
synagogam iudeorum Incepit publice
predicare nomen domini nostri ihesu christi Quod
videntes iudei succensique sunt zelo et
queriebant occasionem quomodo eum proderent
Sed dum per se minime hoc auderent
agere adierunt propositum civitatis super
hanc rem quatinus eius auxilio et promissionem
valeret illum occidere Qui volens
placere iudeis et strenuus in officio
sibi credito apparere precepit custodiri
civitatem undique ne ullo modo vivus
effugere potuisset Sed dei auxilio pro-
curante effugit eo modo quo sequentia
manifestant et per fenestram inquit
in sporta dimissus sum per murum et
sic effugi manum eius Sporta vas
est ex iunco et palmarum foliis co-
textum In quo deorsum cum fimbria dimis-
sus est per murum a fratribus fidelibus
Quaestio est in hoc loco quare apostolus
de damasco fugit qui dicebat Ergo
non solum alligari in iherusalem sed et non
pro nomine domini nostri ihesu christi per murum sum
Sive hoc modo solvenda est quia non

fugit

Deo fuit ut martirū a hortet
 suscipere sed in dicitur tunc
 mō querere et latitudinē gentiū
 petat q̄ supra claustra ciuitatis
 teneat et occidi vbi pauci erant
 credentes qui eius martirio corro
 borarentur et informarentur in filia
 filia pati nō dubitaret qd̄ postea
 ip̄e impleuit dū martirū sustine
 do ad hoc plimos informauit Im
 pleuit ergo preceptū dñi dicentis
 Cū vos persecuti fuerit in ciuitate
 ista fugite in alia et reseruaunt p̄ter
 exemplū martirū et vtilitatē sue
 p̄dicatōis quā postea impleuit huius
 ergo exemplo erudim̄ aduersariōz
 pugna et cōstante appetite et pru
 denter aliqui declinare **Capitulum xvii.**

S gloriarī oportet nō
expedit quide p̄ salute
alioz et m̄itate sup̄ditā

qua cōpellor In hoc possū gloriari
 q̄ cuasi manū p̄sequētū tū non
 expedit r̄ nō est michi necesse ut glo
 riez qz nō elegi sup̄biam et iactan
 tiam sed hūilitatē Venā autē ad
visiones et reuelationes dñi s̄z de
quibz potero gloriari Visiones ac
reuelationes s̄nt q̄ vnu est quā
ostendit ei dñs p̄luc̄ in sequētibz
ditur est q̄ sit elenatq̄ p̄ qd̄
possim̄ intelligē quāta et qualia
ei ostensa et dicta sūt ne v̄ p̄fudo
aplis aliqz increduliz immozētis
aplis in gracia credetur q̄m̄
nouissimz sit vocatus et dñm̄ p̄ntē
in carne nō videt Scio hōiem
in xpo ante ānos xiiii sive in
corpore sive extra corpus nescio
deus sc̄t raptū huiusmodi vsqz ad

terciū celū **M**os est ut vsitata con
 suetudo scriptoz qui nobis sacras
 litteras m̄strant ut qñ ab aliquo eoz
 narratur hystoria cū ad se ipsū
 venerit sic de se tāq̄ de aliquo alio
 loquatur Sicut moyses fecit qui
 dixit Erat autē moyses vir mitissimz
 sup̄ om̄s hōies Et v̄ s̄z v̄r erat in
 terra huius nōie iob Sic b̄tus matheus
 cū in textu narratōis sue ad scrip̄m
 venisset vidit inquit publicanū nōie
 matheū Non dixit vidit me Sed sic
 se inseruit ordm̄ narratōis sue
 cū venisset ad scrip̄m tāq̄ rex gestoz
 scriptor. non tamq̄ s̄uip̄m̄ p̄dicatōz
^{invisitatus}
invisitatus cū b̄tus apls nō in hysto
 vbi reu gestarū suscipitur expli
 canda narratio Sed in epla hoc
 fecit sicut isto in loco apparet vbi
 loquitur de se causa hūilitatis
 quasi de aliquo. inquitens Scio
 hōiem in xpo manentē ante ānos
 quatuordecā raptū usqz ad terciū celū
 Ex quo ap̄lus raptus usqz ad terciū
 celū vsqz ad illud tempz quo istud
 scripsit quatuordecā annū cōpleti
 sūt Vñ liquido apparet qz magna
 nēritas cōpulsit illū patē facere
 qd̄ p̄ tot ānos in timo **O** cordis
 archano celauerat **O** igitur
 de h̄is verbis apli **O** diuersi
 diuersa sentiūt Quozū op̄iones
 huius loco p̄ longū est inserere et
 ad p̄s narrare nisi timō pauca
 ex plūibz Juliano pomerius vir
 sane prudēcie p̄mū celū isto in
 loco appellatū esse aeriū in quo
 et aues celi vocantur sc̄dm̄ sideriū
 vbi cōtinentur xii. signa ceteraqz

27

107

astra preter septē planetas qđ et
firmamentū appellatur Tercū in
telligit spūale sine mentale ubi an
geli et aīe scōr in consēplatiōe dei
sūt posite cōtemplātes sup se deū
ōīpotentē qui ōī creature p̄sident.
Ita tñ p̄sident vt p̄sidento oīa susti
neant sustinendo circūdet circūdado
impleat **S**cdm illius intellectū
ad istud terciū celū mentale raptū
est ap̄ls et hoc quidē sensit bene
Sed scdm b̄n̄ Augustinū adhuc
nāc est ad altiora cōscēdē et pro
fudiora scrutari qui in lucidādis
q̄stioibz ōīs doctores post ap̄los
p̄cellit Quia ergo ap̄ls nō hūanab
neqz angelicas visiones dicit enarrare
se. Alius ista inq̄renda sūt Tria
igitur genera visionū manifestū
est **E**st visio corporalis q̄ corporeis
oculis fit qua videmz celū et trā
atqz oīa visibilia et corporea **E**t
est visio spūalis qua ea q̄ videmz
vel laudamz post p̄nciam mēorie
recondimz et ea que audimz
et vidimz in p̄terito modo quasi
p̄sentia cernimz cū alibi sint a no
bis posita ea que vidimz corporali
nūc absentes quasi p̄ntia imz
Verbi grā sū modo p̄ p̄nciam corp̄
rome et cerno ita cartaginē quā
dudū vidi quasi in p̄ntia mea sit
posita cū longe sim ab illa remotū
Que duo genera visionū cōia
sūt nobis cū pecoribz et aīibz
que vident p̄ corpus et eoz que
vident ymaginālī spūs uel
spū informātur **V**n̄ et pecora
presētia recognoscūt et aīes
ad m̄dos suos reuolant **N**isi
em̄ partes spūalis visionis .i.

memoriā habent que cōstat solūmō
in oīa nequaquā recedētēs aīes a
m̄dis suis recordarētur eoz neqz
āīalia recognoscēt p̄sētia **E**t
et tercia visio intellectualis q̄ nichil
est aliud nisi racionabilitas et ex
cellētia aīe p̄ quā ea que corpora
liter videmz et ymaginālī in me
moria retinemz intellectu discernimz
In intellectu igitur discernimz q̄ illud
sit corpus illud silitudo corp̄ et
plēzqz quid significet **H**anc intel
lectuale visionē nullatenz pecora
aut volatilia habent qz nec sensu
intelligūt nec illa q̄ oculis cernūt
Postremo corporalis visio sine spūali
esse nō p̄t que fit in oīa solūmodo
spūalis vero sine corporali esse p̄t
vñ absentes hōies recordamz et in
tenebris ea q̄ videmz ymaginālī
cernimz insup et sop̄na **I**ntellā
lis nōpe nec corporali indiget nec
spūali **I**n intellectu nāqz nec corpus
videmz nec ymaginē corp̄ **P** hūc
quippe videtur iusticia caritas ip̄e
deus: ip̄a mens hōis q̄ nullū corp̄
habet nullā soliditatē corporis **Q**uia
p̄ter ista visio intellectualis insecōdit
et p̄cellit illas duas p̄missas s̄q̄ cor
porale ac spūale **Q**đ pl̄are possumz
ex volūe danielis p̄phete **V**bi legi
mus qz dū balthasar epularētur
et potaret opp̄are i mirifice sicut
splendide in vasis tēph̄ d̄m q̄ asse
tauerat nabugodonozor aīus eius
de ih̄lm̄ vidit articulos manḡsc̄
bentis in pariete aule regie **V**idit
corporali visione cōtinuāz p̄ corp̄
sensū ymago rei corporali facte spū
eius ip̄ressa est atqz dū ad alia se
vertēt licet corporali illa nō cernēt

spūali visione et memoria videbat
 Videbat in spū i m cōa et nō intelli
 gebat qd significaret qz nō plēnter
 habebat intellectuāle visione licet aliqd
 inde habet. Vñ apparet qz nō in oībz
 hōibz viget. Intelligebat signū esse
 qd fiebat et videbat. id habens ex
 officio mentis i ex intellectuāle visione
 Et qz qrebat quid significaret etiā
 ipsa inquisitionē utiqz mētis itellōis
 agebat. Quo nō cōperto daniel ar
 cessit et qz intellectuāle visione habe
 bat spū ppheticō mētē illustrata
 perturbato regi quid illo signo pro
 tenderetur aperuit. Ipse poro ppha
 p hoc genū qd mētis est p pū
 potuit intelligē ac dicere qd signi
 ficaret qd ille qui et signū factū cor
 poralit̄ viderat et eiū pmaginem
 in spū cogitādo cernebat nec aliqd
 intellū nosse poterat nisi signū eē
 et quid significat̄ m̄p̄rē. **Tres**
 igitur celi nō absurde possūt itelligi
 tria genera visionū de quibz hactenqz
 locuti sumus. Ita tū ut p p̄mā visionē
 intelligamqz qdqd̄ intra ambitū fidei
 celi cōtinetur pariter cū ipō qd et fir
 mamentū appellatur. Per scdm̄ celū
 spūale vbi angelica natura morat̄
 et aīe scōz in cōtēplatiōe dei sūt po
 sitē. **P** terciū celū intelligitur iam
 intellectuālis visio et rationabilis qua
 intelligēdo cōspicitur. pax caritas gan
 diū. longanimitas. bonitas. benigni
 tas. fides. modestia. cōtīnēcia castitas
 ceteraqz hūmōi quibz p̄m̄quatur deo.
 et qua ipē deus videtur ex quo oīa et
 p que oīa in quo oīa. Ad quā idem
 intellectuāle visione qd assignatur p
 terciū celū raptus et elevatus est
 ap̄lus vbi idem intellectuāle visione

non ea que in spūali celo sūt intelli
 gendo vidit. sed etiā ipsa dei s̄bam
 verbūqz dñi p qd facta sūt oīa. In
 caritate spūs sc̄i non p corpus nō p
 silitudinē corporis sed sicut est ipsū
 veritas cōtemplatus est in hac vita
 s̄i quō deus omnipotens trinitas sūt in
 psonis et unitas in substācia sicut
 videndus est ab oībz s̄as post ḡralem
 resurrectionē. **Q**uestio vero nō mo
 dica isto in loco oritur quō ipsa dei
 s̄ba a quibusdā in hac vita positis
 videri potuerit propt̄ illud qd dictū
 est ad moysen. **N**emo potest faciem
 i invisibilitatē meā vide et viuere
 Et propt̄ illud. **D**eū nemo hōim
 vidit unqz in mortali vita ex toto
 positus. **S**ic ita soluitur. **Q**uia
 p̄t hūana mēs i intellectū et ratio
 nabilitas aīe diuinitus rapti ex
 hac vita ad angelicā vitā atqz
 p istā cōm̄ mor̄tem carne soluat̄
 sicut credendū est de b̄to ap̄lo cui
 facta est a dño ab huius vite sensibz
 quedā intentionis auersio et tū eundē
 tamqz manifestā fuit eadē visio itellūa
 lis vt siue in corpore siue ex corpore fuerit
 i vtrū sicut solet in vehemēti
 extasi vel excessu ab hac vita ment
 in illā vitā fuerit alienata manēte
 corporis vinculo. **Q**uia videt̄ in corpe
 an oīno talis resolutio facta fuerit
 qualis in plena morte cōtingit aīa
 recedēte ipē se nescire p̄fiteatur.
Quia p̄ter nec nobis querendū est
 nec cōtra illud agamqz qd dicitur
 altiora te ne q̄sieris. Ita fit ut et
 illud verū sit qd dicitur. Nemo p̄t
 faciem meā vide et viuē qz nec
 est ab hac vita abstrahi mentem
 siue intellectū quādo in illig

nō
 119

effabilitate visionis affertur et non sit
marabile quibusdam scis nondum ita
ex toto defunctis ut sepelienda caduicia
remaneret eam ista excellencia visionis
fuisse concessam. **T**res celi significat
tria genera visionum. Quarum prima
est corporalis qua videmus celum et terram
ceteraque corporalia et visibilia. Secunda
est spiritualis que fit in anima sive intellectu
cum ymagines eorum que videmus me-
morie recordamus et in tenebris ea
que videmus ymaginaliter cernimus.
Insuper et sopora et edificia et homines
quos dudum vidimus. sic spirituali
visione videmus in anima quasi pre-
sentes sint nobis. **I**ste dicitur visio-
nes cœles sunt nobis. sunt cum peco-
ribus et volatilibus. que et corpore
vident et propria. loca recognos-
cunt. Sicut pecora. recognoscunt
psephra sua et ad. auces ad mados
suos volant et et. redeunt quod recor-
dantur illorum. **I**st et tertia visio
intellectualis quam nullatenus habet
pecora et volatilia. nisi angeli et
homines ratione utentes. **I**n intellectu
id est. ratio tamen non in omnibus hominibus
viget equaliter. Intellectu autem sive
ratione discernimus quod illud sit corpus
illud sit similitudo corporis et per hanc
visionem videtur iusticia caritas
ipse deus. Ad istam ergo tertiam visionem
intellectualis que designatur per tertium
celum et que transcendit sua excellencia
duas premissas ita raptus et eleua-
tus est dicitur apostolus ut deum non
per corpus non per similitudinem corporis
sed sicut ipsa veritas est cernit
et sicut videndum est post hanc
vitam ab omnibus electis. **Q**ue
visio iam eundem tanquam man-

ifesta fuit ut ipse apostolus profiteatur se
nescire vtrum quoniam raptus est in tertium celum
in corpore fuerit quomodo est anima in corpe
cum corpus vivit dicitur sive vigilans
sive dormiens sive in extasi a sensibus
corporis alienatus an omnino de corpore
exierit ut mortuum corpus iaceret donec
pacta illa demonstratione membrum mor-
tuum anima corpora redderet. et non quasi
dormiens euigilaret aut extasi aliena-
tus de novo rediret in sensu sed mortuum
omnino reuiuisset. **E**t sciolummodo
hominem sive in corpore sive extra corpe
nescio deus scit quoniam raptus est in
paradisu et audiunt archana verba
que non licet homini loqui. **B**is raptus
se dicit apostolus primum ad tertium celum postea
in paradisu non illum paradisu terrenum
ubi fuit quondam pthoplausus ad am
sed in celeste. **H**anc paradisu interpretatur
ortus deliciarum et significat **h**oc electorum
celeste scilicet requiem ad quam se raptus
dicit apostolus eodem modo quo ad tertium celum
Audiuit archana verba et occulta se-
creta atque ineffabilia que non licet homini
loqui. De talibus erat apostolus qui audi-
uit in paradiso ineffabilia verba que
non licet homini loqui et aut ille qui
audiuit non potest ea aliis narrare propter
ineffabilitatem illorum. aut non permitti-
tur ei. aut si tante dignitatis est ut
permittatur ei loqui ut possit aliis
narrare. illis qui audiunt non licent
ea loqui quod non valent ea capere
ob magnitudinem misteriorum. **H**uiusmodi
scilicet visionibus dei manifestis
simis gloriabor letabor gaudebo et
exultabo pro me autem et pro mea
extollencia et laude uel pro meis
meritis nichil gloriabor quod gratia
dei sum id quod sum. **N**isi in infirmitatibus

virtus Infirmittas noie cōprehēdit
 oīa modō et passioēs quas susti-
 nebāt pro xpī noie quibz ipse gloriab^{at}
 Nam et si voluero gloriari sūz ppter
 merita qd habeo apud deū nō ero
 insipientis sūz illud narrādo Quare
Veritate cōm dicit hoc dicit qz si me
 vni suū pfitetur qd habet apud deū
 nō erit imprudens qz veritate loquitur
 fregit si quis pro vtilitate et qz cō-
 fecit oē alioz bonū sibi dimitit con-
 cessū cū hūilitate narrat nō agit
 insipient qz veritate loquitur Quā
vero bonū qd habet ppter iactantiā
 aliis p̄dicat deputās illud suis me-
 ritis vel qd nō habet dicit se habē
 insipientis et nimū est imprudēs qz
 mendaciū loquitur Parvo autē r
 dimitto narrare gloriā meā et
 meritiū siue graciā ne quis me
existimet supra id qd videt in
me aut audit aliqd ex me Nolebat
 ap̄lus narrare graciā sibi largitā
 qz nolebat maior apparere et sanc-
 torū qz erat Inde dicit Parvo nolo
 gloriari et dimitto oēm graciā
 michi cōcessā ne quis putet me
 meliorē sanctiorēqz esse supra id
 qd videt in mea cōuersatiōe aut sup
 id qd audit ex me ab aliis Et ne
magnitudo reuelationū extollat me
in supbia datus est michi a dño sti-
mulus carnis mee āgelus sathane
qui me colaphizet Quidā dicunt
 ap̄lm dolore capitis laborasse Quidā
 a dyabolo de ardore libidinis tēptari
 et affligi qd verius est Ne ergo in
 superbie timorē extolleretur pmissū
 est a dyabolo de ardore libidinis tēptari
 que appellat stimulu carnis Et
 cōm dicunt doctores Stimulus p̄prie

timoris et libidinis est r̄p̄m̄qz stimulu
 carnis a quo pungebatur et mēde-
 batur ap̄lus vocat sathane angeli
 r̄ nūciū dyaboli qz a dyabolo m̄m̄t
 tebatur illa talis stimulatō con-
 cupiscētie Et quicūqz ap̄lo p̄prie
batur ap̄lus stimulatōne st̄ebat
 illā sibi a dyabolo m̄m̄t Sed dñs
 qui p̄mittebat eū colaphizari r̄ af-
 fligi et tribulari a tēptatiōe dyaboli
 ne in supbia exaceretur cognoscendo
 suā fragilitatē ip̄e vniqz custodiebat
 ne in vicū libidinis caderet Vn̄ apparet
 qz p̄ venenū fugabat venenū Venenū
 libidinis et tēptatiō carnis fugabat
 ab illo venenū supbie Dedit nāqz
 ei dñs anthidoti thiriaciū qd de ser-
 serpente cōspicitur qui vocatur thiriaciū
 a quo et thiriaciū appellatur et fugat
 venenū aliud A quo tēptabatur de
 libidine ab illo stimabatur a vicio
 supbie qz a dño susceperat cōtra ve-
 nenū supbie anthidoti thiriaciū qd
 gustatū venenū pellit Eudire q̄ppe
 volens dñs electos suos et custodire
 in hūilitate virtutū p̄mittit eos sepe
 tēptari sicut egregiū p̄dicatorem
 a dyabolo p̄misit tēptari ne mag-
 nitudine reuelationū extolli potuisset
Ip̄sūqz tēptatiōne sic disponit ut qui
 elati perire poterāt in hūilitatis r̄
 gradu existētes a p̄focatiōe et p̄p̄i-
 tatiōe seruentur Quare si quis tēp-
 tatiōne aliquā sustinet nō debet
 desperare neqz deficē sed cū dei adu-
 torio certare vt vincat Propt̄ qd sūz ip̄e
dimentū libidinis ter dñm rogavi ut
discederet a me stimulus sūz carnis siue
 angelus sathane Quare p̄t in isto loco
 cū dñs dicat p̄ p̄phētā de quolibet electo
 Adhuc te clamāte dicā ecce assum. et
 in euāgelio Dñe qd̄cūqz petieris in

noīe meo fiet vobis quare eximig
aploz liberari orans a tēptatione
dyaboli et stimulatōe carnis nō sit
exaudito. Sed sciendū est q̄ ideo nō
est exaudito q̄ nō petebat in noīe
dñi nr̄i ihesu q̄ ad salutē suā p̄ne
bat. Nesciebat em̄ petere p̄ se qd̄
utile sibi erat sicut ipse alias dicit
Nā quid orans sicut oportet nescimig
Si ergo esset exauditus ut ab illo
recederet temptatio dyaboli cōcupia
carnis poterat euenire ut cibus in
supbiam extolleretur. Et ne nimia
cōtristaretur audiamig qd̄ dixerat ei
dñs siue p̄ angelū seu in corde aut
alia reuelatione. Sufficit tibi gr̄ia
mea Gracia in isto loco intelligitur
qd̄d donoz gratis datū est aplo
paulo viz q̄ de celo vocatus est. q̄
fidem accepit. q̄ credet remissione
om̄i peccōz in baptisate se accepisse.
q̄ ad gr̄iā aplatus et p̄dicationē
gentū electus est. q̄ sapiam̄ p̄c̄ oibz
aplis a dño p̄cepit. et q̄ ad visiones
et reuelationes dñi ad terciū celū
raptus est. necnō q̄ verba ineffabilia
audiuit in paradiso. De ista gr̄ia
dixit ei dñs. Sufficit tibi q̄ gr̄ia mea
Noli orare pro stimulo carnis ne
forte in supbiam labaris. Nā virtus
in infirmitate p̄ficiat. Virtus et
p̄fectio virtutū in infirmitate carnis
et labore atqz tēptatōe p̄ficiat.
Si ip̄a infirmitas patienter sustine
tur et cōtra tēptationē cor̄. ip̄stēcie
viriliter pugnatur. Libent̄ igitur gl̄aboz
in infirmitatibz meis ut inhabitet
in me virtus xpi. Postq̄ cognouit
p̄desse sibi qd̄ nocere putabat respo
sūqz accepit a dño q̄ p̄fectio vite om̄i
qz virtutū in infirmitate p̄ficiat. Libet

se dicit gloriari et gaudere et letari
in suis infirmitatibz et in suis passio
nibus quas pro xpo sustinebat. ut
in eo dignaretur habitare virtus
et gracia donoz om̄i siue p̄fectio
xpi. Ergo qz alit̄ p̄fectionē virtutū
habere nō possumig nisi tēptatōem
oblectamēta carnis patient̄ susti
nuerimig. pugnādo tū contra vicia
certemig cū aplo ut in nobis habitet
virtus et gracia donoz xpi parit̄qz
cū illo coronemur in celesti regno.
Propter qd̄ sc̄z ut inhabitet in me
virtus xpi placeo michi in infirm
tatibz meis. Nō in prosperitate et
diuiciis huius sēli. In contumētiis
et in flagellatōibz et in opprobriis.
et nō in honoribz sēli. In necessitatibz
et nō in epulis aut ocio. In p̄secu
tionibz non in salutacōnibus. In
augustis nō in iactācia elationis.
et hoc pro xpo patior nō pro ali
quo em̄me. Cum em̄ infirmoz
sc̄z in corpore tūc potens sū sc̄z in
aīa. Vñ caro atteritur affligitur et
infirmatur inde aīa roboratur et
crescit. Factus sūm infirmus sc̄z
mea merita et p̄ruas virtutes
narrādo sed tūc vob̄ me cogitatis
ad hoc quos ab amore falsoz aplos
ad nr̄m volū reducere. Insipientē
se dicit sed vtiqz nō est insipientē
qz vera locutus est. Et licet p̄p̄
salute alioz coactus suas virtutes
narraret tūc de humilitatis gradū
nō recedit. Ego em̄ debuī a vobis
cōmendari et laudari. Nichil em̄
minig feci in p̄dicationē in virtute
miraculoz ab im̄s qui supra
modū meū dicuntur esse magni

apostoli et a petro iacobo aliisque
 predecessoribus meis qui a meis de-
 tractoribus dicuntur supra modum meum
 esse magnum apostoli. Tamen si nichil sum
et quoniam sum nichil comparatione illorum
supra tonentur. apostolatus mei et in-
iacula facta sunt super vos sicut in
uobis quod mortuos uiuos suscitavi et
infirmos curavi. Quid mirum ha-
buitis pre ceteris ecclesiis nisi quod
ego ipse non grauavi uos nichil
accipiens a uobis. Donate et in di-
gitate in diuinitate inuicia si inuicia
dicenda est uiuorum loquitur et
enim uera inuicia non erat sed confidit
E Ecce modo tercio ^{hic} paratus ^{ho}
si uenire ad uos. Capitulum
Queri potest. Cum non ^{xiii}
 legamus illam uenisse ad eos nisi tantum
 una uice quoniam moratus est apud eos
 anno uno et dimidio neque postea
 quoniam ab eis recessit sicut ipse in prior
 epistola dicit quia testor deum non ueni
 thormithi postquam a uobis recessi per-
 tens uobis et ne uobis oneri essem.
 quare dicat se modo uenire. Sacrum
 est quod per penitentiam carnis una uice
 tantum uenit quoniam eis predicauit. Secundo
 per prioris epistolam uenit non per semet.
 ipse. Tercio per istam secundam epistolam dicit
se uenire quasi enim in epistolis suis
uenebat ipse. Non ero grauis uobis
et nichil accipiam a uobis. Non quero
uestra sed uos et uestram salutem. Ego
libentissime impendam super uobis omnia
quae mea sunt in predicationem mira-
culis et super impendam et morti me-
trudam pro animabus uestris. Lucet uos
plus diligens magis diligatur a uobis.
Sed esto ego uos non grauam. Esto

aduentum ipse est recedens et po-
 nitur pro et si. Iste autem loco dicitur
hinc sensu sed esto et si magis di-
ligar a uobis ego tamen uos non grauam
in aliquo. Sed cum essem astutus
dolo uos accipi. Increpatum atque
interrogatum est legendum. Cum essem
inquit callidus et ingeniosus dolo
et fraude uos cepi ad fidem christi. Non
Sed per predicationem ueram et uirtute
miraculorum adduxi uos ad fidem
cooperante christo. Olim putabaturis
excusare nos apud uos. Subaudis
non facimus quod non est necesse. Hoc du-
pliatem potest intelligi. Aliquid a praeterito
tempore dubitatis de nobis arbitrantes nos ideo
talia loqui quasi non simpliciter agamus
erga uos et idcirco nos excusamus.
Non loquimur ideo talia ut excusamus
nos quod simpliciter incedimus. Aliter
Olim putatis quod excusamus nos apud
uos. Et est sensus. A praeterito tempore cog-
noscentis consolationem nostram et predica-
tionem et ideo non indigemus ut nos
excusamus. Coram deo patre in christo
loquimur et honorem christi querentes.
Testificatur illis ad satisfaciendum
quod uera dicit. Testis est michi deus
pater et christus cuius honorem quero quod
simpliciter incedo erga uos. Quia autem
si incommodum sustinemus propter uos ne-
uere cum uenero humiliet me deus
apud uos et affligat. In reuincis et
fletibus propter uestram incorrectionem
apostolus non habebat per propria peccata quae
desideret et ideo aliorum deflebat peccata.

E Ecce tercio
 uenio ad uos. Primum per memet.
 ipsum deinde duabus uicibus per epistolas

In ore duorum vel trium testium
stet omne verbum. Tres testes comparat
suis tribus adventibus. Sicut in lege
aut tribus testibus defendebat se
aliquis aut tribus testibus conuincen-
tur. Ita isti aut tercio aduentu illius
correcti et emendati ac laudati sunt
aut si incorrecti manserunt acrius
reprehensi ab apostolo vincta precepit
An experimentum eius queritis qui
in me loquitur xpus qui non infirmat
sed potens est in vobis. Ac si diceret
Aliquid queritis probationem xpi qui
in me loquitur utrum valeat peccata
vestra punire pro me qui in vobis non
est impotens in miraculis et virtutibus
faciendis? Vnde potest. Na si cruci-
fixus est xpus ex infirmitate carnis
sed vivit ex virtute dei et in divinitate
sua manens impassibilis. Nam et nos
apostoli infirmi sumus in illo et
tribulationes et angustias propter
illum sustinemus. Sed vivimus cum eo
ex virtute dei in vobis et propter
vos quibus predicamus vivimus in eo
illo in spe pro virtute dei que est in
vobis. Vel propter vos speramus vitam
habere cum xpo. Dicimus autem non
ut nos probati appareamus sed ut
vos quod bonum est faciant. Nos autem
ut reprobi simus. Probatus siue pro-
batus apparet iudex quando inveni-
at quod puniat in subiectis pro quod ostendat
potestatem suam. Tunc vero videtur
reprobus quoniam non invenit quod vindi-
cat ubi suam ostendat auctoritatem
et probat iudicium. Ac si dicit non
oramus ut in vobis aliquid invenia-
mus ad puniendum sed vos quod bonum

est faciatis ut nos reprobi invenia-
mur in hac parte non invenietis
ubi ostendamus nostram potestatem
Non possumus aliquid adversus
veritatem sed pro veritate et non
possumus nostram potestatem ostendere
contra hominem veritatem habentem sed
pro veritate certamus. Gaudemus
quoniam nos infirmi sumus non
corpore sed potestate quia tunc est
iudex quasi infirmus dum suam po-
testatem non potest ostendere et
tunc sunt subiecti potentes quando
non timent iudicem. Gratia domini
nostri ihesu xpi et caritas dei et
patris et communitio et societas et com-
municatio spiritus sancti cum omnibus
vobis. Amen. Amen. Amen.

Explicit epistola beati
pauli apostoli ad corinthios
secunda

Deo gratias

Incepit epistola beati pauli
apostoli ad tessalonicenses
prima

Requitur Macedonia

Macedonia p̄vincia
est grecoꝝ in qua
est ciuitas metro-
polis thessalonica
que postq̄ a paulo
ap̄lo fidem p̄cepit licet multa peri-
cula sustinisset a suis ciuibꝫ non
credentibꝫ et a pseudo ap̄lis uoluis-
set seduci t̄n̄ nullo mō a veritate
recesserūt Hos collaudat ap̄lus
scribens eis ab **athēnis** p̄ thy-

Pmothen **Capitulum p̄mū**
Dulub et siluanq̄ et thimo-
theus ecclesie thessalonice s̄m̄
Nomen suozqꝫ suū socioꝝ in exor-
dio epl̄e ponit ob causas in aliis
epl̄is memoratas Generalit̄ om̄i
ecclesie scribit qz forsitā tunc
p̄p̄s nō habebāt ep̄m sibi ordina-
tū licet apud iudeos nomē syma-
goge et eccleie habetur in usu
sicut legitur in libro Regū qz bene-
dixit salomon om̄i eccleie israhel
t̄n̄ maluerūt ap̄li in suis epl̄is
nomē ecclesie inserere q̄ symago-
ge p̄pter interpretatiōē nom̄i Ecclesia
nāqꝫ interpretatur conuocatio que
nō potest fieri nisi ex rationali
creatura Synagoga autē que ap-
pellatur sive interpretatur congregatio
p̄t consistere ex irrōnabili et ināia
t̄n̄ sicut congregatur grex om̄i et
congregantur lapides ut et ut ip̄s
ostendēt gentiles credentes ap̄lis
esse rationabiles q̄ iudeos infideles
qui hoc maxime nomē eccleie v̄tuntur
Gracias agimꝫ deo et laudes rese-
rimꝫ illi semp̄ pro oibꝫ vobis
Nō solū pro thessalonice s̄bꝫ sed pro
oibꝫ qui p̄dicatiōē eozꝫ receperunt

Memores operis fidei vestre Duo con-
iungit op̄is et fidem que p̄fectū hōiem
reddūt Fides nāqꝫ bonis op̄ibus ad-
ornata deo placet. que vero sine op̄i-
bus mortua et inanis est Et memores
sustinēcie spei d̄ni n̄ri Sustinentia
est expectatio V̄n̄ dicitur in ps̄. Et t̄m
qui te expectāt et qui te sustinet nō
confundentur Sustinentiā spei d̄ni n̄ri
appellat expectatiōē futurorū bonorū
que p̄ d̄m̄ dantur. et expectatiōē
conuentus d̄ni ad iudiciū Ante deū
et corā deo p̄re qz quia in p̄ntia et
in cōspectu dei p̄as iudicabit filij
mūdū Sciētes autē s̄i sumus
electionē v̄ram qz a deo estis electi
ante cōstitutiōē mūdū qz euāge-
liū nostrū nō fuit in sermone sive
in verbo t̄m̄ sed in virtute et in sp̄i
sc̄o et in virtute miraculorū q̄ p̄ssim̄
sc̄m̄ operati sumꝫ et in plenitudine
multa doctrine et bonorū op̄m̄ Sci-
tis quales fuerimꝫ in vobis et hu-
miles propt̄ uos ut uos potuissimꝫ
deo lucrari. et facti estis v̄mitatores
d̄ni et n̄ri. quia qualia sustinuit
d̄ns et nos a p̄p̄inquis n̄ris iudeis
talia et uos sustinuitis patienter
excipietes verbū fidei et doctrine
in tribulatiōē multa cū gaudio
sp̄i sc̄i qz sp̄s sc̄us qui erat in
nobis faciebat uos gaudē inter
tormentā tribulatiōnū ita ut facti
sitis forma et exemplū fidei et dor-
trine oibꝫ credentibꝫ in achaa
et macedonia duabꝫ p̄uincis et
vobis em̄ diffamatus est sermo dei
Diffamatio maxime pro vitupe-
ratiōe ponitur. et in cōtrariā parte
sed ap̄lus nō curās de p̄p̄rietate ver-
borū cū debuit dicē a vobis man-

festatus et divulgatus est sermo
dei. Dixit diffamatus. nō est nāc
quidq; loqui s; vobis q; vos estis
dei predicatorēs effecti in oī loco
s; vobis vicino **Capitulum secundum**

Exhortatio vā i doctrina
nō fuit de errore vel de
mēdacio neq; de mūdi
cia. q; nō sumus luxuriosi neq; in
dolo neq; in fraude vel astucia
neq; in pocrisi i in simulatiōe
ut nos expoliaremq; Ita loquim^r
quasi nō hoib; s; malis placētes
Ille querit hoibus placere qui
adulatur et fauet alior; peccatis
Apli autē non fauebāt alicui sed
publice increpabant. Neq; in occa
sione auaritie pdicam^r ut p^r
cupiditate pdicarem; vobis tāq;
si nutrix fouet filios suos et nō
alienos ita diligim; vos. Solent
mulieres luxuriose diuites et mō
tūctes cōmitte pūlos suos aliis
mulierib; ad nutriendū que licet
pabulū eis mīstrent tā non eos
eo affectu diligūt ut p^rios sed ut
mercede tēporale accipiat. Pseudo
ergo apli nō affectu materno di
ligebāt eos sed ut lucra t^ralia
ab eis reciperēt. Aplūs autem
paulus sōm; eius nō ut nutrix
aliena diligebat eos sed ut mater
vncū filiū fouet affectu mat^r
ita ipse diligebat eos q; ipse genuit
eos p^rim; in fide xp̄i. **Memores**
estis frēs laboris v^ri et fatigatiōis
Laborabat aplūs in pdicatione
et opere manū eo mō quo sepe
dixim; Et q̄re laborabat ipse

ut nō esset otiosus. **D**ns em̄ otiosus
in desideris est. et ut ipse desideria
prana vitare posset labori manū
insistebat. Cū audistis verbū dei
accepistis illud nō ut verbū hoim̄
Verbū pdicatoris qd̄ aplūs predi
cabat a deo audierat et sic pec
perūt illud tessalomenstis quasi
ab ipō xp̄o audiret p p^riam
Quia eadē passi estis a contribu
libus v^ris que et ipse a iudeis
Contribules dicūtur qui ex vna
tribu sūt. Crescente igitur fide
in iudea psecutionē sustinebat
credētes ab incredulis. Rubente
viz a rubentis. gaddite a gadditis
siliter ex oib; tribub; Ita et tessalo
menses a nō credētib; suis cōtri
bulibus i suis ciuib; et vicinib; p^r
quebatur. ut impleat s; ipi iudei
p^rta sua. Expleto t^re quadrage
sim̄ am̄ qd̄ dñs dedit iudeis ad pe
nitentiā post passionē suā illis
volentibus credere cōpleta sūt p^rta
eor;. De qua cōpletōe dixit eis dñs.
Implete mensurā pat^ri v^ricū. Cū
autē aplūs ista loq̄batur adhuc sta
bat templū ih̄salm̄. Ideoq; necdū erat
cōpleta p^rta eor; que cōpleta sūt
aduementib; romanis. **Vn̄ et sequitur**
Puenit em̄ ira dei i vindicta dei
sup illos usq; in finē. Vindicta dei
appellat aduentū romanor; quā
p^rdit sūt fame pestilencia gladiō
et captiuitate. que vindicta mane
bit sup illos usq; in finem sc̄li. q; sepe
erūt captiui. Vel si dixerim; **Puenit**
vel anteuēnt eos ira dei
sicut quidā codices habēt. erit sc̄li

Preuenit eos vndicta dei in hoc
 seculo que pmanebit usq; in fine
 Etue idcirco dicitur puenire illos
 quia vndicta futuri iudicii in qua
 illi eternaliter clamabunt puenit
 ista tpralis Desolati a vobis ore
 i sermone uel collocutioe familiar
 aspectu i pñna corporis sed non
 corde i affectu dilectōe Caplm
Dlacuit nobis solis terciū
 scz michi et silue vel siluano
 remanere athemis et im
 simus ad vos thimotheū Ipsi em
 scitis q; in hoc seculo positi sumus scz
 a deo ut psecutiones et tribulationes
 huius sceli patienter sustineamus q; tunc
 p ista tpralia pueniamus ad gaudia
 eterna Caplm
Rogamus vos et obsecramus
 in dño ihesu Quartū
 Postq; laudauit
 apulus tessolomenses de pseuerantia
 fidei quā tenuerūt nō recipietes
 falsos aplos cepit eos exhortari ut
 semp in melius proficent fidemq;
 bonis opib; exornaret inq;ens Ro
 gamus et obsecramus Hanc habet
 consuetudinē apulus ut verba sua
 duphcat ac triplicet vnū sensu
 habentes sicut in hoc loco qd em
 rogare est in hoc loco hoc est et
 obsecrare Et qd dicit in dño ihesu
 tale est ac si dicit p dñm ihesu
 Tale qd inuenitur in epla ad
 hebreos Locutus est nobis in filio
 i filiu vt queadmodū accepistis
 a nobis i audiendo et intelligedo
 a me et siluano quō oporteat vos
 ambulare i viuere et cursū vite
 huius bonis opib; pducere et placere

deo i fidem quā habetis bonis opib;
 exornado sicut et ambulatis i
 viuitis et conuersam modo vt ha
 būdetis magis. scz ut magis ac
 magis crescat in fide et bonis
 operibus Ille em placet deo qui
 fidē rectā quā habet executione
 virtutū decorat Et ille bene habū
 dat qui crescente etate fidei in se
 studet etiā habūdare bonis opib;
 et in studio virtutū Scitis autem
 que precepta dederū vobis p dñm
 ihesū i dño ihu p me loquēte Sicut
 fuerūt illa pcepta que dedit eis
 precepta fidei fuerūt et conuersatioe
 xpiane in quibus exhortatus est
 eos seruire deo vno et vero et ex
 spectare filiū eius de celo ad iudi
 cū quē suscitauit deus pater Ihm
 dico qui eripuit nos p passionē
 suā et p gratiā suā ab ira ventura
 Hec en est em volūtas dei sanctificatio
 vīa i hec est volūtas dei ut sanctifi
 cetis vos eo modo quo sequentia
 manifestat vñ vt abstineatis
 vos a fornicatione Fornicatio in
 isto loco tripliciter potest intelligi
 Fornicari est p culturā ydolorū
 a deo recedere et ydola pro deo
 vero colere De qua fornicatione
 dicit ps^l Perdes omē qui forni
 catur abs te Et illud Fornicatus
 est israhel cū gentib; i ydola
 adorauit Est et alio mō fornicatio
 qñ homo rerū terrenarū amorē
 filiorū vñ possessionū diuitiarū
 pponit amorē omnipotentis dei et re
 cedit a deo p talia que vñ aie
 est Tercio est fornicatio corporalis

qua quis totū cū meretricibus vel
quocūq; mō libidīnē suā explet
Ut sciat vnusquisq; vīm suū vob
i corpū suū et corpū vxoris sue
possidere in sctificatiōe i casti-
tate et honore Tūc honorat quis
corpū suū et corpū vxoris sue
qñ abstinet se a coitu. qz corpū
castū seruādo eius oratio castior
et acceptior est deo **Nō** in passione
desiderū Passio desiderū est qñ
homo velut equū et mulus qui
sūt sine intellectu pceptū fertur
ad libidīnē nec frenat ardorem
libidīs respectu et timore oipotētis
dei Sicut et gentes que ignorāt
deū Gentes q ignorāt deū formi-
catrices sūt et immū libidini de-
dite. vtpote nō habētēs cognitiōne
dei. sicut sūt mauri vandali
et maxime sarracem in tm vt
plurimi eoz qdragita et coāplū
habēt vxores Et est sensū Cauete
et obseruare ne nimū et imodea-
te libidini seruētēs efficiamini
siles gentibz. que deū castitatis
amatorē ignorāt et cū eis damp-
nem Et multū amplius quia
seruū qui sct voluntatem dñi sui
et nō facit vapulabit multū Et
melius est viā veritatis non
agnoscere q postea abire retrō-
sū Et ne quis supgrediatur
neq; circūueniat in negotio
fratris suū **Beatus** apłus scēnz
eius p̄dicabat atq; suadebant
suis auditoribz diebz festis et
diebz ieiuniorū abstinē ex cōsensu
ab oī coitu qd et multū faciebāt
obediētēs pceptis et monitiōibz
eius Et ne forte aliquis post

deuotā cōtinentiā instigāte dia-
bolo puoraretur ad coitū illis
diebus quibus habebāt deuotū
opus ait Et ne quis vīm supg-
diatur i neq; circūueniat in
negotio isto coitus. nec aliqua
circūuentione. violentiā inferat
pari suo volenti votū suū ser-
uare puocādo eū ad coitū sed
ex cōsensu ab oī coitu abstinēat
sicut deuocētū. qz melius est non
uouere q votū nō implere Cū em
oīm tpe oratio mūda placeat deo
tūc est acceptior et gratiosior apud
deū qñ mūdo corde et corpore ser-
ditur diebz sct ieiuniorū Vñ dñs ait
p̄ pphetā Egredietur sponsus de
cubiculo suo. et sponsa de thalamo
suo Sponsū et sponsam in hoc loco
cōiugatos intelligere debemū
ait em bñs **Ihēs** Cuius frustra
assūntur penitētia in voce et habi-
tu nisi etiā abstinēatur a delecta-
tione carnis et coitus Potest et
de oīm negotio et metamomo-
intelligi vt nemo debeat fraude
facere fratri neq; circūuenire illū
qñ vindex est dñs de oībz hñs
nō solum de fornicatiōe et publica
turpitudine sed etiā de transgres-
sione oīs p̄positi boni Verbi grā
sicut de illis qui faciūt votū ut ex cō-
sensu abstinēat a coitu tpe ieiunij
et postmodū nō adimplent pmissū
sicut p̄dicāz vobis sct p̄ntes et cō-
ficati sumz ita ait dñs vindex de
hñs oībz Non em vocauit nos
deus ad fidem suā et ad patriā
celestē et ad ad grām in imūdi-
cā vt imūdicie seruamz sed in scti-
ficatiōe ut sancte viuamz **Scti**

sumus imitantes eum qui dixit. Facti
 estote quia ego sanctus sum. In immu-
 ditate nomine intelligitur ois medi-
 nencia et impudicia et quocumque
 modo aliquis semetipsum polluat.
Sanctificatio autem ista consistit in oron-
 bus. in ieiuniis in elemosinis in
 hospitalitate in caritate ceterisque
 virtutibus. Beatus apostolus more sanctorum
 patrum volebat sanctificare thessaloni-
 ces. Sic legitur quod moyses legis-
 lator daturus legem sanctificauit
 populum et monuit ut sancte uiuere-
 et mundi manentes digni essent
 audire uocem domini et precipere eius
 precepta dicens. Sanctificamini lauante
 uestimenta ustra abstinete ab uxoribus
 ustris. Si ergo deus illos sanctificauit
 uel uocauit in sanctificatione quanto
 magis nos quos redemit sanguine
 suo et mundauit per baptismum gratiam
 in sanctificatione uocauit quantum
 digne possimus accedere ad sacra-
 mentum corporis et sanguinis eius.
Siliter beatus Job mittebat per sin-
 gulos dies ad filios suos qui foris
 extra domum eius uxorati habita-
 bant et sanctificauit eos et monebat
 eos sancte uiuere quatenus eorum sacri-
 ficia et uota accepta esset.
Samuel quoque cum uenisset un-
 dauid in regem uocauit et super et
 filios eius ad sacrificium et sanctifi-
 cauit illos et monuit illos ut tales
 se pararent quatenus digni essent
 tali honore quorum in regnum a deo
 frater erat electus. Sic cotidie nos
 sanctificant apostoli sancti et doctores suis
 dictis nos ammonendo ut sancte
 uiuamus quatenus digni simus non
 solum christiani uocari sed et filii dei

ut et deus omnipotens dignetur in nobis
 habitare. Itaque qui hec sunt uerba
 spernit despiciat et contempnit. non
 hominem spernit et me non despiciat
 sed deum cuius uerba recipit et qui
 pro ob meum loquitur. **N**olumus
 uos ignorare de dormientibus ut
 non contristemini sicut et ceteri qui
 spem non habent. Philosophi et
 gentiles non credentes resurrectionem
 multos ex hoc decipiebant negantes
 resurrectionem et faciebant contristari
 et dolere de morte propinquorum et non
 solum infideles sed etiam multi fidelium
 apud macedones et thessalonicen-
 ses contristabantur de morte parentum
 non credentes resurrectionem. **P**ropterea
 in ergo et infideles merito con-
 tristabantur de morte propinquorum
 suorum quia per temporalem mortem uenie-
 bant ad eternam. **Q**uapropter uolens
 eos apostolus certificare de resurrex-
 tione et consolari super morte pro-
 pinquorum ait. **N**olo uos ignorantes
 reddere de dormientibus quia resur-
 recturi sunt ut non contristemini
 super morte eorum sicut infideles qui
 non habent spem resurgendi. **S**i enim
 credimus quod ihesus mortuus est et
 resurrexit ita et deus pater eos
 qui dormierunt per ihesum adducet
 cum eo. **A**niam rem autem apostolus christum
 qui iam uiuit resurgens a mortuis
 et iam non moritur dicit fuisse mor-
 tuum et electos mortuos dormientes
 christum ergo appellat mortuum ut dum
 audimus et scimus illum fuisse mortuum
 et resurrexisse nos quoque speramus
 nos resurrecturos per uirtute diuini-
 tatis eius. **E**lectos uocat dormi-
 entes. quoniam nemo hominum tam facile

De defunctis

potest sociū suū exi exire a somno
q̄ facile om̄s suscitabūtur a somno
mortis. **Q** autē dicit q̄ deus p̄
eos qui dormierūt p̄ ih̄m adducet
cū eo i cū ih̄m ad iudiciū. tale est
ac si dicit. qui dormierūt in ih̄esu
illi nempe venient cū xp̄o in gl̄a
ad iudiciū qui mortui sūt ante eū
aduentū et postea in fide passionē
eius et qui signo crucis sūt mu-
niti atq̄ sacramento corporis et
sanguinis eius die mortis sūt
muniti credentes suā salutē ibi
cōtineri. **D**icit b̄tus Augustinus
merito pro illis post mortem of-
ferri sacrificia deo et corpora d̄ni
cōsecrari qui positi in seculo deo
tissime illud preperūt. **H**oc enim
vobis dicimus in verbo d̄ni i in festo
d̄ni q̄ omnipotens deus loquitur p̄ os
m̄m. q̄ nos nos qui vivimus qui
residui sumus in aduentu d̄ni non
p̄ p̄veniemus eos qui dormierūt in
xp̄o iā supradicto. **S**ic videtur her
verba sonare apli q̄ apli suo t̄p̄e
demonstraverūt diem iudicii venturū
Vn̄ tessalonicenses legentes h̄c epl̄am
putaverūt t̄p̄e apli diem iudicii
venire. **Q**uap̄t̄ alloquitur et
exhortatur eos inquit in sc̄da epl̄a
inquit. **N**olite tenere p̄ epl̄am
quasi in sc̄t̄ dies d̄ni. **C**onsiderādū
est ergo q̄ ex p̄sona electoz loquitur
qui vivi in corpore memendi sūt
in aduentu d̄ni qui residui esse
dicuntur patriarchaz p̄phaz aploz
om̄q̄ sc̄toz qui eos precesserūt
p̄ spacia tēpor̄ et p̄cedūt modo
atq̄ p̄cedent usq̄ ad diē iudicii
ad requiem aīaz qui post illos
relicti erūt. **T**am velox ergo erit

et celerima resurrectio electoz
mortuoz ut illi qui in corpore vivi-
memendi sūt sup̄ terrā non po-
terūt p̄venire eos cūdo obitū d̄ni
in aera qui in pulvere terre iace-
būt. **E**t in ip̄e d̄ns ih̄s in iussu
i in iussione dei p̄s̄ descendet de
celo et mortui qui in xp̄o sūt re-
surgent p̄xim. **M**ortui eo mō quo
sup̄a diximus resurgent p̄m̄. **I**dem
dicit in iussu q̄ iubete et disponete
d̄no deo patre veniet filius ad iud-
ciū. **P** v̄m̄ archangelū iuxta Auḡst̄
debemus intelligē om̄s virtutes an-
gelicas q̄ angeli p̄sonabūt vocibus
eo veniente. **P** tubā autē intelligitur
vno mō vox magna angeloz et sonus
De quibz Marcus ait. **A**ngelus filius
hōis angelos suos cū tuba et voce
magna. **E**t p̄ tubā intelligitur vox
angeloz ostendit p̄sta d̄ns de d̄ni
ascensione. **A**scendit deus in iubilatiōe
et d̄ns in voce tube. **S**icut em̄ tubā
ibi appellat vocē angeloz dicentū
Viri galilee quid ammirāmini in celū
aspicientes r̄. **I**ta in hoc loco vocē
angeloz tube cōparat dicentū. **E**re
sponsus venit exite obitū ei. **E**ur-
gite de sepulchris v̄s̄ recurrite ad
iudiciū redēptoz v̄s̄. **I**sta vox qua
om̄s resuscitabūtur bene p̄t appellari
tubā. **A**liomō tuba pro manifesta-
tione ponitur ut in evāgelio ostē-
d̄ns. **C**ū facis elemosinā noli tuba-
canere ante te i noli manifestare
ne lauderis ab hōibus sicut p̄p̄oerit.
In tuba ergo dei descendet d̄ns de
celo i manifeste veniet ad iudiciū
ut ab oībus possit videri. **S**icut est
illud. **V**idebit oīs caro salutare dei
Iacet ergo quidā p̄venitū intellexit

quod dictum est in iohel propheta Iudicium
domini veniet in valle Josaphat quasi
in illa valle iudicaturus sit omnibus
gentes non est ita intelligendum quoniam
non pro loco sed pro interpretatione
illud nomen posuit ibi propheta Josaphat
nāque interpretatur vallis iudicium
et domini aduentus. et iudicium in
valle erit reproborum electis autem
elevatoribus ad superna cum domino illi reman-
ebunt in partibus superioribus et inferioribus
inferioribus partibus dicimus et tertio
modo secundum beatum Ambrosium hoc quod dicitur
in tuba dei descendet de celo legimus
quod moyses legislator domino precipiente
fecerat tubas argenteas. et postea
salomō in templo domini quibus cōcre-
pabat in sollemnitatibus et in preliis
sicut factum est quoniam muri iericho cor-
ruerunt. et postea a gedone Deso-
llemnitatibus dicit psalmus **Bucinate in
neomenia tuba** Recte ergo in tuba
dominus dicitur venire ad iudicium quia
ipse ad hoc veniet quasi in prelium ut
debellat adversarios suos iudeos et
victoria firmat ex eis dicit illis **Ite
in ignem eternum**. Et ad hoc etiam ut
remuneret electos suos introducendo
illos ad sollemnitate eterne glorie et
felicitatis. **Deinde nos qui vivimus
qui relinquamur simul rapiemur
cum illis in nubibus obviam christo in aera
et sic semper cum domino erimus** Ex persona
illoz loquitur sicut et superius qui
vivi vivendi sunt qui dicunt
simul rapiemur cum illis scilicet qui nos
precesserunt ad requiem aeternam sed tunc
pariter veniemus obviam domino hoc
verbum quod est rapere pro velocitate
sepe ponitur. et in hoc loco immo
velocitate resurrectionis et diei

iudicii designat de qua supra iam
diximus Nam sicut deus in momento
cuncta fecit ita in momento cuncta
iudicabit Cum enim dicit rapiemur
ab angelis cum illis qui nos preces-
serunt obviam domino in aera ostendit
quia non descendet dominus ad terram sed
in altitudine illius aeris sedebit ad
iudicandum Et cum addit sic et in
corpore et cum anima immortales semper
erimus cum domino non debemus putare
quia in aera cum domino sumus regnaturi
quia finito iudicio revertetur cum omnibus
electis ad beatitudinem eternam de
qua descendebat ad iudicium Si
electi qui vivi reperti fuerint rapi-
entur in aera obviam domino ab ange-
lis querendum est quomodo complerentur
~~est quod dictum est a domino primo homini
in terra~~ **is ade et in ipso omni semine
eius terra es et in terra ibis tunc
illi morte experti non fuerint** Cuius
hoc modo solvitur secundum beatum Augustinum
**homo de terra factus est corpore
et antequam inspiraret deus in faciem
eius spiraculum vite et antequam
daret illi animam illud corpus terrae
erat** Et electi qui vivi fuerint
reperi in ipso raptu dum angelicis
manibus deportabuntur subito mori-
entur subitoque resurgent Et dum
anima in ipso raptu erit a corpore
remanebit corpus terra sed in
brevisimum spatium tenebit ipsa
mors in tantum quod ut nec capere
nec apprehendi possit Itaque consolamur
**invicem o tessaloniceses vos in verbis
istis et nolite timere super morte partu
et temporibus autem** **Capitulum
sa diei iudicii et quintum
momentis utrum in estate**

an hremo. vere aut aut autūmo
venat aut qua hora diei aut noctis
nō indigetis ut scribā vobis. Quare?
Ipsi em diligēter scitis qz dies dñi si
aut fur in nocte veniet i sicut fur
subito et insperate in tēpesta nocte ve
nit dñs dormiente illiqz domqz ita in
sperate veniet dies iudicii et dñi
aduentus Dñs requisitus post resur
rectionē de die illa de regno sctz electoz
ab aplis dicētibz Dñe se si in tpre
hor restitues regnū israhel. Aut. Nō
est vñm nosse tpra uel monēto Et
ate passionē suā de eadē die ait de
die illa inquietus nemo sit neqz
angeli qui sūt in celo neqz filii nisi
pater solus Ergo si pater nouit triqz
et filius nouit qui vñg substantie
est cū eo sed idcirco dicitur filius
ignorare qz ignorātes discipulos
reliquit. Cū dixerint sctz reprobi
pax et securitas tūc repētinqz illis
supruinet interitū i subitanea pō
tio diei iudicii sicut dolor in utero
habentis sctz partū. et nō effugient
sicut mulier pregnāb imminente
tribulationē et psecutiōe nō valet
effugē psequentiū insidias ita et
illi nō poterūt effugē de quibus
ait dñs De pregnātibz et nutri
entibz in illis diebz sicut in verbis
danielis pphete memora regnāte
antixpo et mīstris eius tribz āmb
et dimidio et interfecit ab illo hebra
et Enoch sicut in apocalypsi habet
Quo tpre erit psecutio talis qualis
nō fuit antea nec post futura erit
interficietur ipe antixps et maria
pars mēbroz eius a michaelē ut
beatus grego⁹ dicit Et sicut bñs
paulus dicit Dñs ihus interficiet

cū spū oris sui i verbo suo et vñte
sua Sed vtrūqz verū esse p̄t qz si
michael eū interfecit nō sua sed
dei virtus erit et iussio Post mortē
autē remanebūt xlv. dies in q̄bz
multa erit pax ut in illis electi q̄
aliqd tribauerūt ~~et~~ in psecutiōe et
in tribulatiōe p̄nam agant et
saluetur armistri autē antixpi
remanserunt post mortē eius q̄ gau
debūt p̄ illos xlv. dies ducentes
vxoies et cōiunia celebrātes et
iota diuersi generis exēntes et
dicētes licet noster princeps sit
mortuus modo nos habebimz paxē
et securitatē Et cū talia dixerūt
subito veniet eis subitaneus inter
itus Vos autē nō estis in tene
bris infidelitatis Cū em dormiūt
et quiescūt in p̄tibz nocte dormiūt
i in p̄tibz et vicis quiescūt et iacet
Induti autē louca fidei et caritatis
et galea spei p̄ saluam i habētes fidē
in deū caritatē in deū et proximi
spem et expectationē futurū bonoz
in capite qz de celis veniet nobis
salus Et hñs armis muniti securi
et liberi erimz in aduentu dñi Nō po
sunt nos deus in nrā i nō ideo posuit
nos deus in fide sua in ecclesia et cog
nitōe sua vt in nobis suā vñdictā
exerceat sed in agnitōem et acquisi
tionē salutis posuit nos ut salutem
nobis tuemremz p̄ fide ihu xpi
sue vigilemz i viuamz in hoc s̄cū
sue dormiamz i moriamz in corpore
simul cū illo i cū xpo viuamz in
cāa et in spe resurrectionis p̄pter qd
i propt̄ ista q̄ sup̄ia diximz de re
surrectionē cōsolamz vos inuicē. **Ro**
gamz vos ut noueritis eos i diligamz

honoratis et necia eis inſtratis. qui
 laborat inter vos in p̄dicatione et
 doctrina. Rogamus vos corripite in q̄-
te Conſolamini puſillanimes. Apud
 teſſaloniēſes erat quidā vagi et ut
 ita dicam⁹ quoniam oſioſe vivētes
 et nō laborātes manib⁹ ſuis unde
 vivēret nec orōib⁹ aut pſalmodiis
 variātes ſed circubāt domos aliorū
 atq; pagrabāt de loco ad locū quētes
 unde vivere poſſent cui⁹ rei cauſa
 multos inquietabāt. Vel etiā in q̄-
 te vocat ſuperbos qui cauſa ſup̄bis
 alios inquietabāt. Iterū erat alii
 puſillanimes et timidi qui bonū
 timebāt inchoare ne forte poſſent
 ad effectū p̄ducē. Vel ſi inchoabant
 nō libere illud agebāt ſed verecūda
 bātur et hoc in p̄ntia aliorū. Ipsi q̄
 puſillanimes erat q̄ ad verſa hui⁹
 ſeculi patient' ferre nō valebāt cito.
 ſi ſcandalizabātur in verbo et facto
 aliorū. Inquietos ergo i vagabūdos
 oſioſos et inſtabiles vel ſup̄bos qui
 alios moleſtabāt precepit ap̄tus cor-
 ripi a p̄latib⁹ et magiſtris quaten⁹ deſiſte-
 rent ab oſioſitate q̄ eſt inimica aie
 et deponeret ſup̄bia radice om̄i ma-
 lōū et vicioꝝ. Puſillanimes autē
 precepit conſolari blandiūtes ut p̄ ex-
 hortationē et conſolationē p̄poſitorū
 roboraretur in oib⁹ bonis. Sequitur
 Suscipite ſc̄ in officiū caritatis infir-
 mos in fide nō in corpore. Patientes
 eſtote ad om̄s modo admonet p̄latos
 ut ſubjectoꝝ improbitatē et ipaciam
 patient' ferant dū in aliquo cōtra
 eos murmurāt. Solent em̄ inquieti
 et imodeſti et ipacientes q̄n corrip-
 untur a p̄latib⁹ inſurgē cōtra eos et
 impacienter ferre illoꝝ correptionē.

volentes ab eis corripī ſed ſuā volūta-
 tem implere quoz aīoſitate debent
 p̄lati ad tempus ſuſtinē et iterū
 t̄p̄e oportuno et cōgruo cū aliorū
 auxilio emēdare. Videte i caute ne
 quis v̄m malū pro malo alicui red-
 dat. Hoc vult oſtēdē iſto in loco ap̄tus
 vt nō ſolū malū pro bono nō debeat
 reddere ſed nec malū pro malo bo-
 nū pro malo redditur. aut bonū pro
 bono. aut malū pro malo. Bonū
 pro malo redditur ſicut redēptor
 noſter nobis qui mortuū et perditū
 eramus atq; propt' p̄ctā a deo alieni
 q̄n p̄ paſſionē ſuā et p̄ baptiſmū gr̄am
 nos redemit. Bonū pro bono ſicut
 in die iudicii dabit electis dicēs eis
 quia eſurivi et dediſtis michi mā-
 ducare. p̄cipite vobis regnū paratū
 Malū pro bono redditur ſicut iudei
 et iudei reddiderūt dño. In ipe dixit eis
 p̄ zachariā p̄phetā. Si bonū eſt in
 oculis v̄is afferte mercedē meā. Et
 eſt ſenſ⁹. Infirmos v̄os curavi. Lepro-
 ſos mūdavi. mortuos ſuſcitavi. eſu-
 rientes panem date michi ex hoc mercedē
 ſi dignū et bonū eſt. Et appenderūt
 mercedē meā. xxx. argētios. Malū
 pro malo reddet dñs reprobis in die
 iudicii dicēs eis. q̄ eſurivi et non
 dediſtis michi māducare. ite in ignē
 eternū. Quap̄pter nō debemus vindic-
 tam expetē ut reddamus malū pro
 malo q̄ nō poſſimus hoc tranquillā
 mētē agere ſed debemus illi reſervac
 qui ſemp̄ idē et equalis manet et q̄
 dixit. michi vindictā reſervate et
 ego retribuā illis ſupplicia vobis autē
 p̄mia. Malū ſiquidē pro malo reddē
 nō eſt bonū. Malū vero pro bono val-
 de minus malū eſt. Sed ſemper

quod bonum est sectamur et imitamur et proficere
in invicem sive in alterutrum et in omnibus.
hoc est non solum in creditis sed etiam in
non creditis quia fratres sumus omnibus secundum
carnem. **Semp** gaudeat non in divitiis
caducis et temporalibus honoribus sed in
domino gaudeat et in bonis operibus et quia
filii dei estis sine intermissione orate.
Quis homini mortalium potest semper orationem
insistere aut ergo totum tempus pro
parte posuit apostolus ut dicat illum semper
orare qui canonicas horas observat
secundum morem et consuetudinem sanctorum pa-
trium. **Aut** etiam illum qui semper de deo cogi-
tat et deo placere desiderat. **Quid** enim
quibus bene cogitat et bonum desiderat semper
orat. **Non** quod bonum iustus orat agit
ad orationem est referendum et nunquam desinet
orare nisi deficiat iustus esse. **In** omnibus
gratias agite et in fide spe et carita-
te ceterisque bonis operibus et in prosperis
et in adversis semper gratias et laudes
agite deo quia neque prospera nisi co-
donante neque adversa nisi eo permittente
eveniunt. **Hec** est enim voluntas dei
in christo ihesu in omnibus vobis. **In** christo ihesu
et per christum ihesum a quo omnia bona
nobis dantur sine quo nihil bonum
agere valeamus sicut ipse dixit. **Sine**
me nihil potestis facere. **Hec** est
inquit voluntas dei ut malum pro
malo non reddatis. bonum semper
sectemur sine intermissione orate
ut gaudeatis in domino et in omnibus
et ei gratias referatis. **Spiritum**
nolite extinguere. **Dicitur** hoc
secundum Ambrosii sensum. **Spiritum**
nolite extinguere et si aliquem
ad horam spiritus sanctus replerit
sua gratia ut possit interpretari
divinas scripturas et divina misteria

loqui nolite cum phibere quoniam loquitur
quia deus qui os aperuit reple-
bit sepe humori quod melius est.
Aliter secundum Augustinum. **Spiritus** sanctus
qui unius substantie est cum patre
et filio in sua natura non potest
extinguere sed per vicium nostrum ex-
tinguimus illum in nobis dum a
nobis excludimus peccando. **Spiritus**
sanctus inquit discipline effugiet
fictum. **Dum** ergo tradimus corpus
nostri libidini et cum illud in gremio
meretrici quod tempore baptismi et
manus impositione factum est templum
spiritus sancti excludimus illum a nobis et
fugamus. **Quanta** in nobis est ut
Augustinus dicit extinguitores eius
sumus. **Sed** ne hoc agamus ait apostolus
Spiritum sanctum qui in vobis cepit habi-
tare tempore baptismatis nolite a
vobis effugare nec extinguatis
illum vobis peccando et tradendo
corpus vestrum diversis turpitudinibus
quod templum eius debet esse. **Prophete-**
rias nolite spernere et si aliquis volet
explanare dicta prophetarum sicut **Isaiah**
ceterique doctores ad edificationem
auditorum loqui et predicare nolite
illum despiciere nolite illum contempnere
sed humiliter attendite que docet.
Via autem patet quod bonum est tenere
hoc est attendite omnia que ille loquitur
et probate utrum illius dicta et verba
conveniunt dictis evangelii dictis propheta-
rum et dictis apostolorum. **Et** si proba-
veritis non discrepare sensibus sancti
patrum verba illius quod bonum est te-
nere corde et opere facite. **Ab** omni
specie mala abstinete vos et ab
omni re mala et cogitatione peccati
et opere peccati abstinete vos

Ipse autē deus patris et dñs ihesus
 qui pacē reliquit discipulis suis. et
 in illis oibus nobis dicit pacē relin-
 que vobis. et qui etiā nos pacifica-
 vit et reconciliavit deo patri p passi-
 onē et ascensionē suā ipse faciet
 uos p oia et scōs faciat in oibus que
 cogitatis et ope pficitis. Et integer
 spūs vester et aīa et corpus sine que-
 rela in aduētū dñi nri ihu cristi
 seruetur. Et dicit spūs vester integer
 et aīa et corpus seruetur. Dupliciter
 possumus intelligere. Homo cōstat
 ex corpore et aīa et spū et nō sūt in
 eo tres substantie sicut didimus cōten-
 dit nec est ternus in sba hoīs spūs
 sed hoīs spūs est ipa aīa. Bñ dicitur
 in euāgelio. Et inclinato capite emi-
 sit spūm. Et idcirco appellatur aīa
 spūs eo q spūalis nature est et q
 spūet in hoīe. Aīa vero dicta est
 eo q ad viuificandū aminet corpus
 ipsa etiā rationalitas et excellētia
 aīe qua sapiens et discernens ab
 aliis creaturis spūs appellari solet
 sicut ostēditur ibi ubi dicitur. Bene-
 dicite spūs et aīe iustoz dño in spūs
 et aīa unū sūt. Unde apparet qz
 corpore incedimus aīa viuimus. spū
 intelligimus et sapiens. De quo spū
 et rōnabilitate loquitur hic apłs.
 Rationalitas etiā mens appella-
 tur. Orat ergo apłs ut spūs rōn-
 oīa atqz inuolata pmaneat et aīa
 et corpus sibi incorruptū et imacu-
 latū maneat usqz in diem mortis
 nre et in diē iudicij sicut et ab oibz
 sordibz pñoz mūdatis sumz tpe
 baptismatis. Quia ergo pōt corpus
 mūdū esse et aīa et spūs inquinari

p malū cogitatū et desiderū. ideo totū
 dicit in hoīe mundū esse debere. Ali-
 spūs scōs sepe ponitur pro grā et
 donis suis sicut in eplā p̄ma ad Co-
 rinthios. Spūs inquit pphetaz p̄he-
 tis subiectus est et dona spūs scōi que
 nō cogūt hoīem loqui sicut arrepti-
 cū et demoniacū sicut in isto loco
 pōt intelligi pro gratia sua q nobis
 tpe baptismatis qua mūdantur
 ab oibz inquinamētis vicioz. quā
 orat apłs ut integra et incorrup-
 ta atqz imaculata maneat ne mo-
 rias atqz imūdia corrūpatur atqz
 aut minuatū vel fugatur a nobis.
 Si em̄ mala vita et cogitatio ma-
 det nō est iā integra ipa grā qz
 deserit hoīem obnoxū pētis. Nam
 dū ea et agit homo que odit spūs
 scōs recedit ab eo eius gratia ex
 toto aut minuitur illi qui peccat.
 Deus inquit patris faciet uos p
 oia et totū hoīem ut grā spūs scōi
 quā pcepistis tpe baptismatis
 nō recedat a vobis sed integra ma-
 neat in vobis. et aīa incorrupta
 sit corpusqz imaculatū. et totus
 homo mūdatus integer seruetur
 sine querela. Nō dicit sine pōt. qz
 nō est homo qui faciet bona et nō
 peccet. Et in multis offendimus oīs.
 Si em̄ dixerimus qz pētū nō habemus
 veritas in nobis nō est. fidelis est
 et verax est in pmissiombz suis qui
 vocauit nos ad fidem et ad gratiā
 suā qui etiā faciet scdm qd pro-
 misit. fidelē dicit deū in pmissio-
 mbz suis ut securi de p̄mo recte
 cōseruetur. Explicit eplā bñ pau-
li apłi ad thesalonicenses p̄ma
Deo grās semp Amen

Prefacio
 Thessalonicenses accipientes
 priore eplam cu puenisset
 legendo ad illu locu ubi
 loquitur ap[osto]lus & ex p[er]sona electo[rum]
 qui in die iudicii inueniendi sunt
 viui iniquis. Deinde nob[is] q[ui] vnum
 qui relinq[ui]tur simul rapiemur cu
 illis obuia xpo in aera coturbati
 su[n]t et coterrenti su[n]t m[un]di p[er]tates
 apl[osto]li ita esse locutu[m] quasi suo
 t[em]p[or]e et illo[rum] venturis esset d[omi]n[us]
 ad iudiciu[m] et timebunt illi m[un]di
 cu[m] dyabolo in carcere[rum] etom in
 die[m] eo q[uo]d tarde venientes ad fide[m]
 impleti essent. Quap[ro]pter ap[osto]lus et
 co[m]perit illos sup[er] hoc tristat[ur] sepsit
 eis ista sedam eplam in qua signi-
 ficant eis nondu[m] imminere die[m]
 iudicii suo t[em]p[or]e. et ostendit eis q[uo]d
 antea destruendu[m] esset regnu[m] roma-
 no[rum] t[em]p[or]e & occulte et obscure neq[ue]
 cu[m] audebat aperte scribe de aboli-
 tione regni romani ne forte contra
 credentes p[er]secutione[m] excitaret. Deni-
 ciat etiā aduentu[m] antixpi et m[un]di
 sectione[m] eius. **Explicit p[re]fatio**

**Incipit eplā b[ea]ti pauli apli
 ad thessalonicenses scda**

Dulus
 et siluans Idē m[od]o
 est sensus idemq[ue] quē
 in priori exposuimus
 Superest fides v[er]ba fidel[is] aug-
 mento eget. **D**ni apli dicit d[omi]no
 Adauge nobis fidem et quida[m] ali[us]
 Credo d[omi]ne. adiuua infidelitatem
 mea[m]. Gloriamur in tribulatio[n]ib[us]
 quas sustinetis in exemplū iusti
 iudicii dei. Sicut ex verbis prossi
 alio[rum] q[ui] doctor[um] collige possum[us]

nichil agant in hoc m[un]do nisi
 aut deo p[ro]faciente aut ip[s]o p[ro]mit-
 tent. Sancti ergo manentes alios
 fideles deo p[ro]mittete[m] multa p[ro]mi-
 ta et aduersa in hoc sc[ilicet] ad exem-
 plū iusti iudicii dei patiebantur
 q[ui]a in ip[s]is ostendebatur q[uo]d falli
 qui electi dei erat talia patiebantur
 multa ampliora et grauiora re-
 probi et inimici illius in die iusti
 iudicii dei suscipient. Iustus iud-
 cium dei dicit q[uo]d tunc iudicabit
 orbē terre in eq[ui]tate. Si in iustu[m]
 est apud deū retribuere malis ma-
 la bonis bona. Si in co[n]uictio cau-
 salis in hoc loco nō p[ro] dubitatio[n]e
 ponitur sed p[ro] affirmatio[n]e. **Q**ui
 dicit q[uo]d iustu[m] est deo ita agere
 in reuelatio[n]e. in manifestatio[n]e
 d[omi]ni ihu de celo venientis ad iudi-
 cium cu[m] angelis virtutib[us] eius sicut
 ip[s]e dicit. Cū venerit filius ho[m]i[n]is
 et om[n]es angeli cu[m] eo. et in reue-
 latione d[omi]ni ihu dante[m] v[er]dictam
 reprobis in flāma ignis h[uius] qui
 nō nouerūt eū. pagani et qui
 non obediūt euāgelio h[er]eticis vi-
 et falsis xpianis atq[ue] iudeis. **V**eni-
 in flāma ignis dicit d[omi]n[u]m deū
 v[er]dictā reprobis. q[uo]d ignis p[re]cedet
 eū tantū spaciū aeris occupans
 quātū occupauit aqua in diluuiō
 qui exuret terrā et crassitudinē
 aeris et purgabit electos. **R**epro-
 b[us] autē audientes a d[omi]no. **I**te in igne
 eternū inuoluentur ab illo igne
 et trahētur ad supplicia inferni.
Qui et reprobi dabit[ur] etnas penas
 in interitū. Dabit[ur] penas nō alii
 sed sibi dabit[ur] et inferet q[ui] mala
 fecerūt p[ro] quib[us] talia recipient

Dare etiā quāq; ponitur pro sustine
sicut in vngilio Et pro purparco
penas dat scilla capillo i sustinet
penas ita hic dabūt penas i susti
nebūt Cū venent glorificari in
suis suis i claris appare eis et
blandus keprobis autē terribilis
et seug Quia creditū est testiomū
vni sup uos in die illo i quia
receptū est et creditū est ewāge
liū et pōicatio nrā in uobis et
a uobis in die illa i ppter illū diem
vt ewāgelii phibeat uobis testimo
mū credulitatis In illo die ut reci
piatis mercede eternā In quo scz ne
gocio vel pro quo die orama vel
ad hoc orama semp pro uobis **Nota**
mus uos frēs p aduentū dñi mī
ihu xpi et nrē cōgregationis mīpm
Quos aduentū dñi legimus p mū
in hūilitate scdm in potētia qñ ve
niet ad iudiciū de quo hic ratio agit
Cōgregationē suā appellat multi
tudinē electorū vel qñ eo veniet
vel que ei obuiabit ad iudiciū In ipm
dicit quasi in ipō qñ in xpo sūt omēs
electi utpote mēbra adherētes illi

Rogamus uos frēs **Capitulum**
p aduentū dñi ihu scdm

ad iudiciū et p aduentū
nrē cōgregationis i omni scōz qui
in ipō cōsistūt vt nō cito moueam
i nō cito turbemū neq; terrēam
qñ iustet dies dñi neq; p spm i
si aliquis se dixerit admōitū a spū
scō qñ dies iudiciū immet. nolite
ei credere neq; terrēam eiū uerbis
neq; p sermone i p tractatū Si
aliquis explanator et tractator
phetarū uobis dixerit. collegi sen
tē pphete ysaye. danielis aliorūq;

phetarū et pūdeo diem iudiciū in
imice et xpm uenire ad iudiciū.
nolite ideo tereri Neq; p eplam
tāq; p uos missā i si aliq; pseudo
apltus fuxerit xpo hoc nolite ei
crede Cūo nisi uenit discessio pū
mū vt discedāt oīa regna a regno
et impio romanorū et reuelatus
sue manifestatus fuerit homo pcti
antreps vñ qui licet homo sit fons
tū cū omi pctoz et filius pditionis
i filius dyaboli nō p naturā sed p
ymitationē. qui ideo uocatur p dno
qñ p illū uenit p dno et ipē p dno
genū hūanū Cū aduersatur i
adūfariū est xpo oībusq; mēbris
eius Extollitur siue erigitur in
supbia supra omē qd dicitur deus
aut qd colitur Nō est vñ qd ait
qd dicitur aut qd colitur Extollet
se antreps supra omē qd dicitur deus
i supra omēs deos gentiū hercole
scz et apollinem iouem qui falso
dicitur dñi et sup omēs electos
qui nūcipatue dicitur dñi vt moy
ses cui dicitur ecce cōstitui te deū pharao
mē Et in lege dicitur ne detrahās
i sacerdotib; Et in psalmo Ego dñi
dñi estis Igitur supra omēs istos
extollet se antreps. et maiore se
dicit oībus illis et nō solū sup illos
sed etiā sup omēs qd colitur qd
magis est qñ p dno et sup sūm
trinitatem que solūmō colenda
et adoranda est ob omi creatura
Ita se extollet ut in templo de sede
at ostendēs se tāq; sit deus hoc
dupluciter potest intelligi Nasce
tur in babilone antreps de tribu
dan sicut iacob ait fiat dñi co
luber in uia scerastes in semita

Et cū venerit iherosolimā circa
cider se dicēs iudeis Ego sū xp̄s
vobis promissus Tūc cōfluent ad
eū om̄s iudei et reedificabunt
templū qd̄ est destructū a romanis
sedebit ibiq; dicēs se esse xp̄m Vel
etiā in tēplo dei r̄ in ecclia sedebit
ostendens se tāq; sit deus Nā sicut
in xp̄o oīs plenitudo dimitatis erat
et in eo regerit Ita in illo hoīe
qui antiyp̄s appellatur eo q̄ sit
cōtrarij xp̄o plenitudo malicie
et oīs iniquitatis habitabit qz in ip̄o
erit caput om̄ maloz dyabolo qm̄
est rex sup om̄s filios supbie h̄nc
verbis ostendit ap̄lus tessalonice
sily nō prius venturū dñm ad
iudiciū q̄ regnū romam destructo
fiēt qd̄ nos impletū nondū videm̄
et antiyp̄m apparē in mūdo qui
interficiet martires xp̄i Non
retinetis q̄ cū adhuc esse apud
vos hec dicebā de aduētū antiyp̄i
et de die iudicij Et nūc qd̄ dēne
at sc̄is ut reueletur in suo t̄p̄e
Dicit sc̄is quid dēneat et non
dēmonstrat quid dēneat q̄ nichil me
lius ibi itelligitur voluisse signifi
care q̄ destructionē regnū rōnoz
de qua obscure locutus est ne forte
romanoz aliq; legeret eplam
hanc et excitaret cōtra se aliosq;
yp̄ianos p̄secutionē illoz qui pu
tabant semp̄ regnaturus in toto
mūdo Vos sc̄is inquit qd̄ dēneat
illū antiyp̄m et qd̄ moretur illū
qz necdū est destructū regnū rom̄
noz nec recesserūt om̄s gētes
ab illis ut reueletur siue mani
festetur ip̄e antiyp̄s suo t̄p̄e r̄
cōgruo t̄p̄e et a deo disposito s̄q;

postq; oīa regna discesserūt a rōno
impro Nā misterium iniquitatis iā
opatur Misterium grece latino voca
bulo dicitur aliqd̄ occultū et secre
tū mysterium ergo iniquitatis appellat
infectionē sc̄oz martirū et p̄se
cutionē quā inferebat nero et p̄m
cipēs eius fidelib; xp̄i Huc ideo
appellatur misterium qz qd̄ dyabolo
operatur est manifeste p̄ antiyp̄m
interficiendo sc̄os martires xp̄i heliā
et enoch aliosq; q̄ plurimos h̄nc
opatur occulte iā p̄ mebra h̄nc
nom ac p̄ncipes eiq; interficiē
p̄ illos p̄ncipes martirū ap̄los
Istud misterium iniquitatis ceptū
est a nerone qui occulte iſurgere
dyabolo p̄c suo zelo ydoloꝝ ut
fecit sc̄os martires et p̄uenit usq;
dyodecianū et julianū apostatā
qui plurimos sc̄oz peremerūt Sicut
ergo xp̄s qui est caput om̄ elōꝝ
longe ante suū aduētū occulte
et p̄ misterium p̄figuratus est
sicut in morte abel et in imola
tione ysaac et in dauid rege q̄
goliath interfecit qui dyabolū signi
ficabat quē xp̄s in sua morte et
passione debellavit Ita dyabolū
qui in antiyp̄o erit et in mēbris
siue malis p̄figuratus est in re
gib; malis occulte p̄ misterium
Tantum ut qui tenet nūc teneat
donec de medio fiat r̄ hoc t̄m̄
restat ut nero qui nūc tenet in
peruū totiq; orbis tā diu teneat
illud donec de medio mūdi tollat
potestas rōnoz In nerone cōp̄
hendit om̄s imperatores roma
noz qui post illū imperiū se p̄m
teinerūt Deo dicit donec de medio

tollatur. **Q**uia undiq; ex oib; gentib; confluebāt romā et q̄si in medimūdi erat habēs in circuitu suo om̄s gentes vel q̄d̄d̄ intra m̄cū et finē cōtinetur mediu p̄t dicit Et tūc sc̄i cū ablata fuerit p̄tas a romano imperio reuelabitur manifestabitur ille in quo antixps que dñs ih̄s m̄ficiet sp̄i or̄is sui. Tūc dñs ih̄s interfecerit illū p̄tēcia iussione sue. sive michael interfecerit illū virtute dñi m̄ficiet. tūc nō virtute michaelis. **V**idetur autē sicut doctores tradunt in m̄te oluēt in papilone et solio suo illo in loco cōtra q̄ dñs ascēdit in celū. **V**ero dicit ap̄l̄us **T**yr̄ reuelabitur ille in quo p̄st. q̄ destructū fuerit regnū vel imp̄iū rōnoz nō est ita itelligēdū q̄ statim dixerit illū vēturū sed p̄mū illud destruendū ardeat venturū antixp̄m t̄p̄e a deo sibi disposito et illustratiōe r̄ claritate aduentus sui destruct dñs ih̄s cū r̄ antixp̄m. cuius est aduentus scdm̄ opationē sathane. hoc ad ip̄m diem iudicii p̄tinet q̄ destructur ip̄e antixp̄s cū oib; mēbris suis. audiens a dño. **I**te in ignē eternū. **N**otandūq; est q̄ nō statim veniet dñs ad iudiciū ubi fuerit antixp̄s m̄fectus sed sicut ex libro damielis itelligim; post morte illius cōcedentur electis dies x̄ho. ad p̄mā. **Q**uāti vō spaciū ip̄is est usq; quo dñs veniat p̄nitus ignoratur. **E**t q̄ dicit cuius aduentus erit scdm̄ opationē sathane. **I**ntelligēdū est q̄ q̄d̄d̄ opatur dyabolo m̄stigante

et cooperante m̄debat q̄ ex toto illū possidebit tū non amittet sensū ut ignorāter dicat se deū neq; verabit a dyabolo sicut freneticus q̄ si ita esset patm̄ nequa q̄ haberet q̄d̄d̄ ageret sicut illi nō habent qui frenesim patiuntur qui nesciūt q̄ agunt. **I**n om̄i virtute figans et prodigiis mendacib; sc̄i erit aduentus antixp̄i. **S**igna et prodigia pro vno accipiuntur. **I**n signis ergo et prodigiis mendacib; opabitur q̄ videbitur mortuos suscitāre et alia multa signa facere sed mendacia erūt et a veritate aliena q̄ p̄ magiam ar̄ artem et fantasia deludet hoīes sicut et symōmagus delusit illū qui putans illū occidē arrietē decollauit pro eo. **V**el in signis et prodigiis mendacib; erit aduentus eius q̄ p̄ signa falsa que videbitur opari trahet hoīes ad mendaciū colendū r̄ ad semetip̄m colendū qui est mendax et pater et m̄ctor mendacii et om̄i seductiōe et detractione iniquitatis erit h̄nc qui perierit r̄ iudeis et pagani. eo q̄ caritate veritatis nō receperūt ut saluificent r̄ xp̄m qui dixit. **E**go sū veritas. **N**eq; sp̄m sc̄m p̄ que sp̄m sc̄m infunditur dilectio dei et proximi n̄ri in cordib; n̄ris. **I**deaq; q̄ neq; xp̄m neq; sp̄m sc̄m voluerūt recipere mittet illis opationē erroris r̄ p̄mittet ad eos venire antixp̄m opationē mendaci. **P**lus est q̄ dicit opationē q̄ opatorem q̄ ip̄am rem mittet eis r̄ ip̄m mendaciū et p̄m mendaciū et oīs malicie et iniquitatis ut credant mendacio r̄ dyabolo ut iudicentur sive dampnētur om̄i qui nō crediderūt veritati r̄ xp̄o sed

consenserunt iniquitati dyabolo. Qui
elegit nos apostolos primicias in salutem
omni gentium. Apostoli primicie fuerunt quia
primi crediderunt. In acquisitione glorie
domini nostri ihesu christi ut nos acquisiti ad fide
meam predicacione augmentum faciant
corpori christi et glorificentur per uos atque
laudetur in terra illud. Videant opera
vra bona et glorificentur preteritum vestrum
qui in celis est. Deus pater qui in terra
dilexit nos ut filium suum nobis daret
et dedit eternam consolationem promittendo
nobis regnum celorum et spem bonam
expectationem scilicet futurorum bonorum in
gratia sua non merito nostro exhortetur
nos et doceat corda nostra. **Explicit**

De cetero orate pro **tercium**
nobis ut sermo domini currat
ab ore nostro ad aures vestras
et ab auribus ad cor. Sicque vertatur
ad operationem ut liberemur ab impor
tunibus qui non stant in portu quietis.
Dominus autem dirigat corda vestra et si
quid tortitudinis in vobis tenetur
auferat et faciat vos per rectitudinem
vite ambulare et rectos gressus facere
in bono opere. In caritate dei et proximi.
Et patientia christi ut patientes sitis
inter aduersa huius seculi sicut christus
patienter pertulit opprobria et irisiones
flagella et crucem. Vel sicut quidam
codices habent in expectatione christi
ut expectentis christi aduentum ad iudi
cium. Gratis panem non manducamus
et sine labore. Si quis non obedit
verbo nostro aut vero ut non sit otiosus
per epistolam scilicet meam hunc notate notis
et nos aspere increpabimus eum.
Salutatio mea manu pauli. quod
est signum in omni epistola. In fine omni
epistolae hebraicis litteris et graeco sermone

Nomen suum scribant. et illud quod
sequitur ne ab aliquo pseudo apostolo
possit. Ita scribo. quoniam. Gratia domini
nostri ihesu christi cum omnibus vobis. Amen
Explicit epistola beati pauli apostoli
ad tessalonicenses secunda
Incipit prefatio super epistolam
ad galathas

Primo querendum est
in exordio huius epistole
unde sunt galathae
appellati. Rex bithyniae
que est provincia graeciae habet bellum
contra hostes suos misit ad gallos
habitantes circa mare promittens ut
si venneret in auxilium sibi pacto bello et
potita victoria regnum diuideret cum eis.
Cum autem venissent et victoria potiti
essent regnum cum eis diuisit sicut pro
misit. Appellatur sunt primum gallo graeco
hoc est galli mixti graecis partibus regnum
quam ipsi tenuerunt gallograecia et gallo
comitatus in graecia. Postea autem ut
superioribus videtur appellati sunt
galathae a candore corporis. Nam
graeco hoc galathon dicitur. Unde et
caudam zona celi quasi latine lacteus cir
culus appellatur graeco galaxias nomen
patitur ut marsianus asseruat. Sunt
ergo ~~forte~~ strenuissimi bellatores sed
stulti et facile a proposito mentis reue
dentes. Unde cum accepisset verbum predi
catoris ab apostolo et apostolus ab eis ad
alios transiret seducti sunt a falsis
apostolis et a iudeis qui eos volebant
sectari in occasione et sacrificia legum
haec dicitur. licet baptisati sine enim
christum credatis tamen aliter non potestis
saluari per passionem christi nisi in eadem

corrupti

appellata est

et...

et legalia sacrificia offerant. **A**ndies
ap̄lus scripsit eis ab epheso h̄ac eplam

Explur̄ prefatio

Incipit epla b̄n̄ pauli ap̄li
ad galathas

Dicitur qd̄ nomē in oib̄us
eplis suis p̄ponit in titulo
auctoritatis causa. **I**d egit
sicut reges et principes
huius scli solent agere. **A**p̄lus dignita
tis nome et grecū est. licet quidā heb̄u
dicant illud esse **A**p̄loy autē genera
tuor̄ sūt p̄m̄ū est qd̄ neq; ab hoib̄us
est neq; p̄ hoīem sed a deo t̄m̄ō. **D**e q̄
numero fuerūt **M**or̄ses **N**aras **S**hemias
alijq; p̄phete pl̄rim̄i et ap̄li etiā qui
p̄m̄s ab hoīe esset x̄p̄o missi t̄n̄ ip̄e
homo erat et verq; deus. **S**ecūdu a deo
quid est sed p̄ hoīem. **D**e quor̄ numero
sūt **N**osue qui deo volēte p̄ mor̄sen
missus est et alij multi qui electioe ip̄li
pro v̄ue meit̄is deo volēte eliguntur. q̄
volūtas interdū et volūtas populi est
Terciū qd̄ ab hoīe t̄m̄ō et nō a deo cū
favore hoīm alijs eligunt nō pro bona
cōversatione vel qui p̄io subrogatur in
sacerdotiū. **D**e quor̄ numero vni dicit
b̄n̄s **A**mbrosiū. **N**empe erat. nisi centū
solidos dedisset hodie ep̄s non fuisset
De quib̄ etiā dicitur in libro regum
p̄rib̄s **I**erobaū. **Q**uicūq; implebat ma
nū suā munerib̄s fiebat sacerdos idolor̄
Ideoq; isti tales int̄ eos sūt reputandi
de quib̄ d̄n̄s p̄ p̄pheta dicit **I**pi venie
bāt et mittebā eos. quet̄q; venerūt
fures sūt et latrones. **Q**uartū gem̄
qd̄ neq; p̄ deū neq; p̄ hoīes fit sed a
seip̄so ut pseudo p̄phete et pseudo ap̄li
qui dicūt **H**ec dicit d̄n̄s. cū d̄n̄s non
misert̄ eos. **S**c̄iendū etiā est q̄ etiā
int̄ ip̄os p̄phas sūt quidā tāte dignitatis

sūt ut et p̄phete et ap̄li sint ut **M**or̄ses
Naras **I**ohānes baptista et ap̄li. **Q**uidā
vero solūmō sūt. **E**t q̄ etiā apud gala
thas quidā iudei qui dicebāt b̄n̄m̄ pau
lū nō esse verū ap̄lim̄ x̄p̄i neq; doctore
veritatis eo q̄ a x̄p̄o nō fuerat vocat̄
et doctus sicut alij ap̄li. **I**dem̄ volēs
ap̄le galathas cōfirmare in doctrina
sua. et se verū ap̄lim̄ esse et p̄dicatore
x̄p̄i dixit se nō ab hoīe mortali in t̄ris
esse electū et cōstitutū sed ab oīpotēti
deo de celis. nō q̄ neget x̄p̄m̄ ver̄ hoīem
sed iā imortalē effectū. **Q**ui ergo docuit
petrū p̄ p̄nciā suā in t̄ris adhuc
mortalis. **I**p̄e docuit paulū iā imorta
lis de celo et ideo dicit **N**on ab hoīb̄
subaudis cōstitutus sū ut **M**artian̄ qui
forte ab ap̄lis est electus. neq; p̄ hoīem
subaudis iā mortalē sed p̄ ih̄m̄ x̄p̄m̄
et deū p̄r̄m̄ ideo q̄ vna est op̄atio p̄ris
et filij et ut ostēdet vniq; eē dignitatis
illas duas p̄sonas p̄posuit p̄sonā filij
dei p̄ris p̄sonē. parit̄q; arrianorū
errore destruit qui dicūt filiū crea
turā esse. ideoq; immorē p̄r̄e. **Q**uis susci
tauit eū a mortuis. **D**eus p̄r̄e suscitauit
tertia die filiū suū a mortuis et ip̄e
filius potestate verbi a quo assūpt̄
est seip̄m̄ suscitauit. **E**t qui meū sūt
oīb̄ fr̄es et oīb̄ cōdiscipuli et credetes
eadē sentientes de circūcisione. **Q**uid
est q̄ in alijs eplis quorūdā discipulor̄
nōia suor̄ ponit. et hic nō sp̄cialiter
quēlibet sed ḡn̄aliter oīb̄ cōphedit
Ideo cōphedit ut maioris auctoritatis
esset eius epla. vel ut demonstrat̄ et
oīb̄ cōdolere de illoz seductioe et q̄
oīb̄ equaliter sentiret de circūcisione
q̄ nō deberet circūcidi neq; sacrificia
legalia offerre. **Q**uid est etiā q̄ in hac
epla ep̄or̄ p̄b̄or̄ dyaconor̄ mentionē

nō facit sicut in aliis. Quia necdū habe-
bunt epōs ordiatōs neq; alios rectores
ideo seduci faciliq; potuerūt. Et pax qua
recedebant deo pro peccatis nris tradens
se morti ut caperet nos de p̄ni sculo
neq; **S**eculū dicitur a sequēdo q; sep̄
sequitur et in se reuoluitur. **S**eculū ego
nō p̄t esse bonū ^{vel} malū q; semp̄ seruat
ordīe suū et cui sū sedm̄ dispositionē
dei alternatib; dieb; ac noctib; **S**ed
sicuti dicit mala domū nō q; mala sit
p̄ se. sed q; malos inhabitatores habeat.
Et bene addidit sedm̄ volūtate dei p̄is
q; volūtate dei p̄is fuit ut filij p̄ suam
passionē hūanū genus repararet.
error q; q; sit tam cito firmari se
dicit aplūs quare tā cito potuerunt
solis verbis a veritate euāgelij seduci
et a libertate in seruitute redigi. et
q; ab euāgelio xpi q; eis tradidit
potuerūt mutari. et in aliud referri
euāgelij in aliā doctrinā. Quia nō
est aliud euāgelij preter illud qd̄
p̄dicauit. **E**uāgelij autē dicit bona
ānūciatio. **E**t si aliqua doctrina est
quā dñs aut p̄ se aut p̄ aliquē nō
dederit iā nec euāgelij dici p̄t sed
error. Amen amē hebreū est et est
cōfirmatio ep̄le. **S**onat em̄ vere siue
fidelit̄ et fiat **T**ransferri et in seruitute
nisi vel seducem̄ ab eo; a deo p̄is.
Vocauit in graciā; in remissionē peccatorū
quā nobis deus pater grātis dedit.
siue p̄ passionē filij sui siue p̄ baptisimū
in aliud euāgelij. Aliud euāgelij
nō est nisi xpi. Traditio ergo iudeorū
et doctrina qua dicebat debet circūci-
sionē seruari et cetera que lex p̄cipit
in mysterijs error est postq; xps venit
Nisi sūt; sed sūt. **C**onturbant; et rōmo-
nent a rectitudine fidei et volunt

na scilicet vel tunc dicit
esse malum et peccatum
et malos homines in se
habeat.

conuerrere. **V**oluit quidem mutare euā-
gelij xpi a spūalib; ad carnalia
sed nō valent q; firmissimū et verū
est. **E**uāgelij em̄ si mutati fuerit
nō erit iā euāgelij. **E**t licet aliq;
possint mutari a rectitudine euāgelij
sed inmutabile manet euāgelij. **S**ed
licet nos idē ego subaudis et apli xpi
petri et alij vel angelus de celo. mi-
chael aut gabriel euāgelizet vobis
preterq; euāgelizauim; et preter hoc
euāgelij anathema sit. **A**nathema
varias significatiōes habet. Aliq;
ponitur pro occisione ut idē aplūs
alibi dicit. **O**ptabā ego anathema
fieri pro fratrib; meis et cupiebā m̄fieri
et occidi corporalit̄ pro eis. Aliq; p̄t
pro maledictiōe ut in canonicis habe-
tur. si q; hor uel illud fecerit anathē-
ma et maledictus sit. Aliquo loco ponitur
pro separatiōe ut hic sicut p̄dixi
subaudis p̄sens ita modo absens vel
sicut p̄dixi paulo superis in p̄ceden-
versiculo. Ita nūc dico preter quod
accepistis subaudis a me. **M**odo em̄
hōmib; suadeo. an deo. **S**ensu talis
est. **S**uadeo; hortor hōies mō in xpm
credere et p̄seruare in fide eiq; **A**n
suadeo deo aliquid nouū facere an oīa
patent p̄terita et futūa. **H**ōmib;
suadebat in xpm credere. **D**eō vero nō
suadebat ut aliqd nouū faceret. **T**ūc
suaderet aplūs deo aliqd nouū facere
si circūcisionē ip̄e p̄mū destrueret
sed q; xps legē implendo euāgelij
illā ideo nō suadebat aplūs deo. sed
que ostendit ip̄e debere seruare ip̄e
docebat illa. **S**i adhuc hōib; pla-
cerem; et si placerem iudeis
a quib; ortus sūt p̄manedo in
iudaismo uel hōmib; malis ut hōmib;

ei usquequo spm scm accepit. Ideoq;
quasi multa mora fecerit Paulus vero
statim ut baptisatus est sine aliqua
mora ingressus est synagogam iudeorum
cepitq; publice predicare. Potest tñ et
ad sequentia iungi qd dicit continuo sed
melius ita ut diximus ut reuelaret
filium suum in me: p me. Aliter verbum
dei patris et filius cum patre et spiritu sancto
celum et terram continent et omnia implet
nec est locus quem non impleat p pleni-
tudine potencie sue ac p hoc qd vbiq; est
p potentiam p diuinitatis et omnia loca
implet erat et iam in paulo licet a
paulo non sciretur. Cui ergo fidem
filii sui dedit ei. tunc vtiq; filium suum
illi manifestauit. et ipse filius vbi erat
ibi ipse reuelauit. Sicut verbi gratia
In utero virginis marie ubi erat ibi car-
nem assumpsit. Neq; veni iherusolimam
Questio est quare se dicit non venisse
iherusolimam nisi post tres annos cum in
actibus apostolorum legatur. qd post baptismum
satus est et cepisset predicare in syna-
gogis iudeorum insurrexerunt contra eum
iudei ob quorum persecutionem venit ihe-
rusolimam. Que questio ita soluenda
est. Non veni inquit iherusolimam ad
apostolos gratia visitandi eos neq; causa
discendi sicut hic habetur sed causa
persecutionis veni iherusolimam sicut
ad quolibet aliam ciuitatem veni si in
meo itinere esset. Verbi gratia in samaria
aut in bethsalem de qua vice
dicit lucas in actibus apostolorum. Adante-
cessores meos apostolos subaudi causa
discendi neq; causa visitandi veni ista
vice. Sed ab abn in arabia de iherusalem
subaudi vbi fugeram. dicit beatus Hieronymus.
Quid est et quid michi potest si audio
paulum abisse in arabiam et reuersum esse

in damascum si nescio quid sibi fecerit
Forssitan prohibita est a spiritu sancto ibi verbi de-
loqui. sicut et in asyria. Ideoq; qd non dicit
scriptura quod ibi fecerit. Sed si ppendimus
interpretationem nominum iter et reditus illius
aliquantulum vilitatis inuenire poterit. Et
eum p arabiam intelligamus veteris testa-
menti ipse apostolus ostendit alibi vbi lo-
quitur de agar et sara. Lex enim fuit duo
testamenta inquit. et syna mons est in
arabia. Damascus vero quod interpretatur sa-
guine labes vel effluens quod ibi inter-
fectus est abel a cayno vbi postea edi-
ficauit seruus abraham illam ciuitatem
vocans eam a nomine suo damascum sicut
nouum testamentum vbi continetur passio
christi. Abn ergo apostolus in arabiam. et
serutatus est legem et prophetas et inuenit
ibi christum promissum non tamen datum. Reuersus
est damascum quod transiit ad euangelium
vbi inuenit christum iam passum et credidit
in eum diebus quidecim. Cuiusmodi
numeros pmet ad veteris et noui
testamenti propter septenarium numerum
et octonarium. Septenarius namque refertur
ad veteris propter sabbatum octonarius
ad nouum propter dominicam resurrectionem
octaua die celebrata est. Et quod apostolus
doctrina veteris et noui testamenti
repletus erat ideo non indignus apostolus
manere cum petro nisi diebus quidecim. Et
iter reuersus sum damascum et cetera
usque mansi apud eum diebus quidecim.
Abn in arabiam et de arabia in damascum
cum sum reuersus. et expleto triennio in
arabia et damascum veni iherusolimam
altera vice vide petrum non causa discendi
sed causa commendande caritatis. et
ut humilitatis formam pberet alius. du
honore prestiti honoris apostolo. Et ex hoc
apparet eum non causa discendi venisse quod

in tam paucis diebus non poterat doceri Et
 quod poterat etiam alijs dicere et quid Si
 non didicit a petro didicit ab alijs hinc
 obiectiom aplos subiungit Alium aplos
 vidi neminem nisi Jacobum fratrem domini
 filium sive marie cleophe matris domini
 quem genuit de alphyco Fate coram deo
quod non meior et digna sunt respectu dei
quia vera sunt Demde veni in partes
syrie sive punice et cilicie sive patrie
ubi est et tharsus et ciuitas pauli.
 Venit aplos in syriam que interpretatur
 eleuata ut illam humiliaret ad christum
 Venit ad ciliciam que interpretatur
 assumptio lamentabilis ut assumeret
 illam ad fidem christi et eam doceret
 habitu penitentie et lamenti Eram
autem ignota facie ealms iudee et cetera.
 Ignotus quidem erat facie sed nomine
 et fama notus erat Jam enim per christum
 annos euangelium predicabat non ideo
 dicit pluraliter ecclesie quod iudei et gen-
 tes myri essent sed tanta erat multitu-
 do iudeorum credentium ut plures ecclesias
 faceret Et qui persequabatur nos sub-
audis credentes in christum quoniam erat in
iudaismo. nunc euangelizat fidem
quam aliqui expugnabant et contra quam
valde impugnabant Et in me glori-
ficabant deum Iuxta illud ut videant
opa via bona Et qui de persecutore
fecerat predicatore Capitulum secundum
Demde post annos christum ascendi
 iherosolimam iterum iuncti tres
 annis superiores cum hijs christum
 faciunt xvii. Ex quo colligitur quod xvii
 annis predicatis cuberat quoniam tunc venit ihe-
 rosolimam Sed que causa extitit
 illi venire velle iherosolimam Sedi-
 tio erat inter iudeos credentes et gen-
 tiles Dicebant enim iudei quibus baptizati

et credentes in christum Non potest saluari
 nisi circumcisi et legem obseruantes
 Ideo ut hanc seditionem compesteret reue-
 late sibi spiritu sancto venit iherosolimam cum
 barnaba Barnabas erat iudeus et
 circumcissus Tertius gentilis et incircumcisus
 Ideo ergo cum istis duobus ascendit ut si
 aplos aliosque iudei dicent illi non recte
 predicare in gentibus istorum testimonio tue-
 retur dum diceret illi vere sicut predi-
 catis vos ita et magister noster et
 sic sentit in omni fide sicut et vos Ideo
 ergo dicit et contuli cum illis euange-
 lium ne videretur ab alijs aliquid
 accepisse Nam inter se conferre et docere
 et discere hoc interest quod conferunt
 coequales docent et discunt superiores
 et inferiores Contuli cum illis et cum
 petro iohanne et iacobo Secorsu autem
 hijs qui videbantur aliquid esse petro
 et alijs aplos locutus sum non in conuentu
 iudaici populi sed separati Quare
 secorsu quod multa scribat ille quod generalis
 multitudo non poterat capere Vel secorsu
 ne dum prohiberet penitus circumcissionem
 persecutionem iudeorum contra se excitaret
 Videbatur inquit aliquid esse a
 semetipso Videbatur enim doctrinam
 habere a se et virtute sed neque doctrinam
 neque virtute nichilque bonum a se ha-
 bebant neque sub meritis Deorum licet
 videretur a populo aliquid esse nichil
 erat Ne forte in vacuum currere aut
 cucurrisse licet durum videatur in-
 btus Ihesus hinc versus interrogatus
 dicit esse legendum quod hugonem est
 sensus Numquid ideo contuli cum illis secor-
 su quod timeret ab illis despendi quasi mea
 doctrina non esset vera et illoz robora-
 tione indigeret aut quasi manifeste currere
 predicando de loco ad locum Non Sed potius

ut illi a me alta et profunda misteria
audirent que nung capaces nō pote-
rant capere. sed poterāt dicere galathis
Nolite credere paulo qz mendaciū
p̄dicat. Aliter em̄ apud nos aliter
apud vos docet apud nos docet cir-
cūcisionē nō obseruādā. apud vos
circūcidit tytū Unde apl̄s volēs eos
cōfirmare in fide et a circūcisioe recede-
diat Si tytus cū esset meū nō est
cōpulsus ab apl̄s circūcidi neqz mi-
nis neqz terroribz ac multitudine
iudeoz quare vos seducim̄ solūmō
verbis Sed neqz tytus ~~est~~ qui meū
erat cū esset gentilibz cōpulsus est
circūcidi Cū venisset apl̄s iherusa-
limā iudei curiositatis causa submi-
serūt viros in secreto loco. vel de qbz
nō poterat suspitio eē qui cōsidera-
rent utrū timore apl̄s p̄teritū circū-
cidet tytū Intenderūt explorare
libertatē nostrā quā habemz in
xpo ihu Libertas maxima est in
xpo ihu et in fide euāgelii qz p̄
fidem dñi saluatoris liberi efficiam̄
in baptisate nō solū a peccatis
sed etiā a seruicio legis Neqz ad
horā cessamz et nō consensimz eis
neqz ad tempz ut nos seruituti
legis subicemz ut fides euāgelii
quā vobis predicamz maneat
semp in vobis et vobis nō circūcidi-
tis Ab hīs autē qui videbātur
Ab hīs autē et a petro a iohāne a
iohāne qui videbātur aliquid eē
a semetipsis sicut sup̄ diximz
Cuales aliqui fuerint ante qz p̄
aduentū sp̄s sc̄i corroborari et
nō p̄tinet ad me ut dicā Sed
hoc solūmō dicam michi mea
interest hoc est nulla distācia

alioz

inter me et illos est Et hoc dico qz deus
nō est p̄sonaz acceptor Fuit paulus
p̄secutor xpianoz petrus negauit p̄posi-
tū ab illo doctus est iohānes et iacobus
tyre passiois relicto eo fugerūt cū aliis
apl̄s Cui videbātur aliquid eē et petrus
iacobus et iohānes nichil michi cōtra-
lerūt. sed cōtra subaudis ego contuli
illis Vel aliter Cū putassent rephensores
aliquid rephensores mei esse. nō solū
fuerūt rephensores sed etiā lauda-
tores et fautores extiterūt p̄dicatōis
mee Ita diuidūt et distinguūt Auḡ
et h̄eo h̄ic versiculū cū tali sub-
auditione Cū vidissent subaudis
a subsequētibz iacobus et iohānes
qui viderūt qz ita datū et cōcessū
est michi euāgelii p̄p̄riū et gentilibz
sicut petro creditū est euāgelii
circūcisionis et iudeoz Et cū cognou-
uissent gratiā que data est michi
dexterat societatis michi dederūt
et barnabe Cetera p̄ p̄ntes iudicā
sūt sicut petro circūcisionis hanc
habet cōsuetudinē apl̄s. ut circūci-
sionē iudeis et p̄p̄riū gentilibz appellat
Qui em̄ opatus est petro magistru
circūcisionis Et est sensus Qui petrus
magistru et principē fecit esse om̄
iudeoz credentiū. me etiā in p̄dica-
tionis officio p̄posuit om̄ibz gentilibz
Dicit b̄n̄s Auḡ quodā loco. beato
ap̄lo maiore sapiām p̄c̄ oibz apl̄is
esse cōcessam. Et hoc ideo ut qz ip̄e
oibz gentibz et philosophis p̄p̄dica-
turus esset. oibz gentibus et philoso-
phis predicatio eius sufficere posset.
Sed dicit aliqui in isto loco Nūquid
ergo petrus magister iudeoz si videt
aliquē gentile velle cōueri ad fidē
suscep̄bat eū nisi circūcideretur. Aut

paulus magister gentium aliquem
 iudeorum circumcisum. Unde petrus susci-
 piebat gentile non cogens eum circumcidi
 ut Cornelium. Et paulus iudeum non respue-
 bat propter circumcisionem sed tantum legales
 observantias docebat eum non esse obseruan-
 das carnaliter. Cui videbatur columpe
 esse. Dicit beatus Augustinus. Columpe videtur
 illi esse. sed non erant. Sed videmus que
 sunt solidissime columpe Salomon ait
 Sapientia que est verbum dei prius edificavit
 sibi domum corpus vixit in vtero vir-
 ginali exivit columpnas septem et septem
 ecclesias ad quas scribit beatus Iohannes
 in apocalypsi sua. que septem ecclesie vel
 columpe faciunt unam ecclesiam et unam
 columpnam. De qua dicit apostolus thymotheo
 ut scias inquit quomodo oporteat te conuer-
 sari in domo dei que est columpna et fir-
 mametum. Si ergo ista columpna non erat.
 quid est quod dominus dicit. Cui vicerit faciam
 illum columpnam in templo meo. Ut ergo
 apostolus dicit et beatus Augustinus consentit
 Columpe a semetipsum non erat licet
 videretur a simplicibus a se esse quod erat.
 et columpe erat a domino solidate sine
 suis meritibus et fundatores ecclesiarum
 erat. et fundatores dexterarum dederunt
 michi. Et dicit dexterarum societatis
 dederunt michi et barnabe michi.
 est aliud nisi in sua societate et fa-
 miliaritate receperunt nos. Tractum
 est hoc a negotiatoribus qui musti
 negotiatoribus venientes ad dexterarum
 regiones vel nationes in primis ut
 ibi veniant ad eos presertim loci et
 hortes ibi habitates accedunt et mi-
 rogant illum qui presertim alius Pacificus
 ne est ingressus tuus. Et ille Pacificus
 tunc mutuo dant sibi dexterarum manus
 et alternatim osculantur eos. De deinde

cum pace negotium suum expleret libere
 incederet et cum securitate in medio
 eorum sic et illi cum apostolo pace fecerunt.
 ut ille et barnabas in gentes prodi-
 earent. Ipsi autem in iudeos. Tantum sub
 audis preperunt nobis ut pauperum
 illorum memores essemus. qui pro christo
 sua reliquerunt vel qui spoliati fue-
 runt a iudeis ut irodemus et alii. Et
 etiam ipse sollicitus fuit hoc non facere
 mittens eis que necessaria erant a gentibus
 fidelibus munuscula accipientes. Cui
 autem venisset cephas antiochia
 in faciem ei restitit. In faciem et in
 presentiam reprehensibilis enim erat et
 reprehensione digna erat. Prius
 enim quam veniret quidam subaudis iu-
 deorum ab iacobo et ab iherosolymis
 ubi erat iacobus constitutus episcopus crede-
 tibus ab apostolis. Cum genibus edebat.
 Cum autem venissent subtrahere et segregabat
 se timens eos qui ex circumcissione erant.
 hoc est timens ab illis reprehendi.
 Sed cum vidisset quod non recte ambula-
 rent. non recte ambulabat et segre-
 gabat se a gentibus quasi ab imundis
 eo quod essent membra carnis. Dicit cephe
 coram omnibus. Ideo publice cum redar-
 gnus quod ipse publice peccaverat
 ut et eius correptione ceteri corrob-
 rantur. Publici enim culpa publica
 eget castigatione. Ita omnibus in ca-
 nonibus perperitur. Quomodo gentes cogis
 iudicare. non cogebat eos circumcidi
 verbis sed opibus per hoc quod ab illis
 segregabat poterant enim gentiles
 dici. Si essemus saluati et mundati
 per baptismum nequaquam nos quasi
 imundos reputarent. melius est ergo
 ut circumcidamur. Si tu cum sub iudeis
 Iudeus erat petrus natura et

gentilit' uiuebat nō adorādo idola.
sed nō credens saluari posse p̄ circū-
cisionē. sed p̄ baptisimū. Nos iudei
natura r non ex gentilib' q̄ a iudeis
p̄tōres appellātur. Et est sensus d̄
petre si nos qui iudei naturaliter
sumus nō iustificamur p̄ legem quare
cogit gentes iudicare nō uerbo sed
opere ut credāt se saluari nō posse
p̄ baptisimū sine circūcisione. Nos scimus
q̄ nō iustificatur homo p̄ obseruatiōem
legaliū māditorū. Ex opibus la legis
dicit r p̄ oblationē sacrificiorū legalium
p̄ circūcisionē p̄ obseruatiōem māditorū
nō iustificabitur oīs caro r nullus iustifi-
cabitur. Et si querētes iustificari nos
qui natura sumus iudei. In fide xp̄i
in baptisimato inuēti sumus p̄tōres dū
uenimus ad baptisimū. Nūquid xp̄s fecit
nos p̄tōres ut p̄tā habēmos et esset
in nobis qd' mūdaretur. Absit. Sed q̄
lex nō poterat iustificare ideo uenimus
ad xp̄m ut credētes in eū iustificemur.
Si em̄ qd' destruit hoc uerz reedificatio
p̄uaricatorē me cōstituo r si circūci-
sione quā p̄dicam dimittere uerz
p̄dico obseruandam esse transgressore
me facio tam legis moysarū q̄ euā-
gelii. q̄ si circūcisio poterat iustificare
ideo q̄ illa destruxi transgressor extiti.
Et si postq̄ ueni ad euāgelium iterū
redū ad carnalē legē. silitur p̄uari-
cator extiti. Et notandū q̄ cōtra petrū
ista loq̄batur qui gentes cogebat
circūcidere nō uerbo sed ope subtra-
hendo se ab illis. cū ip̄e circūcisionē
p̄dicauerit nō obseruandā. Ego em̄
p̄ legē euāgelium mortuus sū legi
moysi r nichil ei debeo q̄ non sū
subiectus ei. Vel p̄ legē sp̄ualiter
intellectā mortuus sū legi carnali q̄

q̄ carnalit' illā nō obseruo ut deo uiuā
p̄ fidem et iusticiā. Cristo cōfessus sū
cruce r cōfessus sū in cruce xp̄i. q̄ p̄tā
mea in cruce illig affixa sū r deleta
et mortificata. **U**uo autē iā non ego
uiuebat quidē substācialit' sed non
uiuebat in illo malicia sed iusticia.
Extinctus em̄ erat in illo et mortuus
seuissimū p̄secutor. et uiuebat in illo
p̄missimū p̄dicator. **U**uo siue regnat
in me xp̄s p̄ fidem et p̄ oīs uirtutes.
Non abicio grām dei r nō repello fidē
xp̄i euāgelium et remissionē p̄tōrum
que oīa nobis gratis data sū. Si em̄
p̄ legem iusticia r si lex poterat iustificare
xp̄s sine causa mortuus est et ei passio
nec profuit nec obfuit. **Capitulum tertium**
O In sensati galathe. **U**naquēq̄
gens suā proprietatē in cōuer-
satione et morib' habet. **U**nde
galathis p̄uū est ut licet feroces sūt
etiā stolidi siue stulti. facile tū transire
possūt de una re ad aliā. **E**ius uos
fascinauit r quib' uobis nocuit. vel
quib' uos decepit. **F**ascinari dicitur
puer et pua animalia et pulli animalia
usu hōm et incantatione. **A**nte quorū
oculos ih̄s xp̄s p̄scriptus est et in
uobis crucifixus. **A**nte illoz oculos
erat xp̄s ih̄esus p̄scriptus et crucifixus
q̄ isti nō solum quatuor libros euāgelii
habebāt ubi passio xp̄i cōtinetur cō-
pleta. sed etiā veteris testamētū greco
sermone p̄ sādū lxx interpretēs habebāt
in quib' p̄nūciabatur et p̄dicabatur
passio xp̄i. In quibus q̄si ante oculos
ip̄oz erat xp̄s crucifixus. **S**ic stulti
estis ut cū sp̄m ceperitis nūc carne
cōsumamini r cū sp̄ualiter cepissetis
cōuersari vel cū p̄ sp̄m sc̄m loqui ce-
pissetis uariis linguis nūc in carnali

cōuersatione deficiatis postponentes
 oīa spūalia et trāscūtes ad carnales
 obseruationes et ad circūcisionē
 et ad legalia sacrificia. Aliter in p̄mo
 die fidei oīes credentes accipiebant
 diuinitatē linguarū p̄ qd ostēdebatur
 eos habē spm̄ scm̄. Et nullo exēplo
 melius probari p̄t q̄ illud qd in actibz
 ap̄loz dicitur. Quia cū dixisset paulus
 quibusdā baptisatis qui baptisati erāt
 in baptisate iohānis. Si spm̄ factū
 accepistis credētes. Responderūt. Sed
 neq̄ si spūs sc̄s est audiuimz. qz non
 possimz oībz linguis loqui. Et cū
 baptisasset eos in nōie dñi ihesu. ce-
 perūt loqui variis linguis. Et isti
 galathę nō acceperūt spm̄ scm̄ et
 diuersitatē linguarū ex opibz legis
 sed qz crediderūt in xpm̄ audientes
 ab ap̄lo fidem dñi p̄dicari. Et auditu
 autē fidei dicit qz audit homo qd
 credē debeat. et interrogatur ad fontē
 quō credat et sic baptisatur. Tanta
passi estis sine causa multa passi
mala fuerāt illi a iudeis et a p̄secu-
toribz pro fide xpi. eo q̄ uolebāt cir-
cūcisionē seruare si tñ sine causa. Affir-
matua cōiunctio est et certe sine causa.
Et iter ad carnalia desideria et trāscū-
sionē seruandā reuertim̄. Tribuit
xp̄s nobis spm̄ sc̄s scm̄ et operatur
uirtute subaudiis miraculoz et lin-
guarū ex opibus legis subaudiis
facit hoc. an ex auditu fidei. Subau-
dis nō p̄pter obseruaciā legis hoc
prestitit nobis sed p̄pter fidē. Quia p̄
fidem iustificati placemz deo. Igitur
qui ex fide sūt benedicētur cū fideli
abraha et qui fidē abrahe habēt bene-
dictionē abrahe cōsequētur. Quicūqz
enī ex opibz legis sūt sub maledicto

sūt et qui p̄ legē putant se iusti fieri
 sub maledicto legis sūt qz nō possunt
 oīa implere que ibi cōtinentur. Unde
 petrus iudeis dicit. Cur inq̄ntē temptati
 imponē uigil. qd neqz nos neqz p̄t̄s
 nostri portare potuimz. Sub quo ego
maledicto sūt. Sub illo maledictus
oīs. Lex autē nō est ex fide. Fides
est ea credere et sperare q̄ nō uidetur
lex ergo nō cōplebitur fide sed opere.
Euāgelium autē magis cōpletur
fide q̄ opibz. qz sola fides saluat.
Quicūqz ergo faciebat ea p̄cepta
que lex sc̄ripiebat. uidebat in illis
qz qz p̄telebatur ei p̄b̄uita usq̄ ad
statutū finē a deo. Cui uero trāscū-
siō erat legis iubebatur m̄fici dicte
legē. Cui hoc uel illud fecerit occide-
tur. Xp̄s nos redemit de maledicto
legis. De quo maledicto de illo qd
dicitur est ad adam. In quocūqz die
comederis ex eo morte morieris. De
hoc maledicto et de morte redemit nos
reuerēdo ad uitā. qz morte sua simpla
duplam nostrā destruxit. Et quō
factus pro nobis maledictus. Nō est
ip̄e maledictus factus. sicut b̄s Ambrosius
dicit. ut p̄t̄m̄ habēt. sed factus est
maledictus et hostia pro maledictis et
p̄toribz pro nobis. ut qui sub male-
dicto p̄m̄ hōis et sub morte tenebam̄.
Vel sicut b̄s Auḡ dicit. factus est
maledictus et factus est mortalis sicut
et nos. licet sine p̄t̄o esset. Quia
scriptū est. Maledictus oīs qui p̄det
in ligno. Cuius hoc mō exponit hūc
uersicū. maledictus oīs nocens
qui culpa sua et p̄t̄o suo p̄ndet in
ligno. Cui uero nocens est si iuste
suspensus fuit nō ideo erit maledictus.
Quid ergo si mardocheus in nocens

suspensus esset in ligno qd et amari
parauerat nūquid ideo maledictus
esset. **M**inime ita xps licet maledictus
illud sustinet in passione et cruciatu
et petra nra assumet in nō ideo ma
ledictus fuit neq; petra qz sic dicit
p̄t xps petra nra nō ut habet sed
ut deleat. Vel etiā quātū iudeis
videbatur maledictus erat et peccator.
fratres scdm hōiem hōiem dicit
scdm hūanā cōsuetudinē et scdm
humanā legē. In hōis cōfirmatū
testamentū Testamentū dicitur a
testib; quoz noīa imbi scribuntur
et a quibus cōfirmatur illud testa
mentū velud cura vel scriptū qd
pater facit de suis rebus filiis suis
qd unguisq; post mortē eius
possideat de hereditate paterna. scdm
testamentū nemo despicit ut aliter
illud cōprehendat et diuidat neq;
ordinet aliter nisi ut pater viuens

*Dmca xii
m oct. p̄thet*

Abrahe dicit Ordinamur
sūt p̄missiones et semini
eius. Nō dicit singulari
numero abrahe dicta est p̄missio
et semini eius sed qz multe p̄missiones
ad eū facte sūt tam ex terra p̄missionis
q̄ etiā de dño dñi xpo. Ideo plūaliter
dicit abrahe dicit sūt p̄missiones et
semin eius. Videamus et cōsideremus
que sūt ille p̄missiones si forte ueniamus
aliquid de nobis gentib; ei p̄missū.
P̄missio ei facta est q̄n uoca
uit eū dñs p̄mittens ut si egredetur
de terra sua futurus esset in gentē
magnā dicit Exi de fin tua et de cog
natiōe tua et uade in terrā quā mōstrā
uero tibi et faciā te in gentē magnā
Deinde dicit ei Benedictus benedicta
tibi et multiplicabo te Et rursum.

In semine tuo benedicentur om̄s gētes
Et patre multarū gentū posuit. Et
autē subūgitur et semini eius subū
dit dicit sūt p̄missiones Quāuis ap̄t
specialiter semen abrahe xpm̄ intelligit
possim; in simpliciter nō semē illius
accipere ysaac filiū eius iacob nepotē
eius ad quos etiā legitur p̄missiones
factas. Nā legitur in Genesi qz dicit
in mente iacob quodā loco apparuit
ei deus dicens Terrā in qua dormis tibi
dabo et semini tuo. Dicamus et modō
scdm ap̄lm̄. Abrahe inquit dicit sūt
p̄missiones que dicit sūt xpo vel in xpo
qz in illo essent benedicere om̄s gētes
iuxta qd iā diximus. In semine tuo inquit
benedicentur om̄s gētes. Semē ergo
abrahe xps est. qz abraha genuit
ysaac et ysaac iacob. iacob autem
iudam. De cuius tribu et p̄gene as
sūpsit dñs carnē in uero uirginali
bitē marie et pressit uelut sponsus
de thalamo suo. Sed q̄n potest q̄re
om̄s gentes benedicti dicantur in xpo.
cū adhuc om̄s gentes nō credant
in eū et nulli dubiū est nō mereri
benedicti nisi qui fidē eius habent.
Ad duob; modis p̄t solui Potest
em̄ synodochice hoc accipi hoc est
a toto partē. qz licet om̄s nō credant
tū ex om̄ib; gētib; fidē eius habent
Vel om̄s qui benedictionē merentur
in xpo benedicantur. Nō dicit sub
audis abrahe dicit sūt p̄missiones et
seminibus eius sed singulari numero
dicit semin. Nō dicit scriptura in semini
bus nūq; benedicentur om̄s gentes sed
in semine tuo ut de xpo intelligamus
dictū. Si em̄ dixisset plūaliter semib;
fortasse dicit aliq; contēdendo de
dauid et de aliis iudeis esse dictū.

Quodā loco bñs Théo. dicit q
 om̄s scripturas sacras veteris et noui
 testamēti sensu et mēoria paginā
 usq̄ potuit inuenire semina plūrah
 numero posita. si de paginatōe filioꝝ
 res agitur. Si vero vero ad sementē
 fructuū ptinet inueniuntur plūrah positi
 ut in Genesi habetur. **Precepit inq̄ens**
Joseph egyptus ut acciperet semina
et semarent ne forte terra redigētur
in nichilū. Hoc autē testamentū
et illud promissū qd factū est ad ab-
raham dico ego confirmatū a deo hūc
 vsicūlū vario mō in suis scripturis
 distinguūt doctores. Quidā em̄ faciūt
 p̄fectā distinctionē ubi dicitur a deo
 Quidā vero mediā qd vtrūq̄ potest
 cōuenire Testamentū hūc appellat
 promissionē q̄ facta est abrahā qm̄
 semine eius hoc est in x̄po benedicēde
 essent om̄s gentes. **Quo istud testa-**
mētū vel ista pmissio est confirmata
natus est x̄ps ex virgine de semine
abrahe. p̄dicauit in sēdo annūcula
 fecit. redemit gens hūanū sua passioe.
 misit discipulos suos p̄dicare et bap-
 tizare. et cōpletū est qd p̄misit abra-
 he qm̄ apli p̄fecti p̄dicauerūt ubiq̄
 ip̄o cooperāte in tū vt in oēm terrā
 sonus eorū procedet. et in fines orbis
 terre fama nōis eius diuulgaretur
 Tūc in semine abrahe i in x̄po bene-
 dicte sūt sūt om̄s gentes eo mō quo
 superius diximus et pmissio eius ad
 impleta est. **Lex que post q̄dringētos**
et triginta ānos facta vel in monte
syna data est. nō fecit irritū subaudi-
testamentū ad euacuandū vel destru-
endā pmissioē abrahe. Irrita res
 est inanis et vacua. Verbi gr̄a sicut
 solent esse folliadi gram firimenti

aut arene aut alterius leguminis vel
 seminis. **Lex ergo que data est filiis isrl̄**
 post factā reppmissionē abrahā. non
 fecit vacuū et inane illud testamētū
 vt illa pmissio vacuaretur. De hoc
 numero quadringētoꝝ et triginta
 ānoꝝ vario mō doctores disputant
 p̄ longas ambages et circuitū illū
 colligentes. sed nos oīa illa succincte
 p̄stringentes cōpendioso vtam̄ exitū
 cōputantes ip̄os q̄dringētos et x̄v.
 ānos a vocatiōe abrahe de terra caldeorū
 usq̄ ad ingressū iacob in egyptū cōpu-
 tantur. **ān. cc. xv.** Item ab ingressū
 iacob in terrā egypti usq̄ ad egressū
 et exitū filioꝝ israhel ex ea cōputatur
 siliter. **cc. xv. ān.** Cui simul iuncti
 cōplent nūm̄ q̄dringētoꝝ et triginta ānoꝝ.
 Nam qz diximus de numero **ccc. et x̄v.**
 ānoꝝ post quos data est lex ex quo
 promissio facta est ad abrahā dicēdū
 etiā est quō illud intelligendū sit qd
 loquitur deus in genesi ad abrahā. **Seruo**
p̄noscentis qz peregrinū erit semen tuū
in terra nō sua et affligent eos male-
qz tractabūt ānis q̄dringētis. Non
 em̄ possumus inuenire quō p̄ **ccc.**
 ānos sint afflicti maleqz tractati.
 Narrat nāqz scriptura qz post mor-
 tem ioseph surrexit rex in egypto q̄
 ignorabat ioseph et cepit affligere
 filios isrl̄. Sed sciendū qz p̄gnū
 erat semen tuū in terra nō sua ad
 om̄e tempus **ccc. et xv. ānoꝝ** est referēdū
 quo abrahā isaac et iacob in terra
 nō sua peregrini fuerūt et aduene-
 et filii eorū post eos longo t̄p̄e. Et
 autē subiūgit seruituti eos subiiciēt
 maleqz tractabūt ānis **ccc. et xv.** ad ex-
 tremā partē et ad ultimū numerū
 sc̄z ānoꝝ **ccc. et xv.** est referēdū in quo

illi afflicti sūt a morte vñ ioseph usq;
ad egressionē illoꝝ de egyptiata serui-
tute Nā si ex lege hēditas iam non
ex promissione. hoc est. si p legē data
esset abrahe hēditas terre repmissōis
quā possedit in filiis suis vel hēditas
totiq mūdi quā possidet in ihu xpō
qui de semine eius natus est iā non
esset repmissio illa datio sed lex. hēre-
ditatē em̄ totiq mūdi abrahā in xpō
possidet Abrahe autē nō p legem
donavit deus hēditatē totiq mūdi sed
p repromissione donatū est semen
qd est xp̄s in quo benedictur om̄s
gentes Quid igitur lex Gr̄s Aug⁹
exponēs hāc eplam̄ p̄mū ita distinguit
Quid igitur sed postea relegens ea
que dictauerat correxit suū errorē
in libro retractationū atq; ita p̄cepit
distingui Quid igitur lex ut quid
venit lex. aut quid profuit. aut q̄re
data est si abrahe hēditas p repro-
missione data est Ad hec respondet
sibi ip̄i ap̄lus inq̄ens propter trans-
gressiones posita est quoad usq; ve-
niat semen i xp̄s cui xpō uel sem̄
p̄miserat subaudiis q̄ in eo benedicte
essent om̄s gentes Trāsgredi est ul-
tre et p̄uaricari Deo ergo data est
lex post repmissione ut hoīes cōpes-
ceret et p̄hibēt a pct̄is qui promi-
erat ad trāsgredienda p̄cepta oīpo-
tentis dei et naturalē legē Statim
em̄ ut egress⁹ est populus de egr̄s-
tulo egyptioꝝ anteq; trāssisset mare
murmuravit. rur̄sq; trāsito mari
mimuravit. atq; dū puenissent ad
montē s̄na postq; acceperūt decem
p̄cepta caput bouis quē adorabāt
egypti coluerūt et melmati sunt
ante illud Pro talib; ergo et huiusmōi

ad galathas

trāsgressionib; data est lex ut talia
p̄hibēt deo minate morte illis Q̄di-
nata p angelos hoc est disposita et
descripta atq; dictata est ip̄a lex p
angelū. p̄ subiectā siquidē naturā
loquebatur deus ad moysen hoc est
p angelū Sicut stephan⁹ in actib;
ap̄loꝝ dicit iudeis. hic est moyses
qui fuit in ecclia in solitudine cū
angelo qui locut⁹ est ei in monte
s̄na In manu mediatoris hoc est in
p̄tate verbi dei. hoc est. filii dei. qui
postea assumēdo carnē nobis media-
tor factus est Nisi em̄ hoīem assumēt.
mediator nobis alio mō esse non
poterat. sed assumēdo carnē nr̄e
fragilitatis nobis factus est media-
tor assistens nūc vltim⁹ dei pro nobis.
et p̄ illū p̄cepta nr̄a dirigim⁹ ad
deū patrem Quidā voluerūt inter-
pretari in hoc loco mediatorē moysen
p̄pter hoc qd̄ ip̄e dixit Ego sequester
et mediator sui inter deū et uos in
t̄p̄e illo Sed meli⁹ est scdm̄ Augustin⁹
ut mō superiori intelligam⁹ referē-
tes illū ad xp̄m. cui⁹ dispositione
ip̄a lex data est p angelū Sicut
p̄tate eius p̄dicta sūt oracula p̄ph̄oꝝ
qui dicebant verbū d̄m qd̄ factū est
ad iohel aut ad ysaya. ita eius-
dispositioē cōscripta est lex Mediator
subaudiis vnus partis nō p̄t esse sed
nr̄ duas vel inter plures ut ip̄e sit
medius Deus autē vnus est hoc ideo
addidit ap̄lus Ne quis putaret xp̄m
ideo ab v̄itate diuine nature penitus
esse diuisū qz mediatoris suscepit
officiū. licet em̄ ip̄e nobis mediator
sit p̄ hūanitatē tñ nō est abruptus
a natūa diuine paternitatis Sed
ip̄e qui est ver⁹ deus et verus homo

in una natura ipse semper manet
 equalis patri in natura et potestate
 divinitatis Lex ergo adversus promissionem
dei. Numquid ergo lex contraria est
promissioni omnipotentis dei que facta
est ad abraham de christo qui in semine
eius benedicere sunt omnes gentes. Absit
non fiat istud ut aliquis credat legem
contrariam esse huic promissioni ut illa
evacuaret. Si enim data esset lex que
posset vivificare et iustificare. Anima
quodam non peccat vivit deo. Cum vero
in omnibus se implicat moritur. Iuxta
illud anima que peccaverit ipsa morietur.
Lex illa moysaica non poterat
hominem ab hac morte suscitare quia
ostendebat peccatum non tamen tollebat. Impos-
sibile quippe erat sanguine hircorum
auferri peccatum. Sed si posset hominem
vivificare et januas regni aperire
vere ex lege esset iusticia. hoc est
intelligi putaretur esse exclusa
promissio. Si enim lex posset nos mundare
et iustificare quid esset necesse
venire christum. sed quia illa hoc non
valuit. ideo adventus christi nobis
non necessarius fuit. sed conclusit
scriptura legis omnia genera hominum
et omnes iudeos sub peccato et ostendit
quod nullus esset qui posset illam
implere. Dicebat enim lex non occides
non adulterabis. non facies hoc vel
istud. quia si feceris morte anime morieris.
prohibebat ista cavenda sed si com-
mitteretur non tollebat. Et dum aliquis
illa peccabat ostendebat illum legem
esse peccatorem. Si ergo ostendebat peccatum
et non tollebat. numquid auctor erat
sceleris et culpe peccantium anime.
Verbi gratia. Sic erat ipsa lex quasi
quidam rex vel quilibet maiestas.

terrena que statuit et ponit legem
 et edictum. ut si quis hoc vel illud fecerit
 aut in carcere detur aut capite trun-

ctur. Transgreditur aliquis edictum illud
 et ponitur in carcere. numquid rex auctor
 est sue culpe. Et si inde liberatur gratia
 et pietas est regis. et lex ostendebat
 peccatum et prohibebat sed tamen non tollebat.

Ut promissio ex fide domini nostri ihesu christi que
data est ad abraham dicitur creden-
tibus ut in nomine eius benedicentur
omnes gentes. et in fide ipsius iustifica-
rentur. essetque gratia et indulgentia
illis. ut quos lex non poterat saluare
ipse redimet. et qui per legis opera
non erant digni iustificari iustificatione
per eius fidem optinerent. **Ca^m quartam**

Quanto tunc heredes parvulus est
 secundum consuetudinem humane le-
 gis loquitur hic apostolus. Solent
 enim patres mortuari filios suos parvulos
 quos heredes de se inquit committere
 sub tutoribus et actoribus usque ad illud
 tempus quo ipsi possint res suas regere
 hoc est secundum legem romanam usque ad
 xxv^m annum. Ipsi etiam tutores cum consilio
 scabmorum in generali mallo debent
 digni. quodam autem sub illorum tutela
est parvulus. nichil differt a seruo licet
sit dominus servorum et filius regis aut co-
mittis aut alicuius principis quia flagel-
latur servus. flagellatur et ille. pleque
flagellatur etiam a seruo. Tutores
sunt defensores rerum. cursum et advo-
cati. Et autem dicitur hic actoribus.
quidam doctores melius dicunt esse auctores
quam actores. quia auctor ipse est tutor siue
advocatus. Actor vero ipse est patronus
nutritor qui more paterno nutrit
illum. Et ad tutorem pertinet defendere et
disponere res pueri victusque et vestitus

Omnia post
natiuitate domini

ministrare **A**d actore vero disciplina
et honestas moru et conuersationis **S**icut
iudei quidam fuerunt puili sensu sub tu
toribus et actoribus fuerunt usque uent
dispositu tempus a deo pater qui misit eos
filium **T**utores uero illorum fuerunt reges
et principes ut dauid et zorobabel qui
hereditate defendebant **A**ctores uero
sacerdotes et phete qui eos erudie
bant secundum legem et cogebant etiam a dei
cultura non recedere si aliquis uolisset
adorare ydola **I**ta et nos cum essemus
puili sub elementis mundi eramus
seruientes **E**lementa dicuntur quasi
elementa eo quod ex illis omnia corporalia
et uisibilia eleuata sunt **E**t uero hic
dicitur sub elementis mundi eramus ser
uientes quantum ad iudeos pertinet du
pliciter potest intelligi **A**d primum intel
lectu elementum uocatur lex et phete
quod sicut elementa micu et sudamentu
sunt omnium corporaliu ita lex et phete
fundamenta sunt omnium diuinoz eloquoz
Sic etiam in epistola ad hebreos ele
menta appellat legem sub lege ergo
et phete erant seruientes **A**lter
sub elementis etiam seruebant quod sub
obseruatione solis et lune degerebant
celebrantes neomenias aliasque festi
uitates **N**otandum quod non dicitur ele
mentis et sub obseruatione legis et
phete uel sub temporum obseruatione
ansu et etate lune attendentes **N**am
et sol et luna elementa sunt gentiles
autem seruientes erant elementis **A**t
ubi uenit plenitudo temporis et presens
tempus a deo pater semente quanta
etate et inchoante sexta misit deus
filium suum factum ex muliere et ex semine
mulieris opere spiritus sancti creatum **Q**uidam
autem uolunt dicere natum sed

melius est dicere factum ex muliere propter
heticos qui dicunt mox ut ingressus
est in uirginem statim et exiit factum
sub lege factus est sub lege quod octa
uo die est circuncisus quod dragesima
die sunt pro eo munerata legalia ob
lata et hoc ideo ut demonstraret legem
esse sanctam iustam et bonam uel ut eos
redimeret qui sub lege erant et subiecti
erant legi peccatores non uolentes per eam
mudari **A**doptione et filioz electio
nem subaudis dei quam perdidimus in
adam **E**tiam autem estis filii subau
dis dei adoptiu non naturales **E**t
sit deus spiritum filii sui **S**piritus sanctus uobis
est pater et filius et qui mittitur a
patre mittitur et a filio **C**lamante
et clamare uos faciente **A**bbba pater
scilicet miserere mei **A**bbba hebreu est et
pater grecu et latinu **I**taque
subaudis qui spiritum christi habet iam
non est seruus subaudis petri sed
filius subaudis dei **E**t si filius sub
audis dei et heres subaudis uite eterne
et non suo merito sed gratia dei per quem
est redemptus **E**stote sicut ego quia
ego sicut uos **E**rant galathe infide
les et peccatores alienati a deo ut fuit
quondam apostolus qui persequebatur eccle
siam dei sed iam per dominum gratiam fidelis
erat et iustificatus **E**stote uos perfecti
in fide sicut et ego sum modo et nolite
desperare de uenia quod et ego quondam
sum infidelis et peccator sicut uos estis
modo et eo amplius **O**bscuro uos
fratres subaudis ut me patienter
audians **N**ichil me lesistis quoniam prima
uobis euangelium predicavi **E**t sicut
nunc nichil me lesistis et patienter
audians ita et nunc nolite me ledere
sed cum patientia audite quod dicturus sum

Testimonium enim phibeo vobis quod si fieri potuisset subaudis sine vestro dispendio oculos vestros emissetis et dedissetis michi et si fieri potuisset ut oculis corporeis potuisset posse maiora de deo cognoscere et archana misteriorum hinc corporis amplius penetrare oculos vestros emissetis et dedissetis michi. **T**anta caritate erga me feruētes eratis et tantum desiderabatis audire verbum dei pro me **F**ilii mei quos iterum puerum donet formetur christus in vobis. Parturire est velle parere. **B**eatus apostolus iam peperat galathas in fide per euangelium sicut ipse dixit per euangelium ego vos genui sed illi recesserunt a fide et secuti pseudo apostolos. Dolensque de eorum miseria et volens eos reuocare ad fidem christi pertraheret eos et parere volens iterum verbo et exemplo. **V**nde et dicit **F**ilii mei quos iterum parere volo mea predicacione in fide christi sicut iam dudum parturivi quoniam ad fide vos adduxi donet formetur christus in vobis. **T**unc enim christus in nobis formatus est quoniam a nobis ita creditur sicut debet crediti. **D**icitur etiam. **E**riptum est quoniam abraham duos filios habuit. **N**on sine causa apostolus ad memoria reducit factum abraham iudei namque maxime in hoc gloriabatur quod filii abraham erant secundum carnem. **V**nde cum dominus dixisset in euangelio eis si vos filii libere uerit vere liberi eritis. **R**esponderunt illi **F**ilii abraham sumus et nemini seruimus unquam. **E**rgo apostolus volens galathas sollicitos esse ne potuisset seduci a iudeis qui in occasione declinat

obseruare et sacrificia legalia offerre dicentes. **N**on potestis saluari per passionem christi et per baptismum nisi circumdamin et sacrificia legalia offeratis. **O**ste dicitur eis quod abraham non per obseruanciam legis meruit iustificari et amicus dei appellari sed propter fide sincerissimam operationemque purissimam. **S**ed qui de analla et ysmahel de agar secundum carnem natus est hoc est secundum hanc consuetudinem vsu. **D**icit beatus ambrosius quod consuetudo humane nature est ut senex iustus iuuenile in cortu filiorum protirent. **C**ontra senex et vetula copulati naturale est ut desistant parere. **S**i uero iuuenis cum veterana mixtus fuerit dicit illos procreare filios licet illud rarissime in christi habeatur. **S**ed hinc modum et naturalem consuetudinem quam primo diximus ut senex iustus iuuenile possit iuuenula generare dicit apostolus ysmahel natus esse. **C**ui autem de libera et de sura vsuatur per premissionem subaudis dei natus est que facta est ad abraham non secundum consuetudinem humane nature. **S**ed ista dicitur in hoc loco quare apostolus vsuatur solummodo per reppromissionem dicit natus esse cum legimus etiam de ysmahel premissionem factam esse. **N**am legimus in libro geneleos quod cum esset agar in deserto sur apparuit ei angelus domini inquit agar ancilla sura unde venit aut quo vadis. **R**espondit a sume sura. **D**ne mee fugio. **C**ui angelus inquit Reuertere et habitare sub manu illius. **E**t rursum multiplicans inquit multiplicabo semen tuum. **E**re paries filium et vocabis nomen eius ysmahel. **H**ic erat ferus homo. **M**ans enim contra omnes et mans omni contra eum. **I**d hoc dicitur

est. qz qm ista pmissio facta est ysmahel
erat ia conceptus pmissio vero que de
ysaac facta est ante qd conciperetur dicitur
est abrahe sicut ex verbis angeli pos-
sumo probare dicens ad abrahā
Sed in hoc tempus venia et erit sare
filius. Unde apparet ysaac nō sedm
naturā huāne cōsuetudis esse natū
sed p reppromissione ex longeuo pte
et matre vetula et qd maius est
sterili deo operāte natū. Due sūt p
allegoria dicta : ea que supiq dicta
sūt de agar et sara ysmahel quoqz
et ysaac spūaliter sūt dicta et spūa-
li indigent expositioe hanc habet
cōsuetudinē aplūs ut spūalem iel-
luginā allegoria appellet. Allego-
ria autē pte ad gramaticos ptinet
Est em tropus quo aliud significat
q dicitur. Et que hic dicuntur alle-
gorice intelligenda sūt ut sequēcia
produnt. Hec inquit sūt duo testa-
menta : illa que supra cōmemorata
sūt significāt duo testamēta. Nā quātū
ad sensū littere ptinet agar et sara
mulieres fuerūt. et ysmahel et ysaac
duo hoies. Quarūtū autē ad spūale
intellectū attinet agar analla que
filii genuit in seruitute significat
legem que genuit et habuit populū
iudicū sub seruitutis iugo. In quo
ergo fuit iudicū plus seruus. In
hoc vnaqz qz cogebatur seruire legi.
circūcisionē seruare legalia sacri-
cia offerre. et cetera innumerabilia
custodire que imprime nō poterant
transgredi. nō em solū corpali vindicta
in transgressore vindicabatur. sed etiā
maledictioni subiciebatur. que in ipā
lege cōtinetur. et maledictus inquit oīs
qui nō pmanferit in omnibus hīs

Et dū huiusmodi mādātis cōstru-
gebatur qsi quodamō seruus erat. Sara
autē libera que filii liber genuit
significat grām noui testamēti que ge-
nuit populū xpianū liberū in bap-
tismate nō solū ab originalibz et actua-
libz peccatis sed etiā ab oī seruis legibz
qui hereditate xpi hoc est patriam
xpi hereditabit. Habuit autē et abra-
hā alios filios de cethura quā hebrei
agar dicit esse sed tū illi nō fuerūt
digni hereditate paternā admittere
Silitē in stā ecclia sūt multi qui
renascūtur in bap-
tismate et qui vix-
tur filii esse abrahe sed qz opera ab-
hā nō habet sequendo varios errores
diuersiqz scissinata et variis em-
bly se implicādo. et nō merebūtur cū cla-
tis hereditate patrie celestis firmi. De
hīs talibz dicit iohānes euāgelista
De nobis exierūt et erāt de nobis.
Hec sūt inquit duo testamēta Testa-
mentū dicitur a testibz vel a testa-
toribz. Testamētū vero vetus habuit
testatores angelos. moyses. aliosqz
phetas. Testamētū autē nouū ha-
bit vnū verissimū dnm ihū xpm
et quos aplos quorū misterio p qua
dusidū orbē est diuulgatū. Vnū sub
audis testamētū datū est in monte
sina generās subaudis plebe iudai-
am in seruitutē que est agar hoc
est que significatur p agar. lex p
doctores synagoge generabat po-
pulū in seruitutē filii. Syna enim
mons est in arabia pincia qui
cōiunctus est ei que nūc est ihrlm.
hoc est cōterminus terre reppromissionis
in qua est iherusalē. et ipā ihrlm
seruit cū filiis suis : sacerdotibz et
doctoribz qui in ihrlm maxie habitant

hanc
ra. illi

bant cū subiectis suis deo omnipotenti
 sub seruitute legali Arabia pro-
 uincia est multas regiones et
 p̄m̄tias in se continēs. amonitas
 v̄z moabitas. philisteos. & ydumeos
 et alias q̄ plures In qua p̄uicia
 est s̄ma mons tante longitudinis
 et magnitudinis ut cōterminus sit
 terre rep̄missiōnis. Sicut sūt verbi
 gracia mōtes qui cingūt italia
 et diuidūt ab aliis regnīs Et oīa
 que superius p̄m̄isit apl̄s ideo tenent
 ut ad hoc pueniret q̄ mō dicit de
 s̄ma monte qui est vicinus terre
 iudeor̄. et ostenderet iudeos nō solū
 p̄ legem quā acceperūt seruos esse
 sed etiā ex vicinitate locor̄. et q̄
 mons illis adherēbat in quo legē
 seruitutis acceperūt illa autem
que sursum est iherusalem Iherusalem
 que interpretatur visio pacis significat
 sc̄m̄ctam deū videntē mente que
 cōstat ex angelis et hominibus que
 partim iam regnat cū xp̄o p̄m̄
 autē peregrinatur a deo in h̄ terra
 Sed de illa q̄ iam cū xp̄o regnat
 in angelis et in hominibus iustis p̄m̄
 in corpore et partim in aīa nō est
 dubiū quin sursum sit in celesti bea-
 titudine De ipsa autē que adhuc pe-
 peregrinatur in terra q̄rendū est
 quomō sursum sit Sursum dicitur esse
 q̄ licet corpore inhabitet terram
 mente t̄m̄ inhabitat celū Dicens
 cū apl̄o stra autē cōuersatio in celis
 est et semp̄ celestia opa agit i illa
 p̄ que ad celeste regnū possunt p̄m̄
 gere Que etiā bene mater nostra
 dicitur ap̄li et martires sanctos
 p̄dicatores qui nos p̄cesserūt xp̄i
 nos genuerūt in fide xp̄i sua doctrina

et suis scriptis atq̄ exemplis De qua
 generatione dicit apl̄us corinthis. p̄ euā-
 gelium ego vos genui Scriptū est em̄
letare sterilis que nō parit rē
 testimoniū in ystoria nobilissimo p̄phe-
 tarū habetur qd̄ duplicat̄ potest intelligi
 Dicit ergo ecclesie de gentibz q̄ diu
 et longo t̄p̄e sterilis p̄mansit a bono
 opere et deo filios nō generauit hoc
 est a destructione turris babel q̄ nūc
 babilon appellatur usq̄ ad aduentū
 xp̄i Ibi em̄ diuisū est labiū vniuersę
 terre et t̄m̄mō dei cōgnitio in sola domo
 hebreor̄ p̄mansit Dicatur ergo letare
r gaude et exulta ecclesia de gentibz
que antea sterilis eras et que deo fi-
lios nō pariebas Exiue in gaudium
et exclama p̄e nimia iocunditate
que nō pariebas. quia plures filii
 deo accepti tibi erūt q̄ synagoge q̄
 quondā habuit deū omnipotentē verū
 protectore suū Vel que mō gloriatur
 et putat se habere verū deū cū illū
 amissū habeat. postq̄ dixit. nō habemus
 regem nisi cesarem Dicamus et alius
 iuxta b̄m̄ augustinū referētes ista ad
 ecclesiam que regnat iam cū xp̄o in
 celis Que sterilis appellatur a bono
opere et laude creatoris sui sed car-
nali p̄pagatiōe p̄pter peccatū em̄ venit
mors que nichil est aliud nisi disso-
lutio elemētōr̄ et propt̄ mortē venit
discessio successio filior̄ In p̄nti siquidē
 vita necesse est ut p̄parentur filii
 carnales qui patribz mortuis succe-
 dent in h̄ditatē In illa autē beati-
 tudine vbi nemo moritur nō est necesse
 ut fiat successio filior̄ p̄pagatione
 carnis Quap̄pter appellatur sterilis
 et dicitur ei cōgaudendo voce p̄phe-
 tica letare o ecclesia sterilis a carnali

procreatione et que nō paris filios
carnales cū dolore et nimia anxie-
tate qz plures filii deserere quondā
gentilitatis veniet tibi qz ex syna-
goga que oīi habuit deū cōpotētē
verū vel quē mō gloriatur se ha-
bere. Sibus em patet plures ex
gentibz trāsire ad gloriā semp-
ternā qz ex iudeis. Sūm in pnti
ecclesia plures habet fideles ex
gentilitate qz de synagoga. **U**ōm
em pene ciuitates et regiones
vicos quoqz et villulas gentiles
clamant se credē in xpm. Iudeoz
autē aut rarus aut nullqz iueni-
tur qui xpm cōfiteatur credere.
Nos autē fratres scdm ysaac
repmiſſionis filii sumus. Iungit
se aplūs galathis credentibus
et dicit. **Nos autē fratres** ego
et vos scdm ysaac repmiſſionis
filii sumus. **Hoc est** sicut nos qui
in xpm credimus dicente dno ad
eū. In semine tuo benedicetur
omnis gens. et sicut ysaac scdm
promissionē natus est ita et nos
filii sumus pmiſſionis. **Sed quō-
tūc qui scdm carnē natus fuerat**
Alloquitur aplūs galathas
ut se custodiāt a iudeis ne ab
eis possint seduci. **Q** galathe
cauete et declinate a iudeis qz
sicut ysmahel qui scdm hūane
cōsuetudis vsū natus erat eo
mō quo superius diximus psequē-
batur tūc ysaac qui scdm spūa-
lem repromissionē natus fuerat
abrahe. ita psequitur et nūc
iudaicus populus qui designa-
tur p ysmahelē natū de ancilla
populū xpianū. nos et alios

qui designātur p ysaac natū
de libera ut ad seruitutē illos
legis inclinet. De ludo puerorū
ysmahel et ysaac iudei varia
differūt. **E**uidā em dicūt qz
volebat cū quodā genere iudi
prouocare ad saltū tenēs ptiā
in manu vbi optabat eū ita
debilitari ut indignus fieret ho-
nore p̄mogeniti et hereditate
paterna. **E**uidā autē dicūt
qz volebat ei psuadere qbusdā
turpitudinibus misceri pro quo
notabilis et despectus haberetur
apud patrē et matrē et ut dixi-
mus indignus fieret. **H**onore p̄mo-
genti. Sciebat em se nullo mō
posse ptingere ad hereditatem
paternā et dignitatē p̄mogeni-
ti. utpote qui ex ancilla erat
licet p̄mogenitus foret nisi illū
ita vitupabile reddēt aut in
corpore aut in leuitate mentis
ut patri et mat̄ pro nichilo du-
ceretur. **S**ed qdqd illud fuerit
plane apparet illū ludā non
simpliciter fuisse pro quo mater
indignata precepit pariter ma-
trem cū filio a domo et a cōsortio
filii liberi eici. **E**nis etiā aplūs
doctus ad pedes gamalielis legis
doctoris oēm sciām legis et p̄phetarū
que tūc typis penetrari poterat
itellerit. scilicet illū ludā simpliciter
nō esse quē appellauit p̄secutionē.
Volebat em eū lenem aut ser-
uilem facere ac dignitate priuari.
Sed qd dicit scriptura. **E**cce an-
cillam et filiū eius. **Q**uantū ad
litrā pertinet ob huiusmōdi causā
quā diximus precepit eam mater

cici **Q**uanti vero ad spiritualem
 intelligentiam attinet quod iudei
 ancille filii voluit esse et filium libere
 persequi. hoc est quod iudei legi voluit
 esse subiecti in circumcisioe et sacri-
 ficis legalibus non credentes se per pas-
 sione christi posse saluari et quod iudei
 nos voluit persequi qui iam sumus
 effecti liberi ab hereditate terre
 sic repellendi sunt Non enim heres
erit ancille filius cum filio libere
 hoc est filius peccati et male conscie
 vel concupis que potest intelligi per
 ancilla filius carnalis legis qui
 legem carnalis observare nititur
 non erit heres in hereditate patris
 celestis cum filius liberus qui liberi effi-
 ciuntur in baptismo non solum ab
 originalibus peccatis sed etiam ab omni
 seruitute legis Itaque fratres non sumus
ancille filii sed libere et non sumus
 filii legis que suos observatores et
 servos facit sed filii nove gratie et
 filii euangelii per baptismum et per dona
 spiritus que accepimus tam in bap-
 tismo quam in impositione manuum episcoporum
 et per comunionem corporis et sanguinis
 domini cui participamus Et illa liber-
tate sumus liberi quia christus nos
 liberavit per passionem suam et per
 baptismi gratiam Deus enim qui fidei
 abrahe habet et imitator operum
 abrahe existit unus filius abrahe
 est non per naturam sed per imitationem
 sicut aliquis apostolus dicit Si ergo vos
 christi ergo semen abrahe estis Qui
 vero fidem quam habet bonis operibus
 non exercet nimirum non reputabitur
 nisi filius abrahe neque recipiet
 hereditatem celestem cum illis Quapro-
 laborandum est omnibus nobis ut fide

quam habemus ex executione bonorum
 operum studeamus decorare veri primiti-
 tores illius effecti **Capitulum quintum**
State igitur et nolite iterum
 seruitutis iugo colligari
 Standum monet in accep-
 ta gratia ne redeuntes ad vetera
 amittant dona libertatis quam fuerunt
 consecuti Ecce ego paulus dico vo-
bis. quod si circumcidamini christus vobis
nichil proderit Nunc aperte veri-
tatis et auctoritatis sue vim non
tacet dices Ecce ego paulus dico
vobis et ego magister gentium cuius
opus estis in christo Salvam vobis
dico quod vobis nichil proderit christus si
circumcidamini spiritus enim dominus dicit lex
et prophete usque ad iohannem. ex quo
regna celorum predicantur Interea ergo
nova inciperet predicatio oportuit
circumcidi Nunc autem lege fidei sur-
redete ea sequenda sunt que rudis
veritas iubet quod vetus et novum
admisceri non debet as auctoritate
domini predicantis Aut enim nemo enim
ad ditamentum panem rudis assuit
vestimento veteri. tollit enim forti-
tudinem eius a vestimento et ma-
ior fit scissura Ac per hoc non solum
nichil proderit fidei addita cir-
cumcisio sed oberit maius enim malum
est ex libero seruum fieri quam nasci
Testifior autem omni homini circumci-
denti se. quod est debitor vniuersi legis
faciende Possunt aliqui legem
aliquatenus seruare et non circumcidi
nam multi romanos in iudea seruabunt
legem. incircumcisi Unde dicit
paulus ad agrippam regem iudee
Scio rex agrippa credis prophetis
scio quod credis Et centurio cuius

seruus erat mortuus qui mittens ad
ihesū rogabat ut veniret et sana-
ret seruum eius Cui testimonium phi-
bentes iudei dicebāt ad ihesū dignus
est ut prestes ei Diligit em̄ gentē
nostrā et synagogā ipse edificauit
nobis Nemo tū nō circūcisus totam
legē seruat Debitor est em̄ qz lex
circūcisus data est. hoc ideo dixit
qz tam debetes se ostendebāt ut digni
essent oīa onera legis portare Eua-
cuati estis a xp̄o quibz nichil pro-
dest xp̄s euacuati sūt a xp̄o Erat
em̄ gracia eius pleni qua recede-
te euacuati sūt hns em̄ loquuntur
qui post acceptū donū gracie dei
circūcidi se voluerūt Qui in lege
gloriam a gracia exidistis iusticia
legis est. si seruentur que data sūt
Ideoqz qui in hns se iustificari vult
post fidem. amittit grā. qz ad hoc
venit donū dei ut cessantibz oneribz
legis iustificaret credētes apud
deū Nos em̄ spū ex fide spem
iusticie expectamus In xp̄o em̄ ihu
neqz circūcisio aliqd valet neqz
ppriū sed fides que p caritatem
operatur Apertū est qd dicitur
Quia spes iustificatois in fide
in est p spm nō p opera legis In
fide em̄ spūaliter deo seruitur deu-
otione mentis et puritate cordis Vñ
dicit dñs ad samaritanā. Deo sp̄s
est. et adorantes deū in spū et
veritate adorare oportet ac p hoc
neqz ppriū valet qd qz neqz circū-
cisio sed sola fide opus est in cari-
tate ad iustificationē fides em̄
caritate fraterna debet muniti
ut pfectio sit seredētes Demqz
saluator qz ppriū mandatū esset

interroganti scribe respōdit dicens
Diliges dñm deū tuū ex toto corde
tuo et ex tota aīa tua et proximi
tuū tāqz teipm In hns duobus
mādatibz tota lex pēdet et pphete
hmpsecta sūt itaqz cetera qm in
hns duobz mādatibz pfectio cōti-
netur Currebatis bene quibz vob
impediunt veritati nō obedire
Exeritiū illoz in opa fidei bonū
fuisse testatur Sed neqria ma-
lorū hom̄ detentes esse ne confu-
siū efficacia pscuerate cōsumma-
rent Vñ respiscāt hortatur de
cetero nulli eoz credētes. qui ut
opera legis seruāda suaderēt
euangelice veritati eos non
obedire sinebat Suasio viā
nō est a deo qui vocat uos Dep-
est qz hūano cōsilio hoc agebāt
iudei ut mitterēt eos sub ingū
legis nō dei iudicio qui vocabat
eos p aplm suū ad graciā Mo-
dicū fermentū totā massā cor-
rūpit hoc dicit qz le licet quip-
piam legis admiscētes fidei vio-
lant fidē ne habeāt fructū aut
sit acceptabilis hoc ideo adiecit
ne forte incolumē se putarent
habere graciā fidei si pauca legis
seruarent Ego cōfido de vobis
qz nichil aliud sentietis har spe
dicit se fidere de hns qui nō sp̄s
sed circūuementi erroris viā intr-
uerūt ideo ostenso vero timere
facile eos posse reuerti cōfidit
Et magis autē cōturbat vob
portabit iudiciū quicūqz fuerit
Quo qui errante cōuerti facit
remunerāndus est dicit iacobo
ap̄lo in eplā sua qui cōuerti

De sc̄a
cruce

fecerit peccatorem saluabit animam eius
 et operiet multitudinem peccatorum. Ita et
 qui recta procedente via iter in
 deum cogit flectit dampnatione conse-
 quitur quicquid fuerit hoc propter hoc
 subicit ne qui sibi meritum defenderet
 eo quod filii essent abrahe iuxta carnem
 Demque exaltantes se dicunt ad ihesum
 Nos filii abrahe sumus. Ego autem fratres
si circumcissionem predicato quid adhuc per-
secutione patior. Apertum est quod dicit
 Ideo enim quasi inimicus iudeis habe-
 batur et non desinebat a persecutione
 eius quod circumcissionem iam non stare do-
 cebat. Demque iudeis compellentibus
 et sepe numeris falsas accusationes
 contra eum deserentibus obliquum iudicem
 videns coactus appellauit cesarem
Ergo euacuatum est scandalum crucis
 Scandalum erat iudeis predicatio cru-
 cis quod sabbatum et circumcissionem euacu-
 uabat. Si autem admittet circumcissionem
 non essent scandalum et pacifici essent
 ei iudei. Non dicebant de saluatore. Non
est hic homo a deo qui sabbatum non
custodit. Utinam abscedatur huius qui
vos subuertit. Tale est hoc quale et
 illud in prima ad corinthios. Qui non
 inquit amat dominum ihesum sit anathema
 et ipso grege morbido sunt et huius quod
 sociat sententiae eorum ut abscedatur
 a mandatis dei qui galathas dei
 gratia exuerunt et solum spiritualiter sed
 et carnaliter hoc hoc maledicit ut
 quod circumcidi galathas cogebat ipsi
 abscederent ut multiplicaretur huius
 dolor corporis. Nos enim in libertate
vocati estis fratres. In libertate vocati
 sunt quod cum peccatis essent obnoxii dei
 gratiam accipientes remissione delictorum
 liberati sunt. Tanta ne libertate in-

occasione carnis detis. **H**oc est ne accep-
 ta libertate occasio carnis admittat
 Ad hoc circumcidi eos volebat ut in
 conditione legis intraret. Ideo monet
 ne dent occasione consentiendo eis. Sed
per dilectionem spiritus seruite vobis inuicem
 Non per affectum carnis caritate habenda
 sed per dilectionem spiritus hortatur ut in-
 uicem sibi subiecti sint. Vniuersa enim
lex in vobis vno verbo impletur. Di-
liges proximum tuum sicut teipsum. hoc
 scriptum est in leuitico quod supra dictum
 est. Quia perfectio salutis per dilectionem
 operatur quod non diligit fratrem non dili-
 git deum dicit iohannes apostolus. Et si morde-
ris inuicem et inimicis videte ne ab-
inimice consumamini. manifestum est quod
 discensio fratrum inimica est dilectionis.
 Ideo monet ut pacifici sint perfectiores
 in bono. Contentiones enim generant
 iram cuius fructus est vite consumptio.

Dico autem in christo dominica xxiii^a per thec^o
 Spiritu ambulate et desideria
 carnis non perficiatis. De hac
 lectione diuisi doctores non equaliter
 sentiunt. Dicentes quidam de spiritu hominis
 locutum esse hunc apostolum sicut Cassianus
 vir prudentissimus in collationibus primis
 Quondam de spiritu sancto ut beatus Augustinus. Et
utrumque non incongrue neque contra rectitudinem
domini fidei accipi potest. Dicamus igitur
 iuxta cassianum. Spiritu ambulate et spiritu
 ducente uiuite. Sed est ergo spiritus hominis
 principalitas anime que et rationali-
 litas anime vocatur per quam possimus
 cognoscere quod debeamus appetere et quod
 vitare. Si inquit spiritu uixeritis hoc
 est si iuxta rationabilitatem et in-
 tellectum mentis uixeritis desideria
 carnis et desideria carnalis hominis et
 concupiscentie male ac desideria

delectationis prave non proficiat. **Q**ue
sunt desideria carnis in subsequen-
tibus manifestabitur. **Q**uid est quod
dicit Caro enim concupiscit aduersus
spiritum. spiritus autem aduersus carnem
Niquid caro potest aliquid concupiscere
si defuerit spiritus. **N**on. **Q**uia prohiberi potest
ex corporibus mortuis. **P**ostquam enim
spiritum exalauerit non solum non concu-
piscere valent. sed etiam aliquid membris
per se mouere non possunt. **C**arnem ergo
appellat hominem qui carnalia tantum
et corporalia querit carnalem
quoque consuetudinem et delectationem.
Licet enim caro non valet per se aliquid
implere si defuerit spiritus. tamen quod a
spiritu uiuificatur semper contrarie
videtur spiritui et rationabilitati me-
tis. **Q**uia propter dicit apostolus Caro con-
cupiscit rem. **Q**uod concupiscit caro
aduersus spiritum videamus. **C**aro
desiderat repleti cibis. inebriari.
luxuriari. in omni delectatione ma-
nere. querens semper quod suum est.
Ecce quod concupiscit caro aduersus
spiritum. **E**t contra spiritus concupiscit aduersus
carnem. quia ille delectatur ieiuniis.
abstinencia castitate et hiis que
carni contraria sunt. **S**ed sequendum
est semper spiritus. quia ille querit per quod
anima uiuit deo. **S**iliter et possumus
de spiritu sancto dicere. **D**um enim carnalis
delectatio desiderat transgredi pre-
cepta dei aduersus spiritum sanctum
concupiscit. et dum spiritus sanctus prohibet
in lege atque prophetis et in euange-
lio que caro desiderat aduersus
illam concupiscit. **V**nde dicit apostolus
Hec inquam et caro et spiritus sibi inuicem
aduersantur rem. **S**ic sibi inuicem
contraria sunt caro et spiritus ut quod uult

caro non consentiat spiritus. et quod uult
spiritus non consentiat caro. quia caro
delectatur seruire uicis. sed spiritus
uirtutibus. **E**t si spiritu ducimur
si rationabiliter uiuimus et conuer-
sam non estis subiecti legi. et non
est uobis necessaria lex. quia lex non est
iustis sed impiis et peccatoribus.
Vel aliter si spiritu ducimur et si spiritu sancto
gubernamur. et si secundum quod spiritus
sanctus docet in scripturis sacris
uiuimus non estis subditi legi sed
alieni estis ab ea nichil ei debetis.
Manifesta autem sunt opera carnis
Ombus in christo credentibus maxime
illis qui spiritualem uitam sectantur
in tantum nota sunt ut etiam ab illis
alienos se reddant scientes quia
mortem generant. **F**ornicatio dicitur
a fornicibus. hoc est a locis theatro-
libus et lupanaribus que fornicatio
hoc est artibus suis constructa que
et harenaria nunc appellabatur
in quibus erant meretrices cum quibus
conmiscebatur spurcissimi quique
fornicari autem est cum puellis
liberis cum uidiuis nondum deo dica-
tis et cum masculis atque peccatoribus
conire. **V**el inuidia luxuria et
omnis incontinentia ad libidinem pertinet.
inuidia et inuidia atque luxu-
ria potest appellari quocumque modo
fiat. **L**uxuria uero est uicium huiusmodi
superbiam. **I**dolorum seruitus hoc
est ydolatria que tunc temporis erat
pene in omnibus gentibus. **P**ossumus pro-
pter hoc quod dicit ydolorum seruitus alio
sensu auaricia intelligere. **V**nde in
epistola ad colosenses dicit Auaricia
que est simularum seruitus. **B**ene-
ficia sunt maleficia hoc est malefic

artes p quas coguntur sepe miseri
 amare vel amari Vñ dicuntur ve-
 neficia quasi veneno infecta Ini-
miacis sunt male volūtates Con-
tentiones sepe ex superbia procedit
 quia volūt quidā contendē de q̄sto-
 nibz diuinariū scripturarū vel etiā
 hūanarū vt dū illi victores existūt
 glorificentur Emulatio est inuidia
 de qua legitur q̄ emulātes r̄ inui-
 dentes ioseph fratres eius vēdiderūt
 illū Ira est grandis cōmotio animi
 Et hoc distat inter iratū et iratū
 q̄ iratus pro tpe est iratūq̄ vero
 facile r̄ nascatur et semp̄ pronus
 est ad irascendū Rixē r̄ litēs et
 contentiones que plerūq̄ sine causa
 exurgūt Dissensio est discordia
 que solet oriri inter maritū et vxorē
 fratres quoq̄ atq̄ contubernales
 vel cōmilitones Secte sūt diui-
 siones r̄ et hereses Dicuntur autē
 a secundo r̄ diuiddo eo q̄ diuidūt
 se a cōione aliorz sicut heretici fa-
 ciebat qui ab ecclesie vnitāte se se-
 gregabat De quibz dicit iohēs De
 nobis exierūt sed nō erāt ex nobis
 Vel etiā a sequēdo dicuntur secte
 sicut hereses ab eligēdo eo q̄ ex
 multis erroribz vnū eligant et
 illū sequantur Inuidie Inuidia in
 gemmā scinditur passioē Cū r̄
 autē is qui in honore est videns
 aliū attente attendē inuidet ei ne
 ad eūdem possit puenire honore.
 aut cū aliquis alteriq̄ felicitate ter-
 quatur videns illū supiorē se Arzie-
tas briam genere masculino diuinū
 calicem aptū potioni vini Comessa-
tio dicitur mense collatio siue mense
 alternatio Sūt em̄ cōiunia que

celebrātur alternatim et parantur
 a sociis p dies et mēses alia sūt que
 ex cōione parantur qm̄ vnḡ affert pa-
 nem aliū vnū alter hoc aliū
 illud Erue idcirco appellatur cō-
 messationes hoc est mense collatio
 nes q̄ sicut om̄s p̄ris abis vtūt̄
 et coibus Ita etiā pro libito suo
 vnusquisq̄ qd̄qd̄ scurrilitatis et
 otiositatis ei placet loquitur et ideo
 vocatur turpia cōiunia Et hñs filia subaudis
 pctā opa sūt carnis que opera
 p̄dico vobis Modo sicut p̄dixi vbi
p̄dixi Nō regnet peccatū in v̄ro
 mortali corpore qm̄ qui talia agūt
 subaudis opa regnū dei non con-
 sequentur Non dixi qui talia ege-
 rūt sed qui talia agūt r̄ in talibz
 p̄manēt usq̄ ad diem mortis sue
 vitā eternā nō cōsequētur Sic et
 dñs dicit in die iudicii reprobis
Discedite a me qui opamini iniquitate
 nō qui opati estis sed qui in pctis
 vitam finiūt fructus autē sp̄us est
caritas Caritas grecū est et inter-
 pretatur in latina lingua dilectio
Dilectio autē dicitur eo q̄ duos
 liget deū et hoīem vel duos p̄rimos
Erue merito in numero virtutū
 primatū tenet q̄ ipa ligat ceteras
 vtutes Est autē caritas amor et
 dilectio qua diligitur deus et p̄rimus
 et amicus in deo et inimicus propter
 deū Gaudiū est et exhilaratio cor-
 dis et hoc distat inter gaudiū et
 leticiam Erue gaudiū est v̄mia
 exultatio cordis et corporis leticia
 est mediocriter letari et fit timō
 in corde Pax est quies et tran-
 quillitas siue lenitas mentis a qua
 salomō nomē sumpsit r̄ pacificus

eo q̄ in diebus eius quies datus est **Longanimitas** p̄seuerancia est in bono ope et tollerancia inter aduersa **Unusquisq̄** em̄ fidelis longanimis debet esse ut pueniat ad p̄m̄m̄ promissū iuxta q̄ dñs ait **Cui p̄seuerauerit** r̄c. **Honestas** est bona volūtas **Bemignitas** est volūtas promptissima moribus et dulciloquio tēperata p̄mitans nō solū beniuolos ad se diligendos sed insup̄ illos qui cōtrariū videbātur esse **Vnde dicit** benigna quasi valde nimis bonus **Fides** est qua credim̄ deū oīpotentē trinitatē habē in p̄sonis vnitatē in substantia et qua speram̄ et credim̄ ea q̄ necdū videm̄ **Illarū** em̄ reā quas videm̄ nō est fides neq̄ spes sed illarū que necdū vise sunt nobis **Verbi** gracia credim̄ dñm̄ ihesū passū esse resurrexisse a mortuis et ascendisse ad celos venturū ad iudiciū reddere vniūq̄ sc̄dm̄ qd̄ meretur **Fides** est et credulitas qua speram̄ que nō terminat̄ oculis corporeis **Moderestia** est mansuetudo et lenitas mentis que lesa nō facile irascitur **Continēcia** est abstinentia qua se prohibet homo a coitu et mulier vidua silit̄ ab oībus illecebris **Castitas** est p̄rie virginū **Vñ** dicitur castus q̄si castitatis **Et** hoc est m̄t̄ continēcia et castitatis q̄ continēcia potest esse cōm̄ gatorū viduarū et viduoz atq̄ virginū castitas vero p̄rie virginū est **Aduersus** huiusmodi nō est lex i huiusmodi hōibz talia operātibz nō est lex cōtraria neq̄ illis nēcia etem̄ aliam sūt ab ea **Quare** non est illis necessaria aut cōtraria

Dicit illa nō occides nō adultera bis **Illi** nō solū hoc nō faciūt sed etiā castitatē seruant et custodiūt se nō solū ab homicidio sed insup̄ inimicos suos diligūt **Cui autē sūt xpi** hoc est qui p̄tinent ad sortem xpi vicia et cōcupiscētiās malas in carne sua mortificauerūt **Quot** em̄ peccata a nobis expellim̄ tot vicia semper in nobis occidim̄ et carnē crucifigim̄ et mortificam̄ qm̄ delectationem prauē et volūtatē p̄uersam **Non consentim̄** **Om̄ia xpi** **ambulem̄** h̄c de sp̄u sc̄o loquit̄ **Si** inquit viuim̄ sp̄u hoc est sp̄m̄ sc̄m̄ vna habem̄ p̄ quam viuim̄ deo sp̄ualiter debem̄ cōuersari et viuere ambulātes de virtute in virtute **Virtutes** sc̄tādo vicia respiciendo **Dicim̄** et sc̄dm̄ Augustin̄ **Flōrū** habetur apud eruditos sp̄u sc̄o dicitur atq̄ reuelate qui vniūq̄ substantiē est ai p̄re et filio scripturas sacras cōscriptas esse et oīa diuina eloquia et p̄cepta que in lege et p̄phetis atq̄ euāgelii gratia cōtinentur ab illo data esse **Vñ** dixit apl̄s **Sp̄u** ambulate sicut sp̄us sc̄s docet et et p̄cepit in diuis scripturis ita viuite et cōuersam̄ ambulātes et crescentes de virtute in virtute de fide ad spem de spe ad caritatem de caritate ad operationem p̄fectā **Nā** vita aīe fides est qua credim̄ deū oīpotentem et sicut corp̄ ex aīa viuunt ita aīa viuunt fide **Iuxta** qd̄ dñs

dicit p̄ prophetā Iustus autem
 meus ex fide uiuit q̄ si subtraxerit
 se nō nō placebit aīe mee
 Que fides p̄ sp̄m sc̄m nobis tribuitur
 qui est vna substantia
 cū deo p̄re et filio Et nō solū
 fides nobis ab illo tribuitur
 sed etiā q̄d q̄d bonū habem⁹ ab
 illo nobis administratur Non
efficiamur manib⁹ glorie cupidi
 Que est manib⁹ gloria. Laus hūa
 na. fauor terrenus De qua dicit
 ap̄lus Si gloriā ab hōib⁹ quero
 gloria mea nichil est. Que recte
 manib⁹ dicitur q̄ vacua est ab om̄i
 utilitate Est tñ et gloria utilis.
 De qua dñs dicit Qui me glorifi-
 cauerit glorificabo et ego cū Qui
 ergo sūt cupidi manib⁹ glorie et
 terrene glorie. Qui p̄ hoc q̄ agūt
 nō querūt deo placere neq̄ mer-
 cedem eternam muneris ab eo recipere
 sed gloriā et laudē tyralem De
 quib⁹ dñs dicit Dñā opa sua faciūt
 ut glorificentur ab hōib⁹ Isti tales
 audient in die iudicij Receperunt
 mercedē vrām. q̄ multi sūt. qui nō
 pro bono querūt laudari sed etiā
 pro malo. et nō solū ab aliis sed
 insup̄ ipsi se extollūt et gloriantur
 de virtutib⁹ p̄fecta autē et plena gl̄a
 est ut homo p̄ bono q̄d agit oīpote
 n̄ deo desideret placere in corde et ab
 illo mercedē expectet. et gaudeat in
 corde q̄ placeat creatori suo. etiā agat
 bonū q̄d opatur. Et op̄ sit in publico et in
secretis in occulto Qui hoc facit ille nō est cupid⁹
manib⁹ glorie Inuicem inuicem
vos ad iracundiam et ad litas et
ad contentiones Inuicē inuicem
uobis Praut ex galathis q̄dā

seducti a pseudo apostolis et a iudeis
 contendentes de genealogis et questio-
 nib⁹ legis Ex quib⁹ quidā dicebāt
 melior est circūcisio q̄ baptismū et
 ecōtra alii melius est baptismū q̄
 circūcisio Itē alii dicebāt melior est
 allegoria q̄ hystoria. q̄ allegoria
 et sp̄ualis ~~sc̄m~~ et intelligentia
 uiuificat littera occidit Etōn. alii
 dicebāt melior est hystoria ubi veri-
 tas cōtinetur q̄ allegoria vana
 et umbratica. Capitulum sextū

Hatres et si preoccupatus
 fuerit homo in aliquo
 delicto Preoccupare est
 p̄uenire vñ in psalmo
 canitur Preoccupem⁹ et p̄ueniam⁹
 faciem eiq̄ in cōfessione peccōr
 nrōr Preoccupatur ergo homo
 in peccō q̄ subito et insperate pec-
 cat q̄d ante nō fuerat p̄meditatus
 Qñ vero p̄meditatur quō p̄teret
 homicidiū. adulteriū aut aliq̄d
 tale nō est preoccupatio sed medi-
 tatio et p̄petratio sceleris Et
 aliter reprehēdendus est ille qui
 insperate peccat q̄d ante p̄medi-
 tatus nō fuerat et p̄ueniens a peccō
 et aliter ille qui diu est p̄meditatus illud
 Ille em̄ corripendus est cū leuitate
 mentis ne labatur in desperationē
 Iste vero acriori indiget castigatiōe
 Et bene addidit homo. q̄ fragi-
 lis est et caducus citiq̄ labens ad
 culpā. maxime illi qui simplicitate
 habēt sine astucio Vos qui sp̄ua-
les estis qui sp̄uale vitā ductis
et solliciti estis in fide et doctrina
illos qui preoccupantur et simplices
sūt instruite et corripite leui affec-
tu mentis et cū suauitate mentis

al' onera'

promittetes eis veniā ne forte in
lapsū desperationis ruant Consi
derant tempm. qz homo fragilis
nature res sicut et ille Ideoqz potes
temptari et pueniri a pctō sicut
et ille. et cū consideraueris te posse
temptari et in peccatū ruerē sicut
te velles corripī si talia ageres et
castigari ita cū lenitate mentis cor
ripi et admone illū. Alter alterius
onera portate Sūt opera alicuius
ponderis et sūt onera peccatorū
De quibz dicit psalmista Quomā
māgates mee supgressē sūt caput
meū et sicut onus graue rē. De quo
onere et hic dicitur Et est sensus Sicut
vis patient' portari et sustēari si
peccas et cū moderatiōe corripī.
silitēz fratre patientēz fratre tuū
si peccauerit Potes et aliter in
telligi scdm sensū beati Theonim
Alter alterius onera portate hoc
est qui habūdās diuicns bonisqz
tyralibus sustenta fratre pūperē
verbi gratia habeo sorore pūp
rimā. cuius paupertas onus meū
est prebendo ei victū et calnamē
tū sustento onus meū. habeo vxore
qz non possū esse continens sed ex
egestate nimia pūp. tu qui deo
donate cōtines te et bonis tyralibus
habūdāns es porta onus meū Vide
cōparationē ceruorū in epla ad
colosenses quā btus Augustinus
ex hoc dicit Et si in cōalibz ratiōe
non videntibz illud fit quātomagis
in hoibus illud fieri debet Si
inquit hoc feceritis adimplebi
tis legem xpi. hoc est pactū xpi
qd' ipē dedit discipulis suis dices
hoc est. preceptū meū ut diligatis

inuitē Et Mandatū nouū do
vobis ut diligatis inuitē Nā si
quis existimat ipse se aliquid esse
cū nichil sit hoc est qui confidens
in suis virtutibz et meritis dedig
natur omis fratri portare casti
gando eū suauitate et admonitiōe
dulci cū sit ipemichd apud deū qz et
eius opera deo nō placent Ipse se
seducit et decipit Ideo autē dicitur
nichil esse qz nō adhaeret illi qui
substrāualit' habet esse et qui nō
fragilitati cōdolens pro nobis hu
miliari dignatqz est cū deus esset
Dīs em creatura que nō adhaeret
illi qui semp habet esse nichil est
Spus autē sui probet magnitudi
quid hoc est. Et cōsideret quid
boni habeat factū. et sic in
corde suo gaudeat. eo qz placeat
creatori suo et nō querat alterius
laudem Vnusquisqz em onus
sui portabit Contraria videtur
hec verba superioribz vbi dicit
alter alteris onera portate Sed
sciendū qz illa pūmet ad tempo
pūtis vite Ista vero ad diē mor
tis vel generalit' ad diē iudicij
Et est sensus Quaalia fecerit unus
quisqz talia etiā recipiet Et
notandū qz onā in bonā et
in malā partem in hoc loco potes
accipi. qz ad electos et reprobos pūmet
Vnus scōz erit magnitudo glori
Vnus reproboz ineffabilis miserū
et cruciatqz Communit' dem disti
pulus q' vel quilibet auditor qui
instruitur et docetur verbo doctus
communit' vel amīstret ei magister
uel pūicator in oibz bonis qui se
instruit et docet auditores et discipulos

T Si bona fecerit bona recipiet si mala
dūpnationē eternā pūpriet

Communit' autē is q' cathēzistatur ei
qui se cathēzistat in omnibz bonis. i. si qd'
discipulo

admonet ut doctoribus suis a quibus accipiunt verbum vite et fidei ipse studeant bona temporalia hoc est victum et vestitum Quia dignus operarius mercede sua. Et dominus ordinauit de euangelio viuere qui euangelium annuntiant. Possunt etiam per verbum intelligere deuotionis fructum et rem boni operis et studii. Ut illud moysi Quomodo palam factum est verbum istud ut referamus hoc ad discipulum Communem et placabilem faciat se studio et fructu deuotionis discipulus vel qui catholicizatur magister qui se instituit bonis et docibilem et obedientem in omnibus bonis que deo non displicent poterat alijs discipulorum dicere. Non habeo quod impendam magistro. quia ager meus hoc anno nimis siccitate aruit. Vinca mea grandine consumpta est. Oves pestilencia corrupte sunt. Oves intumescente sagitta mortui sunt. Sed ut apostolus omnino occasum excludet. dicit Nolite errare. deus non iridetur hoc est nolite mentiri. quia homo potest mendacium suscipere. deus vero non potest. et deus qui omnia secreta cordium penetrat non potest falli. Dicit o auditor quicumque es non posse te superius ministrare magistro tuo premente nimis egestate. te noli te decipere quasi fallere posses deum sed vnde tu vniuersum inde sustentas magistrum quia si non habes ex presenti anno fruges. habes ex preterito. Potes etiam repetere mutuo a vicinis de futuro. Quae enim seminauerit homo haec et metet haec est qualia fecerit talia recipiet. Duos agros habemus corpus et spiritum

Si seminamus in carne et si carnalia opa egerimus et carnalia desideria secuti fuerimus. de ipsa carne metemus corruptionem hoc est damnationem amentem et trademur in die iudicis penis inferni ubi corrumpamur a verminibus et igne perpetuo. Si vero seminauerimus in spiritu hoc est si spiritualia opera impleuerimus et preceptis sancti spiritus obedientes fuerimus de spiritu de spiritualibus operibus per spiritum sancto donate vitam eternam accipiemus. Bonum autem facientes non deficiamus et a bono opere quod melioramus non cessamus sed in hoc perseueramus ut salutem consequamur quam dominus promissit dicens Qui perseuerauerit usque in fine hic saluus erit. Tempore enim suo et tunc congruo et oportuno metemus. hoc est mercede nostri laboris accipiemus non deficientes a percipienda mercede operis. Modo est tempus hoc est bonum operandi. In die autem iudicii vel in die mortis nostre erit tempus et messiomis et collectionis. Illa collectio nunquam deficiet. quia illa vita sine timore manet ammissis et volentibus. Illa semper inuenescit et pollet. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. Tempus seminandi et operandi virtutes presentis vita est quia post istam non erit tempus vel spatium penitentie atque salutis. De hoc tempore dicit apostolus alibi. Etenim nunc tempus acceptabile erat nunc dies salutis. In isto tempore debemus operari bonum ad omnes homines. ad fratres. ad hereticos. ad paganos. tam in elemosine officio quam in doctrina verbi. Dibus enim hominibus nostra impendenda est et doctrina fidei promittendo

patre nostru qui solem suu oriri facit
sup bonos et malos Maxime autē
ad domesticos fidei oportet bonū
operari. Domestici dicuntur a domo
qui in vna domo nutriuntur et con-
uersantur. Ad om̄s quidē debemus
bonū operari hoc est ad heticos ad
paganos. sed maxime ad illos qui
in vna domo r in vnitare ecclesie
nobiscū sunt et qui eandē fidē habēt
et p̄cipue ad illos qui iter rectitu-
dinis nobis ostendūt verbo et exem-
plo. Videte qualibus literis scripsi
vobis manu mea. In fine om̄i epl̄az
suū apl̄us nomē hebraicis literis
scribebat ne a pseudo apl̄is eius
dicta corrūperentur. In hac vero
epl̄a sicut tradūt doctores ab hoc
loco vsq; in finē p̄pria manu scripsit
vt eos ad fidem xp̄i pleniū traheret
dū viderent eius amorē erga se.
Quicūq; em̄ volūt placere in car-
ne. Illi qui volūt placere in carna-
li circūcisione scribis et pharisais
suis ingris. Illi cogebant circūcidē
gentiles. et hoc ideo ut p̄secutione
crucis xp̄i nō paterentur. Nam
octauianū et gaus aliosq; ipatores
decreuerāt ut vbiūq; essent iudei
suis legibus vterētur. Et iudei qui
et legem et euāgelium uolebant
tenere idcirco circūcidebāt ne p̄pter
nomē xp̄i p̄sequerētur dicētes se in-
deos esse et circūcisos et legē custodie-
re. Sed ideo nō custodiebāt qz erant
homicide adulteri mundi cupidi. alios
qz viciis pleni. Vt in carne vestra
gloriantur. Gloriantur dicētes tot
gentiles cregi ad circūcisionē heri tot
hodie. Michi autē absit gloriari. Nolo
gloriari in diuitiis huius mundi et

dignitatibus. Sed in cruce xp̄i r in
passione eius que est in cruce cele-
brata gloriabor. Unde mea est re-
demptio et saluatio. Vel in cruce
xp̄i gloriabor r ex hoc gloriabor si
potuero imitari passionē xp̄i ut
qualia ip̄e sustinuit pro me talia
sustineam pro noīe eius. per que
subaudis cruce vel xp̄m dicit b̄n̄
Ih̄es̄us quia crux generis masculini
est apud grecos. et interpres huius
epl̄e eundē articulū et eiusdem
generis in trāsculit in latinū que
inuenit in greco. Potest et referri
ad xp̄m hoc mō p̄ que xp̄m r p̄pter
xp̄m vel pro amore passionis eius
mortuus est michi mundus et ego
mūdo. quia nec quero nec diligo
ea que in mūdo sūt nec mundus r
amator huius mūdi querit r diligit
me. Verbi gratia. Sicut sūt duo
mortui ex quibus neuter tangit
vel diligit alterū. In xp̄o ih̄u neq;
circūcisio aliqd̄ valet aut p̄ciū sed
neua creatura r vtr̄ sit circūcis̄ conincit̄
nec prodest nec obest in fide xp̄i.
tantū vt p̄ illā circūcisionē non
credat se posse saluari. Si vero hoc
credit tūc obest. Super israhel dei
nō sup israhel carnalē sed sup om̄es
gentiles veros israheliticos qui deu-
mente vident. Nemo michi molesto
sit r nemo michi questionet mo-
ueat de circūcisione et sacrificiis
legalibus qz multū tractam de h̄is
sepe vobiscū. Stigmata sūt nota
seruiliū penarū quibus solēt serui
fugitiui insigniri cōprehēsi a dñi
suis. Et b̄n̄s apl̄us stigmata sine
notis ferebat r que p̄ xp̄o sustine-
rat qz adhuc plage virgatarū et
Ego em̄ stigmata ih̄esu in corpore meo porto

lacerationem in corpore eius parebat
quo cathenis fuerat constrictus et
per plateas tractus Gra dñi nostri
Iesu xpi cū spū vrō dñmen

Expliat epla bñ pauli apli
ad Galathas

Incipit prefacio sup eplam
ad Ephesios.

Ephesus ciuitas est
asie et grece ciuis
habitatores ephesi
vocantur a noie sue
ciuitatis quā incolūt hñ accepto
verbo veritatis ab aplo p̄stiterūt
in fide nec receperūt falsos aplos
sicut galathe et alii Ad hoc ergo
cū venisset ap̄lus mansit cū eis
vi. āno vno et mensibz sex instāt
predicāns verbū euāgelii et confortāns
in fide xpi credentes Erant
autē multi in eadē ciuitate magi
et philosophi iudei et gentiles
cōtra quos ap̄lus virilit̄ pugna
uit pro veritate euāgelii quasi
ad bestias sicut alibi dicit Si ad
bestias pugnaui ephesi qd michi
prodest. **S**emoti mortui nō resur
gūt. **I**psos ergo appellauit bestias
propter seueritatem et p̄ter bestia
les animos Ephesus interpretatur
volūtas mea in ea Et ubi quōdā
na omnipotentis dei fuerat propter
idolatria et maleficia. ibi per
p̄dicationē apli volūtas dei om̄po
tens requieuit. Sed et hoc sciendū
qz ad hanc a eplam de roma
positū incurrere p̄ titiū dyaconū
misit eis, et pene oibus eplis
difficilior est qz sicut cor in medio
ventris Ita ista in medio corpore

epistolarū consistit **E**xpliat p̄fatio

Incipit epla bñ pauli apli
ad Ephesios

Nulus Multi querūt
quare ap̄ls qui antea
saulus vocabatur q̄ ad
fidem veniret postea
paulus sit appellatus
Ex qua questioe diuersa est auctori
tas patrū. **H**ic Iheronimus dicit
quia a p̄mo spolio qd abstulit dya
bolo et attulit ecclesie paulus sit
appellatus a paulo s̄z vno pendete
quē xpo acq̄siuit. **D**icit etiā beatus
Iheron. qz humilitatis causa appellauit
se paulū quasi modicū. **N**ā modicū
paulū vel paululū dicitur vt in
virgilio hētur de archemenide fu
giente polythemū. Atqz paul paulū
aspectu cōtritus hēsit. paulū em̄ pro
paululū posuit sicut et ip̄e alibi
ap̄lus dicit. **M**ichi nūmo om̄ data
est gracia, et ego sū m̄m̄ ap̄lor.
Quidā etiā dicūt illū fuisse vno
m̄m̄ ut claudius nero qd auctoritate
patrū nō roboratur. **A**uctoritatis
autē causa nomē suū posuit in
oibus eplis suis p̄ter ad hebreos
veluti solent facere impatores. **H**er
mō Nero imperator senecę suos fa
litem **A**postolus. **H**oc nomē grecū est
licet quidā dicūt hebreū esse. **E**t instāt
missus. **E**t recte semetip̄m aplm
noiat qz a dño missus est. dicitē
ip̄o ad eū. **E**cce ego mittam te longe
in regiones et gentes. **H**oc etiam
nomē appellatus dignitatis causa
posuit ut maioris honoris essent
eis eplē apud auditores. **A**p̄lor autē

genera quatuor sunt. **Primum** est
quod neque ab hominibus est neque per hominem
sed a deo termino. de quorum numero fuerunt
moyses et ysayas. alique quod plerumque
prophete et apostoli. qui quousque ab homine
christo essent missi tamen ipse homo erat
et verus deus. **Moyses** dicitur esse missus
ad pharaonem. **Et ysayas** dicitur
mittam et quis ibit nobis. **Et ille**
Ecce ego mitte me **Et dominus** inquit
vade ad plerumque istum **Secundum** quod a
de deo est sed per hominem. de quorum
numero fuit iosue qui deo precipi
ente missus est per moysen. alique
quod plerumque qui electi vocibus populi
pro vite meritis deo volente electi
sunt quia voluntas populi interdum
voluntas dei est. **Tertium** quod ab homine
termino et non a deo cum favore hominum
aliquis eligitur non pro bona con
uersatione neque causa religionis
vel qui merito subrogatur in sacer
dotum dignitate. **De quorum numero dicit** **vin**
centum solidos dedisses hodie
episcopus non esses **De istorum etiam numero**
erat illi de quibus dicitur in libro
regum quia tyrannus ieroboam implebat
manus suas et fiebat sacerdos
idolorum. **Quartum** genus est quod neque
a deo est neque per hominem. sed a semet
ipso fit ut sunt pseudo prophete et pseu
do apostoli qui dicunt hec dicit dominus cum
dominus non miserit eos. **Sciendum** est
etiam quia inter istos omnes sunt quidam
tante dignitatis ut et prophete et
apostoli sunt. **Ut moyses** **ieremias** **ysa**
ias et **iohannes baptista**. de quo
dicitur **Ecce ego mitto angelum**
meum ante faciem tuam **Et quibus fuerunt**
apostoli qui prima electorum et mala

reproborum suis pervenerunt auditoribus.
Quidam vero solummodo prophete officio
funguntur. **ihesu christi** **Ihesus** est
nomen assumpti nominis a verbo sicut
ad mariam angelus ait **Vocabitur**
inquit **nomen eius ihesus** **Cristus**
nomen est dignitatis a crismate
enim et ab unctione dicitur christus.
Ita sicut apud romanos dyadema
et purpura reges facit ita antiquo
tempore apud iudeos unctio crisma
tis reges et sacerdotes faciebat
et per illam unctionem visibile mee
bantur accipere gratiam spiritus sancti
verbi gratia sicut in baptismo
nomen accipiunt credentes spiritus sancti do
num. **Christus** vero non est unctio oleo
visibili sed plenitudine spiritus sancti
de quo dicit psalmista **Unxit te**
deus deus tuus oleo leticie **Paulus**
ergo apostolus est **ihesu christi** quia ab
illo est electus et ab illo est missus.
Per voluntatem dei scilicet patris. **Ideo**
autem dicit per voluntatem dei patris
quia una est voluntas patris et filii.
Oratio salutatio epistolam istam subtra
his talis est potest etiam media
distinctio in hoc loco esse ubi dicit
in christo ihesu ut quidam simpliciter
dicunt et postea subinferrunt gratiam
vobis. **Sed** melius et congruentius
est perfecta distinctio ibi ponere
cum subauditione salutem dicit.
At **deinde** alium versum in epistola
vobis et pax. **Et dicit omnia scilicet**
qui sunt ephesi salutem optant. **Ita**
persona est quam requirit omnia
salutatio et quod subnectit gratiam
vobis iam scilicet persona est ad quam
debitus ordo convertitur post
salutationis verba. **Quare** autem

cū oībus sanctis et fidelibz quia
 nō omēs fideles sūt sancti Sūt em
 catholicum fideles qz credūt in ve-
 rū deū. sed qz nondū sūt bapti-
 sati non sūt sancti Ideoqz qd ad-
 didit in xpo ihu qz sūt multi
 qui sūt fideles sed nō in xpo ihu
 sicut sūt serui qui nō ideo sūt
 fideles ~~dm̄s~~ dñs siue ut grām
 ihu xpi inueniāt sed gratiam
 dñoz suoz et qz timēt flagellari
 ab illis Illis ergo ap̄lus optat
 salutē qui sanctificati sūt in bap-
 tismate et fideles sūt in xpo ihu
 hoc est fidem habet ihu xpi et fidē
 quā habent bonis opibz exornāt
Gracia vobis subaudiō sit r
 fides salutē remissio pctōz que
 vobis gratis data est in baptisma-
 te et pax qua reconciliati sumus
 p passionē filii eius a deo p̄re
et dño ihu xpo Quidā volunt
 dicē gracia vobis a deo p̄re qui
 gratis misit nobis filiū suū et
 pax a dño ihu xpo p eius passio-
 nē pacificati sumus deo et āgelis
 sed utriūqz possumus referre ad
 utriūqz psonā vt dicamus hęc mō
 gracia vobis et pax a deo patre
 et gracia et pax a dño ihu xpo
 Videtur tñ quibusdā psonis psonā
 spūs sc̄i pretermisisse ap̄lm sed
 subtiliter insipientibz patebit
 nichilominz totiqz trinitatis men-
 tionē fecisse In eo em qz dixit
 gracia vobis cōprehendit p̄so-
 nā spūs sc̄i qz gracia hoc est
 remissio om̄ pctōz p donū
 sancti spūs accipimz Suērbū
vna p̄sona psona trinitatis po-
 nitur ibi tota trinitas intelligitur

qz sicut inseparabilis est substācia
 dñitatis ita inseparabilis est virtus
 opationis Benedictus deus et pa-
 ter dñi nri ihu xpi hoc duplicat
 p̄t intelligi Benedictus deus maḡ
 deus creator om̄ rerū qui est pat̄
 dñi nri ihu xpi et qui illū genuit
 ante oīa sc̄la in natura dñitatis
 Vel aliter Benedictus deus filius
 qui erat in p̄ncipio verbū et bene-
 dictus deus qui ~~erat~~ pater dñi
 nri ihu xpi hoc est hoīs a se assūp-
 ti Homo siquidē assūptus a verbo
 totius trinitatis operatiōe forma-
 tus est in utero v̄rginali Et hoc
 attendendū qz a laudibz et bene-
 dictionibz inchoauit ap̄lus sicut
 soliti sūt sancti patres Et bene-
 dixit deū a quo oīa q̄ benedici-
 merentur benedicuntur Cui be-
 nedixit nos in oī benedictōe sp̄iali
in celestibz in xpo Cū dixit in
 oī benedictione q̄ necesse fuit
 addere sp̄iali vel in celestibus
 siue in xpo Quia est benedictio
 tyralis et celestis et terrena et et̄na
 Benedictio tyralis est turba filiorū
 et famuloz atqz ancillarū benedictio
 terrena est habūdare corpus gloria
 diuiciarū et cyberāria frugum
 Que etiā benedictio usqz ad annūtiā
 puenit sicut legitur in Genesi qz
 benedixit deus oī creature dices
Crestate et multiplicamini et replete
terrā Benedictio vero sp̄ialis et
 et̄na est fides spes et caritas ce-
 teraqz virtutes In celestibz vero
 submixta q̄si de celestibz qz om̄e e-
 datū optimū et om̄e donū p̄fectū
 desin-sū est Addidit etiā q̄si p̄ xpm
 qz q̄d bonū habemz nō nris meritis

sed p̄ illū ab illo habem⁹. **S**ed q̄stio
oritur quare dicit in oī benedictōe
sp̄iali cū null⁹ homī possit habere
in p̄nti sculo om̄s benedictiones ⁊
virtutes siue oīa bona sp̄is sc̄i
vsq̄quo illud impleatur. q̄d̄ alibi
idem apt̄. **C**ū tradiderit regnū deo
patri tūc erit oīa deus in oībus
Nā in p̄nti sc̄lo dona sp̄is sc̄i singulis
diuidūtur. nō tū oīa singulis datur
quia alii datur p̄ sp̄m sermo sapiē
vel sc̄ie rē vsq̄ dū subiūgatur. hec
oīa opatur vnus atq̄ idem sp̄is
diuidens singulis prout vult. **R**ue
questio tripliciter soluitur. vel q̄
vngquisq̄ in seip̄o nō habet genera
litate creature habet caritate frater
nitatis hoc faciente. **V**erbi gr̄a. q̄
vng habet caritatē. alius habet casti
tatē. alius abstinentiā. alius man
suetudinē. alius sapienciā. **V**el q̄ in
oī benedictōe quā habem⁹ ab illo be
nedicim⁹. **V**el tercio mō p̄pt̄ esse
preteritū tēpus pro futuro vt sit
sens⁹ qui benedicet nos post genera
lem resurrectiōem in oī benedictōe
sp̄iali. **S**equitur. **S**icut elegit
nos in ip̄o ante mūdi cōstitutiōē
ut essem⁹ sancti et imaculati in cō
spectu eius in caritate. **E**x sup̄no
ribus ista pendent. **S**ic inquit
benedixit nos sicut elegit hoc est
p̄destinauit et p̄ordinauit in ip̄o
hoc est in xp̄o. **O**ipotens ergo pater
ante oēm creaturā sp̄iale vñ et
corpale p̄destinauit om̄s crede
tes in xp̄o ut sit ip̄se caput oīm
in se credentiū et om̄s credetes
sint eius membra et hoc ideo ut
essem⁹ sancti et imaculati in
cōspectu dei p̄r̄s in caritate et

dilectiōe qua diligitur deus et p̄m⁹
Vel etiā in ea caritate qua ip̄e
dilexit nos in ip̄a nos p̄destina
uit qui in tū nos dilexit ut vn
gentū filiū suū pro nobis daret.
Sicut **J**ohānes dicit. **S**ic de⁹ dilexit
mūdiū vt vngentū suū pro mūdo
daret. **H**oc autē distat int̄ imacu
latū et sc̄m. **Q**uia imaculatus est
puer vel ali⁹ homī qm̄ ab om̄ibus
maculis pctōz mūdatur in baptis
mo. **S**anctus vero efficitur labore et
studio tradedo corpus suū variis
tormentis pro xp̄i noīe sicut sancti
martires fecerūt siue mortificando
cū vicis et cōcupiscenciis siue morti
tradendo. **V**el ideo nos elegit vt sc̄i
imaculati essem⁹ q̄ nondū eram⁹.
Ideo dicit sicut elegit nos ⁊ p̄ordina
uit in sua dispositiōe q̄ futurū erat
ut in cristū crederem⁹. **Q**ui p̄desti
nauit nos in adoptiōē filioz p̄ ih̄m
xp̄m in ip̄m sc̄dm̄ p̄positū volūta
tis sue. **P**redestinare est p̄ordinare
et p̄firmare qm̄ illud qd̄ facturū sum⁹
longe ante p̄firm⁹ in corde qm̄
et quō illud opere impleam⁹. **A**d
optio siue op̄e ante siue optio
dicitur electio. **V**nde dicim⁹ opti
mū hoc est electū. **S**ic ergo deus
pater p̄firmat et statuit in volū
tate et dispositiōe sua ut nos in
electiōē filioz eius reciperem⁹
p̄ ih̄m xp̄m in ip̄m hoc est ut in
ip̄m xp̄m credetes filii dei effice
rem⁹. **P** gratiā qui nō eram⁹ p̄
naturā. **S**cdm̄ p̄positū volūtatē
sue ⁊ sc̄dm̄ qd̄ disposuit in volūtatē
sua. **I**n laudē glorie gratie sue
in qua gratificauit nos in dilectiōe
sua filii sui. **Q**uo dicit gloriā et
vel gloriā

gracia **G**loria ergo referenda est ad redemptionem nostram qua nos redemit. Gratia autem ad remissionem peccatorum quam nobis gratis dedit in baptismo per fidem passionis sue et per gratiam sancti spiritus. Elegit itaque nos in electione filiorum per Iesum Christum in laudem glorie sue et in laudem gratiae suae ut ipse laudetur et glorificetur ab omni creatura rationabili. In qua subaudiis gratia gratificavit nos gratis redemit et dedit remissionem peccatorum et sic postmodum gratos et acceptos nos fecit sibi et hoc per passionem dilecti filii sui. Dicit beatus Hieronymus quod in greco sermone non habetur filio suo nisi termino absolute dilecto ut ostendatur dilectus esse omni creature rationabili. Ita autem venit a gratia gratificare sicut a iusticia iustificare. In quo in Christo vel per Christum habemus omnem redemptionem suae liberationem de morte ad vitam per sanguinem passionis eius et remissionem peccatorum in baptismo per fidem passionis eius. Sicut Iohannes dicit. Cum dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo hoc est per sanguinem passionis suae et per fidem. Secundum diuicias gratiae subaudiis habemus nos redemptionem et remissionem peccatorum. Quae subaudiis gratia superhabundavit et supercreuit in nobis in omni sapientia et prudentia. Diuicie gratiae eius sunt misericordia et pietas quae in tantum creuit in nobis ut non solum redimet et remissionem peccatorum per spiritum sanctum nobis daret sed etiam mysteria cognitionis suae nobis reuelaret quae in nouo et veteri testamento continentur.

In omni sapientia diuina et humana inuisibilium et visibilium rerum et in omni prudentia visibilium mortaliumque rerum. Nam sapientia est ut quod dicitur cognitio diuinarum humanarumque rerum visibilium et inuisibilium mortalium et immortalium. Prudentia vero visibilium et humanarum atque transitoriarum. Vel aliter. Sapientia est cognitio sanctae trinitatis. Prudentia vero visibilium rerum elementorum cognitio ut cognoscat homo mundum a deo. Et factum quoniam ei placuit et quoniam ei visum est ut cursum etiam siderum cognoscat quantum humane fragilitati permittitur. ordinemque temporum. et quoniam facta sunt ista. et ad quae finem tendant. Et notum faceret nobis deus per sacramentum voluntatis suae secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo et in Christo. Sacramentum est res secreta idem est et mysterium hoc est aliquid occultum. Quod fuit istud sacramentum quod nobis manifestauit deus pater. Mysterium naturae Christi passionis atque resurrectionis eius nostraeque redemptionis. Voluntas enim dei patris fuit quam proposuit siue disposuit vel decreuit in Christo siue per Christum implere ut nos per aduentum filii sui redimeret. hoc ergo sacramentum voluntatis suae nobis manifestauit deus pater per incarnationem filii sui secundum quod ei bene complacuit et secundum quod ipse in eo decreuit. Et quoniam hoc factum sit manifestauit dicens in dispositione hoc est dispositioe vel ordinatione plenitudinis temporum perfimuit ipse pater deus instaurare omnia in Christo siue per Christum. Dicit beatus Hieronymus quia per immo amore quo apertius Christum diligebat sepe extra ordinem nobis

eius mentionē ponebat **E**t sicut
ipse apłus de sermo dicit qđ iperitus
fuit sermone sed nō scia Restaurare
est instar poris status aliquam
rem que lapsa fuerat reuocare
Restaurauit ergo deus pater p̄ filium
suū oīa que in celo et q̄ in terra sūt
quā angelicā naturā et huanam
reparauit Et que in celo sunt
reparauit quā angeloz numerū quā
quondā inimitū fuerat ex lapsu
angeli p̄ reparationē generis
hūam cōpleuit et eis leticiā red
didit quā amiserūt peccatē hōie
Et que in terra sūt reparauit quā
genū hūanū qđ in morte ruerat
ip̄a sua passione redimendo de
morte reuocauit ad vitā illiter
p̄ celos possumus intellige uideos
qui celestia mādāta p̄ceperant
In terra uero gentiles qui solūmō
terrena cogitabāt atq; q̄rebant
et p̄ deo idola colebant Repara
uit ergo deus pater p̄ passionē
filii sui oīa que in celo et que in
terra sūt quā hoc qđ perit in ui
deis in infidelitate manētibus
ex multitudīe gentiū ueniētū
ad fidem cōpleuit Et hoc in dis
pensatione plenitudinis tēporū
fecit et in etate seli qua ipse
decreuerat et statuerat De hac
plenitudine tyrim dicit alibi idem
apłus Postq̄ uenit plenitudo
tēporū et sexta etas misit deus
filium suū Et qđ dicit hic plūaliter
tēporū et alibi singulariter tempus
unū idemq; est **I**n quo et in xp̄o
sue p̄ xp̄m sorte siue electione
uocati sumus subaudi ad uitam
eternā p̄destinati siue p̄ordinati

scdm̄ p̄positū eius et scdm̄ disposi
tionē dei patris qui oīa operatus est
scdm̄ cōsiliū uolūtatis sue hoc est
scdm̄ qđ ipse uult et ordinat ideo
sumus p̄ordinati uel p̄destinati
ad uitā eternā ut sumus in laude
glorie eius subaudi nos uidei
qui ante sperauimus in xp̄o hoc est
ut laudetur et glorificetur ab
oībus et laudetur nō solū ex sa
lute gentiū sed etiā ex nr̄a cū
fuerimus iustificati p̄ baptisimū
et p̄ fidem passionis eius qui nō
poteramus iustificari p̄ legē que
nemine ad p̄fectū pduxit **S**ciē
dū qđ ipse nr̄a laude nō eget sed
nos egemus ut illū laudādo p̄ue
niamus ad graciā illius Verbi gr̄a
sicut sol non eget nr̄o aspectu ut
nos claritatē eius uideamus et
splendore sed nos indigemus illius
calore et illuātiōe ut ab illo illu
minemur et caleamus **I**n quo et
in xp̄o siue p̄ xp̄m et nos subau
di ephesū cū audissetis uerbi
uēritatis hoc est euāgelium salu
tis uestre subaudi recepistis
fidem eius **I**n quo et in xp̄o cre
dentes signati et sigillati uel
assignati estis deo sp̄a p̄missio
nis sc̄o et p̄ sp̄m sc̄m qui p̄missus
est a dño apłis et p̄ quem nos
habemus p̄missionē uite in bap
tismo Assignati ergo sumus deo
p̄ sp̄m sc̄m quē p̄cepimus in bap
tismo qđ signaculū similitudis dei
qđ perdidimus peccatē p̄mo pa
rente nr̄o illud recepimus in
baptismo hoc est innocētiā et
sanctitatē aīe in qua hō factus
est ad ymaginē et similitudinē dei

Non em in corpore fuit illa fili-
 tudo et ymago sed in aia habe-
 mus siquide innocencia aie recepta
 purgati ab oi labe peccati et
 mortalitate in corpore ia tenem⁹
 in spe Qui subaudiis spūs scūs
est pignus hereditatis nre in
redemptione acquisitois Dicit bñs
 Theod⁹ in explanatioe huius ep̄le qz
 melius est dicē qui est arra here-
 ditatis nre q̄ pignus quia ita
 habetur in greco Interpretēs autē
 qui hanc trāstulit ep̄lam de greco
 sermone in latinū nō intelligēs
 p̄prietate verbi pro arra trāstu-
 lit pignus. Aliud est pignus aliud
 arra. Pignus est vadiū siue va-
 dimoniū qd̄ ideo datur ut reci-
 piatur Et solent hoc dare hoīes
 quorū pecora iucuntur in alioz
 segetibz aut vineis aut in aliqd̄
 dimpniū cōmittūt Arra autē
 est quā solent negotiatores dare
 illis a quibz aliqd̄ emūt que ideo
 datur ut nō recipiatur sed ut qd̄
 deest ex p̄cio cōpleatur Vñ dicit
 arra a re cōplenda pro qua da-
 tur Ipse ergo spūs scūs credētibz
 est arra qz ab illo operationē in-
 raculoz accipiūt aliasqz vtutes
 spem v̄z et fidem et caritatem
 in p̄tatione sermonū ceterasqz
 vtutes huiusmodi Et si in p̄nti-
 tantā gloria habemus ab illo cū
 adhuc arram teneamus nō aliud
 Quid putandū est quāte digni-
 tatis erimz cū in nobis cōplebit⁹
 in eterna felicitate qd̄ mō deest
 in qua sine fine p̄ntia dei frutu-
 ri sumz Et notandū qz in redēp-
 tionē acquisitois nre et in laudē

glorie xp̄i **H**abemus nos arrā sp̄s
 sc̄i qz p̄ illā acquirim⁹ deo redēpti
 sanguine xp̄i et baptisati in fide
 ipsiqz ut ip̄e deus omnipotens laude-
 tur et glorificetur Propterea sc̄i
 qz vos arrā sp̄s sc̄i habetis acq̄-
 siti estis deo Et ego audiens fidē
 vestrā que est in dno ihu i qua
 habetis in fide xp̄i et dilectionē
 quā habetis in om̄ibz sc̄os hoc est
 in om̄ibz sc̄ificatioibz in baptisate
 non cesso gratias agens p̄ vobis
 sc̄z deo memoriā vestri faciens
 in orationibz meis Primum pro
 me. demde pro vobis vt deus dñi
 nri ihu xp̄i i deus pater qui est
 deus hoīb assūpti a verbo et pa-
 ter glorie i pater verbi det vobis
 spiritū sapie et reuelationis sue
 i manifestatiois in agnitione eius
 hoc est in cognitione dei patris
 Quare dicit nō cesso gratias
 pro vobis referre deo siquid
 poterat semp̄ insistere laudibz
 et orōibz Non Sed p̄pter maximā
 assiduitate talia dixit Ideo autē
 diximz deū patrē deū esse hoīb
 assūpti a verbo qz in veritate ita
 habetur sicut ip̄e filius ex parte
 hūanitati loquitur in passione
 deus deus meus quare me dere-
 liquisti Et resurgens a mortuis
 dixit marie Ascendo ad patrē
 meū et patrē v̄m deū meū et
 deū vestrū pater autē glorie
 est i pater verbi qz ip̄e filius
 gloria appellatur dicēte patre
 ad eū Exurge gloria mea quia
 ge psalteriū i chorus om̄ vtutū
 p̄ illū glorificatus est deo pater
 Illūatos oculos cordis vestri

Subaudis det vobis. **U**t scitis que
sit spes vocacionis a subsequenti in
sanctis hoc est ut habeatis spem pe-
piendi vitam eternam. Sequitur. **E**t
oia subiecit sub pedibus eius. **Q**ue oia.
Oia sicut genera hominum et oia que in
terris sunt et in celo continentur. **Q**uestio
oritur in hoc loco. **Q**uod cum ista dicat
oia subiecta esse potestati filii dei
sicut in hoc loco dicitur. quare idem
apostolus in epistola ad hebreos dicit necdum
tamen oia subiecta videmus ei. **Q**ue
questio hoc modo soluitur. quod sunt due
subiectiones voluntaria siue sponta-
nea et coacta siue potestativa. **P**e-
voluntaria igitur subiectione dicit
apostolus ad hebreos necdum esse subiecta
ei oia per fidem et voluntate quod necdum
omnes gentes credunt in eum de coactiva
siue potestativa subiectione dicit ista
oia subiecta ei esse. quod per potentiam
velint nolint iudei atque pagani et
demonibus subiecti sunt ei. **E**t demonibus
per invocationem nominis eius fugantur
ab obsessis corporibus et pagani
illo permittente aliorum regna et terras
inradunt. **E**t ipsum et christum dedit deus
pater caput et principem super omnem
ecclesiam que est corpus ipsius sub-
audis que constat ex angelis et
hominibus iustis. **C**ristus ergo caput siue
principes est ecclesie. **Q**uia sicut a
capite reguntur membra et a spiritu vivifica-
tur corpus ita et a christo reguntur
omnes electi et vivificantur. **E**t sicut
corpus constat ex ossibus et carnibus
et fortibus et infirmis membris et
tamen oia a spiritu vivificantur. **I**ta ecclesia
continet in se fortes in fide et in bono
opere peccatores quoque qui sunt infir-
mi in fide et virtutibus quos tamen omnes

vivificat christus qui est caput illorum dum
eos ad fidem vocat. **P**lenitudo eius.
qui oia ad plenitudinem vocat qui
oia in omnibus adimplebit. **S**ubaudi-
tiones huiusmodi hic sunt tres. **P**rae-
ecclesia que est corpus christi plenitu-
do eius subaudis est. et plenitudo cor-
poris christi quod per oia genera hominum in
omnibus generibus hominum adimpletur
hoc est augetur et augmentatur.
Quod cum cotidie ex singulis gentibus
ad fidem christi per baptismum concurrunt
cotidie corpus illius augetur. **V**erbi
gratia. **S**icut de quolibet rege dicitur
quod dum ad eum exercitus et populi diversarum
gentium confluent augetur et adimpletur.
Et vos subauditur. **E**pistolam
epistolam vivificantur. **S**ed
cum essetis mortui delictis
et peccatis vestris in quibus
aliqui ambulastis secundum seculum huius
mundi et secundum secularia amatores huius
mundi. **S**ed secundum principem potestatis aeris
huius hoc est secundum voluntatem dyaboli
qui in caligine huius aeris servatur
crucians. **S**piritus et dyabolus
quem superius appellavit principem qui
nunc operatur in filios diffidentie
hoc est in paganos et hereticos atque
iudeos qui fidem rectam et perfectam non
habent. **H**oc distat inter delictum et
peccatum. quod delictum peccatum quoniam ea
omittimus que nobis a deo precipiuntur
adimplere. **V**t est diligere proximum
tuum sicut teipsum. **E**t non diligimus
et non honoramus parentes tunc
delinquimus. **V**nde dicitur delictum est
derelictum. **P**eccatum est quoniam illud prescri-
bitur a quo deus precipit observari.
Verbi gratia sicut est non occides non
adulterabis etc. **V**el dicitur. **D**elictum est

in cogitatione peccati in operatione
 Iudei ergo et gentiles mortui erant
 delictis et peccatis. qz aia que pe-
 caverit ipa morietur no p substantia
 sed pctō ppter qd recedit a deo qui
 est vita aie. Na sicut moritur corpus
 recedete aia. ita moritur aia rec-
 edente deo. Et aute dicit in quibz sub-
 audis delictis et pctis aliqui tribu-
 lasis blandiendi causa hoc dixit. Et
 tale est quale est illud fuistis aliqui
 tenebre nuc aute lux in dno. De qz
in quibus subaudis delictis et pctis
et nos omes subaudis iudei aliqui
conuersati sumus in desideris carnis
me et in carnalibus concupiscentis
et terrenis voluptatibus facientes vo-
luntatem carnis et cogitationu hor-
est qd cogitabamus corde implebamur
opere adulteriu vii fornicationem
furnu zc. Et eramus natura filii ire
sive filii vmdicte sicut et ceteri sub-
audis hoies. No debemus putare qz
huana natura a deo mala sit creata
et condita. qz bona sta et immorta-
lis facta est sed vicio suo corrupta
et deprauata est. Ad ymaginē et
similitudinē dei factus est homo in aia
no in corpore sed peccando perdidit
ymaginē quā habebat in scitate
et in innocēcia. et similitudinē quā
habebat in immortalitate. Ipse aute
homo no genuit filiu ad illā similitu-
dinē qua ipse factus est. sed ad yma-
ginē et similitudinē quā ipse iam ha-
bebat. hoc est peccatorem et mortalem
sicut ipse erat. Dū ergo piores et
mortales nati sumus ex piores pare-
tibus qui filii nobis erant ia effecti.
quasi natura sine naturam hē eramus
filii vmdicte qz ppter pmaritacionē

mandatorū dei qua pmaritati sumus
 in parentibus nostris vmdictā mere-
 bamur recipere. Deus aute qui dices
est. hoc est habūdans et multiplex
non solū potentia et virtute sed in
mia propt' immā sive maximam
caritatē et dilectōem suā qua nos di-
lexit cū essemus mortui pctis eo mō
quo superius dixit conuiscant' et
simul viuificauit nos xpo in bap-
 tismate. Et p fidem passionis filii sui
vt sicut ille resurgens a mortuis
ia non moritur ita et nos mori-
mur pctō et viuamus virtutibus.
Cuius gratia saluati estis. O ephesu
non vris meritis. Et coresuscitauit
et cōsedere fecit in celestibus in xpo
et p ihesu xpm. Hoc dupliciter pt
intelligi. Coresuscitauit et simul re-
suscitauit cū xpo in bap-
 tismo. Cū
verbi gratia descendimus in fontē
et et mortui sumus pctō ibi sicut
xps mortuus est in cruce et depositus
est in sepulchro et resurreximus
de morte ad vitam. De immūdia ad
innocēcia. pcedentes de fonte puri-
ficati et mūdati ab oibus peccatis
sicut xps resurrexit de sepulchro
et cōsedemus iam in celestibus p fidē
et spem. iuxta qd dñs ap-
 līs pmi-
sit. Vos inquit sedebitis sup sedes
duodeci. Na qn ap-
 lūs ista dicebat
in carcere erat positus et tñ cū fi-
ducia talia loquebatur. Possimus
et aliter intelligē accipiētes pteri-
tū tempus profuturo hoc modo.
Coresuscitauit et coresuscitabit.
Coresuscitabit nos deus ppter p poten-
tiam verbi sui in die iudicii et cōse-
dere faciet in celestibus p ihm xpm.
Ineffabilis est ista dilectio qz deus

pater nō solū pro iustis sed etiā pro
peccatoribus et q̄ manus est p̄ rebellibus
dignatus est mittere filiū suū ut
ostenderet pro eo r̄ ut ostendat in
scelis signuementis habūdantes
diuicias gracie sue sup nos qui in
eū credimus in bonitate seu pietate
in xpo ihu hoc est p̄ xpm Secula
dicuntur eo q̄ sequantur et in se reuel
uantur Ido Ideo autē dicit in scelis
supnecmentis siue futuris q̄ multa
scela et multa t̄p̄a erūt post diem
iudicii atq̄ inuābilia licet cōtinua
ta dies sit Nō em̄ sol occasū patiet̄
Iuxta illud Nō occidet ibi ultra sol
tuus Iste ergo sūt diuicie quas
ostendet sup nos quas oculi nō
vidit nec auris quidit nec in cor
hōis ascenderūt hoc est gaudia
eterne vite sine fine māsura q̄
tūc ostendet̄ nobis p̄ xpm in
scelis venturis q̄ in p̄nti sclo nō
possūt videri Gratia em̄ subaudis
dei estis saluati de morte ad v̄tā
p̄ fidem in baptisate nō m̄ris
meritis Et hoc subaudis q̄ sal
uati estis et fidē habetis nō est
ex vobis. Dei em̄ donū est ut
salui sitis et fidē habeatis v̄n
d̄ns dicit hoc est opus dei ut
credatis in eū Si opus dei est nō
ex nobis. a nobis siquidē neq̄
fidem neq̄ salutē habemus neq̄
aliqd̄ boni q̄ deus opatur in nō
bis et velle et p̄ficere Quia ergo
solent pleriq̄ dicē p̄pter bona
opera mea veni ad fidē Ideo sub
ingit ap̄lus nō ex operibus
subaudis accepistis fidē ut ne quis
glorietur sed p̄ gratiā dei priq̄
precessit fides ac demde sequitur

operatio **S**olent etiā illi qui
ex opibus suis gloriantur corneliū
centurionē in exemplū trahē di
centes q̄ p̄pter bona opa q̄ habe
bat meruit accipere fidē instructū
a beato petro In ubiq̄ respondēdū
est q̄ cornelius cēturio erat iudeor̄
habens cognitiōē et noticiā v̄ni
dei a quo sperabat ip̄e et credebat
pro suis meritis et bonis opibus
se esse remunerandū Et q̄ aliqd̄
fidei habebat iā p̄ceptū quā occu
bat bonis opibq̄ meruit instrui
a petro de cognitiōē totiq̄ trinitatis
et baptisari baptisimi sacramēto
sine quo nemo potest mūdari a
peccatis Ip̄ius em̄ sumq̄ factura hoc
est ip̄o xpo operāte effecti sumq̄
boni et facti inōrētes creati siue
renouati in bonis opibq̄ in xpo ihu
r̄ p̄ xpm ihm siue p̄ fidē xpi ihu
U que subaudis bona opa p̄mittit
deus ut in illis ambulemus p̄ficiēdo
de virtute in virtute Nō de illa
virtute hic loquitur qua in p̄ncipio
facti sumq̄ ut essemq̄ sed de illa
q̄ qua cū mali essemq̄ boni effecti
sumq̄ illo operāte p̄pter qd̄ qua
reuocati estis in bonis operibus
memores estote siue memoretote q̄
aliqui anteq̄ ad fidē veniretis vob̄
gentes eratis in carne hoc est in
caruali cōuersatione qui dicebam̄
ip̄uicū et ab ea sc̄ gente q̄ dicitur
a vobis circūcisio in carne manu
facta Judei p̄pter circūcisioē a gen
tibq̄ appellabatur circūcisio et gen
tes q̄ incircūcise erāt a iudeis appel
labatur ip̄uicū qui sūt peccatores
et alieni a deo Bene autē circū
cisio dicitur et manu facta q̄ in

vno solūmō mēbro corporis illa
 circūcisio fiebat manū opatione
 inā vero circūcisio nō fit in xpo
 liatione vniq mēbri solūmō sed
 in toto corpore et in oibz mēbrab
 vel corpibz sensibz. Quā circūcisio
 in nobis vicia et delectationē carnis
 et concupiscentias prauas expoliā
 tes nos oibz peccatis delectationū
 atq; opationū. Sequitur Quā
eratis illo tēpore anteq; crederetis
sine xpo et sine fide xpi vel sine
pmissione de xpo alienati a con
uersatione israelitū et extranei
et alieni a cōuersatione iudeoz qz
nō seruabatis circūcisionē neqz
sabbatū neqz legalia offerēbatis
sacrificia. Et hospites testamētoz
subaudis eratis. Hospes dicitur
 quasi hosti pēb eo qd qm suscipie
 batur in domū ponebat dñs domū
 et qui suscipiebatur pedē sup ostiū
 et datis dextris iurabat qd pacificū
 esset eius ingressū. Gentiles vero
trāsentes ad iudaismū qm circū
ciderēt et legalia offerēt sacri
ficia tamē ideo nō reputabātur
vt aues sed p̄seliti appellabātur
et aduene et quasi hospites habe
bātur. Ideoq; dicebat aplūs quā
hospites et aduene et p̄seliti erāt
testamētoz dei nō habentes spem
pmissionis vite eterne vel illius
pmissionis que facta est ad abrahā
q in semine eius et in xpo benedi
cende essent om̄s gentes. Quāuis
em̄ illa pmissio facta esset de eis
tū illi nō habebāt spem qd possēt
puerire in societate iudeoz quā
nō habebāt legem et p̄phas in qbz
ipsa pmissio cōmēbatur et sine deo

scz vero erāt, nō habētes cognitionē
 eius. qz hñ quos colebāt nō erant
 dñi sed demones et opa manū hom̄i.
Nūc autē in xpo ihesu et p̄ xpm
ihesu siue in fide xpi ihu. Vos gen
tiles qui eratis aliqñ longe scz a
deo nō loco sed merito facti estis
prope nō loco sed merito in san
guine xpi hoc est in fide passionis
xpi. Ipse em̄ xps est pax et reconc
liatio nostra qua nos reconcilia
uit deo p̄ sanguinē passionis sue.
Quā vtrāq; subaudis genera hom̄i
iudeoz scz atq; gentiliū fecit vñū
subaudis ouile et vñū corpus in vñ
tate ecclesie et fidei sicut ip̄e pro
misit in euāgelio et fiet inq̄ens
vñū ouile et vñq; pastor et solues
et destruens et euacuans in carne
sua et passione sua mediū pietē
macerie hoc est inimicitias scz qd
erāt inter dños populos legem
mādatozū in decretis euacuans
et in p̄ceptis et statutis euāgelii
euacuans legem ut duos subau
dis p̄p̄os condat siue p̄ficiat vel
edificet in semetipso et in vñitate
fidei siue mediū parietē appellat in hoc loco
p̄cepta legalia circūcisionē scz ob
seruationē sabbatoz festiuitatē neo
memariū et sacrificioz que diuide
bant duos p̄p̄os iudeos et gentiles
velut paries diuidit ac separat
duos hōies siue duas res. Et qd
dicit parietē hoc exposuit cū dicit
inimicitias et legē mandatoz. Quā
p̄pter legē et obseruantiā mādatoz
eius erāt inimicitie et cōtentiones
inter illos duos p̄p̄os. qm̄ iudei
deputabāt gentiles q̄si immūdos
Sed illū parietē siue inimiciā

vel legē mādatōz destruxit ip̄e in
passione sua q̄m pro oībz est imola-
tus Sic vocatis gentiles ad fidē et redi-
mens veluti iudeos Et insup in deare-
tis euacuauit euāgelū legem in myste-
ris qz nō precepit neqz iudeo neqz
gentili offerre sacrificiū et arāndi
postq̄ ip̄e passus est q̄ p̄figurabatur
in illis sacrificiis In unū nouū homīem
et in serpo faciens pacem Quō ip̄e
factus est nouus homo In hoc q̄ natus
est de virgine sine semine virili et
cōuersatus est in mūdo sine patre sū
qd̄ nemo nec antea nec postea fecit
vt recōciliaret deo p̄m quibos p̄los
p̄ cruce hoc est p̄ passionē crucis
sue in vno corpore et in vna ecclia in
vna fide in vna passione vel forte-
tate Vel in vno corpore vt oīs ex
iudeis et gentibz credentes vni corpō
eius sūt Interficiēs et destrucēs vel
euacuās immaciā in semetipō Quā
immaciā destruxit Illā que erat
m̄ iudeos et gentiles p̄t̄ carāci-
fionē et sacrificia legalia tūc in
semetipō euacuauit q̄m passionem
sustinēdo que erat in mysteriis imple-
uit in veritate et post nō precepit
offerri vel obseruari Et veniens in
mūdu p̄ incarnatiōis mysteriū euā-
gelizauit p̄ angelos p̄ se et p̄ ap̄los
pacem vobis gentibz que longe
fuisis a deo nō loco sed merito et
patē h̄is et iudeis qui erāt prope
p̄ cognitionē eius qua habebāt Quō
p̄ ip̄m et p̄ xpm habemus abo p̄li
accessū ad patrem in vno subaudiō
sp̄ritu cōsistentes vel renati p̄ xpm
accedimz ad deū patre qz ip̄e est
mediator noster p̄ qd̄ deus et hō
est et deus est. et p̄ illū m̄as p̄ces

ad deū patre dirigimz et p̄ illū
introducimz in cōspectu illū sicut ille
dixit Nemo venit ad patrem nisi p̄ me
F Patres De ap̄lis
Nam nō estis hospites et
aduenē et profeliti vel
alieni a cōsortio iudeoz
vos gentiles sicut quondā fuisis
eo mō quo sup̄iq̄ paululū diximz
sed estis ciues sanctorū p̄m̄it̄az
p̄phetarū aliozqz iustoz et domesticoz
dei Ciues dicūtur ab vna ciuitate
et a cōione Domestici a domo qz
in vna domo cōuersatur, Figō
gentiles sicut sūt et ciues s̄oz et
domestici dei. qz ad vna ciuitatem
celestē iherlm tendūt et in vna do-
mo que est ecclia dei cōmoratur
Supedificati sup̄ fundamentū et
ap̄loz et p̄phetarū Fundamentū
em̄ ap̄loz et p̄phetarū om̄iqz fidelū
xps est qz in fide illū sūt fundati
et stabiliti sicut ip̄e dixit Sup̄ h̄c
petram et sup̄ me edificabo eccliam
meā que cōstat ex angelis et hōibz
iustis Dicō em̄ qui fidē xpi habet
sup̄ ip̄m est fundatus Ip̄o sumo
angulari lapide xpo ihesu Quō
est xps et fundamentū et sumus
lapis P̄ hoc qz ab illo incipitur
fides et in ip̄o et ab illo p̄ficitur
atqz cōpletur ip̄a fides ideoz om̄is
electi in ip̄o sūt fundati Ip̄e em̄
dixit pro eo qd̄ est in ip̄o Angula-
ris etiā dicitur qz sicut lapis
angularis duos parietes iūgit
ita xps duos p̄los in vnitatem
fidei sue cōiūgendo cōtinet In quo
xpo oīs edificatio ecclie cōstructa
et edificata crescit in templū sc̄m
in dño In quo xpo dñi condic ex

oibus gentibus ad fidem xpi veniunt
fideles creavit ipsa ecclesia que est tem-
plum xpi. sicut alibi dicit Templum
dei sanctum est quod estis vos licet enim
omnipotens deus per divinitatis potentiam
sit ubique tamen aliter habitat in no-
bis vel electis aliter in reprobis. In
quo xpo et in cuius fide et uos credi-
ficamini in habitaculum dei ut sitis
templum dei unum crescendo de virtute
in virtute. Et hoc agite in spiritu sancto
per gratiam spiritus sancti. Ca. Tertium

Duas rei gratia et propterea
quia estis tunc scorum
et super christum estis sim-
datis ego paulus unctus
in christo ihesu pro vobis gentibus
Unctus dicit cathenis suis et est
astrictus pro fide christi et pro vobis
gentibus quibus predicavit verbum salu-
tis. Vel unctus amore christi pro vobis
teneor gentibus in carcere. Et est
sensus. Si voluissim permanere in
iudaismo et a predicatioe nominis christi
quiescere possem esse diues et magni
synagogarum appellari sed quia
christum predicavi vobis nunc astrictus
teneor cathenis in egestate positus.
Si tamen audistis dispensationem sive
administrationem gratie dei que data
est michi in vobis et in utilita-
tem vestram. Si tamen locum isto potius
est affirmativa conuictio quam dubita-
tua. Et nichil aliud est dicere nisi. Si
et certe audistis officium predicatio-
nis mee quod datum est enim michi per
gratiam dei ad vestram utilitatem.
Et in secundam revelationem dei notum
michi factum est sacramentum sive
mysterium sicut supra in hac epistola
scripsi vobis in breui potestis

intelligere prudentiam meam in mysterio
christi legentes mea dicta. Idem colitur
epistola oibus epistolis pene diffusior
est vel habetur quod obtinet in se
magna et multa mysteria breui
quod sermone est comprehensa. De quo
sacramento sive mysterio dicit quod
per revelationem dei manifestatum
sit ut paulo post in sequentibus
panditur. hoc est quod gentes in soci-
tatem iudeorum essent venturæ sine
aliqua differentia. Unum et scriptum
est. Sed secretum sacramentum sive mysterium
michi reuelatum. Numquid non est
reuelatum patriarchis et prophetis.
Utiq; illis enim solummodo est reuela-
tum in spiritu sancto hoc est per spiritum sanctum
qui filii dei erant per adoptionem
sicut et paulus. Non illis qui filii
et amatores huius seculi erant. Alii
alios generibus filios hominum et patri-
archis et prophetis atque aliis hominibus
non est ad liquidum et manifestatum myste-
rium fidei gentium sicut apostolis et prophetis
noui testamenti ut sic sicut agnoscitur quod
predicatioe ad fidem venerunt. Sed potest
probari ex hoc quod dominus apostolis ait
Multi reges et prophete voluerunt videre
que videtis et non viderunt. Maioribus
enim sapienter fuerunt apostoli quam patriarche.
quod quod illi viderunt a longe in spiritu
isti et mente et corporeis oculis.
Siquidem iudei nullo modo credere
poterant gentes venturas esse in soci-
tatem suam sed dicebant illis qui pro-
phete fiebant vitam eternam percipientes sed
non carnis dignitate in gloria quante
nobis. Quid ergo manifestatum est
apostolis. Esse gentes coheredes iudeis
in celesti patria in gloria eterna
et incorporales et simul corpus christi

esse vel in vno corpore ecclie sociari
et cōparticipes pmissiois eius in xpo
i cōsortes esse promissiois dei p̄is
q̄ in semine abrahe benediceretur
om̄s gentes. **M**ich̄ om̄i scōz m̄mo
data est gratia h̄c euāgelizare
sue p̄dicare in gentibz iuestigabi
les diuicias xpi et illūare eos vel
om̄s. Quare dicit mich̄ m̄mo
om̄i scōz ap̄lor̄ data est gratia
cū alibi dicat plus oibz illis laborauit
utrūq; verū est Et vnū referendū
est ad laborē q̄ dicit plus oibz
laborauit Aliud ad temp̄ vocatiois
sue plus em̄ oibz ap̄lis laborauit
q̄ cū ceteri in locis sibi distributis
p̄dicaret̄ ille nō solū iudeis sed etiā
oibz gentibz quibz cōstitutus est
magister et p̄dicator. **A**n̄imo autē
q̄ dicit tale est ac si dicit nouissio
et vltimo. **N**ouissimq; em̄ om̄i ap̄lo
rū vocatus est ad gratiā euāgelii
q̄ illi a dño ante passiōē h̄c v̄o
post eius ascensionē de celo vocatq;
est euāgelizare. **E**uāgelizare
est bona annūciare q̄ euāgelii
est bonū nūciū. **E**uāgelizat ergo
nō solū qui euāgelii p̄dicat xpi
ore prolatus sed qui bona annūciat
et gaudia patrie celestis p̄mittit
que in lege et p̄phetis psalmis dic̄
tisq; scōz cōtinentur. **Q**ue sūt
iste diuicie xpi iuestigabiles quas
missus est ap̄ls annūciare in gen̄
tibus. **N**imirū ille de quibz ap̄lis
alibi dicit que oculus nō vidit nec
auris audiuit nec in cor hōis ascendit que
p̄parauit deus diligētibz se hoc est
gaudia patrie celestis vita sine
fine mansura. **E**t ergo h̄c loco
dicit diuicias in subsequētibz appel

lat sacramētū. **I**deoq; p̄ diuicias
nō incōgrue possumus mysteriū iur
natiois et passiōis xpi intelligē
redēptionē quoq; generis hūam
et fidem gentiū. **E**t q̄ nulla dispā
cia esset inter iudeos et gētiles in
gratia dei q̄ oīa sacramētū recte
appellantur q̄ ante xpi aduentū
oculta et secreta fuerūt. **S**ed si
iuestigabiles sūt ip̄e diuicie quō
ap̄lis missus est eas p̄dicare. **N**ā
iuestigabilis res est que non p̄t
iuestigari et cōprehendi. **Q**uod
duplicat p̄t solū. **I**uestigabiles
siquidē ante dñm aduentū fuerūt
q̄ nullus potuit eas ad liquidū
cognoscere sed q̄ ante erāt iuesti
gabiles dño veniente vestigabiles
et cōprehēsibiles facte sūt vel alit̄.
In sua natura iuestigabiles sūt
sed p̄ gratiā et reuelationē sac̄ti
sp̄s hōibz fidelibz vestigabiles
facte sūt. **V**erbi gr̄a. **S**tatua quā
nabigodonosor nō potuit itelligē
quid p̄figurabat p̄ reuelationē
s̄i sp̄s danieli vestigabilis fuit
qui interpretator eius extitit. **D**ata
est etiā gratia ap̄lo illūare p̄
fidem om̄s qui voluissent credere
qui sicut ille qui infidelis est et
incredulus in tenebris moratur.
Ita qui fidelis et credulus existit
in luce quiescit. **E**t nō solū illūare
sed euāgelizare que sit difficilis
i distributio vel ministratio sac̄ti
menti absconditi in deo qui oīa
creauit. **I**de appellat mō sacramētū
q̄d sup̄ia diuicias mysteriū sc̄z
incarnatiois filii dei fidē et salu
tem gentiū et gaudia vite eterne
q̄ a seculis sine ab inicio abston

ditū fuit in deo vero q̄reant oīa
 Notandū q̄ nō dicit deo fuit ab-
 scōditū sed in deo. usq; quo ip̄e
 p̄ semetip̄m manifestare dignatū
 est. Vñ dicitur sacramētū qd̄ est
 res secreta atq; occulta anteq̄ in
 publicū deducatur. Sed ut immo-
 testat hoc est manifesta et nota
 fiat multiformis sapia dei primo
 p̄ib; et p̄tibus in celestibus p̄
 ecclesia. Multiformis sapia dei
 dicitur quasi multiplex et multas
 species et formas habēs. Videamus
 quō multiformis sit filius dei natus
 est de virgine sine semine virili
 vagrebat in p̄sepio ut infans.
 sed ab angelis glorificabatur in
 celo, ab herode q̄rebat in infanc
 ut homo. sed a magis stella du-
 cente q̄rebat adorari ut deus
 apertius est ut hō. sicut ex p̄pote
 nā dicitur Resurgens a mortuis
 apparuit discipulis in habitu
 hoīs sed sp̄m s̄m dedit eis ut deū
 esse qualiter multiformis est sapia
 dei. Ut ergo ista multiplex sapia
 dei manifestaretur principibus
 et potestatib; in celestib; quas
 bt̄is. Hec angelicis virtutes
 vlt̄ intelligi celo residētēs filio
 dei veniens in mūdū relaxavit
 eam apl̄is suis et p̄ ecclesiam
 hoc est in ecclesia p̄dicantibus
 apl̄is manifestant angelicis
 virtutib; Dicit nāq; bt̄is. Hec
 q̄ quedā angelice p̄tates mystica
 sup̄iq; memorata ad purū non
 intellexerūt donec cōpleta est xp̄i
 passio et apl̄i p̄ om̄s gētes cepis-
 sent p̄dicatōe sua gētes trahē
 ad fidem. Ad probari p̄t p̄ hoc

q̄ angeli ammirādo dixerūt illo as-
 cendēte ad celos p̄p̄a virtute. Hec
 est iste qui venit de edom. hoc est
 de cruento et sanguinolēto mūdō
 Et in ps̄. Quis est iste rex glorie
 Illis em̄ qui maioris dignitatis
 sūt. et p̄ quorū misterū illa
 nūciata sūt cognita fuerūt ut
 pote cōsiliarius et nūcius. Illis vō
 qui minoris dignitatis sūt p̄t
 esse ut ex parte incognita fuisset
 Et hoc manifestant scdm̄ p̄fi-
 mionē vel p̄ordinationē siue
 p̄destinationē seculorū qd̄ vñ
 est. Quā destinationē fecit siue im-
 pleuit in xp̄o ih̄u i p̄ ihm̄ xp̄m
 Sicut ergo deus pater p̄ordina-
 uit ante oīa sc̄la sic cōpleuit
 et manifestavit multiformem
 sapiam suā p̄ xp̄m p̄pter qd̄
 subaudis quia fidem habetis in
 xp̄o et accessū ad deū patre p̄
 ih̄u. Om̄ia xv̄ post penthec̄
O Disce uos ne deficiatis
in tribulationib; meis
pro vobis i ne receda-
tis a fide xp̄i dū me videtis
tribulari pro vobis que tribu-
latio est gloria v̄ra. Conueniētiq;
diceret que tribulationes sūt
gloria v̄ra. Pro illis ergo apl̄s
tribulatur qz dū illis p̄dicabat
verbū dei cōprehēdebatur a
p̄secutorib; sed eius tribulatio
gloria illoꝝ erat qz cōfortabāt
in fide et p̄ passionē suā acq̄-
rebant gloriā eternā. Huius
rei gr̄a i p̄terea i ne vos rece-
datis a fide xp̄i. Flecto ego cre-
nia mea ad patre dñi n̄i ih̄u
xp̄i. Sicut sūt exteriōres oculi

corporis et exteriora genua ceteraq;
membra ita etiā dicuntur ēē interiora
Vñ hic nō loquitur apłs de exteri-
oribz genibz p genua autē debemz
intelligē tñmō submissū et hūiliatū
sensū mentis Flecto inquit genua
mea r submitto et humilio sensū
cordis mei orando deū pro vobis
Et dñz sequitur ad patrē dñi nr̄i
ihū xp̄i in greco sermone nō habet
nisi tñmō patrē ut intelligatur
absolute creatorē esse om̄i rerū Et
vero in latinis codicibz additū est
dñi nr̄i ihū xp̄i bene cōuenit qz
illi est p̄rie et naturaliter pater
nobis autē adoptiuus Sequitur
Ex quo deo patrē oīs paternitas
in celo et in terra noīatur Sicut
in p̄nti s̄clo habemz quos patres
appellamz et sūt a quibz appellam̄
p̄res ur̄i et in illo collegio sc̄orū
sp̄m sūt sp̄s qui alios diligunt
vocare p̄res sicut platos Verbi
grā Angeli diligūt archāgelos
vocare p̄res Sic de ceteris v̄ntibz
intelligendū Ideoqz dixit Ex quo
oīs paternitas in celo et in terra
noīatur qz et angeli in celo et h̄c
in terra ab illo exordū sūperūt
et ab illo qui est pater om̄i rerū
acceperūt ut patres aliorz voca-
rentur Ut det vobis sc̄dm diuicias
glorie sue virtutē corroborari p
sp̄m sc̄m eius in interiore hoīe
habitare xp̄m p fidem in cordibz
v̄ris Idcirco inquit flecto genua
mea ad patrē dñi nr̄i ut det h̄c
vobis virtutē sc̄dm largitatē glo-
rie sue ut s̄ sitis corroborati in fide
et possit xp̄s habitare p fidem
in interiore hoīe hoc est in cordibz

v̄ris Vicet em̄ deo omnipotens p po-
tenciā dimitatis sue ubiqz sit in
illis specialit̄ dicitur habitare qui
fidem eius habet In caritate
radicati et fidati ut possitis cōp-
rehēde in vobis inctis cū oībus
sanctis que sit latitudo longitudo
et sublimitas et profundū Ex
superioribz ista pendent Ideo etiā
submitto sensū cordis mei ad deū
ut sitis in caritate radicati sicut
arbor plantata radicibus firmatur
in terra ut humore habeat et a
vento facile nō eradicetur et nō
solū radicati sed fidati in ipsa ca-
ritate quasi sup solidissimā petrā
ut possitis intelligē q̄ sit latitudo
caritatis Latitudo caritatis est
quia diligitur deus et nō solū am-
tus sed etiā mimis De quo m̄dā-
to dicit p̄sa Latū m̄dātū tuū
mimis Longitudo caritatis est p̄se-
uerancia in bonis opibz Longa
mimitas etiā siue longitudo cari-
tatis est ab initio fidei usq; ad finē
sp̄i usq; dñi pueniamz ad illud
ut qd nūc tenemz in spe nūc
possideamz in re patienter pro
dei amore adūsa huius seculi
tollerātes Sublimitas siue al-
titudo caritatis est ut pro oībus
nr̄is bonis opibus tā pro latitu-
dine caritatis q̄ paciā longanimi-
tate p̄seuerācia in bonis opibus
sublimitatē patrie celestis q̄ram
sperātes nos a deo remunerādet
Profundū autē siue occultū cari-
tatis est ut oīa bona q̄ habemz
de alto dei dono et inspiratōe nobis
credamz venire h̄c oīa in cruce
xp̄i possimz cōprehendere Sc̄dē

etiā supereminētē sciē caritatem
 xpi Det vobis etiā intelligē caritatem
 xpi supereminētē sciē huāne
 hoc est ut det vobis sciām quatinus
 possitis intelligē quāta sit caritas
 xpi qui pro nobis mortuus est. Ecce
 caritas trāscendit et excedit oēm
 sciām humanā et nō solū huānā
 sed etiā diuinā quā hoībz largit^r
 Et quō possimus illā scire si sup^r
 eminēs est sciē q̄ hoībz tribuitur;
 hoc debemus scire qz ignoramus
 illā. Quis em̄ hoīm mortaliū
 valet cōprehendē quāta caritas
 fuit in deo patre qui pro nobis
 unicū filiū nō solū carnari
 verū etiā mori pmissit. Sequitur. Ut
impleam̄ in oēm plenitudinē dei
 Idcirco inquit exoro scire uos
 caritatē dei siue xpi ut impleam̄
 virtutibz e et merā mercedem
 auereri nūmero fidelū ex q̄bz
 cotidie corpus xpi efficitur. Plem-
tudo ergo corporis xpi est ecclesia
que cotidie ex oībz gētibz implet.
Ei autē qui potens est oīa facere
sup̄habūdantē quā petim̄ aut
intelligim̄ scdm̄ virtutē q̄ opat^r
in nobis ipsi gloria in ecclesia et
in xpo ihesu in oīs generatiōibz
seculi sc̄loz Amen. Ei autē i deo
 patri qui potest oīa facē q̄ nobis
 sūt necessaria plusq̄ petim̄ q̄
 qui p̄t nobis oīa tribuere plus q̄
 nos petere sciām̄ aut petē p̄su-
 man̄ et hoc scdm̄ virtutē dimita-
 tis potencie. Ecce virtus diuin-
tatis opatur in nobis miracula
 fidem virtutes et doctrinā. Sit glā
 in ecclesia et in xpo ihu. In ecclesia
 est gloria dei patris qz multitud^r fidelū

glorificat et laudat deū patrē in
 oībz que agit. Et illā etiā glori-
 ficatur. Iuxta qd̄ dñs dicit videat
 opa vrā bona et glorificet patrē
 vestrū. In xpo quoqz ihu est gloria
 dei patris qz oīa que ipse filius opatus
 est ad laudē et gloriā eius retulit
 dicens Patet in me manens ipse
 facit opera. In oīs ergo gnationes
 sit deo patri gloria i in p̄ntes et
 in futuras vel in generationes
 gentiū et generū iudeoz et in oīa
 futura secula. Capitulum quartū

O Esce itaqz vos ego
 unctus in dño ut digne
 ambulens vocatiōe qua
 vocati estis. Esce i deprecor vos ego
 unctus in dño ut digne ābulens
 et sūcte vivatis illa vocatione qua
 vocati estis in baptisate. Estis
 vocati ut sancti essetis et imaculati
 sancte et imaculate cōuersam̄
 ābulantes de virtute in virtutem.
Et autē dicit Ego unctus duplici
 mō potest intelligi vel unctus
 cathemis et positus in carcere in
 dño i pro dño siue pro amore dei
 vel unctus i astrictus amore
 dilectōis erga vos p̄pter deū. Cum
oī hūilitate et mansuetudine
subaudis ambulare et cōuersam̄
digne cū paciā supportātes vos
in vicem in caritate. Humilis
dicitur humi acclius vel homo
acclius. Mansuetudo est lenitas
et trāquillitas animi. Ambulate
inquit et cōuersam̄ cū oī hūili-
tate et mansuetudine mentis
supportātes vos in vicem in cari-
tate et dilectōe dei et proximi. Iuxta
illud Alter alteriqz onera portate

Dm̄ta xviii.
 post p̄thec.

ymitates naturā ceruorū **D**e ubi
 gracia **Q**ui diues est opibz huius
 scilicet supportet illū qui pauper est
 illa pūti et diues spūalibz vītibz
 Et ecōtra. Ille qui scūb est sua scī
 tate sustineat et suis p̄tibz p̄torē
 Vel qui diues est sustineat sua
 elemosina paupere **Solliciti** i
 studiosi cauti **attenti** semp sitis
 seruare vmitatē sp̄s vt vnū stipia
 tis de xpo ut vnā fidem habeatis
 et nō sint in vobis scismata atqz
 hereses Et hoc agite in vnculo
 pacis i in dilcōe dei et proximi
 siue in cōcordia fraternitatis. **Di**
 lectio etenim vnculū recte appella
 tur qz duos ligat et cōiungit deū
 vīz et hōiē. vel duos proximos
Vnū corpus subaudiis xpi estis
 vos et vnus spūs scūs habitat in
 in vobis **Sicut vocati estis in**
vna spe vocationis restre sic vi
 uite **Sancti** vocati estis in baptis
 mate scdm illud **Sancti** estote qm
 et ego scūs sū ideoqz sancte viuere
 debetis **Hone** autē dicit in vna
 spe vocationis vocati estis qz om̄s
 fideles vnā spem habent pueni
 endi ad patriā celestē **Vnū est**
dn̄s om̄i creaturariū **vna fides**
debet esse in oibz credētibz quibz
vnū baptisma est. licet alii
 maiorē alii minorē fidē habeāt
 qui maiora et minora de deo
 intelligūt tū in hoc dicitur cē
 fides vna qz vnū dnm credūt
 tūm tātē habent in p̄sonis vni
 tatem in substantia **Vnū est** bap
 tismū qz om̄s equalit̄ p̄ vnū
 orbem baptisantur qui signaci
 lū fidei accipiūt et participiūt

Vnus est deus om̄i creaturariū et
 pater om̄i rerū i creator **Qui**
 subaudiis pater **sup om̄s** creatu
 ras excellit et p̄ oīa est filius
 qz oīa p̄ ip̄sū facta sūt et repara
 ta et in oibz nobis scz sp̄s scūs
 qui in cordibz fidelū diffusū est
 et in oibz creaturis iuxta illud
Spūs d̄ni repleuit orbē terrarū
Unicuiqz vtrū **in festo b̄ti**
data est gracia **matheo ap̄li**
scdm mensurā donatiōis
 xpi loquitur in loco hoc ap̄lis ex
 p̄sona sua aliorūqz ap̄loz vel om̄i
 credentiū **Data est gracia** i fides
 et remissio p̄torū **Et redemptio**
 et q̄d̄d boni habem̄ **Gracia** autē
 dicitur gratis data **Et hec om̄ia**
 gratuito munere oīpotentis dei
 largita sūt nobis scdm mensurā
 donatiōis xpi **Donatiōne** vel
 donū p̄is et filii debem̄ intelligē
 in hoc loco et sp̄m scū **De quo dn̄s**
 in euāgelio dicit mulieri sama
 ritane **Si scires** donū dei i sp̄m scū
 rē **Cū** vero dicit data est scdm me
 surā donatiōis xpi sic vidētur
 verba hec sonare quasi spūs scūs
 mensurā habeat et mēsurabilis
 sit **Sed** quō p̄t mēsurabilis esse
 de quo dicitur **Spūs d̄ni** repleuit
 orbem terrarū **Notandū** ergo
 quia sicut deus pater mēsurā
 bilis est qui dicit celū et terrā ego
 impleo **Et filius** mēsurabilis est
 qui est sup̄ia dei p̄is qui autē attri
 git a fine usqz ad finē fortiter **Ita**
 spūs scūs mēsurabilis est quia
 vna deitas est tres iste p̄sone **Itē**
 qz hōc mensurā donatiōis xpi
 ad nostrā capacitātē referre debem̄

quia iuxta qd' nos capere valeam^{us}
 ex domib' spūs scī datur mēsurā
 nobis Verbi grā Mare imen-
 surabile est in longitudine p̄su-
 ditate latitudine sui et multitu-
 dine aquarū Et sicut incole
 venientes ad illud aquā scdm
 mensurā vasculoz suozū vnus
 quisq; deportat alius plus alio
 minus. et tū mare imensurabile
 manet Ita et nos scdm mensurā
 nre capacitatis ex domib' spūs scī
 accipimus et ipse in sua natura
 imensurabilis manet propter qd'
dicit p̄sta i p̄terea qz vnusq; qz
data est grā scdm mensurā dona-
tionis xpi alii maior alii minor
Ascendens ih̄s in altū captiuā
dixit captiuitate dedit dona-
tionibus Quidā doctor hoc mō
hic versiculū explanat qd' a
veritate nō discrepat et appellat
dyabolū captiuitate qz genus
huānū de paradiso captiuauit
Ascendens xps in altū i in cru-
cem Iuxta qd' ip̄e dixit Cū exalta-
ueritis filiū hoīb' captiuitate i
dyabolū duxit captiuū et capti-
uauit illū auferēdo ab illo p̄tate
quā tenebat in hoc mūdo Iuxta
illud Nūc princeps huius mūdi
ciuetur foras Sed qd' fecit post
modū Tercia die resurgēs dedit
dona spūs scī discipulis in sus-
flans et dicens Accipite spm scm
Illuz Ascendens xps in altū
i in celū quadragesimo die resur-
rectionis et sic captiuā duxit
captiuitate qm naturā humanā
que de paradiso fuerat a dyabolo
captiuata ip̄e itez captiuauit

de potestate dyaboli illā abstin-
 hendo et ad celestia reuocādo
et post modū decimo die ascen-
tionis sue dedit dona spūs scī
discipu- lis Quen autē potest
cū supius dixerit singulari nūo
data est gratia scdm mensurā do-
nationis siue domi xpi quare mō
dicit plurali numero dedit dona
hoībus Ad qd' dicendū qz licet spūs
sanctus singulari nūo donū vel
donatio appelletur tū scdm quali-
tate meritorū tribuuntur dona eiusdē
spūs scī Vñ ap̄lus alibi Alii magt
datur p̄ spm sermo sapie Alii ser-
mo scie ic vsq; dū subnūgit her-
oia opatur vnus atq; idē spūs
diuidens singulis prout vult Et
autē ascendit qd' est et nisi qz et
descendit p̄mū in inferiores p̄tes
terre Interrogat ap̄lus semetipm
et dicit Quid est qd' dixi ascendit
Quo p̄t deus ascendē qui vbiq;
est Certe nichil est aliud nisi qz
et descendit Et p̄mū descendit
in inferiores partes terre ad in-
fernū ac demde in celū ascendit
Ergo nō scdm diuinitate que oia
implet ascendit ip̄e neq; descendit
sed scdm huānitate In aīa quidē
sola descendit ad infernū et cū
corpore et aīa ascendit sup omē
celos Notandūq; qz qz p̄ hoc qd'
dicit descendit in inferiores p̄tes
terre ostendit infernū infra trā
esse Vñ dicitur infernus qz sit
inferior terra vel infra terrā Quā
descendit scz ad inferiores p̄tes
terre ipse ip̄e est qui et ascendit
sup omē celos i xps ut implet
oia i oracula legis et p̄phetarū

que de se erāt scripta **V**el oīa r
quasda dispensationes quas ipse
cū p̄re disposuerat et quas ipse
solus cū illo sciebat. **V**el etiā
impleret oīa celestia et terrestria
de sua cognitōe et reuelatione
dimitatis sue que oīa ante aduen
tū illū quasi vacua erāt ad cōpa
tionē illā quā postmodū de eius
dimitate cognouerūt. **C**elestia im
pleta sūt qz erāt quidā m̄ge hie
ptates que misteria nauitatis
xp̄i passōis resurrectōis ascēsiōis
qz ad celos ad liquidū nō cogno
uerūt quousqz impleta sūt vñ
admirādo dicitur in psalmo **C**is
est iste rex glorie **T**errestria quoqz
impleuit qz hōibus qui deū ig
norabāt suā cognitōe dedit sua
qz gracia illos impleuit **E**t ipse
dedit quosda quidē ap̄los ut
vn̄ fuerūt et lxxii. discipuli.
quosda p̄phetas ut agabz et alii
antiochem et quatuor filie phi
lyp̄i. Alios vero euāgelistas ut
fuit marcus lucas iohānes quaz
et matheo qui et ap̄li fuerūt Alios
autē pastores et doctores ad con
sumationē r ad p̄fectionē s̄oz
ut illi qui p̄destinati sūt ad glām
eternā illorū p̄dicatōe et exem
plis p̄ficerētur fuerūt in p̄mordio
fidei euāgeliste p̄phete pastores
quoqz et doctores sūt et mō in
ecclesia **Q**uicūqz bona anūciat
euāgelista est. **Q**uicūqz gaudia
electorū penasqz reprobōis suis
auditoribz anūciat p̄pheta est.
De noīe vero pastoz et doctorū
interrogatus b̄tus Augustinus
a paulino respōdit vnū esse

pastorē et doctorē **P**astor em̄ nō
p̄t esse nisi habeat doctrinā qua
pascat sibi gregē cōmissū **E**t si
caruerit doctrina licet nomen
habeat pastoris caret tñ officio
Pastores autē et doctores eccle
qz vnū est sūt episcopi p̄sbitē
aliqz rectores et m̄st̄ri ecclesie
qui tā diu cōstituti sūt in opus
m̄st̄ri et in edificationē corp̄is
xp̄i donec occurrāms om̄s in
vnū p̄fectū et in vnitatē fidei
et agnitionē filii dei **I**deo cōsti
tuti sūt pastores et doctores ut
corp̄s xp̄i edificent qd est eccle
que cotidie edificatur ex numero
credentiū vementiū ad fidem r
habeamqz postea resurrectionē
et om̄s equalit̄ deū cognoscām
In p̄nti siquidē sc̄lo sicut est diue
sitas sc̄ie ita est diuersa fides qz
alius plus aliis m̄ng de deo m̄
telligit **E**t sc̄dm qd intelligit et
cognoscit de dimitate oīpotentis
dei habet et fidē **P**ost autē resur
rectionē iam nō erit diuersitas
fidei qz sicut om̄s equalit̄ deū
videbūt ita equalit̄ fidē habebūt
erit em̄ deus oīa in oībus **I**n
vnū p̄fectū in mensurā etatis
plenitudis xp̄i **E**x superioribus
ista pendet **I**psē inquit dedit
pastores qui edificent corp̄s illū
donec occurrāms om̄s post re
surrectionē generalē in vnū
p̄fectū **Q**uidā hoc mō illud intel
ligūt qz in gnali resurrectione
om̄s in eadē etate resurgent
in qua xp̄s resurrexit cūqz
mortis fuerūt. et in noīe vroz
cōprehendūtur et mulierē

Dicit in vnu perfectu licet
 contra fidem no sit tu hoc melio
 est ut aliter intelligamus. Vnu pfer
 tu appellat xpm cu oi corpe suo qd
 non est pfectu quousqz oib electi
 compleantur. Completo aute numero
 electoz occurrema oes in vnu pfectu
 r oib electi occurrunt capiti suo xpo ut
 iam postmodu vng vir xps et ecclia
 pfectus et integer et in mensuram
 plenitudis xpi. Sicut et homo p
 etates singulas crescit donec pfectus
 sit vir. Sic cotidie crescit xps usqz
 ad diem iudicii. No in se sed in
 nobis qui sumus corpus eius. Cople
 ta aute mensura etatis p pfecto
 et integro numero electoz ex quo
 plenitudo corporis impletur. Roburia
bino ei ut iam r post resurrectio
ne in qua est xps pfectus non
simul puius scilicet sensu fluctuantes
hic illucqz vagantes nunc ad illud
viciu nunc ad illud cadentes et cir
ciferam? oi vento doctrine. Quatu
ad pntem sapiam pertinet beatus
apls no erat puius sensu qz sapi
entior erat cunctis mortalibz. Quatu
vero ad illa pfectione attinet sapie
qua habituri sunt scilicet post resurrec
tionem puius erat sensu et intellectu
pfectus. Et vgo dicit neqz caru
feramur oi vento doctrine. Vntu
doctrine appellat dyalectica et
sapiam humanam siue mundanam
que nullius utilitatis est a quo
circiferim? et pulsimur quia
pleruqz seducim? p illa putates
ea esse vera q sunt falsa. Et isti
ephesii dyalectici erat p qd sedm
cebant simplices facientes ea pu
tare vera que erat falsa suis

fictionibus et astutibus. Vn et sequitur
In nequicia r in malicia homin et astu
cia eoz circiferim? ad circiuatione
erronis dicit beatus Ihero? Et d pdest
uigiter dyalectice arti insiste et sillabris
iambor copone r diuisa carmina vbi
nulla veritas est sed seductio et error
homin. In pnti quide sclo pt illud esse
sed post resurrectione cassabit. Omnia
Renouam? xpe post pte hie?
spu mentis vie et indute
nouu hoim qui sedm deu
creatus est in iusticia et

R sanctitate veritatis. Hec verba apli
ex superioribus pendent na alloquuntur
ephesios. Deponite vos sedm pntia
conuersatione veteris hoim qui corru
pitur sedm desideria erroris. Ac dem
subdit. Renouam? aute spu mentis
vie. Pristinam conuersatio est pntia
et in pntis manet. Vetus aute homo
conuersatio veteris hois ade. Quiaqz
rem in pntis manet conuersatione
veteris hois habet. Qui homo r co
uersatio illa corrumpitur et deprauat?
sedm desideria eoz et vicioz. Reno
uam? igitur spu mentis vie. Spm
et mente pro vno debemus accipere
sedm bnu Augusti? r racionabilitate
mentis. Due aute sunt renouationes
Vna est subitanea que fit in bap
tismate in qua renouam? ab oibz
ptis originalibz et actualibz. Altera
que fit p spatu tpus et passidui
tate lcois et p opatione bonoz opm
de qua hic dicitur. Du em animus
ea cotidie p studiu lcois de deo intel
ligit que ante ignorabat et du pro
fiat cotidie de virtute in virtute cotidie
inouatur. Tale est ergo ac si diceret
Estis renouati in baptisate reno

nam condie p̄ studiū loq̄is ea de
deo intelligenda que ante vobis
latebat et crescendo de virtute in
virtute Et induite nouū hoīem
Nouū hoīem appellauit nouū hoīem
cōuersationē uel ip̄m dñm ih̄m
Videamus quō sit ip̄s nouū homo
et sc̄dm deū creatus Conceptus est
in utero uirginali ope sc̄i sp̄s
ex semine mulieris sine semine uiri
hoc nouū fuit Fecit miracula que
nemo alius fecit. Cōuersatus est
sine pet̄o in hoc mūdo. Verus deus
et verus homo resurrexit a mortuis.
Et hec oīa noua fuerūt et sūt Sc̄dm
deū creatus est in iusticia. q̄ iustus
est et in sc̄itate veritatis q̄ iustus
et verus est. et nō solū iustus sc̄us
et verus est sed insup̄ ip̄a iusticia
ip̄a veritas et sc̄itas. Quod ergo
dicit induite nouū hoīem Tale est
ac si dicit Induite dñm ih̄m xp̄m
r cōuersationē nouū hoīem et om̄s
virtutes quas intelligitis in xp̄o
esse. Cuiuscūq̄ enī assumit iusticiā
sanctitatē veritatē sapiam caritatē
et om̄s virtutes quas in xp̄o cog
nouit esse xp̄m utiq̄ induit. Propter
q̄ deponētes om̄e mendaciū. lo
quim̄ veritatē vnusq̄s cū pximo
suo q̄ om̄e mendaciū a dyabolo
est qui est mendax et pater om̄s
mendaciū. Cuiuscūq̄ filii veritatis
sūt debet deponere et abicere om̄e
mendaciū dolositatē et duplicita
tem. et loqui veritatē cū amico
suo cū hoīe nō solū xp̄iano verū
cū pagano et heretico q̄ om̄s
sūt m̄i proximi. Et quare debemus
loqui veritatē cū pximo. Cū sumus
inuitē mēbra Est autē xp̄s caput

123
Membra illius sūt electi. Et sicut
mēbra corporis m̄i sūt sibi inuitē
necessaria et sibi inuitē ministrat
Ita membra xp̄i debet sibi inuitē
ministrare que sūt necessaria. Vbi
grā ministrat oculus manū et
pedibq̄ lumē. manū abstergit illū
et lauat a a sordibus. Sic in sc̄a
celestia p̄dicator quilibet ministrare
debet lumē sc̄iētie et p̄dicatiōis alio
qui sūt manū et pedes. r qui sūt
elemosinarii et qui currūt ad
sepeliendos mortuos et qui actus
vite sūt dediti. Protra illi debet
sustentare oculū r p̄dicatiōē p̄bēt
ei cibū et potū et ministrates cetera
que necessaria sūt illi hoc faciēdo
erūt sibi inuitē mēbra. Sequit̄
Frastim̄ et nolite peccare Dupli
citer possimus hoc intelligere
Si q̄ peccatis et a via rectitudi
nis dyabolo suadete receditis
Frastim̄ vobismetip̄is et indigna
m̄ ne amplius talia faciatis. cap̄
grando corpus v̄ v̄m vigilis
et ieiunio. Aliter Et si inquit
masem̄ nolite p̄ficere. Promittit quidē
masem̄ q̄ humanū est sed p̄phbet
vindictā expete q̄ iam nō est
humanū q̄ ira v̄ri iusticiā dei
nō opatur. Sol nō occidat super
iracundiā vestrā Similiter et hoc
dupliciter mō p̄t intelligi. Dicamus
simpliciter sol nō occidat sup̄ ira
cūdiā v̄rām. r. Cauete si cōmē
fueritis ad tēpus aduersū pximū
ante solis occasū reconciliante et
recedat ira a vobis. Aliter sol
appellatur xp̄s in sc̄pturis sacris
ut ibi. Vobis timentibq̄ noīe m̄i
ouetur sol iusticie. Cū sol iusticie

plurimq; ppter nra que pndictam
 expetit et ppter discordia occidit
 vobis i recedit a vobis sicut occi-
 dit falsis ppheta de quib; dicitur
 Occidit eis sol cu adhuc dies media
 esset Sol no occidat sup iracundia
 vestra i timeate ne ppter iram nra
 et vestru peccatu recedat sol iusti-
 tie i xps a vobis Nolite locu dare
dyabolo i vndicta nolite expetere
neq; msci ultra modu ne recedat
a vobis sol xps et adueniat dyabo-
lus princeps tenebraru Quicunq;
em peccat locu danti dyabolo in vobis
Qui furabatur bona alioz iam
no furetur Vel qui furabatur iura
et doctrina euageli p hereticam
prauitate sicut pphete falsi de qly
dicitur Qui furabatur sibi verba
dicentes her dicit dñs cu dñs non
miserit eos ia no furetur sed rece-
dat ab errore suo Magnis autem
laborat manibus operando manibus
sius qd bonu est ut habeat unde
tribuat necessitate patienti Ille
qui antea furabatur no solu debet
a furto cessare sed debet opari
manibus suis ut habeat unde suste-
ret alios inopiam f patientes
Nolite contristare spm scm dei in
vobis in quo signati et sigillati
estis et designati deo in die redem-
tionis hoc est nolite p mala
opa spm scm fugare a vobis
qui habitator cepit esse vestri
in die redemptois i in die baptis-
matis Sicut em contristatur ho
qm de ppria domo expellitur qua
npe sibi edificauit ut quiete ibi
habitaret Sic sps scs contristari
dicitur qn de hoie que sibi mu

deuot in baptismo p praua opa
 eicitur. Aliter Nolite contristare
spm scm dei i spuales hoies in qly
spus scs habitat nolite contristare
p mala opa Enquide spuales ho-
mines in quibus sps scs habitat
si qn vident alios peccare et a via
rectitudis deuiare contristantur de
illoz miseria et condolent de aliis
utpote de se Capitulum quintu

Dimca 3^a xl^e

Estote imitatores dei sicut filii carissimi.
 Hortatur aply eph
 sios ut sint imitatores
 dei sicut filii tami Imitari aute
est sequi Imitatio aute est quedam
ymaginato Verbi grana En disti
puly conatur imitari ingim in
aliquo ope Quo ergo possumus imi-
tari deu opotentē Videamq; Est ille
sapiens prudens misericors iustus
et verus Emq; et nos sedm modu
lu nre capacitatis sapientes prudentes
iusti et veraces misericordes diligentes
amicos in deo et inimicos ppter deu
Sicut inquit filius carissimus scit
patre bonu in oi conuersatione mor
et lenitate mentis et honestate vite
Ita et vos imitam patre vrm deu
opotentē sedm qd nre vobis adu-
toriu bone voluntatis et opationis
presterit patre aute dico non p
natura sed p adoptione Sequitur
Et ambulate i viuite conuersam
et crescite in dilectioe dei et pximi
sicut xps dilexit nos et tradidit
semetipsum pro nobis oblationem
et hostia deo in odore suauitatis
Miranda magna et inenarrabilis
dilectio vt vnus filius dei semet-
ipsum tradet morti dñs pro seruis

creator pro creatura. **S**icut ergo
ille pro nobis animam suam posuit ita
et uos si caritas fuerit pro eius nomine
animas ponere debemus et non solum pro
nomine eius sed etiam pro fratribus nostris
propter amorem nominis eius. **Q**uod uero dicit
apostolus qui se tradidit in odorem suauitatis
licet legamus in Genesi quod odor
ratus est dominus odorem suauitatis in
sacrificio quod obtulit ei uox egressa
de archa. **N**on debemus putare quod
omnipotens deus qui spiritus est summo
et odore carnis delectatur sed odorem
suauitatis debemus intelligere inten-
tionem bone uoluntatis et affectum men-
tis quibus deus delectatur. Ita et in
hoc loco apostolus intentionem mentis
et affectum sincerissime dilectionis qua
filius dei nos dilexit odorem suauitatis
appellat quia multum in hiis delectatus
est deus pater et quasi multa aroma
in conspectu eius effluuerunt. Ipse
denique fuit oblatio et hostia ipse
sacerdos et sacrificium et sanctifica-
tor quia semetipsum obtulit deo patri in
altari crucis pro nobis. **Fornicatio**
autem et omnis immundicia aut auaricia
non noceat in uobis sicut decet sanctos
Fornicatio dicitur a fornicibus a lo-
cis luxuriosis et theatralibus que
fornicibus et arcibus sunt constructa que
et harenaria appellatur in quibus
erant meretrices cum quibus commiste-
bantur spurcissimi quoque fornicari
autem est cum puellis libens et cum
uiduis necdum sacris deo et cum mas-
culis ac pecudibus concubare. **Immundicia**
Omnis incontinentia ad libidinem pertinens
quocumque modo fiat immundicia et impu-
dicia atque luxuria potest appellari.
Auaricia in hoc loco potest dupliciter

intelligi. Potest siquidem pro amore
preemium accipi potest et pro adul-
terio quod et alibi ab apostolo negotium
appellatur. ubi dicit uiribus et mu-
lieribus. Nolite fraudare inuicem
neque in circumspectis quibus in negotio
in adulterio fratrem suum percipit
autem apostolus ut ista que diximus non
solum in nobis non sint nec nomi-
netur quia si fuerit nominabitur. Si
uero nominata sepe fuerit nisi pro
edificatione facilius inclinabitur
animus ad ea. **C**orruptant enim
mores bonos colloquia mala. **E**pi-
ste autem sicut decet sanctos. **E**id decet
sanctos honestate morum seruare
uirtutes appetere uicis carere et
uitare noxia. **A**ut turpitudine. **T**ur-
pitudine est quam nimis motus carnis
inflammantur ad libidinem sed
plerumque propter amorem dei et timorem
penarum refrenantur. **A**ut stultilo-
quia. **S**tultiloquium est otiosa sermo
et nullius utilitatis quam relictis pro-
ficiis et utilibus rebus de manibus
et inutilibus tractatur. **A**ut scurrilitas
que ad rem non pertinet sed
magis gratiam actio. **S**currilitas
est iocularitas que risu solet moueri.
Hoc autem distat a stultiloquio
et scurrilitate quia stultiloquium
nullius utilitatis est nichilque sa-
pientie in se habet. **S**currilitas
uero plerumque ab ore sapientium
prodit et constat quadam uerba-
ritate ut illud uirgini. **N**on uerba
meum autem idem iungat uoluptas
et mulgeat hircos. **C**eteraque illa
que nichil in se mali habet nisi
timum quia otiosa sunt et ad rem

pfectam nō pertinet, sed magis sūt
 gratiarū actio r ideo pferuntur. sicut
 rilitates ut graciosi sit apud au-
 ditores plator. Ideoq; scribit ap'ls
 ea cauere qz de oībus verbis orio-
 sis reddituri sūt hoīes rationem.
 Potest et hoc aliter intelligi qd'
 dicit Sed magis grarū actio nō
 sūt in vobis ista q' diximus sed
 nec noīentur. sed sit in vobis
 grarū actio ut grās deo referē-
 tes in oībz que habetis et q' agitis
 sitis vos graciosi et accepti deo
 et homībus. Hoc em̄ scitote intelli-
gentes q' oīs fornicator aut inūdi-
cus aut auarus qd' est ydolorū serui-
tus nō habet hereditate in regno
xpi et dei. Sup' iam diximus
 de hīs vicis. Nūc videam' q're
 dicat auariciā simulachrorū
 seruitutē. In hoc ergo dicitur aua-
 ricia esse simulachrorū seruitus
 q' sicut ille seruit dyabolo qui
 oīpotentis dei culturā et religio-
 nem que illi soli cōuenit et singu-
 lare nomē ut solus deus uocet'
 quantū in se est illi aufert et de
 monibz rpendit. Ita et ille seruit
 dyabolo qui oīpotentis dei cōia
 dona que oībus homībz cōiter
 data sūt in p'rios sibi vsus male
 vsurpat. Aliuz. Re. Recte etiā
 auaricia ydolatrie cōpatur qz
 dū metallis auri et argenti de
 quibus simulachra sūt hoīes
 imoderate seruiūt. et denarios
 cōstituūt in quibz ymagines sūt
 rperatoz auri et argenti p' deo
 venerātur qz serui sūt diuiciarū.
 Vel tertio mō auariciā ydolatrie
 ideo cōparauit ut nichil illa

scelestus demonstraret. Nadry em̄
 oīm maloz est auaricia. Et notādū
 qz loquēs de turpitudine stultilo
 quo et sarrilitate nō subiūgit
 q' talia facientes nō sūt posses-
 sari regnū xpi et dei sicut de for-
 nicatiōe inūdicia et auaricia. Quo
 facto ostendit quidē illa cē peccatū
 Ista vero mag' eo q' a regno xpi
 separaret. Regnū autē xpi et dei pa-
 tris dixit. Quia sicut vna est s'ba
 p'ris et filii et spūs scī ita vna est
 potestas vna deitas et eternitas
 vnu regnū. Nemo vos seducat
in ambobz verbis. Inania verba lo-
 quūtur r que nulliq' utilitatis sūt.
 Qui dicūt apud inferos aliā penā
 nō sustinere nisi consciā p'ia torq'ri
 nō attendēt qd' dicit ysayas in
 fine sui volumīs de regibz. Vermis
 eoz nō morietur et ignis eozū nō
 extinguetur. Erīt em̄ ibi pena in-
 trinsecz consciā qua torq'bitur
 grauer erit et extrinsecz vermis
 et ignis ex quibz cruciātur durissime.
 Inania em̄ verba loquūtur et seduc-
 toria qui dicūt. Qui crediderit et
 baptisatus fuerit salus erit licet mala
 opa agat qd' oīmo mendaciū est.
P'ter hec em̄ r p'pter fornicationem
inūdicia et auaricia venit ira dei
in filios diffidēcie siue dyaboli r
 in illos qui penerūt in diluuiū et
 postmodū in sodomis aliisq; ciuita-
 tibus. Illi quidē qui diluuiū p'uerūt
 p'pterea qz cōtra p'ceptū dei plures
 vxores acceperūt et carnes come-
 derūt. leuon quodā mō pena perie-
 rūt q' sodomite qui in igne succensi
 sūt qz nō solū plures vxores acce-
 perūt sed insup cōtra naturāle vsū

formicabatur. **D**yaabolus autē diffi-
denia appellatur quia homines diffidere
et homines in desperationē cadere facit.
Nolite ergo participes effici eorum
et nolite illos imitari quia si fueritis
socii in opere eritis et in pena. **E**ra-
nis enim aliquā tenebre nunc autē
lux in domino et eratis peccatores et ig-
norantes deum antequam ad fidem venire-
tis et filii dyaboli principis tene-
brarum. modo estis iustificati per fidem
per baptismum et filii dei per adoptionem
qui dixit Ego sum lux mundi. **Q**uia
propter ut filii lucis ambulate hoc
est ut filii vite et conversationis sancte et
imaculate ambulantes de virtute
in virtute. **Q**uanta distancia est
inter lucem et tenebras tanta distancia
est inter lumen fidei et cognitionis
dei bonorum operum et inter tenebras
infidelitatis et ignorantie peccati.
Fructus enim lucis est in bone operatio
conversatiois et fidei est in omni
bonitate et iusticia et scientia vite
ut qui fidem habet lumenque cog-
nitionis dei omnia opera bona sectetur
iuste vivat vera loquatur ad proxi-
mum attendentes quod apostolus subdit
probantes quod sit beneplacitum deo
Sicut trapezita et monetarius
probat metalla pondere purita-
te ac tymitu. Ita nos debemus
opera nostra probare. Debemus illa
non probare potest considerare
quanta et quam magna sunt. Purita-
te utrum puro simplici que animo
bonaque intentione fiant. Tymitu
utrum bonam famam de se reddant.
Quia subaudis opera que arguunt
et que reprehenduntur a bonis et
sanctis hominibus in malis a lumine

et ab illis qui filii lucis sunt mani-
festantur non esse bona. **E**t dicit enim
mala opera non reprehenduntur a bo-
nis videtur esse bona malis. cum
vero boni ceperint ea reprehendere
ostenduntur non esse bona. **O**mne enim
quod manifestatur lumine est et omne
malum opus quod manifestatur per
confessionem siue per penitentiam lumen
est. **L**umen incipit iam esse quia bonum
est ut peccata per confessionem et penitentiam
manifestentur. **P**ropter quod dicit **E**t
est qui dicit hoc. **D**icit beatus **T**heodorus
quia neque in veteri testamento neque in
evangelio iste viscus inveniri potest
nisi tunc in isto loco nisi ab hoc
loco exempli causa sit alibi posita
a doctoribus. **S**ed cum dicitur et apostolus
hanc epistolam subito spiritus per eum
locutus est hoc sicut et alia multa
ideoque ait propter quod in quod omne
quod manifestatur per confessionem
iam incipit esse lumen dicit spiritus sanctus
subaudis per me Surge qui dormis
et exurge a mortuis et illuminabit
te christe. **D**ormire dicitur et mor-
tuus esse qui in peccato iacet quia
quia que peccaverit ipsa morietur.
Surge inquit a vicinis ad virtutes
qui dormis modo in peccatis. **E**xur-
ge a mortuis ad vitam de peccato
ad bona opera. et prebebit tibi christus
lumen fidei et cognitionis sue lu-
menque bone operationis. **D**icitur **X**v. **V**.
H **R**atres Videte post peccata
quasi insipientes sed ut
sapientes. **A**lloquitur apostolus
ephesios et in illis omnes homines
hortaturque ut caute et considerate
vivant sicut sapientes et non sicut

insipientes **F**ratres autē vocat illos in fide et societate dilectoris quia vni patre omnipotentē deū omnes habemus nō p naturā sed p adoptionē Videte fratres et cōfideate quō ambuletis caute et ordinate viuatis et cōuersem in medio nationis prave et puerse nō q̄si insipientes et infideles qui non habent sapienciā verā in se xpm habitantē sed ut sapientēs fideles qui sapiam substāciāle in vobis habetis Quāta em distācia est inter tenebras et lucē int̄ fidelē et infidelē Et tanta differēcia est inter insipientē et sapientem quia lumen et sapiā nō p̄t esse in eo nisi fidē omnipotentis dei habeat Redimētes tempus quō dies mali sūt Quō est tempus malū qd̄ scdm̄ dispositionē dei semp̄ volūtat̄ mensibz diebz et noctibus horis momentibz curribz Sicut ergo dicitur mala domus esse que malos habitatores habet ita dicitur mali dies in quibz mala sūt a malis hominibz Quid est qd̄ dicit Redimētes tempus et illud vni facite Verbi gratia Alu vendit illud mala opando ad malū suū redimite illud vobis talia opa faciendo pro quibus remuneratiōe facia capiat̄ Quicūqz em hoc facit qd̄ sibi vtile est tempus redim̄t sibi et acquirit quia suū illud facit et in suā salutē illud occupat Propterea subaudis quia dies mali sūt Nolite fieri imprudētes sed intelligētēs que sit volūtas dei Prudens homo dicitur q̄si porro vidēs qui

alonge cōsiderat quē finē opera sua habitura sūt Et qui scit qd̄ debeat appetere et qd̄ vitare et qui cōsiderat ai que placeāt autē que displiceāt deo Et cōtra ille qui incōsiderate et imprudē oīa agit et q̄ nō cōsiderat ad quē finē opa sua deducāt et qd̄ placeat deo appellatur imprudens et stultus Vn̄ dicit ap̄lus propterea quia dies mali sūt in quibz multa mala sūt Nolite fieri imprudētes siue incōsiderati sed estote intelligētēs q̄ sit volūtas dei quid placeat deo et in quibz opibus volūtas dei impleatur Et nolite mebruari vmo in quo est luxuria sed impleam̄ spū sancto In luxuria debemus intelligē oīa vicia que p ebrietatē solēt enēre Quia ut quidā p̄dicator dicit Ebrietas nullū vicium excusat Sed hoc notandū est quia sicut illi qui replentur vmo replentur invidia impatēcia luxuria imprudēcia supbia ceterisqz viciis Ita illi qui replentur spū sancto replentur castitate humilitate mansuetudine ceterisqz virtutibz Loquētes nobismetips̄ in psalmis et ymnis et canticis spūalibus Nobismetips̄ loquim̄ quā alternatim canimus psalmos Psalmi dicūt̄ a psallendo qui in psalterio tunc mūt̄ Vn̄qz grece latino eloquio sonat laus dei Vn̄qz autē si cōponitur et nō cātatur v̄nqz nō est Si cōponitur et cātatur sed non in laude dei v̄nqz nō est Si cōponitur et cātatur in laudem dei tūc est ymnus Vnos autē latinos Ambrosiū et Hilariū clarissimū vni

Dene autē
cū dixit canticis subiūxit spūali
bus qz sūt cantica que nō sunt
spūalia neqz in laudē dei cātātur
sicut sūt cātica sēlarū hōm.
Cantica autē spūalia sūt que
cōposuerūt pphete spū scō afflati
et repleti Et sūt cātica moysi
canticū anne et cātica delbore
ysaye ezechie ceteroz qz pphetarū
Hoc vero distat inter canticū et
psalmū qz cātica ore tmmodo
profertur et decātatur psalmū
autē addito quodā instrumēto
musice artis i psalterio Cātan
tes et psallentes in cordibus
vrb dno Ideo dixit cātantes in
cordibz vrb qz multi sūt qui
cantāt ore quoz mens nō cōcor
dat voci. et qui magis attendūt
sonoritātē vocis ut auditoribus
placeāt qz cōsideret mente quid
dicant Illi vero cantāt in corde
quoz mens cōcordat voci Iuxta
illud bñ Benedicti Sic stemg ad
psallendū ut mens m̄a cōcordet
voci m̄e Gracias agentes semp
pro oibus in noie dñi m̄i ihesu
xpi deo et patri pro oibz bene
ficiē nobis a deo datis Vel pro
oibus prosperis et aduersis debe
mg grās referre et agere deo et
patri qui oibus creaturis est deus
pater i creator et factor Et quō
In noie dñi m̄i ihu xpi dicētes
ei Grās tibi referimz sancte pz
qui nos p filiū tuū fecisti et rede
misti et viam patrie celestis ape
risti Et in noie dñi m̄i ihu xpi
gracias referre debemz deo patri
qz p illū qui mediator noster est

preces et sacrificia nra offerimus
et trāsmittimz ad deū patrē dicē
tes Suscipe dñe preces populi
tui p dñm nrm ihu xpm Sub
iecti inuicē in timore xpi sicut
et auditores et subiecti suis plati
subditū sūt causa obedientie et
reuerēcie Sic debet etiā plati
hūiliare se erga subditos in quātū
vident illos equales sibi in vir
tutibz et vite meritis In quātū
autē vident illos erigi in supbia
cōtra se et vicia sectari debent
officiū sue ppositure ostendere et
fortiter redarguē et increpare
Ad probari potest ex factis beati
petri Qui cū vidisset corneliū con
turrōnē cū oī domo sua hūiliter
se velle adorare. cōtra ille hūilia
uit se illi dicēs Surge nā et ego ho
sum Ubi autē vidit ananā et
saphirā a via veritatis recedere
et viciis subiacē. potētiā sui officii
et ppositure ostendit solo verbo
illos interficiens Sed ista oīa in
timore xpi sūt faciēda i pro a
amore dei nō causa adulationis
nec patrocinatiōis qd q quidā
faciūt ut possint inuenire graciā
prelati et ut libens que eos delect
tent operētur Vni diligite vices
vestras sicut xps ecclesiā et seipm
tradidit pro ea ut illā scificaret
Sicut xps dilexit sponsam suā
ecclesiā intantū ut seipm tradidit
iudeis pro ea ut eā scificaret i
scām faceret p fidē suā p baptismū
sacramentū p remissionē peccōz
Ita et vni debet vxorē suā diligē
et castam custodire ut sit scā et si
necitas euenerit debet p illa animā

sua ponere. **D**equitur ergo de ecclesia
Aludans ea lauacro aque i lauac-
cho baptismatis in verbo vite i
 m sanctificatiōe nōis sui p quā sancti-
 ficatiōe accipit homo vitā eternā
 Post abrenūciatiōe em dyaboli
 sificat illū sacerdos dicit **Baptizo**
 te in noie patris et filii et spūs scī
 Et quare **hoc** fecit hoc xps quare
 mūdauit xps et qre cotidie mūdāt
 in lauacro baptismi p uocatiōe
 nōis sui Ut exhiberet ipe sibi glo-
rosā ecclesiā nō habentē maculā
peccati aut rugam duplicitatis
in mente aut aliqd huiusmodi i
aliquid vici sed ut sit sancta et
immaculata. In pnti quidē seculo
 vno mō pt dici et esse ecclesia glorio-
 sa vix qz reges et principes huius
 scī habet subiectos et cōmet in se
 diuersos ordines et gradus tñ sine
 macula pcti et ruga nō pt esse
 qz multi sūt in ea peccatiōes Et si
 dixerim qz pctm nō habem qz nos
 ipos seducim qz veritas in nobis
 nō est. Et nō est homo sup terram
 qui faciat bonū et nō peccet. **S**ua
 propter meliō est ut referam qz her
 verba ad generalē resurrexiōe
 qm erit glorioſi qm fulgebit sicut
 sol in regno patris sui et erit sine
 macula pcti et sine ruga dupli-
 citatis qz incorruptibilis erit in
 corpore et incommutabilis in aīa
P hoc etiā qd dicit sine macula
 et ruga ostendit etiā ecclesiam
 vestimentū esse xpi **I**uxta qd ei
 pater dicit p pphetā **V**iuo ego
 dicit dñs qz oībz hīs velut vest-
 mēto siue ornamento vestieris
Vestimentū autē quasdā solet

habere maculas et quasdā notas ex
 aliqua tinctiōe et solet eē rugatū
 i plicatū et duplicatū plora Et est
 aliud vestimentū qd neqz maculā
 neqz rugam habet ut lintheū est
 bene extentū Post resurrexiōe
 siquidē erit ecclesia sine macula et
 ruga qz erit sine pctō et extensa
 in cōtemplatiōe oīpotentis dei sicut
 lintheū Nemo em vniqz carnem
sua odio habuit sed nutrit et fouet
eam sicut et xps ecclesiā **H**or
 duplicatū intelligi pt Et est sensus
Sicut carnē suā odio nemo habet.
 sic etiā suā vxorē nemo debet odio
 habē qz de corpore eius facta est
Alter **C**arnē posuit hic p vxorē
 que est ex vni corpore sūpta **N**emo
 em carnē suā odio habet i nemo
 vxorē suā odio habere debet sed
 debet illā nutrire et fouere sicut
 xps tam corporalit qz spūaliter
 fouet et nutrit ecclesiā **M**embra
 sumqz corpore eius **S**icut genera-
 liter oīs ecclesia corpus est xpi ita
 singuli electoz mēbra sūt corpore
 eius i mēbra ecclie **N**ō illiqz cor-
 pore mēbra sumqz qz ipe assūpsit
 in vtero vnginali sed mēbra
 ecclie que est corpus eius **A**lius est
 em in ecclia oculus sicut qlibet
 pdicator **A**liqz auris ut bonq audi-
 tor **A**lius manq qui est bonq clemo-
 sinarius **A**liqz pes qui curā ifirmoz
 et inqertuoz gerit **D**e carne corpore
 eius sumqz nos **D**uplici intelligēcia
 accipi pt de carne et ossibus eius
 sumqz qz sicut not cōstam qz carne
 et ossibz ita et ille verū corpus
 habet ex carne et ossibz **V**el aliter
In ecclesia sūt fortes in fide in opere

in p̄dicatione qui designatur p̄
ossa ut fuerūt martires et apli.
et mō ep̄i et p̄clati Et sūt infirm
qui designatur p̄ carnē qui indi
gent sustentari a fortibz sicut caro
ab ossibz Qui fortes et infirm
sicut membra eius dicuntur ita etiā
recte ossa et caro illig appellatur
Propter hoc i p̄pter hāc dilectio
nē quā debet habere vir cū vxore
relinquet homo patrē et matrē
sua et adheret vxori sue et erunt
duo in carne vna Quāntū ad
Trān pertinet ita fit Relinquit
homo patrē et matrē et cōiungit se
vxori sue et sūt duo in carne vna
i de vna carne Vel etiā in illa cō
iunctione cōcubitus q̄ simul misce
nt in carne vna sūt Spūalit̄ potest
referri ad xp̄m et ecclesiā qui p̄
dilectionē ecclie relinquit deū pa
trem p̄ hoc q̄ nō in forma diuinitatis
qua equalis est p̄i apparuit sed
semetip̄m exinamuit et adhesit
vxori sue scē ecclie p̄ dilectionē
et carnē quā assūpsit Et sūt mō
duo xp̄s et ecclesia in carne vna
q̄ de carne vna sūt Et xp̄s est
verus homo p̄ se verū corp̄ habēs
et ecclia silit̄ hoc autē p̄mā
vates adam de xp̄o et ecclesia p̄he
tauit Sacramētū subaudi hoc
qd̄ dixi modo magnū est Sacramē
ta sūt maiora sūt et immora Ut
ergo apls ostendet tam sc̄dm l̄rām
q̄ sc̄dm spūalē sensū hęc debere
intelligi i ideo subiūxit Sacramētū
sive mysteriū hoc qd̄ ego dixi p̄pter
hoc relinquet hō patrē et matrē
et ecclia magnū est q̄ p̄met ad
xp̄m et ecclesiā Vñ etiā subdit

155
Ego autē dico in xp̄o et in ecclia
sc̄z illud esse cōpletū cap̄m sextū
Hatres cōfortamini
in dño et in potētia
virtutis eius Post
specialia p̄cepta q̄bz
admonuit apls viros et mu
lieres patres et filios dños et
seruos subiūxit illis ista gnā
lia nō solū ad ephesios quibus
mittebat hāc ep̄lam sed et ad
oēm sexū et ad oēm cōditionem
et dixit De cetero i demiceps
p̄ter illa q̄ superiq̄ diximus
Fratres mei in fide et dilectionē
et qui vñ deū omnipotentē habem̄
Confortamini in dño et in fide illig
et in potētia virtutis eius
Nolite cōfidere in via fortitudi
neq̄ in meritis v̄ris neq̄ in po
tētia principū huius sc̄li sed
in dño et in potētia virtutis
eius cōfortamini Induite vos
armaturā dei ut possitis stare
aduersa insidias dyaboli In hoc
uomē qd̄ est armatura cōp̄chē
dūtur oīa vasa bellica lorica vñ
galea scuti lancea tela cetera
q̄ instrumenta armorū Spūalit̄
autē qd̄ debem̄ intelligē p̄ armaturā
dei dñm ih̄m xp̄m cuius pro
tectione defenduntur oīs electi et
quē induit Iuxta qd̄ idē apls
alias dicit Quotq̄ in xp̄o bap
tizati estis xp̄m induistis Tūc
enī electi induit xp̄m q̄ virtutē
que in xp̄o sūt p̄ adiutoriū illig
assimūt Et ergo dicit induite
armaturā dei tale est ac fiduciat
Induite dñm ih̄m xp̄m i oīs
v̄tutes quas scitis in illo esse in

Vobis assumite **V**erbi gratia **I**lle
 est iustus verus paciens castus
 mansuetus appellatus est agnus
 leo et vitulus **I**nduite vos iusticiā
 mansuetudinē veritatē pacienciā
 et castitatē **E**stote agnus i mites
 leo fortes in fide et in bono opere
 cōtra dyabolū **E**stote et vitulus
 mortificātes vosmetipsos cū vitiis
 et concupiscentiis vt possitis stare
 aduersus insidias dyaboli et vitiis
 modis aduersatur nobis dyabolo
 Deniq; insidiatur nobis p multas
 suggestiones p vicia carnis nrē
 et inuentua malarū cogitationū
 Insidiatur p ministros suos p here
 ticos viz p falsos frēs atq; paga
 nos **S**ed cōtra hos omēs debem⁹
 nos vniuersim pugnare ne possim⁹
 superari **P**oterat aliq; dicere **O**
 ap̄le **Q**uare p̄cipis nos omēm
 armaturā dei induere ad hoc ille
 subiūrit **Q**uia iniquis nobis
 nō est colluctatio aduers⁹ carnē
 et sanguinē sed aduers⁹ p̄ncipes
 et potestates aduers⁹ mundi recto
 res tenebrarū harū cōtra sp̄ia
 ha nequicie in celestib⁹ **C**arnē
 et sanguinē appellat in hoc loco
 ap̄lus omēs qui cōstant ex carne
 et sanguine a quib⁹ plerūq; sua
 dente dyabolo ipugnant **E**t dicit
 qd nō est nobis colluctatio aduers⁹
 illos solūmō sed aduers⁹ demones
 qui principantur malis hominibus
 et potestatē exercendo sup illos
 regūt illos potiq; ad malū qd
 bonū **I**p̄iq; appellatur sp̄ia
 demonia nequicie i malicie q
 morantur in hoc aere **C**elū nāq;
 appellatur aer in scripturis sacris

Vnde et aues celi dicuntur **Q**uia
 ut philosophi dixerūt et ut doctores
 etiā nr̄i opinantur ita plenus est
 demonib⁹ et malignis sp̄itib⁹ sicut
 radius solis inmutissis puluis
 lib **C**ōtra hos ergo pugnādū est
 nobis potiq; qd cōtra hoies cōstātes
 ex carne et sanguine **Q**uia qd mali
 cōtra hoies machinatur ab illis
 suggeritur **E**t si superauim⁹ illos
 qui sūt principes malicie et quoz
 instinctu vicia carnis nrē cōtra
 nos **S**eu seuiūt tūc facile superare
 poterim⁹ omēs ministros illiq; **V**erbi
 gratia **S**icut superato principe
 exercitus facile fugatur **C**ōplū
 pt ex libro iudith quo narrate
 discim⁹ qd holoserne principe mi
 licie interempto multitudo
 exercitū in fugā versa est et a
 iudeis facillime est superata **S**ed
 querendū est quō pugnare possim⁹
 cōtra demones qui sp̄is sūt **N**ā
 oibus patet cōtra sp̄m armis
 materialib⁹ nō posse pugnari
Quapropter qd sp̄is sūt et insubiles
 necesse est ut arma sp̄ialia assumā
 tur **V**irtutes viz supra memorate
 et decertem⁹ eo mō quo legim⁹
 luctatū esse iacob cū angelo orādo
 ieiunādo vigilādo retentib⁹ bonis
 insistendo ut sicut ille meruit ab
 angelo scō benedici cū quo lucta
 batur orando **I**ta et nos superato
 dyabolo a dño benedici meream⁹
Et ceterū queri pt vbi acceperit
 ap̄ls vt demones et malignos sp̄s
 principes et ptates ac rectores
 tenebrarū harū appellaret; homi
 infidelū deū ignorantū et p̄torū
 de quoz numero fuerāt illi quondā

quibus dicebat Fustus aliqui tenebre
i infideles deū ignorātes et peccatores
Ad qd̄ dicendū qz ex libro danielis
illud accepit Vbi legitur princeps
græcorū et princeps p̄sariū Ex libro
quoqz ezechielis vbi dicitur ad prin
cipem tyri Tu signaculū similitudinis
in paradiso dei fuisse etc. que ibi dicitur
de hoc de principibz aliarū gentiū
egyptiorū vñ assyriorū ydumeorū
Nam principes illi demones intelligū
tur illis gentibz p̄positi Sicut enim
vniūsqz fidelū habet sibi āgelū
delegatū ad custodiā sui ita et paga
ni habēt malos qui eis principantur
p̄missione dei Et sicut michael p̄
positus est genti iudeorū de quo dicitur
Et nemo est adiutor meus nisi mi
chael princeps vester Ita habent et
gentes in infidelitate manentes
malos principes Dicamqz et alio
ap̄tius repletus gratia dei cognouit
p̄ sp̄m sc̄m quia sicut boni reges
israhelitarū significabāt d̄m̄ ih̄m
et principes qui sūt in ecclia verbi
grā Quales fuit dauid qui imp̄ta
tur manu fortis siue visu desidera
bilis Aliqz q̄ plurimū Et sicut
p̄plus israhel̄ significabat p̄lm̄
credentiā qui sūt viri israhel̄ite
Ita mali reges et principes cū suis
gētibus qui cōtra p̄lm̄ dei pugna
bāt ut fuerūt reges israhel̄itarū
ydumeorū atqz philistinorū signifi
cābāt demones qui principantur pa
gānis et hereticis qui eccl̄iā dei
semp̄ impugnant Propterea subaudis
qz nō nobis colluctatio ad iū car
nem et sanguinē sed aduersū p̄ncipes
et p̄tates accipite armaturā dei
illā de qua supra dixim⁹ i om̄s

virtutes ut possitis resistere in die
malo et in oibus p̄fecti stare in
oibus prosperis et aduersis p̄seuerate
firmi in fide bonisqz opibz Diem
malū appellat p̄ns tempus nō q̄
p̄ se sit malū sed qz multa in eo sūt
mala Vel etiā diem malū diem
iudicij dicit in quo om̄s mali d̄p̄na
būtur Stare ergo succincti lūbos
vros in veritate Lūbos succingim⁹
cū luxuriā refrenam⁹ Stare iquit
in fide in bono opere et restringite
lūbos a luxuria vbi maxime viget
et hoc in veritate facite. nō in mor
dacio nec p̄ p̄p̄tissimū neqz in lau
dem hom̄iū capiatis Vel in veritate
dicit quasi pro amore nōis x̄pi qui
est veritas Induti lorica iusticie
Recte iusticia lorica cōparatur qz sicut
lorica multis artibus cōtegitur ita
iusticia multis v̄tutibz cōstat Aliter
Iusticia em̄ lorice bene p̄t cōparari
qz sicut lorica pectus munit ventre
stringit femora protegit Ita iusticia
sup̄fluas cogitationes q̄ in pectore so
lent versari repellit. in gluuem
ventris stringit luxuriā quaz con
p̄mit Et calciaui pedes subaudis
sunt vobis in p̄matione euāgelij
p̄as Et est sens⁹ Sicut ille qui
calciatos habet pedes spernit serpe
tes sp̄mas om̄qz asperitate vie pro
nichilo ducit Ita et vos dyabolū
serpentē antiquū sp̄mas quoqz
p̄mationes passionū om̄qz asperita
tem hui⁹ vite cōtempnite et liberi
ad p̄dicationē accedite Aliter p̄
calcaamēta que ex mortuis man
tibus sūt debem⁹ intelligere dicta
et exempla sc̄oz patrū p̄cedentiū
Calciatos ergo pedes habem⁹ cū

dictis et exemplis precedentū patrū
 muniti securi ad predicandū euāgelū
 pacis accedimus. Dicitur autē euā
 gelū pacis qz ibi cōtinetur pax quā
 xps aplis cōmendauit et in aplis
 oībus fidelibz vel etiā qua p obser
 uantiā euāgelū mereamur reconcili
 liari deo. In oībus subaudis plūs
et certantibz sumentes scutu fidei
in quo possitis oīa tela nequissimi
ignea extingue. Quidqd em mis
 sile uel iacitur telū pt appellari
 pax tñ qd in longū extenditur ut
 lancea. Nā telon dicit greci longū
 vñ mustela dicitur mus lōgus. Sicut
 ergo scutu se tenentē protegit et tela
 repellit. Ita fides hōiem munit et
 a dyaboli iaculis et infestationibz
 defendit. illa tñ que fuerit bonis
 opibus adornata. Tela autē dyaboli
 ignea appellat suggestione prauā
 que nos incendit ad mala opera
 agenda et que extinguitur p virtū
 fidei et galeā salutis assimite.
 Galea in capite ponitur oībz
 sensus corporis munit et protegit.
 Visu viz in oculis. Auditū in auribz.
 Gustū in ore. olfactū in naribz.
 tactū in toto capite. Nō debemz
 intelligē p galeā que ut diximz
 oīs sensus corporis protegit
 Dñm ih̄m xpm et p̄tectionē
 illi. P̄ caput vero mentē qz sicut
 capite regūtur membra ita cogi
 tationes mente disponūtur. Pona
 mus igitur galeā in capite i pro
 tectionē xpi recondamz in secreto
 mentis nr̄e habētes in illo fiducia
 nō in nobis ipsis et n̄p̄e tuebitur
 oīs sensus nr̄os ne a dyabolo hoste
 antiquo possimz vulnerari. Et gla

diū spūs qd est verbū dei subaudis
 assimite. Gladius spūs sc̄i intelli
 gitur verbū dei ut aplis ait id est
 doctrina et sc̄ia diuināz scripturaz
 que p spm̄ sc̄m nobis tribuitur. D
 circo autē gladius appellatur qz sicut
 gladio fugantur hostes ita p cogni
 tionē diuināz scripturāz possimz
 fugare oīs insidias et oīa machina
 menta dyaboli appetendo illa que
 scriptura sacra docet et vitando
 que phibet. Et nō solū demones p ei
 cognitionē et adiutorū dei possimz
 superare sed etiā auctoritate illius
 hereticos cōuētere et errore illorū
 destrūe. Gracia i fides et remissio
peccatōū sit vobis in incorruptione
i in integritate cū oībus qui dili
gūt dñm ih̄m xpm. Aliter Gracia i
 fides et remissio peccatōū societas eterna
 sit vobis cū oībus sanctis in incor
 ruptione hoc est in resurrectione
 generali vbi accipient oīs electi
 incorruptionē in corpore et imorta
 litatē in aīa fulgentes sicut sol in
 regno patris sui cū quo felices mane
 bunt in sc̄la sc̄lor. **¶**

ale cōmūcē

¶ **Explicit eplā ad Ephesios**

**Incipit eplā bñ pauli apli
 ad philippenses oratio**

Philippenses sunt
 macedones i greci
 Grecia em a diuisis
 regibz diuersa noīa
 sortita est. Vocat̄ em
 macedonia a macedone rege. et ema
 thia ab ematho Thessalia a thessalo
 Generalit̄ oīs terrā grecorū grecia
 vocatur a greco rege ut sermō dicit
 In philippenses postq̄ acceperūt

En p m

verbum ab aplo pdicatoris fortiter fue-
runt in fide nec receperunt falsos

aplos sicut in argumento ostenditur

Dulus Cuare posuit nome-
suu in smordio epistole. Ut
maioris auctoritatis esset epla. Sic
naqz soliti sut agere reges et principes
Cuare no seruant more suu po-
nendo nome apostolaty sui in epla
har sicut in oibus preter illa ad
hebreos. In qua ideo ptermisit ne
utilitas lectois differetur uel de-
ferretur. Philippenses ergo ut dixi-
m q postq p illu crediderunt non
dubitauerunt quim ipe esset aplos
et magister gentiu ideoqz no fuit
necesse ut eis scribes aplm se noiares
Corinthyn vero seducti a falsis pph-
tis recesserunt a fide et dubitauerunt
illu esse aplm a deo electu et missu
dicentes Vere paulus no vidit xpm
in carne neqz eius doctrina est
vera a quo necesse dixit se aplm
noiare inueniens paulu aplos no
ab homibz neqz p hoim electus sed
p x ihm xpm et deu patre. Sed u
ecia beato paulo reuelatu esse p
visu qz philippensibz verbu dei
pdicare deberet. Na apparuit ei
ut legimus in actibz aploz un ma-
cedo deprecas eu et dicens trāsitus
in macedonia adiuua nos qui un
angelus dei fuisse creditur illi gēti
ppositus a deo. Et thymotheus
Cuare interponebat noia discipu-
loz in eplis suis. Ut maioris au-
auctoritatis essent scdm qd dñs
dixit. In ore duoz uel triu testiu
stet ome verbu. Et ne alijs dicit
qz unig meditatioe in mendatio
ista excogitata sut vel ena coplebit

ipe aplos qd docebat dicens. Si
an reuelatu fuerit sedenti aliquid
prior taceat. Na qm dicebat eplab
oibz discipuli eius aderat et si ali-
cui illoz alia essent reuelata q
ipe no dicebat aut aliter. q dicebat
qz isdem spūs scūs erat in discipulis
qui et in magistro sicut ab illo di-
cebat. ita ponebat ille in ordine
no inuidens bonus magister suis
discipulis et insup nome illius
ponebat in exordio cu suo qz par-
tem ibi habebat. Seruo sicut
gloriabatur aliquis consulu seruu
se esse impatoris et ut eius epistola
firmior esset dicebat andromicus
seruo octavianu ita et aplos oibus
sanctis i oibus sanctificatis in baptis-
mate et in ea scificatione manebus.
Qui sut philippis cu epis r cu pbrs
qz vna ciuitas no pt habere plures
epos. Philippis aute ciuitas est
grece qua edificauit philippus
pater adoptiu alexandri vocans
eam noie suo philippis. Et dracom-
bus gracia i salus et remissio pec-
catoru. Gracias ago deo meo in oi
memoria vestri i in memoria fidei
vire in qua solide pmanetis grās
reddo deo. vel memor vni semp in
oracionibz meis grās ago illi. qui
nos semp cofirmat in fide. Cu gra-
dio sic audis spuali deprecationem
faciens no cu merore pro hñs qui
in fide pseruat et fide qua tenent
bonis opibz exornant. No est n
necesse cu merore orare sed q grati-
deo reddē. Pro hñs vero qui labu-
tu gemitu et merore est orandu
Sup coicatione vna i de coione qua
habetis nobisu. Vel qz recepistis

euāgelium et participastis fidei
eius Vel etiā de cōione et p̄cipa-
hōne quā nobis participastis in
p̄dicatōe qua predicastis iā sicut
et nos a p̄mo die i p̄mordio fidei

Fratres Domica xxii. post
cōfidimq in penthec.
dn̄o ih̄u quia qui cepit
in vobis opus bonu i

x̄p̄s qui dedit vobis m̄icu fidei et bo-
ne cōuersatiōis dabit et p̄sueratiā
usq̄ in diem mortis vel usq̄ ad diem
iudicij p̄ successiōe Sicut est michi
iustū i iustū est michi hoc intelli-
gere de vobis q̄ p̄manebitis in
fide x̄p̄i et ideo debeo gaudē et hoc
sentire i intelligē Et q̄ habeam
vob̄ in corde et in vinculis meis
subaudis v̄ri remissor Testis est
michi deus quō cupiā vob̄ in visci-
bus ih̄u x̄p̄i Viscera dicuntur filii
et viscus dicitur q̄s̄ intra corū
est Ideo duobq̄ modis itelligitur
Cupio inquit om̄s vob̄ filios dei
esse Vel cupio ut ip̄e sit templū
vestrū et vob̄ cōiūctes corpori et
sanguinū illiq̄ maneat̄ in illo.
Et hoc oro ut caritas v̄ra i i sicut
fides habet m̄icu et incrementū
habet et p̄fectionē Ita et caritas
oro inquit ut nō solū in deū et
p̄ximū sed etiā ad inimicos exten-
datur In sciētiā subaudis legis
et in oī sensu i doctrina euāge-
li ut probe h̄s i intelligatis po-
potiora i maiora de deo Sinceris
i p̄fecti in deo et fide et oī boni-
tate Sinceris est materia solida
et firma q̄ nulliq̄ rei varietate
maculatur ita debet et fides esse
solida sine offensa i offensione

in diem iudicij Repleti fructu
iusticie i suis repleti oībq̄ virtutibq̄
De quibq̄ dicit ap̄ls Fructus autē
sp̄s est gaudiū pax In gloriā et
laudem dei ut glorificetur deus in
nobis et dn̄s ih̄esus laudetur p̄ que
oīa bona habemq̄ et tenemq̄ Scire
autē vob̄ volo fratres q̄ que circa
me sūt magnis ad p̄fectū venerūt
euāgelij Sciens b̄nis ap̄ls philyp-
penses cōtristari de suis tribulatiōibq̄
et cōdolere de suis infirmitatibq̄ ne illi
deficerēt in fide audietes eū talia
p̄ti scribebat eis diceb̄s Sao quidē
e vob̄ cōpati afflictionibq̄ sed i notes
cere vobis volo quia que circa
me sūt vincula v̄z carcer et cippus
magis ad p̄fectū i ad utilitatem
et augmentū sūt euāgelij q̄ ad cō-
trarietate Ita ut et vincula mea
in x̄p̄o i que nō pro aliquo crimine
sustineo sed p̄pter x̄p̄m manifesta
fieriēt in oī p̄torio et in ceteris
subaudis oībus locis P̄tor dicit
a p̄mido et quasi p̄ceptor q̄ p̄cepta
dat populo P̄torū autē dicitur
quasi p̄ceptorū eo q̄ ibi p̄tores siue
p̄ceptores et p̄fecti sedeant ad disci-
cienda quedā et p̄cepta danda Ve-
niente ergo beato ap̄lo romā vincito
pro x̄p̄i noīe cū esset retrus̄s in
carcere in domo imperatoris et ce-
pisset docere infirmos curare
multa miracula patrare multi
crediderūt in tm̄ sicut b̄nis Ih̄co
dicit quodā loco ut domū p̄scu-
toris nerom̄s ecclesiā faceret redēp-
toris Tūc manifestū est in oī
p̄torio et i p̄torū oībusq̄ cōsu-
libus et principibq̄ et in oībq̄ locis
p̄pter x̄p̄m illū talia sustinere Et

plures et fratres, et credentes in
dno et p dnm confidentes in vinculis
meis et exemplo vinculoz meoru
cofortaretur. Cu vidissent multi
ex credentibz talia pati beati aplm
oi formidine mortis repulsa exaplo
vinculoz eius confortati atqz incitati
ceperunt audiam sine timore verba
dei predicare. Quida em ppter inu-
diam et contentione quida aute
et ppter bona voluntate In quatuor
modi qui sequuntur in duas species
sicut doctoribz videtur possunt redigi
Prima viz et ultima species p vna
coputata. due vero medie filiter pro
vna. Sed temptemqz p singulas
salu trahere Et dicit pnu quida
ppter inuidia et contentione subaudis
xpm annuntiat vnu est. Erat quida
ex iudeis credentibz atqz gentilibus
qui iudentes bto paulo aplo qd ipe
dicebatur solus magister gentiu et
pdicator dicebat. Nuqz paulo solus
magister dicitur gentiu; Nos doctri-
na habemqz pdicabimqz sicut et ille
ut appellemur magistri gentiu. Et
hoc agebant qz cu illo volebant
cotendere. Sed scda spes est quida
propter bona voluntate et bona inten-
tionem cupientes saluare alios sicut
et illi saluati erat. Tercia spes est.
Quida ex caritate subaudis qua
diligebat deu cupiebant alios saluare
vel ex caritate qua diligebat aplm
volentes ei adiutoriu in pdicatione
impende. Quarta spes est quida
ex contentione no sincere Sincera
res est solida et firma. Et erant
quida qui pdicabant no sincere et no
pura conscia. Quia ppter compta-
pntis vite et ppter lucra tyralia

p pdicationem insistebat ut a subiectis
cibu et vestimentu acciperet dicitur
Dns ordinauit qui euageliu annu-
ciant de euagelio viuere. Et ppter
contentionis occasione no cessabat
positus in carcere sed etia discipu-
los suos p totu orbem mittebat pdi-
care. Quia em de aplo dicebant
Occidatur ergo ut du occisus esset
liberiqz possent illi expoliare suos
auditores. Scientes qm in eu-
geliu positus su defensione et mea
defensione qua paulo superius
diximo Non sincere et no pura
intentione. Existimantes pressura
et psecutione maiore Quid em
et quare contristor; Aut quare
moueor in tristitia sive p occasio-
nem et p inuidia et no sincere sive
p veritate et p bona voluntate et
caritate Et in hoc gaudeo et quia
xpi nome p bona voluntate et ex
caritate predicatur Sed et gaudeo
bo subaudis ppter hoc quia illis
iudeo Scio em qz hoc pueniet
michi ad salute hoc pueniet michi
ad salute et ad vita eterna qd pro
xpi noie sustines vel qz illis mala
no opto qui michi inuidet et tribu-
latione exatant. Et submstracione
spus ihu xpi et auxiliu instrate
et prebete michi xpo et spm sco-
scdm expectatione et spem meam
Expectatio et spes idem est. quia
spes expectatio est futuroru bono-
rum. Et bntis aplus certus erat qz me-
cedem erat recepturus eterne re-
munciatonis ppter hoc qd sustine-
bat pro xpo. Et de hoc etia expec-
tabat mercede qz suis inuidis
psecutoribz bona optabat. Quia

in nullo confundar: in nullo horum
 que illi agunt ut michi persecutionem
 maiorem ingerant vel que sustineo iam
 positus in vniuersis erubescam sed in omni
 fiducia: in omni fide mea siue per vitam
 siue per mortem. Per vitam: si tormenta
sustinuero dominus qui audierit dicent:
 magnus est iste deus pro cuius nomine
 seruus eius non timent mori. Siue per
morte: Michi enim viuere christus est: et
si vixero christus est michi vita. vel si
vixero per predicationem meam corpus
eius augetur. Non lucrum. Si sub
 penis mortuus fueris lucrum est michi
 et magis ac magis predicabitur: vel
 lucrum est michi mori. Quia si mor-
tuus fueris marmurum lucrum percipitur
super vitam eternam. Viuere in carne
hic michi fructus est operis. quia quo
 amplius vixero mercedem augetur. Et
quod eligam ignoro: et ignoro utrum
 mortem appetam: an adhuc in carne
 manere optem. Est autem sic distigue
du. Et quod eligam ignoro. Cum christo esse
multo magis est melius. Cum dicit
 multo magis melius esse dissolui
et cum christo esse. et subdit permanere
in carne necessarium ostendit quod
 magis eligit. Et bonum quidem est
 manere hic: sed melius et optimum
 manere cum christo. Et hoc confidenter
scio quia manebo: et confido et credo
quia manebo quod dominus placuerit.
Et permanebo: usque ad perfectionem
 et corroboracionem fidei: ut permanebo
omnibus vobis ad perfectum vnum
et ad utilitatem. Et gaudium fidei: et
 ut ego et vos gaudeamus de vestra
 fide: ut gratulatio vestra et gaudium
vestrum habundet in christo ihesu in me per
meum aduentum iterum ad vos. Gratu-

lant est cogitare et gratias referre. Et
 est sensus: ut vos inquit gaudeatis
 de meo aduentu et gratias referatis
 deo qui vobis me incolime reddidit
 liberatum a vinculis. Tantum in tan-
tummodo conuersam digne in euangelio
christi: et viuere et perseuerate. Digne in
euangelio est conuersari christum secundum quod
euangelium docet credere docere secundum
eius precepta viuere et quod promittit sperare
et ex mandatis eius omnia agere. ut secundum
cum venero et videro vos siue absens
gaudeam de vestra fide quia stans
perseueratis solidi estis in vno spiritu
in vna voluntate. Unde in actibus apostolorum
lucas dicit multitudinis credentium
erat cor vnum et anima vna: et vna vo-
luntas. Unanimes idem est quod in vno
spiritu. Collaborantes: et simul laborantes
in fide euangelii bene viuendo recte
credebo et docendo. In nullo terrea-
rum facto vel dicto. Terreanum dicit
 et pauca: inimicas uel errores here-
 ticorum paganorum falsorum christianorum
 quia afflictio qua uos tribulat ad
 dampnationem est illis et vobis ad p
 nna eterne retribucionis. Que sub-
audis afflictio et tribulatio vestra
illis est ad dampnationem: et vobis
ad salutem. Illiter. Hoc inquit a deo
seque concessum est vobis ut pro eius
 nomine talia paciendo perseuerare
 possitis: ut palmam martiri obtinea-
tis quod non concedit nisi amatoribus
suus quos ipse amare se facit. Sed
ut etiam pro illo patiamini: et pro illo
paciendo perseuerantiam habeatis
et postea palmam obtineatis. Idem
certamen habentes et agonem contra
hereticos paganos falsosque christianos
si necessitas fuerit sustinete quale
et hoc a deo fiet illis ad dampnationem.

sustinui apud vos. quoniam verberatus sum
pro muliere phitonissa. a qua spiritum
malignitatis exclusi que magnum
questum prestabat dominus suis. Et nunc
audistis de me subaudiis que sustinco
rome positus. **Capitulum secundum**

Mplete gaudium meum ut dicitur sapia-
tis et sapiatis scilicet quod nos sapiamus
in fide in ope in doctrina vel una
voluntate habeatis eandem caritatem
habentes. Unanimes et unius volun-
tatis id est sentientes et sapientes
quod nos sapiamus vel quod intelligitis
de fide sancte trinitatis qui sapientiores
estis facite ut de vobis studio et predi-
catione minus capaces id est sentiant
Nihil per contentione. Quoniam prohibet
hic contentione et voluntaria et neces-
saria. Contentiosi erant apud philip-
pensenses qui contendebat de questionibus
legis et genealogis et hoc ideo
ut dum alios superabant sine superaret
ipsi gloriosi apperaret. **Neque**
per inanem gloriam et vanam sed in
humilitate superiores sibi invicem
arbitrantes. Omnes enim homines meliores
nobis debemus et superiores existimare.
Et si videamus aliquem sub aliquo vicio
incomparatum esse et tamen aliqua virtute pol-
lere propter unam virtutem quam habet de-
bemus illum nobis preferre. et si non
videmus in illo aliquam virtutem potest
habere aliquid bonum quod nos latet. **Nec**
que sua sunt singuli considerantes
et non solummodo sua comoda et suam
utilitatem debent querere sed aliorum.
Utilitas enim multorum multum prodest.
Unius vero vniquam prodest sed ea quae aliorum
que ad multorum pertinet utilitatem.

Matres **Omnia palmarum**
Hoc enim sentite in vobis

Hoc est intelligite et sapite et com-
plete in vobis quod intelligitis in christo
esse completum. **Quod et in christo inest**
sicut christus non quasi sua sed nostra.
Ita non solummodo nostra quam sed aliorum.
Cui cum in forma dei esset et in equi-
litate paterne divinitatis consubstantialis
et coequalis illi in omnibus non rapina
arbitratus est esse se equalis deo. **Na-**
prima est quoniam quilibet homo alienam
rem per violentiam sibi usurpat que
sibi non competit. Et dominus ihesus rapinam
facit quoniam dixit se parem esse deo patri
equalis dicendo ego et pater unum
sumus nisi in veritate filius esset
dei equalis illi in omnibus. **Precur-**
vero illius quoniam dixit non sum christus interrogatus
a scribis et pharisaeis et populo.
Si dixisset ego sum christus rapinam
fecisset. Simon ergo magus rapinam
fecit quoniam cum esset filius dyaboli dixit
ego sum filius dei. ego sum paracletus
ego homo dei. **Sed semetipsum exinan-**
avit et humiliavit et quasi contraxit
et minoravit. Exinanitio est quoniam
res magna et incomprehensibilis in
parva forma comprehenditur. Verbi
gratia. Si quilibet artifex totam mundi
machinam et que in mundo habetur
homines bestias volucres montes
arbores civitates flumina pisces in
parvissima formula ad compositionem
magnitudinis voluerit comprehendere
in putura res illud est exinanitio.
Siliter verbum dei patris quod ubique
est per invisibilitatem divinitatis sue
quoniam in parva forma hominis digna-
tus est apparere visibilis quasi
semetipsum exinanivit et humiliavit
et ut ita dicitur quodammodo contraxit.
Est enim supra omnia extra omnia infra omnia

et quod est in terra ipsi est. Verbi gratia
 Sicut beatus Augustinus dixit dicitur fili-
 tudine ex sponsa et mari. Comparans
 sponsa mundo posita in medio
 mari. et mare comparans dimitati
 Sicut dicit sponsa posita in medio
 mari et fluminem undique habet
 aqua supra infra undique et per
 medias latebras penetratur. Ita
 mundus comparatione dimitatis quasi
 nihil est et ita circumdat et pene-
 trat. Dinitas omnia sicut mare spon-
 siana forma serui accipiens et in veri-
 tate hominem suscipiens. In similitudi-
 nem hominum factus. Hic similitudo pro
 ipsa veritate ponitur et verus homo
 factus quod verbum caro factum est et
 deus homo factus est. Et habitu
 inuentus ut homo. Multis modis
 habitu dicitur. Est habitus accidentis
 nobis qui mutat illum cum accidit
 sed non mutatur sicut est sapientia que
 mutat hominem que de stulto et sto-
 lido facit esse sapientem sed ipsa non
 mutatur. Est habitus fidei modo qui
 mutat hominem et mutatur sicut est
 habitus qui de exilitate atque languore
 mutat nos in robur et validitatem
 et tamen ipse mutatur commensuratus a nobis
 Est habitus tertio modo qui nec mutat
 nec mutatur sicut anulus positus
 in digito. Quinque modus rarissime in-
 ventur. Quartus modus est cum ea
 que accidunt nec mutant nec muta-
 tur sed tamen aliam speciem et formam acci-
 piunt sicut vestis que aliam speciem
 habet complexa et non induta que
 induta. Cuius modus congruit huic
 comparationi. Nam sicut vestis cum in-
 duitur adheret quidem corpori sed
 non mutatur a sua natura ut semper

no
 vestis permaneat licet aliam speciem
 et maiorem honorem assumat quam antea
 habuisset. Ita verbum dei patris assu-
 mendo hominem non est mutatum in ho-
 minem neque ipse homo ~~mutatus a~~
 verbo assumptus a verbo mutatus est
 in verbum licet aliam speciem assumpsit
 set in hoc quod et maioris dignitatis
 extitit quam alius hominum. Quia specio-
 sus forma fuit pater filius hominum. Humi-
 liavit semetipsum factus obediens
 usque ad mortem. Factus est obediens
 deo patri cuius voluntas fuit ut redi-
 meret genus humanum. Et non solum patri
 verum etiam matri ut in evangelio ha-
 betur. Quia venit nazareth et erat
 subditus illis. Mortem autem crucis
 Ideo autem crucifixus est quod omnibus
 mortibus senior erat mors crucis
 propter longum cruciatum. Sicut gladio
 transfuerat esset cum cito finiretur.
 Vel sic placuit ei ut per lignum quo
 homo peccavit per lignum redimeretur.
 Propter quod subaudi tormentum vel
 propterea quod obediens fuit patri. Deus
 pater exaltauit illum hominem assump-
 tum a verbo tertia die a mortuis
 suscitando et quadagesimo die
 ad celos subleuando vel super omnia
 constituendo. Et donauit illi nomen
 quod est super omne nomen. Quod nomen
 dedit illi. Ut filius dei vocaretur et
 esset qui filius hominis erat secundum quod
 die baptismatis intonuit vox pa-
 tris dicens. Hic est filius meus
 dilectus. Sicut in morte vel etiam
 nomen dedit illi quod est super omne
 nomen ut ihesus vocaretur et sal-
 uator. Licet enim homines legamus in ge-
 nesi et angelos in libro beati Job
 filios dei appellatos esse tamen nullus

corū appellatus est saluator neq; filij
dei pprie sed abusive q; nemo illoz
~~uonem~~ potuit genus huānū
saluare nisi ille solus Ut in noīe
ihesu r in inuocatiōe noīe ihesu omē
genū flectatur r oīa genera homī
subiecta sint ei. Celestū r angelice
dignitates. terestrū r homī et omī
creaturarū et infernoz r demones
et aīe que in inferno habitāt. Alie
oīa que in celo sūt et sub terris q̄
inferus esse dicūtur eius uidiō et
nutiū et īperio seruiūt. Et oīs lingua
confiteatur r oīs homo confiteatur.
Quia dñs ihesus in gloria est dei
patris in equalitate potestatis et
deitatis naturā. Itaq; carissimū in fide
in dilectiōe sicut semper obedistis
sz dño et michi nō in pñtia meitū
r sicut semper obedientes fuistis in
pñtia mea cū apud uos essem r
multo magis nūc obedite uerbis
meis in absentia. Multi em sūt qui
in pñtia obedientes sūt et in absen-
cia inobedientes existūt. Vel qui
in absentia pñtis appuēt et in
absentia inobedientes sicut serui qui
ad oculū seruiūt. Cū metu subau-
dis cordis et tremore subaudis cor-
poris vrām salutē opam r uitā
eternā uobis ppante. Deus em est
qui in uobis opatur. Ne uideretur
deū a vrā salute excludē et q; sine
auxilio dei saluari ~~non~~ possemus
subiūxit. Deus em est qui operatur.
Omē ergo bonū qd habemz tam
bone uolūtatis q; bona opatio nō
est a nobis sed a deo. Sed questio
est si ppe dat uolūtātē et possibili-
tātē qua mercede nos dignifimz
puenit siquidē nos dei grā et ma

et debemz obedire uolūtati illig dat
postmodū possibilitatē. Debemz et
nos obtemporādo obsecundare. Et dū
ningimz uolūtātē nrām et obsequi
uolūtati et possibilitati illig laudādū
est ille qui puenit et qui possibili-
tātē prestat atq; p̄seuerantiā ut
nos digni simz mercede eterna. Et
uolle r bonā uolūtātē habere
et perficere p̄ bona uolūtate r ut
semz qd bonū est uelimz. Uīa autē
facite sine murmuratiōibus subau-
dis bona que euāgelū p̄cepit
sine murmuratiōibus r ne dicatis
grauia nimū sūt que deo p̄cipit
et hesitatiōibus r dubitatiōibus
ne dubitētis in fide nec de hiis que
euāgelū p̄mittit ut sitis sine
querela r sine reprehensiōe et
simplices filij dei. Sicut deus sim-
plex est ita filij eius puri et sim-
plici corde debent incedere sine
reprehensiōe r sine crimine.
In medio nationis p̄raue et p̄uere
inter quos lucetis. Et n̄ ap̄t̄
ista scribebat philipp̄s h̄z necdū
adhuc omīs renati erāt n̄q; fide-
les sed multi infideles erant et
heretici falsiq; xp̄iam. Inter quos
omīs lucetis. Optabat ap̄t̄
ita illos qui fideles erāt uiuere
ut sicut sol fugat tenebras et
luna ceteraq; sidera illūmant
noctē. Ita illi luendo fide bonoz
et doctrina tenebras erroris et ne-
bidas infidelitatis suo exemplo et
doctrina de cordibus infidelū fugā-
rent. Sicut lunarā sol luna et
cetera astra in mūdo ul' in hac uita
uerrū uite cōtinetet r fide rectā
qua uiuit iustus uel illig uerbi

memoria de quo dicitur In principio
 erat verbum Ad gloria mea in die
xpi qz vobis p̄mū erat si ita vivi-
tis et michi gloria in die iudicij
qui verbum vobis vite m̄strauit.
Quia nō in vacuū cucurri sub-
audis de loco ad locū pdicādo neqz
in vacuū laborauī corporee lingue
instanciā et hoc ad gloria meam
si v̄molor r si interficioz a nerone
Nero ipse fuit sacerdos petri et pau-
li qz ipse mactauit eos mactauit
quidē sed nō obtulit qz ipse ipos
obtulerūt Supra sacrificiū qz
vos obtuli sacrificiū deo et obse-
quiū fidei v̄e r supra cultū et reli-
gionē fidei quā docui vos Beatus
Paulus qui philippēses ab infideli-
tate liberauit et in b̄ptismate
a peccatis purgādo sc̄ificauit. ipse
vtiqz obtulit eos et sacrificiū eius
ipsi fuerūt Obsequiū eorū ipse appel-
lat cultū et religionē ut alibi.
Rationabile sit obsequiū vestrū Et
est sensus. si inquit interficioz a
nerone nō sc̄cio penas neqz p̄ti-
mesto mortē Congaudens oībus
vobis Propterea qz vos sacrificiū
deo obtuli et qz vos docui religionē
fidei Idipsū autē et vos gaude
r sicut ego gaudeo de v̄ra fide ita
et vos cogaudete de meo premio
qd̄ p̄cepturus sū De vobis Spero
autē in dño ihu xpo thymotheū
rē. Thymotheus discipulus erat
apli oī fide et doctrina atqz opibz
bomb adornatus. et p̄ hoc aplo
admodū gratus intantū vt vna-
minis dicatur esse illi r vniqz volū-
tatis Habebat tñ et alios eodem
affectu diligens. vt erat titus lucas

Lement. et alii Red qm hanc
 epistolā misit illis nō habebat
 secū de p̄fectioribz nisi istū Oīs
 em̄ erant dispersi causa pdicatoris
 p̄ diuersa loca Ideo dicit se nemine
 habere in p̄nti tam vnanimē Vel
 poterat esse ut thymotheus plus
 oībus discipulis eius philippēses
 diligeret Cito r in proximo me
mittere ad uos ut ego bono animo
fm̄ r tranquillo et sereno animo
cognitis que circa sūt r dū cogno-
uero p̄ illū que circa vos agūtur
tam in fide qm̄ in cōuersatiōe Uo-
Memine em̄ habeo subaudis modo
apud me qui sincera r pura et
firma affectiōe pro uobis sollicitus
sit Ea volūtas que erat in aplo
erga philippēses. et erat et in th-
motheo Ideo dicit nemine habeo
tam vnanimē r qui eandē mētē
gerat erga vos et pro vobis ita sol-
licitus sit Ideoz ille mittendus est
qui et michi carissimz et curā de
vobis maximā gerit Dñs em̄
q̄ sua sūt querūt subaudis cōmoda
querūt nō que sūt ihu xpi Estēdit
mō quare alii qui cū illo erant
nō erāt ei ita cōiuncti sicut iste
Oīs em̄ sua cōmoda querunt
aut quietē nolētes tribulari pro
alioz salute nisi ut ab eis lucra
tyralia querūt recipiāt nō curātes
de remuneratiōe eterna Experimētū
eius r probamētū eius cognoscite
quia sicut p̄ri filius ita meū ser-
uauit in euāgelio Nō michi m̄t
seruunt sed meū seruunt xpo in
pdicatorē euāgelij Seruunt tñ et l̄o
aplo hūc igitur spero me m̄tē
ad uos mox ut videro q̄ circa me sūt.

Positus ap[osto]lus in vinculis d[omi]n[us]
bat utrū decollandus esset a nezone
aut dimittendus liber de carcere
Ideo dixit cū cognouero quid michi
euenerit. si de carcere incolumis
exiero mittā eū ad uos Confido
autē in d[omi]n[o] q[ui]n et ip[s]e uenit ad
uos cito Sciendū autē t[ame]n quia
postmodū ip[s]e nō uenit ad eos
Necessariū autē dixi ep[iscop]i froditū
re. usq[ue] mittere ad uos Quia illū
nō possū mittere quousq[ue] cognoscā
que circa me sūt puto necessariū
esse uobis mittere ep[iscop]i froditū qui
ep[iscop]i fr[on]ditus appellatur alio loco. sicut
lucas luc[ia] ap[osto]lus e[ss]e nō curabit
de proprietate u[ost]rā Cooperatore
et sociū suū cōmilitonē in cast[ro]
dei pro fide u[ost]rā autē ap[osto]lū
uel qui ad uos mittitur a me uel
quē uos de ur[be] degessis in ap[osto]lū
mittendo illū ad me Et ministrū
necessitatis mee et desiderii q[ui] michi
posito in carcere ministrat q[ui] n[on]
sūt insup[er] p[re]dicatiōi insisit ap[osto]lū
autē illū uocat. quia ab illo
missus est Dis e[ss]e qui mittitur
ap[osto]lus uocatur Propterea q[uo]d audie
rat[us] illū infirmatū. nā et infir
mat[us] est usq[ue] ad mortē sed d[omi]n[us]
misertus est eius subaudi[us] quia
reuocauit eū de faucib[us] mortis ad
uitā Nō solū autē eius subaudi[us]
misertus est u[er]ū etiā et me
subaudi[us] misertus est Quare
ne tristitiā mortis eius super
tristitiā subaudi[us] infirmitatis
eius haberem[us] U[er]ū apostolus
dolebat sup[er] infirmitatē ep[iscop]i fro
diti Sed si ille de hac luce migra[uit]

set sup[er] tristitiā infirmitatis
eius haberet tristitiā mortis
eius uel q[ui] ip[s]e in vinculis asser
tus tendebatur si cōtigisset ep[iscop]i
froditi mori qui ei necessaria
percurabat sup[er] tristitiā uinculo[rum]
haberet tristitiā sup[er] eius mortē
U[er]ū uiso eo iterū gaudeam[us] Gau
diū ap[osto]li gaudiū erat philipp[us]
siū sicut tristitiā eius tristitiā
illo[rum] Sic Saliter tristitiā illo[rum]
tristitiā erat ap[osto]li et letitiā illo[rum]
letitiā ap[osto]li sicut ip[s]e dixerat
Gaudere cū gaudeat[is] Flere cū
flentib[us] Et ego sine tristitiā s[un]t
subaudi[us] cū cognouero uos leti
ficatos illig[ur] p[er] n[on]cia. et cū p[er] illū
cognouero que circa uos agunt[ur]
Excipite itaq[ue] illū cū gaudio
et eiu[us]modi cū honore hebetote
et nō solū qui u[ost]r[us] ap[osto]lus est cū
gaudio sp[irit]uali suscipite sed om[n]es
qui e[ss]e eandē fidem habet et bonis
operib[us] insisit sicut ille Nō p[ro]
opus v[est]r[um] usq[ue] ad mortē accessit
Propter caritatē et p[re]dicatiōē euāgelii
accessit subaudi[us] p[er] p[re]dicandū et m[is]t[er]
ministrando cōtra iussa p[ri]ncipū
Tradens autē suā p[er]iculo mor
tis ut imple[ret] id q[uo]d uobis d[omi]n[us]
erga meū obsequiū Philipp[us] est
qui ab ap[osto]lo u[er]bū p[re]dicatiōis audierat
p[er] q[uo]d saluati sūt Si facultas ei[us]
affuisset et longitudo terre non
obstitisset n[on] debu[er]at ei o[mn]ia sub
sidia tyralia prebere et ministrare
Quōd ergo illi implere nequie[er]unt
solus ep[iscop]i frodit[us] uice illo[rum] cōtra
p[re]cepta i[m]peratoris adhesit illi in
carcere et p[er]uenit illi victū et
uestitū insup[er] et socius fuit p[re]dicatiōi

Sic ergo tradidit animam suam
periculo mortis quia contra preceptum
operantis accessit ad illam ut diximus
Et in hoc quod ei ministravit implevit
quod ex illis decebat et quia quod debuerat
agere ipse fecerat sicut apulus de-
clarat ut implet quod ex vobis decebat
quod vos non poteratis implere imple-
vite longitudine terrarum ille pro
vobis implevit **Capitulum tertium**

Dextero et deinceps et
propter illa superiora dicta
fratres mei in fide gau-
dete in domino non in rebus
terrenalibus et terrenis atque caducis
Eade vobis et ea que docui presens
quia vobis est necessarium me non
piget scribere sed videte ne vobis
pigra sit ea legere et implere Videte
canes et cavete et declinate canes
appellat iudeos et malos operari-
os eosque appellat circumcisionem
quia consuetudo eorum est appellare
iudeos circumcisionem et gentiles
improbum Ideo ergo appellat eos
canes quia sicut canis semum latrat
ac deinde mordet Ita illi loquendo
oblatrabant et seducendo aspere
mordebant mali operarii erant qui
male suadebant eis operari dicentes
Non potestis salvari per baptismum
nisi circumcidamini sicut lex precipit
quod scriptum est masculus cuius
carnis circumcisio non fuerit perit
anima illa de populo suo quia pactum
fidei fecit iniquum Nos enim
sumus circumcisio Nos et omnes rec-
te credentes sumus spiritualiter circui-
cisi qui spiritu deo servimus spiritualiter
et non carnaliter vel etiam
qui mente deo servimus sicut in

euangelio habetur Spiritus est deus
et eos qui adorant eum in spiritu et in
mente oportet adorare Et gloria-
mur in christo ihesu et in fide ihesu
christi et non in carne fiducia habere
tes et in carnali circumcisioe quia
nos habemus omnem sensum corporis
circumcisos Quam ego habeam
confidentiam in carne et habere
possem in carnali circumcissione
si aliqua esset ibi iusticia vel fidu-
cia Si quis autem alius subaudis
vestrum gentiliu videtur confidere
in carne dicens non es circumcisos
neque iustus circumcidi ideo talia pre-
cipio ad hec ille Ego nam ideo inquit
precipio non circumcidi quasi ego non
sum circumcisos et possum in gloria mea
confidere plusquam aliquis vestrum ge-
tilium si esset in ea aliqua fiducia
et iusticia postquam ipse venit Sed
quia non est ibi aliqua gloria
nolo ut circumcidamini a iudeis Ex
genere israel subaudis natus
de tribu beniamin quod nemo verum
est hebreus ex hebreis sed natus
sum de tribu beniamin Secundum legem
phariseus et doctor legis moysayce
secundum emulationem persequens eccle-
siam dei Sum inquit doctor legis
et propter studium et amorem syna-
goge quam volebam statuere perse-
quebar ecclesiam dei Emulus dicitur
invidus et imitator et studiosus
sed in hoc loco pro studioso ponit
Emulus ergo apulus studiosus et
emulator fuit in lege volens
synagogam statuere et ecclesiam dei
destruere persequendo istos secundum
illam iusticiam que in lege est Si
aliqua iusticia in lege est tunc

satus su i vixi sine crimine et sine
rephensione ut michi visū est et aliis.
qz tūc sū octavo die et qdragesmo
die pro me legalia munera sūt obla-
ta et festiuitates et sabbata observa-
ui et cetera que lex p̄cipit Sed que
michi fuerūt lucra hoc est que pu-
tabā qz michi p̄ferret magnū
questū questū et p̄mū hec oīa in-
tellexi michi p̄uura ad dampnū
si ea carnaliter obseruare propter
xp̄m i postm̄ in xp̄m credidi vel
p̄ter fidem eius quā teneo credo
oīa illa ad dāpnū et dispendiū esse
illoz qui ea obseruauit et hoc p̄ter
euāgelū xp̄i scdm̄ eius doctrinā
debemz vincere qd̄ superemmet atqz
trāscendit sua dignitate et veri-
tate oēm scripturā dunnoz eloqz
Verūtm̄ existimo oīa subaudiis le-
galia p̄cepta detrimētū esse et ad
ad dampnū esse sine obseruatoribz
p̄ter eminentē sciām ihu i p̄ter
euāgelū Propter quē i p̄ter
xp̄m vel fidē eius oīa que lex pre-
cipit carnaliter obseruare quasi dāp-
nū dixi et pro nichilo deputo ut
michi xp̄m lucrer et acquiram
et inueniar in illo i in fidē eius
p̄fectus nō habens iusticiā meā que
ex lege est sed illā que ex fidē est
ihu xp̄i Iusticia que in lege erat
iusticia hoīs dicebatur qz manibz
opabatur vix vix in circūsiōne
et oblatiōe munerū Istā iusticiā
respuebat aplūs et nolebat eam
amplius habere sed potius deside-
bat inueniri in iusticia fidei et euā-
gelū que nō est hoīs iusticia sed
dei qz spūaliter in baptisimate fit
et in mēte que ex deo est iusticia

sq̄ dico in fide ad cognoscendū illū
qz p̄ fidē que bonis opibz ador na-
tur cognoscitur deus Et virtutē
resurrectōis eius subaudiis ad cog-
noscendū Que est vnta resur-
rectōis Ut sicut xp̄us mortuus
est et resurrexit et iā nō mortuus
ita et nos moriam̄ in fonte bap-
tisimatibz pctō et resurgamz ad
vitā et semp in nouitate vite am-
bulemz Et hec virtus p̄ fidem
cognoscitur et p̄ fidē eā p̄ue-
nitur ad societate passionū xp̄i qz
nisi fidem haberemz nequaquā pas-
sionē eius imitarem̄ Debemz
autē imitari illā ponendo quā-
ritas pro illo si necessitas fuerit
Vel etiā in nobis ip̄s debemz
mortificare vicia et pctā Confi-
guratus sū morti eius i imitator
mortis eius et passionis illi Si
quo modo i si aliquo mō occurrā
ad resurrectionē subaudiis electoz
Ista resurrectio nō erit resurgētū
sed m̄mō electoz qz licet oīs in
momēto resurgant iusti et ip̄m
in die iudicij soli tñ iusti occurrēt
dño in aera deportati ab angelis
sicut alibi idē aplūs ait sapiem̄
xp̄o obuiā in aera Impm̄ vero ma-
nebit in terra quousqz percipit
illā terribilē s̄mā iudicij Ite
maledicti in ignē eternū Que est
i que futura est ex mortuis in die
iudicij Nō qd̄ iā accepē i nō idē
talia dico de resurrectiōe qz iam
p̄fectionē habuerū vel accepērim
qz non sū adhuc p̄fectus Quis etiā
si p̄fectus sūm quātū ad sapiām
p̄tinet illā q̄ mortalibz hoībuz
datur Istis aplō sapientissimū

omni homini erat qui tunc temporibus in
carne morabantur. Quamvis vero ad illam
perfectiōem pertinet quam percepturi sunt
sancti post generalē resurrectionē
perfectissimi non erat quia nunc videmus
in enigmate tunc autē facie ad faciem
videbimus deū sicuti est. Sequar
autē et imitabor xpm si comprehendam
subaudiō perfectiōem in quo et cōp-
hensus sum. Omnes electi predestina-
ti ad vitam eternam in passione dñi
sunt cōprehensi quia per illam sunt redemp-
ti non solum qui post resurrectionē
eius salvandi erant et purgandi per bap-
tismū. Sed etiam omnes iusti qui precesserunt
eius adventū. Sed dicit aliquis. Si ego
cōprehensus in eius passione et redemptus
et baptisate purgatus quare non
habeo in presenti mō perfectiōem fidei sa-
pientie atque iusticie. Cui respondendum
est. Quia baptismi renovationē male
vivendo polluisi non poteris illam perfec-
tiōem obtinere quousque iter mundati-
per penam venias ad illū qui te in
baptismo mudavit. Fratres ego non
arbitror me cōprehēdisse perfectiōem
quā in presenti sēculo non possumus esse perfecti.
Unū autē subaudiō verbum dico
que quidē retro sunt obliuiscēs. Que
sunt illa que retro sunt omnia temporalia
et transitoria pōtia diuitie et cōmoda
presentis vite. Que ideo dicuntur esse retro
quia cū ab hac vita transierimus per
mortē carnis omnia post nos relinqm̄.
In ea que sunt priora extendens me
Que sunt priora. Prema et gaudia
patrie celestis que nobis futura sunt
et sine fine mansura. Alter. Quis
apud omnia bona que in hoc sēculo habe-
bat pacta ad cōparationē eternorum
pro nichilo deputabat et sic cotidie

viuebat quasi semper meritis. Deo
dixit obliuiscor preteritorum desiderans
semper ad alia tendere. Ad destinatum
persequor et ad promissum tendo ad bra-
uium et ad coronam superne remunera-
tiōis in xpo ihu et per ihm xpm. Quia
quia ergo perfecti subaudiō sumus ad
cōparationē aliorum hoc sentiamus
subaudiō quia non sumus perfecti. Quiaque
perfecti sumus et qui perfecti arbitramur
esse ad cōparationē fidelium et minus
intelligentium hoc sapiamus quia non sumus
perfecti ad cōparationē illam quam
percepturi sumus in die iudicii. Et si quid
aliud scitis uel sapitis de hoc quod
dicius et hoc non est ex vobis sed deus
illud manifestauit. Beatus Beda
loquens quodam loco de dictis apostoli
ait. Unusquisque in suo sensu habundet.
Et si quid aliud sapitis et hoc vobis
deus reuelant. Quod ergo si hereticus
est debet in suo sensu habundare.
Nunc. Non de heretico loquor sed de
xpiano. Unusquisque inquit fidelis in
suo sensu habundet et quod credit opere
cōpleat. studeatque habundare in suis
virtutibus. Et si quod aliud sapit quod
cōtra fidem sit propter bona opera
que habet reuelabit illi deus ut illud
corrigan. Sicut fecit cypriano car-
taginensi episcopo qui unam merionem
dabat trimis baptizandis ignorante
illud agens. Sed quia hominis operibus
infernus erat et hoc quod intelligebat
opere implebat. meruit reuelatio-
nem percipere a dño ut trimā mer-
sionē daret baptizandis. Verum ad
quod peruenimus et in fide ad quam per-
uenimus. dño docente et me pō-
cante in ea maneamus ambulantes
de virtute in virtute. Ut idem sapia

in subaudi de xpo r vna fidem
habeamus et immanemus in eadem
regula r in rectitudine fidei dmca
Imitatores xpm post pcti
mei estote fratres Imitatio
est cuiusq rei
quoda agnitio et imitari est sequi
Et est sensus Si xpm no potestis
sequi et imitari salte me imitari
discipulu in fide in ope in doctrina
vt sicut ego credo operor doceo Ita
et vos credatis operem doceatis
Et obseruate eos hoc verbu qd
est obseruare variab habet signifi
cations Aliqn significat declinare
et cauee ut ibi. Obseruate eos qui
dissensiones et offendicula faciunt
r declinate ab eis Aliqn insidias
molni vt ibi Et nri obseruabant
eu r insidias tendebat Aliquaodo
imitari vt hic Obseruate r imita
mi tales qui forma nre doctrine
habet qui ita credunt viuunt et do
cent Qui ita ambulat r qui ita
viuunt sicut et ego Forma nram
r forma doctrine nre multi em
ambulant r no recte viuunt sicut
pseudo apli quos sepe dicebam
vobis r quos sepe pdiceba vobis
cauendos esse cu apud vos essem
psens nluc aute et flens dico
Imitanda est caritas apli qui etia
inimicos crucis xpi deflebat Si
sicut samuel nriem suu saul Et
sicut ide aplus corinthios alibi
qui post fornicatione no egerunt
pniam Inimicos crucis xpi flens
dico ut declinetis ab eis Quoru
sums r mors pntis vite iteritus
est illis r pditio eterna qz ut
ab hac vita traserunt tradentur

pemis sempiternis Inimicos crucis
xpi appellat iudeos et alios infide
les qui dicebat hoim no posse sal
uari p fidem dnce passionis sine
circuisione Quoru deus venter
est subaudi declinate ab illis
Quoru venter est deus illoz qui
ideo pdicant ut ventre suu possit
implere Et gloria in cofusione
ipsoz r in verecundo et pudendo
membro genitali qz gloriantur se
circuicisos esse Qui terrena sapi
unt r qui lege no spualiter sed
terrene intelligunt Vel qui carna
lem circuisione m se et m alns
obseruare volut Prostra aute
conuersatio in celis est ingit se
ceteris sanctis qui terra corpore
mente vero inhabitat celu Vnde
r de celis saluatore expectamus
subaudi venturu ad iudiciu qui
reformabit r renouabit corpus
huilitatis nre Corpus nostru ar
pus huilitatis est qd p mortem
in puluere vt venies huiliari
pt Istud corpus innu formauit
in utero materno sed iteru refor
mabit illud p gloria resurrectiois
Configuratu r assimilatu corpi
claritatis sue r in gloria in
immortalitate qz illa claritate
habebunt scoz corpa post diem iud
icii qua habuit corpus xpi clarifi
catu in mote qz filis angelis erit
Et quia poterat aliqs dice quomo
poterit corpora nra reformare que
a venibus erit corrupta et in
puluere redita Ad hec bte paulo
sdm illa inquit ptatem qua seruet
nsu tercia die resuscitauit et qua
sibi potuit oia subicere corpora etia

iudici
 nostra in die reformabit ad clari
 tate sua Secundum operationem qua pos
 sit potest vel potuit Capitulum
Quartum
 Carissimam in dilectione et desideratissimam in opatione vel affectu gau
 dium meum subaudis in p^{ri}mi corona
 mea mea futuro quia vos deo accessum
 Sic stete et sic perseuerate in fide
 in ope in doctrina sicut a me au
 distis et vidistis Idem sapite in
domino subaudis quod nos scripsimus ego
aliquos fideles qui ita credunt perfecte
et sciunt sicut et ego Eucharodiam
rogo et synthitum de p^{re}cor Capitulum
et religiose mulieres erant apud phi
lipenses que predicabant et docebant
in domibus in suo sexu pueros etiam
et puulas non tamen in ecclesia quia idem
apostolus hoc precepit ut mulieres in
ecclesia taceant Et te germane
compar Germanus comederat ipse
 in fide in officio predicantis et tu
 duces Ideoque precepit ut ipse qui
 habundat opibus si necesse esset pre
 beret auxilium in victu et vestitu
 illis mulieribus vel etiam in predicacione
 adiuuaret illas Compar comes
 in officio et fide ad iuuia illas
 subaudis supra memoratas que
meum laborauerunt subaudis do
centes in isto sexu cum demente
Clemens philosophus fuit sed
postea discipulus apostolorum petri et
pauli factus presuit ecclesie presul
et pro christi nomine in mare est prepi
tatus Et ceteris adiutoribus meis
Ne philippenses dure acciperent
quod omnium illorum nomina in hac epistola
non continerentur ideo subiunxit et
ceteris adiutoribus meis Quorum

nomina sunt in libro vite Et est sensus
Philippenses nolite gravari ferre
quia omnes vos in mea epistola non nominavi
quoniam et si in mea epistola non esset
scriptum in libro vite continerentur
quia mei adiutores estis Iste est et
liber vite de quo dominus dicit Gaude
te quia nomina vestra scripta sunt in libro
vite Vel in celis et in memoria
patris et dei Omnia est in adventu
Gaudete in domino semper Vos
 qui non gaudetis in terrena
 libus negociis et terrenis
 caducisque rebus gaudete in domino
 in fide in ore in opere mente et
 corpore Moderata vestra mansue
tudo et humilitas vestra nota sit omnibus
hominibus fidelibus et infidelibus hereti
cis falsisque fratribus Fidelibus
nota sit ut vestro exemplo corrobore
rentur in omni bonitate imitatores
vestri facti ut vos mercedem reci
piatis Infidelibus nota sit ut vi
dentes vestram religionem et bonam
conuersationem non possint infirmare
vestram fidem et nomen domini salua
toris sed potius vestro exemplo re
uocentur ab errore Dominus prope est
omnibus qui recte credunt iuste viuunt
bene docent et cor immaculatum
habent Vel prope est ut vos ab
hac vita abstrahat pro mortem
carnis vel prope est ut veniat ad
iudicium Nichil solliciti sitis de
mundanis terrenisque rebus Sollici
tudo est superflua cura Sed iusti
non debent superflua curam assumere
de rebus transitoriis sed in domino omnem
spem habere Iuxta quod prescripta est
Iacta in domino curam tuam et ipse te
eruet Sed in omni oratione Oratio

est pro peccatis excessibus et delictis Et obsecratione. Obsecratio est pro aduocandis futuris Cum gratia actione. Gratiarum actio est pro collatis beneficiis. Ideoque debemus omnipotenti deo gratias referre pro beneficiis collatis ut cum de perceptis numeribus non inuenimus ingrati de percipiendis non indigni. Petitiones uero innotescant apud deum. Nolite inquit superfluum curam gerere seu assumere pro temporalibus rebus sed petitiones vestre innotescant apud deum et note fiant deo per ministerium angelorum. Si ergo omnipotens deus omnia non solum preterita et presentia sed etiam futura cognoscit et non solum opera sed etiam cogitationes discernit et totus ubique est quid necesse est ut per ministerium angelorum renuncientur ei quae agamus. Non ergo ei ideo nunciant quod illud aliquid lateat iuxta quod salomon ait Tu solus nosti corda filiorum hominum sed ut officium suum et ministerium adimpleant quod nuncii sunt. Et pax dei que exsuperat omnem sensum et angelorum et hominum non in dei. De qua loquitur pater. Quia reconciliati sumus deo per passionem filii eius et ante aduentum siquidem dominum longe eramus ab eo et discordes eramus tam deo quam angelis sed per passionem filii dei reconciliati sumus deo. Ista reconciliatio necesse est ut semper nos custodiat. Exsuperat enim omnem sensum preter sensum dei quod nemo angelorum nemo hominum potest penetrare misterium passionis filii dei et reconciliatiois nostre quanta fuerit caritas in eo qui cum

deus esset pro nobis homo fieri dignatus est. Custodiat corda uestra et intelligencias uestras. Cor et intellectus pro uino accipiendum est in christo ihesu et per ihesum christum uel in fide ihesu christi. De cetero fratres preter illa quae superius memorata quaecumque sunt uera quaecumque pudica quaecumque iusta quaecumque sancta quaecumque amabilia et omnia quae in euangelio habentur cogitate et cogitando opere implete quod illa sunt uera. Omnia uera sunt pudica et casta quod ab omni mendacio sunt inuolata et incorrupta. Illa sunt sancta et iusta quae scitatem et iustitiam docent. Fama et quae bona fama nos faciunt habere omnia ista cogitate et perficite. Si qua uirtus subaudis fidei et operationis doctrine et uide deus laudari potest illa deo applicate non uanis meritis. Et audistis subaudis per litteras nostras uel a mercipio et uidistis in opere. Et deus pacis erit uobiscum hoc est deus qui est pater pacis et dominus nostri ihesu christi qui est pater nostra qui fecit utraque unum. Causus suus autem in domino uehementer quoniam tandem aliquando. In principio praedicatoris apostoli quoniam philippus fecit crediderunt maxima humanitate praebuerunt ei ministrantes ei leto animo quae necessaria erant. Sed cum ceperunt persecutionem pati a suis ciuibus infidelibus et tribulari a persecutionibus cessauerunt a ministracione. Neque enim poterant in conditione ac persecutione positi officium caritatis ita implere sicut tempore pacis. Iterum uero cum reddita esset illis tranquillitas domino suffragante reuersi sunt ad pristina ministracione ceperunt ministrare apostolo ceterisque

sanctis que necessaria erant Quare
 cogitaret aplius illoz bonitati et
 dicit Gaudius su valde quitate
ad vltimū aut vix aliqui respo
refloruistis i flore virtutu ptu
 lissis i affectu dilectis erga me
 exhibetis sicut antea exhibebatis
Occupati autē eratis subaudiis in
psecutioe cuius Excusat eos modo
 dicens Indulgeo vobis si ad tem
pus illud omisistis qz detenti era
tis psecutione inimicorū Nō qsi
propter penuriā dico i indigen
tiam Ego em didici in quibus suf
ficiens essem i ego scio in quibz
 sufficiencia possū habere. qz scio
 indigencia patienter ferre et
 habūdanciam cū tēperācia disponē
 Multi sūt qui positi in paupertate
 et egestate nesciūt ea patienter
 ferre Et sūt multi qui positi in
 habūdanciam nesciūt tēperāciam
 habere sed comedūt et bibūt vltra
 modū et vtūtur hīs quibz habū
 dant intēperate a quoz numero
 aplius erat alieng Scio humiliari
 scio penuriā hūiliter sustinere.
scio et habūdare et in habūdācia
tēperans esse ne corrupar ab ea.
In oibus institutis sū et satiari
 i habūdare et esurire i penuriā
 pati Diā possū in eo qui me con
fortat Ne vidētur sibi tribuere qz
 suis viribus potuisset in penuria
 paciens esse et in habūdanciam
 tēperās ait Diā autē ista possū
in eo implere qui me confortat i in xpo
qui me possibilitatē tribuit Deceptū
benefecistis cōcantes tribulatiōe mee
 i quibz ego nullo mō indigēā benefe
 cistis vos caritatis in me officiū

adimplentes cōpatiēdo passioibz
 meis et mittēdo michi que necessaria
 erāt Sicut autē rō usqz pfectū a
macedonia Macedonia est pūcia
græcæ dicta a macedone Sicut thessa
 lomica ciuitas est vel regnū a thes
 salo rege dictū In hoc ergo glau
 dat philippēses qz ei nctia miserūt
 vituperabat alios qui ei nullū obse
 quū pbuerūt In ratione dati et
accepti Quidqz datur vel accipitur
 ratio inde p̄t esse Ratio dati est quia
 scit dator quid dat aut quātū dat et
 cui dat utrū aurū aut vestimentū
 dat libram aurū aut equū Ratio
 accepti est qz scit ille qui accipit
 metallū aliqd aut vestimentū quātū
 accipit et a quo accipit Et est sensū
 Ex oibus de quibus p̄t esse ratio
 dati et accepti nō m̄strauerunt
 michi qz ip̄i nichil dederūt et ego
 nichil accipi Nō quero datū sub
audiis tūmō sed quero fructū i ben
uolenciā et benignitatē animi in
ratione vrā i ad vtilitatem vestri
Quidā codices habēt habūdanciam
 in oratiōe vrā Oratio apli oratio
 philippensū erat qz pro illis orabat
 Et qm quilibet pro aliquo orat si
 vita illiq mūda fuerit pro quo orat
 subleuat orōem de p̄antē vt in ea
 exaudiatur Sicut ecōtra vita ma
 la eius pro quo oratur impedit
 orōem ip̄iq qui pro ip̄o orat Un dñs
 dicit hēme Noli orare p populo
 hoc qz non exaudiā te Ergo beati
 pauli oratio quā pro illis fidebat
 bona vita illoz subleuebatur Unde
 dicit nō requiro tūmō datū sed be
 nuolenciā et benignitatē habūdanciam
 in oratione vrā i ut vestra

voluntate subleuetur oratio qua pro
vobis fundo Habeo autem omnia et ha-
bundo Ille omnia habet qui nullo indi-
get qui preter necessarium nichil requirit
Repletus sum inquit subaudis omni-
habundantia acceptis ab epafrodito
subaudis muneribus que subaudis
munera insistis michi miserat illi
philippenses aut aurum aut vestimen-
ta aut argentum per epafroditum In quibus
ipse multum gratulatus est non tam
pro sua quam pro aliorum necessitate In
odore suavitatis Odor suavitatis
est apud deum intentio bona et volun-
tas promptissima offerentis de qua
legimus in Genesi Quia odoratus est
dominus odore suavitatis quoniam noe obtulit
sacrificium deo egressus de archa Non
enim est putandum quod omnipotens deus
sacrificio victimarum et fumo car-
num atque modore pinguedinis delectetur
sed in intentione bona et voluntate
offerentis promptissima Si enim
fumo et modore carnum delectaretur
nequaquam dicitur per prophetam Sacrificia
vera odorem animae meae Deus autem
mens implet desiderium vestrum Quae
desideria habebant philippenses ut
socii et participes mererentur fieri
boni apostoli Et est sensus Concedat
prestatque deus meus ut sicut estis
participes passionis mee et condole-
tis tribulationibus meis ita si sitis
participes primorum meorum et cogau-
deatis leticie mee Et qualiter fiet
istud Secundum diuitias suas in glo-
ria eterna Quae sunt ille diuitiae
quas oculus non vidit nec auris au-
diuit nec in cordibus ascenderunt
et gaudia sempiterna et prima sine
fine mansura Et hoc in christo ihesu

hoc per christum ihesum Deo autem et
patri meo gloria et sancte trinitati
que unus est deus in secula seculorum
subaudis maneat nunc et per omnia
futura secula Salutate omnem sanctum
et omnem sanctificationem in baptismo
vel qui sine crimine et grammati-
peto florent Maxime autem qui
de cesaris domo sunt Quare ad
didit maxime qui de cesaris domo
sunt ut per illos philippenses acciceret
et instigaret ad fidem seruandam
et bonis operibus laborandam Quia
si dicit O philippenses attendite
si illi qui apparitores imperatoris
sunt et ei semper assistere debent
in palatio illius veniunt ad fidem
pro nichilo deputantes inam impera-
toris et viriliter in fide et doctrina
laborant Quantomagis vos debe-
tis ferventi animo fide seruare
bonisque operibus insistere qui longe
ab aula regali remoti estis non
terreanum iussu malignorum principum
Non manete apostolo in carcere in
domo imperatoris multi ex domo
cesaris veniebant ad eum et docti
ab illo baptizabantur in tantum
ut sicut iam diximus domum persecu-
toris faceret ecclesiam redeptoris
Gratia domini et fides vel salus
et redeptio atque remissio peccatorum
maneat cum spiritu vestro et in corde
vestro et mente quod si manserit in
mente manebit et in corpore

Explicit ad philippenses

Incipit prefatio

Prefatio

Colosenses sunt
 asiam non ab aplo
 sed p eius discipu
 los scz archippu et
 epasirum ad fidem
 conuersi Archippus siquide ab aplo
 ad eos missus prius pdicauerat
 eorumqz episcopus effectus erat epa
 frus vero qui inde erat oriundus
 ab aplo baptizatus ad confirman
 dam archippi pdicatione accessit
 ab hinc duobz colosenses pfecte
 erant instructi ut nichil ignoraret
 qd necessariu esset saluti in bona
 eia fide pfecti Sed quida eoru
 a pseudo aplis et philosophis
 gentiu erat puenti et usqz adeo
 seducti ut carnales obseruacis
 p deceptione pseudo aploz et
 militia celi solem scz et luna et
 stellas et quatuor elementa qbz
 homo constat philosophoz callidis
 argumentationibz quibz proba
 bant sola visibilia esse coleda
 cu summa nuqz petant yma et
 ideo deu carne no assumpsisse Neqz
 yma summa et ideo no ascendisse
 ia ex parte custodire uellet et
 dubitaret an pms doctoribz an
 aliis supuemetibz crede deberet
 ut pote non in fide et ueritatem
 nondu plenarie cognoscentes
 hanc illoz dubitatione epasiras
 mtelligens nec auctoritate sua
 eam remouere sufficiens ad apos
 tolu recurrit ut ipse qui ubiqz
 magne auctoritatis erat quasi
 medius iudicaret et finem illi
 dubitationi iponet her est causa
 quare aplos scribit eis eplam
 in qua habet materia xpm et

eius beneficia multis rationibus
 coprobans xpi fidem absqz oī lega
 li obseruatiōe ad pfectionē iusticie
 in hac uita et ad eterna bñitudinē
 cōsequendā sufficere carnalia uero
 et cultura gentiu oīo iutilia Et
 intendit principalit psuadere eis
 ut fidem xpi scdm qd ab archippo
 et pasira audierūt indubitanter
 teneant. nec pseudo aploz et philo
 sophoz rationibz a fide xpi recedāt.
 et pmittit grāu actionē pro eis ut
 hortetur eos in oībus semp grāias
 agere deo pmittit etiā quedam in
 quibz multis modis modificat mag
 nificat oīpotentiā dei et ideo in eo
 solo spem salutis esse ponendā nō
 in legalibz obseruacis neqz in mi
 licia celi hanc eplam mittit ab
 epheso ubi erat in carcere et mittit
 eis p tytiū draconū et onesimū
 acolitu Explicit prefatio

Inapit epla ad colosenses
Capitulum primum
Paulus apostolus p
 uoluntate dei Nōmē
 sue acuitatis pponit
 Quia licet eis nō pdi
 casset pūta corporis tū aplos eoz
 erat quos discipuli sui conuerterat
 ad xpm Et ideo ostendit se aplm
 eoz ut recognoscant illū suū ma
 gistrū nō pseudo aplos neqz phi
 losophos xpiane religionē cōtra
 dicētes Paulus aplos i vicariis
 ihu xpi i vicem et officū xpi ad
 implens et nō ita ut ipse ingerere se
 ret sicut se ingerūt pseudo apli
 sed p uoluntate i p beneplacitū
 dei patris Quasi dicit Vicariis su

xpi in pdicatione beneplacens deo.
Per qd ostenditur eade voluntas patris
et filii et ideo credi debetis xpm ad
gloria sufficere nec ullo alio indige
Si em lex tenebatur esset ego no tm
essem apud xpi sed etia legis **Et**
thymotheus frater Quasi dicit Pau-
lus ex auctoritate thymotheus ex
fraternitate r qd multoz proboru
auctoritate cofirmatur firmus et
magis veri sile apud hoies habet
Paulus magis et thymotheus optat
salute hinc qui sut morantes et ha-
bitantes colosis et no oibus qui sut
in illa ciuitate apulti em adhuc
erat infideles sed tm sanctis r ad
cofirmatione virtutu ductis et fide-
libus fratribz r illis qui licet no
sint sancti et superioribz equiparandi
tm de fide sut fratres de corpore
xpi existentes hoc apponit ad re-
pressionem maior et reuelationem
minor **U**t possimus accipere factos
in baptisate fideles fratres qui
opa fidei addunt Et qz vos esis sci
et hinc fideles facti sut in xpo ihesu
r in vi et gracia dm ihesu non in
libero arbitrio vro no in carnalibz
obseruationibz Et qm in xpo est
qdqd recepistis in xpo pmanete
qm siquid adhuc vobis deest p eu
poteritis habere **Gracia** r remis-
sio pctoz gratis facta Si qui indi-
gent eam contingat si in quibda
ia facta est in ea pmaneat et eade
mo pay sit vobis **Gras** agimus
more solito a gratiaz actioe inci-
pit sic dicens **F**ratres scire po-
testis qz sufficiente doctrina ad
salute cosequenda suscepistis et
nullo alio additamento indigetis

quia nos de vra salute solliciti
gracias agimus corde vere ope deo
pro vobis electis et sufficienter in-
structis **Q**d si aliqd deesset vel
illud qd accepistis malu esset
potius deu parerem ut qd malu
esset a vobis semoueret et qd vobis
deesset suppleret **Gras** agimus
no legi non mris viribz sed deo
omni creatori qui fundamentu in
vobis posuit et patri dm nri ihu
xpi **P** hoc qd dicit deu esse patre
ihesu xpi qd ostendit xpm esse deu
et ideo preter eu nichil est credi
querendu **P** hoc etia destruit
errores illoz qui dixerunt eu esse
veru hoem et no deu **N**os dico
etia semp in oronibz nostris pro
vobis orantes **Q**uasi dicat Non
solu laudamus deu pro beneficiis
vobis collatis sed etia ut perseuerare
faciat vos et vltiora deducat ora-
mus **I**pm ostedit vn gracias agat
postmodu exequitur diffuse quid
pro eis oret **I**lli em qui aliquid
psuade volut multa simul ponit
solent que ad psuasione sua vale
vident **E**t postmodu plenarie
exequitur p partes **Gras** agimus
pro vobis deo nos dico **audientes**
fidem vram esse in xpo ihesu r
qm audiuimus fide vram in xpo
existentem et a quo iustificati estis
no excedetes et etia audientes di-
lectione qua habetis in omibz scis
r no habetis caritate ociosa et no
solu in corde vro conuersante sed
multiplicis dilectois opa appetente
et ita habetis caritate ut traseat
in omibz scis a vobis **N**on eos bonis
vris sustentatis et oibus modis

de reuelatione

capitulum

eiga eos opera caritatis ostenditis
 et hoc nō ppter manem gloriā
 nō ppter mundanū cōmodū nō ppter
 spem rem speratā in hac vita
 sed propter spem que est reposita
 que in hac vita nō patebit vo-
 bis. que vris sensibz nō subiaceret
 sed retro posita est. et hoc vobis
 ad vram utilitatē qz illā cōse-
 quimur et nō in vili loco sed est
 in celis latens et pmanēs in
 superis ciuibz. et qm in celis
 materialibz vel spūalibz manet
 qz ex dilectōe quā in scōs habens
 mai expectatis manifestatur
 magna pfectio dilectōis. Ipsa etiā
 gloriā vocat spem. Et qm tm
 bonū est qd' nobis pmittitur qd'
 dignitas et magnitudo illiqz nos
 sperare facit et ut appetamus et
 desideremus incessanter attendit
 ¶ Dicit aliqz quāquid abscondita
 est et in celis reposita quomō
 possit sperare et de re quam
 nō vident fiduciā aliquā habē.
 ¶ Respondit. Quā spem et remū-
 nerationē eternā audistis esse in
 verbo veritatis euāgelii. cōtine-
 ri in verbo qd' est verū et qd' est
 bonū nūciū. Cū si quis credit
 sicut euāgelii pdicat eē credendū
 et opatur sicut dicit esse operandū
 ille cōsequitur eternā bñitudinē
 qd' verbū est adimplendū quia
 veritas est qd'qd' est ibi. Et qm
 audistis et intellexistis esse in
 verbo veritatis et euāgelii spem
 et salutē vere dilectōis et fidei re-
 muneratiōis si in carnalibz ob-
 seruatiōis salutē vram queritis
 cōtra vospōs facitis. et si a vbo

veritatis recesseritis spem que repo-
 sita est vobis in celis nō habebitis
 ¶ Sed euāgelii nō solū pmi vob
 recepistis sed p multos alios tm
 siens venit usqz ad vos. et ita
 pure sine legalū observatiōnū
 admixtione et etiā cū multozū
 miraculoz attestatiōe sicut
 p me et quibet aplos venit
 in vniuersū mūdū et adhuc pse-
 ueranter manet in vniuerso mūdō
 Quasi dicat. Nō vobis mino factū
 est in p'dicatiōe archippi et epa-
 phre qz ceteris quibz p'dicauerūt
 magni apli. et cū videatis alias
 ecclesias idem tenere qd' vos a
 cōione illarū nō debetis recedere
 dissentire. et cū sit in vniuerso
 mūdō ibi etiā fructificat qz euā-
 gelii est causa multoz bonoz oper
 et crescit scdm augmentū scie
 vel numerū fidelū. Euāgelii
 viuificat vniuersū mūdū vera
 vita. et facit pure de deo credere
 et in bonis operibz fructificare
 et in scia diuinor et hūanorū
 crescere. Et ne illi diceret ideo in
 mūdō fructificat et crescit quia
 illi plus habet p qd' p't fructificāe
 et crescere ita et nō dissiliter fruc-
 tificat et crescit in vniuerso mūdō
 sicut est in vobis. Nā alii non
 receperūt neqz plus neqz mino
 qz vos. et cū hoc est cur aliud
 semp addere vltis. Sola fides
 sufficit vobis et illis. Et qz pos-
 sent dicē nō fuit olim in nobis
 sicut in illis sed postqz isti nom-
 doctores venerūt p istos cresce-
 et fructificare possimus sicut
 vniuersū mūdū. Addit sicut est

in vobis dico non nup̄ inceptū
sed ex ea die qua audistis et p̄
mordio v̄ie cōuersationis quā p̄
archippū audistis et p̄ fidē intel-
lexistis sed etiā cognouistis et
multis rationibz et mētis iudi-
cio et scripturū testimoniō p̄fecte
nouistis. sed pseudo nolūt ut qd̄
p̄dicāt rationibz app̄betur Audi-
uistis ~~et iniqua~~ inq̄ et cogno-
uistis graciā dei et euāgelii
qd̄ scdm̄ om̄es partes dicitur
gracia. Baptismū et manuū
īpositio et cetera que in euāge-
lio cōtinentur dicuntur dona a deo
gratis data. Graciā dico existēte
in veritate qz quicūqz hec oīa
dona credit se habē a graciā dei
hoc est veritas et vera fides. Qui
vero a lege credit se aliquid
iusticie habere xpo derogat vel
in veritate et in xpo qui est ve-
ritas p̄ris. In quo deus pater
fidelibz adimplet p̄missa et
ideo aliunde nō est querēda salus
vel iusticia. Sicut didicistis a p̄ma
die audistis et deinde cognouistis
et verā veritatē a p̄mo doctore
suscepistis sicut etiā didicistis cā
et multis rationibz et auctoritatibz
recepisse veritatē intellexistis ab
ep̄asim. Quasi dicat. Et in multos
sapientes et bonos viros in hac
eadē re cōsentire videtis. Ep̄asim
dico carissimo qd̄ nō esset nisi
veritatē p̄dicasset et cōseruo mō
quia mecum et cū aliis in dispen-
satione euāgelii dno seruiūt. Cui
est etiā fidelis m̄ster ihesu xpi
et m̄ster electus a xpo vel m̄ster
xpi et m̄strans vobis bona xpi

et ei representas bona v̄ra et fidelis
qz nichil falsitatis admisset nec
aliam t̄reno cōmodo inhyat. mi-
ster dico pro vobis et pro sola
dilectioe v̄ra nō pro aliqua iur-
tione sibi facta. Iste edoctus ab ap̄lo
postq̄ vidit cōtraes suos credere
nullo admonēte verbū xpi cepit
eis p̄dicare et p̄dicatione archip-
pi cōfirmare. Cui etiā et nō tm̄
alio sed etiā nobis manifestant
nō aliquā de vobis accusationē
sed dilectionē v̄ram v̄z quantā
caritate habeatis erga deū et
proximū que nō est fixa in carna-
libz sed fundata in sp̄u sc̄o. Vel sic
nō tm̄ fidem v̄ram nūciant sed
etiā dilectionē quā habetis non
in carnalibz sed in sp̄u et in sp̄ualibz.
Ideo et nos postq̄ executus est
illā partē v̄n agat gr̄as detinuit
hic vnde deū orat. Sic cōtinuatur
Et in fides et p̄fectio v̄ra est nichil
manifestata Ideo alii boni viri et
nos v̄z ego et thymothea ex illa
die qua audimus illā p̄fectionē
et verā cognitionē v̄ram nō ces-
samus orātes pro vobis ut p̄ma-
neatis in oī bono qd̄ habetis et
etiā postulātes et quodā debito
deū orātes ut semp̄ crescat in
virtutibz. Postulare nō est qd̄ de
re parua et ihonesta hoc p̄ vobis
postulamqz deū ut impleamqz
gnitioe volūtatis eius et ut p̄fecti
et plene cognoscatis qd̄ deus vult
et quid nō. Et illā cognitionē sub
p̄ partes agnitioe sitis impletis
in oī sapia existētes et in actiua
vita ut nulla pars sit actiue vite
vbi diuine volūtatis agnitioe

*Dm̄ca
xxviii
post oct
pethece*

carcatib^{us} ut sic negotia v^{ra} et
 proximor^{um} tranquillitate mentis
 et iuste diffinire possitis. Ora
 mo etiā hoc ut impleam^{us} agnitioe
 voluntatis eius. Vos dico positi in
o^mi intellectu spūali et in cōtempla
 tua vita que ab hys sensibilibus
 o^mo est remota que est tota in in
 tellectu spūaliū rerū que mentis
 intuitu cernitur que nō subsistūt
 oculis exteriorib^{us}. In cōtemplativa
 etiā vita necesse est ut voluntas dei
 plene cognoscatur ut in nulla fili
 tudine boni pfectio virtutū decipia
 tur. Ideo dicit in o^mi ut vel citra vo
 luntate dei nō subsistant vel ultra
 p ignorantia nō transcat. Due
 partes erāt in illo populo. pfecti
 et nūq^{ue} pfecti. utriusq^{ue} orat q^{ui} q^{ui}
 eis necessariū erat. p hoc q^{ui} sapie
 intellectu spūale supponit cogit in
 telligi sapiam de mūdātib^{us} licet
 pro spūalib^{us} solcat poni. Potest
 etiā hic de diuinis accipi ut cū m
 capit sapere dicitur sapia. Eadem
 vocatur intellecto cū alius in ipa
 sapia intelligedo ascendit. Quidā
 accipiūt hic sapiam pro bono ope
 ut abuletis. Ista postulo. vos implea
 agnitioe voluntatis dei et in sapia et
 intellectu spūali ut vos abuletis
digne deo et tam pure viuatis et in
 bonis opib^{us} p^{ro}moueam^{us} ut nichil
 aliud nisi deū expectetis. Vel digne
 deo ut in nullo deū offendatis. Et d^{icit}
 si digne deo abulaueritis istud cō
 modū consequimini qd^{am} nō tm^{en} in qui
 busdā sed p oīa vite v^{re} negotia
 eius deo placentes et ita abuletis
 q^{ui} in o^mi opere bono sitis fructificātes
 ut si hodie bene opam^{us} hūc fructū

inde recipatis ut semp in melius
 p^{ro}moueam^{us} q^{ui} dignū est ut qui iustus
 est iustificatur et p huiusmōi ambu
 lationē et conscie puritate eius
crecentes in scia dei et in cognitionē
 diuine maiestatis. Quāto em aliq^{is}
 deo magis seruit tāto plus de eo
 intelligit. Sicut dicit Aug^{ustinus} super
 ps^{almum}. Annūciauerūt opa dei et facta
 eius intellexerūt. Et hoc etiā oram^{us}
 ut postq^{ui} tantū ascenderit nullo
 modo a tāta pfectioe possitis sub
 trahi sed ibi p^{er}seueretis. Vos dico
cōfortati et fortes et cōstantes effecti
 et auxilio diuine gracie corroborati
 in o^mi virtute et in o^mi cōpositione
 animi ut in caritate et in aliis ne
 vicior^{um} obpugnatio vtutes v^{ra}s
 auferre vel diuine possit et de hys
 nō dubitetis. q^{ui} si vultis hoc fiet
 vobis scdm^{us} potēcia dei et si sequa
 m^{us} potēcia claritatis eius et fili
 sui qui est claritas patris ut ob illig
 potēcia confortationē gratis vel
 potēcia claritatis eius et clare cog
 nitionis quā pater dat. Si q^{ui} em
 a cognitione dei illuato fuerit nul
 la poterit aduersitate frangi. Con
 fortati sitis in o^mi virtute. Vos dico
 etiā manētes in o^mi pacientia ut
 integrā paciām in aduersis habea
 tis ut neq^{ue} in factis neq^{ue} in dictis
 cōmoueam^{us} a statu mentis v^{re}
 et etiā sitis manētes in lōganimi
tate ut semp p^{er}maneat^{is} in expec
 tatione eterne remunerationis et sub
 pondere tribulatiois de premi dila
 tione nō minuiretis sed dnm^{um}
 quousq^{ue} veniat bono mō expectetis
 et ipsā paciām et lōganimitatē
 habeatis cū gaudio nō cū tristitia

Quasi dicat **S**eti paciam et
expectetis sicut ille qui ad utrumque
paratus dixit **D**ne si adhuc pro
tuo su necessario no recusabo labo
rem fiat voluntas tua **E**t sicut
illi de quibus dicitur **I**bant gau
dentes a conspectu consilii qm digni
habiti sut pro noie ihesu contu
meliam pati **A**n bene firmi et
stabiles sint aduertat q pro fide
promissa sut et quanta sit potentia
glorie maiestatis dei in paciencia
ut longa expectatioe sustineat
huanu genus gracias agentes
detiniant unde gras ageret
Et ena quid oraret pro eis **N**unc
dat eis ratione qd in accepto de
beant perseuerare et legalia nullo
mo suscipere qz ipe apulus et ce
teri in fide maiores ex legalibus
nichil boni habuerunt **E**x xpo ena
in hac vita sufficiencia iusticie
habent et p eu se habituros eter
nam beatitudinem intelligunt sci
entes q hoc tyre legalia impedunt
Et ideo ad illu ex quo solo omnis
sufficiencia habetur cofugerunt
Quapropter colosenses in nullo alio
spem salutis nisi in xpo debeant
ponere **L**itera sic **P**ro vobis
oramus ut deus ad hanc pfectio
nem vos ducat nos dico qui
postpositis aliis oibus pro vobis
iudeis gras agentes qz p eandem
gracia ex humilitate peccator subla
ti sumus ad hunc honorem pfectionis
Carnales enim obseruancie neqz vos
iustificauerunt neqz fuerunt aliqd
meritu ad tantam dei gracia pro
merendam Gracias agimus deo pa
r illi cui merito gracias agere

debemus cu sit creator omni et cu
paterna affectione cura nos
habeat p filiu mediantem **E**t sub
dit quare sibi gras agat Qui deus
pater no legalia in quibus nos
sumus fecit nos sola ma dignos
in partem sortis sortu i fecit mo
rentes et iustos et p ornamentu
omni virtutu idoneos de hoc ex
lio et miseria transire in parte
sortis i hereditatis sanctoru pri
archaru qui licet sancti fuerunt
tu q mo sut in gloria et beati
dine eterna hoc fuit ex sorte et
diuina electione qm qd sorte diu
ditur sine respectu alicuius menti
datur **E**t si illi facti ex sola gra
consecuti sut hereditate tunc nobis
querenda est p gracia no p lege
In partem dicit i in participa
tionem eiusdem glorie qz in illa su
perna et celesti domo mansiones
multe sut **A**lius lucebit sicut sol
Alius sicut luna **A**lius alio mo
Alius alio sicut dicitur **S**tella dis
sert in el a stella in claritate sic
erit in resurrectione mortuorum **E**t
qd fecit nos dignos no fecit in lege
sed in lumine i in opatione illius
qui est lumine de luce cuius parti
cipatione et gracia omnis illumina
tur **V**el in luce i in clara cogni
tionem **A**b hoc luce si qs demeruerit
sine dubio in tenebris erit **D**emurat
autem ab illo qui salute sperat
in alio **Q**uo autem deus illos
dignos ad habendam salute fecit
subdit **Q**ui deus nos in legalibus
frustra confisos eripuit no dicit
tm de tenebris sed de oi potestate
i de oi dno tenebraru i malignorum

spūū vel peccatorū vel ignorācie. **H**er
 ceptio facta est qm̄ in baptisinate
 remissa sūt peccata vel libere arbitriū
 restitutum. Vel cōtra impugnationē
 diaboli resistere possit et resistere
 fomite carnis. Iudei licet deū agno
 uissent et legē obseruassent tñ ma
 ligni spūs dñabatur nō quantū
 opationē quā timore pene obmit
 tebant sed quātū ad concupiam.
Erupuit nos de ptate tenebrarū et
 nos ceptos nō sine cōsilio dimisit
 sed transtulit i longe ab illo reg
 no in quo oprimelamur vel longe
 meli9 q̄ p̄ces nr̄os inde tulisset.
 Nos tulit in regnū filii ut de no
 bis faceret regnū nō cuiuslibet sed
 filio suo ut filius suus in cordib9
 nr̄is regnaret et ibi iudicia sua
 decerneret et aliis inmorib9 qd̄ eis
 esset faciendū de nobis vt de sede
 sua respōdet filii dico dilectionis
 i que inter om̄s filios p̄uilegio di
 lectōis dilexit qz sine oī macula ori
 ginali et actuali extitit qm̄ qd̄q̄ in
 eo fuit totū a deo pressit Ambrosi9
 liberati de cōditione tenebrarū hoc
 est eum de inferno in quo tenebamur
 a diabolo trān ex p̄p̄io q̄ ex delicto
 ad qui est pater om̄n peccantium
 trāslati sum9 in regnū celeste filii
 dei. vt ostendet nobis deus quo a
 more diliget nos qm̄ attollens nos
 de via tartari induxit nos in celos
 cū vero filio suo. Iā em̄ credētes
 qui fixa mente deucti sūt exētes
 de seculo duce āgelo inducuntur in
 celos qd̄ ante deūctā mortē cōcessū
 nō erat. In quo dño ihesu p̄cipue
dilecto nos inde habem9 redemp
tionē i cui9 gratia et opatiōe et sui

corporis oblatiōe sum9 dimissi a po
 testate diaboli et deinde nos manu
 misit. Ed̄ sic dicit Et habem9 re
missionē peccatorū in baptisinate vt sic
 habem9 remissionē cūmalū peccatorū
 et aliorū que cotidie facim9. Flota
 istū ordmē spūū habem9 p̄ p̄ xp̄m
 redemptionē in morte eius. Deinde
 eripuit nos de ptate tenebrarū post
 baptisimū transtulit nos in regnū
 filii sui p̄ cōsumationē bonorū opm̄
 et facit nobis remissionē peccatorū
 que cotidie facim9. Ad vltimum
 ducit nos in partē s̄c̄e sortis s̄c̄orū
 ad que oīa p̄ carnales obseruācias
 venire nō potuim9. Ergo vos gen
 tiles nō debetis in carnalib9 ob
 seruāciis neqz in militia celi ali
 quid q̄rere. Qui est ymago dei
inuisibilis inde potestis credere
 quō ipse peccata nr̄a remittere
 potest qm̄ est deo patri cōsubstā
 cialis et coetern9 et cōōpotens.
Ed̄ sic dicit qm̄ ipse est ymago i
 expressā similitudo et representatio
 dei patris inuisibilis inōprehensibilis
 Et qd̄ est inōprehensibile nō p̄t
 exprimi vel representari nisi p̄ illud
 qd̄ est cōprehensibile. Per hoc osten
 ditur qd̄ xp̄s est eadē inuisibilis essen
 cia cū patre qm̄ nichil dicitur
 ymago dei patris nisi ipse. Nos dicit
 mur facti esse ad ymaginē dei
 vt semp ad eū respiciam9 et p̄ eū
 intelligam9. Ed̄ patre qm̄ ipse di
 cendus est ymago dei inuisibilis qui
 deo patri est cōsubstācialis. Ambrosi9
 Ymago dei patris filii dicitur ut
 cū apparet licet in figura hūana
 aut certe in igne ad ymaginē
 non ipse pater intelligatur esse

sed filius et p̄ id qđ ymago eius
dicitur i nichil ab eo distare credi
tur **h̄n̄** dicit ad philippū **Philippus**
qui videt me videt et patre **In**
tellectu certe diuinorū op̄erū vide
rūt p̄m̄ nō in carnalibz oculis
que operatq̄ est filius ymagine
dixit esse patris ut unitate v̄tutis
ostenderet **Primogenitus** nō t̄m̄
cōsubstāciālis dicitur deo patri
sed etiā coeternus et hoc h̄n̄ v̄bis
intelligitur **Primogenitus** oīs
creature i ip̄e genitus est mes
sabiliter a patre ante oīa alia
creata qz ip̄e est creator oīm.
Om̄e qđ est aut eternū est aut
tyrāle. sed tyrāle nō est filius
qui fuit ante om̄e temp̄ igitur
est eternus. **Filius** dicitur a p̄e
genitus et t̄m̄ ei coeternus **Et** ad
hoc videndū hac similitudine v̄tam̄.
Donatur aliqua aīa que q̄ cito
fuit tam cito intellectū habuit
Ex re em̄ rationali intellectus
gignere dicitur **Intellectus** ab
aīa procedit nō aīa ab intellectu
procedere dicitur nec p̄ior est
aīa ip̄o intellectu **Nota** qz hic
genitus positus est in loco ab
latum more grecorū **Primogenitus**
oīs creature i ab oī oī creatura
Quasi dicit respectu oīs creature
dicitur **Primogenitus** **Quia** in ip̄o
vn̄uersa condita sūt **Inde** potest
videri qm̄ ip̄e est genitus ante
oīm creaturā qz in ip̄o condita
sūt vn̄uersa i eo cooperāte patet
cōdidit oīa **Et** si in bonitate et
opatione ip̄ius sūt facta t̄m̄ eū
oīm creaturā qz **primogenitū** esse
constat in quo cōsp̄it̄ deo p̄m̄

apparet **H̄c** dicitur de illa crea
tura rerū que sex diebz facte sūt
qm̄ deus de illa informi materia
qd̄qd̄ est in mūdo cōdidit hoc est
nō est nobis diffinitū. an t̄m̄ sit
facta creatio angelorū an nō **Inde**
etiā incertitudinē habemz an facti
fussent ex nichilo an ex aliqua
materia. **Vel** sic vn̄uersa p̄ eū con
dita sūt in ip̄o i in vero esse cōsp̄it̄
p̄ ip̄sū vn̄uersa dico existēcia in ce
lis et in terra visibilia et invisibi
lia **In** celis sūt creature invisibiles
sicut sol et luna firmamentū et
oīa s̄dera et invisibiles sicut an
geli et aīe sc̄orū **In** terris eodē
mō visibilia ut corpora visibilia
ut aīe **In** celis sūt condita in ip̄o
sive throni accipias sive d̄n̄atōes
que sūt altiores thronis sive p̄m̄
cipatus sive potestates **Ambrosius**
In ip̄o dicit oīa cōdita. hoc est
oīpotencia que in eo esse creditur
et de eo p̄fecta dū oīa fūt p̄ ip̄m̄
hoc est esse caput totius creature
qz ab ip̄o ut sint esse ceperunt
Oīa p̄ ip̄sū **Nō** solū de quatuor
elementis cōdidit vn̄uersa sed etiā
ante temp̄ oīa oīm rez materiā
s̄ quatuor elem̄ta sūt creata
p̄ ip̄m̄ nō ita distm̄te sicut mō
et ita p̄ ip̄m̄ facta sūt ut atq̄
crearentur in ip̄o vita maneret
i in ordine ip̄iqz qz est ars et sa
pientia dei p̄is cūcta iā subsis
teret **P̄** hoc ostenditur qz nichil
nouū sit apud illū **Et** qz extra
eū nō est salus aliqua **Vel** in
ip̄o aliter oīa sūt creata p̄ ip̄m̄
ita qz sūt in ip̄o i nō excedūt
ip̄m̄ nec intra se includūt. qm̄

qui hoc dicunt metam et finem
 ei constituit quod magnum inconueniens
 esse non est dubium. Ea que creat
 non sunt maiora ipso sed ipse essentia
 later est in omnibus et etiam extra
 si quis locus cogitari posset in
 ipso credendus esset quod non est po
 tentia sua maior quam substantia
Ambrosius Ideo per ipsum facta di
 cutur quod ad hoc natus est ut
 faceret creaturam. Nec enim naturam
 sua sibi profuit sed nobis quia non
 egit nasci. Erat enim in deo qui
 processit de deo ita ut unus esset
 deus. Ac sic fit ut neque diminutio
 sit patris neque profectio filii dum
 nascitur. Et ipse est ante omnes quasi
 dicat. Ille cuius diuinitatem superius
 ostendimus deo patri consubstantiali
 et coequali secundum hoc quod etiam
 est homo. est ante omnes et dignior
 omnibus creaturis et melior et sanctior.
Nullus omnium in aliquo bono potest
 ei coequalari. et etiam omnia constant
in ipso quod et in operatione gratie ipsius
 constant et permanet in eo bono in
 quo sunt. Nam nisi summa bonitas
 ipsius omnia sustinet. vel deciderent
 in nichilum vel esse bonum perderent
 in quo creata sunt et si ipse omnia
 fecisset et non ab eo sed ab alio
 regeretur indigens constitueretur.
Et ipse qui secundum utramque naturam
est ante omnes est caput ecclesie
 dico existens corpus. ita se ha
 bet christus ad ecclesiam sicut caput
 ad corpus. Ut sicut corpus nichil
 est sine capite sic fideles

Hic dicitur et reliqua spacium sunt in exemplum sunt

Mysterium quod absconditum fuit
a seculis et generatōibus
Mysterium incarnatōis
passionisq; filii dei ac redemptōis
generis hūmāni absconditum fuit ab
imāo mūdi sapientibus huius seculi
Patriarchis autē et prophetis alijsq;
q̄ plurimis iustis patefactū est
Et dicit xpus in vobis spes glorie
Spes est spes glorie scōp. q̄ qui in xpo
in eū firmiter credit sperant se ac-
cepturos vitā eternā et gloriam
sempiternā quā ipse p̄misit. Et
ripientes oēm hōiem. Oēm hōiem
debemus hic intelligē iudeū et
gentilē. dñm et serū. diuitē et
pauperē. oēmq; serū et oēm condi-
tionē quibus p̄ceptū est ap̄lis
p̄dicare. Sed q̄ dicit corripiet
oēm hōiem p̄met ad ingratos
et superbos. Et q̄ dicit docentes
pertinet ad hūiles et subiectos. In
oī sapia r̄ in fide scē trinitatis
in qua est oīs sapia vt exhibea-
mus oēm hōiem p̄fectū in xpo ihu
hoc est in fide xpi ihesu scđm qd
in p̄nti sc̄lo p̄ quolibet electus
p̄fectus esse. In p̄nti em̄ sc̄lō nemo
potest p̄fectus esse ad op̄ationē
eterne p̄fectionis. Vñ idē apostolus
alibi. Quotiq; inquit p̄fecti sumus
hoc sapiens subaudis q̄ nō sumus
p̄fecti. Qd em̄ nō videmus in enig-
mate et tenemus in spe tūc possi-
debimus in re qm̄ videbimus eū
sicuti est. In quo et labore certādo
Quo dicit labore et certādo. Ex
quibus vnū refertur ad p̄dicatio-
nem. alterū ad cōflictū hostiū. Labo-
ro inquit ad p̄dicationē certādo
cōtra hostes xpi. Et hoc nō mea

virtute nō meis viribus sed sēdm
qd' ipse tribuit michi opem

Uolo em̄ Caplin sēdm
vos scire o colosenses
quale sollicitudinem
habeam p vobis Solli
cuidō est maxima cura Beatus
eigo ap̄lus eandē sollicitudinē
et studiū gerebat pro illis qui do
cebatur ab eius discipulis et ad
quos ip̄e mittebat epl̄as licet ip̄e
corpore eos nō vidisset quā habe
bat ex illis quos ip̄e p̄prio ore
dorebat Deo autē talia loq̄batur
blandiendo vt illoz aīos mulcet
et reciperet eius epl̄am Et pro
hinc qui sūt laodice Laodicia
est ciuitas grece Et quicūqz nō
viderūt faciem meā in carne ut
consolerentur corda ip̄oz Instructi
i firmati et docti in caritate i in
dilectiōe dei et p̄xim Et in om̄s
diuitias plenitudinis intellectus
in agnitione misterii dei patris et
et dñi in i ihesu xpi i in cognitiōe
sanctę trinitatis et fide dñi salua
toris credētes eū venisse p salute
mā in carne In quo sūt om̄s the
sauri sapię et scię Sapīa refert
ad hūanam rem Sciencia ad di
uinā Et in xpo ihesu est sapiā qua
lucet tyralia et hūana disp̄set.
et sciā quomō diuina ordinet
vel sapiā in hūanis et in diuinis
sciā Abconditi qz nō oibz patēt
ante dñi aduentū nomen dei
patris incognitū fuit cūctis retro
generatiōibz nō illud nomē qd' deus
dicitur sed qd' pater vocatur Vel ita
nō illud nomē quo deus dicitur
sed quo pater vocatur sicut ip̄se

filius dicit Pater manifestauit
nomē tuū hominibus tē her autem
dico subaudiō ut sitis firmati in
caritate Vt nemo vos decipiat in
subtilitate sermonū i in tenuitate
sermonū et calliditate vel in filo
gismis Quidā codices habēt in
sublimitate qd' idipm est hoc est
in altitudine Nā et si corpe absens
sum sed spū vobiscū sū gaudens
de fide v̄ra et videns ordinē v̄rū
i reuelāte spū sc̄o qui in me est
cognosco oia que circa vos sūt in
fide bonisqz operibz q̄si p̄sens sim
corpore Dicit bñs ihero quoddā
loco tantā datam ei esse grāciam
ut cūcta cognosceret q̄ circa eos
agebātur quos vel ip̄e vel disci
puli eius docuerūt Et firmamentū
eius Firmamentū fidei xpi ap
pellat firmā perfectāqz fidem
que bonis operibz ornatur Sicut
ergo accepistis i acceptū habuistis
in ip̄o i in fide illius ambulāte
radicati Et dicit radicati vel
edificati in xpo et cōfirmati in fide
illius unū est hoc est ut fidē quā
habetis bonis opibz ornētis sicut
didicistis a discipulis m̄is habū
dantes in fide illius in grāciar
actione i semp illi reddentes gra
ciarū actiones ex oibz q̄ habetis
Videte ne quis vos decipiat per
philosophiā i hūanā sapiā et
manem fallaciā p quā fallātur
hoies preuidebat ap̄lus qz erāt
philophi gentiū insup et iudeoz
qui volebāt colosenses p subtilitate
hūane sapię a fide separare Di
cebāt em̄ qz sicut nichil est corpo
reū qd' possit gignere p se aliqd'

corpus sine cōmixtione corporalis
rei que est femina ita femina nō p̄t
gignere sine cōmixtione viri Et hoc
dicebāt attendentes ad naturā ele-
mētōz nō ad potentiā deitatis q̄
potencia s̄z naturā elemētōz
p̄t mutare Naturā vero dixi i
ordīe Nā natura est ut oīs crea-
tura creatori suo obtemperet Sic
eciā dicebāt Quia si beata virgo
materia cōceperit et virgo peper-
it tū post partū virgo nō fuit
Ideo illos alloquuntur ne ab hīs
deciperentur Quia in ip̄o i m̄ x̄po
habitat oīs plenitudo dīnitatis
corporaliter Nō ideo dicit corpora-
liter q̄ ipsa dīnitas sit corpus h̄
licet quedā substantia sit vīua
sed corporaliter posuit pro eo qd̄
est veraciter substantialem pleniter
Aliter em̄ habitat in singulis elec-
toz Aliter in x̄po Quia illis datur
sp̄s ad mensurā In illo autē
pleniter habitauit em̄ in salomōe
p̄ sapiām In dānele p̄ castitatē
In p̄phetis p̄ sanctitatē In moyse
p̄ māsfuetudinē In x̄po vero per
oīm virtutē et inorenciā Aliter
corporaliter sicut in templo suo q̄
habitatio dīnitatis totiq̄ corp̄s x̄pi
fuit Plus igitur habitauit in illo
q̄ in templo iudeoz Et estis in illo
i m̄ x̄po repleti vel pillū repleti
estis fide Qui est caput i principū
et mētū q̄ ip̄e tenet p̄ncipatū sup̄
oīa celestia et t̄restria Quis p̄m
capatus et potestatis Potestates autē
sūt p̄ quas sancti eiciūt demones de
obsessis principatū qui principāt
alīis ordinibz In quo i m̄ x̄po
circūcisi estis i mudati ab oībus

corp̄ibz

petis in baptisinate x̄pi non in
circūcissione q̄ ip̄e circūcisi est
octauo die sc̄dm morem iudeoz
Illa petra fiebat et ista mudatio
p̄ x̄pm qui est petra Consepulti
ei i simul sepulti in baptisinate
ei in quo i m̄ x̄po et resurrexistis
a peto et uiuistis per fidem Cūo
simus cōsepulti ei Verbi gratia
Mortuus est x̄ps in cruce postq̄
est in sepulchro de sepulchro
uiuus surrexit et iam nō moritur
Silitet et nos qm̄ interrogante
sacerdote iuxta fontē stantes
abrenūciamus dyabolo et oībus
pompis eius quasi tūc in sepul-
chro sepelimur et cū de fontē eximus
mudati tūc quasi resurgimus Sed
cauendū est ut sicut x̄p̄s iā nō
moritur ita et nos nō moriamur
in peto Per fidē op̄atōis dei v̄ntū
dīnitatis que tertia die x̄p̄m
suscitauit n̄a in nobis op̄atur fide
Et vos cū essetis mortui delictis et
p̄ncipio carnis v̄re Delictū et p̄ncipio
cū pro vno i pro carnalibz p̄ncipio
vel delicta ad t̄nsgressionē post
petā pacta Donans i indulgens
Delens qd̄ aduersū nos erat ergo
graphū dicitur manus scriptio
Nā cyron manus graphia scriptura
Decretū autē vocat legē et sta-
tutū qd̄ deus p̄cepit adē diceſi
Ex oī ligno paradisi cōmede et
quousq̄ morte morieris p̄ctū
ergo qd̄ p̄m̄q̄ parēs noster cōmi-
sit In quo oīs peccantium mortu-
lesq̄ effecti sumus appellat modū
cyrographū peccati decreti qd̄
in memoria oīpotētis dei māsit
scriptū vsq̄quo filii dei veniret

qui illud deleret. **U**nde dicitur
a deo in canticis morisi. Nonne hec
condita sunt apud me et signata
in thesauris meis. **I**n manu enim
operatio intelligitur. Et quoniam exten-
dit manu ut contingeret lignum ve-
titum quasi tunc scripsit cyroglyphum
decreti id est manus scripturam
quod contra dei preceptum ageret
quod cyroglyphum aduersum nos erat
quod omnes traheret ad mortem. et
nemo poterat iustificari quoad
usque per dominum deletum est. **U**nde ergo
deleuit illud. **I**nnocenter et sine
peccato uiuendo in mundo. vel in cruce
mortenter moriens pro peccatoribus
ipsique scilicet cyroglyphum vel pictum
tulit de medio affigens illud.
cruci quod sicut diximus tunc cruci
fixit illud et occidit in semetipso
quoniam sine peccato uiuit. **U**el quoniam innocenter
pro peccatoribus mortuus. **A**lia trans-
latio habet expolians se morien-
do carne in cruce et et exempla
uitae et exemplum dedit uiuendo
innocenter triumphans de principi-
patibus et potestatibus tenebrarum
et ipsi tulit de medio subaudiis
in quod factus mediator noster
abstrulit peccata nostra que quasi in
medio erant quoniam nos separabant
a deo. Expolians principatus
et demoniacas potestates expoliamus
auiabus hominum mortuorum eorum potes-
tate de hoc mundo auferendo et
potestates traduxit et separauit
cum fiducia palam triumphans
illas in semetipso quod pro se uiuit
innocenter et palam est cruci-
fixus. **T**riumphans deumcens su-
perans in semetipso huiusmodi modis

quibus diximus. **N**emo ergo uos
diuidet et nulli iudicium atten-
datis in hac parte ut abstineatis
ab his que deus mandauit. **N**on
enim quod intrat in os comminatur
hominem. In cibo aut potu aut parte
diei festi dicentes alios festos
esse. **D**ies ducunt et sabbata ob-
seruant quiescendo a uicinis et tunc
uindo a uicinis aduirtutes. **U**nde
sunt umbræ futurorum subaudiis
omnia superius dicta de cibo et potu
et in lege habentur umbræ
sunt illarum rerum que in christo et in
ecclesia complete sunt et complentur.
Corpus autem christi et ueritas et
corpus illarum umbrarum christus est
et ecclesia. **E**rant enim iudei qui
simul uolebant obseruare legem
et euangelium et christi suadebant
colosensibus silia agere. hoc est in
circumcisione et celebratione festi-
uitatum legalium. **D**icebant enim **E**stis
baptisati. debetis circumcidi. **C**on-
castis iam corpori et sanguini domini.
debetis sacrificia legalia offerre.
comedere que lex precipit. et
abstinere ab his que prohibet.
Et si ceciderit mus uel uos in pu-
teum non debetis bibere. **S**ed ut ab
illis non seduceretur scribebat eis
apostolus talia quod in domini aduentu
omnia sunt mandata et cessauit lex
in mysteriis. Nemo uos seducat
uel separet a fide uolens in
humilitate subaudi sensu decipere
Humilis dicitur humi acclius
uolens decipere uos in humilitate
et in humili sensu et humili doctrina
que utilitatem non habet sicut est in
differencia ciborum et obseruatione

In religione angelorum et in cultura
angelorum Erant philosophi gentium
et aliqui iudeorum qui dicebant Sicut
sunt quatuor elementa Ita sunt quatuor
angeli qui presunt singulis elemen-
tis **Hi ergo dicebant ad eos qui cre-**
diderunt volentes apparere religiosi
Quia ex quatuor elementis con-
statis debent angelis illis qui presunt
elementis aliquam culturam et sacrificia
offerre **Sed quia nichil erat quod**
dicebat subiunxit apertius Que non
vidit subaudis docens ambulans
frustra inflatus sensu carnis sue
et de suo errore et mendacio ambulans
inflatus Ex hoc enim quod videbatur
aliquid scire superbiebat in mente
preferens humilitatem vultu Vel
sicut alia editio habet que non vidit
incalcans et replicans frustra licet
enim illam religionem falsam vidissent
a quibusdam celebrari et tamen ipsos
angelos non viderunt neque ea que
docebant Et non tenens caput et
non adherens capiti christo qui est
caput omnium sanctorum et multitudo hominum
augmentatur ex quo subaudis ca-
pite christo totum corpus subministrat
et multitudo angelorum sanctorum et mul-
titudo hominum augmentatur et con-
struitur per nexum et conplexiones
et conexiones et per coniunctiones
crestatque sive augetur in augmen-
tu dei Sicut ergo corpus constructur
ex multis membris multisque
comparationibus Ita ex multis gen-
tibus multisque pinnis multisque
generibus hominum augmentatur et cres-
cit deus quando cotidie numerus crescit
fidelium Si mortui estis cum christo
typice baptismatis ab elementis

huius mundi et erroribus pompis que
quod adhuc tanquam viuentes huius mundi
deceamini in hoc mundo et cur-
discretionem facitis inter cibos **Aliter**
Si mortui estis ab elementis huius
mundi Elementa huius mundi sunt
omnia corporalia et visibilia atque trans-
itoria **Et non vero gentiles deum igno-**
raverunt elementis mundi seruebant
que ea adorabant et illis seruebant
Vementes autem ad fidem mortui
sunt elementis huius mundi et erroribus
et superstitionibus suis variis variis
culturis abrenunciantes diabolo
et omnibus erroribus eius Possimus
autem et per elementa mundi intelligere
legem que precipiebat discretionem
facere inter pecus et pecus et inter
cibos alios Sed postquam dominus dixit
non quod intrat in os conquinat
hominem statim omnis illa discretio ces-
savit **Unde apertius dicit tam iudeis**
quam gentibus Si inquit mortui
estis cum christo ab elementis erroribus
pompis que atque variis religionibus
typice baptismatis quod adhuc discri-
tionem facitis ciborum cum deus omnia
munda dixerit esse **Ne tetigeritis**
neque gustaueritis neque contrectauer-
itis hec vox illorum est qui dicebant
ne tetigeritis neque contrectaueritis
mortuum neque scabellum ubi sedit
mulier menstruata que immunda est
eritis neque gustaueritis carnem
suillam neque leporem que immunda est
et cetera talia **Que omnia subaudis**
que lex concedit seu a quibus prohibet
sunt in intentu christi esse seu usu et
typice consuetudine edendi in iterum
sui vadunt que in stercore rediguntur
omnia statim ut comesta fuerint

Que sūt quidē rationē habēna
 sapie subaudis hūane scdm p̄ce
 cepta et doctrinā hominū r̄ scdm
 traditionē scribarū et phariseor
 et scdm illos qui causa infirmita
 tis nolūt ea comedere dicētes. nolo
 comedere carne suis qz melārolim
 sū neqz anguillā Sed ista sapia
 nō est scdm deū qz nō pertinet
 ad religionē In supstitione et
hūilitate subaudis que sūt in
supstitione r̄ in vana gloria
 religionē et supfluo timore hor
 em est supsticio subaudis sensy
 Supfluo em timor est et vana
 religio atqz hūilis sensy nolle
 ea comedere et dicē imūda que
 deus sanctificauit nisi causa absti
 nencie aliq̄s ab hīs se obseruet
 sicut et a vino Que sūt etiam
ad nō percendū corpori r̄ nō ad
conseruandā sanitatē corporis qz dū
 nō vlt comedere que habet et ape
 tit qd̄ nō habet dicēs. nolo comedere
 hor qz imūdū est. si habere carne
 arietinā illā comedere infirmat
 et debilitatur qui escis talibus
 debet sustentari Que sūt etiā nō
in honore aliquo sed ad saturitatē
carnis r̄ nullū honore maiorem
 prestat arietis corpori q̄ lepūs p̄sta
 ret si eū comedet tūmo ut venter
 repleatur **Capitulum 3^m. Sab**

Hatres **batosco pasche**
Si cōsurrexistis cū
xpo r̄ de morte ad vitā
 t̄p̄e baptismatis sicut
 iā supradictū est. que sursū sūt
 gr̄ite r̄ gaudia patrie celestis.
 lepūs sursū est habitas in pleni
 tudine paterne maiestatis

Et ubi est illuc debem⁹ anhelare
 et que sursū sūt sapere r̄ ppendere
 et intelligere et in hīs anm̄ pone
 non in hīs que supra terrā sūt
 trāsitoria. Mortui em estis p̄cto
t̄p̄e baptismatis sicut paulo sup
dicim⁹ et vita v̄rā r̄ beatitudo
abscondita est cū xpo in deo Vita
em nostrā est. btitudo xps est
 sicut ip̄e dixit hec est vita
 eterna ut cognoscāt te et que
 misisti ihesū xpm̄ Ideoqz ubi ille
 est ibi est vita et beatitudo n̄rā
 abscondita nō ut nobis denegetur
 vel occultetur sed ut potius cōstrue
 tur nobis ad salutē Cū xps appo
ruerit vita v̄rā subaudis in iudicio
gloriosy et fulgidy tūc et vos appa
rebitis cū ip̄o in gloria gloriosi et
fulgidi sicut ip̄e p̄misit **Mortifi**
cate ergo mēbra v̄rā r̄ malos
vsus mēbroz v̄roz In eplā ad
 corinthios multitudinē peccatū
 appellat ap̄lus corpus dicens ita
 ut destruat̄ corpus peccati r̄
 multitudo peccatū Sicut em multa
 mēbra faciūt unū corpus ita mul
 ta peccatū faciūt unū corpus r̄ unā
 sumam Et hic est iste sensy mortifi
 ficatē mēbra v̄rā r̄ malos vsus
 mēbroz et malā cōsuetudinē
 peccandi p̄ efficiente id qd̄ efficit
 ostendens Neqz p̄cipit ut mortifi
 cem⁹ gladio materiali corporis
 et mēbra n̄rā sed peccatū Tunc em
 mortificam⁹ mēbra n̄rā cū des
 desistim⁹ peccare. Et quot peccatū
 in nobis mortificam⁹ quasi tot
 mēbra occidim⁹ Que sūt super
terrā r̄ q̄ dū estis in hoc mūdo
fornicationē fornicari est cū

puellis libens aut cū iuncto aliq̄
tale agē Adulterari vero est alteriq̄
thorū maculare r cū vxore alteriq̄
aut cū deo sacra que dei vxor est
Libidinem Quis incontinentia libido
vocatur Concupiscentia mala
ideo dicit concupiscentia mala q̄ est
et concupia bona de qua dicitur
filii concupiscite sapiam serua mada
tū Et cupio dissolui et esse cū xp̄o
Concupia vero mala est appetere
mala Et auaricia que est ydolor
seruitus Quo est auaricia simula
chorū seruitus Ideo q̄ sicut ille
seruit dyabolo q̄ on̄potentis dei cul
tura et religionē que illi soli cō
uenit et singulare nomē vt deus
uocetur quantum in se est illi aufert
et demonibz ip̄endit ita et ille
seruit dyabolo qui bona on̄potētis
dei cōra que oibz hoibz cōra
data sūt in p̄prios sibi usus usurpat
Recte etiā auaricia ydolatrie
cōparatur q̄ dū metallis auri et
argenti de quibus simulachra sūt
hoies imoderate seruiūt auri pro
deo uenerātur q̄ scdm serui sūt
diuiciaru Vel tercio mō auari
cia ydolatrie cōparant vt nichil
sc̄lestis esse demonstraret Radix
em̄ om̄ maloz est auaricia Ideo q̄
monet illā oī ratione fugiendā
pp̄ter que facinora r pp̄ter libidi
nem et auariciā ceteraq̄ sup̄is
dicta venit ira dei in filios qui
perierūt in diluuiō et in sodoma
alibz ciuitatibz et sup̄ filios in
dulitatis r sup̄ x̄illa .vi. milia
que perierūt in deserto in creduli
tatem cordis habentes In quibz
subaudis petis et vos abulastis

aliqui r cū vincetis peto ante fi
dem et essetis mortui deo sed nūc
nō ambulatis Nūc autē vos deo
ante vos oīa r sup̄is dicta vel ea
que sequuntur iram quia ira
viri iusticiā nō operatur Indig
nationē r nolite indignari immo
ribus si reprehendim̄ ab illis Ma
liciam Malicia est mala voluntas
Blasphemā r derisionē in deū
et proximi Turpem sermonē
ociosū verbū vel iociosū de ore vō
subaudis deponite Nolite men
tiri iuuē mentē Om̄ mediū
a dyabolo est q̄ tpe mendax est
et pater eius Ideo q̄ filii veritatis
veritatē debetis loqui cū p̄mis
Expoliātes vos veterē hoīem Ve
terem hoīem appellat hic veteris
hoīs cōuersationē et vitā Quē
est veteris hoīs vitā In fidelitas
inobediēcia concupia mala in
p̄ma adulteriū homicidiū et ce
tera talia Enouisq̄ ergo in bap
tismate regeneratois remouet
sem̄ in vetustate eū q̄ origina
libus et actualibz petis tenetur
obnoxia Sed debet baptisari et
inducere nouū hoīem r nouam
mentē et nouū hoīs cōuersationē
Quē est cōuersatio noui hoīs
Virtutes sectari et oīa bona in
se habere Et ne putarems q̄
hoīem exteriorē p̄ciperet renouari
ad alioz rei similitudinē sub
iūrit Cū inquit hoīem p̄cipio
renouari qui renouatur in agni
tiōe dei scdm ymaginē eius qui
creauit eū r hoīem interiorē
Anima et mens ad ymaginē dei
facta est iusta sc̄a et rationabilis

et immortalis. **H**omo autē exterior
 i corpus est nō ad ymaginē dei
 factus qz deus spūs est. **D**ue autē
 sūt renovationes vna momenta-
 nea que fit in baptisate. Altera
 q̄ fit cotidie qm̄ quis p̄ studiū legedi
 scripturas sacras ea studet itelligē
 de deo que ante ignorabat ex quo co-
 tidie mens nra renouatur. **P**otest
 etiā esse tertia renovatio post lapsū
 p̄ p̄miam. **I**n agnitōe r̄ ad cognitiōe
 Sedm̄ ymaginē eius qui creauit
 eū qz homo ad ymaginē dei factus
 est. Vbi nō est gentilis et iudeus
Vbi r̄ in mente hoīs vbi est yma-
go dei nō p̄iudicatur serus apud
deū. qz in aīa non est sero timō
sola bona cōuersatio cū fide recta
requiritur. **Barbarus et scyta.**
Plus est nobis scyta alieng q̄
 barbarus. **Barbarus** siquidem
 potest nobis esse quilibet anḡ lī-
 guā ignorans. **Scyta** autē dicitur
 a scythia p̄ntia que est remota a
 septentrione frigidibz rigens moribz
 barbara. Sed oīa et in oībz xps
Ideo nō est ulla differēcia qz oīa
 subaudiis genera hom̄ fidelū xpm̄
 habent caput et in oībz illis est xps.
Adiute vos
sicut electi dei facti et dilecti. **S**c̄i
 et dilecti vni est. **V**iscera misericor-
 die r̄ misericordē volūtate. **V**iscera
 dicitur filii. **V**iscus etiā singulariter
 significat p̄cipitissimā bonā volū-
 tatem. **H**emigritate r̄ magnā hu-
militate. modestiam r̄ modestam
māsiuetudinē pacienā subaudiis
in tollerādis aduersis. **S**ubportā-
 tes inuicē. **S**ubportare nos p̄cipit
 ap̄lus inuicē scdm̄ illud. **A**lter alteris

onera portate. **V**erbi gr̄a. **I**lle qui
 cōtinent est et est sine vxore et filijs
 et habūdat diuicis bonisqz ip̄salibz
 debet illū qui cōtinent est et habet
 vxorē et filios sustentare si necessitas
 fuerit. **S**ic de ceteris neccitatibz intelli-
 gendū ymittādo reuocōs qui trāsēn-
 tes p̄ aliqd̄ fretū ad insulā aut
 ultra flumiū sustentantur et subpor-
 tātur ab inuicē. ponens em̄ mentū
 sequens sup̄ clunes poris et lassato
 qui prior mcedebat dat locū ut
 trāsseat et ip̄e ponat mentū iter
 sup̄ clunes vltimū. **E**t donantes r̄
indulgētes si quis aduersū aliquē
habet querelā r̄ verā causationē
verbi gr̄a. **A**bstulit michi aliq̄
 meū equū dū recordor qd̄ dñs dixit.
Si quis abstulerit que tua sūt ne
 repetas. debeo ei dimitte. **S**ic de
 oī re et cōmissō. **S**icut dñs donauit
nobis ita et nos. **S**icut xps qui
 nō habebat qd̄ ei dimitteretur dimi-
 sit nobis oīa p̄tā in baptisate.
 ita nos dimittam̄ proximo in
 nos peccati qui habem̄ qd̄ nobis
 dimitatur et a deo et proximo.
Sup̄ oīa autē hec sup̄ dicta ca-
ritate habete qd̄ qd̄ est vinculū
p̄fectionis. **V**inculū p̄fectōis est
 caritas qz p̄ illā ligantur oīa bona
 ne pereant si homo pro dilectione
 dei et proximi oīa agit. **V**n̄ dicit̄
 dilectio qz duos duos hoīs liget
 vel hoīem et deū. **E**t pax r̄ xpi
in qua subaudiis pax vel caritate
vocati estis in vno corpore ut vni
corpūs xpi sitis. **E**t grati estote r̄
 graciosi estote et accepti tam̄ deo
 q̄ hoībuz. **E**t verbū xpi r̄ euāge-
liū seu euāgelica doctrina habitet

Deus
 carus

+ sicut in xpo exultauit sps stus quisme pctō
fuit et parē habuit ab omī asperitate pcti, ita et

+ in vobis et in corde vro in ore et ope
vro **Et** pax xpi exultet in cordibz
vris **+** Ita etiā vos in qntū hūana
fragilitas p̄t seruari sine pcti macu
la manētes ut habeatis in vobis
sp̄m scm̄ **In** oī sapia et in oī doctrina
euāgelii et in fide scē trinitatis **do**
centes et cōmonētes vsm̄ctip̄s
Vos q̄ qui sapientiōres estis doctē
et cōmonete alios atq; exhortam̄
vos nuncē in psalmis subaudis
dauidas **ym̄s** trū pueror et scōz
In gratia cātantes et semper deo
reddite grās ita qd ore canitō
corde itelligatis et mens cōcordet
voti **Om̄e** qd cūq; facitis in verbo
et in doctrina aut in ope sc̄ aliquo
oīa in nōie dñi n̄i ihu xpi facite
In oībus semp dicite deus in adiuto
rū meū intende et semp nomē dñi
iuocate **Gracias** agentes deo et
patri p̄e ip̄m et p̄ xpm̄ qz ip̄se
est mediator noster et in fide illi
saluam̄ **Mulierēs** subdite estote
vris sicut decet et oportet in dño
Mulier propter culpā subdita est
vno **Sicut** oportet in dño sicut
dñs p̄cepit in Genesi **Sub** vris
ptate eris et ip̄e dñabitur tui.
In p̄mordio siquidē fidei erant
multe mulierēs que se causa reli
giōis abstinēbāt se a cōsortio
maritor quas nō alloquntur **ap̄s**
ap̄s specialit̄ ne p̄terea quia
a cōrtu vror se abstinēbāt re
sisterent vris et rebellarent
Sicut em̄ scā ecclia subiecta est
sponsō vno suo xpo ita debet esse
vnaqueq; mulier **Erāt** etiā mul
ti vri qui siliter abstinēbāt a
cōrtu vel cū aliis mulieribz cōibat

et verberabāt vxores suas ne ille
siliter cū aliis agerēt et ne aliqd
auderēt mīmirare cōtra eos quos
siliter alloquntur **Vri** diligite vros
res vras et nolite amari esse ad
illas et si abstinetis ad tempus
a cōrtu causa religionis vel qz
cū aliis concūbitis nolite eas p̄p̄
p̄terea ad amaritudinē p̄uocare
Sed questio hic oritur quare ap̄s
vxorē diligendā p̄cipit cū dñs
dicat qui vxorē nō odit nō potest
mens esse discipulz **Que** hoc nō
soluitur vt in quātū nobis patet
et mater frater atq; vxor p̄ cogna
tionē carnis p̄xim̄ sūt diligendā
eos et in qntū nobis aduersariōs
in via dei cognoscim̄ esse odiō
malū illoz et fugiendo nescim̄
Fili obedite parētibz et patri
et matri p̄ oīa subaudis que
volūtati dñi placent **Si** autem
p̄ceperint vobis homicidū futū
rapinā aut aliqd tale p̄terire
nolite illis obedire **Obedite** illis
nō in malis sed in bonis **Hor** em̄
beneplacitū est in dño vt obediat
tis eis **Patres** nolite ad iracūdiā
prouocare filios vros vt nō p̄ussit
lo ammo fiat et ut nō exasperati
a vobis fiant iracūdi et leues ad
irascendū sed vro exemplo discat
esse patientes **Serui** obedite dñis
vris p̄ oīa subaudis que deo nō
displicent **Serui** nō sūt p̄ naturā
sed p̄ culpā et pctm̄ sicut chamā
filius cham̄ p̄ter pctm̄ em̄ venit
captiuitas p̄ captiuitatē seruitū
Vri illi qui seruabātur ab hostibus
a seruādo dicti sūt serui et man
cipia quasi manu capta quia

matrō

mambz capiebatur Non ad oculū seruientes Ille qui ad oculū seruit aliud in secreto agit et in p̄sencia d̄ni seruiciū explet quolibet mō. absente autē illo nō curat de utilitate d̄ni sui In simplicitate cordis nō duplici cō nō neq; mala voluntate sicut d̄no et nō hoībuz Serua quip dei amore d̄no carnaliter seruit sperans inde se mercedē recepturū a d̄no illud seruiciū nō hoī sed deo r̄pendit Idcoq; mercedē liceat ab illo nō recipiat p̄ntem t̄n nō debet se a seruicio subtrahē Retributionē eterne hēditatis i eterna hēditatē vel retributio nē D̄no xp̄o seruite licet serui cū tyrale exhibeatis. t̄n pro amore xp̄i ihesu illud implete Qui em̄ iniuriā facit i si d̄ns iniuste affligit seruū et nō reddit ei dignā mercedē d̄pnationem inde suscipiet Et si seruz fuerit fugitiu⁹ et de seruicio d̄ni se in aliquo subtraxerit siliter inde d̄pnabitur Nē serui dicent Nos qui serui siam⁹ nō merebim⁹ venire ad gloriā stōz Dicit ap̄ls Et nō est p̄sonarū acceptio apud deū i si d̄ns male egerit et seruz bene d̄ns d̄pnabitur et seruz glorificabitur **Capitū quartū**

Dominū qd̄ iustū est et equū seruis prestare i nolite tenere eos vt seruos sed estote eis ut patres qz inde appellati sūt patressamilias quidā q̄ om̄s in domo sua equali amore diligelāt vt filios ita et seruos Orationi

Instate vigilātes Ille vigilat in oratioē et in gratiis deo reddendis qui nō cū tempore nec cū desidia illud implet sed cū hylaritate Si em̄ ab hoīe nō potest r̄petrari hoc qd̄ petitur sicut desidia illud agitur quātomagis a deo Orantes simul et pro nobis sub audis qui verbū vite vobis subm̄strauim⁹ vt deus aperiat nobis ostiū verbi i ut corda et sensū auditorū m̄oz aperiat ut ea q̄ loquim⁹ et que ab ore nr̄o emittim⁹ ad corda et sensū illorū possint intrare et intelligant que docem⁹ Tale qd̄ in actibz legim⁹ ap̄loz de muliere noīe lidia purpuraria c̄tatis cui d̄ns aperuit cor ut intelligēt ea que a paulo dicebātur Aliter vt aperiat nobis ostiū sermonis i sensū et intelligenciā diuinorū eloquorū vt prompti sim⁹ ad loquendū mysteria incarnatois xp̄i et diuinitatis Propter qd̄ subaudiis euāgelii ita oportet me loqui i ut scia et au et quid et qui vel debeam loqui In sapia ambulate ad eos i in fide ste trinitatis vbi est oīs sapia et bona cōuersatione ibi viuete et cōuersamī ad eos qui foris sūt i ad paganos hereticos falsos xp̄ianos ut non possint nos reprehēdē Redimetes tempus i v̄m facientes et vobis bene viuēdo et recte loquendo lucrātes Tempus em̄ sibi redimit qui suā utilitatē in illo opatur Sermo vestez semper i in gracia sit sale conditus i ut semp gracia

et utilitate prestet auditoribus et gra-
ciosus sit omnibus. Et sicut sal condi-
mentum prestat omnibus cibis. ita et
ille cunctorum mentes condiat. Et
sciatis quomodo oporteat vos unum
quod respondeat in quo heretico quo christiano
no. ut si vos inter regnauerit hereticus
quo credatis. resp. Deatis vos cre-
dere in deum patrem et filium et spiritum
sanctum et hos tres hinc tribus uni-
tate habere in personis unitatem
in substantia. et dominum iesum christum
verum deum et verum hominem esse. Similiter
et christiano respondendum est. Que
circa me sunt vincula et carcer
omnia nota faciet titinius. Ille pre-
dicator erat colosensium ca-
rissi. nunc frater subaudis
in fide. quod unum fidei sumus
minister. evangelium subaudis
in predicatione et coherens in labore
quod sicut laboramus in predicatione
Et consolatur consolatio corda vestra
in suo adventu et meo exemplo
ut non deficiatis in fide sed potius
consolidemur ut si necessitas fuerit
talia sustinere possitis qualia et
ego non sustineo cum onesimo
carissimo. Hic ostenditur phile-
monem onesimum dominum colosensem
fuisse et ipsum onesimum. Nota vo-
bis facient subaudis titinius et
onesimus. Salutat vos aristarchus
Hic fuit discipulus beati pauli et
comes in predicatione. Conceptus
meus in qui in vinculis tenebatur
sicut et ego pro christi nomine. Et
marcus. Iste est pro quo discussio
facta est inter paulum et barnabam
sicut in actibus apostolorum legitur qui
recessit a beato paulo in quodam

conflictu quem habebat cum perseu-
toribus. Et ut quidam dicunt ipse
scripsit evangelium qui licet cum
beato paulo fuisset fuit et cum beato
petro. Consobrinus barnabe. Co-
sobrinus dicitur quasi sororum
qui de singulis sororibus nascuntur.
Ideo dicit consobrinum illum esse ut
maioris dignitatis haberetur apud
illos propter barnabam. Et nisi
dixisset suscipite illum nequaquam
auderet excipere illum quia iam
audierat illum ab eo discessisse.
Emendatus enim et correctus iterum
sociatus est illi. De quo subaudis
marco accepistis mandatum. et
scriptum quod iam redit ad nos. Illi
soli sunt subaudis superius memo-
rati qui sunt ex circumcissione et ex
iudeis. Ipsi sunt adiutores mei in
regno dei hoc est in predicatione
evangelii quod observatores suos per-
ducit ad regnum dei. Ut sitis perfecti
subaudis in fide et pleni subaudis
bonis operibus. Salutat vos lucas
medicus. Iste est lucas qui evan-
gelium et actus apostolorum scripsit qui
fuit genere syrus. Et demas. Hic
ad tempus discessit ab illo sed
emendatus redit. Salutate
fratres qui sunt laodice. Salutare
est salute optare. Et nimpham.
Nimpha nobilis erat quedam
matrona in cuius domo erat
multitudo fidelium. Et cum lecta
fuerit epistola apud vos facite
ut in laodicensi ecclesia lega-
tur et eam que laodicensi est
vos legatis. Epistolam istam quam
colosensibus direxit ideo precipit legi
in ecclesia laodicensi et ea que

laodicensiū erat ideo p̄cipit colo
sensibz legi q̄ licet p̄parua sit
et in canone nō habeatur aliqd
tū utilitatis habet Dicite archypp.
po Archyppus ep̄us illoz erat
Vide m̄steriū tuū i custodi et
intellige subaudiis ep̄iscopatū
Salutatio mea manu pauli
qd est signū in oī eplā mea
Memores estote vinculoz meoz
i accipite in exemplū ut sicut
ego nō timeo pro xpi noīe vin
cula et carceres sustine ita nec
vos timeatis si n̄citas fuerit
Gracia dñi n̄i ihesu xpi cū oībz
vobis Amen Gracia dicitur
gratis data et gracia est qua sal
uamur et qua accepimz remis
sionē pctōz in baptisate Et
est sensus Gracia filii dei et sa
lus ac remissio pctōz maneat
semper vobiscū. A. M. E. M.

Explicit eplā ad Colosenses

Prefacio.

Thimotheus filius
fuit mulieris vidue
patre gētili greco
parvato. Vidue mater
dū vellet circūcidē sedm̄ p̄ceptū
legis pater p̄hibuit qui erat m̄c̄r
cūsus utpote gētilis Traditus
autē litteris est et exudit tū dñis
septuagē q̄ lib̄alibz artibz sociatq̄
q̄ b̄to paulo factus est comes in
p̄dicatiōe ac postea ab illo ordina
tus et cōstitutus ep̄us Cū aplius
dixit eplā hanc instruens
eū de ordinaōe ep̄atus et dya

conatus oībz ecclesiastice discipli
ne et ordis et quomō pplim doceret

Explicit p̄fatio.

Incipit eplā p̄ma
ad thimothēū

Dulus aplius
ihesu xpi sedm̄
imperū dei i
sedm̄ iussione
et voluntatem
dei patris
saluatoris
nostri i et
sedm̄ iussione
ihesu xpi spei
n̄re Salute refert
ad deū patrē et sp̄em m̄am ad
xpm q̄ deus pater dedit nobis
salute p̄ filiū suū que dignatus
est mittere nobis et p̄ sp̄m s̄m̄ que
nobis tribuit t̄re baptisatis et
t̄re manuū ip̄ositiois P̄ xpm autē
habemz sp̄em i expectationē fu
turū bonoz. q̄ sicut idem resur
rexit a mortuis et ascendit ad celos
Ita nos speramz resurrectionē nobis
profutura p̄ ip̄m et ad gloriā
eterne beatitudis ascensuros Thy
motheo dilecto filio in sp̄u i
doctrina i fide nō i carne Grā
qua gratis dimittitur pctā et
m̄ia et pax qua reconciliamur deo
patri Misericordiā autē mediam
interposuit ut gr̄ ostendat q̄ grā
et pax et p̄ m̄iam dei nobis con
fertur nō p̄ meritū m̄m Sicut
rogavi te ut remanēs ephesi.
Ephesus est civitas metropolis aspe
Cū irem i macedoniā p̄ntiā
grecoz ut denunciāres quibzdā
i iudeis iudicantibz et nō recte

credetibus ne aliter doceat q̄ nos
subaudis docemq̄ Neq̄ intenderet
fabulis et genealogis infirmatis
i generatioibz q̄ terminū nō habet
que fabule et genealogie q̄stiones
prestāt magis q̄ edificatiōe
iusticie dei que est in fide De ui
deis loquitur qui preter optationē et
p̄phetas aliasq̄ scripturas habent
quasdā traditiones nō scriptas
sed memorie
cōmendatas
ex traditione
patrū quas
ap̄lūs fabulas i
fictiones et cogitatio
nes appellat que nullā utilitatem
habet in se nisi cōtentiones generat
et questiones Ex quibz pauca de
pluribz dicamq̄ Traditio illorū est
in exordio duas mulieres esse fac
tas eū et alterā. ex quibz dicit
multos filios esse natos qd̄ iustū
sacra scriptura narrat Tales etiā
erāt etiā illi de quibz dñs dicit
De vobis scribe et pharisei qui
superponitis traditiōes vr̄as man
datis dei dicentes patri corbani
donū vel. minū qd̄cūq̄ est ex me
tibi proderit et multa ihus filia
Silit̄ de genealogis p̄ponētes
questionē Quot ānis vixerit
matufalē. noe. heber. ceteriq̄ p̄res
et quid fecerit et quomō vel q̄
Vnde p̄ponit questionē Si salomō
xii. anno etatis sue vnctus est in
regem et xl. ānis regnavit Et
roboam filius eius xl. filii āno
suscepit regnū quōs salomon
diodēnis potuerit filiū procreare
Huc traditiōes et genealogie

nullū edificatiōe dei prestāt que
est in fide i que ad fidē pertinet
Edificatio dei est q̄n q̄s ea loq̄tur
que aliqd̄ utilitatis habet p̄ que
p̄parent et edificent deo templū in
cordibz auditorz sed signēta uideoz
que memoriter recitat nullius
utilitatis sūt Picit em̄ b̄s i h̄cō
Quid michi p̄dest scire. quot ānis
vixerit matufalē noe sem alūq̄
p̄res Nichil sic intelligendū est
de fictionibz eoz a quibz ap̄lūs
p̄cipit p̄ thymotheū ut desistant
fims em̄ p̄cepti est caritas Fims
em̄ terminū est Fims est cōsumptio
quo cōsumitur cibus vt ultra nō
sit qd̄ erat Vñ dicimq̄ fims est
cibi fims etiā est cōpletio p̄fectio
et cōsumptio qua cōsumatur tela
Vñ dicimq̄ fims est tela i texen
do est p̄fecta et cōsumata Sic
fims p̄cepti siue p̄ceptor p̄fectio
et cōpletio est caritas Totam em̄
magnitudinē et latitudinē d̄mōz
eloquoz secura possidet caritas
qua diligimq̄ deū et p̄ximū Ob
igitur p̄cepti fims siue cōpletio
caritas est i ad caritatē refertur
om̄e p̄ceptū qz qui diligit deū
nō peccat et qui p̄ximū amat
sicut seipm̄ nō delinquit. qz nō
adulterat uxorē eius. qz suā nō
vlt adulterari. nō occidit aliū
qz nō vlt occidi Sic de ceteris
intelligendū est p̄ceptis Et ip̄a
caritas de corde puro debet esse
nō de ficto et de conscia bona et
fide nō ficta Conscia sepe
p̄ponitur pro spe sicut in hoc loco
Caritas ergo de spe bona debet
p̄cedē. qz ideo debet quisq̄ deū et

proximū diligē vt eterna premia
 speret se exinde recepturū De fide
 etiā nō ficta vt qd credit et intelligit
 opere p̄ficiat Nā fides ficta est
 que confitetur seu p̄fertur ore sed
 nō tenetur corde neq; exornatur
 operib; quā multi habēt de quib; diatur
Confitentur se nosse deū fac
tis autē negāt Fides vero vera est
 q̄ proficitur seu p̄fertur ore tenetur
 corde p̄ficiat opere A quib; sub
audis v̄tutib; i caritate spe bona
et fide nō ficta aberrātes quidā
iudeoz cōuersi sūt in vāniloquū
loquentes ea q̄ vana sūt nullāq;
valutātē in se habēt Volētes esse
legisdoctores nō intelligētes sicut
intelligēda sūt neq; que loquūtur
neq; de quibus affirmāt Iudei
 si qm̄ de praua ac falsa opinione
 sua et de fabulis ac traditionibus
 suis vānis reprehendi et cōmici repe
 rint ad defendendū id qd leuissimā
 temeritate et exogitatioē necnō et
 apertissimā falsitate dixerūt eos de
 libris Dū id p̄bat profere conāt
 vel etiā memoriter q̄ ad testimoniū
 valere arbitrātur multa inde v̄ba
 pronūciāt nō intelligētes sicut
 intelligēda sūt neq; q̄ loquūtur
 neq; testiōna que profert de
 quibus volūt affirmare suā falsi
 tatē ponētes incōgrua exempla
Sana em̄ quia bona est lex si qd
ea legitime vtatur Ille legitime
 vtitur lege qui intelligit quare sit
 data v̄z ad reparandū et corroborā
 randā naturālē legē quā genus
 hūanū iam cōsulētā habebat Et
 qui intelligit qd̄ diu obseruare de
 buit in figura s̄z usq; ad cristi

aduentū et qui ea q̄ in lege p̄cipi
 ūtur carnaliter et in figura post
 dñm aduentū spūaliter intelligit
 etiā nō in figura sed in v̄tute ad
 mplet v̄z vt cruciādat se i vt
 expoliet se p̄ baptisimū et p̄mān
 ab oībus Et celebret sabbatum
 spūaliter quiescendo a prauo ope
 et p̄cepta moralia teneat Qui ta
 liter vtitur lege bona illi est lex
sciens hoc qd̄ iustus nō est lex posita
i iustificatio p̄ fide et gratia bap
tisimatis et legē volenti p̄dere nō
 est lex posita i n̄ posita ut supra
 illū sit In illa est em̄ potius et cū
 ip̄a q̄ sub ip̄sa qz amica est legis
 v̄n si om̄s iusti essent nequaq; cēt
 lex data Sed iustus et peccatoribus
 est lex data ut illi ei; timore desi
 nant peccare Plagiariis subaudis
 posita est lex Plagiariis sūt seduc
tores qui hoīes seducēdo furantur
et vendūt fidelis sermo et omn
acceptioē digna qz xp̄us ihesus
venit peccōres saluos face quozū
primū ego sum In greco habetur
 humanū sermo i iocūdis acceptū
 et gratis Quid em̄ iocūdis qd̄
gracia q̄ audire qz xp̄s ihesus ve
nit in hūc mūdū peccōres saluos
facere Si ergo hūanū est nūq̄d
est et diuinū Est v̄tq; Quia nisi
esset diuinū nequaq; peccōres potuis
set saluos face Sed hūanū illū
dixit alio mō qz verbū caro factū
est et habitauit in nobis Vel fidelis
sermo est i verus et dignū est ut
ab homib; acceptus habeatur qz
xp̄s ihesus venit peccōres saluos
facere sicut ip̄e dixit Nō veni
vocare iustos sed peccōres in p̄mān

et venit filius hoīs saluare qd̄ peccat
erat. Sed q̄rendū est quare ap̄ls
dicat quoz p̄m̄ ego sū. Nūq̄ ante
eū nō fuit peccator cayn. Nūq̄
ante enī fuerūt peccatores s̄domite
et iudei qui d̄m̄ crucifixerūt. **N**ūq̄ illū p̄m̄ venit vocare et sal
uare. Nūq̄ ante eū nō est vocatū
petrus et saluatus aliq̄ ap̄li et
multi credētes. **S**icut v̄t̄q̄. Flo
tandū quia sicut dicitur p̄m̄
in bono inter alios ita etiā p̄m̄
inter alios in malo. Et ponitur
aliq̄ pro dignitate vel ordine.
Sed in hoc loco ap̄lus causa hū
ilitatis p̄m̄ se dixit q̄si priorē
alio aut pessimū om̄. Sic em̄
solum sumus dicere Verbi gratia
Trāsit rex aut q̄libet potestas
p̄ quondā locū et inuenit turbā
latronū et dicit Quis est p̄m̄
in vobis. adducite illū. quos est
p̄m̄ ad malū cuius auctoritate
alio latrocinū exerceat. Sic etiā
cū inuenit aliq̄ artifices laborātes
dicit Quis est hic p̄m̄. Nō interrogat
quis prior sit etate sed q̄s prior
sit arte. Sicut ille prior est in arte
ita latro p̄m̄ est iniquitate. Sed b̄s
ap̄lus hoc modo dicit de se causa
hūilitatis quoz p̄m̄ ego sū. illoz
peccatoz quos venit x̄p̄s saluare ego
sūm pessimū. Reuera em̄ multū
erat imbutus iniquitate qui x̄p̄o iā
in celo sedēte p̄sequēbatur in sua
terra mēbra sua. Sed ideo m̄iam
cōsecutus sū ut in me p̄m̄ ostē
deret x̄p̄s ihesus om̄m paciētiā
ad informationē suē ad exemplū
eorū qui credituri sūt illi ad vitam
eternā. Quare sit m̄iam cōsecutus

expōit causas. **I**ustus inquit
daturus veniā cōuersis ad se pec
catoribz extēdit caritatē suam
vsq̄ ad inimicos suos. **A**ntē p̄mo ele
git atrocē oībus inimicū quē cū
sanaret nemo in ceteris desparēt.
Egit d̄ns more peritissi medici q̄
veniens ad illū locū vbi antea
ignotus erat et vbi plurimi sūt
infirmi quēcūq̄ grauiore infir
mitate laborantē et in desperatiōe
positū inuenit illū assumit p̄m̄
ad curandū ut in illo ostendat
periciā suē artis et ut alii infirmi
videntes eū sanātū qui grauiori
morbo vexabatur nō desperēt
de salute sed vnq̄quisq̄ illo in loco
dicat proximo suo vade ad illū
medicū securus esto sanabit. **S**icut
d̄ns ihesus x̄p̄s veniens medicus
ostendit in beato paulo gratiā
suē medicine et grām suē pietatis
sanando illū a languore infideli
tatis et morbo viciōz ut in illo
ostendēt quia si illig infertus est
qui eius fuit p̄secutor in sanctis
martiribz v̄t̄q̄ et aliis miserabi
tur. Regi autē sculoz immortal
iuisibili soli deo honor et gloria
in secula seculū Amen. Quidam
regem seculoz in hoc loco itelligit
deū patre. Pro eo qd̄ ait ap̄lus
iuisibili dicitur ideo appellatū esse
ab ap̄lo inuisibile q̄ eius p̄sona
in veteri testamēto p̄ aliquam
subiectā creaturā et similitudinē
nō fuerit ostēsa sed fili. Sicut
ostēsa est ysayē qui vidit illū
in habitu regnātis sedere. Et da
mīel qui dicit. Aspiciēbā in visu
noctis. et ecce filius hoīs venit et

data est ei potestas. **Quos** b̄s
 Augustinus reprehendit affirmans
 regē sc̄lor̄ insibilē sanctā trinitatē
 appellatā esse patrē v̄z et filiū
 et sp̄m sc̄m. **Quē** trinitas p̄sonaz
 vnitatē deitatis facit. q̄ est vnus
 deus. Et sicut pater est insibilis
 ita filius insibilis et sp̄s sc̄s
 insibilis. q̄ deus sp̄s est. **Illi**
 ego qui dicūt p̄sonā patr̄s in
 veteri testamēto nō esse ostensā
 attendāt qd̄ dicat daniel aspiciē
 bam inq̄ens et ecce antiquus dier̄
 sedit. **Quap̄pter** rex sc̄lor̄ sancta
 trinitas est que vnq̄ et verus est
 deus immortalis r̄ inmutabilis insibilis
 in sua substācia. **Pater** igitur et filius
 et sp̄s sc̄s vnq̄ deus rex est sc̄lor̄
 p̄teritor̄ et futuror̄. **Homo** vero
 assumptus a verbo ex eo t̄p̄e rex
 est futuror̄ ex quo assumptus
 est a verbo nā p̄teritor̄ sc̄lor̄
 nō fuit rex ille homo q̄ nō erat
Soli deo r̄ sancte trinitati honor
 et laus iubilatio et gloria in oīa
 sc̄la sc̄clor̄ sit Amen. **Hoc** p̄c̄
 ceptū superius dictū qd̄ ihesus
 x̄ps venit p̄tōres saluos facere
 vel etiā hoc p̄ceptū qd̄ dicitur
 sū. comendo tibi fili thymothee
sc̄dm̄ p̄cedentes in te p̄pheticas ut
milites in illis bonā miliciam.
 P̄pheticas p̄cedētes appellat intel
 ligentiā p̄phetarū quā habuit
 thymotheus anteq̄ ordinatus esset
 ep̄s. **Comendo** inquit tibi hoc
 p̄ceptū subaudis sc̄dm̄ itelligē
 tiā p̄phetarū que p̄cessit in te
 anteq̄ ordinatus ep̄s a me. vt
 milites r̄ ceteros in illis p̄pheticis
 bonā miliciā r̄ pugnā docendo

te et alios qd̄ p̄dicatis ore p̄ficiendo
 opere. **Nā** milicia dicitur pugna
 et miles pugnator. Habēs fidem
subaudis rectā et bonā consciām
 r̄ bonā sp̄m que itelligitur p̄ con
 scienciā sicut paulo supra diximus.
Ille ego habet bonā sp̄m qui t̄lia
 opera agit pro quibus sperat se
 premia eterna p̄cepturū. Quam
subaudis fidē vel sp̄m repellen
tes quidā circa fidem naufragi
uerūt. Naufragi dicitur nauis
 fracta. Et sicut ille nudatur s̄ba
 sua quā habebat in nauis qui
 naufragi patitur et ip̄e insup
 perit. Ita qui repellūt fidem
 nudantur a veritate fidei et percut
 insuper eterna p̄ditione. **Circa**
 fidem naufragauerūt r̄ nudati
 et alienati a veritate fidei remā
 serūt vel etiā perierūt. Ex quibus
r̄ qui a veritate fidei recesserūt
est hymeneus et alexander quos
tradidi sathane ut discant nō
blasphemare. **Alexander** fuit
 quidā faber exariḡ veniens ad
 fidem x̄pi sed postea reuersus est
 ad apostasiā suā. **Cum** postea erat
 apud athenas faciens edes diane
 quā comouit totā ciuitatē cōtra
 apl̄m. **Vñ** ip̄e dicit in eplā sc̄da
 ad thymotheū. **Alexander** exariḡ
 multa mala michi ostēdit quia
 erāt qui a fide recesserūt ex quibus
 fuit symon magus et hymeneus atq̄
 alexander quos tradidit apl̄s dya
 bolo ad vexandū et puniendū quo
 suadete a fide recesserūt et istigāte
 nomē oīpotētis dei blasphemabāt.
 ne alii auderet silitez face. **Nā** t̄tē
 potestatis erat apl̄s tantūq̄ grām

ne

habebat ut a fide recedentes solo verbo
eos tradidisset diabolo **Capitulum secundum**

Osecro igitur pro omni
fieri obsecrationes oro
orationes postulationes
generum actiones pro oibus
hoibus pro regibus pro oibus qui
in sublimitate sunt. **Deatus** ap[osto]lus
dirigens hec verba thimotheo in illo
tradidit oibus ep[iscop]is et p[re]s[by]teris o[mn]i[um]
eclesie forma[m] quomodo deberet missar[um]
solempnia celebrare et pro oibus hoib[us]
orare. **Qua** forma vel exemplum ois
eccl[esi]a non retinet. **Na** obsecrationes
sunt quod p[re]cedit in missar[um] solempnis
usq[ue] ad illu[m] locu[m] ubi incipit sacerdos
mysteria corporis et sanguinis d[omi]ni
inquinens. **Le** igitur clementissime p[er]
petimus. **O**rationes sunt quas fundit
sacerdos in consecratione eucaristie usq[ue]
ad consecratione[m] corporis d[omi]ni. v[er]o quado
p[er]ticula[m] quandam ponit in calicem
Postulationes sunt benedictiones ep[iscop]ales
quas dicit ep[iscop]us sup[er] p[ro]p[ri]um nomen
d[omi]ni inuocans sup[er] illu[m] q[uo]d tractu[m] est
ex veteri testam[en]to p[er] moysen
na[m]q[ue] dixit d[omi]nus sacerdotib[us] inuo
cabitis nome[n] meu[m] sup[er] filios isrl[em]
et ego benedicam eis. **G**raciar[um] actio[n]es
sunt laudes quas co[n]c[re]to p[ro]p[ri]o refert
sacerdos deo p[ro]p[ri]o qui dignatus est
mysteria corporis corporis et sanguis
filii sui d[omi]ni n[ost]ri dare ad salute[m] et
redemptione[m]. **E**t ne forte diceret
aliquis non debemus orare pro regib[us]
infidelib[us] et iudicib[us] ac duab[us]
q[ui] pagani sunt. **P**recipit ap[osto]lus pro
oibus hoibus orare eode[m] sp[iritu] s[an]cto
afflatus quo et ieremias p[ro]pheta
qui misit ep[istol]am iudeis qui erant
in babilone ut oraret pro vita regis

nabugodonosor filioru[m]q[ue] eius et pro
pace ciuitatis ad qua[m] ducti erant
inueniens. **I**deo debetis orare pro eis
q[ui] in pace eor[um] erit pax v[est]ra. **S**iliter
et ap[osto]lus reddit causas quare talia
p[er]cipiat ut tranquilla et quietu[m] r[ati]o
pacifica vita agamus in o[mn]i pietate
et castitate. **P**ietas est cultus et
religio omnipotentis dei. **I**deo ergo
orandu[m] est seruis dei pro vita regis
et pace regni ut ip[s]i liberiq[ue] possit
esse in cultu et religio[n]e dei dediti.
Quia pleru[m]q[ue] du[m] hostes fugant
seruos dei a p[ro]p[ri]is sedib[us] et disci
runt bella et seditiones p[er] regna
non possunt in cultum dei esse m[en]ti
p[er] o[mn]ia sicut t[em]p[or]e pacis. **P**ietas est
etia[m] m[er]ita qua[m] debemus impendere
pauperib[us] et indigentib[us]. **S**i ergo
predamur ab hostib[us] non possimus
opus m[er]ite exere. quia non valet m[er]ita
impende alteri qui non habet unde
miseru[m] sustentet. **S**ed ut habeamus
unde elemosina[m] tribuamus orandu[m]
est pro vita regis ac principu[m] et
pro pace regni et ut agamus vita[m]
n[ost]ram et ducamus in o[mn]i castitate cor
poris. **T**empore pacis ut t[em]p[or]e et cu[m]
m[er]ita difficultate seruari potest
castitas. q[ui] vero depredatur regnu[m]
a predomib[us] et hostib[us] nequaquam potest
seruari. q[ui] d[omi]n[u]m qui dep[re]dati sunt cap
tuos exple[n]t volu[n]tate et inuidia
sua cu[m] eis ut libet nec valet resisti.
Quap[ro]pter orandu[m] est pro salute
et vita fidelium regni et principu[m] ut
longo t[em]p[or]e co[n]seruari pacem habeat
regnu[m] ut magis magisque proficiat
in melius. **P**ro infidelib[us] quoq[ue]
orandu[m] est ut respiciant ab infideli
tate et transeant ad fide[m]. **H**oc eni[m]

bonū est corā saluatore mō deo
subaudis ut pro oībus hoībz oreris
qui vlt omīs hoīes saluos fieri et
ad agnitiōē suū venire Cū p^o 2°
 dicat. oīa quecūq; o voluit dñs fecit
 Et apłus Cū vlt omīs hoīes saluos
 fieri Querendū est quare nō omīs
 hoīes saluētur Ad qd̄ dicendū est qz
 vera sūt que p^o 2° dicit qz ip̄e dixit
 et facta sūt Silit̄ omīs hoīes vlt
 saluare qui saluātur et qui p̄ eīz
 mīam querūt saluari Cōm̄ em̄
 pro parte posuit apłus sicut et
 in euāgelio vbi dicit dñs Si exal
 tatus fuero oīa trahā ad me Nō
 em̄ oīa trahit aut trahit ad se sed
 oīa subaudis electa et ex oībz gen
 tily et generibz ex oī sexu et con
 ditōē a regibz usq; ad mendicū
 a p̄fectis etate usq; ad puer vel
 infantē vniq; diei Nemo tū p̄t
 saluari nisi de quo dñs vlt qz
 ip̄e cū vlt miseretur Si em̄ omīs
 hoīes in sua perditōē māsissent
 rectū eīz iudiciū esset Sed ut eīz
 mīa et potēcia ostēdētur qz ip̄e
 potens est omīs hoīes saluare In
 illis qui pereūt ostendit suū rectū
 iudiciū. et in hīs qui saluantur
 suā mīam. Preuenit em̄ nos eīz
 mīa et grā ut velimz. Debet vo
 lūtatis mīa volūtati eīz cōcordāe
 et tūc dabit ip̄e posse atq; ex hoc
 qz eīz volūtati iūgm̄z nostram
 digni sūgm̄z remuneratiōē Tamen
 totū illig gracie est tribuendū qd̄
 boni agimz Cū vlt inquit omīs
 hoīes saluos fieri subaudis qui
 saluātur et ad agnitiōē sc̄e t̄nta
 tis venire que est summa et cōsub
 stancialis veritas Vniq; em̄ deus

pater et filius ac spūs sc̄s **V**niq;
 mediator dei et homī homo xp̄us
 ihesus Dñs ihesus in vna p̄sona
 verus deus et verus hō Sed si solū
 modo deus esset nō poterat esse
 mediator qz ip̄e in natura dimit
 tis vniq; sc̄e est cū p̄re Cōtra si
 solūmō homo p̄urus nequaquā esset
 mediator noster inter nos et deū
 pat̄re qz p̄ctōr esset et filis nobis
 oībus Accepit ergo hūmilitatē
 mīam qui deus erat et p̄ hoc quia
 sine p̄ctō cōceptus natus et cōuer
 satus est deus verus et hō cōsistēs
 Inocenter pro nobis mortuus est
 mediator m̄e qz nemo est deus et
 homo nisi ip̄e solus Nā mediator
 nō p̄t esse nisi inter duas partes
 Est autē mediator malus qui ge
 nerat discordias inter duos Bonus
 autē mediator generat et parit
 pacē sicut dñs ihesus inter nos et deū
 pat̄rem Cū dedit se redēptionem
 pro oībus subaudis electis Cū
 redēptionē. Semetip̄m Cū
 dedit etiā testimoniū subaudis re
 surrectōis m̄e et ascēsiōis ad
 beatitudinē eternā t̄p̄ibus suis
 r qui resurrexit et ascendit ad
 celos Testimoniū resurrectōis dedit
 qz sicut ip̄e mortuus est et tertia
 die resurrexit atq; postmodū ad
 celos ascendit ita nos credimz
 resurgere ad diē iudicij atq; ad
 gaudia regni celestis transire
 sicut ip̄e p̄misit In quo testimo
 r in spe resurrectōis positus sū
 apłus et p̄dicator ego ut illā
 nūciem Volo ergo vros orare in
oī loco Si apłus p̄ vlt deus vlt
qui habitat in eo qz vob̄ electōis

est illi. Ne forte putaret aliq̄ nō
esse orandā nisi in ecclā aut apls
Volō om̄s hoīes orare in oī loco in
agris in siluis in domibz in itinere
Iamē nō p̄cepit orare in turpibz
locis sicut est in stragulis neqz
in publicis locis in forovz aut in
plateis nisi causa itineris ut in
itinere sit positus ne reprehendatur
ille talis cū phariseis quibz dībant
De vobis pharisei ypotrite quz
oratis in angulis platearū Le
uantes ad celū puras manus ab
homicidio a rapina a furto a
iniuria Sine ira et disc̄ptatiōe
et discordia Sili volō et mulieres
orare in habitu ornato Non
ornato aureo vel gemis aut mar-
garitis sed ornato dicit et cōgruo
sibi qui nullus est plus cōgruo
q̄ candidus sicut est syndon Sed
q̄ decet mulieres subaudis illud
indumentū habeant p̄mittētes
uacuitatē et bona opa et ostēdentes
religiōne et cultū dei se tenere
per bona opa Mulier in silencio
discat subaudis q̄ ignorat cū oī
subiectione neqz cū supbia non
in ecclā sed in domo Docere
autē mulierē nō p̄mittit In domo
sua mulier docere p̄mittitur in
suo sexu etiā et pueris In ecclā
autē phibetur Et hoc quare Quia
mulier subiecta esse debet vno qm̄
de corpore cōfacta est Del etiam
idēro nō p̄mittitur ei docere qz
fragilior est sexu q̄ vir Et cauedū
ne sicut eua per serpentē seducta
mortē attulit mūdo ita etiā ipsa
facile ad errorē lapsa alios ad
eundē errorē p̄trahat Adam nō

est seductus subaudis p̄m̄ per
serpentē mulier autē seducta sub
audis p̄ma in p̄uaricatione fuit
et p̄uaricationis pene subiacta
Saluabitur autē sc̄ mulier per
filios generatiōne si p̄m̄serit eadē
mulier in fide perfecta et dilectiōe
dei et proximi et s̄ctificatiōe ut
preter vnu p̄m̄ alium nō cog-
noscit Cū sobrietate siue tēp̄tina
Saluabitur mulier p̄ filios gona
generatiōne et p̄ bona opa si habu-
erit caritatē m̄am hospitalitatē
et etiā talia que b̄tus Gregorius
intelligi vult p̄ filios alit nūq̄
saluabitur mulier amplius si
p̄m̄serit in caritate vtiqz Sed
si genuerit filios et eos in fide et
religiōe oīpotētis dei educauerit
atqz ad p̄fectionē bone vite p̄ducit
si quid deliquit saluabitur p̄ labōrē
quē in illis p̄pendere studuit tercia
H idelis sermo Caplin
et verax siue p̄cedens
siue subsequens vel hu-
manus sermo ut in greco habetur
et iocundus gratus et acceptus
Si quis ep̄scopatū desiderat
bonū opus desiderat Opus nō
dignitatē laborē nō honorem
ideo ep̄atū aliq̄ desiderare debet
ut aliis doctrinā verbi dei annū-
ciat ut bonū exemplū ostendat
et si nēritas fuerit p̄m̄ ad pal-
mā martiriū currat oportet
ep̄m̄ n̄rephensibile esse et sine
crimine et capitali p̄cto Non
dixit sine p̄cto qz nō est homo
sup̄ terrā qui faciat bonū et nō
peccet Ornatū moribz atqz
virtutibz et doctrina non amō

redimtis vestibz aut castorimbz. Pu
dicū r castū ab oī mūdicia.
Hospitale Lariciū aut quilibet
 ecclesiasticū si duos aut tres pau-
 p̄es hospicio colligit hospitali-
 tatis officū implet Ep̄us vero
 si om̄s nō receperit inhospitalis
 reputatur. Nō p̄cussorē ut non
 sit pugil sicut iudices huius scli
 Vel si p̄cussus fuerit nō reddat
 vicem. vel etiā suo prauo exēplo
 aut doctrina p̄cessa nō p̄turiat
 aīos subiectoz. Non cupidū mor-
 bo cupiditatis pene om̄s laborāt
Uniq̄ uxoris unū r anteq̄ ordie-
 tur debet habē ut nō sit bigamū
 aut trigamū. postea vero penitus
 abstinere debet. Sue domini bene
positū r sue familie anteq̄ ordi-
 netur. Nō neophitū r nouelle cō-
 uersū nouitei uementē ad fidem
 vel nouitei deserentē miliciā scla
 rem. ne in signā elatus in iudiciū
 incidat dyaboli r in dāpnationē
 in quā dyabolus incidit propter
 supbiā et dicat. Indigebat ecclia
 mea sapia vel meo auxilio. Ideo
 me ad fidē adduxit et sup se cōsti-
 tuit. Oportet etiā et illū testimoniū
habē bonū ab hīs que foris sūt
 r ab hereticis et paganis qui ext̄
 ecclia sūt debet habere bonū
 testimoniū sicut de b̄o basilio legimus
Similiter et draconos scz oportet
 esse pudicos. Quare
 tacuit de p̄bis. Quia in ordie
 ep̄ali cōprehēduntur p̄sbiteri.
 Quis em̄ ep̄us p̄bi est. tñ nō oīs
 p̄bi ep̄us. Nō turpe lucrū sectā
 tes. Turpe lucrū est p̄ usuras
 et quasdā inuentiōes lucra tyra-

lia cūmilare. Habētēs misterū
fidei in conscia bona. Misterū
 dicitur res occulta et misterū
 fidei appellat ip̄am fidē qua credi-
 mus in deū que occulta est quia
 non videtur nisi in corde. Consci-
enciā bonā dicit spem bonā ut p̄
 bona opa sperēt recipere p̄mia
 eterna habentes misterū fidei
 fidem p̄fectā in spe bona. Similiter
et mulieres oportet esse pudicas
Quida voluerūt intelligē dyaco-
 nissas sed nō est illud ut b̄s Auḡ.
 dicit. Ut scias quō oporteat te
in domo dñi cōuersari que est
ecclia dei viui colūpna et firma
mentū veritatis. Ecclia colūpna
et firmamentū appellatur qd'
 unū est p̄pter infirmitatē et quia
 doctrina celesti et miraculis diuinis
 firmata est. Et manifeste magnū
est pietatis sacramentū. Quō mani-
festatū est in carne. iustificatū est
in sp̄u. Sacramentū dicitur res
 occulta idē est et misterū siue misti-
 cū aliqd. Sacramentū autē in isto
 loco appellat ap̄lus verbū dei p̄bis
 dñitatis in qua cōequale patri
 inuisibili manet. Sacramētū vero
 pietatis dicit r religiois et vere
 culture qz illi soli cōpetit religio
 sc̄a et illud cōuenit venerari. Istud
magnū sacramētū pietatis mani-
festū est r manifestatū est in
ecclia in cordibz fidelū qd' filij
dei est. Et hoc est qd' subūgit
qd' manifestatū est in carne r illud
sacramētū qd' in natura dñitatis
videri nō poterat visibile factū est
p̄ carnē p̄ carnē et doctrinā celestē
et miracula diuina. Vnde dicitur

d al' firma

in euangeliu hoc fecit inicio signor
 suor ihesus et manifestauit glam
 sua Iustificatiu est illud sacramentu
 in spu i iustu apparuit esse per
 plenitudme dimitatis que erat in
 illo et q custodiuit illu a pcto.
Apparuit angelis i aplis et pdi-
catoriba p carne et miracula pre-
dicatu est gentiba ab aplis qm
pscti pdicauerunt vbiqz Creditu
est in mudo i ab habitatoribus
mudi creditu est qd npe est verbu
dei Assumptu est in gloria patne
maiestatis Ordo pposterus est
apparuit em aplis Demde assup-
tum est ad dextera pris et sic post-
modu pdicatu ab aplis et creditu
est a gentiba Capitulu quartu

Spiritus aute sanctus
 manifeste dicit subau-
 dis p me Tale est ar-
 si dicit hec dicit sps
scus p me qm nouissimis tpbz
i in hac nouissima etate in qua
mo sumq discederet quida a fide
attendetes spsibus erroris i de-
monibz ad errorem illos trahetiba
Idem est qd subdit et attendetes
doctrinis demonoz in ypocrisi
loquentiu mendaciu i in similitudie
veritatis Demonos em loquuntur
p ora heretoz simulate qsi vera
sit eoz pdicatio et cauteriatam
habentiu sua conscriam Cautere
vel cauteriu est ferramentu me-
dicu a quo corrupitur et vitatur
cutis et caro hois Et sicut cauterio
corrupitur cutis et caro. ita illoz
qui a fide recedunt mens corrupta
est praua doctrina et puerio ope
Et hoc est qd dicit apls corruptu

habetes mente Prohibentiu
nubere i nuptias celebrare di-
centes nuptias a dyabolo esse
uentas neqz intelligetes qd
dixit deus pms hoibz crecite
et multiplicamini. et ppter hoc re-
linquet ho ptem et mrem et adhe-
rebit vxori sue In hnc locis no-
tauit apls p spm scm hereticos
qui post eig discessu fuerunt mar-
cion viz et hebion cherinthu ma-
nen ceterozq pueri dogmatis
doctores Ineptas aute i no apias
et incognuas fidei et amiles fabul-
las deuita Amiles fabulas appel-
lat delinamenta q solent amiles et
vetule muliercule excogitare et
narrare iuueculis Exerce te
ipsu ad pietate i extende te ad
cultu et religionem opotentis dei
et ad miam Na corporalis exera-
tacio ad modicu i ad aliqd vtilis
est Veru est qz exertacio corporalis
que fit in aliquo ope leuamen
prestat corpori Aliter Corporalis
exertacio que fit in ieiunio in vi-
giliis in abstinecia in refrenatioe
corporis pariu prodest illi q habet
vnde faciat elemosna pauperi et
retinet illa Pietas aute i nne
opus ad oia vtilis est pmmissioni
habens vite pntis que nuc est et
future etia vite Qui etia elemo-
sna pauperi ipende curat et
in pnti instrat ei deus tpralia
subsidia et in futuro vita eternam
Et hoc est qd dicit pmmissionem habes
pntis vite et future qui est saluator
oim homm maxime fidelium Sicut
opotens deus creator est oim crea-
turarum ita etia saluator quia ipse

saluat illas in hoc seculo et in futuro. Nono
adolescencia tua contempnat Ado-
 lescens et iuuenis pro vno accipit.
 Thimotheus autem iuuenis erat
 et ideo ei dicitur. Talem te prebe
ut etate tua nemo possit sperne
Es iuuenis etate sis senex vita et
morbis. Noli negligere gratiam
que in te est que data est tibi p
pheta cu impositione manuum
presbiteri Gracia appellat hic
 fidem et sapiam et remissione
 peccator. Et gracia episcopus data est
 illi p pheta qz phetie spiritu
 reuelante cognouit beatus paulus
 thimotheu dignu esse episcopi honore

Seniore ne increpaueris qz
 solent senes diuere accipere qn
 increpantur a iuuenibus. Sed dicit
 beatus Gregorius qz licet beatus apulus
 dicat. seniore ne increpaueris
senior tu si stultus est vehementer
increpandus est. **Capitulum quintum**

U duas honora q vere
vidue sut i ea que
lx anoru est et fuit
vmg viri vxor et deso
 lata est a filiis et filiabus oiqz sua
 honor autem hic pro dono et mi-
 neribus accipitur. Nla vidua q in
delens est viuens mortua est
Mortua est aia eius apud deu
licet apud hoies videatur viuere
Si quis fidelis vel si qua vidua
suoz filioz et maxime domesticoz
qui in domo eius sut cura no ha
bet ut illos doceat recte viuere
et conuersari fidem negant per
mala opa et est infideli deterior
qz melius est via veritatis non
agnosce q postea deuiare Vidua

eligatur subaudiis ad sustentandu
de sua ecclesie non minus qm lx anoz
i sexagenaria Cu em luxuriate
fuerint ille adolestiores vidue
nubere volut in xpo i in fide xpi
et fidele xpianu accipe in maritu
Solent multe mulies mortuis suis
vnis pmittit deo viduitate castitate.
accipere velamen sup caput postea
miserent se seruis suis et aliis for
nicatoribus atqz ad vltimu volut
in xpo nubere i aliquo xpianu
accipere dicentes qz no possim nos
cotinere nubamq alicui xpiano fi
deli Itas tales iuuenulas precepit
apulus vitare habentes dignatio
nem qz pma fidem et pmissione
qua deo pmiserunt pmanere in vi
duitate irrita fecerunt accipientes
postea maritos Volo nulla occasio
ne dux aduersario i volo ut nulla
occasione dent dyabolo gracia sine
causa maledicti ut maledicantur
ab aliis Si qua fidelis mulier habet
viduas filias aut neptes subimis
triet illis que necessaria sut Cui
bene presut presbiteri duplici hore
digni habeantur Duplici honore
pbro precepit apulus exhiberi in sa
lutacionibus viz ut humiliet se illis
subditi et in exhibendis domibus sub
sidisqz tpalibus Sine puidicio
nihil facias in alia parte decli
nado i nihil facias nisi tuo iudicio
et discretioe exannes et discernas
vtru faciendu sit aut ne Nullang
neminu iposueris cito donec pbes
vita illius et fidem vtru rectam
fide teneat atqz doctrina illig vt
possit pplm docere Sine hiis tibus
nullus ordinandus est epus aut pbr

in sine fide catholica. conuersatione
bona et doctrina sana. Neque conica
uerus alienis peccatis. Peccatis alienis
conicat episcopus in particeps est peccator
alicuius quam cognoscit aliquem vera
ceteris criminofum esse vel audit famam
illius mala et ordinar illi episcopo
vel presbiterum. Si vero ignorat peccata
illius nec audit illius mala famam
neque videt confessum aut conuictum
testibus licet peccator sit qui ordina
tur non est episcopus particeps peccator
eius. Proli adhuc aqua bibere
sed modico vino utere pro stomachi
tui et frequentes tuas infirmita
tes. Solent homines qui cum vino
nutriti sunt infirmari quam abstinere
se abstinere a vino quia quasi na
tura est illis vinum bibere. Similiter
de ceteris rebus cum quibus nutriti
est et que in usu habuit. Sed quam
ab his abstinere debilitatur corpus
et non valet ita explere diuinum
officium et in dei seruitio deditus
esse. Quapropter ne thimotheus vinum
non bibendo seu nimium abstinendo
infirmaretur amplius et non posset
postmodum diuino operi insistere pre
cepit ei apostolus modico vino uti quam
si vinum cum temperantia et sobrietate
quis biberit leuamen prestatum
corpori. Sed quod est quod patre publici
dysenteria laborante solo verbo
sanauit apostolus et discipulum suum
thimotheum non sanauit nisi tantum
medicam quodammodo ostendit per
quam possit aliquantulum corpus alle
uare. Pater publici quia infidelis
erat necesse habuit sanari per mira
culum ut per sanctitatem corporis sibi
presentata pueniret ad sanctitatem anime

al'alleuare

Thimotheus vero quia fidelis erat non
indigebat sanari per miraculum quia
fidelissimus erat. Capitulum sextum
Quis aliter docet subau
dis quam nos predicamus di
centis non debere seruos
fideles seruire dominis
infidelibus et non acquiescat finis
sine veris sermonibus domini nostri ihesu
xpi et ei doctrine non acquiescat
que secundum pietatem in secundum religionem
est subaudi hic de iuda. In hoc
loco iudeos notat qui dicebant
seruum in seruitio non tenere nisi sex
annis secundum legis preceptum. Sed dicit
bis Augustinus quia illud spiritualiter est
intelligendum magnamque misericordiam
in se continet quod illi carnaliter ob
seruabant et dicit omni tempore quo vivit
seruus debere dominis suis seruire nisi
ab eis libertatem emeruerit. Super hoc
ille talis qui aliter docet nichil
boni sciens in animo versans circa
questiones et pugnas verborum
quod vnum est ex quibus questionibus
oriuntur blasphemie quia blasphemie
manant sanctam scripturam per malam
interpretationem. Suffragationes male
admirantur quia vna suspicatur alium
non recte intelligere. Conflantur oculi
hominum mente corruptorum quia conflan
do inter se de questionibus cor
ruptantur mentes hominum. Et illi tales
a veritate penitati sunt in longe
separati sunt. Existimantium esse
questum sine lucrum temporale pietatis
sine predicationem qui ideo predicant
ut lucrum temporale possint accipere
ab auditoribus. Est autem questus
magnus pietatis cum sufficiencia de
si dicit vis seruire o thimothee

magnū
 qd sit lucrū siue questus **V**ictas
 r fides et cognitio scē trinitatis est
 lucrū magnū cū sufficiencia qū
 homo nō desiderat plus habere q̄
 necesse est ad corporis ueritatem
 implendā **N**ā qui uolūt diuites
 fieri incidūt in temptatiōes diuisas
 qz die noctūqz cogitat quomodo
 ditari possint. et incidūt etiā
 in laqueū r in temptatiōe **d**ra
bol Radix siue incitū om̄i ma
 lorū est cupiditas r amor pecuniarū
 et honoris que et auaritia noīa
 tur qz oīa mala de illa pcedunt
Videamus quō. Verbi grā **V**olo
 adulteriu ppetrare. occido vnrū
 mulieris et hoc cupiditas agit
Volo habūdare diuites aufero
 equū alicuius et expolio alios. et
 in hoc cupiditas est. **S**ilicet de
 ceteris viciis intelligendū est **S**ed
 questio in hoc loco est q̄re dicat
 ap̄lus **R**adix om̄i malorū est cu
 piditas siue auaritia cū sapia
 dicat **I**ncitū siue radix om̄i malorū
 est superbia **Q**uō erit ergo vtrūqz
 et auaritia radix peti et superbia
 incitū peti **V**trūqz verū est quia
 ista duo ita sūt cōiuncta vt vnū
 sine altero nō sit **A**uaritia etenim
 nō solū diuitiarū est sed et altitu
 dines et dignitatis **O**is nāqz sup
 bus ideo se extollit ut maior appa
 reat aliis et auarus ideo cōgregat
 vt altior et potētor aliis sit in
 dignitate et p̄cellat eos in multitudine
 diuitiarū **C**uā subaudis
 cupiditate siue auariciā quidā
 appetentes r ultra modū q̄rentes
Apprehende vitā eternā in qua
 vocatus es r apprehende vitam

eternā recte docendo et bene viuendo
 ad quā p̄cipiendā vocatus es **E**t
 cōfessus bonā cōfessionē corā mul
 tis testibus **A**ddamus aliqd hic ad
 sensū explendū **E**t p̄pter bonā cōfes
 sionē quā cōfessus es corā multis
 testibz apprehende vitā eternā **T**hio
 theus qm̄ baptisatus est tante etatis
 erat vt interrogatus vtrū crederet
 in deū omnipotentē et quō crederet ip̄e
 p̄prio ore cōfiteretur se crede **p̄**prio
 tibi corā deo patre qui uiuificat
 oīa subuidis q̄ uiuificatur et
 corā xpo ihesu qui testimoniū red
 didit sub p̄cio pylato bonū **E**t
 fuit illud testimoniū siue illa con
 fessio qd vnū est. **I**llud pylato
 interrogate vtrū ip̄e esset rex in
 deorū aut **E**u dicit **E**cce testimoniū
Silr qm̄ dixit **E**go testimoniū p̄hibeo
 veritati **E**t quid p̄cipio tibi
Vt serues mandatu a me tibi
 commissū siue cōmendatū siue ma
 cula irrep̄hensibile usqz in aduen
 tū dñi nr̄i ihesu xpi r usqz dñi ab
 illo voceris p̄ mortē corporis **V**el
 usqz ad diem iudicii seruet vng
 quistz fidelū hoc mādatū qd
 supra tibi cōmendauit **C**uē sub
 audis aduentū dñi nr̄i ihesu xpi
 siue t̄ribus r cōgruis et dispositis
 ostendet beatus et solus deus po
 tens rex regū et dñs dn̄antiū.
Beatū et solū potentē regē regū
 ac dñm dn̄antiū debemus hic in
 telligē sanctā trinitatē patrem
 v̄z et filiū ac sp̄m sc̄m vnū deū
 omnipotentē qui aduentū hoīs assūpti
 a verbo ostendet cōgruis t̄ribus
Cui solus habet immortalitātē r
 immutabilitatē **A**ngeli et aīe hoīm

imortales sūt. sed cōparatiōe oīpotē
tis dei cuius inuitabilitas neq; mētū
habet neq; finē isti imortales nō sūt
q; imortalitas ex tēpore cepit esse vel
vt amplius dicam; in hoc qd mutū
potuerūt et angeli et aīe quasi imor
tales nō fuerūt. Cū em̄ angelus
peccauit in superbiā se erigens cuius
rei causa mutatus est de bono in
malū quasi in morte cecidit quia
mutari potuit. Sili. qm̄ hō peccauit
mutatus est de bono in malū. i. in
mortē aīe et corporis cecidit. Ideoq;
solus oīpotens deus imortalis ma
net semper. et luce inhabitat mac
cessibilem. Deus oīpotens lux est
substantialis que illuat oēm hōiem
Sed si inaccessibleis est. quare dicit
p̄t̄m̄ accedite ad eū et illuam̄. In
hoc ergo inaccessibleis est q; nemo
potest venire ad eū nisi a deo tra
hatur. Qui vero a deo trahitur illi
est accessibilis. Quē vidit nullus
hōm̄ subaudiis corporeis oculis. Vide
tur tñ ex parte. mentis intuitu. Qui
tibus huius sēli p̄cipe nō sublimē
sperare. i. superbiare neq; in superbiā
erigi neq; sperare in incerto diui
ciarū. Diuicie huius sēli morte sūt
quia trāsitiue sūt qm̄ plerūq; amittit
illas homo ante mortē. ex toto
autē in ip̄a morte. Ideoq; nemo debet
spem suā in illis ponere. sed in deo
vino subaudiis sperare debet. qui
prestat nobis habundē oīa ad fru
endū. i. qui bona oīa nobis admi
nistrat que possum; ita disponere
in p̄nti ut in futuro fruamur. re
muneratiōe eorū. Precipe etiā illis
bene agere. v; vt bene agant.
Loicare. i. mortales se recognoscere

et socios esse aliis hōibus in fragilitate
et thesauris sibi fundamentū bo
nū in futurū. faciendo amicos de
māmona iniquitatis iuxta qd dñs
ait. Thesaurisate vobis thesauros
in celo. Vbi est thesaurus tuus ibi est
et cor tuū. Orthothecē depositū
sue cōmendatū custodi. i. graciā
fidei et sapiē doctrinā quā tibi cō
mendam. Deiuitas sine declinā
p̄fanis. i. irreligiosis nouitatē
vocū. Sūt em̄ nouitates vocū
nō profane sed religiose. sicut legi
m; q; in antiochia p̄mū xp̄iam
appellati sūt. Et sicut sancti p̄c̄b
in synodo nomen nouū qdā nomē
admiuerunt om̄iōsion. i. vni
substācie qd in tota serie diuinā
scripturarū ante nō est inuentū.
Iste tales nouitates vocū non sūt
cōtra religionē sed religiose quia
ad religionē p̄tinēt. Ecōtra sūt
nouitates vocū p̄fane quas inue
nerūt hētiā a quib; p̄cepit ap̄l̄us
thymothēū declinare. Et deiuita etiā
oppositiones. i. questiones sc̄c̄c̄e
falsi noīs. i. questiones iudeorū quas
solent opponere que videtur q̄stioēs
esse sc̄c̄e sed falso sc̄c̄e nomē habent
quia nō est ibi sc̄c̄a declinare studēt
Quā sc̄c̄am falsi noīs q̄dem p̄mit
tentēs. i. ostendētēs quasi vera sc̄c̄a
sūt. Circa fidem exacerāt. i. a veri
tate fidei aliam perierūt. Gracia
dei tecū subaudiis sit. Amen. i. fiat
qd oro vel verū est qd hactenq;
dixi.

Explicit eplā ad thymothēū

Sequitur 2^a

Op̄ma

Prefacio

Etudam eplm thimotheo
 scribit ab urbe de care
 de exhortatioe martin
 et qd futurū tprily nouissis deq;
 sua passione et ut pseueret in of-
 ficio recte pdicatoris et scā opatiōe

Explicit prefacio**Adulus**

Apostolus Cuius
 aplos xpi ihesu p
 volūtate dei prīs
 sedm promissione

vite que est in xpo ihesu Deus
 pater omnipotens ad hoc voluit eligi
 p filiū suū paulū aplm vt p illū
 amūciaret pmissione vite eterne q
 est in xpo ihesu i que datur p fide
 ihesu xpi electis Vita em eterna
 p xpm datur qz in illo cōsistit sicut
 ipse dicit Ego sū via veritas et vita
 Et hec est vita eterna vt cognoscāt
 te et que misisti ihm xpm vniū et
 verū deū Thimotheo limo filio In
 greco habetur germanistio fratri
Gracias ago deo meo cui seruo a
pgentoribz siue a pāribz meis in
constrētia pura i in mēte ab oi-
sione et similitudine q sine inter-
missione habeā tu memoria Cūda
codices habēt q sine intermissione
 Sed meliq est q legimus in genesi
 q abrahā reuertēte a sede quoz
 regū occurrerit ei methisedech
 sacerdos dei sum et obtulerit ei
 panē et vinū cui et abrahā dedit
 decimas ex oibus predis hostiū
 Et dicit idē apls paulo in epla ad hebre
 os q leui d accepit decimas a fra-
 tribz suis et ipse decimatus in pauo
 abrahā Adhuc in libris erat abrahe

q decimas dedit methisedech sa-
 cerdon Vñ cōsiderādū est qz sicut
 leui in pauo suo decimatus est
 Ita aplus in abrahā isaac et iacob
 aliisq pāribz deo seruiuit Et hoc
 est qd dicit Grās ago deo meo cui
 seruo a pgentoribz meis hoc
 autē ideo dicit ut ostēdat eandē
 fidē habuisse vetēs pāres qui dñm
 aduentū pcesserūt quā habebat
 ipse aliqz apli. et ab illis pāribz
 descendit ad aplos et ab illis ad nos
 sicut et a nobis descendit ad illos
 qui futuri sūt Refert autē grās
 deo quo donate semp erat memoe
 discipuli sui thimothei nec poterat
 illis obliuisci vel etiā in hoc re-
 ferre ei grās qz seruiebat ei a
 progentoribz suis Desiderās te vide
vt gaudio implear de g tuo aduentu
memor lacrimarū tuarū quas
sudisti a me recedēdo Cū aplus
 ista scribebat thimotheos erat vlt^m
 mare et ipse iacebat in carcere con-
 strictus catenis et cyro ideoqz tantū
 desiderat illū vt in illo aliquā ha-
 beat cōsolationē nā qñ ab illo
 discessit thimotheos amarissimas
 pfudit lacrimas Recordationē acci-
piens siue habens eius fides que est
in te nō ficta qz bonis opibz illam
exornas Quae fides habitauit pmi
in auia tua lorde et matre tua
cunice Genealogiā thimothei ad
memoriā reducebat apls vt ostē-
deret amorē suū que habebat nō
solū erga illū sed etiā erga parē-
tes eius quoz memoriā retinebat
Verus autē sū qd et in te subuidis
habitat eandē fides ppter quā cum
sum qz fidē verā tenes moneo te

ut resuscites gratiam dei que est in te p
impositione manuum mearum. Quia tunc
the. mansuetissimèderat et minime pacie
hortatur illū aplū quatinus fortiter
cōsistat in p̄dicatois officio et fortiter
arguat negligētes inq̄ens. Deo inq̄t
admonco te ut euigilare facias in
te gratiā dei ut sine timore p̄dicet et
corripias p̄tiores. Grām autē dei ap
pellat fidē doctrinā et opationē q̄
oia gratis dantur. Flō em̄ dedit nobis
deus sp̄m timoris sed virtutis. Duo
sūt timores. Vnq̄ malus alter bonq̄.
Malus timor est qui a dyabolo im̄t
titur quē habuit petrus q̄n̄ dñm̄ ne
grauit. et de quo dicit dñs nolite
timere eos qui corpus occidūt. Bonq̄
autē timor a deo datur quē dicit
Psa. sup̄ dñm̄ requieuisse inq̄ens
Et requiescet sup̄ eū sp̄s timoris
dñi. Et de quo dñs in ewāgelio.
Timete eū qui p̄t et carnem et corpus
perdere. De malo ergo timore per
quē recedit quis a fide dicit hic apl̄s
Non dedit nobis sp̄m̄ ^{timoris} ut timcamq̄
p̄secutioēs huius sc̄li et c̄ssēmq̄ p̄pter
hoc a p̄dicatioē. sed sp̄m̄ virtutis
i fortitudis ut cōstanter anūciemq̄
verbū fidei et dilectōis ut diligamq̄
deū et proxm̄. Et sobrietatis ut in
oibus sobrie et tēperate agamūs.
Nolite itaq̄ erubescē testimoniū
dñi nr̄i. Erant quidā qui illo t̄p̄e
erubescēbāt dicē xp̄m̄ esse hoīem
verū mortuū et passū. Quidam
etiā negabāt illū natū esse de
virgine. i resurrexisse a mortuis.
Quap̄pter alloq̄tur th̄otheū in
quēns. Noli verescudari testimoniū
ph̄bere xp̄o q̄ natus est de virgine
q̄ mortuū et q̄ resurrexit atq̄ ascēdit

ad celos ubi sedet nūc in gl̄a pat̄na
Sed neq̄ me vinctū eius erubescas
aut despicias q̄ nō causa fieri aut
homicidū teneor astrictq̄ sed pro veri
tate. Sed cū labore ewāgelii laboro
ego cōlabora tu meū. Sedm̄ virtutē
dei qui nos liberauit a morte et vo
cauit vocatiōe sua sc̄a. Hic iūgit se
oibus apl̄is qui a dño vocati sūt.
Nā sicut petrus adreas iacobq̄ ioh̄es
a dño sūt ^{vocati} quibq̄ dicit Venite post
me facia vos fieri piscatores hom̄i
Ita apl̄s paulq̄ de celo vocatq̄ est
dicēte dño. Saule saule q̄d me p̄se
queris. Ita ergo vocatiō sc̄a fuit
q̄ p̄ illā sc̄ificati sūt. Nō sc̄dm̄ opa
m̄a i merita m̄a vocauit nos.
sed sc̄dm̄ p̄positū suū i sc̄dm̄ q̄d ip̄s
diffiniuit et p̄destinauit qui voca
uit nos et sc̄dm̄ grām que data est
nobis in xp̄o ih̄esu ante t̄p̄a sc̄a.
laria. T̄p̄a sc̄laria debemq̄ hic
intelligere t̄p̄a et sc̄la que ex eo
ceperūt esse quo mūdus factus est
et dies et nox. Nā antea nō erat
sc̄la neq̄ t̄p̄a neq̄ sc̄la. quousq̄
venit vicissitudo diei et noctis et
mutabilitas t̄p̄is sed quasi eū
erat. Igitur ante oia sc̄la et t̄p̄a
data est apl̄is grām in p̄destinatioē
dei q̄d apl̄i xp̄i essent futuri. Et
oīs etiā electi a deo p̄destinati sūt
in xp̄o ante m̄itū mūdi sicut in
epl̄a ad eph̄esios dicitur. Cū p̄desti
nauit nos in xp̄o i in xp̄o ante
mūdi cōstitutionē. De qua p̄destina
tione dicit dñs in ewā. sc̄lio
Clarifica me tu pater apud tenet
ip̄m claritate quā habui p̄uisq̄
mūdus fieret. et manifestata est autē
subaudiis eadē gratia nūc in vlt̄ia

etate per illuminationē saluatoris n^{ri}
 ihesu xpi p doctrinā et miracula
 illig qui lux est et qui illūat oēm
 hoīem ostensa et manifestata est
 illa grā in mūdo que est pdestinata
 ante exordiu mūdi Cui destruxit
quidē mortem resurgendo a mortuis
 et electos suos a morte reuocando
Illūant autē vitā et incorruptionē
 atq immortalitātē quā habet in se
 ex quo resurrexit a mortuis quia
 resurgens a mortuis iā nō moritur
 Ostendit et manifestauit siue illūa
 uit per p^odicatōnē euāgelii qm
 sicut ille uiuit. ita speram⁹ nos
 resurgē et uiuē sine fine feliciter
 in illo In quo subaudis positus et
cōstitutus sū ego p^odicator ob quā
causā qz ego cōstitutus sū p^odicator
euāgelii etiā hec patior sed non
confidor i nō erubescō Quid patie-
bitur aplūs psecutiones flagella
 carcerē. vincta oppū. famem et
 sitim. ceteraq talia mōdōda Et
em cui credidi i xpo. ideoq nō
confidor inter tormēta Et certus
sū qz potens est depositū meū
seruare in illū diem Depositū
 posuit pro cōmendatū xps. Salūtē
 suā habuit illū illū cōmendatam
 Inde dicit Certus sū inquit et
potens est xps cui credidi seruare
salūtē meā in illū diem i in diē
iudicii quā salūtē in spe et fide
illig collocauit Formā habe i ex
emplū sanorū verborū que a me
audisti Sana verba sūt sue sana
doctrina qm hoc qd p^odicatur opib⁹
impletur Donū depositū custodi
p spm scōm qui habitat in vobis
 i doctrinā et opationē quā tibi

cōmendatū. Iustodi p virtutē spūs
scī qui in vobis Vel depositū quod
accepisti p spm scōm custodi Sas qz
quasi sūt a me i recesserūt a me
oīs qui in asia sūt Si aplūs in
tū p^odicauit in asia donec oīs
asiam credent sicut in actib⁹ aplōr
 lucas dicit. quare hic narrat aplūs
 oīs a se recessisse. Et ibi ego et
 hic totū pro parte positū est. Credi-
derūt ergo oīs asiam electi et
pdestinati recesserūt oīs reprobi
et nō pdestinati Ex quibus est
philellus hermogenes et alter
philetus et tū utiqz apostata
phigella et hermogenes soci fuerūt
de quib⁹ hic dicitur et philetus
illiter et hymeneq. de quibus in
subsequētib⁹ sermo habebitur Phi-
gellus ergo et hermogenes adhe-
serūt nō simpliciā bō aplō ut
exploraret eius p^odicatōnē et cō-
uersationē et reprehendēt eū Sed
cū hoc nō potuissent recesserūt ab
illo qz nō erat recte fidei Det
des miam onesiphori domui i
familie illig Iste onesiphorus
 asianq fidelis erat p p^odicatōnē
 apli effectus. Cui cū sui causa
 venisset romā ad impatorē utpote
 qui nobilissimq erat magnēq
 dignitatis requisit ubi esset aplūs
 Et cū reperisset illū esse in carcerē
 nō est dedignatus venire ad illū
 et cōsolatus est illū et p^obuit ei
 que necessaria erāt. Inde dicit aplūs
Sepe me refrigerauit suo collo-
quio et cōsolatione et carcerā
meā nō erubuit Det illi deus
pater miam inuenire in die illa
sq iudicii a dno subaudis filio

in die aduentus filii dei ad iudiciu
det illi deus p[ro] m[er]ita iuuenire Tale
hoc est quale et illud q[uo]d legitur in
genesi. Pluit d[omi]n[us] filius a d[omi]no patre
Quarta ep[isto]la m[on]strauit idem onc
siphora no[n] solu[m] michi et tibi veru[m]
etia[m] aliis fidelib[us] tu melio[n] nosti
subaudis q[uam] aliis Capitulum sc[on]d[u]m

Uero filii m[on]fortare
in gracia dei i[n] m[er]ita
que est in xpo ihesu
et que audisti a me

p[er] multos testes siue q[uo]s audisti cora[m]
multis testib[us] hec co[m]menda[m] fidelib[us]
oib[us] qui ydomei cu[m] alios docere

Illis debet co[m]mitti p[re]dicatio diuina
qui apti su[n]t illo officio in o[mn]i co[n]uersi
tione sua viz ut q[uo]s p[re]dicat ore con
firmet opib[us] Nemo militans
de[us] implicat se negotiis secularib[us]
q[uia] nemo p[otes]t duob[us] d[omi]n[is] seruire deo
et seculo Secularia negotia su[n]t
p[er] vsuras et adulationes tyralia
lucra acq[ui]re sicut faciunt illi qui
regib[us] et comitib[us] ideo seruiunt
ut ab eis tyralia beneficia accipi
ant A talibus se debet custodire
ep[iscop]i qui ut canones dicunt p[re]dica
tionem debet semp[er] insistere et oronib[us]
Et no[n] solu[m] ep[iscop]i sed etia[m] o[mn]is ordo
ecclesiasticus debet se in quantum
valet ab h[uius] m[un]do reddere Ideq[ue]
debet qui deo militat ab h[uius] se
remouere ut ei placeat deo cui se
pbauit i[n] cui se deuouit t[em]p[or]e bap
tismatis Laborante[m] agricolam
oportet p[ri]mu[m] de fructib[us] suis per
cipere quatu[m] ad littera[m] pertinet
dignu[m] est ut agricola et vinitor
p[ri]mo fructus sui laboris degustet
Maiori aute[m] sensu ager est h[uius] m[un]di

vel ecclesia Agricole et vinitores
su[n]t p[re]dicatores qui ligone verbi dei
excolunt auditores seu corda auditoru[m]
Cui debet fructu[m] sui laboris i[n] viti
vestimentu[m] et calciamentu[m] accipere
ab auditorib[us] suis q[uon]iam dignus est
operari in mercede sua Et p[ri]mu[m] de
hoc illi sua[n] necessitate[m] impleat ex h[uius]
q[uo]s accipiat et sic postmodu[m] aliis de
h[uius] que sup[er]sunt m[on]strare. fortasse
querit aliquis. quare ap[osto]l[us] qui la
bore manuu[m] suar[um] vivebat talia
p[re]cep[er]at th[imo]theo viz ut acciperet
ab auditorib[us] suis que necessaria sibi
erant Cui respondendu[m] est. th[imo]theo
bone voluntatis atq[ue] bone m[er]ito
fuisse Et q[uia] ip[s]e sciebat ap[osto]l[us] labore
manuu[m] suaru[m] vivere nichil q[uo]d susti
perere a subiectis volebat imitari
magistru[m] sed no[n] valebat op[er]ari gra
uatus infirmitate stomachi Qua
pp[ro]pter scripsit ei ap[osto]l[us] quatenus acci
peret a subiectis subsidia co[n]sule[n]s
infirmitati illi q[uo]d v[er]u[m] et subdit Da
bit em[en] tibi d[omi]n[us] intellectu[m] no[n] solu[m]
in h[uius] h[uius] sed etia[m] in o[mn]ib[us]

Memor esto d[omi]ni ihesu xpi
resurrexisse a mortuis
ac natu[m] de virgine Si
em[en] de virgine natu[s] no[n] est v[er]us
nec de femine i[n] de p[ro]p[ri]e dauid des
cendit Sed veritate roboratu[m] est illu[m]
de femine mulieris esse natu[m] sine femine
viri et t[ame]n virgo p[er]m[an]sit In quo etia[m]
g[ra]tulo labore vsq[ue] ad vincula quasi
male operas i[n] quasi latro et ho[m]ida
Sed verbu[m] dei no[n] est alligatu[m] q[uia]
semp[er] p[re]dico positus in vinculis
Ideo subaudis q[uia] verbu[m] dei alligatu[m]
no[n] est o[mn]ia[m] incomoda sustineo p[ro]p[ter]
electos i[n] p[ro]p[ter] illos qui clati et p[re]destinati

sūt ut salutē cōsequantur **N**am si
 cōmortui sumus et cōmitemus r si mo-
 rimur pctis in baptisate sicut xps
 mortuus est carne sine pctō vucemq
 vūq in illo in eterna vita si in bo-
 nis opibz pmascerimq et insup vucemq
 in spe Si sustinemus subaudis
 tribulationes et passiones in hoc stlo
 pro xpo sicut ipse sustinuit et cōreg-
nabimq cū illo pro nobis et cōreg-
nabimq cū illo in eterna beatitudine
 Si negauerimq subaudis illū corā
 hoibus et ille negabit nos sicut ipse
 dixit Qui negauerit me corā hoibz
 negabo eū coram patre meo Si nō
credimq illū subaudis filiū esse dei
 et verū deū Ille fidelis manet r verus
 deus manet in eternū Sicut deo oīpo-
 tens nō eget nō laude. sic etiā si ei
 adheremq ille nō crescit neq si reces-
 serimq decrescit qz semp idē manet
Negare seipm nō potest r negare
 seipm nō vult qz nō sit deus vt bñs
 Augustinus dicit Nec em̄ decet deū
 ut seipm neget Hec cōmonco testi-
ficans corā deo r teste deū iuocans
q̄ loli cōtende verbis subaudis neq
cū iudeis neq cū gentibz Id mō
utile est cōtendere nisi ad subue-
sionē siue ad deceptionē audientū
 Scpe tū contendit hoies de q̄nōibz
 scripturarū maxime illi qui supnetes
 esse vidēt q̄ decipiūt corda audi-
 torū simplicū. q̄ plerūqz talia pro-
 ferūt que cōtra salutē sūt et cōtra
 veritatē nō curātes nisi tūmō vt
 vincant Attamē si aliqd disputādū
 est de scripturis diuinis Inter sapiē-
 tes potiq est collatio habēda cū
 ratiōe q̄ contentio cū furore Solli-
cite r studiose cura tempm phabile

r probatū et laudabilē exhibere deo
 operariū incōsistibile siue nrephen-
 sibile recte tractantē et cū veritate
 exponente verbū veritatis Prima
autē r nreligiosa et veritati cōtra-
ria et magna eloq̄a que nullā uti-
litatē habent deuta et fuge multū
eū pficiūt ad nrephetatē r multū
valent ad nreligiositatē vaniloq̄a
Et sermo corū r hereticorū vt canes
serpit Sicut morbus qui vocatur
cancer q̄ nascitur in mēbro hoīs
totū membrū occupat et plerūqz
totū corpus mortificat qz magis ac
magis serpit r crescit carnemqz
comedit Ita sermo heticorū vitale
aiē comedit r fidem et mortificat
ipam aiām suo errore Et sicut cancer
serpit r crescit de mēbro in mēbrū
ita error de vno trāsēdo ad plūmos
Ex quibz heticis vaniloquia habē-
tibus est hymeneus et phyletas qui
a veritate fidei recesserūt excederūt
siue excederūt dicētes resurrectionē
īā factā Due resurrectiones a dño
sūt plate et a nobis credite Prima
est q̄ sit in aiā et in fide Cū em̄
homo qui mortuus est in infidelitate
inobediencia in iniusticia oībzqz pec-
catis venit ad baptisimū p fidem
qua credit in deū oīpotentē et per
graciā baptismatis resurgit ad fi-
dem ad obediā De qua r̄surrectione
dicit dñs Venit hora q̄ om̄s qui in
monimētis sūt audient vocē filii
dei et procedēt De illa resurrectione
que in aiā fit et in fide loquitur hic
ap̄lus quā hymeneus et phyletus
dicebat esse Et nūqd̄ vix nō dicebat
Verū vūqz Neqz ppter hoc rephen-
dūtur ab ap̄lo sed p̄terea qz istā

solūmō cōfitebatur. alterā que est in
corpore negātes Dñs em̄ secte que
sūm̄ errore hominibus inferere p̄sūpserūt
nō negauerūt istā mentū r̄surrectōem
vt bis Augus̄ dicit. sed corporū ne di-
ceretur Si nō resurgit quare michi
talia loq̄ris Quid in me facere vis
Si nō facis ex deteriore meliore q̄re
michi loq̄ris Multi tū carnis r̄sur-
rectionē negauerūt sicut hymeneus
et philetus qui a fide et societate
bñ apli recedentes sem̄abat errorē
huiusmodi Cūcūq̄ baptisatus est
iā resurrexit in aīa Nō est necesse
ut timeat aliq̄s qz nō erit r̄surrex-
tio corporū sed firmamentū firmū
dei stat habens signaculū hoc Et si
dicet aliq̄s Et quis poterit resistere
eis philetus v̄z et hymeneus Ideo
subiecit statim Firmū autē fūda-
mentū dei stat Firmū autē fūda-
mentū dei appellat firmā fidē qua
credimus deū omnipotentē sicut crede-
mus est Et qz credimus resurrectionē
m̄ar et corp̄m in futūo Istud fū-
damentū stat in cordibus fidelū
habens hoc signaculū subaudiis
q̄d sc̄ptur Non ut dñs qui sūt ei
Ista est impressio sigilli qz nouit
r̄ elegit dñs illos qui ad hereditatē
eius p̄tinēt Et hoc sigillū siue sig-
naculū fidei qz aliis recedentibus
a fide s̄z seductis illi qui electi sūt
nullo mō possūt seduci Nā cognoscē
dei est eligē Et si ita est si dñs ele-
git qui sūt eius Discedat ab iniq̄-
tate r̄ ab inq̄s hoībus. et si non
valet corpore saltē mente vel etiā
ab oī inq̄tate et errore recedat
oīs electus qui noīat nomē dñi
sicut noīandū est corde v̄z ore et

opere In magna autē domo nō solū
sūt vasa aurea et argentea sed et
lignea et fictilia Quantū ad hūm̄
pertinet in magna domo regis
aut alicuius hoīs magni sūt vasa
et argentea in honore in quibz ip̄e
comedit et potat Sūt lignea et
fictilia in quibz coquuntur carnes
et desatur aliq̄d Altiori autem
sensu Ista magna domus sc̄a est
ecclesia q̄ tante magnitudinis est
vt ab oriente usq̄ ad occidentē a
meridie usq̄ ad septentrionē proten-
datur In qua sūt vasa aurea et
argentea electi sūt lignea et fictilia re-
probi Per aurū intelliguntur illi qui
sp̄ialem sensū habēt p̄ argentū mōris
dignitatis qui habent eloquiū et ser-
monē Isti sūt in honore et dignitatē
qz ad honore et gloria patrie celestis
subleuabuntur lignea et fictilia sūt
reprobi qui dimeruntur in suppliciu
dāpnatōis Si quis ergo mūdauerit
se ab istis subaudiis hēticis et erroribz
erit vas in honore Iuuenilia autē
desideria r̄ aduulterū mūdiciam.
luxuria. sūtū. rapina venationem
vagabūditatē oēmq̄ lasciuia deuita
et fugesecture r̄ amplectere iusticiā
ut recte vinas d̄c̄s dicit In locū
iuuenilū desideriorū misere istas
virtutes Stultas autē questiones
iudeorū hēticorū atq̄ gentiliū et sine
disciplina r̄ sine aliqua utilitate
deuita qz generāt lites Iures vero
generāt odiū Sequū autē dñi op̄e
ret docibile esse Quantū ad pietatē
verborū pertinet hoc distat inter
docilem et docibīlē Quia docilis est
qui p̄t alios docere Docibilis qui
facile possit doceri Vñ dicitur Erūt

omnes docibiles deo i facile docebitur
 a deo Sed ap[osto]lus n[on] curans de p[ro]p[ri]etate
 verbor[um] videtur in hoc loco docibilem
 posuisse pro docib[ile] d[omi]na ep[iscop]us docib[ile]
 debet esse i alios debet docere Cui mo-
 destia corripiente eos qui resistunt ver-
 tati ne forte det illis deus penitenciam
 subaudiis de p[ro]p[ri]etate errorib[us] et p[ro]p[ri]etate
 ad cognoscenda veritate hic sermo
 q[uo]d dicit ne forte vel sicut quida[m] codices
 habet neq[ue] det illis p[ro]p[ri]am deus pro
 si forte ponebatur antiquit[er] sed modo
 m[od]estit[er] habetur Corripiente inquit
 eos cu[m] modestia si forte det deus illis
 p[ro]p[ri]am et resipiscant a dyaboli laqueis
 i ut recedat ab errorib[us] dyaboli quib[us]
 illaqueati tenentur et incipiant iteru[m]
 sapere veritate Na[m] resipiscit est q[ua]si
 iter sapere a quo i a dyabolo capti
 tenentur ad p[ro]p[ri]a[m] dyaboli voluntatem
 peragendam

Capitulum tertium

In nouissimis dieb[us]
 in vltima etate erunt
 ho[m]ines seipos amate[n]s n[on]

deu[m] Scripsit amat qui
 sibi metip[s]i placet qui desideria et vo-
 luntates p[ro]p[ri]as implent n[on] dei Nec
 p[otes]t dicit cu[m] petro veraciter tu scis q[uo]d
 anno te Na[m] ille d[omi]n[u]m amat qui n[on]
 querit voluntatem sua[m] sed dei Paul[us]
 ap[osto]lus p[ro]pheta erat ideoq[ue] p[ro]phetauit
 que n[on] fu[n]t in carnis et que adhuc
 futura su[n]t Cui em[en] hoc animo pascit
 oues xpi ut suas esse velint se com-
 munitur amare n[on] deu[m] Et erunt ap[osto]li
 i amatores pecuniar[um] Elati volentes
 aliis d[omi]nari Superbi gloriante[s] de
 honorib[us] quos a subiectis accipiunt
 Blasphemant d[omi]n[u]m i blasphemante[s]
 p[er] hereses parentib[us] inobediente[s]
 i patrib[us] sp[irit]ualib[us] vel etiã patri et

matr[em] Ingrati beneficiis dei vel
 mala pro mala reddentes Scelerati
 patre[m] et matre[m] n[on] honorante[s] modu[m]
 p[ro]p[ri]i nascendentes vel interficentes a[n]i[m]as
 suas et alienas Sine affectione i
 dilectione n[on] copacientes infirmis
 Crimatores i detractores famam
 sc[ilicet] maculare conate[s] Incontinentes
 cupiditates pessimas n[on] refrenante[s]
 Immite[s] i seui lites generate[s] Sine
 benignitate i sine benivolencia nesci-
 entes neq[ue] volentes subuenire aliis
 Proditores i facta hono[rum] ho[m]i[nu]m que
 occultata su[n]t inimicis indicante[s] et
 manifestante[s] q[uo]d n[on] est homo qui
 faciat bonu[m] et n[on] peccet Proterum
 i proterum verecundia humana invere-
 cunda exagitatio[n]e p[er]turbante[s] Volup-
 tatiu[m] amatores magis q[uam] de sp[irit]ualib[us]
 gaudiis letitias tyrales atreponente[s]
 et desideria carnis p[ro]ficiendo[s] her o[mn]ia
 vicia pullulat ex illa radice q[uo]d su[n]t
 ho[m]ines seipos amate[n]s Habente[s] quide[m]
 specie[m] pietatis i exemplum religionis
 virtute[m] aute[m] eius abnegante[s] Virtus
 religionis sine pietate est s[im]ilis sine
 co[m]pletio p[re]cepti i caritas de corde
 puro conscia bona et fide n[on] ficta
 i caritas cu[m] fide et spe cu[m] executione
 bono[rum] op[er]u[m] Ex his em[en] subaudiis
 heretice su[n]t qui penetrant domos
 et captiuas ducunt mulierulas one-
 ratas p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as spu[m] sc[ilicet] repleto
 ap[osto]lus manicheos hereticos futuros
 et alios et loquitur de futuro q[ua]si
 de p[re]senti Manichei aute[m] in domos
 mulier[um] ingrediebantur et decipie-
 bant eas et hoc maxime apud p[ro]p[ri]as
 Inde dicit ap[osto]lus Erunt quida[m] inq[ui]ens
 qui penetrabunt domos et ducunt
 mulierulas captiuas a sensu recte

fidei ad prauū sensū oneratas petiō
Quae seducuntur variis desideriis atq;
erroribus semp discunt et nunq ad
sciām veritatis pueniunt Semper
discunt et nunq ad sciām veritatis pue
nūt Quia studiū videtur habē sed nō
pueniūt ad hoc vt discernāt inter
veritatē et mendaciū inter bonū et
malū Quae admodū autē iannes
et mabres resistēt moysi ita et
isti resistūt veritati Animositas here
ticoz semp iniqua est quos magoz
pharaonis habē conatus demonstrat
apltus Iannes et mabres duo frēs
fuerūt magi quoz noīa nō inuenit
apltus in diuinis libris sed in apotri
sis et in occultis qui ab hoībz nō sūt
legendi qz inter vera multa cōtinet
falsa Isti ergo duo magi resistēt
moysi qm virgas suas cōuertēt
in dracones sicut et moyses suam
et aquā in sanguinē Sed cū puentū
esset ad terciū signū et ad cymphes
ibi defecerūt dicētes Digitus dei
est hoc sublato em signo a terra
sublata est et eoz magica malefici
encia vel maluelēcia Et bene etiā
a terciō signo sūt superati qz v̄tute
spūs sc̄i qui terciā p̄sona est trinitatis
illoz maleficiēcia est victa Hoīes
duo erāt corrupti mēte reprobi cū
fidem et nō probi Sed ultra non
potuerūt subaudis resistere si adh
bita fuerit veritas Sic factū est
statim ut heretici in cōsiliū verozū
doctoz venerūt et cū illis reperūt
habere narrationē ultra nō potue
rūt superare suis erroribus alios sicut
heludig superatus est a b̄to Iheōmo
et alii heretici ab aliis veris doctozibus
Tu autē affectus es meā doctrinā

In cōm
 corinth
 12
 in p̄sentia
 ap̄tli

et institutionē qd̄ idipm est Instituo
 autē dicitur quasi intus sc̄itio Et
affectus es etiā p̄positū meū bene
uuedi Om̄s qui volūt me et recte
et iuste v̄uere in x̄po p̄sentione
paciantur aut a dyabolo aut a malis
hoībz vel etiā a suis mēbris Dis
scriptura d̄mitus infirmata et a deo
data utilis est ad docendū alios ad
arguendū negligentes ad corrigendū
in malicia permānē volentes Capitū
P Redica verbū quartū
in cōm corinth
admonitione oportūne
volentibus et impertinent
quietis consistentibus Dirige peccātes
obsc̄ra laborātes vt in meliū p̄ficiāt
Inc̄repa illos qui nolūt se corrigere
sed in oī paciā et doctrinā Quid
est qd̄ ad h̄tū scribens p̄cepit
illi m̄gens Inc̄repa cū oī imperio
Et ad th̄othēū s̄l̄i epl̄am scribens
sue dirigēs Inc̄repa cū oī paciā
nisi qd̄ medicus erat amboz Nā h̄tū
nimie erat paciē ideoqz p̄cepit ei
et instigauit ad hoc ut inc̄reparet
cū oī imperio ne forte p̄pter suam
māstuetudinē nō corripere delinquē
tes Th̄imothēg autē qz actoris commi
et erat necc̄sse habebat admoneri
vt cū oī paciā inc̄reparet delinquē
tes ne forte ultra modū dure inc̄re
pans in desperationē aliquē p̄uill
laminē poneret Ad sua desideria
coacturabūt sibi magistros et verita
tis mgros contēpentes cōgregabūt
sibi magistros qui illa loquūtur q̄
īp̄i desiderāt ad volūtate n̄oz pe
tinēt Prurientes auribus
est sc̄alpere Illi prurūt auribus
qui semp habēt aures intentas

ad hoc ut aliqd noum audiat. **D**eus
 fac euāgeliste. **E**uāgeliste opus
 est docere et facere sicut legimus de
 xpo. q̄ cepit ihesus facere et docere.
 Cum ergo aliqd bonū annūciat sed ipse
 idipm opus nō implet qd docet
 euāgelista quidē appellari p̄t sed
 opus euāgeliste nō facit. **M**inisteriū
 tuū imple. **M**inisteriū illig erat
 alios docere ut eo recedete de corpore
 remaneret aliqs qui in eig loco
 subrogari potuisset. Et est sensus
 Tempus passionis mee iam imi-
 net in proximo est et tu recessus
 Sicut ergo te docui ut remaneret
 post me qui ministeriū meū impleret
 Sic et tu instrue alios qui tibi suc-
 cedant. Et quasi ei dicit thymotheus
 Quare p̄cipis ut ministeriū meū
 implea subūngit inq̄ens. **E**go em̄
 iam delibor et tempus mee resolu-
 tionis instat siue immet. **L**ibare
 dicimus degustare et fundere i imolac̄
 Inde ponitur delibo delibans et delibor
 delibaris. **H**ic autē pro sacrificio
 et imolatioe ponitur ac sic dicit
 Ego iā imolabor. **S**acerdos petri
 et pauli extitit nero sed eius imola-
 tio nō erat ei reputata ad q̄ gratiā
 amoris autē illoz gratissimū sacrificiū
 deo fuit. **D**onū certamine certum i
 bene pugnado cursū costumari
 Sicut ille qui in stadio currebat
 pueniens ad locū p̄destinatū brami-
 ū sibi p̄missū accipiebat. Sic b̄s
 ap̄lus inter metas fidei currens
 puenit ad coronā sui laboris. **V**nde
 ip̄e dicit. **F**idem seruam. **I**n reliquo
 siue de reliquo vel de cetero reposi-
 ta est michi est reseruata apud
 deū corona iusticie quā reddet

michi dñs in illa die i in die iudicii
 iustus iudex. **S**ic loquitur de die iudicii
 absolute quasi de re oibus nota. **K**euca
 em̄ oibus nota et certa debet esse illa
 dies et ab oibus est expectanda. **N**on
 solū autē michi subaudiū reddet co-
 ronā sed et h̄ns qui diligūt aduentū
 eius qui securi de p̄mo sperāt se
 remunerari ab illo. **S**icut rex q̄libet
 aut īperator alicui suoz principū
 coronā tribuebat antiq̄tis victoria
 reportati ab hostibz. **I**ta dñs suis vito-
 ribz et militibz p̄ma eterna et
 braua sine fine mansura donabit.
Demas me dereliquit diligens hoc
seculū magis q̄ deū et abiit thessolo-
nicā. Iste adhesit b̄to ap̄lo p̄ multū
tempus sed cū tempore p̄secutoris adue-
nisset recessit ab illo factusq̄ est
apostata crescens in galaciā. Iste
extitit fidelis et causa p̄dicationis
abiit ad alias nationes ap̄lo volente.
Similiter et tytus in dalmatiam.
Marci assume et adduc tecū. Et
em̄ michi utilis in ministerio p̄dicatio-
nis. Iste est marcus euāgelista qui
et cū petro et cū paulo multo t̄pore
mansit aliq̄ morans apud paulū.
Venulā quā reliqui troade apud
carpiam veniens affer et libros quos
ibi dimisi maxime autē mēbranas
deser ut scribā meas epl̄as. Venula
erat vestis cōsularis qua induc̄bā-
tur cōsules romani q̄n ingrediebāt
in curiā. Sed fortasse querit aliqs
vnde acciderat hoc genus vestimēti
b̄to paulo. Qui respondendū est roma-
nos ante dñi aduentū hūc habuisse
more siue cōsuetudinē q̄n monar-
chiam totiq̄ mūdi sibi acq̄rebant
ut que gens eis cū pace occurrisset

No

et coronas daret eis libertate in tantu
ut fr̄es illoꝝ diceretur ciuesq; romani
appellaretur. Dabantq; eis potestatem
edificandi curia habere cōsules sicut et
ip̄i habebat. Pater igitur b̄i pauli
de gisoli opido terre repinssione
fuit. Vbi natus translatus est in thorsim
alicie. Quo tpe venientib; romans
p̄ alicia occurrebat eis tpe cū aliis
thorsensib; utpote qui nobilib; inter
illos habebatur crepitar; eos cū pace
Cūc romani dederūt eis libertatem
supradictā et p̄tatem edificandi curia
vestesq; inducē cōsulares ut penulati
intrarent in curia more romanor;
Ibiq; pater b̄i pauli penulā accipe
meruit causa dignitate post cuius
mortē b̄i apl̄us ob memoriā eius
recordatōis hāc vestē sibi retinuit
Alexander clarus multa mala
michi ostendit. Iste est alexander
de quo iā supradiximus qd̄ redit
ad apostasia suā et qz aurifex erat
fabricabat edes dyne apud athenas
Vnde et ip̄e cōmouit oēm ciuitatē
cōtra apl̄m resistens fortiter p̄dica
tionē eius. Reddet ei dñs scdm opa
eius. Nō aut reddat optatuo nō
sed reddet iudicatio qd̄ verbū p̄nū
ciantis est nō imp̄cantis. Sic dixit
et de illa ypocritis iudeor; cuius euer
sionē inuere cernebat. Percutiet te
deus paries dealbates. p̄phete nāq;
solent maxime figura ip̄cantis
futura p̄dicē et sicut gesta p̄teriti
tpris ea que ventura erat sepe temie
runt. In prima mea defensione
nemo michi affuit. Defensioē in
hoc loco appellat p̄secutionem atq;
pressurā quā sustinuit qm̄ in p̄mor
dio sue fidei missus est cū barnaba

a sp̄u sc̄o ad predicandū. **P**uam
p̄secutionē bene vocat defensionem
quia tribulatio tpris defendet elect
tos in die iudicii a p̄m̄e inferni.
Dñs me dereliquerūt non illis
imputetur. Nō orat pro alexandro
qui invidētia fraternitatē oppugnādo
pectauerat sed pro hys orat qui nō
obruerāt amorē sed timore oculū
rūt ut eis ignoscatur. Quapropter
multū interest cū post agnitionē dei
quisq; oppugnat fraternitatē et ad
uersus ip̄am graciā qua recōciliat
est deo invidēcie facily agitur.
Dñs autē michi affuit ut audiat
om̄s gentes verbū p̄dicatōis de ore
meo. Et liberat; sū de ore leonis
de insidie dyaboli. De quo dicit petrus
Aduersarius noster t̄q; leo rugiens
querit quē deuoret. Vel etiā leonem
appellat neionē de cuius manibus
liberatus cū dñs qm̄ venit romani
adductus ab hys qui p̄erant iudee
ob hoc qz cesarem appellauit. Nam
cū venisset romā duob; annis m̄c̄it
in custodia libera et in suo conductu
et postea etiā transiit ad alias na
tiones que erant in circuitu rome
Nam qm̄ ista scribebat in libera custo
dia erat. Et qz statim ut adductus
est nō est interfectus ideo dicit se li
beratū. Dñs ihesus xp̄us sit cū sp̄u
tuo. Dñs ihesus deus et homo est. Ideo
orat apl̄s ut verbū dei p̄is dñs vn̄ ih̄sus
sit cū sp̄u illig et si fuerit cū sp̄u erit et
cū corpore. Gr̄a vobiscū i remissio p̄ccor;
et recōciliatio dei p̄is. Oiaq; bona q̄
diuinit; largiuntur gratis sint vobis
cū Amen r̄ fiant. Vel vera sūt que
hacten; scripsi. **Explicit epla**
ad thymotheū sc̄da **Sequitur**
Deo gr̄is

Incipit prefatio ad Tptū

Mansiens apostolus a creta insula ad alias nationes et ciuitatū melius reliquit tptū discipulū suū crete vire sua vt haberet impet ad fidem venientes protectore ne forte iudeoz garrulitate aut hēticor latratu a statu recte fidei subuerteretur. Sed ut illū sollicitiore redderet presertim cū castigatio et oratio magistror studiosiores reddat discipulos comonescat seū et instruat eū ad plene de cōstitutōe presbiteri et spūali cōuersatiōe et lētiab vitandis qui iudaicis fabulis credunt scribens ei a nicopoli ciuitate

Incipit eplā ad tptū

Capitulum primū

Mulus seruus dei. Cū dñs ac redeptor n̄r aplis diceret. **I**n nō dicā vos seruos sed amicos. **P**otest quare egregiū pdicator et magister gentiū seruū se postmodū vocauerit. Sed si bene ppenderimū duo esse genera seruitutis sicut et timoris penul dubio luce claris patebit q̄ nō extitit cōtrariū cōtinuis verbis diuinis seu dñicis. **S**i quidē seruitus timoris est qua timet seruū dñm suū et ancilla dñam suā timētes s̄m ab eis flagellari. **S**eruitus autē amoris qua timet bonū filiū p̄m suū metūes dñm cuius offendē in aliquo atq; hēditate priuari. **D**e seruitute ergo illa que p̄tinet ad timorē p̄ualere

dixit aplis q̄ nō dicā vos seruos timoris sed amoris. **D**e illa vero q̄ pertinet ad timorē filiorū loquitur alibi dicens. **C**ū oīa feceritis que p̄cepta sūt vobis dicite serui iustiles sumus qd̄ debuius facere seruis. **E**t p̄m̄ Timor inquit dñi castus p̄manet in selm̄ seli. **H**ūc autem timorē habēt et sc̄i angeli quem p̄fecto habuerūt apli post aduentū spūs sc̄i p̄ quē diffusa est caritas in cordibus eorū quē et nos suopere habere debemus. **Q**ueri etiā p̄t qd̄ sit q̄ in eplā ad rōnos seruū ihesu xp̄i se dixit hic autē seruū dei p̄s. **N**ā cū dixit p̄ paulus seruū dei nōie dei p̄s p̄sona accipitur. **A**d qd̄ dicendū q̄ ut demōstraret in tribus p̄sonis vnā essentiam vnā deitātē vnāq; potēciam esse. **A**perte et ibi seruū se dixit ihesu xp̄i et hic seruū dei p̄s qm̄ sicut et n̄ inseparabilis ille tres p̄sonē regnat et dñantur oī creature ita et inseparabiliter oīm seruū sibi deuotū possidet. **A**c p̄ hoc quicūq; est seruū xp̄i vtiq; et seruū est p̄s ac spūs sc̄i. **A**plius autē ihesu dixit. **S**icut seruitus apli indifferētē ad totā trinitatem refertur. **I**ta quoq; aplatus eius in cōe ad totā trinitatē est referēdy. **T**ota em̄ trinitas elegit illū ad pdicatoris graciā dicens ad aplos. **S**eparate michi barnabam et paulū in opus ad qd̄ assūpsi eos. **A**t vero cōsiderate discernit seruitutem ab apostolatu qm̄ non oīs qui seruū statim et aplus. **S**ed quicūq; apls vtiq; est et seruū. **S**edm̄ fidē electorū dei. **E**lectos hic accipe illos de q̄b; dñs dicit. **N**ō vos me elegistis sed

ego elegi vos **E**t de quibus idem
egregia p̄dicator. qui elegit nos in
x̄po ante m̄di cōstitutionē. eos v̄s
qui nō tantū vocati sed insup̄ electi
sūt ad gl̄am sempiternā sc̄dm̄ quoz
electoz fidem paulus x̄pi ihesu ap̄ls
est q̄ rectitudinē fidei quā ip̄i ap̄li
temerūt missus est ip̄e gentibus
p̄dicare **E**t ad agnitiōnē veritatis
que sc̄dm̄ pietatē est **E**x superioribz
pendet hoc mō Apl̄us ihesu x̄pi
sc̄dm̄ fidem electozū dei et sc̄dm̄
agnitiōnē veritatis que veritas
sc̄dm̄ pietatē est **V**eritas est x̄ps
qui dixit **E**go sū via veritas et
vita sc̄dm̄ cuius cognitiōnē paulus
ap̄latus officiu impleuit ymo sc̄dm̄
agnitiōnē totius trinitatis q̄ summa
veritas est **I**n hoc em̄ sc̄dm̄ agni
tione veritatis ap̄lus extitit. quia
agnouit omnipotentē deū trinitatem
habere in p̄sonis et unitatem in
substācia deitatis **E**t hec agnitiō
veritatis bene sc̄dm̄ pietatē. hoc est
cultū et religionē dei dicitur con
stare qm̄ ea docet et amando am
plectitur que ad religionē veri
dei p̄tinent **E**st nāqz veritas carēs
pietate sicut in liberalibz est arith
Gramatica nāqz atqz dyaletica
veritatē recte loquēdi habent et
inter vera et falsa s̄logismozū
argumētatiōe diiudicant sed in
agnitiōe pietatis in se n̄ habēt
dū de religione veri dei et salute
aīe nō disputāt **G**eometria et
arismetrica simulqz musica que in
numezozū subtilitate cōstāt agnitiō
nē veritatis quidē in se habēt sed nō
est illa sciencia pietatis agnitiō **V**t
ergo ap̄lus ostendēt se agnitiōnem

illius veritatis habere que sc̄dm̄ pietatē
tem est idcirco prouide ista prouidit
Sequitur **I**n spem vite eterne **S**icut
electoz et agnitiō veritatis q̄ sc̄dm̄
pietatē est in spe vite eterne remunera
tione posita est qz quicūqz fidē rectā
habet atqz agnitiōnē omnipotentis dei
quā pie et religiose viuēdo exornat
vtiqz spem vite eterne remunerationis
possidet. neqz em̄ aliqd̄ valet habē
fidem agnitiōnēqz veritatis si desit
spes certa quā p̄misit qui nō men
titur deus ante t̄pra s̄cularia **C**ertū
est oībus hoībus fidelibz. qz oīs
Vhomo mendax solus autē deus
est verax qui p̄t cūcta implere
que p̄misit **I**psē ergo nō mētūtur
qz summa veritas est **I**psē p̄misit fide
libus suis vitā eternā ante t̄pra se
cularia **S**ecula dicuntur a sequēdo
qd̄ in se reuoluantur varrone teste
Secula autē cōputantur ex eo quo ma
teries informis p̄ spēs discreta est
Ex quo deus dixit **F**iat lux et facta
est lux **E**x eo em̄ cepit varietas t̄p̄is
et vicissitudo horarū parit̄qz dicitur
in semet reuoluū **A**n̄te vero ut doc
tores dicūt nō erat tēpus sed cui
qd̄ solūmō esse habebat **N**ā inter
tēpus et cui hor distat qd̄ cui
stabile est. tēpus v̄o mutabile
Sed si hoībus p̄misit vitā eternā
qd̄ omnino dubiū nō est quomodo
p̄misit illis qui necdū erāt creati
ante t̄pra s̄cularia nisi qz in eius
etermitate in p̄stencia in p̄destina
tione iā fixū erat qd̄ cōgruo t̄p̄e
futurū erat **Q**uāuis igitur hūana
ex toto nō sūt cōparāda. dicim̄
tū aliqd̄ sub exemplo ut lucidius
cōprehendatur qd̄ dicitur **Q**libet

hominem cupido filium multo antequam haberet illud procurat domos familia possessione prediorum disponens in animo suo omnia illa dare filio necdum adhuc nato ita et omnipotens deus in scientia et predestinatione promissit fidelibus atque electis suis ante omnem tempora vitam eternam danda. Sequitur Manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est michi secundum preceptum salvatoris dei nostri. Verbum est dei patris filius de quo Iohannes In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Istud verbum quod in natura deitatis invisibile erat manifestavit deus pater per humanam naturam in qua homo factus visibilis mundo apparuit temporibus suis et congruus temporibus ab eo dispositis de quibus idem apostolus alias dicit. Postquam venit plenitudo temporis misit deus filium suum unigenitum. Vita ergo eterna quam promissit deus et pater electis ante omnia secula verbum illius est qui de semetipso dixit Ego sum via et veritas et vita. Et qui filium promeretur habere qui est vita habet utique preteritum cum spiritu sancto que tota trinitas una vita est eterna sicut ipse dicit Hec est vita eterna ut cognoscant te et quem misisti Iesum christum cum spiritu sancto unum deum esse verum. Vita igitur eterna quam promissit ante omnia secula et verbum suum manifestavit deus pater temporibus suis eodem modo ut dictum habetur. Manifestavit quoque nobis qui non vidimus illum patrem in predicatione sue per predicationem et doctrinam pauli apostoli que credita est et commendata ei secundum precepta salvatoris nostri dei qui dixit apostolis Segregate michi paulum et bar-

nabam in opus quo assumpsit eos. Valuator autem deus non alius intelligitur quam filius. Ipse enim cum patre et sancto spiritu unus et verus salvator et deus est. Tyto dilecti filio filium suum vocat doctrina exemplo eruditione atque disciplina non in natura. Eodem modo filius eius titus erat quo corinthios quibus ipse dicebat per evangelium Ego vos genui. Nam ipse ad fidem christi eum adduxerat. Secundum communi fidem non solum omnium credentium titus filius eius erat quoniam non omnis fides est perfecta sed secundum communem fidem dicit hoc est secundum suam et illius quorum fides perfectissima erat. Gratia et pax a deo patre nostro et Iesu christo salvatore nostro

Nunus rei gratia reliqui te crete ut ea que desunt corrigas. Reducens ad memoriam tyto ea propter que reliquit eum crete commonefaciat eum exequi ea que ei minuerat. Quasi dicat memor esto que reliquit te crete et exple officium tuum super gratiam huius rei et pro hac re adimplenda que michi multum est grata reliquit te crete et passus sum tuam abstinentiam ut corrigas ea que desunt et corrigendo eos a malis quibus sunt addas ad perfectionem christiane regule ea que desunt. Bene dicit desunt quia fides erat omnibus adhuc cessante mundum ab apostolo sed restabat ut adhuc usque ad confirmationem virtutum restaretur. Et propter hoc aliud reliquit te crete. scilicet ut constituas per civitates presbiteros et episcopos presbiteri nomine episcopos appellat pro remouenda superbia episcoporum et cum tanta sollicitudine eligas sicut ego presens disposui tibi. Et quales disposuerit reducit ei ad

memoriam s; tales disposui eligendos. **S**
quis est sine crimine i qui nō sit in
aliquo criminali peccato vel sine cri-
mine i sine infamia alicuius criminis
cui nō debes cito imponere manū. etiā
si nō sit cōiunctus. et p̄ter hoc q̄ sit
virgo aut sit vir unus uxoris ad
exemplū cōtinentie nā qui prima
mortua ducat aliā videtur p̄mittere
mōtinentiā Vir duarū uxorū non
recipitur ad ordinē p̄ter sacramētū
xp̄i et ecclesie quoz figurā ante
ordinationē debet agere ordinādū.
vt vel virgo sit gerens p̄ hoc sacra-
mentū deitatis que sola est. vel
sit vir vni uxoris gerens sacra-
mentū xp̄i et ecclesie. Et sit habēs
filios s; fideles i integram fidem
habētēs. qz qui nō bene filios docuit
in fide dat spem que ecclesia possit
non docere Non habens filios in
accusatione luxurie Quasi dicat
Nō dico tantū nō luxuriosos sed
nec de luxuria accusatos aut nō
habens non subditos i obedientes.
qm̄ et si nullū aliud peccatū haberet
tamen nō libere alios de infidelitate
aut luxuria seu superbia redarguet
cū hoc esset qd̄ cū talibus filiis coha-
bitaret Oportet enim episcopum
sine crimine esse. sicut dei dispensa-
torem Ideo ille qui est sine crimine
eligendus est. Nā oportet et necesse
est ep̄m esse sine crimine vt possit
irreprehensibiliter officium suū cōplere
sicut deest dei dispensatorē esse Nā
qui dona dei hominib; dispensat si
mala vita p̄cedet nō bene dispen-
saret cū etiā sc̄lares h̄ hoīes cri-
minosos dispensatores fugiant
habere Et etiā ista sequētia oportet

esse in ep̄o Oportet enim eū esse nō
superbū quia qui se nō cognoscit
nō potest in aliis superbiā reprimē
Non iracundū. nō vniuersū i nō
ebriosū non p̄cissorem i nō alioz
mentes aliter q̄ oporteat loquendo
percucientē vel ad iram ut nō p̄u-
ciat. Nō crudelē non ferocem Non
avidū turpis lucri i sc̄laris. nam
avidū salutis avarū oportet eū
esse hec supradicta oportet eum
habere sed oportet eū esse hospitale
hospitiā benignū i largū hns etiā
quos hospitiā nō recipit Sobriū
i ut nō mēbrietur cū hns quos
recipit Vel sobriū in victu in vesti-
tu Iustū in operibus sanctū in ino-
centie puritate Vel iustū i p̄mis-
facientē que oporteat Sanctū i deo
exhibentē qd̄ debet Et ut breuiter
cōm̄p̄endā oportet eū esse conti-
nentem ab oībus illicitis. et oportet
eū esse amplectentē i addiscēntē
et in iugū memoria habentē sermonē
non fabulosū sed eū qui est sc̄dm̄ fide-
lem doctrinā. sicut de b̄to Athanasio
dicitur A cuius ore nūq̄ xp̄s absuit
Amplectentē veram doctrinā ideo oportet
esse vt sic sit potens exhortari
sc̄ientes in sana doctrina manens
Quasi dicat. ut sit faciendus ad
exhortandū et possit arguere i cōm-
tere eos qui cōtradiūt xp̄iane reli-
gionē Sunt enim multi obedientes
Ideo dico arguē cōtradiūtēs nā in tua
ecclesia sūt multi ex xp̄is cōtēnsibus
inobedientes in se et vani loqui i
vani locutioni dediti. Vana locutio est
que nō pertinet ad edificatiōē Et
nō tantū sūt obedientes in se sed
etiā seductores alioz et maxime illi

qui sunt de circūcisione sūt seductores
quos oportet redargui. Idco qz et si
sunt cōuersi de iudeis tamen subuertūt
vniuersas domos nō vnā tantū sed
totā familiā hoc mō dicentes vel docen-
tes ea que nō oportet, et hoc qd docent
faciūt gratia r causa lucri nō anime
sed turpis r sclaris nō spūalis vel causa
turpis lucri r ut aliqū a fide pueritāt
sicut dicit dñs iudeis Ambulatis mare
et aridā ut faciatis vnā profectū.

Ambrosi⁹ Episcopū sanctū in opibus.
in verbis prudentē ornari vult. ut et
fratres exhortari possit. et cōtradiētēs
cōmūcē. maxime eos qui erāt ex iudeis
qui sub noīe xpī iudicare docebant.
quos alibi falsos frēs appellat. Renati
enī in xpō nō puri erāt xpīam partim
enī legem. partim xpīm venerari vo-
lebant. Dixit quidā ex ipīs p̄p̄tis
iporū p̄pheta Quasi dicat ne mīre-
ris si falsa docent sed potius ut ma-
gis sollicitus sis. Audi testimoniū qd
dixit de eis quidā ex ipīs qui natūā
corū cognouit n̄p̄e dico p̄p̄tis p̄pha-
corū qz bene p̄p̄tate corū affectus
est. Epimenedes poeta fuit qui hoc
testimoniū de illis protulit. Sed ap̄le
vocat eū p̄pheta quia p̄ sp̄m sanctū
dixit qd futurū erat in cretensibz.
Ille tamē propterea dixit hoc dixit
qua cretenses dicebāt sepulchrum
Iouis esse apud se. Hec sūt verba illig
p̄phete Cretenses semp sūt mēdaces
quia vaniloqui dicētes obseruācias
legis nūc habē loqū q̄am trāsierūt
Male bestie qz semp nocent alīs et
dilamāt Ventris pigri r ventri
dediti. et ideo pigri ad omē opus
bonū. Ambrosi⁹ aliter Quidā ex
cretensibz melioratus p̄ dñm can-

disciplinā quid sciendū esset ^{de} cre-
tensibz indoctis expressit et qz mali
essent et oiosi vellent comedē. Quē
ap̄le p̄pheta appellat sed in causa
cretensū. Tam enī vera hūc de hīs
asserit locutū ut p̄pheta falli enī
p̄pheta impossibile est. Nē aliquis
diceret hoc nō esse verū. qm̄ ille qui
hoc dixit fuit poeta ad quē p̄tinebat
mentiri cōfirmat eū in hoc nō esse
mentitū sic dicens. Testimoniū hoc
r hoc qd ille testatus est de cretensi-
bus verū est qd sūt mēdaces male
bestie alios deuorare subuertēdo que-
rentes. Quā ob causa s̄qz qz tales sūt
mēdaces illos nō hūiliter sicut modo
facis sed dire excoimūdo ut ipsi ex
mēdaciōe tua sint sani vel integri
in fide xpī. Hanc intētiōē r cōrectiōē
eorū habeas ut fidem illesā teneant.
Ipsi dico nō intēdetes iudicis fabulis
r admonitiōibz iudeorū quas faciūt
de legalibus obseruāciis obseruādis
que sicut fabula nichil significāt
ex quo xp̄s venit. Et nō intēdetes
mandatis homī r institutiōibz carnali-
bus que post aduentū veritatis iā
non sūt dei. sed iam sūt facta man-
data homī irrationabiliū homī dico
auerentiū se a veritate et ideo nō
sūt ymitadi. Vel possūqz accipere
mādata homī figmenta gentiliū.
Amb⁹ Idco fabulas dicūtur narrare
et nō veritatē qz putant nūqz rec-
dendū ab hīs que moyses tradidit.
ut puta de escis aut cōiugis aut san-
guine mustele vel domo immūda septē
diebz. cū sciant abrahā ysaac et iacob
sine hīs iustificatos et amicos dei
appellatos. Oīa mūda mūdis
Comūnatis Autē et ip̄delibz nichil

mundū sed inquinatē sūt cor et mens
et consciā Vere xp̄i se subtrahūt et
cōtradiciūt veritati qz asserūt quēdā
esse immūda sicut porcū et anguilla
Veritas autē hęc est Dia r om̄s crea-
turę vescebiles que in se mūde sūt
sūt mūda mūdis r concessa mūdati
p̄ fide xp̄i intelligētibz que interdicta
sunt et quare. et que cōcessa et q̄re
et ita cōcessa ut usus illarū creaturāz
nō noceret anabus alioz eoz Mūdis
sunt oīa mūda. sed cōmquinatō
actualibz pctis et infidelibz qui nō
credūt nichil est mūdū r nichil
concedit eis ecclesiastica regula.
quia nullus debet frui beneficiis
dei nisi seruitiū dei faceret et abus
aliter sumptus cōmquinat Quod
nichil est mūdū eis hoc nō p̄cedit
ex cibo sed potius mens r intellectus
eoz et cōsciencia eoz est immūda. qz
et male intelligūt et male opantur
Mens iniquā et consciā prave sūt
inquinatē et illa cōmquināt illos
Confitentur se nosse deū factis
autē negant In hoc patet qz
pollutā habet consciām qz confi-
tentur se quidē nosse deū et fidē
eius habere sed tamē factis negāt
Et qui dicit se nosse deū et mādata
eius nō custodit mendax est Inde
est qz factis deū negant cū sint
abhorati qz sūt exheredati et
nullā partem habet in regno xp̄i
et d̄ dei Et ideo sūt abhōmati qz
sunt incredibiles r nō habiles ut
credant sane doctrine Et qz sūt
reprobi ad om̄e opus bonū faciendū
Nā non faciūt aliqd bonū opus
dati in reprobiū sensū malis meri-
tis eozū Ambrosiū Senāus ad om̄s

hereticos pertinet hoc dictū tamē de in-
deus intelligitur locutus. qui se solos
dicūt scire deū abrahe opibus vero
negant Sicut dicit dñs fili abrahe
essētis si opa abrahe facerētis Capitū
Quāntē loquere que scdm
decret sanā doctrina xp̄i
loquitur fabulas et huius
modi. tu autē loquere que
decret sanā doctrina Ista hortare
ut senes sint sobrii in cibo et potu
pudici r casti prudētes r prudētes
fidei necessaria San in fide r ut
integrā fidem habeant. et san sint
in dilectione Ille em̄ lesam dilectio-
nem habet qui deū vel proximū
diligat p̄ter t̄p̄alia Et sint san
in paciēcia Ille habet lesam pa-
ciām qui patitur nō prosp̄ etiā
retributiōis Anus sicut hortare
sicut senes ut sint in habitu sancto
in quo ea oīa q̄ de se m̄bus dicta
sūt intelligūt Et non sint cri-
minatōres r crimina mendaciter
rponētēs qd̄ est vetularū Nō multo
vino seruiētēs r se non subdant
potestati vini ut vinū nō domine-
tur eis hortare etiā ut sint bene-
docentes s̄qz ut doceant filios et
filios prudēcia r discretionem
Et p̄terea hortare adoleſcētulas
ut maritos suos diligant non
adulteros et ut filios suos dili-
gant et bene eos nutriant. et
prudētes esse r cū discretionē
filioz vite prudētes et castos
in corpore sobrios r mensuram
in cibo et potu habētēs Domus
r totiqz familie curā habētēs
Benignas familie et aliis viris
suis subditas r nō extollētēs

se supra viros suos. qd aliqui nobiliores
 vniis solent facere Hec hortare senes
anuis adolestulab Ut no blasphemetur
verbu dei Quia si senes impudici.
 anuis criminatrices. adolestule inerte
 essent et alia talia apud infideles
 xpiana religio vilesceret et sic sibi
 et aliis nocerent Iuvenes silitet. id e.
 pro fili causa sz ne blasphemetur
 verbu dei vel similit ut senes in suo
ordine hortare ut in oibus sint sobrii
et in oibus que faciunt modu adhibeat
Et ut ipi promptius hoc faciant
Prebe te ipse illis exemplū bonoz opm
Quozū operū exponit sz in doctrina
in integritate vite Integritas vite
 est no esse bilingue. stabile in setena
 in vnginitate Et prebe te exemplū
in grauitate morū ut no facile moue
aris vel ad gaudiū vel ad tristitiam
vel iram et similia Et in hoc etiam
 p prebe te exemplū eis Verbu tuū
qdcūq; ptuleris sit sanū et ad sanitate
aiē tendat. et sit irreprensibile Non
 sit falsū et scurrile. aut etiā non
 loco suo dictū Ideo debes te sic habere
ut is qui aduerso est i infidelis qui
tibi aduersatur vereatur malū dicere
de nobis fidelibus nichil habens dicere
de nobis dignū reprehensione Seruos
dñs suos subditos esse Me serui quia
 sunt inferioris conditionis putarent
 se no deo esse cure si precepta eis data
 no essent cū de aliis data sūt subdit
 hortare seruos esse subditos dñs in
 exequendo mādato eozū et ita subdi
 tos qd placentes in omnibus que no
sunt cōtra religionē xpianā Qd erit
 hoc mō sz no cōtradictētes et no ob
murmurantes eis in aliquibus que
non sint cōtra xpianam religionē

Et quia hoc possent face et adhuc
 tamē viciosi existerent subdit No fran
dantes et no fraude qd qd dñs recipietes
sed in oibus bonā fidem ostendētes ad hoc
vel ideo ut doctrinā dñi saluatoris ornent
in oibus que faciūt ideo qd saluator
noster est Nā simile fecerit de honestatibz eū apud

H Maruit em gracia dei sal infideles
uatoris nri hoibus hoibus Ad pñā missā
reddit causā quare debeat in natitate dñi

amoneri hoies ad ista que dicit littera
 sic Ideo debes hortari oibus modis hoies
 ut bonis moribus ornent doctrinā xpī.
 qd ipse pro oibus hoibus carnē assūp.
 sit nullū volens a redemptione sua ex
 cludere vñ omis debent ei vicem reddē
 Quod sic dicit Nā apparuit gracia
dei saluatoris nri i deus in natura
sua invisibilis no aliquibus meritis
nris sed p solā grām p assumptionē
huānitatis mūdo innotuit Et hoc no
 quibusdā sed oibus hoibus i ad vtili
 tatem et redemptionē omi hoim Grā
dico etiā erudiens nos et extra ruditi
tem ponens nos sua pdicationē et exem
plo bone vite Istā vā nichil valuisset
carnē sumere nisi nos docuisset p se
et p suos. hoc sz docuit ut nos impie
tatem et oīm infidelitate et cultū con
trariū deo et etiā scāria desideria
et ardores et imoderatas animi mo
tionēs quas seculū generat abnegā
tes et auferentes a nobis. loco illorū
viuamq; sobrie et temperate vitā aga
mus in nobis no in supfluitate cibi
vel potus sed tēperanciā in hīs et in
aliis exequamur Et quātū ad pximū
viuamq; iuste ut vnicūq; qd suū est
faciamq; Et quātū ad deū viuamq; pie
ut eū adoremq; et veneremur Viuamq;
dico in hoc seculo et in mūdo qui cogit

hoies ut eū sequantur **M**undo dico
hoc tam fragili tā erumpens in quo
nemo debet cōfidere **Q**uasi dicat hoc
docuit nos xp̄s ut omnino dimitte
mus mala et facerem bona **E**t tū
deus saluare om̄s venit et om̄s docuit
Tu qui vicarius eius es xp̄i es a doc
trina nō debes cessare **N**os dico p̄t
illa mala vitata et bona illa expleta
expectamus eū magna cū fiducia et
solicitudine beatā sp̄m i beatitudi
nem speratā **Q**uasi dicat **T**aliter
erudiunt nos viuere ut et p̄ talem
vitam expectarem̄ et securi essem̄
de beatitudine quā speram̄ et ex
pectātes aduentū glorie magni dei
patris et saluatoris nr̄i ihesu xp̄i
Ita viuam̄ ut expectem̄ gloriā
aduenturā in die iudicii In qua
deus magnus cognoscetur **E**t in
qua xp̄s ihesus cognoscetur salua
tor noster esse ab hīs qui modo negūt
et ubi nos etiā beatificabit **Q**uasi
sic dicat **B**eatitude expectam̄
et illā in die iudicii qm̄ reddet om̄i
cuiq; scdm̄ opa sua **Q**ui dedit se
met ipsū pro nobis **E**t merito eius
eruditōe debem̄ abnegare p̄fidia
et cetera mala **V**iuere sobrie et iuste
et pie **Q**uia ip̄e est qui dedit ad
paciendū non angelū vel aliam
creaturā sed semetip̄m tāq; dignū
ipsū i solū pro nobis i pro utilitate
nr̄a nō carnali sed sp̄uali ut nos
sub iugo pct̄i existentes redimeret
liberatos ab om̄i iniquitate i suggesti
one om̄is iniquitatis ne nobis p̄ualere
possit **Q**uasi dicet liberū arbitriū
restituit et fonte pct̄i in nobis
repressit et ut etiā mūdaret a
culpa originali et actuali pct̄oz

et mūdando nos facit populū accep
tabile sibi **I**n hoc sc̄i **A**ccceptabile et
placente q̄ faceret nos populū secta
tozem bonoz operū **V**el scdm̄ aliam
trāslationē populū peculiare id est
xp̄iū **A**mbros̄ hanc dicit esse beatā
sp̄m credentiū q̄ expectant aduen
tū glorie magni dei qd̄ reuelari
habet iudici xp̄o In quo dei patris
videbitur potestas et glorie et fidei
sue cōsequentiā om̄s **A**d hoc em̄
redemit nos xp̄s ut purā vitam
sectantes repleti opib; bonis regni
dei heredes esse possim̄ **H**ec bene
ficia xp̄i et quid nos ei reddere de
beam̄ **L**oquere i nescientes docere
et scientes exhortare ad executionē
bonoz operū **E**t eos qui negligētes
vel vitantes tuā exhortationē vel
cōtradictōes erunt argue cū om̄i
imperio i talis sis ut om̄i imperio
habeas in arguendo iubeatimere
excoites ita facias cū om̄i imperio
ut nemo subditoz te contempnet qui
contemptus modo proueniat ex mi
nima patientia et humilitate tua **H**ic
apparet intentio totiq; ep̄le **V**el sic
ita viuas ut nemo contempnet te in
admonitiōe et p̄dicatione **Capitulum
terciu**
Admonere illos prin
cipib; et potestatibus
subditos esse **N**e ille in
telliget eos sibi soli esse debere subdi
tos ex hoc qd̄ dixit argue cū om̄i
imperio addit imperiū sp̄uale ubi
concedo nō sc̄lare **S**ed potius ad
monere illos principib; et potestati
bus esse subditos i illis maioribus
sicut regibus et ducib; et etiam
potestatib; minorib; et nō tantū
subditos soluendo censū aut vectigal

Sed etiam ad mone obedire dicto si
 eos uisuerit expeditione facere ^{obediunt dicto} et the
 bea legio fecit. et bñs martini qui
 cū imperatore suo in expeditionem
 uuit In illoz em seruitio si sine ira et
 indignatione fuerint. beniuolentiam
 dei p̄sentur Et nō dico q̄ tantū
dicto debent obedire. sed docere illos esse
paratos ad om̄e opus bonū. ut q̄d
boni precipitur impleat. et si valde
fuerint a principibz pressi. admone
illos nemine blasphemare Et etiam
admone inter se non esse litigiosos
Sed docere esse modestos Et quomodo
modestos intelligat subdistinguit
ostendentes tam uerbis q̄ factis ^{aut in}
ocm̄ mansuetudine et humilitatem ^{habitu}
et tractabilitate ad om̄s hoīes q̄
bonos tam malos d̄ni vel d̄nos
Erant em r̄. Subiungit causā
quare debeant esse mansueti hñs
qui foris sūt Quasi dicat ideo ha
beant mansuetudine hñs qui sūt
increduli et uoluptatibz seruientes
q̄ et nos aliqui tales sumus Sed
gracia dei ab hñs saluati sumus
Nos erant aliqui sicut ip̄i modo sūt
Et sic ipsi poterūt cōuerti p̄ mansue
tudine sibi exhibitā sicut et nos
cōuersi sumus Erant insipientes
de hñs que pertinet ad cultū de
nichil scientes Nā et si summi philo
sophi erant. insipientes tamen
dicuntur cū ueritate fidei nō agnos
cerēt. et etiam increduli q̄ sicut
sciām nō habebant sic nec fide
Multi nāq̄ sūt simplices uiri qui
credunt qui nec timē sciām ha
bent Et erant errantes semoti
a ueritate mala opa facientes
et usq̄ adeo errantes q̄ erant

seruientes desideris animi q̄ desideria
 generat in nobis desideria uellemen
 tiora uel seruire dicit desideria ad a
 actū ducere. ut si ex uoluntate furandi
 ad actum furti puenit Et seruientes
etiam uariis uoluptatibz carnis ut
gule luxurie et ceteris quibz caro de
lectatur et expōit in quibz desideris
Hos dico agentes uitā in malicia
qualibet inferenda s̄z dolo aut uio
lencia. auferentes aliena. et si nocē
in actu nō poterant saltē agentes
uitam in inuidia uel absolute age
tes et uiuentes in malis illis. et p̄
hoc odibiles deo et digni odio uel odi
biles aliis hoībz. et odientes nos
inuitem et alios odio habentes Tū
autem benignitas et hūmitas r̄.
Prūus tales erant sed et deus libe
rauit nos sicut et illos infideles
poterūt saluare Et hoc est qd̄ dicit
Tū autē apparuit benignitas et
hūmitas et benigna affectio et larga
misericordia saluatoris nr̄i dei pat̄
qui p̄ filiū suū nos saluauit Hu
manus dicitur em̄ qui m̄ia super
aliū mouetur. cū m̄q̄ illa m̄ia
qua misit filiū suū motuit nobis
Tunc illa benignitas fecit nos sal
uos per lauacrum regenerationis
et p̄ baptismū in quo regeneram̄
interius expoliantes artus ueteris
hoīs et induentes nouū hoīem Et
etiam p̄ baptismū renouatois sp̄s
sancti q̄ cotidie magis ac magis
renouam̄. scdm̄ nouū hoīem Et
hoc p̄ sp̄m sc̄m datū in baptismo
quem sp̄m benignitas dei pat̄ris
effudit in nos habundē. q̄ nō tū
codonauit originalia sed etiam
actualia pct̄a uel ut p̄ baptismū

Ad sc̄dam
 missa in mat̄itate
 d̄ni Et in cr̄ist̄is
 Et duobz diebz post
 theme nr̄is.

renouationis spūs s̄i accipiamq̄ copnā
transmātū quā effudit sup̄ ap̄los Et
hoc totū fecit nobis benignitas illa p̄
ihesu xpm̄ s̄z saluatore nostrū Et hoc
fecit nō ex operibz iusticie i non ex
iusticia que esset ex aliqua opatiōe
nra Sed t̄mō s̄d̄m suā m̄iam qua
etiā inimicis parcat Ipse per xpm̄
dimisit pctā et dedit virtutes vt nos
in ip̄a effusione spūs gracia ipsius
i gratuito dono eius iustificati id est
innocētes facti statim simi heredes
vite eterne. et si nō in re t̄mō s̄d̄m sp̄m
i statim sp̄m vitam eterā d̄m quo.
dam mō aliter manente eadē cōmua
tione Cum apparuit i apparet et
cognita nobis sint p̄ fidem benignitas
i larga misericordia dei trinitatis et
hūanitas Quasi dicat q̄ sicut largus
in m̄ia hoc fuit p̄ assumptā hūma
nitate dei saluatoris nr̄i Cū hoc m̄q̄
fuit deus pater fecit nos saluos per
baptismū et p̄ dona spūs s̄i quem
habunde effudit in nobis et hoc totū
fecit p̄ ihesu xpm̄ mediatore et salua
tore nostrū Cetera nō mutatur Ambrosius
Hoc bonū qd̄ in xp̄ianis florere vide
tur de radice diuine pietatis oritur
Deus em̄ in m̄ia sua saluos nos fecit
p̄ xpm̄ Cuius gracia renati sp̄m s̄m
accepimq̄ habunde ut bonis operibz
ip̄o adiunāte inimicos possimq̄ vince
Fidelis sermo Iste sermo q̄ deus
m̄ia sua saluos nos fecit p̄ lauachz.
et q̄ sp̄m effudit et q̄ heredes simi
spe fidelis et verax est De supradictis
te cōfirmari volo te alios cōfirmare
ita ut illi qui credunt deo qui ad
hanc dignitatē iam ascenderūt carēt
peste alis multis in bonis operibz
confirmati p̄ hec que dixi ut studeat

maiora operari sicut in maior loco s̄i
constituti Hec autē que ego dico
vnde cōfirmes alios sunt bona habz
quantū ad se et vtilia quantū ad
alios Ambrosius vero dicit bona esse
in p̄nti vtilia in futuro Stultus
autē questiones De supradictis
cōfirma alios sed questiones philoso
phoz stultas et nichil vtilitatis cōfe
rentes vt ille quibz queris an vllus
concupi possit sine maris et femine
cōpleione et genealogias narra
tione generatois om̄ illorū qui
fuerūt ab adam usq̄ ad noe et ceteros
qui secuti sūt vel genealogias filiorū
dei et hom̄ quos dicūt gentes ex
duabz vxoribz quas ade creauit illa
dicūt deū creasse duas vxores et
ex vna natos saluados et ex alia
perdendos Et contentiones que ex
illis genealogis procedūt et pugnas
legis i quas s̄d̄m legem faciūt q̄
quidā tibi sunt sumendi quidam
vero reiciendi Hec oia deuita Et
quare debeat deuitari subiūgit
Nam sunt mortales nullū fructū
afferentes et vane i false Sicut
em̄ multa mortalia que tū non
sunt falsa Hereticū hoīem No
tantū questiones r̄ deuita Sed
etiā correctionē deuita postq̄ semel
vel bis correxeris Ed̄ sic dicit her
eticū hoīem qui tibi nō obedit post
primā et s̄d̄am correctionē sibi
factam et nō acceptā deuita Et
ostendit quare Tu sciens q̄ subuersus
est i perditus qui huiusmodi est
i incorrigibilis et p̄terea scienter
peccat et hoc est qd̄ subdit et ip̄e
in ip̄a correctione tua delinquit
querens semp ex dictis tuis aliqd̄

sumere unde te aut alios minus
armatos possit vulnerare Et ideo
etiam vitandus est qz est condepnatq
pprio iudicio i ab ecclia est separatq
no iudicio ipius ecclie sed suo pprio
qz illud qd scit esse erroze laudat
et veritate vituperat Vel sic ppo
iudicio qz ipemet facit ea p que
iuste iudicari debet ad penam
Ambrosio Idcirco huiusmodi hoies
vt inexcusabiles sint semel corripe
re frequentiqz unde correpti exercita
tiones fiant in malo Cogere autem
videtur qui sepe corripit ut sollicitio
res fiant ad perdicionem multoz Ideo
dimitte dicit apulus ut negligen
tiores effecti soli forte depercant Cu
mifero ad te finita epla addidit
de secretis suis Zenam leges peritu
vocat ad differentiam alicuius alteriqz
zene vel ad causam notanda quia
necessarij erat aplo ad disputationem
contra iudeos Zenam et appollo solli
cite premitte anteq tu venias Ita
dico sollicite ut nichil eis desit illis
hoc est dicere ex sollicitudine tua
habeant sufficiencia ipsi autem i
zene et appollo discant tuos et mris
bomis operibz i p tua sollicitudine
qua habes ne qd eis desit quos mit
tis et qua ego habeo ne qd desit illis
quos mitto discant esse ad usus
necessarios vtz ut no sint infructuosi
illis quos mittit Sed prudeant eis
necia aln aute aliter Tu sis sollicitus
ut nichil eis desit Cretenses vero tri
buant eis qd afferant hoc est qd dicit
nostri aute i cretenses sicut alie
eclesie discant i doctrina hanc reci
pant qd nondum fecerunt. esse bonis
operibz ut plus et plus crescant in

bomis operibz ut singulis diebz possint
esse bomis opibus ad usus necios pasto
ribus suis largiendos Discant dico ut
no sint infructuosi i sine diuinoz ver
boz administratione Quis em instruet
eis spualia nisi tyralem habet susten
tationem Vel aliter Discant zena et
appollo esse nostris opibus bonis vt
cu predicauerit laborent manibus
unde viuat et necios usus acquirant
ut no sint infructuosi i sine fructu
bonis operibz suis manibz operando
Omnes qui mecum sunt sunt salutant
te Tu vero saluta omnes qui nos amant
in fide i no fide Gracia dei cu oibz
vobis i tecu et cu hns qui nos amant
in fide Amen

Explicit epla bti pauli apli ad tyru

Incipit psacio ad philemonem

Bato appollo pdicatione
euagelica intonante in
asra credidit inter ceteros
vni nobilis noie phile
mon diuina gracia illustratus et bap
tizatus in sacroac vniuerso fonte Ap
pollo aute digrediente ab illis ptibus
non est eu psecutus philemon sed
remansit in ppria regione instrans
fidelibus de suis facultatibz. Dues
em erat habundans multis opibus
Habeat tm seruu ^{noie} dicesinu adhuc
infidete qui fugiens eu furatus est
bona illius Et qz dñs magne potesta
tis erat atqz nobilitatis timeas copre
hendi ab illo multisqz tormentis
affici utpote cui no paruu dispendiu
intulerat transiit mare et grecia
venit roma ibiqz reperies apostolu
retrusu in carcere pro fide xpi accessit
ad illu qui agnoscebatu ab illo scap

ab aplo instructus credit et bapti-
satus ministrabat illi Et q: aplis
pdicabat seruos subditos esse dñs suis
Indignū duxit seruum alterius sine volū-
tate dñi sui secū retinere ~~voluit~~ Quia
propter remisit illū ad dñm suū Scri-
bens ei familiares lrās de carcere p
eundē seruum quatinus susciperet eū
cū affectu dilectōis non inferens pe-
nas pro bonis ab illo sublati

Incipit eplā ad philemonem

Paulus vincetus ihesu
De noie apli sepius in
aliis eplis disputatū
est Nunc videamus
quare in exordio huius epistole
vinctū xp̄i ihesu se dicat et nomē
apli retineat qd' in aliis sollicitū
ponere cōsuevit Plus ergo videtur
dicere vocans se vinctū xp̄i ihesu
q̄ aplm. quomā multi fuerūt qui
dixerūt se esse aplos xp̄i dū pdica-
rent qui noluerūt esse vincti xp̄i
ihesu refugientes tormentū passio-
nis. Non tñ oīs vinctus xp̄i ihesu
vinctū dici p̄t. qm̄ multi sūt qui
latrocinio aut sacrilegio aut aliq̄
culpa promerētur mitti in carcerē
vinculisq; astringi Cui vero pro
veritate fidei vinculātū dubiū
nō est quin vincti xp̄i ihesu existāt
Sicut paulus aliq; apli qui glo-
riabātur vincti xp̄i ihesu appellari
Digni em̄ habiti erāt pro noie ihesu
contumeliā pati Dicit ergo se x̄
vinctū xp̄i ihesu. ut nullo modo
auderet in expletū dimitte neq;
denegare qd' miles tāti regis ro-
gabatur Et thymotheus frater Thy-
motheus coep̄is eius erat ab illo
ordinatus Ideoq; frater in fide

¶ Vomit autē eū noie suo nomen
coep̄i sui ut maioris auctoritatis
eplā eius esset. P̄t et alit̄ itelligi
Cūcūq; aplis eplās suas dicta-
bat. erant discipuli eius in circū
eius et si alicui aliq̄d visū est
esset. ponebat in corpore eplē.
Vtpote verba illa cogitans. quia
sepe dñs iuniori reuelat qd' meliū
est Quia qz particeps eplē
erat ponebat nomē eius ut suū
Philemon dilecto et adiutori mō
ap̄ie sorori carissime et archippo
In greco nō habetur dilectus sed
diligibilis Nā dilectus p̄t dici
qui diligitur et nō diligit neq;
est dignus dilectōe Diligibilis
autē et qui diligit dignus est
dilectōe Ideoq; et isti philemon
satis cōgruit ip̄e em̄ dignus erat
dilectōe Ideoq; diligebatur ab aplo
diligens et ip̄e aplm̄ Adiutorem
eū vocat qz ope pdicatoris cōla-
borabat illis et adm̄stratione
facultatū suarū subueniebat fide-
libus Appia quā vocat sorore
carissimā religiosa femina esse
creditur. quā causa dignitatis so-
rorē appellat in fide. Nō qz reuera
soror eius extiterit in carne Fuit
autē cōiūx philemonis aut etiā
soror in natura et inferitur nomē
eius mediū inter duos viros ap-
plicans inter cooperatōre v̄z
pauli philemonē et cōmilitonem
eius archippū ut tali ex utroq;
latere filia comitatu nō videat
ordmē sexus habere sed meriti
hic autē archippus arbitrādus
est cū paulo et thymotheo cōtra
aduersarios pro xp̄i noie aliq̄

dimicasse et victor extitisse Quap̄t
 cōmilito nūc illoz nūcupatur qd̄
 in eodē certamine bello victor extitit
 siue qd̄ adhuc militaret illis in
 predicatione assidua et ecclesie q̄
est in domo tua Philemone ad
 fidem veniente credidit vxor
 illig et liberi. maxima pars fami-
 lie ipsius quibus oibus verba salu-
 taria aplūs dirigit Et q̄ sūt plūs
 ecclesie noīe designant illos Et lia
 quidē latino vocabulo dicitur cōuo-
 catio fidelū vt ergo cū putaretur
 nō ad archippi sed ad philemonē eē
 referendā esse p̄sonā apte patefecit
 dicens que in domo tua o philemō
Gracia vobis et pax a deo patre
nō et dño ihesu xpo subaudis sit
 In oibus pene eplis equale prin-
 cipū ponit graciā eis et pacem
 optans quibus scribit Gracia autē
 est fides et remissio pctōz quam
 gratis cōsequimur in baptisate
 Pax vero qua recōliamur deo
 patri et angelis vt quidem sic
 intelligi ut ad deū patrē referatur
 qd̄ dicit Gracia vobis a deo patre
 nō et pax a deo ihesu xpo qui per
 sanguinē passionis factus est nobis
 pax et recōliatio Sed vna est p̄s
 filiiq̄ natura Melius est ut simul
 ad vtrūq̄ referamq̄ et grām et pa-
 cem sicut in aliis eplis meminimq̄
 pleniq̄ exposuisse p̄sona vō spūs
 s̄i in domo suis intelligitur vel vbi
 vna p̄sona t̄nitatis auditur ibi tota
 t̄nitas intelligitur Gracias ago
deo meo semp̄ memoriā tuā faciens
in oibus meis orōibus Hactenq̄
 paulus et thymotheos philemonē
 ap̄ie et archippo parit̄ sc̄pserunt

Amen in subsequētibz probatur
 aplūs tantū ad philemonē scribere
 et vni cū vno sermocinari hunc
 modū etiā in aliis eplis eius inemē
 possumq̄ ut cū plures in p̄fatione
 ponantur postea p̄ totū corpus
 eplē vnus disputans inducatur Ad
 autē ait Grās ago deo meo semper
 memoriā tuā faciens in orōibus
 meis ita accipiendū est ut semper
 grās ageret p̄ illoz salute quos
 dño acq̄sierat semp̄q̄ memoriā
 illoz ageret in orōibus quatinus
 in fide recta boniq̄ opibz p̄ser-
 uaret Nec mirū si ille qui alios
 hortatur dicens In oibus gracias
 agite et sine intermissione orate
 ip̄e etiā hoc opere primū exhibuit
 Et notandū qd̄ cū dixisset gracias
 ago deo statim subintulit meo.
 Quomā cū oīpotens deus oibus
 cōiter deus sit specialiter t̄n illorū
 dicitur deus qui p̄ fidem et vite
 meritū eū venerātur et excolunt
 utpote abrahā isaac de quibz ip̄e
 dicebat moysi Ego sū deus abrahā
 deus isaac et deus iacob p̄ fidem v̄z
 rectam viteq̄ meritū Et q̄ beatus
 paulus fidem cōstantissimā habebat
 p̄ quā sciebat deū sibi placabilem
 fore viteq̄ meritū quo nō ignorabat
 illū delectari cū fiducia dixit Grās
 ago deo meo et laudes refero illi et
 gratiarū actiones pro salute tua
Audiens caritatē tuā et fidem quā
habes in dño ihesu et in om̄s sc̄os
 Philemon qui tanta laude dignus
 erat apud aplm̄ haut dubiū quin
 caritatē haberet erga deū et primū
 fidem quoz habebat in dño ihesu
 credendo in eū et in om̄s sanctos

imitator fidei illorum existendo. Ille enim
fide et caritate habet in deum et in omnes
sanctos qui ipsam caritatem et fidem
in operatione vertit. Sequitur. Et
communicatio fidei tue scilicet qua coitas
et participas fidei apostolice euidentis
fiat in agnitione omnis boni in christo ihesu
quod est dicitur. Et et ex superioribus ita con-
ungi. Gratias ago deo meo audiens ca-
ritate tua et fidem quam habes in domino
ihesu et in omnibus sanctis semper memoria
tua facio in orationibus meis ut participatio
fidei tue qua participas fidei apostolice
accipitur cum ille participabat quoniam
et ad coitionem possit referri qua parti-
cipabat fidelibus de facultatibus suis.
Gaudium enim magnum habui et consol-
ationem in caritate tua quia viscera sanctorum
fratrum qui uenerunt pro te frater. In carcere
erat beatus apostolus ibique famam phile-
monis audiebat quod maximum refri-
gerium prestabat sanctis in tribulatione
positis. Unde plerumque insultat quare
dixerit. Gratias ago deo meo memoria
tua faciens in orationibus meis. Dignum
siquidem erat gratias agere deo pro cari-
tate illius qui interno cordis affectu
et in profundo animi sanctorum viscera
refrigerauit. Viscera aliqui ponuntur
pro filiis. aliqui pro interno et immen-
so dilectionis affectu. Hic autem pro utro-
que recipi potest viscera inquit sanctorum
requieuerunt pro te frater et filii sanctorum
in tribulatione et egestate positi re-
frigerium acceperunt in consolatione
tua et in ministracione qua eis mi-
nistrasti. Siue interim sensus et mag-
ni affectus sanctorum requieuerunt per te.
Magnum etenim refrigerium habent in
tribulatione et egestate positi dum
aliquem reperiunt consolantem. Quod aperte

inuit complectere philemonem. Propter
quod scilicet quod interim affectus requieuerunt
pro te. Multam fiduciam habens in christo
ihesu imperandi tibi quod ad rem per-
tinet hoc est ad utilitatem tuam. Poterat
caritatem magis obsecro cum sis talis
ut paulus senex. nunc autem et unctum
ihesu christi. Idcirco repetit torcens se
unctum ihesu christi esse ut illum in fide
perfectissimum reddet nec desperaret
si ei aliqua contrarietas preueniret
sive etiam ut quod ille aliter subuenire
non poterat posito in tribulatione. Saltem
quod obsecrabat pro seruo facilius
impetraret. Poterat autem illi imperare
sicut ille manifestat ut apostolus sub-
iecto. presertim cuius studio ad fidem
venerat. sed quia maximam caritatem
habebat erga omnes sanctos maluit obse-
crare quam imperare. Nec enim erat uicium
ut ex auctoritate apostolica ei imperaret.
In hoc quod dicit cum sis talis ut paulus
senex ostendit illum coequum sibi. Ad
hoc honorabilis alloquitur illum
quasi esset uimior etate. Obsecro te
pro filio meo onesimo quem genui
in uinculis. Volens impetrare quod
postulabat iam non pro seruo phi-
lemonis sed pro suo filio precatur.
ut dum audit illum filium apostoli uocari
ab apostolo uocari magis diligat illum
ut fratrem quam quod tormentis afficiat
pro fuga et furo ut seruum. Genui
erat autem illum in uinculis positus
non carne sed predicacione. sicut et
corinthios quibus dicebat. Per eu-
angelium ego uos genui. In uinculis
autem tenebatur quam uenit ad eum
onesimus. Qui tibi aliquem inutilis
fuit. nunc autem et michi et tibi est
utilis. Inutilis autem onesimo

extitit dño suo philemon qñ nō solū
 de seruiicio illig fuga se subtraxit.
 sed insuper bona illig furatus est
 Tibi inquit soli inutilis nō ceteris
 Flūc ecōtrario utilitatis cōpensione
 qua ipi dño et paulo utilis est. Ce
 terisq; p paulū plus caritatis me
 retur q; odii ante meruerat. Dño suo
 in hoc erat utilis qz seruiebat aplō
 pro dño suo. Sed utiq; dñs suus de
 buerat facere si pñs fuisset. Aplō in
 hoc utilis erat quia illo in carcere
 vinculisq; detento mīstrabat ei
 prout poterat in tyralibus. et insup
 in spūalibus deferens lrās apli huc
 illucq; Tu autē ut viscera mea susci
pe illū Viscera sicut iā diximus signi
 ficāt internū cordis affectū. et plenā
 ex animo volūtate. Cū totū qd id in
 nobis est suscipitur a rogante. Aliqñ
 et intelligūtur et filii. Suscipe inqt
illū ut mea viscera hoc est ut meū
filium carissimū. vel in illo suscipe
 internū dilectōis mee affectū. Quem
ego voluerā meū tenere ut pro te
michi mīstraret in vinculis euāgelii
 Idcirco filiū meū et filiū vinculozū
 et mīstrū euāgelii in vinculis cōsti
 tutū tociens replicat ut philemon
 prudenter et dispensatorie tantū
 in prefatione laudatus nō auderet
 negare. ne suis laudib; videretur
 indignus vt pro te michi mīstraret.
 quomodo si fieri possēt tu debueras
 michi in vinculis posito mīstrare
Sine cōsilio autē tuo nichil volui
facere hoc est nolui eū sine tuo cōsi
lio retinere vti ne velut ex nēitate
bonū tuū esset sed volūtariū poterat
 quidē aplūs sine eius volūtate face
 qd bonū esset sed nō volūtariū esset

Sed si faceret ostenderetur nō esse ex
 toto bonū. Nichil quippe pfectū bonū
 est nisi qd vltionē est. Ex quo apli
 cōsiderāda est prudētia. qui idcirco
 fugitiuū seruū remittit ad dñm ut pos
 sit dño suo prodesse dñ ab eo fuerit
 remissus. qui prodesse nō poterat si
 teneretur dño ignorāte neq; volente
 Quo loco querūt nō nulli quare oīpo
 tens deus nō creauerat adam ita vt
 nō possit peccare. Quibus respondēt
 est qz si talē fecisset eū vt nō posset
 peccare bonū illig nō fuisset pfectū.
 qd pñm nō pmerētur sed necessariū
 neq; etiā liberū arbitriū habēt. Crea
 uit em̄ hoiēm ad ymaginē et similitu
 dñe suā. ut sicut ipē volūtate bonus
 est nō ex nēitate. ita et homo volū
 tate esset bonus nō nēitate. Forſitan
ad horam ideo discessit a te ut eternū
illū reciperes sed illū nō sicut seruū
sed plus seruo carissimū fratrem.
 Pulchre aduebiū dubitantiū addens
 forſitan sñam temperauit. Occulta
 quippe sunt dei iudicia et temerariū
 est quasi de certo pñuciare qd dubiū
 est. Cautē ergo et timide et nō fixo
 gradu locutus est ne videtur oībus
 seruis occasione fugiendi dare ut
 p̄dicatoz discipuli fierēt. Sed autē dicit
 ad horā pro tēpore ponit. Omne em̄
 tempus pñtis vite ad cōparationē
 eternitatis aut nichil est aut breuis
 sima hora est. Vt eternū inqt illū
 reciperes. Nullus dñs eternū seruū
 potest seruū habē. qm̄ vterq; corū
 et cōditio vtriusq; morte finitur.
 Que simg vero qui p fidē xp̄i factus
 eternus est eterno philemon qz et
 ipē in xp̄m crediderat libertate ac
 cepta iam nō seruus sed frater in

fide cepit esse. De seruo frater ca-
rissim9 frater eternus Vñ apls dicit
vt eternū illū susciperet hoc est etna
litez cū xpo regnaturū Et nō sicut
seruū sed plus seruo i plus magis
q̄ seruū carissimū vñ et fratrem
plus em̄ ptinet ad nos frater in af
fectu caritatis q̄ seruus habent et
quidā codices ut pro seruo carissimū
fratrē reciperes. qd̄ utriūq̄ accipi p̄t.
qm̄ quādo fugit seruus erat adhuc
infidelis existens quādo vero reuisus
est iam frater fidelis erat effectus
Et ut philemon nō dedignaretur
illū vice fratris tenere addidit
Maxime michi subaudis carissim9
frater est Quanto autē magis tibi
et in carne et in spū Et est sensus
Si michi carissim9 est q̄nto magis
tibi et in carne et in spiritu debet
esse carus Michi quidē spū con
iunctus est propter vnitatē fidei. tibi
autē et in spū siue in fide et in carne
quia ad te pertinet fide em̄ est fra
ter tuus. Carne autē et cōditōe seru9
tuus Quapropter a te debet magis di
ligi Si quidē quādo erat ei subiectus
erat in carne nō erat coniunctus
in dño Nūc autē et in carne et in
dño Ex quo colligitur seruū qui
crediderit in xpo duplici dño suo
lege constringi ut ei et in carnis
necitate iungatur ad tempus. et in
eternū spū copuletur Si ergo habes
me sociū in fide suscipe illū sicut me
Quasi dicit Si me vis habere sociū
in fide hec habeto et onefimū quem
ego et consortem et sociū habeo Quē
si nolueris habē fratrē et sociū
attende qz me habere non poteris
Si autē aliquid nocuit tibi et debet

hoc michi imputa Ego paulus
scripsi mea manu ego reddam
Ego inquit qui alias meas ep̄las
non scribo sed dicto causa amoris
tui et ut optimē possim qd̄ postulo
scripsi tibi. Ego reddā qd̄ onefim9
furto rapuit Hui9 sponsionē ep̄la
ista testis est quā nō solito more
dictau. sed mea manu scripsi eā
Unde poterat ei reddere qd̄ onesi
mus abstulerat. Si quidem in
carcere tenebatur Cū ego diui
cū t̄p̄alibus pro xpi amore care
bat securus erat posse ei recōpen
sare ex dono diuiciarū celestiu9 ego
inquit reddā tibi obtentu meā
precū thesauros indeficientes
Noli morulas facē indulgendo
onofimo securus esto de p̄mio Et nō
dicam tibi qd̄ et t̄p̄sū michi debes
et in potestate mea debes cōspicere
Propter sermonē em̄ xpi quē tibi
euangelizau. et qd̄ xpianū filiū
dei te feci t̄p̄sū michi debes et si
tu meus es nō solū onefimus sed
oīa tua mea sūt et ad me ptinet.
Poterā inquit vti eo ut meo Sed
volūtati tue relinquo ut mercede
habeas ignoscere Ita frater sub
audis sicut postulo ego te fruar
in dño Frui est cū delectatione
et dilectione vti et possidere vnde
dicitur in lege Si nō feceris que
tibi sūt precepta generabis filios
et nō frueris illis hoc est cū delectatione
et dilectōe nō videbis
illos qm̄ raptiū ducētur corā te
Ego inquit te fruar in dño hoc
est delectabor in dilectione tua.
Resice viscera mea in dño. id est.
filiū meū onefimū vel intermū

amorē et affectū dilectōis mee Confidens
in obediā tua scripsi tibi sciens
qm̄ et super id qd̄ dico facies Qui
 presumit de illo quē rogaturus
 est ipsā quodāmodo presumptionē
 precūdicat ne ei negare liceat qd̄
 rogatur. Simul autē et para-
michi hospiciū Spero em̄ porōnes
 vras me donari vobis Idcirco pre-
 cepit hospiciū parari ut audiens
 cum ad se venturū philemon
 indulgeat ut dū eū expectat fa-
 cilius faciat qd̄ rogatus est Et
 qz ubiqz aplūs erat multitudo
 ad eū cōfluebat necesse erat ut
 magnā domū haberet q̄ remota
 esset a tertio teatro et spectaculo
 ubi lasciuū decurrentes turpia
 quoqz sectabātur. Salutat te epa-
fras cōcaptiuus meus in xpo ih̄
iesu Iste epafiras p̄dicator evā-
 gelii existens adhecebat ap̄lo et
 fortassis cū illo erat cōcaptiuatqz
 ab iherusolimīs romā vel crete et
 cū illo tenebatur in carcere. Mar-
tus est ip̄e qui evāgeliiū scripsit
Demas ip̄e est de quo alibi scribit
 Demas me reliquit. Lucas ip̄e est
 scriptor evāgelii actuūqz ap̄lorū de
 quo in alio loco dicit an̄si cū illo fratre
 cuius laus est in evāgelio Et sicut
 apli de piscatoribz pisciū facti sūt
 piscatores hom̄. ita hic de medico
 corporū in medicū cōuersus est cūqz
 quocensūqz em̄ dicta illig legūtur
 medicinā prestant intelligētibus
Gracia dñi nr̄i ih̄esu xp̄i sit cū
sp̄i vro Amen Grā hic accipitur
 fides et remissio peccōz et donū
 sp̄is sancti quē orat aplūs esse cū
 sp̄itu eoz quibz ista scribetur

De sp̄itu autē animā siue etiā
 rationabilitatē possumus intelligere
 Cū em̄ in aīa siue in rationabilitate
 gracia diuina fuerit totū hoīem re-
 plet faciens eū sp̄iale ut adheceat
 dño mente et corpore et impleat illud
 qd̄ scriptū est Qui adheceat dño
 vnus sp̄s est. Deo grās

Explicit eplā b̄ti pauli apli
ad philemonem

Dequitur eplā ad hebræos

In primordis huius
 epistole dicendū est
 que causa extiterit
 qz aplūs paulus
 morem suū in hac
 eplā nō seruauerit Vt ut vel voca-
 bulū nōis sui vel ordm̄is nō describeret
 dignitatē Hec igitur causa extitit
 qz nōie suo eam nō intitularit quia
 iudeis scribebat suis fratribz quibz
 odiosus erat eo qz circūcisionē et sabbatū
 et sacrificia ceteraqz que lex p̄cipit
 obseruāda ip̄e doceret nō debere carna-
 liter obseruari post dñi passionē vel
 ascensionē Nā illi qui crediderūt
 iudei contēdebant vtrūqz teneri bap-
 tizari s̄z sc̄dm grām evāgelii et
 circūcidi sabbatū quoqz sc̄dm legis
 p̄ceptū obseruari Quap̄pter si po-
 sisset nomen suū apl̄s in exordio
 huius epistole poterat euenire ut eis
 enuili nomē illius p̄ma fronte legētes
 dedignarētur eam recipere sicqz vti-
 litas leōnis differeretur. Nomen
 autē apostolatus idcirco nō posuit
 qm̄ ip̄e aplūs gentiū cōstitutus si
 nōie aplatus sui p̄titularet eplām
 ad eos directā vocans se aplm̄ vide-
 retur illis fortasse qd̄ se vellet p̄ferre
 ap̄lo petro qui p̄recept̄ illorū erat

a dño ordinatus **V**icut idem egregio
 predicator alio in loco dicit **C**ui opaty
 est petro aplo in aplatu circūfionis
 operatus est et misit michi inter gentes
 fortassis etiā diceret **Q**uod est hoc qd
 paulus doctor gentiū prefert se aplis
 nostris petro et iacobo. scribat suis gen
 tibus nō indigemus ut scribat nobis.
 habemus em aplōs nobis a dño consti
 tutos. qui nos habunde possunt docere
Quo facto ostēdit se nō ignorare
 corū superbiā pariterq; et suā exhibuit
 hūilitatem **S**ili modo etiā et iohānes
 aplis causa hūilitatis eiusdēq; ratiois
 nomen suū in eplā pretermisit **V**el
 certe dicūt quidā qd p̄terea qz xp̄m
 erat in hac eplā aplm nōiaturus
 dicens **H**abemus pontificē et aplm
 cōfessōis ihesū iustū. noluerit nomē
 aplatus sui in p̄ordio huius epistole
 ponere **N**ō em congruū duxit ut vbi
 xp̄m diciturus erat aplm. imbi etiā
 aplm se nōiaret maximeq; in titulo
 ne videretur cuilibet se p̄ferre. xp̄o.
 sed maluit tacito noīe de figuris
 legis eos instruere et ad veritatē que
 xp̄us est **p**romovere p̄ducere **H**anc
 autē quidā dicūt esse barnabe. &
 quidā luce. quidā clemētis dicētes
 qd si pauli esset utiq; more solito sicut
 in aliis ita etiā in isto nomē suū
 p̄poneret **S**ed si pauli nō erit qz eius
 noīe nō est titulata. ergo nec barnabe
 nec luce neq; clemētis aut alicuius
 erit eo qd nulliq; noīe p̄titulatur **C**ui
 ergo horū ascribenda est. utiq; egregio
 p̄dicatore **C**umpe que lucido sensu et
 genere locutionis cōprobatur illius
 esse qd qui subtiliori apertioriq; stilo
 cōprehensa sit oībus eius eplis **N**am
 fertur aplis hanc hebreis missam

ad p̄
 m̄
 missā

hebreo sermone conscripsisse **I**n quo
 ip̄e peritissimū extitit. cū reliquas
 greco sermone scripserit **P**ost disces
 sum vero apli lucas euāgelista gre
 co sermone eam apprehendit. ex quo
 postmodū translata est in latinam
 linguam sicut et relique **C**aplin
Multipharie **p**rimū
 in multisq; modis
 olim loquens deus pa
 tribus in p̄phetis nouis
 sine diebus istis locutus
 est nobis in filio **O**m̄is intentio v̄ri
 apli in hac eplā est ut iudeos cog
 natos suos. qui et hebrei ab hebre
 appellabātur in quo assigti sūt a lege
 moysi transire faciat ad gratiam
 euāgelii. ab obseruatione carnali ad
 sp̄ualē simulq; eminentiā gratie
 que p̄ filiū data est fidelib; **D**isces
 ut a legalibus v̄mbrib; q̄ angelicis
 ministracionib; exhibite fuerūt **V**nde
 et primū ponit p̄phetas diuersis mo
 dis variisq; locutionib; patribus
 fuisse locutos dicens **M**ultipharie
 multisq; modis & multis locutionib;
 multis qualitib; olim in p̄terito v̄ri
 t̄p̄e loquens deus pater p̄ p̄phetas
 patrib; n̄ris **D**em̄de ut ostenderet
 quāta differētia esset gratie inter
 illos et patres illoz subiūxit **N**ouissimē
 diebus istis v̄t̄ime etatis locutus est
 nobis in filio **D**icendo autē locutus est
 in p̄phetis et in filio tantūde valet
 quasi dicit **P**er p̄phetas et p̄ filiū.
 qz in illa p̄posito pro alia p̄positioe
Per accipitur sicut in multis locut
 eplē inuenitur h̄is p̄positionibus
 indifferente v̄t̄ **C**onsideremus ergo
 quomō multis locutionib; multisq;
 qualitib; locutus sit deus pater

patribus veteris testamenti multis
 locutionibus multisque qualitatibus
 locutus est eis quia non semper uniformiter
 secreta sua eis reuelavit Aliquam
 enim aperte per angelum locutus est eis ut
 abrahe Cui dixit secundum hoc tempus
 venam erit sine filio eius quocumque
 precepta legalia dando non occidit non
 adulterium facies ceteraque huiusmodi
 loquitur quoque de sodomis cum educendo
 aliis que pluribus Aliquam vero obscure
 et per enigmata ut moysi cui dicit
 Ego sum qui sum hec dices filius israhel
 Cui est misit me ad vos Aliquam in
 habitu militis ut iesue Aliquam in corde
 ut dauid Cui dicebat Audiam quid
 loquatur in me dominus deus Ceterisque
 prophetis Aliquam per sompnum ut danieli
 quod genus prophetie est Nouissime autem
 in fine temporum locutus est nobis
 apostolis suis ceterisque credentibus per filium
 suum Et est sensus Patribus nostris
 ut pote seruis locutus est Olim per
 seruos angelos et per seruos illorum propheta
 tas Nouissime autem diebus istis vlti
 time etatis locutus est nobis apostolis
 omnibus aliis fidelibus per filium ut pote
 filium Nam quanta gradus distantia est inter
 gratiam euangelii que per filium data est
 et legem que per seruum administrata
 est tanta differentia est etiam inter
 ministros et auditores legis quam serui ad
 seruos missi sunt et inter promissionem
 et gratiam que per filium data est filius
 aut postmodum per filios filius admini
 strata est Sequitur Cum
constituit heredem vniuersorum heres
 dicitur ab herede in domino eo que libera
 potestate in hereditate paterna
 dominetur Constituit ergo deus
 pater filium suum heredem vniuersorum

Hoc est totius mundi seu omnium creaturarum
 Non enim secundum diuinitatem qua coeternus
 est patri et coequalis illi in potencia
 deitatis et in qua eternaliter ipse pos
 sedit omnia cum patre Sed potius secundum huma
 nitatem a uerbo assumptam constitutus
 est ille dominus et heres super omnem creaturam
 Sicut illi deus pater promisit dicens
 Postula a me et dabo tibi gentes etc
 Et ipse filius resurgens a mortuis
 sic loquitur ex persona humanitatis
 Data est michi omnis potestas in celo
 et in terra Non ergo diuidimus personas
 sed distinguimus naturas Vnde aduocatus
 tendendum est solliciti indagare apostolum in
 epistola nunc de substantia humanitatis
 loqui nunc vero de substantia deitatis Nam
 dixit constitutum illi esse a deo patre
 heredem omnium creaturarum ad humanitatem
 illius retulit Volens autem discretionem
 facere inter diuinitatis eius naturam et
 humanitatis et ostendere quod proprie pertinet
 ad vnamquamque naturam submittit di
 cens Per quem fecit et secula Secula
 dicitur a sequendo eo per sequatur in semet
 redeundo aut reuertendo Hic autem per
 secula debemus intelligere omnia que facta
 sunt in tempore Ut ergo ostendat apostolus
 eundem nouissimis diebus venisse in mun
 dum ac temporaliter hereditatem preposuisse
 qui ante omnia secula erat cum patre dixit
 Per quem fecit deus pater omnia que in tempore
 facta sunt Nam quod iohannes euange
 lista dicit Omnia per ipsum facta sunt et
 sine ipso factum est nichil hoc apostolus
 significauit dicendo Per quem fecit
et secula Referens hoc ad diuinita
 tem eius Deinde quasi quodam
 gradibus ascensionum elegantiter
 utens peruenit ad id quod omnibus huius
 maius est et insomuit dicens

Quantitas splendor glorie et figura
substantie eius Deus pater lux est
Sicut idē apłus ait loquēs de filio
Cui habitat inquit lucē inaccessibi
lem Et filius lux est et spūs sc̄s lux
est Et pater splendor Quomō autē
splendor pcedat ex splendore non
crescete numero impossibile est diffinire
Idcirco autē appellatus est filius splen
dor patris. quia sicut in igne tria
sūt inseparabilia Ignis vñ calor et
splendor et tamē splendore nobis
ostenditur ignis et calor. licet hu
mana nō sunt cōparāda diuinis
Ita natura patris et filii et spūs sc̄i
inseparabiliter cōiuncta et vnitā est
p̄ verbū quasi p̄ splendore dignatus
est semetipm ostendē Et insuper
mysteriū sc̄i trinitatis dicēte ip̄o filio
Ego et pater vnū sumus Et. Itē bap
tizate om̄s gentes In noīe patris et
filii et spūs sc̄i. Mirabili ergo mō
apłus vnā substantiā deitatis patris
et filii ostendit ut duas p̄sonas ape
raret in gloria et splendore p̄ splen
dore quippe vnitātē declarauit essē
essēcie cū deo patre In noīe autem
glorie p̄sonā dei patris expressit In
splendore autē p̄sonā filii Et sic est
filius splendor de splendore. sicut lux
de luce. Deus de deo. Lūmē de lūmine
principiū de principio Sequitur
Et figura substantie eius Quantiū ad
hōies pertinet aliud est figura aliud
est substantia Quia dū pingitur ymago
et figura alicuius hōis in pariete non
est illud figura qd̄ est substantia Apłus
autē figurā in hoc loco pro ip̄a s̄ba
et pro equalitate essēcie posuit Et
qd̄ hic dixit figurā alias dixit formā
inquens Cui cū in forma dei esset

nō rapinā arbitratus est esse se equa
lem deo sed semetipm emanauit
formā serui accipiens forma em̄ illic
et figura hic vnā declarāt equali
tate essēcie Xps ergo splendor patris
est. et figura substantie eius. qz p̄ illā
pater manifestatus est sicut ip̄e dixit
Pater manifestauit nomē tuū hōibz
Et equalis est illi in substantia dei
tatis Sequitur Portansqz oīa
verbo virtutis sue Dicendo potuit
facilitate cōmendi voluit exprime
posuitqz portans pro eo qd̄ est gube
nans et regens Verbū ego dei patris
oīa que fecit verbo virtutis sue portat
hoc est paciēcia vtutis sue et verbo
iussionis sue oīa gubernat et regit
Nō em̄ nimis est gubernare mūdū
q̄ creasse Nā in creando ex nichilo
substantie rerū producto sunt In
gubernādo vero ea que facta sunt
eo qd̄ ad nichilū redeūt cōtinentur
Ergo dū hec oīa reguntur et ad
inuitē sibi repugnācia coaptantur
magnum et mirabile virtutis dei iu
dicū demonstratur et declaratur Post
tantā diuine maiestatis in filio cla
ritate ad humilia incarnatoris eius
descendit pariterqz discernit et na
turā diuinitatis atqz hūanitatē dicēs
Purgationē peccatorū faciens. ad
hūanitatē illius pprie pertinet Cui
fecit purgationē peccatorū p̄ redēptio
nem vtiqz passionis sue et p̄ aquā
baptismatis Iuxta qd̄ iohēs in apo
calypsi sua dicit Lauit nos a peccā
tīs in sanguine suo Sedet ad dex
terā maiestatis in excelsis. Conside
randus est ordo verborū Primū s̄p̄e
phibuit purgationē peccatorū dñi passio
nobis promissē. ac demde dicit

Sedere illū ad dexterā maiestatis
 in excelsis. Nā xp̄us primū nos redemit
 sanguine passionis sue et sic post
 modū altitudinē celoz penetravit
 ubi nūc ad dexterā patris sedet. Sedere
 autē illius pro habitare et esse ponit
 isto in loco. Sicut et dextera p̄ honore
 et dignitate summa accipitur. Nā nō
 est putandū q̄ omnipotens pater qui
 sp̄s est misericors oīa replens
 dexteram aut sinistrā habeat sicut
 nos habemq. aut qd̄ ita sedeat in
 dextera illi filius eius sicut solent
 filii regū sedere iuxta p̄m̄m ap̄posito
 sibi solio. Sed ut diximus dextera pro
 gloria et dignitate accipitur. Siquidē
 et pater ad dexterā esse scribitur xp̄i
 ut in psalmo habetur. Dñs a dextris
 tuis cōsregit in die ire sue reges.
 Ambo ergo a dextris sunt. quia
 nichil est in diuinitate sinistrū.
 q̄ vnus est iā cū deo in gloria hō
 assumptus a verbo et quadraginta
 die exaltatus ad celestia. Quid
 ergo sedet ad dexterā maiestatis
 nisi ut dicatur habitare in pleni
 tudine paterne maiestatis. Et cū
 dixit in excelsis ostendit illū hōiem
 super oēm creaturā angelicam
 et humanā exaltatū esse. Vnde
 et subditur. Tanto melior ange
 lus effectus quāto differentius pre
 illis nomen hereditauit. Factū h̄c
 uel effectū pro suscepto debemq.
 suscipere. Tamq̄ diceret. Illis diffe
 rentius atq̄ excellencius nomen
 filiatōis hereditauit. Nā quāta
 distācia est inter nomē filii et
 serui. tanto ille maioris dignitatis
 est. pre angelis qm̄ ille creator
 scdm̄ diuinitatē dico illi creatura

Ipse quoq̄ homo in hoc est maior
 oībus angelis oīq̄ creatura q̄ po
 testas que erat in verbo ante oīa
 sc̄la requieuit in illo hōie assumpto a
 verbo ex tēpore conceptionis. Quāp̄t
 illi sūt m̄stri et famuli sicut in eius
 temptatione et passione in resurrec
 tione et ascensione declaratū est. Ille
 autē filius et heres pp̄rius existit qd̄
 et ap̄liis nobis inuuit dū dicentem
 subiungit. Cui em̄ dixit alq̄n ange
 lozū filius meus es tu ego hodie genui
 te. Subaudiis. Nulli angelozū hoc
 dictū est. hoc de verbo dei intelligendū
 est. qd̄ coeternū et cōsubstāciale est
 patri. Nō de qualibet creatura. li
 cet legamq. in libro job angelos appel
 latos esse filios dei. In genesi quoq̄
 filios sēdit. hoc vnq̄ quādo abusue
 fit. Et uando ego dixit ei filius meq̄
 es tu. Tempore baptismatis et in
 monte quādo intonuit vox paterna
 celitus dicens. hic est filius meus
 dilectus. Et in hoc qd̄ dicit filius meq̄
 es tu manifestat ex ip̄a sua essentia
 illū esse genitū. Notandū qd̄ quia
 nō dixit ante oīa sc̄la genui te. Vel
 in pretérito t̄p̄e sed hodie inquit
 genui te. qd̄ aduerbiū p̄ntis t̄p̄is
 est. In deo etenim nec pretērita tran
 seunt nec futura succedūt sed oīa
 t̄p̄a simul ei iūcta q̄ oīa p̄sentia
 habet. Et est sensus. Sicut ego semper
 eternus sū neq̄ incipiū neq̄ finem
 habens. ita te semp̄ filium coeternū
 michi habui. Tale est et illud qd̄ alibi
 dicit ante luciferū genui te. ante
 angelicā creaturā et ante oīa sc̄la.
Et rursum. Et ego ero illi in p̄m̄m.
et ipse erit michi in filius. Vides
 ne qm̄ ip̄e discernit genuinā naturā
 in xp̄o. Nā qd̄ dixit paulo superius

Hodie genui te ad diuinitatis refulsit na-
tura. **Ar** vero qd subiungit Ego ero illi in
patrem ad humanitatis refert essentiam
sine aliqua dubitatione vni et congrue
futuri tpris verbo vsus est ego ero. **quo**
modo quando deus pater dixit ad dauid
Cu dormieris cu patribus tuis. sicutabo
semen tuum qd egredietur de labiis tuis
et firmabo thronum eius sup thronum
tuum. **Ipe**qz erat michi in filium et ego ero
illi in patre. **Futuru** erat adhuc ut
verbu dei patris assumeret hominem in
vtero virginali. **In** vnitatis sue psonae
sine qz filius dei esset in veritate no
adoptus sed prius. **hec** autem sententia
ad superiora pt respice ut ita intelli-
gatur sub interrogatioe. **Rursu** **Cu**
angeloz dixit ego ero illi in patrem et
subaudiis nulli. **Vel** certe absolute et
affirmatiue hoc mo. **Rursu** de illo dicit
deus pater. **Et** cu iteru introducat pmo-
gentu **In** orbem terre dicit et adorent
eu omnes angeli dei. **Ois** vngentus
pt dici pmoquentus eo qd primus
aperuit vuluam matris. **No** tm ois
pmoquentus vngentus qz habet alios
fratres subsequetes. **Dns** autem ihesus
tam sedm diuinitate qz sedm humanitate
et vngentus et pmoquentus dici pt.
Vngentus est sedm diuinitate qz in
natura diuinitatis no habet frs subse-
quentes. **Sedm** humanitate quoqz vngentus
est beate marie q post illu
alios no genuit sicut calumpniatur
heluidis. **Demde** pmoquentus est sedm
diuinitatis essentia. sicut p salomonem
testatur dicens Ego sapia ex ore alis
suis. **prodiu** pmoquentu ante oem
creaturam. **Sedm** humanitate quoqz pmo-
quentus est in multis fratribus adop-
tiuis. **De** quibus ipse dicit marie

Vade ad fratres meos et dic eis
Qd autem dicit apulus cu iteru intro-
ducit deus pater filium suu pmoque-
ntu in mundu. **Sic** videntur hec
verba sonare quasi iam altera vice
introducitur esset. **Et** quod hoc sit
intelligendu apuls iohanes et euange-
lista ex parte ostendit dicens. **In** mundo
erat et mundus p ipsum factus est
et mundus eu non cognouit. **Verbu**
ergo dei patris p qd oia facta sunt
vnius essencie cu patre et spu sco
vbiqz est et oia impletqz tingendo
oia implet. implendo tingit. **Sube-**
nando pssidet. presidendo gubernat.
Et qz in mundo erat vbi carnem
assumpsit. et cu inaccessibile erat
mris aspectibus qz no videbatur.
Ipsam assumptione carnis appellat
alteru introitu. **Du** em qui inuisi-
bilis erat humanis aspectibus as-
sumpta carne visibile se pibuit
que quasi iteru introductus est.
Notandu quia q apuls introitu
noiat hoc in euangelio etia ipa ve-
ritas exitu vocat dicens. **Exi** a
patre et veni in mundu. **Exi**to
ergo vocat exitu incarnationis sue
assumptione manifestationeqz. **qua**
nos exanim foras adeo expulsi extra
aula paradisi et palaciu regne
eterm positi in carcere huius mundi
et in exilio relegati. **Verbi** gratia
Sicut excluduntur ab aula regia rei-
cius offensam. incurretes et desina-
tur in exiliu atqz in carcere inclu-
duntur. **Sed** sicut bonus mediator
volens eis venia impetrare non
primu introducit eos in aula regis
sed ipse foras egreditur. **ibiqz** cu eis
misceat negociu sermone. **Sicqz**

correctos et castigatos eos introducit
 in conspectu regis. **S**iliter dñs
 ihesus exhibuit. Nā egressus est ad
 nos a conspectu patene maiestatis car
 nem assumendo visibilēq; p se p̄bendo
 Et collocatus est nobis p̄cepta regis
 dñi et eterni. Sicq; nos sub p̄dicatiōi
 bus et miraculis correctos et castiga
 tos atq; sua fide cōfirmatos sua p̄pas
 sione a peccatis mūdatos introduxit
 in aulam in conspectu patene maiesta
 tis. quādo ascendendo ad celos patefecit
 nobis aditū regni celestis. Dicēdo autē
 introduxit eū in orbem terre. Hoc
 significat eū ei cōmittit orbē terre.
 Et eū manifestat illū dñm esse totiq;
 mūdi. Tunc em̄ possedit orbē terre
 eū ab vniuersis est agnitus dñs totiq;
 orbis. Hoc autē nō de substantia verbi
 sed de essentia hoīs accipe dictū. Cōq;
 sequitur. et adorent eū om̄s angeli
 dei. Tale est ac si dicet. Om̄s angeli
 mei et illius q; p̄ illū sunt facti.
 Tunc ergo adorauerūt eū quādo
 natiuitatē eius r̄ annūciauerūt. et
 quādo illo esuriente accesserūt. et
 m̄strauerūt ei siue quādo sepulchr̄
 eius custodierūt. Cotidie quoq; ado
 rant eū q; iussioni eius obtemperāt.
Sed nūq; solis angelis p̄cepit de
 pater adorare illū. Non. sed potiq;
 om̄i creature. **E**t ad angelos quidē
 dicit. Qui facit angelos suos spūs
et ministros suos flammā ignis. Cō
 dicit et ad angelos quidē dicit et deus
 pater vel scriptura diuina. Tale est
 ac si dicet. De angelis ad. ponens
 pro de. Nō em̄ seruat apl̄s ordinē
 sue sensū p̄positionū. Et est sensus
 ip̄e quē p̄cipiūtur angeli adorare.
 De ip̄is sub sp̄ritib; quotienscūq;

vel angelos facit. **M**inistros etiam
 suos facit flammā ignis. Quia qui in
 conspectu illius assistunt in amore suo
 incendentes et inflāmantēs reddit.
Juxta qd' alibi dicitur. In quē deside
 rant angeli prospice. Nā qd' dixit
 qui facit angelos suos spūs p̄postero
 ordine p̄tulit. Debuerat em̄ dicere.
 qui facit suos spūs angelos. Et cōdū
 qd' angelus nomen officii est et non
 nature. quia semp quidē sunt spūs.
 Sed nequaquā semp vocantur angeli nisi
 quādo mittūtur. Angelus em̄ greco
 sermone vel vocabulo dicitur nūciū.
 Si queris nomē nature tūc spūs est.
 Si officiū angelus est. Ex eo qd' e
 subsistit spūs est. Ex eo qd' mittitur
 angelus est. Verbi gr̄a. Sicut homo
 nomē est nature miles autē nomē
 officii. Dicatur alio mō. Et ministri
 omnipotentis dei sūt sacerdotes et plati
 ecclesiarū. Juxta qd' malachias dicit.
 Labia sacerdotis custodiūt scienciā
 et legem requirūt ex ore eius
 q; angelus dñi exercitūū est. Sa
 cerdotes ergo ecclie spūs sūt qñ
 gaudia patrie celestis suis auditorib;
 annūciant dicētes. Penitentiā agite
 appropinquabit regnū celoz. Et
 fulgebūt iusti sicut sol. Et erunt
 sicut angeli dei in celo. **F**lāmā vero
 ignis sunt quādo terrore ignis ge
 herme suis auditorib; minatur di
 centes. Quis arbor nō faciens fructū
 bonū excidetur et in ignē mittetur.
Ad filiū autē subaudis dicit psal.
Thronus tuus deus in sc̄lm seculi
Virga equitatis virga regni tui
 Intuere quomō et quāta caritate dis
 cernit creaturā angelicā a filio qui
 cūcta creauit. **T**hronus grece latine

dicatur sedes regna sicut et solū Pe-
thronū autē vnōmō possumus intelli-
gere regnū. **P** scepterū autē qd est
virga aurea potestas intelligitur
regni. Dicit ergo psalmista loquēs
ad filiū dei. **D**eus regnū tuū et
potestas imperii tui in sc̄lin scli
manebit. Tale quid gabriel dicit
ad mariā. **I**pse regnabit in domo
iacob in eternū et regni eius non
erit finis. **I**stud est regnū de quo
turbe acclamabant. **B**enedictū
qd venit in regnū patris nostri
dauid. **D**e quo ipse dñs pylato ait
Regnū meū nō est de hoc mūdo.
Alter thronū siue sedē iudiciū nō
incoḡrue possumus intelligē iudiciū
qd procedat de sede. **I**stud est iudi-
ciū de quo ipse filius dicit. **P**ater
nō iudicat quemq; sed om̄e iudiciū
dedit filio. **E**t de quo psalmista ad
deū patre. **D**eus iudiciū tuū regi-
da et xpo. **T**hronus ergo dei in
sc̄culū scli manebit. qz nouissimū
iudiciū qd dabit electis dicens eis
Venite participate in regnū vobis
paratū. **E**t reprobis. **I**te in ignem
eternū. **E**terna discretionē stabit
in vtriq; eo testante et dicente
in euāgelio. **T**ūc ibunt hī in suppli-
ciū eternū. **I**usti autē in vitam
eternā. **E**t sequitur. **V**irga equita-
tis virga regni tui. **P** virgā equi-
tatis intelligitur rectitudo sciēcie
et iudiciū illig siue potestas regni
iusta. **E**cce virga regit iustos
in iusticia et punit improbos iuste
et recte sine aliqua psonarū accep-
tione cuncta gubernās et iudicās.
Dilexisti iusticiā et odisti iniquitatem
et. **I**sta virga est iusta vel recta

vt diligatur iusticia et odio habeat
iniquitas. **N**emo em̄ pfecte potest di-
ligere iusticiā nisi odio habuerit
iniquitatem. **I**niquitas autē que
et anomia vocatur intelligitur
qdqd cōtra legem diuinā sit. **V**erū
tatis etem amor odiū falsitatis
est. **E**t qz dñs dilexit iusticiam
qui nō peccauit et odio habet
iniquitatem. quid mernerit p̄m̄
p̄cipere exponit dicens. **P**ropterea
vniuit te deus deus tuus oleo
leticie et exultationis. **P**re p̄m̄
p̄cipis tuis. **P**salmista autem
alloquitur filiū dei et dicit. **D**eus
vniuit te deus pater oleo
exultationis. **P**ropterea qz odio
habuisti iniquitatem et dilexisti
iusticiā. **N**on ergo intelligendū
qz filius dei sc̄dm naturā dimittens
in qua equalis est patri posset
deū habere. qz ipse cū patre verū
deus est. **I**deōq; dicit psalmista
vniuit te deus deus tuus oleo leti-
cie et. **V**inctus est nō oleo visibili
sed plenitudine spūs sc̄i qui in
die baptismatis in specie colūbe
super eū requieuit. **N**ec ex t̄p̄e
baptismatis solūm plenitudo
spūs sc̄i mansit in eo. sed potius
ex t̄p̄e cōceptionis. **I**uxta qd iſaias
loquitur dicens. **R**equiescet sup
eū spūs sapiē et intellectus spūs
cōsiliū et fortitudinis. **S**p̄e sciēcie et
metatis replebitq; eū spūs timoris
dñi. **O**leo autē exultationis et leti-
cie dicit illū vinctū qz xps nūq;
peccauit. nūq; tristitiā habuit
ex recordatione peccati. **Q**uid est
em̄ oleo leticie vngt. nisi p̄m̄
maculā nō habere. **S**anctorū

Et in principio dñe terrā fundasti. et opera manuum tuarum sunt celi. Post humanitatem filii dei excellentem convertit se matris abluti donū spūs scī consequūtū ad eternitatem dimitat et a xpo xpīam vocantur. Xpūs ergo pre oībus participibz suis unctus est oleo leticie. qz oīs ad vctū accipiūt spm sām npe autē nō accipit ad mensurā sed plenitudinem. Sedm illud Non em̄ ad mensurā dat deus pater spūitū filio suo. sed in xpo habitat oīs plenitudo dimitatis corporaliter. eius dices Tu inquit dñe in principio creaturam terrā fundasti. Vbi fundavit terram. Si recte ppendimz videbimz qz natura et dispositione diuina subsistit sim data sup nichilū nisi in semetipā. Et qd dicit Opera manuum tuarum sunt celi. Non putandū qz verbum dei patris qd incorporeū est manibus operetur. qz nō habet limamenta corporis in natura dimitatis sicut nos habemz. Opera ergo manuum eius virtutē iussionis eius et debemz accipere. qm̄ verbo et potentia iussionis sue que vlt opatur. Juxta qd psalmista dicit. Ipe dixit et facta sunt. mādauit et creata sunt. Et tu in principio dñe terrā fundasti. et opera manuum tuarum sunt celi. Post humanitatem filii dei excellentem convertit se iterū ad eternitatem dimitatis. Virtute igitur vbi dei celū et terrā cōsistunt. qz virtute iussionis eius oīa facta sunt et sine ipso factū est nichil. Sed cū in principio geneseos celū dicit pmiū factū. ac deinde terrā sic dices. In principio facit deus celū et terrā. Questio oritur quare psalmista ponit terrā ac deinde celū quasi terrā ante fuit facta qz celū. Que ita soluitur. Sed ille pposuit celū terrē. iste supposuit

Sanctorū etem cōsciencia tūc magis ac magis exhilarescit atqz in leticiā prumpit quādo nulla peccati grauioris recordatione mordetur. Spūs siquidē sanctus qui requieuit in xpo custodiuit illū vt sine pctō nasceretur. et sine pcti macula ab hoc mūdo trāsiret. Juxta qd de illo scriptū est. Peccati nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Sed quid est qd dicit psalmista. Vngit te deus deus tuus pre participibz tuis. Cui sunt ergo participes eius? In veteri testamento quid fuerūt patriarche participes xpi in hac vnctōe qz cū nō essent oleo visibili vncti sed dono spūs sancti repleti appellabātur. tristi vncti. Juxta qd in psalmo legitur. dicte dño de abrahā ysaac et iacob ad abymalech et ceteros reges palistinorū. Nolite tangere xpos meos fuerūt quoqz reges sacerdotes et pphete participes illigz qz ad illos specialit vnctio ptinebat. p quā donū spūs scī merebātur accipere. Nam legitmz. Saulē vnctū a samuele et dauid Salomō vnctus est in syon. Sacerdotes vngebātur. sicut vnctus est aaron a moyse dicente sibi dño vngetes aaron et filios eius in sacerdotēs iure ppetuo. Pphete nichilominus vngebātur. sicut vnctus est helyseus ab helya. Cui dixit dñs vngetes helyseū ppheta pro te. In tres ordines dñm psignabant qui est verus rex sacerdos atqz ppheta. In nouo autē testamento participes illius sunt sunt apostoli martires cōfessores oīs qui gracia baptis

Idem factū est ut simul duo facta
tūc ostenderentur sed qd' diuina
maiestas simul fecit vna uox sit
nequiuit proferre. **Et nāc erat**
vnū ante alterū pferre. Ipsi peribūt.
tu autē pmanēs. Positus est hic
plūālis numerus pro singulari. sicut
multis in aliis locis diuine scripture
Non em' hoc de firmamēto intelli
gendū est ubi sidera cōtinentur
neq; de celo ethereo p qd' tu sus
planetarū septē planetarū agūtur
sed de isto celo acrio a quo et aues
celi dicūtur porio accipiendū est
In die iudiciū ergo peribit istud
celū aerū vnde anhelitū trahim;
et remittim; nō ut penitus de
sinet esse a sua natura. sed mu
tabitur ab hac specie in meliore
et ab hac densitate in subtilitate
et claritate aeris vel ethereis vñ
aplius alio in loco dicit. Preterit
figura huius mūdi. Si figura pre
terit remanebit substantia. Nam
quantū spaciū occupauit aqua
tpre diluuii ita ut altior esset
quidē cubitoꝝ supra om̄s mon
tes sub oī celo. et ut quidā dicunt
p̄tingens usq; ad circulū lune
tantū spaciū tenebit in die iudiciū
ignis comitans dñi aduentū. Iux
qd' psalmista. Ignis ante ipsū
precedet qui cōsumet oīa nubila
om̄emq; densitatē istius aeris
Eritq; celū nouū et terra noua
De hac imutacione dñs in ewāge
lio loquitur dicens. Celū et terra
transibūt. Transibūt quidē de
hac figura et specie in melius
p̄ inuouationē et permanebūt
in substantia p̄ua. Et om̄s

ut vestimentū veterascent. Vestimē
tum hic debem; accipere pro corpōe
humano qd' cōsumitur logaminitate
tp̄is et dolore infirmitatis ac redi
gitur in puluere. Sicut ergo corpus
humanū veterascent quidē et in pul
uerem redigitur. sed in die iudiciū p
inflammationē ignis inuouatur.
Et velut amictū mutabis et muta
būtur. Amictus dicitur ab amicti
endo: i. circūdendo. Bene igitur celū
amictū cōparatur quo circūdantur
qm̄ sicut amictus humanū corpūs
hinc inde cingit. ita celū ex om̄i
parte cingit terrā equa lance li
bratā. Vnde et pelli animantis alio
in loco cōparatur. dicēte psalmista.
Extendens celū sicut pellem. Ajuta
bis inquit eos sicut amictū. ac si
dicēt. Sicut amictus facile plicatur
si fuerit extensus. rursum si plicatur
leuiter extenditur. et si fuerit sordidus
cōm̄gnatus facile potest mūdari.
Ita celū a te facile est extensū atq;
cōpositū sicut facilitate incōprehen
sibili in die iudiciū mutabitur ab
hac figura et specie in meliorem.
Et ut ostenderet iam
demde facta dñi sub eterni
tate mansura addidit et mutabū
tur. Quasi dicēt. Postq; mutati fuerit
in ea nouitate pmanebūt nūq;
adhoc corruptibile redituri. Tu
autē idem ipse es et anni tui non de
ficient. Ecce differentia inter crea
turā temporale factā et creatorem
in sua eternitate equaliter manen
tem. In omnipotentē etenim deū nō
cadit preteritū nec futurū neq;
aliqua mutabilitas. sed oīa ei sunt
p̄sencia. Semperq; est mutabilis

Unde psalmista. eternitatē et
 immutabilitatē verbi dei subtili cōsi-
 deratione ppendens substrātiuo verbo
 p̄ntis typis usus loquēs de illo Celū
 inquit et terra mutabūtur. tu autē
 idem ipse es modo qui eras ante
 sc̄la. et anni tui et eternitas tua nō
 deficiet Ip̄e ergo qui semper habet
 esse dicit de semetip̄o ad moysen
 Ego sum qui sū. hec dices filius israel
 Cui est misit me ad uos. Cui
 p̄pter oīs creatura rationabilis que
 p̄ se mutabilis est aut tēporalis
 sumope elaborare debet quating ei
 possit cōiungi et adherere qui semp
 idem manet Ad quē autē angeloz
dixit aliq̄m Sede a dextris meis.
quousq̄ ponā inimicos tuos scabellū
pedū tuorū. Postq̄ maiestātē d̄ine
 eternitatis ostendit in filio esse Itē
 cōuertit bt̄is ap̄lus sermonem ad
 glorificationē eius hūilitatis dices
 Ad quē angeloz dixit aliq̄m Sede
a dextris meis. Subaudis ad nullū
 nulli em̄ archangeloz nulli d̄natio-
 nū aut virtutū siue principatū
 hanc gloriā cōcessit deus pater ut
 ei diceret Sede a dextris meis.
 hoc est habita et quiesce mecū in
 plenitudine mee maiestatis Victori
 autē filio et totius mūdi p̄ incarna-
 tionis sue dispensationē triūphatori
 post resurrectoris sue gloriā quadra-
 gesimo die dicit ei. laborasti in pas-
 sione. laborasti in redemptione ge-
 neris hūmāni. quiesce mecū in gl̄a
 quousq̄ ponā inimicos tuos ut sint
 scabellū pedū tuorū Quoadusq̄ vel
 donec nō significat finem alicuius
 typis isto in loco sed pro infinito et
 sempiterno positū est Quasi diceret

alnis verbis Tu semper habita in
 plenitudine maiestatis mee q̄ semp
 subiciam eternitati tue inimicos tuos
 iudeos aliosq̄ incredulos Pedes
 etem̄ d̄m eternitatis stabilitatē ei
 designāt ubi ille tamq̄ in vestigiis
 firmis virtute oīpotencie sue con-
 sistit Possim et p̄ pedes nō incon-
 grue mysteriū incarnatoris sue ac-
 cipere h̄is autē pedibz eternitatis
 illig viz seu fidei ac potencie incarn-
 nationis eius duobus modis cotidie
 subiciuntur inimici illig Dū viz vicioz
 atq̄ infidelitatis cōtrarietate dere-
 licta sponte se subdunt illi ad salu-
 tem ut ab illo tueantur Vel certe
 dū nolentes in eū credē coacti
 subiciuntur illi. et calcantur domino
 potestatis eius None om̄s sunt
administratoz spūs in ministeriū
missi propter eos qui hereditatem
capunt salutis Si om̄s spūs celesti-
 um virtutū mittūtur ad salutem
 credentiū. qd̄ est qd̄ daniel dicit Mi-
 lia milia ministrabant ei. et decies
 milies centena milia assistebant
 ei. quō om̄s mittūtur si decies milies
 centena milia ei assistunt Intelli-
 gendū est ergo q̄ oīmpotēs deus qui
 spūs est incūscriptus oīa implet
 et ubiq̄ totus est Quap̄pter angu-
 licus spūs qui cūscriptus est
 quocūq̄ mittatur intra deū currit
 deūq̄ semper p̄sentē habet Ideoq̄
 ipsi qui mittūtur ip̄i etiā assistūt
 ei h̄ic Vel certe idcirco mitti dicūt
 q̄ sicut didimo grecus in libro de
 spū sc̄o ait Ex oībus ordinibus
 celestū dignitatū mittūtur Sicut
 gabriele michaelē archāgelos legi-
 mus missos. in volumine danielis

Raphahalem quoque ad thobiam. Unus
enim de seraphim legitur missus ad ysa-
yam quando calculo tetigit labia
eius. Et sicut frequent' angeli le-
guntur ad sanctos missos. Generaliter
autem sicut doctores dicunt. unicuique
fidelium ab ortu natiuitatis vel post
a typre baptismatis datur a deo ei
angelus ad sui custodiam et qui su-
suadeat bona agere. Unus apostolus hic
dicit missi sunt magistri in ministerium
salutis propter eos qui hereditate
celestis patris sunt precepturi. In hoc
ergo loco sicut diximus omnes mittuntur
quod ex omnibus ordinibus mittuntur eiusdem
quod dignitatis sunt qui mittuntur. cum
qui et assistunt. Vel certe quod omnes
eiusdem voluntatis sunt. et dum illi
qui semper assistunt consensum cum
eis quod amodo in illis omnes veniunt.
omnesque mittuntur. Et est sensus. Quid
mirum si vinco filio dei ministerium
suum exhibent angeli cum etiam magister
salutis ministros constat eos effec-
tos. Quapropter nemini illorum dixit
Sede a detritis meis. **L. ap. l. i. scdm**

Propterea habundantius
obseruare nos oportet
ea que audimus ne
forte superfluamus

Propterea inquit quod filius dei excel-
lentior est omnibus angelis qui nobis
euangelium suum dedit. Vel certe quia
angeli nobis ministrant qui deo
semper renunciant opera nostra videlicet
ubi ipse ubique sit. habundantius autem
oportet nos obseruare ea que au-
dimus a christo in euangelio ab apostolis
eius que in lege solebamus que per
seruum data est. Et quare habun-
dantius ne forte superfluamus.

Ne forte pereamus et a salute excida-
mus. Vel ne forte euanescamus
transientes in ore fluminis currentes
in mare. dum sensus per mania
queque discurrunt. Iungit autem pa-
sonam suam illis more suo agens. Et
quare dixit habundantius reddit per
causam dum in sequentibus verbis ex-
plicat dicens. Sic enim qui per ange-
los dictus est sermo factus est firmus.
et omnis pernicatio et inobedi-
entia iusta recepit mercedis remun-
erationem. quomodo nos effugiamus
si tantam neglexerimus salutem. Sermo
legis et prophetarum per angelos dictus
est ad patres nostros. quod per subiectam
creaturam locutus est moysi et propheta-
tis. Iuxta quod beatus stephanus in
contentione sua manifestat dicens
de moysi hic est moyses qui fuit
cum angelo qui loquebatur ei in
monte syna. factusque est firmus
et verus. et sermo per angelum dictus
quomodo sicut dictum est vel predicatum
ita omnia venerunt siue bona siue
mala. Quibus pernicatio siue trans-
gressio legis atque inobedientia contra
ipsum sermonem pertrata accepit iustam
mercedis retributionem iudicium scilicet
eternae damnationis. Sicut illis con-
tingit qui murmuratione inobedi-
tes extiterunt. Notandum autem quod
cum merces in bona parte maxime
accipitur. hic pro malo ponit
apostolus more solito non curans de
proprietas verbis sed indifferenter
vnum ponens pro altero. sicut hic
mercedem pro malo. et alibi capti-
uitatem in bono ubi dicit in capti-
uitate redigentes omnem sensum ad
obediendum christo. Facit ergo apostolus

comparatione a sermone legis qui per
angelum dictus est ad gratiam euan-
gelii per filium datam et dicit Si enim
sermo legis per angelos dictus factus
est verus in omnibus que promisit
bonis vel que minatus est malis.
quantomagis erit firmus sermo euan-
gelii datus per filium Et si illi qui non
bedientes extiterunt in lege dampna-
tionem etiam iudicium non potuerunt
evadere. quomodo nos effugiemus
vindictam dei si tantam neglexerimus
salutem fidei scilicet evangelii vitamque
eternam tam magnam ut pote per filium
nobis annunciatam atque promissam
Subaudiis. nullo modo hinc verbis
manifestat apostolus non fuisse tantam
salutem in lege quanta est in euan-
gelio lex enim permittebat terram dicens
Si volueritis et audieritis me bona
terre comedetis Evangelium permittit
celum dicens Penitentiam agite appropin-
quabit enim regnum celorum Illa
prestabat vindictam de hostibus terrenis
Illa prestabit de spiritualibus Illa permittit
longevam vitam temporalem Evangelium
credidit vitam sine fine mansuram
Que subaudiis salus cum accepit
invenit enarrari per dominum ab eis qui
audierunt in nobis confirmata est
Salus ergo que in evangelio continetur
a deo accepit invenit enarrari quia ipse primus
annunciavit eam per semetipsum dicens
Penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum Et qui crediderit
et baptisatus fuerit salvus erit
Deinde vero confirmata est hoc est.
credita est ab eis qui audierunt
eam ab apostolis videlicet qui cum domino fuerunt
et successoribus eorum vel certe con-
firmata et consolidata est et perfecta

in nobis ab his qui ab ipso domino eam
acceperunt. quia salus que per spiritum sanctum
nobis data est permanet eternam.
Causa humilitatis suam iungit personam
cum eis dicens in nobis confirmata
est ab eis qui audierunt ad hoc po-
terat aliquis dicere. quomodo confirmata
est ab eis. Cui ille Contestante deo
signis et portentis et variis virtu-
tibus et spiritu sancti distributionibus secundum
suam voluntate Confirmata est
in nobis ab eis qui audierunt
contestante deo et simul testimonium
prebete eorum doctrine et predicationi
non voce sed virtute et exhibitione
miraculorum et varietate linguarum.
quod ut dicebat aliquis apostolorum mortuo
vel infirmo surge esto vivus vel
sanus. statim surgebat incolumis
Signa autem et prodigia et virtutes
pro uno hinc accipiuntur. Sed vero
subiungit spiritus sancti distributionibus
affluenciam significat gratiam quam
non habuerunt patres nostri veteris testa-
menti que fuit data postquam glorifica-
tus fuit dominus ihesus testante euan-
gelista qui ait Non dum enim datus erat
spiritus. quia ihesus nondum fuerat glori-
ficatus Iste sunt distributiones seu
divisiones quas apostolus in alio loco
commemorat dicens Alii per spiritum da-
tur sermo sapientie. alii sermo scientie
etc. que in sequentibus connumerat usque
domino subiungit hec omnia operantur unus
atque idem spiritus dividens unicuique
vel singulis prout vult Unde et hic
dicit secundum suam voluntatem. Diuine
enim voluntati atque consilio cuncta
contribuit ne quis in suis meritis
confidat Ipse enim spiritus sanctus non ut quod
cuiusque prodest. vel quod cuiusque sit commodum

ab angelis dū eū mortalem creasti sed
 q̄ ille obediens tibi extitit usq; ad
 mortem gloria et honore coronasti eū
 Tale est et illud qd̄ ap̄ls alio loco dicit
 p̄ter qd̄ et deus illū exaltavit et dona-
 vit illi nomē qd̄ est sup̄ omē nomen
 ut in nomē ihesu omē genua flectatur
 celestū terrestriū et infernoz Gloria
 et honore coronavit eū deus pater in
 resurrectione honore autē et in ascē-
 sione quādo in quadagesimō die resur-
 rectionis exaltavit illū sup̄ oēm crea-
 turā Aliter coronatus est in multitu-
 dine credentū vix cū post resurre-
 ctionis triūphū credulitate nō totiq̄
 mūdi in hoc q̄ homo est accepit
 honore autē in cōfessione eterne ma-
 iestatis hoc est in eo q̄ in plenitudine
 paternae glorie habitat Et cōstitisti
eū super opera manūū tuarū p̄
 hoc q̄ homo factus est cōstitutus est
 a deo p̄re sup̄ opa inssionis eius sup̄
 celestia vix terrestria et infernalina
 qui scdm̄ dimitatis potentā sicut
 cū deo p̄re oīa creaverat ita cū illo
 oīa possidebat. Dicendo em̄ Cōstitisti
eū sup̄ opa manūū tuarū r̄. oīs
 creatura mōstratur esse subiecta illi
 q̄ sicut verbo oīa creata sūt ita ille
 homo assumptus a verbo cū verbo
 possidet cūcta. Oīa subiecisti sub
pedib; eius r̄ eternitati illius et
 potestati ut oīs creatura illū adoret
 Et hoc est qd̄ ip̄e post resurrectionis
 gloriā apparuit discipulis dixit eis
 Data est michi oīs potestas in celo
 et in terra In eo em̄ q̄ oīa ei subie-
cti nichil dimisit ei non subiectum
 In eo i in hoc dono vel facto q̄ oīa ei
 subiecti nec celestia videntur excessisse
 nec terrestria ut dicit p̄ter: angelicā

creaturā sed ita cōclusit dicit Oīa
subiecisti Nūc autē necdū videm; q̄
oīa subiecta ei Et und est qd̄ b̄nis
 ap̄lus loquitur Nā cū dixisset oīa
 subiecta esse xp̄o statim subintravit
 dicens nūc autē necdū videm; oīa
 subiecta ei Si oīa subiecta sūt ei
 quomō non sūt subiecta Intelligedū
 est ergo hoc mō ut superius vbi dixit
 nichil dimisit nō subiectū ei Intelligi-
mus vniuersalē subiectionē volūta-
riam s; p̄ fidem. et necessariā qua
 cogitur oīs creatura subiecta esse
 suo creatori hic ergo vbi dixit nec-
 dū videm; oīa subiecta ei Et tantū
modo de volūtaria subiectionē accipe
 debem; que p̄ fidem cōstat qua in
 eū credē nolunt Quia em̄ tūc tyris
q̄n ap̄lus illa loq̄batur euāgelica
 p̄dicatio necdū p̄ totū mūdū divulga-
 ta erat. necdū oīs p̄destinati ad vitā
 credebant recte dixit Nūc sūt nō oīa
ei subiecta Sed nō solū tūc sed etiā
adhuc oīs p̄destinati non credunt
Eum autē qui modicū q̄ angeli mi-
noratus est videm; ihesū propter
passionē mortis gloriā et honore
coronatū hic aperte manifestat q̄
 glā et honore xp̄i crux eius fuit pro
 qua modicū minoratus est ab āgelis
 moriendo pro salute nr̄a Unde et cū
 ap̄ls alibi dixisset Factus est obediēs
patri usq; ad mortē mortem autem
truncis statim subsecutus est dicit p̄ter
qd̄ et deus exaltavit illū. et dedit illi
 nomē qd̄ est sup̄ omē nomen r̄ Sic
 em̄ ip̄e d̄ns p̄bat eū dicens ut glo-
 rificetur filius hoīs Si ille qui d̄ns est
 ea que pro seruis passus est gloriā
 vocat multo magis tu homo que
 pro d̄no pateris tibi ad gloriā ptinere

sempiternā nō dubites **E**um inquit
idem ihesum videmus coronatū. non
oculis corporeis sed oculis mentis. dū
sedet in plenitudine paterne manes-
tis Ut gratia dei pro omnibus gusta-
ret mortē Gratia dei appellatur dei
filius. eo q̄ nobis a deo patre gratis
est datus. et q̄ gratis mortē p̄ nobis
sustinuit. Nō est enim debebat. no-
bis mō merito ut filius dei p̄ nobis
gustaret mortē. sed ineffabilis eius
gratia hoc fecit. Quod autē dicit
illū pro oībus gustare mortē quidā
dōctores ita absolute intelligūt ut
dicuntur pro oībus pro quibz gustant
mortē. et pro electis ad vitā eternam
p̄destinatis. De vero quidā ita genera-
liter accipiūt. ut dicatur pro omnibus
fidelibus atqz infidelibus mortē gustas-
se dicentes. Ipsē quidē pro oībz mor-
tuus est licet omēs nō saluentur. Et
si omēs nō credunt. ille tñ qd̄ suū erat
fecit. Vnde bñs p̄. ospe hanc ponit
similitudinē. Est quidā meduoz peritis
simz qui veniens in civitate p̄ popu-
losam. ubi multi infirmi habentur.
temperat potionē cōtra oēm infirmi-
tate et cōvocat omēs dicens. Venite omēs
populi qui variis infirmitatibz labo-
ratis et bibite ex hac potionē quam
saluti v̄rē p̄paravi. et spondeo vobis
sub attestatiōe. qd̄ si quis biberit ex
ea statim medelā cōsequi merebit.
Qui credūt verbo illius accedunt
bibunt et sanantur. Qui vero ren-
nūnt bibere nō sanantur. sed in sua
infirmitate contabescūt. Quantū
ergo ad medici deuotionē pertinet
pro omī illoz salute potionē tēpera-
uit. licet alius nō proficit nisi hīs qui
ex ea biberint. Ita et x̄ps quantum

Heie
A

in se fuit pro oībus mortuus est. q̄m̄
non proficit eius passio nisi solū modo
hīs qui in eū credere volūt. Simulqz
notandū qz nō dixit ap̄le subiaceret
morti. sed gustavit mortē p̄ qd̄ veloci-
tatem resurrectōis voluit ostendere.
Breui etē t̄p̄e morte teneri potuit
ut ea deuicta cōfestim victor resur-
gret. Decebat em̄ eū propter quem
oīa et p̄ quē oīa qui multos filios
in gloriā adduxerat auctorem s̄z
salutis eoz p̄ passionē cōfirmare.
p̄ passionē x̄pi p̄ficere omī salutē
cui est auctor salutis omī creden-
tiū. et qui ante passionē suā multos
filios adoptiuos adduxit in gloriā
fidei spei et caritatis qui certā spem
habeant gaudia patris celestis et
hereditatem eterni regis se posse par-
cipere. Vel certe p̄ passionē decebat
eū p̄ficere oīa que de illo dicta erāt.
Vnde ip̄e dixit pendens in cruce.
Consumatū est propter quē oīa
et p̄ mortem eius restituta sunt
oīa celestia et terrestria. Homo s̄z
redemptus et numerus angeloz
reintegratus. p̄ quē s̄z oīa facta
sunt. Iuxta qd̄ ioh̄es dicit. Oīa p̄
ip̄sū facta sūt. Vides quantum est
in medio nostrū nobisqz cōiunctus.
est ip̄sē filius. et nos filii. Ipsē
p̄rius. et nos adoptiuū. sed ille
saluat et nos saluamur. Vides
quomō nos cōiungit et seruat.
Itā em̄ dicit multos filios ad-
duxit in gloriā. hic cōiungit. Cū
vero addit auctore salutis eoz
hic differunt. Cui em̄ sanctificat
et qui sacrificatur. ex vno omēs
cūis est. qui sanctificat. x̄p̄s
p̄ fidem passionis sue et p̄ donū

baptismatis. **Qui** sunt qui sanctificantur
 Omnes qui sanctificantur fide passionis
 xpi et gratia baptismatis sed qui
 sanctificat xps et nos qui sanctificamur
 ex vno deo patre sumus quia ab illo
 oia originem accipiunt et acceperunt
 Unus est enim deus p quem et a quo
 oia. **Sed** aliter ille et aliter nos ille
 quasi prius filius potest sanctificare
 nos vero quasi adoptiuu ab illo sancti-
 ficamur. **Ut** autem vnu habemus patrem
 in celis. ille prius nos adoptiuu.
Propter quam causam **Sub**audiis
 quia ipse et nos ex vno deo patre
 sumus licet discrete **no confunditur**
fratres vocare eos qui sunt filii ad-
 optiuu dicens **Nunciabo** nome tuu
fratribus meis. **Non** erubescat frater
 vocare eos. **Ostendit** no esse eandem
 fraternitatem nre humanitatis sed in
 misericordia eius multa et humilitate
 maxima qui nos fratres elegit hoc
 quoque prophetico affirmat testimonio **Ne**
 quasi nouu putaretur et no multu
 ante predictu aut em **Nunciabo** nome
 tuu fratribus meis post facta passio
 nem et veneranda **passio** et resur-
 rectione pmittit se gloria dimitatis
 paterne. et nome eius etia quo patre
 dicebatur toto orbe volgandu **Nunciabo**
 dicit et narrari facta a pdicatoribus
 meis ut michi credatis. **Na** resur-
 gens a mortuis dicit mulieribus
ite nunciate fratribus meis. **Et** ad ma-
 tram vade ad freres meos et dic eis
 fratres autem dicuntur et qui diligunt
 et qui diliguntur. **Ad** dicit vero **In**
medio ecclesie laudabo te. **In** medio
 ecclesie hoc est in actu fidelium lauda-
 uit deum patrem filius quando aplice
 reuersis de pdicatione dixit. **Confiteor**

tibi dñe pater celi et terre laudo et
 glorificabo te. qz abscondisti hec a
 sapientibus et prudentibus et reuelasti
 ea paruulis. **Ipse** quoque in medio
 ecclesie laudat deum patrem du fideles
 quique eius passione redempti eius
 quoque baptismo ablui indefessas
 laudes deo patri referunt corde ore et
 opere hinc enim tribus modis laudem
 dñs est deus. **Et** iteru ego ero fidens
 in eu hoc est in deum patrem. **Vox** est
 filii dei de deo patre ex parte hu-
 militatis loquentis. **Na** homo susceptus
 a verbo totam confidentiam suam
 in deo patre postea habebat. **Vnde**
 dicebat pater clarificati filium tuum. **Et** pro
 fidelibus suis supplicans dicebat pater
 volo ut ubi ego sum et isti sint mecum
 Quos etia exhortans me confidentiam
 haberet dicit. **Confidite** ego vici
 mundu. **Et** iteru **Eccc** ego et et pater
 mei quos michi dedit dñs. **Hec** duo
 testimonia supra sunt ex oraculo isa-
 ye prophete loquentis in persona filii dei.
Hi autem sunt sancti viri aplice quibus
 dñs ait. **Pueri** nunc pulmentum
 habetis. **Qui** bene pueri vocantur
 propter innocentiam et humilitatem. **De** quo
 ipsa veritas. **Sicut** paruulus
 venire ad me nullu est enim regnu
 celorum. **Etia** ergo pueri dicuntur
 carni et sanguini et ipse filius paterque
 incarnati huiusdem. **Hoc** de aplice oibus
 quod fidelibus dictu est. qui p hoc
 fratres fuerunt dñi. qz veru corpus
 et veru sanguine habuit sicut et
 illi habuerunt. **Quo** loco confunditur
 manes cu suis qui iustus fuit dicit
 dñm veru corpus no habuisse nisi in
 aplice dicat qz assumenda carnem
 factus est particeps illorum. **Sicut** enim

illi pueri et nos carne et sanguine costamus.
sic et xps participavit carni et sanguini
homo factus Et sicut coitavit xps vere
substantie per assumptionem hominis. sic et
nos participes sumus eius per assumptionem
corporis et sanguinis eius. Quare autem
coitavit xps carni et sanguini in se-
quentibus manifestat cum subdit Ut per
mortem destrueret eum qui habebat
mortem imperium in dyabolo et libera-
ret eos qui timore mortis per totam
vitam obnoxii erant servituti Admira-
bile demonstrat apud hic ostendens
dyabolum per hoc deinctu a xpo per quod
potestate in mundo tenebat. arma que
fuerunt illi quondam fortia adversus
mundum hoc est mors. per ea xps illum
percussit. sicut dauid abstracto gladio
golye in eo caput illius amputavit
in quo quondam victor ille solebat fieri
Quia ergo dyabolus per mortem hominis
in mundo principatum presumpserat. per
mortem xpi tyralem vinci debebat
Quapropter participavit xps carni et
sanguini ut mori potuisset ad tempus
sicque dum mortuus est qui peccatum non
fecerat. destruxit dyabolum qui peccatum
attulerat per quod mors in orbem venerat
Sive etiam in hoc destruxit dyabolum
et mortem. quia semel mortuus est
peccato dum non peccavit. Destructo autem
dyaboli liberavit electos suos qui timo-
re mortis per totam vitam vivebant in
hoc mundo obnoxii et debiti et astritti
erant servituti mortis et dyaboli In
hoc enim timebant mortem. quia servi
erant mortis. dum omnes morti subiace-
bant. Nusquam enim angelos apprehendit
sed semen abrahe apprehendit Quod
superius dixerat pueros coitasse carni
et sanguini. et quod xps coitauerat eis

Requitur amplius sensu hinc volens
ostendere unde participavit eis et dicit
Nusquam in nullo loco neque in celo neque
in terra angelicam creaturam assumpsit
sed corpus humanum de semine dauid et
abrahe assumpsit. Quibus verbis facit
illis blandiendo quod semen illorum assump-
serit. Quia ergo homo erat redimendus
morte filii dei. Ideo non angelicam
naturam assumpsit que mortem non potest
pati. sed humanam in qua mori potuisset
Nec est angelis dignitas collata ut in
vna persona nature eorum filius dei conuige-
tur. Quam dignitatem et honorem humane
nature diuina gratia contribuit ut deus
et homo vna esset persona. Et quare dicit
apprehendit quod pertinet ad fugientem
quod nos quasi recedentes a se longe infen-
tus apprehendit. Unde debuit per omnia
assimilari fratribus Pro hac inquit
ratione quod non assumpsit angelicam natu-
ram sed humanam de semine abrahe debuit
per omnia fratribus assimilari. Quid est per
omnia? Educatus est. creuit. esurivit passus
est ac mortuus ut per omnia ista similis esset
fratribus qui huic conditioni subiecti
sunt et conerari. Sed fortassis querit
aliquis quare homo sit reparatus
potius quam dyabolus lapsus. Cui respon-
dendum est. hominem non tantum deliquisse
quantum dyabolum. Ille enim dyabolo suade-
te peccauit. Dyabolus nullo suadente
sed superbiendo corruit. Homo quorum
quod corpus habuit manducare indige-
bat. Dyabolus vero quod spiritus est totus
inexcusabilis est. Fuit et tertia causa
vix quia homo necdum venerat ad locum
ubi eternaliter cum deo regnaturus
erat. sed in paradiso terreno morabatur
de quo transferendus erat in celum com-
pleto numero electorum. Dyabolus autem

in celo iam erat collocatus. Et videlicet
misericos fieret et fidelis pontifex ad
deū ut respiciaret delicta populi. Mi-
 sericos dicitur a misero corde viz qui
 miserū sustinet et cognoscit p experi-
 mentū miseri ita qd nō fuit aliud
 p oīa illū fratribz assimilari nisi ut
 misericordiā nobis prestaret nos redi-
 mendo. Et fieret fidelis verus potensq;
 pontifex. deū patre interpellado pro
 nobis nris pctis ppriaret. hec em̄
huic miserande dispensationis fuit
causa. Vidit quippe humanū genus
 humo intentū. peccatorū vinculis ligatū.
 et misertus est eius sicut fidelis pōtifex
 reconcilians nos deo patri et reconciliado
 purgans. Ministeriū em̄ sacerdotis
atq; pōtifex est fidelē esse vt
possit eos quorū sacerdos est liberare
a peccatis. Pontifex dicitur eo qd pontem
 r viam prebeat suis sequacibus suo
 bono exemplo. Ita et dñs pontē fecit
 nobis r bonā viam ostendit nobis.
 dū diceret. Discite a me qz mitis sum
et humilis corde. Pontem etiam fecit
 nobis qz aperuit nobis ianuā patrie
 celestis vbi modo cōsistit deū patrem
 interpellans pro nobis. In eo em̄ quo
passus est ipse temptatus potens est
eis qui temptantur auxiliari. In eo
 inquit r in hoīe vt qd ipse temptatus
 est a dyabolo sed nō superatus. et pas-
 sus a ministris illius. potens est victos
 liberare. temptatos adiuvare ne vin-
 cantur. qz tēptationes nrās atq; passio-
 nes nō solū sicut deus cognoscit. sed etiā
 sicut homo experimēto pbant ac p̄tēa
 nō solū p hoc qd deus est potest nobis
 auxiliari. sed insup p hoc qd hō est quā
 eiusde potestatis homo est assumptus a ver-
 bo eius erat et idem verbū. **Ca^m tertiā**

Unde fratres sancti vocatio
 nis celestis participes con-
 siderate ap̄lm et pōtifex
 confessionis nr̄e ihesum
 qui fidelis est ei qui fecit eum sicut et
 moyses in omni domo illius. Fratres
 eos vocat qd in spū qd in carne qui ex
 eode genere erāt eandēq; fidē habebant
 Sanctos qui sanctificati erant
 fide passionis xpi et aqua bap̄tisma-
 tis qui participes erāt celestis
 vocationis hoc est pa-
 tre celestis
 ad quā om̄s vocant dicens Ve-
 nite ad me om̄s qui laboratis
 et onerati estis et ego reficiā vos
 Considerate inquit apostoli
 et pontificem fidei nr̄e
 ihesum. Ap̄lm̄ grece latine dicitur mis-
 sus. Et dñs ihesus ap̄lm̄ fuit qz gratis
 a deo patre missus est. sicut ipse testat̄
 dicens. nō sum missus nisi ad oues que
perierūt domus israhel. Et sicut misit
 me pater et ego mitto vos. Unde idem
 egregius p̄dicator alio in loco dicit.
 misit deus filiū suū factū ex muliere.
 Pontifex autē confessionis nr̄e. quia cō-
 fessione fidei nr̄e pretendit ante deū
 patre qui fidelis est ei r deo patri qui
 fecit illū. Invenit qd alibi dicitur. Cui
 factus est ei ex semine dauid sedm̄ car-
 nem. Notandū autē de humanitatis
 essentia dictū in qua ipse fidelis fuit
 deo patri. quādo oīa et obediens ei
 usq; ad mortē. Nōne fidelis erat deo
 patri quādo oīa que agebat non
 sue glorie reputabat sed patri dicens
 pater in me manēs ipse facit opa
 sicut moyses inquit fidelis erat
 vel fuit in om̄i domo illius. Domū
 dei populū dei debemq; hic intelligē
 plebem sicut israheliticā cui p̄positū

est moyses a deo. **De** qua domo dicit
 psalmus. **Unica** dñi fabricator domus israel
 est. Et iterum hortando. **Domus** iacob ve
 nit et ambulans in lumine dñi. In
 qua domo moyses fidelis fuit et devo
 tus et bone voluntatis. defendens ea que
 dei erant sibiq; nō usurpans gloriā dei
 Amplioris em glorie iste moyses
 dignus habitus est quāto ampli
 orem honore habet domus
 qui fa bricavit illā hoc m loco
 autē p pal lāge hoc figura erit
 in sensu autē sitis necessaria
 subaudiis subponeretur hoc mō
 Tanto maioris dignitatis
 xps pre moyses dignus mūc
 tus est quāto maiorem
 honore habet. subaudiis dñs qui fabri
 cavit eandē domū. Sicut tanto ma
 ioris glorie xpus pre moyse dignus
 mūcatus est quāto maiore honorem
 habet fabricator a domo quā ipse
 fabricavit. Redditq; causam quare
 maioris glorie sit dñs q; domus ab eo
 fabricata. Dis namq; domus fabrica
 tur ab aliquo. qui autē oīa creavit
 subaudiis deus est. hic factorē a fac
 tora discedit. utriusq; domus auctore
 deū esse intelligi volens et populi
 viz israelitici et gentilis. et moyses
 quidē fidelis erat hoc est devotus et
 bone voluntatis. In tota domo eius
 tamq; famulus in testimonū eorū
 subaudiis verborū que dicenda erāt
 xpus autē tamq; filius in domo sua
 habitat ordinans et disponens oīa
 illa. Quanta differētia est inter
 famulū que paterfamilias ipōnit
 domni sui et filiū que relinquit
 heredem. tanta est distācia inter
 moysen et xpm. Moyses autē fidelis

et devotus famulus fuit in domo dei
 oīpotentis hoc est in plebe israelitica
 In testimonū eorū verborū que p illū
 dicenda erant ad populū. qm testis
 erat verborū dñi ad populū. Item q
 populi ad deū. xpus autē libere or
 dinat domū suā et ecclēsiā suā. tamq;
 filius hereditate paternā. De qua do
 mo apłus subiūgit dicens. Quia
domus sumus nos si fiduciam et
gloriā spei usq; ad finē firmam
teneamus. Hortatur iterum apłus hebre
 os fortiter stare in fide et p̄severare
 in bono opere. iūgens se more solito
 illis. Domus inquit dei sumus si fidu
 ciam et fidem rectā et gloriā spei
 nostre firmā retinuerimus usq; ad
 finem mortis nre. Vel etiā usq; ad
 diem iudicii. Gloria spei nre. Quia
 gloriā nos in spe iam esse filios
 dei et qd modo tenemus in spe credi
 mus nos possessuros in re. Bona
 em que nobis promissa sunt in hac
 penali vita habere nequaquā possumus
Quāobrem habentes fidem rectam
 spem certā expectemus patienter
 premia nobis a dño p̄missa. Secūto
Quāptē sicut dicit spūs s̄s. Quod
si vocem eius audieritis nolite ob. re
usq; si intrabūt in requiem meam
De spe paulo superius locutus
 fuerat b̄tus paulus apłs qd oportet
 at sperare ea que futura sūt et
 dat inde testimonū p̄pheticū sub cō
 paratione qm perierūt illi qui
 desperauerūt de oīpotentis dei potē
 tia et quid p̄meruerūt pati qui sub
 spe certa promissis dei crediderūt.
 Quia ergo ob stare locutus est apłs
 necesse est replicare in storia veteris
 testamēti ut manifestior fiat oratio

al dñs

Lgressus populus israeliticus
 de egyptiaca seruitute in signis
 et in mirabilibus dñi. et cū multā
 viam deserti ambulasset passi a
 dño manna aqua de petra potati.
 eiusq; protectione tutati. cōsiliū
 merūt om̄s mittere de singulis tri-
 bubus principes speculatores qui
 deberēt specularē atq; cōsiderare a
 dño terrā eis p̄missā. Cui p̄ gētes
 lustrauerūt terrā. reuersis post spa-
 cū quadraginta dierū ad multitu-
 dīnē nūciantes terrā fertilissimā
 magnorūq; fructuū procreatricem.
 sed habere nauitas urbes. vnosq;
 inexpugnabiles esse in ea. utpote
 de stirpe enadim hoc est gigantū
 israelite ergo migrati et misensati
 quos oportebat tantorū dei beneficorū
 remissis quomodo eos clausos in
 medio tanti exercitū multitudinē
 egyptiorū eripuerūt. de periculis
 cerā flumīnū. fontes de petra dona-
 uerūt. sine defectu māna tribuerūt.
 aliq; innumerabilia beneficia eis
 cōtulērūt. nec deo crediderūt. despe-
 rantes de eius potentia. nec eorū
 aliqd̄ rememorati sunt. sed timore
 desperabili p̄territi murmurādo
 dixerūt. vtmam nō introducat nos
 dñs in terrā illam. reuertamur
 in egyptū. Deus igitur iratus
 p̄ sic cito obliti sunt op̄erū ac mi-
 rabiliū eius. iurauit qd̄ nō esset
 mītratura generatio illa in regem
 et patriam olim p̄missā p̄ūbū
 Sicq; illa sexcenta milia que
 egressa sunt de egypto perierūt
 p̄ter tantūmodo caleph v̄z filiū
 rephone et iosue filiū nun qui
 seditionē populi cōpescē nisi sunt.

creduli p̄missionib; dñi. **N**otādū
 autē tres reques ab ap̄lo in hac eplā
 cōmemorari. **Unā** sabbati qua requeuit
 deus ab op̄ibus suis. **Scdm** palasti-
 nam in qua ingressi israelite re-
 quicturi a miseria et laborib; multas
Tercia quoq; que vera est reques
 v̄z regnū celoz ad quā quos p̄ue-
 nire cōtingit plenissime requiescēt
 a laboribus et erupm̄s huius sc̄li.
 De qua hic ap̄lo p̄phetico sp̄ualit̄
 loquitur dicens. quāp̄ter subuedis
 qd̄ domus dei firmā si fidem rectā
 et gloriā sp̄ei firmā retinuerim;
Nolite obdurare corda v̄ra. Ne filia
pariamini qualia p̄genitores v̄ri
passi sunt priuati requie p̄missā.
 hortatur ap̄lus hebreos hīs verbis
 vt nō essent infideles et increduli
 et perderent requiē eternā sibi a
 dño p̄missā. sicut perdidērūt pa-
 tres eorū requiem temporālē. No-
lite inquit obdurare corda vestra
sicut. subauditur obdurauerunt
patres v̄ri in exarabatione scdm
diem temptatiōis eorū in deserto
vbi me temptauerunt patres v̄ri
 multis modis dicentes. Nūquid
 poterit deus parere mensam in
 deserto et nūquid poterit nos introdu-
 cere in terrā patrib; p̄missam.
Ed autē dicit hodie nō loquitur
 iam psalmista ad illos qui mortui
 sunt in deserto murmurādo cōtra
 dñm et increduli existendo. sed
 potius ad illos qui dñm p̄dicatiōis
 t̄p̄e fuerūt ap̄lorūq; et usq; ad
 finem sc̄li futuri sunt. **Hodie**
 inquit. i. in die nomi testamētī
 vel om̄i t̄p̄e q̄d̄m dicitur. hodie
 nolite obdurare corda vestra

Hodie namq; pro sempiterno ponitur
donec mundus et vita presens maneat
Sequitur Probauerunt et viderunt
opera mea quadraginta annis
Et dicit opera mea probauerunt et
mirabilia mea. Non est ita intellige
dum ut dicatur probauerunt et elegerunt
causa gratiarum actionum. sed potius
probatio hic ad curiositate est referenda
et temptatione probauerunt
inquit opa mea hoc est curiositatis
causa exquisierunt temptationes unum
nam omnipotens essem. Quid factum est.
Viderunt illa per quadraginta annos
et permanserunt ingrati. Ut quod dicit
quadraginta annis et ad sequentia
coniungi. Quadragenarius numerus
autem mysticus in diuina scriptura
habetur. Quadraginta diebus dominus in
deserto ieiunauit ut trinum pharet de
illo per quem illi quadraginta annis
murmurauerunt contra dominum in here
mo. Consummatamq; tota gloria
victorie in passione et resurrectione
quadraginta diebus fuit cum discipulis
antequam celorum altitudinem penetraret.
Primum ergo quadraginta diebus
temptatione huius peregrinationis
ostendit. Posterioribus quadraginta
diebus consolatione qua consolati sunt
et consolaturi sunt in patria. Corpus
enim eius et ecclesia necesse est ut
temptationes patiantur in presenti
seculo ut postmodum puenire possit
ad gaudia patrie celestis. Tamen
in presenti non desit ille consolator
qui dicit Ecce ego vobiscum super omnibus
diebus usque ad confirmationem seculi.
Sequitur Propter quod subaudiis quod
temptauerunt me. causasq; curiosita
tis quadraginta annis opera mea

probauerunt. Offensus sui generationem
hanc. Plus enim dicit offensus suae infensu
quam irati. quoniam qui irasitur de facili potest
ab ira remoueri. qui vero offensus
suae infensus est aut vir aut nullo
modo potest placari. Ita deus omnipotens
offensus et valde implacabiliter iratus
fuit illis seruentibus malibus que perie
runt in deserto. Et dixi ad moysen et
ad aaron vel etiam ad iosue semper hu
erunt corde. Multis modis castigauit
eos omnipotens deus sed illi semper errauit
runt corde a via veritatis et rectitudi
nis deuantibus. Quicunq; enim voluntati
dei non obsecuntur errant a rectitudine
iusticie. Ipsi vero non cognouerunt vias
meas. Non cognouerunt dicit hoc est
non approbauerunt nec elegerunt actiones
meas et precepta mea. Vel non cognoue
runt quod noluerunt adhuc cognoscere
ut tenerent et obseruarent illa. Sicut
uirum in ira mea si intrabunt in
requiem mea. Si aliquando ponitur
pro affirmatioue. aliquando pro dubitatioue
aliquando pro negatione ut in presenti loco
pro non. Ut in psalmo dicente propheta
Si reddidi retribuentibus michi mala
et non reddidi. Ordo verborum est. non
intrabunt in requiem mea sicut iura
ui in ira mea. Ira enim dei vindicta
eius est. loqui dominum magni est.
Iurare vero nimis metuumdum est. Cum
enim sermo illius est pro iuramento
accipi debeat quomodo qui verax est
dicitur aliquando iurare. Ad exaggeran
dam vim rei ut et terrore moueat
auditoribus. Sic dicitur et irasce
more humano cum semper et idem ipse
maneat. quatenus dum audiuimus illa
irati metuumus peccare. Et autem
dicit non intrabunt in requiem mea

Sic sicut supra dictum est geminam
 requiem debemus intelligere. Unam
 scilicet terre promissionis promissa abrahe
 quam illi perdidit propter infideli-
 tatem suam. Alteram vero vitam eternam
 de qua apostolus specialiter loquitur in
 quam non intrant iudei in infideli-
 tate manentes. Uidetis fratres ne
forte sit in aliquo vestrum cor malum
incredulitatis discedendi a deo viuo
 Hortatur apostolus iterum eos blandien-
 do vocans eos fratres et dans con-
 silium quomodo intrare possint in
 requiem veram. Fratres mei ~~fratres~~
 carne fratres etiam fide videte et
 caute sumamque diligentiam atten-
 dite ne forte sit in aliquo vestrum
 voluntas non bona et cor malum
 incredulitatis discedendi a deo
 viuo sicut fuit in illis qui eua-
 uerunt in deserto ad adoranda ydola
 et peccatis sicut illi peccaverunt.
Sed exhortamini vosmetipsos
per singulos dies donec hodie cog-
nominatur ut non obduretur quis
ex vobis fallacia peccati. Quia
 illis iudeis scribebat qui iam cre-
 diderant et inter quos tales erant
 qui alios in fide sine bonis operibus
 exhortari poterant ideo taliter lo-
 quitur. Exhortamini inquit vos
mutuo et corrigite vosmetipsos per
singulos dies donec hodie cogno-
minatur id est omni tempore penitentis vite
 in quo est spatium penitendi. Si quis
 peccauerit non desperet de venia quod
 uiuit. Nec obduretur aliquis vestrum
 fallacia peccati id est desperatione
 decipiente peccato infidelitatis quasi
 per penitentiam non possit promereri
 indulgentiam. Ille etenim qui satis

perfecte non credit solat plerumque in
 desperationem rueret. Reddiditque cau-
 sam quare nemo debeat desperare
 de venia dicens. Participes enim
xpi effecti sumus. Ipso participamus
 et unguimur utpote unum cum illo
 existentes. Siquidem in hoc parti-
 cipamus illi. quia ipse caput nostrum
 et nos membra illius. coheredes et
 concorporales illi secundum spiritalem
 hominem qui creatus est in ipso. In
 eo etiam participamus quia corpus
 et sanguinem eius sumimus ad redemp-
 tionem nostram. Quapropter non est
desperandum. si tamen inueni-
substantie eius usque in fine firmam
retineamus dum dicitur hodie si uoce
eius audieritis etc. Contra deum per
 infidelitatem quemadmodum in illa
 exacerbatione subaudiis obdurau-
 erunt patres nostri corda sua. Inueni
 substantie dicit fidem christi per quam
 subsistimus et renati sumus. quia ipsa
 est fundamentum omnium uirtutum et bene
 substantiam eam uocat. quia sicut cor-
 pus ab anima subsistit et uiuificat
 ita anima fide subsistit in deo et
 uiuit hac fide sine qua nichil est.
 Unde dicit per prophetam. Iustus autem
meus fide uiuit. Et ille egregius
 predicator. Sine fide impossibile est
deo placere. Substantia autem christi
 appellatur fides quia ab illo datur
 uel certe ipse per eam habitat in cordibus
 fidelium. Iuxta quod idem apostolus alias
hortando in interiore hominis habitare
christum per fidem in cordibus nostris. Tunc
 ergo participes ueraciter christi sumus
 si fidem eius usque ad finem uite nostre
~~retineamus~~ uel usque ad diem iudicii fir-
 mam retinuerimus omnium uirtutum

quidam dicitur per prophetam hodie si vocem
eius audieritis etc. Quidam enim audi-
entes exacerbarunt sed non omnes
qui profecti sunt ab egypto per moysen
Alius hystoric tacite mentione facit
quando reuersis exploratoribus dixerunt
murmurando. Utinam non introducat
nos dominus in terram illam Josue autem et
caleph glorificauerunt deum dicentes
ad omnem multitudinem potens est
dominus in fide Ideoque nichil profuit eis
quod audierunt quod in eam intrare non
meruerunt Post hec verba exhorta-
tionis subiungit apostolus dicens **Et in**
In ingrediemur enim **Capitulum**
in requiem qui credidimus que ad
modum dixit Sicut unum in ira mea
si introibunt in requiem meam Isto
in loco ad completionem sensus necesse
est addere aliquid Ingreдемur inquit
in requiem patris celestis a deo nobis
promissa Subaudiis ne forte dicatur
nobis et si fuerimus increduli
quemadmodum illis qui non intraverunt.
si introibunt et non introibunt in requiem
meam Quibus verbis hortatur omnes
in requiem domini intrare ne forte ob
incredulitate dicatur nobis quod illis
dictum est. Nam sicut certum est quod increduli
non introibunt sic certum est fixumque est
quod habetur quod creduli introibunt Et
quidem operibus ab institutione mundi
perfectis et ornatu mundi perfecto dixit
quodam loco de die septimo sic Et re-
quieuit deus die septimo ab omnibus
operibus suis In genesi dixit deus per
moysen illud hinc verbis vult intelligi
ostenditque apostolus aliam esse requiem
ad quam vocati sumus quod fuerit illa in
palestina ad quam iudei vocati sunt
Non dicit nos intraturus illam que

fuit in palestina sed ostendit illos non
intrasse propter duriciam cordis sui
nec in palestina nec in requiem celestem
Dicit ergo de prima requie sic Requie-
uit deus die septimo ab omnibus operibus
suis Requieuit quidem a conditione
nouarum creaturarum sed non requieuit
a gubernatione eorum que fecerat sed
ut cotidie ex ipsis noua producat iam
Vnde et veritas in euangelio iudeis di-
cit Pater meus usque modo operatur
et ego operor Non enim plus fuit deo
mundum creare ex nichilo quam factum
gubernare Premissa ergo prima requie
septimi diei in qua requieuit deus
sedam subiungit que promissa est populo
dei dicens De illa requie quodam loco
ita dixit deus per moysen et iam supra
dictum est In isto subaudiis loco iustitiam
dicit si introibunt in requiem meam
Si vero conuinctio sicut iam supra
dictum est et pro affirmatioue produ-
bitatioue pro negatioue accipi potest
Superius namque pro negatioue duobus
in locis posita est ubi ait Humisse
deum propter incredulitate illorum si in-
troibunt in requiem meam et non
introibunt Hic vero pro affirmatioue
potest accipi sub alio sensu Sicut
iohannes crisostomus alique doctores expo-
nunt quasi dicit Si introibunt in
requiem meam Subaudiis bene ha-
bebunt et hoc de requie que fuit in
palestina accipe Vnde prima addit
Quoniam ergo superest quosdam intrare
in eam et hinc quibus prioribus anun-
tiatum est non introierunt propter incre-
dulitate Quia pauci intraverunt
in eam requiem que fuit in palestina
et duo tantum Josue et caleph ex omnibus
hinc qui ex egypto exierunt Ideo dicit

Quomā superest vel restat quosdā
 introisse in requiem terre pmissiois
 et hinc i sexcenta milia quibus pōitibus
 annūciatū est nō introierūt in eam
 sed cāquēra eorū pstrata sūt in deserto
Iterū terminat diem quēndā hodie
in dauid dicendo post tantū tēpus sicut sup
dictū est hodie si vocē eius audieritis
nolite obdurare rē Uido verborū est
 post tantū tēpus qd' illi murmurā
 uerūt et mortui sūt in deserto. ter
 minat i statuit et diffiniuit spūs
 scūs iterū quēndā diem tēpus videlicet
 noui testamētī dicendo p dauid hodie
 sicut supra dictū est. vbi apłs ex per
 sona pphete loquitur hodie si vocem
 eius audieritis rē. Quasi dicit aliis
 verbis. Quidei. o concubēs mei nolite
 putare q' istud qd' dauid dixit hodie
 si vocē eius au. rē. ad illud tēpus
 ptineat quo illi murmurauerūt in
 deserto. vel qd' causa salutis eorū
 dixerit qui iam mortui erant. qm
 ad illud tēpus ptineat vij ad
 tēpus noui testamētī. A die em
 murmuratiois eorū in deserto multū
 tēpus est vsq' ad dauid et vsq' ad
 nos quibus dauid ista loq'atur. S
 Simulq' considerandū est diem pro
 tēpore domini aduentus noui testa
 mentiq' accipiendū. Et qd' dicit in
 dauid tale est quasi p dauid mutās
 ppositionē more solito. Potest et ita
 intelligi qd' dicit terminat quēndā
 diem hoc est tēminū et finē pponit
 spūs scūs pteriti tēpus qd' fuit a die
 murmuratiois eorū et dat inciū alteri
 tēpa dicendo p dauid hodie. Sequitur.
Flam si eis ihesus filius naue ductor
populi israheliticū prestisset reqem
subaudis vocem nūq' de alia reque

loqueretur dauid post hanc diē id est
 demceps postq' illā adepti essent. Hic
 ostendit quādā requiem terciā. de
 qua dauid dicit hodie rē. non illam
 significans ad quā ihesus naue filius
 populū introduxit. sed aliā quandā
 multo excellentiore ad quā nō typicus
 ihesus sed verus introducit eos toti
 die qui sūt eius. Si em ihesus
 filius naue verā prestisset p'lo
 requiem eius ductor extitit nequaq'
 de alia reque loq'etur dauid post
 eam. Certū est ergo quod futurū
 est quosdā accipere requiem que
 p illā significata est que fuit in
 palestina. Itaq' subaudis q' ihesus
 filius naue nō prestuit verā reqem
 populo cui p'erat. relinquitur. i.
seruatur in futurū sabbatissimus
populo dei credenti veraciter in
 futurū s' vita eterna q' precessit
 sabbatū legis. qm in illā reqescebat
 tantū corpa. In ista autē amme
 populi dei. Vn et sequitur. Qui em
ingressus est in requiem ipius. hoc
est in requie dei omnipotentis qui est
vita eterna. etiā ipse requieuit ab
operibus suis terrenis oibusq' laboribus
sicut a suis deus requieuit die septia
Requies dei pfectio operū illius itelli
genda est vij dū sexto die finita
pmordiali rerū creatione. In septio
cessant a creatione nouarū creatu
rarū. Illā vero requiem dei que
nō est eterna studiose prouocant nos
vt ad requiem eterne bēitudis illā
quā sabbatissimus appellat totis
missibus anhelēms. Qui ergo istud
sabbatū intrauerūt requiescit ppetuo
ab oī labore et opere sicut deus re
quiescit a creatione nouarū rerū

Festinus ergo ingredi in illam regionem
ut ne in idipsum quis incidat incredu-
litate exemplum Magna quidem res
et salutaris est fides. quoniam sine hac non
est saluari possibile aliam. sicut scriptum
est sine fide impossibile est placere deo
Quisquis deo non credit non saluatur
Sed ad salutem non sufficit sola fides.
necessarium est enim operari per dilectio-
nem fidei. et concorsari digne deo. quia
fides sine operibus mortua est Consi-
derans promitte apertius fidelitatem vite
perpetue. hortatur dicens Festinus
fide recta operatione sancta intrare
in illam regionem patrie celestis nobis
promissam Ne aliquis veniens incidat
in idipsum exemplum incredulitatis et
desperationis in quod illi ceciderunt
Festinus inquit quod non sufficit sola
fides sed debet addi. vita fidei con-
digna Sufficiunt enim exemplo pa-
renti nostrum docemur ne in idipsum
incidamus Incidetes inquit illi ceci-
derunt ne talia patiamur qualia illi
passi sunt Unus est sermo dei et effi-
cax et penetrabilior omni gladio inci-
piti Apolo dicente et hortate festine-
mus ingredi in regionem patrie ce-
lestis fide et operatione. ne aliquis veniens
incidat in idipsum infidelitatis exemplum
in quod illi ceciderunt et eveniant
nobis talia qualia illis evenierunt
qui prostrati sunt in deserto poterat
illi iudei respondere Nequaquam nobis
evenient quod non habemus prophetas
et iudices per quorum ora loquatur no-
bis dominus sicut illi habuerunt qui illos
propter incredulitatem illorum damnavit
Dixit. Non est ita Unus est enim sermo
dei et efficax Sermo enim dei patris
et verbum filii dei est qui potencialiter
Deoque quodquid egerimus excusabiles
erimus Adhuc apostolus volens ostendere
eundem nos habere iudicem quem illi
habuerunt. qui illos

interfecit illa sexcenta milia in de-
serto ob suam infidelitatem et quia ei
noluerunt credere Hic est sermo qui
nunquam moritur sed semper idem manet
Juxta quod psalmista dicit Tu autem
idem ipse es et annus tuus non deficiunt
Hic est sermo qui de seipso dicit Si
quis sermonem meum servauerit mor-
tem non videbit eternam Si enim illi
sermonem dei servassent recte creden-
do et bene vivendo viverent temporaliter et
eterna vita terrarumque promissionis in-
trarent Similiter et nos si sermonem
eius servaverimus vivemus requiemem
celestem intrabimus Iste sermo dei
patris qui semper vivit cum deo patre
et per quem omnia pater videtur efficax
est hoc est ad operandum factus et
sine labore operatur Ipse enim dixit
et facta sunt. et omnia que ipse voluit
fecit Penetrabilior est omni gladio
incipiti hoc est ex utraque parte acuto
Quia gladius materialis acutus
ex utraque parte membra potest
dividere a corpore et penetrare secre-
ta carnis. adeo ut etiam animam a corpore
erire faciat et ipsum corpus in morte
redigat Sed tamen ipsa anima non
potest dividere minutatim neque se-
creta eius penetrare Unde dominus dicit
Nolite timere eos qui occidunt corpus
quod animam occidere non possunt Sequitur
Veritatis et sermo dei usque ad
divisionem anime ac spiritus compagu-
quoque et medullarum et discretio-
cogitationum et intentionum cordis
Anima vivum. Spiritu rationabiliter
intelligimus Vita nobis carnalis
cum bestis communis est Ratio spiri-
talis cum angelis Et sunt quedam peccata
que pertinet specialiter ad corpus quam ad

Spiritu Ad corpus ut est odium. nam dolo
 sitas. mundicia ceteraque huiusmodi que
 sine actu corporali non constant Et quia
 corpus anima vivificatur non incongrue
 per animam possumus intelligere peccata
 corporalia. per spiritum vero spiritualia peccata
 que in secreto mentis versantur Item
 per compages debemus intelligere cogita
 tiones que sibi invicem copagnantur
 dum una altera subsequitur per me
 dulas sive vero subtiles intentiones
 Et hoc est quod subiungit discretor co
 gitationum cordis Sermo igitur dei
 patris in tantum est efficax et pene
 trabilior omnino gladio ancipiti ut
 discernat inter opera carnis et opera
 spiritus et inter carnalia peccata et spua
 lia. et inter cogitationes bonas
 malasque et intentiones bonas ma
 lasque Potest enim cogitatio utriusque bo
 na esse et intentio mala Verbi gratia
 ut sub comparatione loquamur Est
 quedam vidua cuius possessio heredi
 taria a fortiori inuaditur. accedensque
 ad iudicem legis doctorum preatur
 quatinus eius suscipiat eius causam
 sitque ei in auxilium quatinus optime
 possit hereditatem sibi abstractam pro
 mittens ei aut centum solidos aut etiam
 non modicam partem eiusdem hereditatis
 Cui iudex ingreditur ecclesiam dei
 et prosternat se in faciem orans et di
 cans. Deus eterne qui omnia iuste iudi
 cas. et qui dixisti iudicare pupillo
 defendite viduam. prebe michi
 auxilium hodie quatinus huius vidue
 causam optime possim. hec dicens
 cogitatio et verba sunt bona. sed in
 tentio mala. quoniam nisi vidua aliquod
 promississet quod ille speraret acceptu
 rum nequaquam causam illius accepisset

Hanc subtilitatem cogitationum et
 intentionum cordis discernit et diu
 dicat sermo dei considerans quo
 animo vel quo desiderio
 quisque deserviat in corde
 Tantum pene trahilis est
 sermo dei et eius intuitus
 ut omnia nostra que agimus vel co
 gitamus certius ab illo quam a nobis
 ipsis cognoscantur Illud ergo habea
 mus in testimonium actuum nostrorum
 cogitationumque vel intentionum nostrarum
 que iudicem habituri sumus. timca
 mus eius presentiam angustiam nulla
 tenus effugere valeamus Unde sequitur
Non est ulla creatura invisibilis
in conspectu eius Omnia autem nuda
 et manifesta et aperta sunt oculis
 eius. hoc est presentie illius Quomodo
 ergo potest illi aliqua res incog
 nita esse a quo omnia facta sunt Nec
 mirum si totus ubique totam suam agnoscat
 creaturam hinc maxime terruit
 apostolus iudeos dicens Omnia autem nuda
 et aperta sunt oculis eius Ad quem
 nobis sermo est. Ad quem nisi ad
 filium. Quia ipsi rationem redduntur
 sumus actuum nostrorum simulque cogita
 tionum et intentionum Habetes ergo
pontificem magni qui penetravit
celos ihesum filium dei teneamus con
 fessionem et fidem nominis eius Paulu
 lum in superioribus de divinitate filii dei
 differens dixit omnia nuda esse et
 aperta oculis eius Nunc autem de
 carne loquitur et de pontificatu
 disputat illius qui semetipsum ob
 tulit in ara crucis causa salutis nostre
 Ihesus dominus et pontifex sive sacerdos
 ipse et sacrificium Pontifex namque
 dicitur eo quod pontem et viam prebeat

populo **E**t ipse dominus viam rectitudinis nobis exhibuit per quam ambulare debemus. **D**icens **D**iserte a me quia humilis corde patria celestis tit sanguine cum aqua baptisate prima celos ascendit. **E**rgo moyses ductor populi cui promissa est reges transitoria non intravit in requiem populo sibi credito promissa. **V**nde et magnam pontificem cum appellat qui habet eternam sacerdotium semper vivens ad interpellandum pro nobis. **S**ic enim dicit de illo angelus ad maria hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. **O**stendens etiam illam esse filium dei dicit ihesu filium dei. quod moyses de moyses dicere voluit. potius famulum dei cum dicit. **S**equitur **N**on enim habemus pontificem qui non possit compatiri sive condolere infirmitatibus nostris hoc est dicit. **N**on ignorat que nostra sunt venit enim per vitam humane conditionis per omnia sine peccato. **E**rgo propter non solum per hoc quod deus est et omnia novit cognoscit infirmitates fragilitatis nostre et potest misereri. **V**erum etiam per hoc quod nostra est participans homo factus in fragilitate carnis. **A**bsque peccato cognoscit et indulgere valet. **M**ulti pontifices ignorant eos qui in tribulatione sunt positi neque que sit tribulatio in quolibet sunt. **I**mpossibile quippe est afflictiones afflictorum cognoscere cum qui experientiam afflictionis non habuit et sensibiliter omnia non sustinuit. **P**ontifex autem noster competenter omnia sustinuit que fuerunt illate humane miserie post peccatum primi hominis et tunc interiora

velaminis ad thronum paterne maiestatis ascendit. **V**nde et sequitur **T**empus autem habemus **S**ubaudis pontificem per omnia temptamenta **P**ro similitudine. **S**ubaudis carnis peccati absque peccato. **T**emptatus est quidem christus multis modis per omnia temptamenta. **S**ed non est superatus in temptationibus. **Q**uoniam potius probatus victor gloriosus extitit. **T**emptamenta autem quibus temptatus est fuerunt. **S**uaves. sitis. temptamenta diaboli. persecutio populi. sputa. accusaciones. calumpnie. repulsi a propria gente. ad ultimum crucifixio. **T**emptatus est siquidem hinc modis pro similitudine carnis absque peccato. **S**ed non in veritate christus vera carne habuisset quare dicit pro similitudine carnis absque peccato illum temptatum esse. **I**n hoc enim quod homo factus est vera carnem habuit. **I**n hoc vero quod carne peccati non habuit. **A**bsque peccato similitudine carnis nostre habuit que est peccati caro. **N**am peccatum non habuit nec dolus inuentus est in ore eius. **E**t si peccatum habere potuisset. haberet utique iam non similitudinem carnis peccati. **S**ed in veritate carne peccati. **C**aro enim nostra caro peccati est quia cum peccato concipimur et cum peccato nascimur. **I**lius autem caro non est caro peccati. **S**ed caro mundicie et castitatis atque innocencie. **E**rgo propter non est temptatus in carne peccati ut peccatum faceret sed in similitudine carnis peccati ut absque peccato maneret. **I**demque ergo cum fiducia ad thronum gratie ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno. **S**ic pontificem habemus qui scit compatiri infirmitatibus nostris per hoc quod filia

sustinuit. Et potest adiuuare p hoc
 qd deus est. Cum ia penetrant
 ppria virtute celoru altitudine hor
 tatur aplius accede nos ad thronu
 eius cu fiducia et dicit. Ademuis
 mente et contēplatiōe p fidē quaz
 bonis operibz exornata ad thronu
 gracie vel glorie. hoc est ad fidem
 filii dei qui nobis datus est a deo
 patre. Et qui sedens in plenitudine
 paternae maiestatis gratis potest
 dimitte peccata nra. Gracia nāq;
 dei filius illius appellatur nobis
 gratis datus. Juxta qd idem aples
 in hac ipa epla manifestat dicens
 Gracia dei pro omnibus gustauit mor
 tem. Et quare debeamus accede ad
 thronu eius fide et deuotiōe subsequi
 tur inquit. Ut misericordiā con
sequamur. i remissione peccator et gra
tiā donoz spūs scī vel indulgētiā
inueniamus in auxilio oportuno. i
in pnti selo. Flur em opportunū est
tempus auxiliū et misericordie illius.
de quo aplius alias dicit. Ecce nūc
tempus acceptabile ecce nūc dies
salutis. Et de quo ppheta. Tempore
inquit accepto exaudiu te. Cui em
in pnti selo misericordiā suā pstitit
dimitte peccata eius. et grā donoz
spūaliū replet. illū utiq; in futuro
regno scū regnare pmittit. Et qz
pontifex noster est sedens in throno
paternae glorie oīa tribuit q nobis
ad salutē venire certissimū est.

Vnde et sequitur. Capitulum quintū

Omnis nāq; pontifex
 ex hominibus assumptus
 pro hominibus constituitur
 in his que ad deū pertinent ut offerat
 dona et sacrificia pro peccatis qui possit

condolere his qui ignorant et errant
 qm et ipse circumdatus est infirmitate.
Et propterea debet quemadmodū pro populo
ita etiam et pro semetipso offerre p peccatis.

In his verbis quedā ponit aplius cōia
 xp̄o et sacerdotibz legis. Quedā vero
 altiora pp̄a ad xp̄m. Et iterū quedā
 hūiliora p̄tinentia solumō ad sacerdotes
 legis veteris. Nā qd ait oīs p̄tifer ex
 hominibz assumptus sicut aaron et xp̄s
 pro hominibus constituitur. in his sacri
 ficis que ad deū p̄tinet orando pro
 eoz salute. **H**oc est cōmune xp̄o
 et illis sacerdotibz. Pontifex em
 officiu est inter deū stare et populū.
 deniq; deprecari pro ppli delictis. hoc
 et xp̄s p hoc q homo et deus est fecit.
 semp offerens pro peccatis nris semp
 viuens ad interpellandū deū patre
 pro nobis. Semel quide ex hominibus
 assumptus semp interpellat pro hominibus.
 Item qd dicit ut offerat dona et sacrificia
 pro peccatis ex parte cōmune qd est ex
 parte nime atq; dissile. Nā in hoc qz
 xp̄s obtulit sacrificiū obtulit pro ppli
 delictis qd et illi agebāt cōio est. Sed
 in hoc qd ille pro se nō obtulit sicut
 illi pro suis delictis offerebāt sacrificia.
 iam nō est cōmune. In hoc quoq;
 dissimilitudo existit. qz illi irrationa
 bilia offerebāt sacrificia boues scil;
 arietes hircos et cetera talia. xp̄s
 vero rationale aial' pro totiq; mūdi
 salute obtulit hoc est sempm qui est
 agnus. Juxta qd iohānes dicit. Ecce
 agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi.
 Reliqua que sequuntur iā nō sunt
 cōia. Item qz dicit qui possit condole
 his qui ignorant et errant. hoc est.
 qui ignorantē peccat et errat. Cum
 et ipse circumdatus est infirmitate.

carnis in qua temptari potuit per
oia pro similitudine carnis peccati
absq; pctō hęc iam excellētia est per
tinent ad xpm de qua paulo sup̄
plēniq; discernimq; p hoc em qd
filia passus est potest compati et
p hoc qd deus est in utraq; substantia
potest misereri et potens est mēdē
veri. Quo autē aduixit. et p̄terea
debet quēadmodū et pro p̄lo ita
etiā pro semetip̄o offerre p pctis.
ad sacerdotes legales siue nostri
tēporis magis p̄ti. nec q̄ ad xpm
qui peccatū non fecit. potest et
illud qd dixit quomā et ip̄e circū
datus infirmitate referri ad sacerdo
tes legis vel mōs. ita ut infirmitas
accipiatur pro pctō. Et quia ip̄i cir
cūdati sunt in infirmitate carnis
hoc est. pctō. indigent ut pro p̄lo
ita et pro se offerre. h̄is verbis
ostendē voluit ap̄lius quis sit ille
pontifex et demonstrare q̄ p̄tineat
ad pontificē. et quid sit eius m̄steriū
et que sint signa p̄tificationis vidē
ut offerat dona et sacrificia pro
pctis. sciens cōdolere eis qui ig
norant et errant. ac demēdis dispu
tare aggressus est. quomō quis
ad sacerdotiū accedere debeat di
cens. Nec quisq; assumit sibi
honore sacerdoti. sed qui vocatur
a deo tamq; aaron. Subaudis
vocatus est signo floētis virge
siue signo mēndi eoz qui eius
p̄tificationi iudēbant dignitatemq;
sacerdoti affectando inuadere mo
uebatur. h̄is em duobus modis
ostensis demonstratus est. sacerdos a
deo electus. Confundit autē
et prout b̄nis ap̄lius sacerdotes

cupidos honoris et sacerdoti auidos
qui sponte se mittunt et ingerūt
se ad m̄steriū sacerdotale. non vo
catione dei vel voluntate sed potius
interuentu muner. q̄ nō p salute
p̄li sed pro ambitione p̄ seculi hor
agūt. Sic et xps semetip̄m nō
clarificauit ut pontifex fieret. sed
ille qui locutus est ad eū filius
meus es tu ego hodie genui te.
Glorifico honorifico clarifico tria
quide sūt verba sed vnū sensum
habentia. qd̄ greco vno verbo
~~est~~ aoxalr̄m cōcluditur. Vnde
interpretū varietate alit atq; aliter
in latino positū habetur. Na qd̄
in ewāgelio ewāgelista dicit dnm̄
dixisse. Si em̄ glorifico mēp̄m gla
mea nihil est. hic xps glorificationē
nōiauit. Xps vero nō semetip̄m glori
ficauit siue clarificauit ut a semetip̄o
pontifex fieret pontificatusq; honore
habēt q̄ nō erat a semetip̄o. Et hoc
est qd̄ in ewāgelio ip̄e dñs dixit.
Nō veni a mēp̄o sed ip̄e me misit.
Et iterū. Gloriā meā nō quero. est
pater meus qui glorificat me. Sicut
ergo a semetip̄o nō venit. q̄ nō erat
a semetip̄o. suā gloriā nō querebat.
Ita semetip̄m nō glorificauit ut
p̄tificationis honore a seip̄o haberet
sed a patre clarificatus est die
baptismatis ad eū dicente. hic est
filius meus dilectus in quo michi
cōplacui. Que clarificatio siue glo
rificationis multo ante p̄ p̄phētā sp̄i
sancto m̄spirate p̄dicta est loquen
tem in p̄sona filii dei et dicentem.
Dñs dixit ad me filius meus es tu
ego genui te. Et q̄ oipotēti deo oia
futura tāq; p̄terita aut p̄sencia sūt

quod ei post baptismum dicturus erat quasi iam dictum habebat. **Quia** presentato typi usus est inquit dominus dixit ad me. **Floie** autem domini deum intelligere debemus. et ut in christo una persona esse credamus adiecit. ego hodie genui te. **Hoc est dicere** quod proprie deo competat. **Sequitur** Quae admodum in alio loco dixit.
Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Ex superiori articulo ista pendent verba ubi dicit apostolus. **Quia** christus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret. sed deus pater qui locutus est ei filius meus es tu. ipse clarificauit eum quae admodum in alio loco psalmista dicit ad filium. **Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.** Considerandum autem christum non esse sacerdotem secundum id quod genibus est a deo patre ante omnia secula coeternus genuiti et coeternus et consubstantialis verus deus manens apud patrem. **Sed** secundum hoc quod natus est ex utero virginis in fine temporum homo factus propter victimam quam pro nobis obtulit a nobis acceptam carnem videlicet et sanguinem eius. **Sed** quare secundum ordinem melchisedech et non secundum aaron dicitur existere sacerdos. diuersae cause existunt. **Prima** quidem est quod melchisedech secundum legalia mandata non fuit sacerdos sed secundum cuiusdam singularis sacerdotum dignitatem panem offerens deo non habuit animalium sanguinem. **In** cuius ordinem sacerdotum christus factus est sacerdos non typicus sed eternus. nec offerens victimas legales. sed instar illius panem et

panem

vinum. carne vix et sanguinem suum. **De** quibus ipse dixit. **Carnis** inquit mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. **Ista** quoque duo numera panem vix et vinum consistit in memoria sua ecclesie sue offerenda. **Vnde** et ipsum patet sacrificium peccatorum perisse quod fuit ordinis aaron. et illud potius manere quod fuit ordinis melchisedech. quod christus corroborauit et ecclesiam suam tenere docuit. **Secunda** causa quod melchisedech rex et sacerdos fuit vinctusque non oleo visibili sicut sacerdotes legis sed oleo spiritus sancti. **Et** christus hac gemma dignitate manet insignitus. **Na** quod regiam dignitatem possideat ipse manifestat dum dicit subdit. **Ego** autem constitutus sum rex ab eo et a deo patre. **Et** post resurrectionem suam quod dicit. **Data** est michi omnis potestas in caelo et in terra. **Psalmista** quoque dicit ad deum patrem. **Deus** iudicium tuum regi da. **Et** vero sacerdos existat satis patet. quoniam se ipsum obtulit in ara crucis pro nobis et nunc interpellat deum patrem pro nostra salute. **Quod** etiam vinctus est non oleo visibili sed plenitudine spiritus sancti. **psalmista** inuit nobis dicit ad ipsum. **Deus** vinxit te deus deus tuus oleo leticie pro consortibus tuis. **Hoc** est plenitudine spiritus sancti. **Tercia** quoque causa est quare secundum ordinem melchisedech et non secundum ordinem aaron christus dicitur sacerdos. **videlicet** sicut de melchisedech legitur in diuina scriptura et de eius sacerdotio. ita semel christus semetipsum obtulit immolandum pro nobis. **Sequitur** Qui in diebus carnis sue pro nobis supplicationes ad deum qui possit

illū saluū facere a morte cū clamo-
re valido et lacrimis ad offerens
ad deū r ad deū patrē exauditus
est pro sua reuerēcia Dies carnis
dm̄ nr̄i dies sūt in quibus carnē
sūpsit. in quibus temptatq̄ est. in
quibz passus est et in quibz mor-
tale corpus inhabitauit Quia autē
que ip̄e egit in carne p̄ces suppli-
cationesq̄ fuerūt pro pct̄is huam
generis. Sacra vero eius sanguis
effusio clamor fuit validus. In quo
exauditus est a deo patrē pro sua
reuerēcia. hoc est volūtaria obedi-
entia et p̄fectissima caritate Nonne
cū lacrimis p̄ces fundebat dices
Tristis est aīa mea usq̄ ad mortē
Et. pater transfer a me calicem
istū Et q̄ volūtarie fuit obediens
patri usq̄ ad mortē exauduit cū
deus pater. tertia die illū resusci-
tando Iuxta qd̄ psalmista dicit
Non dabis sanctū tuū videre
corruptionē Dicitur autē fuisse
p̄ces supplicationesq̄ nō timore
mortis quā sponte suscipiebat. sed
potius causa nr̄e salutis. volūtate
paterne disp̄satoris p̄posuit volun-
tati carnis sue ut verā ostendēt
in serpo huānitatis nr̄e naturam
Notandū autē q̄ reuerēcia scdm̄
sententiā cassiodori duplici modo
accipitur. Aliqū pro amore. aliqū
pro timore hic vero pro sūma po-
nitur caritate. qua filius dei nos
dilexit. et pro sūma obedientia quā
quā fuit obediens patri usq̄ ad
mortē Et quidē cū esset filius
dei didit ex eis que passus est
obedienciā et cōsumatus est factq̄
oībus obtēperatibz sibi causa salu-

apellatus a deo pot̄i fex
tis etne Iuxta ordmē melchisedech.
Tū esset inquit filiq̄ in veritate
didicit obedienciā ex hīs obp̄bitis
mortis que passus est. hoc est
volūtaria exhibuit patri obedi-
entia expectus illā ex parte hu-
ilitatis hanc obedienciā quā
hic didicisse filiū dei dicit ap̄l̄is
hoc est volūtarie suscepisse. alio
loco ostendit ubi ait Cū in forma
dei esset semetipm̄ exmanuit for-
mā serui accipiens factusq̄ est
patri obediens usq̄ ad mortem
In eo vero q̄ dicit et cōsumatus
i p̄fectus in sacerdotio om̄iq̄ obedi-
entia. factus est oībus obtēperan-
tibz sibi causa salutis etne Quā-
tum lucrū sit ostendit eis passio
eiusq̄ obediēcia q̄ oībus creden-
tibz sufficit ad vitā eternā De
quo itē nō de melchisedech sed de
xpo grandis nobis sermo et inuita-
ptabilis ad dicendū Illa difficul-
tas interceptadi sermone que de filio
incarnato cōstat nō fuit in eius
ignorācia cui reuelata sūt mystica
a sc̄lis abscondita sed pot̄is illoz
tarditate q̄ imbecilles r̄ infirm̄
erāt fide. et fragiles sensu ad intel-
legendū profunda mystica. Qui
etiā pro t̄p̄e magistri debuerāt
esse Vñ et ip̄e reddit causa dices
Quomā imbecilles facti estis ad
audiendū. ac demde subiugit Sc̄m̄
cū deberetis magistri esse propt̄
tempus. quod pene ab inicio legē
habuistis et p̄phetas. rursū indige-
tis ut vos doceam̄ a me alijsq̄
ap̄l̄is que sūt elem̄ta exordn-
sermonis dei. et facti estis quibz
lacte opus sit nō solido cibo Ad

Ad eos loquitur qui diu morantes
 in lege & exercitanti sensu debuerat
 habere de aduentu xpi p dicta legis
 et prophetar p gratiam quoqz que
 p eu credentibz allata est. Cui
 certe cu debuissent magistri esse
 gentiliu propter tps preteritū
 in quo oia supis memorata ha
 buerūt. Rursū indigebūt ut doce
 rētur ab illo ceterisqz aplis que sūt
 elemēta exordii sermonū dei. Ele
 mēta dicūtur quasi elemēta co
 p ab ipis cetera origine hūant.
 mēta videlz et fundamēta creatū
 rū. A quibusdā etiā dicūtur eli
 mēta p i. quasi fabricamēta
 ab elmo. ab. at. quasi ex eis fabri
 cata sūt oia. Hec autē elemēta siue
 elemēta duobz modis possimz itelli
 gere scz ipos caractēs et pnuātiōes
 hā litterarū ex quibz exordia sumūt
 sermones vel certe ipa mēta vel fū
 damēta fidei qsi dicēt. hoc indigetis
 vt doceamū que sūt elemēta hū
 vel mēta fidei et fundamēta. cū de
 beretis pfunditate misterior itelligē
 do scrutari et pfecti esse in fide. fac
 ti estis inquit quasi infantes quibz
 lacte opus sit. i. simplici et rudi
 doctrina nō solido cibo. i. pfecta doc
 trina pfundisqz sermonibz et miste
 ris. **B**eatus aplis hāc habet con
 suetudinē ut simplici doctrinā lactis
 noīe designet. Pfectā autē solidū
 cibū appellet. Unde dicit corinthiis
 minz pfectis. lac vobis potū dedi
 nō escam quia necdū potestis ca
 pere. Lac vero simplici doctrine
 incarnatio est filii dei p. sic. mors
 resurrectio illig. ascensio in celos.
Solidus vero cibus pfecti sermonis

est misterium trinitatis. **Q**uomō filius
 coeternus sit patri. et quō spūs scūs
 pcedat ex utroqz. quō tres sūt in
 psonis et vng in substācia deitatis.
Sed qui nō potest intelligere qd
 euāgelista ait. verbū caro factū
 est et habitauit in nobis. quomō
 potuit ad altitudinē puenire ei
 ubi ait. in principio erat verbū et
 verbū erat apud deū et deus erat
 verbū. **S**equitur. **O**mīs em qui
 lactis est particeps i. simplici
 tantū doctrine experis est sermonis
 iusticie hoc est alienus est a discre
 tione pfecte iusticie. qz nondū p
 penetrare archana misterior. et
 nescit ita vt expedit discretione
 facere inter bonū et malū. Reddi
 ditqz causā quare. **P**eruilis māt
 est scz sensu et intellectu. **P**fectorū
 autē homī est solidus cibus. i. qui
 pfectos habet sensū. illis pandū
 tur alta et obscura misteria de
 diuinitate omnipotentis dei. **V**n sequitur.
Corū dico solidū cibū esse qui pro
 consuetudine lectionis exercitatos
 habet sensū. hoc est studis hū
 extensos. ad discretione subaudi.
 mali et boni. necno ad discretione
 heretice prauitatis. **S**icut em per
 uulgū inter cibū et cibū discreto
 nē nescit et sepe in uoxis siemē
 dis cibus perichitatur nisi phibeat
 a seniori. Ita indoctus quisqz qui
 discretione doctrinaz nescit facile
 decipitur atqz in via errorū peli
 tatur. **Q**uappter dicit qz oīs qui
 est lactis particeps experis est ser
 monis iusticie. **E**d autē in lacte
 et solido cibo hoc in indocto et sa
 piente differt. **S**icut lac puulus

cōgruit et solidus cibus etate pfectis
Ista indoctis hūilis sermo et sapien-
tibus archana misterior nosse con-
uenit qui exercitatos habet sensus
studio lectionis Ex usu quide lēonis
et frequēti meditatioe diuinaz scrip-
turarū efficiuntur s̄ sensū nr̄i exerci-
tati et extēsi ad maiora intelligēda
Vñ psalmista dicit beatū esse virū
quī lege dñi meditatur die ac nocte
Quapropter Ca. sextū
intermittentes inchoationes
xpi sermonū ad pfectionē
ferantur Quapropter q̄ exercitatos
sensus vos habere in lege dñi deest
intermittētes inchoationes xpi ser-
monū ad profunda et alta misteria
diuinitatis eius ducamur Sermonū
inchoatiōes xpi vocat incū fidei
instructionū vidēz de natitate xpi
humana. de passione. de resurrectioe
de ascensione eius et grā baptismatis
Sicut em̄ cū qui litteris iūuendus
est elementa lr̄arū oportet primū
audire sic et xpianus p̄mo om̄i de
hīs debet instrui et postmodū ad
mysteriū diuinitatis venire Nō rursū
iacentes fundamenta penitentie ab
operibz mortuis et fidei. Subaudi.
fundamentū nō rursū iacentes ad
deū fundamentū penitentie vocat vnde
primū instrui debet qui baptisatus
est. si tamē ad intelligibile etatem
puerit. hoc est ut credat dñm ihesū
xpm genitū ex deo p̄re ante oīa sc̄la.
natū de matre virgine in fine
tēporū pro salute huām generis
sine viri semine. passū mortuū. re-
surrexisse tertia die. ascendisse ad celos.
uenturū ad iudiciū. ut reddat vni-
cuiqz sc̄dm̄ opa sua. resurrectioē

corporū. incommutabilitatē carū.
bonos in gloria. malos in pena ma-
nere. omnipotentē deū in p̄sonā
habere vnitatē in substācia postq̄
oīa ista cōfessus fuerit se credere.
debet cōfiteri peccā sua. sicut m̄
genda est ei penitēcia aut xl. aut
xx. aut etiā vii. diebū. sicut in pas-
sionibz legimus sc̄oz. ac deinde debet
baptisari abrenūcians dyabolo et
oībus pompis eius et om̄ibz opibz
eius Baptisatus vero debet pleni-
instrui de diuinitate ut credat p̄m̄
ingentū. filiū gentū sp̄m̄ sanctū
nec genitū nec ingentū sed ab v-
trotz p̄cedentē. Regula quoqz vi-
uendi sc̄dm̄ doctrinā euāgelicam
atqz aplicā que debeat agē bona
et que vitare mala Quia ergo
iudei quibz ap̄lus ista scribebat
iā baptisati erāt iamqz fundamentū
superius descriptū p̄ceperāt hortat̄
illos ad ista maiora tendere et opus
nō esse ut iter illud fundamētū peni-
tēcie et fidei ad deū iaciatur in illis
Idēto autē fundamentū id vocat
q̄ sicut dictū est baptisadis prius
penitēcia iūgebatur Vñ et in ac-
tibz ap̄lox petrus dicit iudeis ad
fidē cōcurrētibz Penitēciā agite
et baptizetis vnusqzqz v̄m̄ Funda-
mentū quoqz fidei dicitur ad deū
q̄ fides p̄ quā accedimz ad deū fū-
damentū est om̄i virtutū Nō de hoc
inquit est n̄cē ut iter iaciamus
fundamentū penitēcie ab operibus
mortuis Et fundamentū fidei p̄ quā
acceditur ad deū qd̄ in vobis iactū
est. anteq̄ ad baptismi graciā
venissetis Penitēciā ab opibz mor-
tuis agere est ip̄a opa mala pec-

penitentiam delere que animam mortifica-
bant. Opera namque mortis sunt peccata.
Nā sicut anima mortificatur mediante
infidelitate et peccatis. ita et vivificatur
fide aliisque virtutibus. Sequitur: non
rursus iacentes fundamentum baptis-
mati doctrine. Fundamentum bap-
tismati doctrine est institutio et
doctrina baptismatis videlicet quid
contineat in se baptismus et quid con-
ferat ad fide accedentibus. Sed quod dixit
plurimum numero baptismati fundamentum
pro varietate accipientium posuit. non
quod plura baptismata debeat intelligi
sed unum. quia sicut unus est deus et
una fides. ita et unum baptismum.

Impositionis quoque manuum fundamen-
tum non debemus rursus iacere. Imposi-
tiones quoque manuum appellat con-
firmationem per quam plenissime cre-
ditur accipi donum spiritus sancti quod post
baptismum ad confirmationem unita-
tis in ecclesia a pontificibus fieri solet.
Hinc igitur in ecclesia preceptis fides
resurrectiois et iudicii futuri habenda
est. Unde subiungit apostolus dicens. ac
resurrectiois mortuorum et iudicii etiam
fundamentum non debemus rursus iace-
re. ut iterum instruamini de fide genera-
lis resurrectiois et iudicii eterni quod
dabitur iustis et iniustis quasi iam
non sitis de istis instructi. Notandum
quod ad omnia subaudiendum est non
rursus iacentes fundamentum. Et
hoc faciemus si quidem deus permiserit.
hoc est et ad maiora vos deducemus
et de his omnibus que enarrauerimus
plenissime docebimus vos ut non sit
iterum necesse ex toto et a capite ponere
fundamentum. Ne quis villatens secundum
vel terciū estimaret post peccata fieri

baptisma mox submittit dicens. Impos-
sibile est enim eos qui semel sunt illuminati
subaudiis luce sancti spiritus in baptismate
fidei gustaverunt etiam donum celeste
hoc est remissionem peccatorum preceperunt
in baptismate. siue contulerunt corpori
et sanguinem domini post baptismum. Et par-
ticipes facti sunt spiritus sancti. in distribu-
tione scilicet donorum gustaverunt meliori-
bus bonum dei verbum et doctrinam evangeli-
cam intellexerunt. Virtutesque sancti futuri
hoc est glorificationem resurrectiois
vitamque futuram et prolapsi sunt a
fide christi negando illum. aut etiam ad
criminalia peccata prolapsi renouari iterum
ad penitentiam hoc est nonos sicut per
penitentiam subaudiis a superioribus
impossibile est. Impossibile est inquit
iterum renouari eos per penitentiam et bap-
tismum qui postquam omnia superioris memo-
rata preceperunt prolapsi sunt ad inimi-
dicam criminalium peccatorum. aut etiam ad
infidelitatem. Dixit non difficile est sed
impossibile. Quod enim est difficile
utrumque potest agi. Impossibile vero est
quod nullomodo potest fieri. Quid ergo?
Exclusa est penitentia post bap-
tismum et remissa peccatorum? Absit. Duo
siquidem sunt genera penitentiae unum
quidem ante baptismum. quod et preparatio
baptismi potest appellari. De quo
superius diximus. quia iniungitur illis qui
instruuntur antequam ad baptismum per-
veniant. Quod beatus apostolus hic excludit
dicens. Non posse eos iterum renouari per
penitentiam quatenus penitentia facta
iterum baptiscentur. Alterum autem genus
penitentiae est per quod post baptismum de-
leatur peccata. quod beatus apostolus non exclu-
dit. Terret ergo omnes ut timeant post
baptismum gratiam gravioribus peccatis

se implicare. qz nō potest fieri sēda vice
renouatio p lauacriū baptismatis. Nā
sicut xps semel mortuus est. et semel
resurgens iā non moritur ita semel
gracia baptismatis agenda est. nec
potest iterari nisi dubiū fuerit utriū
nā quis captus ab hostibz sit baptiza
tus. Renouari autē dixit nouū fieri.
Nouū autē facē hōiem sacri baptismatis
est de quo ppha dicit. Renouabitur
sicut aquile iuuetus tua. Impossibile
est inqz iter renouari posse aliquos
p penitēciā que fit p baptismū ad hoc
qz iterū baptisentur penitēcia expleta
qui ea que supra memorata sūt pce
perūt. seculi virtutesqz vetari gustau
erūt. Ad dicit gustauerūt vtutes
sēli venturi tale est ac si dicēt. Si cog
nouerūt qz in resurrexiōe futuri sūt
electi sicut angeli dei in celo. et qz
iusti fulgebūt sicut sol in regno p̄is
sui nullomō possūt iter renouari
ita p penitēciā et baptismū si pecca
uerūt emale peccm sicut in primo
baptismate nom effecti sūt. Erant
em quidā qui volebat baptismū
iterare. dicētes qdqz peccauero non
est michi cure qm p̄cipio me iter
baptizari rursū. et renouabor rursū
totus sicut prius. Ad ap̄lus ex toto
denegat ullomō posse fieri. Et quia
virtus baptismatis in cruce et se
pultura xpi maxime cōstat promde
subiūxit. Rursus crucifigētes sibi met
ipsis filiū dei et ostentū habentes.
Tame nō ideo denegatur penitēcia
qz licet nō iterū renouetur in baptis
mate. indulgenciā tamē valebūt
accipē p cōfessionē peccōz. p hūilita
tem. p penitēciā. p elemosinā si
habetur facultas. et si dimiserint

fratribus in se peccatibz. **H**oc est qui
iterū volūt baptizari quantū in se
est xpm quoqz iter crucifigē volūt
et desuū habē. hoc est ostentū. sed
nō potest fieri. qz sicut xps semel
est mortuus in cruce. ita et nos
semel mori possumz in baptismo
peccō. Terra em sepe sup se venientē
ymbre bibens et generās herbam
optima illis a quibus colitur acci
pit benedictionē a deo. Hoc para
digmate iudeos arguit. qui sepe
biberūt ymbre celestis doctrine. sed
nūqz germina bonoz fideiqz operū
protulerūt. Ponit autē p̄mā cōpa
tionē de bona terra ac dem de mala
Terra inquit bibens ymbre r̄ sacre
et bone volūtatis accipēs anima
graciā spūs sc̄i ymbreqz diuinoz
eloquioz. et generās herbā oportu
nā. hoc est virtutes bonas fideiqz
rectā profereēs suis p̄dicatoribus
a quibz colitur siue sibi metipsi ac
cipit benedictionē vite eterne vel
habūdanciā virtutū. vt ferat fructus
tricesimos sexagesimos paritqz cente
simos. Nichil em opportunus fide
p̄fecta fidelū xpi cū vita optima
proferens ergo ap̄lus de anima vo
lente r̄ florente in vtutibz hoc ex
emplū deiqz benedictione digna. **Mox**
subiūgit aliud paradigma de illa
que negligit suā salutē dū fire
quēter ymbre celestis doctrine possit
accipere. Proferēs autē sp̄mas et
tribulos reproba est et maledictōi
proxima. P̄ sp̄mas et tribulos
p̄uentiones peccōzū possumz itelligē
quibus pungitur anima. De quibus
dñs dixit. ade Terra tua sp̄mas et
tribulos germinabit tibi Terra r̄

caro tua punctiones petrorum aculeos
 viciorum profert tibi. Sive spinas et
 tribulos curas superfluas et sollicitu-
 dines istius seculi debemus accipere. De
 quibus dominus dicit in euangelio. Cure
 illius seculi et sollicitudines diuitiarum
 suffocant dei verbum ut infructuosum
 reddatur. Anima ergo preferens
 punctiones petrorum curisq; seculi et
 sollicitudinibus diuitiarum occupata re-
 proba est hoc est laude indigna et
 maledictioni proxima. Plotadum quare
 quare non dicit maledicta est sed male-
 dictionem proxima. Quoad enim re-
 seruatur ad penitentiam quasi non est
 maledicta. si uero penitentiam
 noluerit agere iam maledicta erit. Unde
 sequitur. Cuius consummatio et finis
 illius anime in prauo ope et pseue-
 rancia in malo usque ad exitum uite
 in combustione. subaudiis ignis eternam
 erit quasi dicit. Nuncquid enim quidam
 spacium penitendi habet homo erit
 maledictioni proximus. sed si penitentiam
 fecerit in iniquitate sua combustionem enim
 supplicii subiacet. Hec enim combustio
 non erit nisi hiis qui usque in finem
 uite sue permauerint in peccatis suis. Quia
 in quacumque die conuersus fuerit
 peccator uita uiuet et non morietur. post
 quod sufficienter increpauit eos ter-
 ruit ac percussit. blandiendo iter allo-
 quitur eos ne desperatos redderet
 sed tamen eos neque in omnibus adulat
 neque in omnibus percutit. Dicit ergo.
Confidimus de uobis dilectissimi me-
hora et viciniora saluti causa et si
ita loquimur. Quia non habuit unde
 eos ad penitentiam laudaret. laudat eos
 de spe futurorum quam habebat de illis.
 Quasi dicit. Non dicimus hoc ueluti

putantes uos spiritibus plenos sed tamen
 tes ne tales efficiamini. Melius est enim
 uos uerbis terreati quam ut rebus doleratis.
 Optima queque opera de uobis confidimus
 utique salutis proficua quamuis ita loqui-
 mur. Non quod superius diximus de repro-
 ba terra et combustionem proxima non
 de uobis dicimus quare meliora de uobis
 confidimus. Reduxit quoque eis preterita
 bona opera illorum in memoriam. quatenus
 preteritis possit adducere ad bona queque
 Ideoque subiungit. Non enim iniustus est
deus ut obliuiscatur operis uiri et
dilectionis quam ostendistis in nomine eius
quod ministrastis sanctis et ministratis.
 Ecce quomodo reuocant animos illorum et con-
 fortant preterita bona opera ad mentem
 reuocant. Quoniam in omnipotente deum
 obliuio non cadit. Ideo non obliuiscit
 operum et laborum fidelium suorum. et in
 hoc hoc est iustus quare remunerat electos
 suos pro se laborantes. Si enim ob-
 liuisceretur operum suorum non eos remun-
 neraret et ita iniustus putaretur.
 quod omnino nequissimum est dicitur. Unde apostolus
 dicit. Non enim iniustus est deus ut
obliuiscatur operis uiri et laboris et
dilectionis quam ostendistis in nomine eius et
in omnibus quoniam ministrastis
sanctis et adhuc secundum uerbum posse
posse ministratis. De illis sanctis dicit
 qui uenientes ad fidem christi expoliati
 sunt ab aliis iudeis quos laudat in
 hac ipsa epistola dicens. Rapina bonorum
 uirorum cum gaudio suscepistis. Et de
 quibus ysayas longe ante predicat.
Cum recessit iniquus a malo iudeo-
 rum prede patiat. Istis talibus expoli-
 atis hiis qui non fuerunt expoliati put-
 poterat ministrabat. Quale uero de
 fidelium quantum uel haberet de salute

eorum sequentibus verbis exprimit dicens
Cupimus autem unumquemque vestrum eadem
solicitudinem ostentare quam retro
habuistis ad completionem spei usque
in fine vite vestre sive die iudicii ut
non sequebatur efficiamur hoc est desideris
et pigri in bono opere et in mandatis
dei perficiendis. Desideramus inquit
vos non tantum circa verba sed etiam
in virtutibus conversari. non quasi vestra
pretentata culpantes. sed ut de futuris
solicitati sitis admonetis hoc est quales
fueritis primum tales cupimus et modo
esse et in futurum. Et non dixit volo
quod est auctoritatis doctrine sed cu-
pimus quod erat paternae dilectionis hoc
est cupimus unumquemque eandem erga
fratres habere maximam curam quam
olim habuistis ad completionem spei
in eterna resurrectione. Completo
enim spei est adoptio rerum quas
consecuturos speramus. Verum imi-
tatores eorum subaudiis cupimus vos
esse qui fide et patientia hereditabunt
promissiones. Hortatur itaque eos ut
fide non ficta et patientia perfecta
expectent promissiones dei et hereditatem
quam sanctus eius promissit. Quod
dupliciter accipi potest scilicet ut ad pa-
tri archas referatur et ad sanctos
veteris testamenti qui multas pro-
missiones acceperunt de christo et de
hereditate eterne promissionis qui fidem
habentes perfectam qui crediderunt
deum posse implere quod promissit et
patientiam solidissimam. quia non in se
sed in filiis suis promissiones expecta-
verunt implendas. meruerunt enim
dei esse et easdem promissiones in filiis
suis hereditare. Potestque ad apostolos
aliosque sanctos referri qui per fidem et

patientiam meruerunt consequi et
hereditare promissiones eterne bene-
dictiois et beatitudinis a domino sibi et
omnibus fidelibus promissas. Abrahae namque
promittens deus quoniam neminem
habuit maiorem per quem iuraret iura-
vit per semetipsum dicens. Nisi benedi-
ctus benedicam te multiplicans mul-
tificabo te. Et ut firmiter corrobo-
raret ea que sumus dixerat de sanctis
quod hereditabunt promissiones dei fide et
patientia idcirco videtur exemplis. Sed
intra sapientiam eius. aliquando enim
laudibus extolledo blanditur eis.
aliquando terribus terret. Non in superbi-
bus terret eos ne infideles essent
et minus creduli promissionibus dei. Non
autem exemplo hortatur eos ad paci-
entiam et fidem. et ut indubitanter
credant non solum deo dicti verum etiam
iurati per semetipsum. Si promittenti deo
iniquit est non credere quod impium deo
iurante est fide non accommodare. Iu-
ravit autem deus abrahamam per semetipsum
quia neminem habuit maiorem per quem
iuraret dicens. Nisi benedictus bene-
dicam tibi etc. Expectatio verbi confir-
matio est rei. Nisi in hoc loco affir-
mativae ponitur pro certe sive pro
quia. Et est sensus. Certe semper
benedicam te in filiis tuis semper
multiplicabo te. Et sic loquimur
serens adeptus est re promissionem.
Hoc est diu per patientiam credendo
sustinens consecutus est promissio-
nes in filiis suis de terra promissio-
nis quam eis promissit dicens. Terram
hanc tibi dabo et filiis tuis. et in
super promissionem de christo. de quo ait
In semine tuo benedicetur omnis gen-
tes. Sequitur. Homines

hered. en

Homines enim per maiorem suam narant
 et omnes contraverse eorum finis ad
 confirmationem est iuramentum. quasi
 dicit. Si hominibus creditur in futurum.
 de quibus per prophetam dicitur Omnis homo
 mendax quantomagis credi debet iura-
 mento dei qui est ~~et~~ veritas et nec
 falli nec metui potest. Et cui in super
 sine iuramento credi oportet. Homines
 inquit per maiorem suam iurant hoc est per
 deum qui est eorum creator. Iuramentum
 quoque est finis ~~et~~ omnis contentions ad
 confirmationem quia credendum est per iura-
 mentum nec debet postmodum querela
 fieri iuramento completo sed finis conten-
 tions debet esse iuramentum sub confir-
 matione. In quo subaudiis iuramento
 vel propterea quia confirmatio rei iuramentum
 est. Volens deus ostendere habundantiam
immobilitatis consilii sui hereditibus polli-
ciationis et patribus sue promissionis he-
reditibus inposuit ius iurandum ut per
duas res immobiles quibus impossibile est
mentiri deum fortissimum solacium habea-
mus et firmiter credamus illi qui consu-
gimus credendo ad tenendam propositam
spem hoc est ad accipiendam promissam
repermissionem vel remunerationem. Duas
immobiles res debemus hic accipere promissio-
ne dei de christo qua dixit In semine tuo
benedicetur omnis gens. Et ius iurandum
illius quo dixit per memetipsum iuravi
Promissio enim illius immobilis est quia
non potuit mutari et iuramentum illius
veridicum. Quidam etiam rem immobilem
unam intelligi volunt promissionem et iura-
mentum illius. Altera vero completionem illius
rei propositam vero spem dicit veritate
reum gestarum promissionem videlicet patrie
celestis ad quam percipiendam confugimus
per fidem. Quam spem sicut anchoram

habemus anime tutam ac firmam. Sicut
 anchora proiecta a navis non permittit
 eam circumferri nec periclitari licet
 venti commoveant eam sed iactata fir-
 miter tenet navim inter procellas et
 fluctus ita fides spe futurorum bonorum
 roborata firmat mentem nostram inter
 prospera huius seculi et adversa et intra-
 ducit nos in spem veram quam modo fide
 et spe tenemus. Ideoque quod addidit apostolus
 dicens Et incedente usque ad interiora
velamentis. Interiora velamentis vocat se-
cunda regnum celorum et gaudia patrie
celestis. Velum enim quod erat ante sancta-
scorum significat celum. Que vero erant
intra velum sunt secreta regni celorum.
Spes autem interiora penetrat vela-
mentis dum per mentis contemplationem
future bona conspiciat. dum celestia prima
absque ulla dubitatione credit sibi et
pervenire sperat. amat. operibus ostendit
quod credit. quod sperat. Si hanc spem non
habuerimus utique submergemur non
tantum in spiritualibus verum etiam in car-
nalibus sicut submergitur navis non
habens iactatam anchoram. Sed si pro-
ficie voci obaudierimus dicenti. Iacta
in domino curam tuam et ipse te eruet et
Et tunc nostra spes fixa in interiora ve-
lamentis nulla infidelitate mergi potest.
Sequitur. Ubi ipse precursor intravit
pro nobis iohannes baptista factus et
constitutus a deo patre in eternum secundum
ordinem melchisedech. Ut firmiter
nobis spem adderet. Ideo hoc de
christo subiungit. Precursor autem dicitur
ab eundo et pocus a percurrendo. Et
est alicuius precursor sicut iohannes
christi. Considerandum autem est quia non
dixit simpliciter intravit iohannes in
interiora velamentis sed cum addidit iuramento

dices **Q**uod ubi precursor pro nobis
 intravit veluti absq; dubio nos oportet
 prosequi nrm precursore. Pre-
 cursorem vero psequente in eade via
 esse oportet. **X**p̄s itaq; resurgens a
 mortuis p̄curavit nos ad altitudi-
 ne celoz factusq; est nobis p̄curator
 aperiendo nobis celu et gaudia pa-
 tris celestis reddendo. Si ergo volumus
 subsequi p̄curator nrm debemus sicut
 ille ambulavit et nos ambulare. Hoc
 autē ad naturā hūanitatē filii dei
 refertur in qua semetipm obtulit
 deo patri in ara crucis sacrificiū
 salutis nr̄e. Quare x̄p̄s scdm ordi-
 nem melchisedech dicitur existere
 sacerdos satis aperte est ut paulo
 sup̄ ostensū est. Sed qd dicit in-
 troisse illū interiora velamēis more
 p̄ticipii iudeoz loquitur qui semel
 in anno ingrediebatur iura velū
 in sancta s̄tōz oratur in templo
 pro p̄plo. Et x̄p̄s secreta regni celo-
 rū penetrans orat assidue pro sa-
 lute fidelū suor. **Capitulum viii**

Non enim melchisedech
 rex salem sacerdos
 dei sumus sicut qui ob-
 iungit abrahe regresso
 a cede regni et benedixit ei
 cui decimas dimisit om̄i abraham.
 Tradunt hebrei ipm melchisedech
 esse sem p̄mogenitū noe filii qui
 eo t̄p̄e quo natus est abrahā habuit
 ānos etatis duētos octoginta duos.
 Et qd t̄p̄e quo mortuus est abrahā
 habuerit ānos quingentos lxx. ānos
 et ~~sup̄~~ sup̄vixit abrahā ānos xxxv.
 quibus expletis sūt facti om̄s dies
 vite illius sexcenti anni. Nec esse
 mirū si abrahe obiit processerit

eiq; panē et vinū optulerit. q̄ ab nepo-
 ti suo iure patimatis debebat et bene
 dixerit ei decimasq; p̄cede ac victorie
 ab eo accepit sicut sacerdos excelss̄
 sumq; dei nō falsoz deoz et ydoloꝝ
 qui sūt etiā rex salem. Salem autē
 sicut bt̄us iheronimus dicit nō est pu-
 tandū iherusalē sicut iosephus hysto-
 riographus mōnūq; plūmū arbitriū
 h̄t. sed iuxta sitopolim est opidū
 qd usq; hodie appellatur salem siue
 salim. De quo teste bt̄o iheronimo in
 ewāgelio legitur. Erat autē in q̄ns
 iohānes baptizans in emon iuxta
 salim. qz multe aque erāt ibi. Idē
 autē sit illa varietas nom̄ qz hebrei
 multis locis p̄ cōsonātes solūmodo
 scribūt subtrahētis vocalibz atq; scdm
 arbitriū legētis p̄nūciatū nō vno
 eodēq; mō. Ostenditur autē in eodē
 opido palaciū melchisedech ex mag-
 nitudine ruinarū ostendēs veteris
 opens excellentiā ad quā civitatem
 siue opidū legitur etiā descendisse
 iacob qui sūt in terra chanaan re-
 gionis sychem. Considerandū quoq;
 est qz abrahā de cede hostiū revertens
 quos p̄secutus est usq; dom nō in via
 reuersionis habuit iherusalē sed potius
 salem opidū memoratū sup̄. **Om̄i**
quidē quia interpretatur rex iusticie
demde autē rex salem. qz est rex pa-
tis sine patre sine matre et sine ge-
nealogia neq; m̄tū dicit neq; finē
vite habens. Sepe autē ap̄lus mel-
 chisedech in typo saluatoris d̄m intro-
 ducit. Quāvis em̄ om̄s pene sancti
 patriarche et p̄phete priorib; t̄p̄orib;
 in aliqua re figurā x̄p̄i expresse-
 rint. h̄c tamē melchisedech specialis
 qui nō sūt de genere iudeoz in typo

precessit sacerdoti filii dei. De quo
 dicit deus pater in psalmo. C. ix.
Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem
melchisedech. Ordinem autem eius multum mo-
 dis interpretari possumus sicut iam supra
 dictum est. scilicet quod solus rex fuit et sa-
 cerdos. et ante circumcisionem finitus
 sacerdotio ut non gentes a iudeis sed
 iudei a gentibus sacerdotium acciperent
 acciperent neque unctus oleo visibili
 ut moyses et precepta custoduit. sed
 oleo exultationis fideique puritate.
 Neque carnis et sanguinis victimas
 immolauerunt. sed pane et vino simpli-
 ti et puro sacrificio christi dedimuerunt
 sacerdotium. Sed primum ut apostolus dicit
 in hoc simlatur filio dei quod interpretatur
 rex iusticie. aqelchon enim siue melchi
 regem sonat. sedech vero iusticia siue
 iustus. Et quis verus est rex iusticie
 nisi christus. qui dicit in psalmo. Ego
 autem constitutus sum rex ab eo. Ipse enim
 iuste et recte regit et gubernat electos
 suos amatores iusticie effectos. Deinde
 autem simlatur filio dei per hoc quod
 dicitur rex pacis quod pertinet ad christum.
 Salem quippe interpretatur pax. Christus
 igitur nos iustificat qui est rex iusticie
 et ipse pacificat omnia que in celis sunt
 et in terra nascendo et moriendo re-
 surgendo et ascendendo pacem attulit
 mundo qui secundum diuinitatem et sine fine
 et sine initio rex est ex eterno et
 superno patre eternus quamuis ex
 temporalis matre temporalis esset. Sicut enim
 istius istius melchisedech non legitur
 initium et finem in scriptura sancta sicut
 non nouimus initium et finem filii dei. quod
 non habet aliud horum in diuinitatis
 natura. Et in hoc est similitudo. quod nec
 illius nec istius initium legitur vel

illius finis. Illius quidem quod non est
 scriptum. Istius autem quod omnino non est
 scriptum. Neque enim sub quo natus est melchisedech
 legitur. neque quoniam mortuus est
 narratur. sed subito subintroducitur
 sicut helyas. Nec omnino credendum
 est quod melchisedech sine patre et matre
 esset. cum christus quoque secundum utramque
 naturam et patrem habuerit et matrem.
 Sed propterea dicitur de illo quod subito
 introducitur. In diuina scriptura si-
 cut diximus eius genealogia non
 commemoratur de quo dicitur quod sim-
 latur filio dei. Et in omnibus huius pre-
 dictis manet sacerdos in eternum. non
 in se sed in christo. Nam melchisedech
 mortuus est et figura eius manet
 eternaliter in christo. Similitudo autem huius
 non pro equalitate patitur sed pro
 figura. Intuendum autem quantum huius
 sit cui decimas dedit de primitiis
 abraham patriarcha. Conuenit ser-
 monem ad eos qui gloriantur filios
 se esse abrahe nobilitatem generis
 ab illo ducere se iactant. huius et in e-
 uangelio domino cum proponere conabatur
 cum diceret. Numquid tu maior es patre
 nostro abraham. Ut ergo illos superbia
 confundat apostolus dixit. Intuemini et
 attendite diligenter quibus fuit mel-
 chisedech sacerdos dei summi cui de-
 cimas dedit abraham patriarcha
 de primitiis et de maioribus spoliis.
 Quibus uerbis uult intelligi ma-
 ioris dignitatis et honoris fuisse
 melchisedech quam abraham. De hoc
 maus et sanctus forte sacerdotium
 christi quam iudeorum. Quasi dicitur que uos
 excellentior omnibus hominibus estima-
 tis huius decimas dedit melchisedech
 quoniam qui in figura precessit

Et quide de filijs leui sacerdotum acci-
pietes mandatu habet decimas su-
mere a populo scdm lege 1 a fratribus
suis quaq; et ipsi exierunt de labijs
abrahe Tanta inquit excellencia sa-
cerdotum. ut etiam ipsi qui eundem habue-
rant genitorem et ab vno patre descen-
derunt propter excellencie meritum quo
meliores erant fratribus suis. utpote aaron
qui inter viuos et mortuos stans tra-
dum placuit sacerdotum dignitatem
mereretur adipisci. ac propter ea nisi
maioris dignitatis esset melchisedech
quam abraham. nequaquam abraham alienige-
ne decimas dedisset Sicut aaron
maioris meriti fuit quam illius fratres
reliquarum tribuum. Dicit ergo Et
quide de filijs leui accipientes sacerdo-
tiu sicut accepit aaron et filii eius
mandatu et preceptu habet scdm
legem sume decimas a populo quasi
meliores illis. et hoc a fratribus suis.
cu vniu eundemq; haberet progenitorem
Iuxta quod manifestat apertius dicens
Quaque et ipsi fratres de labijs exie-
runt abrahe Cuius autem generatio.
et melchisedech non annumeratur in
eis et in filijs leui Cuius tamen decimas
sumpsit ab abraham. et hinc et abraham
qui habebat reppmissionem de filio dei
benedixit melchisedech Hic ostendit
meritum suu sacerdotem circumciso multo
esse sublimiore Quomodo hoc ostendit.
Vtique quod ille leui ex quo sacerdotale
genus ortu est decimatus est a mel-
chisedech in labijs progenitoris sui Inquit
abraham erat circumcisus Inquit pmissio
acceperat quod in semine suo benedicent
omnes gentes quando est benedictus a
melchisedech sacerdote circumciso et
dedit ei decimas totius prede

Benedictusq; cu melchisedech dixit
Benedictus abraham deo. quo ptegete
hostes in manu eius sut. et alia que
subsequitur in eodem loco Sine vlla
contradictione quod minor est a maiori
benedicitur Quasi dicitur Cibus luc
clarior videtur. quod minor a maiore be-
nedicitur Vnde abraham ^{quasi} a melchisedech
vtique a meliore benedicitur vel bene-
dictione accepit Proinde maior est
ac melior typus christi quam illius qui pro-
missiones a christo habebat Et hic quide
mouentes hoies decimas accipiunt Ibi
autem contestatur quod viuit Hic inquit
hoc est in presenti seculo vel in templo
quod adhuc stabat mouentes hoies filii
vique leui qui mortales ac moribundi
sunt decimas accipiunt Ibi autem hoc est
in alia vita vel in loco ubi dicitur
de christo Tu es sacerdos eternu scdm
ordinem melchisedech Contestatur deus
pater cum iuramento quod viuit christus Vnde
dicit psalmista Iurauit dominus et non
penitebit cum tu es sacerdos eternu
scdm ordinem melchisedech Et ut ita
dictu sit per abraham et leui qui decimas
accipiunt adhuc in filijs suis decimatus
est melchisedech Adhuc enim in labijs
et in propagatione seminis patris erat
leui quando obuiant illi melchisedech
Quomodo dicit leui decimatu esse a
melchisedech dum adhuc nondum natus
esset Presertim cum et filius naturalis fuit
iacob. Vtique non est decimatus in se
sed in abraham de cuius progenie descen-
dit Quando enim abraham decimas obtulit
melchisedech in illo omnes filii eius de-
derunt Quapropter dicit apertius quia leui
qui decimas in filijs suis accepit a fra-
tribus decimatus est per abraham sicut
in abraham Quibus verbis declaratur.

quia nisi sacrificiū melchisedech qui
 in figura xpi sacerdotiū p̄cessit maio
 ris dignitatis esset nequaquā abrahā
 om̄sq; filii eius ab illo decimati es
 sent. Dū em̄ sacerdotiū a sacerdotio
 decimatur maioris dignitatis unū
 ab altero ostēditur. Si ergo consumma
 tio p̄ sacerdotiū leuiticū erat populū
 eī sub ip̄o legem accepit. q̄d adhuc
 necessariū erat sc̄dm̄ ordinē melchi
 sedech aliū exurgē sacerdotē et non
 sc̄dm̄ ordinē aaron. Dicitur translato
 em̄ sacerdotio n̄c̄ est ut legis trāslatio
 fiat Hinc incipit iam plenus diffe
 rencias noui testamēti ostēde dicens
Si cōsumatio i p̄fectio vite atq; iusti
 ficatiois p̄ sacerdotiū leuiticū fuit q̄d
 necesse erat aliū exurgē sacerdotem
 sc̄dm̄ ordinē melchisedech. Namq; aaron
 primū post legem datam
 sacerdotē fuisse de tribu leui nulli
 dubiū est. Ideo sacerdotiū quo functus
 est leuiticū nō iam sacerdotiū. Vel
 certe q̄ ip̄e leui in filiis suis functus
 illo sacerdotio est. Nā abnepotes illi
 susceperūt illud moyses sc̄z et aaron
 cū reliquis fratrib; suis ex eadem
 tribu. Nā leui genuit caath Caath v̄c̄o
 aram Amram autē moysen et aaron.
 Ideoq; dicit populū sub illo sacerdotio
 legem accepisse q̄ moyses et aaron
 principes illis tēporibus erāt in p̄plo
 qui ipsā legē am̄strauerūt de tribu
 sacerdotali exiētes. Ergo sacerdotio leui
 tico melior est multo ordo sacerdotum
 melchisedech qui typū gerebat sacerdoti
 nostri. Nequaquā em̄ dixisset sc̄dm̄ ordi
 nē melchisedech si illud sacerdotiū aarō
 melius esset sub quo populū iudeorū
 legē accepit. Si autē sacerdotiū legis
 translātū est ad xpm̄ sc̄dm̄ ordinem

melchisedech necesse est ut legis trāsla
 tio fiat. Hoc est a lege moysi necesse est
 trāfire ad legē euāgelii. Neq; em̄ p̄t
 sine lege et sine testamēto esse sacerdos
 et sine p̄ceptis. Sūmis m̄sib; laborat
 ap̄lus ut a lege moysi faceret eob̄
 trāfire ad legē euāgelii a carnalib; ad
 sp̄ualia. In quo em̄ hec dicitur
 de alia tribu est. de qua nullus altario
 fuit presto. manifestū est em̄ q̄ ex
 iuda ortus est dñs noster. In qua
 tribu melchil de sacerdotib; moyses
 est locutus. In quo em̄ ant hec di
 citur r̄ de quo hec dicitur q̄ est
 sacerdos eternū sc̄dm̄ ordinē melchi
 sedech dñm̄ significās saluatorem
 de alia tribu est q̄ de sacerdotali. De
 alia v̄z in qua nullus altario p̄
 presto fuit. hoc est de tribu iuda. Non
 em̄ tantūmodo ordinē neq; testamēto
 vel p̄ceptis mutātū est sacerdotiū
 sed etiā tribu. Et quomā translātū est
 sacerdotiū de tribu in tribu de sacer
 dotali v̄z in regale ut eade ip̄a sit
 et sacerdotalis et regalis in xpo qui
 est rex et sacerdos. Intuere misterū
 primū fuit regale sacerdotiū sc̄z mel
 chisedech sc̄dm̄ cōsequenciā huius
 sermōis. secundū iam sacerdotiū
 solūmodo sacerdotale in aaron. terciū
 fuit iterū regale sacerdotiū in xpo
 sicut et primū. Vnde et ecclesia modo
 habet regale sacerdotiū dicitē petro
 vos estis genus electū regale sacerdo
 tiū. Tribus ergo iuda ex qua dñs
 ortus est p̄ mariā virgine cum
 semp̄ regina esset et nūq; sacerdotalis.
 in xpo fuit utrūq; et regalis et sa
 cerdotalis translato ex toto sacerdotio
 a tribu leui que antea sacerdotalis
 erat. Et ap̄lus adhuc manifestū est

Sed secundum similitudinem melchisedech
exurgat alius sacerdos qui non secundum
legem mandati carnalis factus est
sed secundum virtutem vite insolubilis. Co-
testatur deus pater loquens ad filium
Quonia tu es sacerdos secundum ordinem
melchisedech. Defectus dictoris isto in
loco habetur satis necessarius Quia
propter ita nunc dicitur Et amplius
adhuc manifestum est. subaudiendum
destructum esse sacerdotium legis per hoc
quod christus non secundum ordinem aaron dicitur
sacerdos esse eternum sed secundum or-
dinem melchisedech quod per hoc quod de tribu
leui fuit. Sed enim dicit si secundum ordinem
melchisedech exurgat alius sacerdos
non dubitatur loquitur sed affirma-
tione quasi dicitur Amplius adhuc per
hoc demonstratur destructum esse sa-
cerdotium legis quod secundum ordinem mel-
chisedech surrexit christus alius sacerdos
qui non secundum carnalis mandati legem
factus est sacerdos sicut aaron. Legem
carnalis mandati vocat quod ex maxima
parte carnalis erat carnalia per-
cipiens. in circumcisioe. in mundationibus
corporum. in hostiis. in oblationibus. in
discretionibus ciborum. dicitur atque temporum
dicens Mane extra castra lava corpus
tuum offer hoc vel illud abstinere ab hinc
cibus. Obserua tempora. ista et cetera
hinc filia. que omnia erant morte finienda
christi autem sacerdotium spirituale est. et
secundum virtutem vite insolubilis et secundum
potentiam vite indeficientis que nullo
mortis interuentu solui poterit habet
enim christus in se vitam insolubilem quia
quibus ad tempus mortuus esset in car-
ne tamen eternum vivit divinitate. et
in seipso humanitate postquam victor a mor-
tuis resurrexit Unde deus pater

co-testatur in modo dices per psalmistam
Tu es sacerdos eternum Reprobatio
quidem fit preteritis mandati hoc est
legis moysi propter infirmitatem et
mutilitatem eius Infirmitatem utique
in hoc habet lex quod operantes non
valebat adjuvare Mutilitatem vero
in hoc quod novum regnum celorum non vale-
bat aperire Unde sequitur Nichil
enim ad perfectum adduxit lex Quod
enim Nichil profuit lex. Profuit
quidem aliquid corpora mundando peccata
lena relaxando. sed nihil ad hoc
profuit ut perfectos facere potuisset ser-
vientes in ea. quoniam graviora peccata
non tollebat nec ianuam celestis patrie
alicui aperiebat Quapropter reprobata
est ut gratie daretur locus in qua
perfectio constat Utile quidem fuit
fidem habentibus in christo non illis qui
totam suam spem in eius carnalibus
observationibus ponebant Introducit
vero melioris spei subaudiendum est
modo in gratia in qua spes proximi
manus ad deum. habuit quidem lex
spem sed non talem quale gratia
prestitit Sperabant enim bene
centes legemque custodientes possi-
dere terram Iuxta illud Si volueritis
bona terre comedetis Nichilque cri-
minosu pati prospere vivere sicut
dictum est. qui fecerit ea vivet
hic autem speramus quod plangentes
et evangelica precepta custodientes
non terram possidebimus sed celum
Insip et quod celo multo melius est
speramus proximum deo consistere ad ipsum
paternum solum pervenire et ministrare
ei cum angelis Iuxta quod salvator dicit
in evangelio fulgebunt vultus sicut sol
in regno patris sui. eruntque sicut

angeli dei in celo. **N**ot vero sacerdotum
 p qd hanc gloriam possessuri sumus
 no est sine iuramento ut firmam
 dei pmissione credamus. **V**n aplius
 subdit. Et quantum est subaudiis
firmum istud sacerdotium xpi de quo
loquimur. Utique multum qz no sine
iuramento sacerdotes facti sunt ut
aaron et filii eius quibus deus
no iuravit qd qd essent sacerdotes
meternu scdm ordinem legis. **H**ic
autem r xps cu iuramento sacerdos
factus est p eu hoc est p deum pa-
tre qui dixit ad illu iuravit dñs
et non penitebit cu r no mutabit
iuramentu suu qm tu es sacerdos
meternu scdm ordinem melchisedech.
In tantu melioris testameti sponsor
sive pmissor factus est ihesus. sub
audiis inquantu cu iuramento
dei patris suu sacerdotium tenet inqutu
sacerdotium xpi qd iuramento dei est
sanctum sua dignitate preclit sa-
cerdotium veteris legis. **I**n tantu pre-
cellit etia gratia euageliu lege.
Et alii quidem **M**oysi
plures facti sunt sacerdotes
scdm legem idcirco qd
morte phiberetur pmanere. **H**ic autem
r xps cui pater dixit cu iuramento
Tu es sacerdos meternu. eo qz ma-
neat in eternu sempiternu habet
sacerdotium. **D**uas ponit hic. **D**ifferencias
apliis qz sacerdos noster no habet
fmē sicut sacerdotes legis. **E**t quia
cu iuramento suu sacerdotium posses-
surus est. qz em sacerdotes legis
mortales erat. **P**lures facti sunt
sacerdotes in ipa lege sicut aaron
et filii eius idcirco qz morti iuuenti
phiberetur pmanere in sacerdotio

Mortuus em patribus succedebat ut
 filii in locu ipor. **I**hesus autē solus qz
 immortalis est sempiternu habet sacer-
 dotium. nec illu habere poterit subsequen-
 tem eo qz maneat meternu ipse. **S**eqt
Unde et saluare meternu pot accedes
p semetipm ad deū semp viuens ad
interpellandū pro nobis. **V**n inquit
qz xps meternu pmanet sempiternu
habet sacerdotium semp impellat pro
nobis sempqz saluare pot. **E**t vero
quida codices habet accedes p sancti-
spm ad deū. **Q**uida vero pliali nro
accederes utriqz accipi pot xps ergo
potifer nō p aliu pontifice maio-
rem se accedit ad deū patre sed p
semetipm. **I**deoqz saluare pot creden-
tes in se potest et ita intelligi qd dicit
saluare in perpetu pot accedentes p
semetipm ad deū. **N**os qui pmi
homines sumus p illu accedimus ad
deū patre qui mediator noster ex-
istens astat vltm dei pro nobis
dirigentes p illu pces nras ad deū
patre. **V**n sacerdotes ecclie altari
assistentes dicūt. **S**uscipe dñe scē
pater pces ppli tui. **P** dñm nostru
ihesu xpm filiu tuū. **E**t qz semper
viuit semp impellat pro nobis. **I**n
vero potifices qz semp nō erāt ergo
semp nō impellabāt. **I**nterpellat
autē pro nobis p hoc qz huānam
naturā assūpsit quā assidue ostendit
vltm dei pro nobis et misereatur
scdm utraqz substantiā. **T**alis em
decebat ut nobis ut nobis esset
pontifex sanctus. **I**nnocēs. **I**pollutū
segregatū a peccato. **E**xcellior ca-
celis factus. **N**ō erantqz digni nec
pmererant talē habere pontificem
sed necesse erat nobis ut talem

Habebimus pontificem qui esset sanctus
in interiori homine. innocens manibus. et
impollutus corde et corpore segregatus a
peccatoribus. et ab omni peccato immuns et a
conuersatione peccatorum separatus In hoc
enim fuit separatus a peccatoribus quia alii
homines cum peccato concipiuntur et nascuntur
atque ab hoc seculo transeunt cum peccato.
hic autem sine peccato conceptus. et sine
peccato natus et sine peccato ab hoc
mundo transiit. quoniam peccatum non fecit
nec inuentus est dolus in ore eius
factus est autem excelsores rebus quando
quadragesima die venerande sue resurrex-
tionis super omnes celos et super omnes ordines
celestium spiritum eleuatus est ad dexteram
sessum patris manifestatis ubi sedet nunc
in plenitudine honoris et glorie. **P**otest
et ita intelligi quod dicit Talis debebat
ut nobis esset pontifex. Quasi dicit
Iudei velut serui timore legis deo ser-
uientes legales pontifices habuerunt
sibi conseruos mortalesque ac peccatores
qui pro semetipsis sicut indigebant
offerre. Nos autem quibus dictum est. Ja-
non dicam vos seruos sed amicos
meos et qui filii dei sumus seruendo
illi amore filiationis deest ut habeam
pontificem immortalem segregatum a
peccatoribus. Sequitur. Qui non habet
cotidie necessitate quemadmodum sacer-
dotes legis prius pro suis delictis of-
ferre deinde pro delictis populi hoc enim
fecit semel de offerendo. Dominus in ihesus
christus. Cui utique obtulit deo sacrificium
non pro suis delictis sed pro nostris et semel
hoc fecit non amplius. quia semel mortuus
est pro peccatis nostris et iam non moritur
et mors illi ultra non dominabitur et ag-
nitione christi sacrificium hoc ostendit quod
oblatus semel tantum preualuit quantum

omnia legalia sacrificia non valuerunt
Unum enim fuit et semel oblatum sufficit
in sempiternum ad tollenda omnia peccata
credentium Pontifices enim iudeorum peccatores
erant. et ideo necesse habebat pro suis
delictis hostias offerre. et idcirco illa
sacrificia hominem iustificare non poterant
quia inconueniens erat ut pro homine ratio-
nali inrationale animal offerretur
Querebatur pontifex sine peccato et hostia
rationalis nec inueniebatur Inuentus
est vnus sine peccato deus et homo et ob-
tulit seipsum rationale sacrificium pro
salute hominis rationalis Lex enim homines
constituit sacerdotes infirmitate habentes
Dicit enim dominus ad moysen in lege
Unge aaron et filios eius michi in
sacerdotes Sed quia illi infirmitate hoc
est peccatum habebat quibus infirmabatur
eorum anima necesse habebat ut pro populi
itaque etiam pro suis delictis hostias offerre
Iste autem tam potens est ut non indiget
pro se offerre Sed in super semel oblato
sue carnis sacrificio omni saluti suffi-
ciet Sermo autem iuramentum qui post
legem est filium in eternum perfectum sub
audis ostendit siue perfectum constituit
sacerdotem non infirmitate grauatum
sicut lex constituit suos Post legem
factus est sermo dei patris ad dauid
de christo cum iuramento ubi dicitur. Iu-
rauit dominus et non penitebit enim tu es
sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech
Ponit hic apostolus filii nomen
ad distinctionem seruorum qui fuerunt
in lege. quia serui infirmi fuerunt siue
quia peccatores quia mortales erat filium vero
perfectum ostendit quia semper vnus et semper
Quoniam sine peccato est Capitulum
autem octauum
est super ea que dicuntur.

Hoc est repetitio sup ea que dicuntur
 de xpo **Quo** dicto significat aliquid
 sumū et magnū et quasi recapitulatio
 nē pcedētis disputatōis ad rem ipsam
 deducat auditorē **Talem habemus**
 pōtifice subandis quale supiq diximq
 sanctū viz innocētē et spollutū se
 gregatū a peccatoribus quale adhuc
 dicitur sumq in sequētibz **Qui con**
sedit ad dexterā sedis magnitudinis
in celis sanctorū mīster et tabernaculi
 veri qd dicit deus et nō homo **Sede**
 magnitudinis in celis debemq accipere
 plenitudinē paternē maiestatis in qua
 sedet filius dei. que etiā designatur
 p dexterā. **Nec** est puerilit' accipiendū
 qd deus pater dexterā aut sinistram
 habeat qui spūs est oīa implens ut
 ita sedeat filius in dextera illius sicut
 solet sedere filius iuxta patrem suū
 regem **Sed** sicut diximq plenitudinē
 maiestatis sumamq gloriā beatitudinis
 et prosperitatis debemq p dexteram
 intelligē in qua filius dei sedet **Sedere**
 autē filii pro habitare ponitur **Pō**
 tifer autē noster qui sedet in summa
 gloria paternē maiestatis in celis
 sanctorū mīster est **Sed** duobz modis
 accipi potest **Veniens** quippe dñs
 in mūdū p incarnationē vel incar
 nationis exhibitionē mīstravit factis
 ap̄lis aliisqz fidelibus. etiā qui adhuc
 futurū sūt panē refectōis verbi spūa
 lis et potū doctrinē ewāgelicē dices
Si quis sitit veniat ad me et bibat
Et venite ad me omēs qui laboratis
 et onerati estis et ego reficiā vos
Ministravit illis etiā documentū
 fidei et gratiā baptismatis et in
 sup qd manus fuit sacramentū
 redemptōis p passionem suam

et cognitionē misteriorū in lege et pro
 phetis et postea sua ascensione mi
 nistravit nobis aditū patrie celestis
Et quomō et quid amīstravit
 electis suis apparens in mūdo **Dic**
 tur et aliter **Sanctorū** mīster erit
 in futuro quomā semetipm mīstrabit
 illis ut cognoscant eū cū patre et
 spū scō sicut est sic cū tradiderit reg
 nū suū deo patriqz **Q** p̄ in ewāge
 lio de se in p̄sona patri famlias lo
 quens dicit Amen dico vobis qz p̄ce
 ringet se et faciet illos discip̄ et
 transiens mīstrabit illis **Transire**
 em dicitur qz electos suos de iudicio ad
 regnū trāsire. vel a contemplatiōe hūa
 nitatis ad cognitionē divinitatis siue
 mīstrabit illis cū se et patre cū spū
 scō eis manifestabit **Nā** abus et vita
 et potus illoz visio scē trinitatis erit
Sicut ip̄e dicit ad patre **hec** est vita
 eterna ut cognoscant te patre cum
 spū scō et ihesu xpm que mīstrati
 viuū et verū deū **Tabernaculi** quoqz
 veri mīster est qd cōstituit siue cō
 posuit deus et nō homo **r** celi qd
 nobis ip̄e amīstrat ut claritate s̄der
 illius illustremur **Tabernaculū** etem
 qd beselchel cōposuit in deserto siue
 qd salomon fecit in terra rep̄missōis
 qd nō verū fuit qz terre et vetusta
 te consumptū est nec semp durare
 poterit **Deoqz** tabnaculū verū celū
 vocat qd eternū stabit nullaqz ve
 tustate cōsumitur **Et** et altiori sensu
 intelligē ut tabernaculū verū accipi
 atur etiā iustoz quibz ip̄e filius dei
 gaudia patrie celestis amīstrat
 et in quibus ip̄e in habitare digna
 tur **Iuxta** qd ip̄e p̄ p̄phetā dicit **In**
 habitabo in illis et inambulabo **Et**

apulus In interiori hoie habitare xpm
p fidem in cordibz vris. Et Templu
dei scm est qd' estis vos Dis enim
potifex ad offerenda munera et hostias
constituitur. Unde necesse est et huc
habe aliqd qd' offerat. No potest esse
sacerdos nisi habeat qd' offerat po
tifer em veteris sacerdotu scdm pre
ceptu legis munera et hostias pro
suis et pro populi offererebat delictis.
Ips vero cu in sempiterna
diuinitatis sue naturam no haberet
qd' offerret sumpsit ex nobis qd'
pro nobis offerret. i. carne humana
semper viz que obtulit in ara cru
cis. Quid ergo tam aptu imola
tionis q' caro rationalis pro rationa
li. Et quid ta mundu pro mundan
dis q' carne sine vlla cotagione
offerri. Et qm quatuor in omni sa
crificio consideranda sut viz. cui of
feratur. a quo offeratur. quid offe
ratur. et pro quo offeratur. vel pro
quibz offeratur. Hec em hic possu
mus repetere eligat. Quibus
em nulli sacrificiu debetur nisi
soli deo vero Pontifex noster mu
dam hostia pro nobis deo patri
obtulit. i. existens sacerdos et sa
crificiu. Offert etia sacrificiu deo
patri acceptu p ecclesia sua. Du
em nos offerimus sacrameto corpis
eius ipse offert. Si ergo esset sup
terra subaudis sacerdos tunc
scdm ordine aaron. nec esset
sacerdos scz scdm melchisedech
cu essent sacerdotes leuitici ge
neas qui offerret scdm legem
munera qui exemplari et umbre
deseruiunt celestiu. sicut respicitur
est moysi cu consumasset as pse

ordine

tisset tabernaculu oraculi. Si esset
tunc aliqs tunc pontifex super
terra sicut aaron vel aliqs scdm
ordinem eius immortalis et sine peccato
qui suis sacrificiis potuisset mundare
genus humanu pfectuqz reddere
no esset utiqz necessariqz sacerdos scdm
ordinem melchisedech meternu. Quia
satis essent qui offerrent legalia mu
nera. Sed qz aaron et filii eius mortu
les erat et peccatores. Quappt non
poterat genus humanu pfectu redde
re. Ideo venit xps sine peccato qui meternu
suum sacerdotiu teneat suoqz sacrificio
genus humanu pfectissime mundaret
no talis quales ipi fuerat qui exem
plari et umbre deseruiunt celestiu.
Exemplar est figura et similitudo per
qua alia res ostenditur. sicut expres
sa in pariete exemplar est et figura
veru hois. Sacerdotes igitur iudeoz
exemplari i. figure et umbre celestiu
misterioz deseruebat. qz illa omnia
similitudines et figure erat istoz que
in ecclesia modo in veritate aguntur.
Celestia autem misteria dicit spualia.
qz obseruatores suos in veritate ad
celestia ducunt. Nonne celeste est
altare fides nra. In qua offerimus
cotidie orationes nras deo. Vide itaqz
oia facito scdm exemplar qd' tibi
ostensu est in monte. Quia auditu
noster nunq apertus esse videtur
ad disciplina pncipiendā q' visus.
No em ita ammo comendamus
que audimus quomodo illa que ipso
visu percipimus. Ideo no solu auditu
veru etia visu demonstratu est moysi
a dno in monte tabernaculu qd' erat
facturus cooperare beselchel beselchel
Unde dicit ei. Vide ut oia facias.

scdm illā similitudinē que tibi in mōte
 ostensa est. Ad autē dicit intelligen
 dū est. tam de tabernaculi cōstitū
 tione cōstructioeqz vasoz eius q̄ de
 sacrificiis et hostiis q̄ oblaturi erāt
 ibi. Nūc autē melius sortitus est
ministerium sacerdoti vtz dignitatem
quāto et melioris testamēti mediator
est q̄ in melioribz pmissiōibus
sanctitū est. Hoc firmatū corobora
tū statutū est. Vides inquit quāto
 melior est ista celebratio illa que
 tūc tēporis agebatur. Si quidē illa
 ad exemplar est figurā. Et celebratio
 ista veritas sicut in euāgelio loquitur.
Lex p̄ moysen data est. gratia et
veritas p̄ ihm xpm̄ facta est. Nūc
 hoc est in hac nouissima etate tāto
 melius ministeriū sacerdoti sortitus
 est xps q̄ fuisse illud legale. q̄to
 et melioris testamēti mediator est.
Quāto meliora sūt celestia tēpōs.
 eterna tēporalibz. tāto melioris testa
 mēti dator et mediator est ih̄s. et
 tāto melioribz pmissiōibus cōfirma
 tū est illud testamētū. Testamētū
 eternū vetus terrena ac tyralia pro
 mittebat dīcēs. Si volueritis et audi
 eritis me bona terre cōmedētis. et
 obserua que p̄ dico tibi ut sis lōgenus
 sup̄ terrā. ceteraqz h̄is filia pro
 mittens tyralia atqz tēna. Nouū
 vero qd̄ p̄ xpm̄ datū est promittit
 ac tribuit celestia et terrena vitāqz
 p̄fectā. p̄ gratiā baptismatis et fide
 dñice passiōis et resurrectiōis. et
 remissionē peccoz. Dicit nāqz euan
 gelū. penitentiā agite appropiābit
em̄ regnū celoz. Et qui crediderit
et baptisatus fuerit salus erit. et qz
electi erūt sicut angeli dei in celo.

Et insup̄ qd̄ maius est qd̄ dicit in
 euāgelio ioh̄es. Quotquot autē rece
 perūt eū dedit eis potestātē filios
 dei fieri. Ecce quomō melioris testa
 mēti mediator et dator est xps. Et
 quomō melioribz pmissiōibus
 cōfirmatū est. In hoc quoqz meliū
 sacerdotiū sortitus est qz illud fuit
 tēporale. istud est eternū. Illud nō
 poterat hoīem iustificare nec regnū
 celoz suis obseruatoribz reserare.
 Istud vero et p̄fecte iustificat hoīem
 statimqz ei regnū celoz aperit. A media
 tor autē testamēti appellatur dñs
 qz sicut moyses medius fuit inter
 deū et populū referēs verba dei
 ad populū. iterūqz verba ppli ad
 deū ita et xps verba dei p̄s nobis
 retulit iterūqz nr̄a refert ad illū.
 Transiens autē ap̄lus a sacerdotio
 et sacrificio tūc demū testamēti
 differentiā facit dīcēs. Flam̄ et si
illud praus subaudis testamētū
a culpa vacasset. nō potiqz scdm̄
sc̄z testamēti locus inquireret. Hoc
 est si illud testamētū legis p̄cā posset
 auferre vt obseruatores sui inculpabi
 les essent nō sc̄z testamēti locus re
 inquireretur. Sed quia illud nō fuit p̄
 fectū. subito inuentus est locus aptus
 sc̄z testamēti. Sicut vituperans
eos. et nō approbans dignos laude. et
dicit p̄ p̄phetam. Ecce dies venient
dicit dñs et consumabo sup̄ domū isrl̄
et sup̄ domū iuda nouū testamētū.
Nō scdm̄ testamētū. qd̄ feci patribz
eorū die qua apprehendi manū illorū
qm̄ ip̄i nō p̄manserūt in testamēto
meo et ego neglexi eos dicit dñs deus
Israēl. Ecce dies noui testamēti et vltime

soli etatis venient dicit dñs et cōfirmabo
r p̄ficiā sup̄ domū isrl̄ et sup̄ domū
iuda testamentū nouū Quātū ad
l̄rām p̄tinet p̄ domū isrl̄ decē tribz
intelligūtur que separauerūt se a
domo dauid tēporibz ieroboram **P**
domū autē iuda due tantū tribz
iuda et beniamin cū tribu sacerdo
tali q̄ adhezerūt domū dauid **A**
tiori autē intellectu p̄ utraqz domū
debemz intelligē om̄s qui tam ex iudas
q̄ ex gentibz credentes qui deū recte
cōfiteudo qd̄ interpretatur iudas veti
israhelite sunt. hoc est deū mētē vide
tē quibz deus p̄fecit atqz cōpleuit testa
mentū nouū grām euageliū Testa
mentū autē nouū dicitur ad diffe
rentiā veteris **P**t ergo aliud dicitur
vetus testamētū ab hoc vetus dicit
eo qd̄ hōiem in vetustate positū pati
nouū reddē nō valebit **A**c vō nouū
testamētū dicitur est eo qd̄ veterē hōiem
in p̄cto veteris hōis ade cōmaculatū
nouū efficiat in baptisinate p̄ fidē
dñice p̄missionis. qd̄ nō est simile testa
mētō veteri qd̄ fecit cū patribz eoz.
qz illis terrena p̄mittēbat ac q̄ralia
et p̄cipiebāt carnalia **I**stud vero ē
eterna et celestia p̄mittit p̄cipiens
sp̄ualia **S**ed vero dicit. in die qua
apphendi manū illoz ut educerem
eos de terra egypti. magnā familia
ritatē suā cōpotens deus ostendit
quā exhibuit populo illi **M**ore
em mulier loquitur sermo diuinus.
que solent paruuloz manus appre
hende et pleūqz ad se conducere
plezqz etiā huc illucqz sustentare
illos ne labātur utpote firmos gressū
adhuc nō habetes **S**ic cōpotes deus
cū ille populz puerilis ac paruulz

esset et neqz gressus bone opatiōis ha
bebat neqz fortitudinē qua se posset
exsolui de iugo opprimentū tetedit
ei manū suā magnū vō auxiliū pie
tatis sue. et extraxit eū de fomace
searea trahens ad cognitiōē suam
et amplexibz gratissimos simulqz dedu
cens p̄ deserti vastitatē introduxit in
terram oibz meliorē **S**ed quia non
p̄miserūt in testamento eius r non
obseruauerūt qd̄ p̄cepit in testamēto
suo. neglexit eos. hoc est dimisit eos.
ne scdm̄ desideria cordis sui **I**uxta qd̄
psalmista dicit **S**lotandū autē qz cū
dixisset sermo diuinus **P**ficia testamētū
nouū nō scdm̄ illud qd̄ pepigi cū patribz
eoz. ne forte iudei possent oblatrādo
dicē illud testamētū destruendū esse
de quo dixit deus abrahe **I**n semine tuo
benedicetur om̄s gentes **D**iscrete man
festant de quo loq̄retur cū subm̄tulit
dicens. in die qua apphendi manū illos
ut educerē eos de terra egypti. **D**e lege
em̄ dixit hoc quā quinquagesima die
egressiōis illoz de terra egypti datam
esse cōstat in mōte sinai. in qua non
p̄miserūt patres eoz sed fecerūt vitu
lū in ore et adorauerūt illū **N**ā illud
qd̄ pepigit cū abrahā in x̄po cōpletū
est. in quo benedicetur om̄s gētes **Q**uia
hoc est testamētū qd̄ disponā domū
israhel r oibz scz cōdētibz **P**ost dies
illos dicit dñs dabo leges meas in mētē
eoz et in corde eoz super scribā eas
et ero eis in deū et p̄ri erūt michi in
populū **E**t nō docebit vnusquisqz p̄ri
mū suū et vnusquisqz fratrem suū dicit
Cognoste dñm qm̄ om̄s sciunt me a
maiore ad minore eoz qz p̄picius ero
im̄itatibz eoz et p̄torū eoz iam nō
memorabor **M**agna distācia inter

legem et lege Inter scripturam et scripturam.
 et inter doctorem legis et doctorem euangelii
 inter litteram et gratiam spiritualis intelligentie
 Nam littera legis scripta est in tabulis la-
 pidibus. Gratia spiritualis intelligentie data
 est fidelibus per spiritum sanctum in corda. per que
 spiritum caritas dei diffusa est in cordibus
 fidelium hoc est autem quod dicit dabo leges
 meas in mente eorum et in cordibus eorum
 scribam eas. specialiter ad sanctos apostolos pertinet
 qui gratiam nouam habuerunt scriptam
 in tabulis lapideis neque membranosis
 sed in mente et in cordibus suis diuinitus
 habuerunt exarata. Primum quidem ante
 dominicam passionem quando sicut Mattheus
 narrat ascendit in monte ibique cum eis
 illum prolixum sermonem habuit. ubi insti-
 tutio totius perfecte vite continetur. Sed
 vero post resurrectionem suam. quando
 sicut Lucas testatus est aperiens eis
 sensum ut intelligerent omnia que de eo
 scripta erant in lege moysi et prophetis
 et psalmis de ipso. Deinde vices decima
 die ascensionis sue adueniente spiritu sancto
 in linguis igneis super eos reuelatur
 eis ut cognosceret quod mortalibus
 de deo sciendum erat. Quomodo enim pos-
 sent euangeliste tanta miracula et ver-
 ba celestia post eius ascensionem scribere
 si non ea in cordium tabulis diuinitus
 exarata haberent. precipue beatus iohannes
 qui sexagesimo quinto anno post dominicam
 ascensionem euangelium scripsit. Quomodo
 posset tanta de diuinitate illius profere
 que ipse dominus protulit maxime ea nocte
 qua apprehensus est. Nos autem partim
 in cordibus plenius in membranosis
 scriptis habemus ab illis nobis relicta
 ut in eis meditatio exercitum. Quod
 autem subiungit non docebit unusquisque
 proximum suum et unusquisque fra-
 trem suum dicens cognosce dominum.

Non est ad presens tempus referendum ubi
 mutue docemur. Sed sicut dicit beatus
 Augustinus. Dum loquitur propheta iheremias
 de primo aduentu domini subito conuertit
 oculos mentis ad secundum. postquam nemo
 docebit proximum suum ut cognoscat
 dominum. quoniam omnes electi in eius contem-
 platione positi videbunt et cognoscent
 eum sicuti est. Nam in presenti sicut diximus
 docemur mutue. Postea etiam illorum
 peccatorum non erit memor. quoniam omnes expo-
 liati ab omni fere mortalitatis et cor-
 ruptiois corporum et mutabilitate
 et peccato resurrectionis condonati ful-
 gebunt sicut angeli dei in celis.

Dicendo autem nouum prius uetere
prius. Summes apostolus fiduciam et auctori-
 tate ex dictis prophetis obidicitur. Con-
 firmabo testamentum nouum super domum
 israel. Ostendit iam liquidius esse firmen-
 dum. Dicendo inquit alibi per prophetam
 Confirmabo testamentum nouum uetere aut
 prius. hoc est in uetustate redegit.
 siue uetustum ostendit illud quod prius
 erat. Unde subiungit. Quod autem anti-
quatur et senescit prope interitum est.
Quasi diceret. Quia sermo diuinus

Per hoc quod dicit testamentum nouum
 futurum ostendit uetustum esse prius
 datur intelligi quod si antiquatur et
 uetustum est prius testamentum in prioro
 est ut intereat finemque recipiat. hoc
 uerbo intelligendum est non de preceptis
 vite ac morum in quibus lex manet
 concordans cum euangelio. sed de
 mandatis sacrificiorum carnalium in
 quibus adueniente christo que prefigura-
 bat finem acceptura erat lex. **ix.**

Habuit prius Capitulum.
et quidem iustificatioes
culture et sanctum salare

ca. 14.

Primus inquit habuit testamentū
iustificatiōis culture qz p̄ diuinū
cultū iustificabatur hoīes a leuioribz
petis habuit et sc̄m sc̄lare in quo
seli hoīes hoc est gētiles ad iudaismū
trāsēntes recipiebat patebat etiā
non solū iudeis. sed etiā talibz gen
tilibus Sanctū vero sc̄lare locū vo
cat atrioz vbi gentiles stabāt ad
orandū post iudeos **Sabbō e. 2. ip̄m post**

Tabernaculū em̄ factū est **an̄tis**
primū in quo erat **an̄de**
labra et mensa **siue** sub
audis mensa vel p̄posito

panū qd̄ dicitur sancto flō de illo d̄
tabernaculo disputaturus ap̄ls h̄c est
qd̄ moyses fecit in heremo. vbi tantūmō
vnu candelabz fuit. sed de templo qd̄
postea salomō edificauit in iherlm̄ vbi
fuerūt plura candelabra **Unde** qd̄
dicit primū nō est referendū ad tēp̄
sed potius ad locū **Diuidit** em̄ illud
templū salomonis bt̄is ap̄lis in duo
tabernacula **Et** primū quidē taber
naculū appellat illā partē templi
vbi erāt candelabra et mensa super
quā ponebātur duodecim panes ca
lidi sex h̄nc et sex inde **Et** sup̄ panes
due patene auree plene thure vna
h̄nc et altera inde **Erātqz** ibi a sab
bato usqz ad sabbatū **Erat** ibi etiā
altare aureū vbi offerēbātur mēsa
thymamatis mane et vespere **Cū**
qua parte templi cōprehēdit altare
holocaustoz qd̄ erat sub d̄no ante
fores templi d̄m **In** qd̄ tabernaculū
licite ingrediebātur sacerdotes et
ministri cotidie **Sed** in autē taber
naculū auro tectū caro est d̄m n̄r
saluatoris qui auctor est vtriusqz
testamēti **Unde** interius vult intel

qd̄

ligi sancta sc̄oz illā viz partē templi
que diuidebatur in pariete viginti
cubitoz et velo qd̄ pendeat ante
parietē vbi intrinsecz erat archa
moysi continēs in se tabulas legis et
vina aurea in qua erat māna virga
qz aaron que fronduerat **Ip̄a** autē
archa plano stemate erat facta ideqz
sup̄ illā erat aurea tabula que appel
labatur p̄piciatorū eo qz inde loq̄batur
d̄ns moysi et sacerdotibz **Et** sup̄ ipsā
archam erāt duo cherubim que alis
suis obumbrabāt tabulā p̄piciatorū
versisqz vltibz respiciēbāt in p̄pici
atorū **In** illud sc̄dm tabernaculū
hoc est in sancta sc̄oz nemo ingredi
audebat nisi solus p̄tifer semel in anno
Acceptoz sanguine in vasculo ingre
diebatur intus oraturz pro populo
Septiadesima die viz septimi mēsis
a festiuitate paschali. que dies quidē
appellabatur dies p̄piciatorū **In**
crastnū autē sequebatur festiuitas
tabernaculoz **S**piritualiter autē
illud primū tabernaculū vbi sac̄dotes
licite ingrediebātur statū p̄sentis
ecclesie significat vbi sūt plura can
delabra sc̄i viz p̄dicatores qui sibi
et aliis lucent verbis et exemplis
vel etiā vbi septē sūt dona sp̄s sc̄i
quibz fidelū mentes illuāntur qu
p̄ fidem in ecclesia p̄sistūt **Est** et
mensa diuina viz scriptura de qua
psalmista dicit parasti in cōspectu
meo mensā meam **Et** est p̄positio
panū in mensa. intellectu viz sacre
scripture que cotidie reficiūtur am
me fidelū **Possumqz** et p̄ panē intel
ligē corpus et sanguinē d̄m qd̄ in
ecclesia cōsecratur **Post** velamentū
autē sc̄dm tabernaculū subaudis est

Quod dicitur sancta sanctorum aureum habens
thuribulum et archam testamenti circumter
tam ex omni parte auro in qua erat
vina aurea habes manna et virga
aaron que fronduerat et tabule testa
menti De his singulis quomodo et
qualiter essent ordinata secundum litteram
paulo superius elucidatum est Quia propter
spiritualia mysteria videamus Velum post
quod erat tabernaculum quod appellatur
sancta sanctorum causa sue dignitatis sicut
cantica canticorum significat celum post
quod sunt interiora patrie celestis Ele
uato velo ingrediebatur pontifex cum
sanguine in sancta sanctorum oraturus pro populo
Et dominus pontifex noster cum sanguine
passionis sue Eadem passione sua porta
reuerato celo sancta sanctorum penetravit ubi
assidue deum patrem orat pro nobis In
sanctis sanctorum erat thuribulum quia christus
in secretis patrie celestis consistit per
que orationes nostras ad deum patrem
dirigimus Archa testamenti circumtectam
ex omni parte auro caro est domini nostri
iesu christi qui auctor est utriusque testa
menti et qui interioribus plenus divini
tate exterioribus fulgebat virtute mira
culorum verborumque celestium In auro enim
solet claritas sermonis designari
Sicut sapientia dixit Contempniscite sapientiam
sicut aurum Vina aurea populus
manna christus est in quo manna divini
tatis est qui dicit Ego sum panis vivus
qui de celo descendi Virga aaron que
fronduerat sacerdotum dignitas que
semper floret in christo Sequitur Super
eam et super archam duo cherubim
glorie obumbrantia propitiatorum Duo
cherubim protegentia archam que
interpretatur plenitudo scientie duo
sunt testamenta in quibus plenitudo est

scientie que tegunt christum qui est propi
ciatio peccatorum quia in divina scriptura latet
De quibus subaudiis omnibus quod myste
rii in se habeant non est modo dicendum
per singula fortassis ideo retineat
quia multis sermonibus opus habebat
sive quia necesse erat capaces omnia
capere His vero ita compositis et ordi
natis que diximus esse tam in primo
quam in secundo tabernaculo hoc est in sanctis
sanctorum In primo quidem tabernaculo
hoc est in illa parte templi ubi al
tare incensi erat et ante cuius etiam
fores erat altare holocaustorum semper
introbant sacerdotes sacrificiorum offi
cia consumantes Non est ita intelli
gendum quod in templo super altare in
censi hostias offerret aut ibi perficerent
sacrificia victimarum Sed potius sacri
ficiorum officia possumus accipere incen
sum ad quod offerendum semper ingredie
batur sacerdotes in templum cum incenso
mane et vespere Sive consumato
et perfecto sacrificio ante templum in
altari holocaustorum semper ingrediebatur
sacerdotes in templum cum incenso
Potest et tertio modo intelligi ut sicut
superius diximus cum templo altare
etiam holocaustorum comprehendit ac per
hoc a parte totum voluerit comprehendere
utriusque tamen pro vero accipi potest
In secundo autem semel in anno solus pon
tifex non sine sanguine que offerret
pro sua et populi ignorantia Secundu
autem tabernaculum in quod solus pon
tifex cum sanguine ingrediebatur signi
ficat interiora patrie celestis Ille
vero pontifex significat christum qui
semel ingressus est sancta sanctorum
intra velum completa passione sua
ut assistat nunc volui dei pro nobis

orans nō pro suis sed pro nr̄is delictis
Nisi forte dicatur orare pro suis p̄t̄
cōmunionē quā habebat cū corpore
suo qd̄ est ecclia Unde dicit in pas
sione sua Deus deus meus respice
in me quare me deliquisti lō e ge
a salute mea v̄ba delictorū q̄
meorū **Quae sūt em̄ verba delic
torū nisi corporis eius qd̄ nos sumus.**
Ipse em̄ petm̄ nō fecit nec iuentū
est dolus in ore eius **Hoc significan
te spū scō nondū placā esse scōr̄ via**
i hoc significāte spū scō ad moysen
nondū venisse xpm̄ qui semel cū
sanguine passionis sue ingredietur
celoz secreta Quasi dicit aliis v̄bis
**Ido solus p̄t̄ifex cū sanguine intra
bat semel in stā scōr̄ ut distans qz**
celestē regnū inaccessibile erat adhuc
mortalibz quo ad usqz veniret x̄p̄s
qz expleta passione sua aperiet
nobis ianuā celestis patrie reserato
velo celo Nondū em̄ erat manifesta
ta sanctorū via ingrediendi in pa
triam celestē. siue nondū manifest
tata via intelligētie qz ignorabāt
hoīes qd̄ significarēt illa mysteria
Nec putemz nos illuc nō posse in
gredi quo p̄t̄ifex noster prior ingressus
est Ipse nāqz dicit ad patrē Pater
volo ut ubi ego sū et isti sint mecū.
Et alibi **Ubi sū ego illuc et minister**
meus erit Et quia adhuc templū
stabat quādo ap̄lus illa loq̄batur.
et munera legalia q̄uis sine causa
ibi offerēbātur. **Ido subiūxit dicens**
Adhuc priore tabernaculo habēte
statū **Quae subaudis res parabola**
est hoc est figura et similitudo tēporis
instantis siue p̄sentis **Qd̄ em̄ age
batur in templo tūc t̄p̄us figura**

erat et similitudo istius veritatis que iā
in ecclia cōpletur. Sequitur **Iuxta**
quā subaudis parabola siue figurā
munera et hostie offerūtur adhuc
ibi a sacerdotibz que munera et
hostie nō possūt perfectū facere ser
uientem iuxta cōscientiā Cōscientia
dicitur cordis sciencia p̄ quā intel
ligitur mens hoīs Illa inquit mu
nera carnalia nō poterāt p̄fectū facē
seruientē in lege iuxta p̄fectionem
mentis. quia nō valebant mentem
iustificare dū nō tollebat gramora
petā Nemine em̄ ad p̄fectū dixit
lex Sed in quibz ex maxima parte
et mūdatio legis cōstabat subsequen
ter ostendit inquit **Solumō in**
cibus et potibus et variis baptisma
tibus et iusticiis carnis Subaudis
videbatur p̄fectū facē seruientem
vsqz ad tēpus correctionis et melio
rationis emendationis **impositis istis**
iusticiis carnis Hec iusticie carnales
in differētia ciboz et potū et variis
baptismatū vel lauationē vsqz ad
tēpus dñi aduentus impositae
fuerūt sicut reliqua que in figura
gerēbātur. Dñō autē aduemente
correcte sūt et hoc emendate et in
melius mutate **Nā p̄ mūda aīalia**
que lex p̄cipit ut edantur signifi
cantur mūda opa **P̄ mūda v̄o**
aīalia mūda opa intelligūtur
a quibus abstinentū est **P̄ potus**
vero mūdos doctrinā ecclēsticorū
v̄roz **P̄ mūdos vero hereticorū**
in hylomiz intelligē debemz **De**
baptismatibz vero iudeoz plenius
in euāgelio marci legitur vbi v̄tu
perabātur pharisei dñi et discipu
los eius non lotis manibz mādicare

Omnes enim lauaciones illorum nomine
 baptismatis designat. Ali-
 quando autem manus solum
 modo lauat, aliquando pedes
 aliquando totum corpus. Quando autem
 aliquid immundum contingit aut etiam
 si ad mortuum ingrediuntur. Sed frustra
 lauat manus totumque corpus dum
 contempnunt fontem saluatoris ablu-
 ti. Nam quod per prophetam dicitur. Lauamini
 mundi estote et mundum qui fertis
 vasa domini. Illi solummodo carnaliter intelli-
 gebant cum potius de lauacione bap-
 tismatis christi et mundicia operum sit.
 Ista omnia imposita erant usque ad tempus
 correctionis. hoc est usque ad tempus domini
 aduentus. Postea vero immutata sunt a
 christo in melius quod dum ~~carne~~ obserua-
 batur carnaliter obseruabatur mundi-
 ciam corporis implebat. Dum vero spiri-
 tualiter ceperunt obseruare mundicie car-
 neriter ceperunt operari. **Domina in passioe**
Xpus autem assistens pontifex
 futurorum bonorum pampius
 et perfectus tabernaculum
 non manufactum et non huius creationis.
 Pontifex iudeorum qui semel in anno cum
 sanguine introibat intra velum in sancta
 sanctorum oraturus pro populo christum signi-
 ficabat sicut iam in multis locis decla-
 ratum est. Qui cum sanguine passionis
 sue referato celo ingressus est secreta
 patrie celestis ubi nunc assistit volui
 dei patris orans pro nobis. Pontifex
 autem futurorum bonorum duobus modis
 appellatur. Futura bona quippe nobis
 administrant fuerunt verba celestia pas-
 sio illius resurrectio, baptismus
 remissio peccatorum, perfectaque iustificatio.
 Huc idcirco futura bona appellatur
 quia in sternis pfigurata sunt etiam

quia predicta sunt in diuinis oraculis.
 Altiori autem intellectu futura bona pos-
 sumus accipere gaudia celestis patrie
 que nobis per christum administrata sunt.
 Unde et pontifex appellatur eo quod ponte
 et viam iusticie viamque ad patriam
 celestem ascendendo nobis exhibeant.
 Alia translatio habet christus adueniens
 pontifex futurorum bonorum. Nisi enim
 venisset nequaquam hec futura bona no-
 bis administrasset neque assistet volui
 dei patris pro nobis. Notandumque quia
 non dixit apostolus simpliciter illum assistere
 sed per tabernaculum. Christus etiam copiatius
 gradu dicens amplius et perfectus. Taber-
 naculum autem per quod assistit deo patri
 et humanitas illius est, quoniam nisi homo
 fieret nequaquam deo patri assistere posset.
 Tabernaculum ergo domini corporis sui am-
 plius est tabernaculo moysi taberna-
 culo quoque salomonis, quia illa mani-
 bus carnalium hominum sunt facta. hoc
 vero intra uterum virginis sine semine
 virili totius imitatis opere effigiatum
 est. Quia in hoc est amplius et manus
 illis tabernaculis, quia diuinitas verbi
 que tota non potest comprehendi in taber-
 naculo manufacto in illo homine paleissime
 requiescit. Perfectus siue sanctus in hoc
 est illis tabernaculis quia cum neutrum illorum
 sibi ministrantes sanctificare perfectosque
 facere posset, illud tabernaculum ad se
 accedentes et a peccatis mundare et per-
 fectos facere potest. Sed dixit non mani-
 factum exposuit ipse dicens id est non huius
 creationis, cuius nos sumus, quia non
 fuit virili semine concretum. Iste est
 lapis quem vidit daniel abscisum de
 monte sine manibus, hoc est de populo
 iudeorum natum sine semine virili et coitu
 masculi. Neque per sanguinem iudeorum

aut vitulorum sed per primum sanguinem
introiuit semel in sancta eterna redemp-
tione muenta. Non enim sanguine legalium
animalium a quo perfecta iustificatio non potest
dari. sed cum sanguine passionis sue in-
troiuit in patriam celestem. quo sanguine
omnes sunt redempti perfecteque iustificati.
non temporaliter sed eterna redemptione.
De qua redemptione dicitur per zachariam
patrem iohannis. Visitauit et fecit redemp-
tione plebis sue. Redemptio autem ad
captiuos pertinet. et nos captiuos eramus.
captiuati a dyabolo in primo parente nostro.
Si enim sanguis hyrcorum et thaurorum
et ceteris vitule aspersus inquinatos
sanctificat ad emundationem carnis
quantomagis sanguis christi qui per spiritum
sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo
emundabit conscientiam nostram ab operibus
mortuis ad seruendum deo viuenti. Si
sanguis animalium irrationabilium po-
terat carnem mundare. et sicut tunc
typus videbatur sanctificabatur. si quis
inmundus aspersus fuisset illo sanguine.
multo magis sanguis christi poterat
mundare animam et plenissime iustifi-
care. Sed ne quis putaret plenam
iustificationem et emundationem puenire
aspektione illius sanguinis legalis. subin-
tulit apostolus carnem emundationem secundum
legem pilludari. quasi dicitur Sanctifi-
catur quidem caro et emundatur per legis
preceptum sed in anima non expiatur. Addi-
dit quoque differentie causa per quam de-
monstrauit illum sanguinem animalium non
esse immaculatum dicens de christo. Cum per
spiritum sanctum semetipsum obtulit deo ima-
culatum. Spiritus sanctus qui repleuit illum
hominem in utero virginali custodiuit
eum ut absque peccato ab hoc mundo transiret
essetque immaculatum sacrificium in odore

deo patri. Emundauit conscientiam nostram
et mentem nostram ab operibus
mortuis. Operibus Opera mortua sunt peccata
que crimina occidunt. Sicut enim anima
vuit virtutibus. que opera vite appellatur
ita moritur viciis et peccatis simulque
trahitur ad mortem eterne perditionis.
Et bene dicitur ab operibus mortuus. Si
quis enim in lege tangebatur mortuum
polluebatur. cum aspektione sanguinis
postea mundabatur. Similiter qui tactus
fuerit per opus mortue anime inquina-
natur. et tamen per fidem diuine passio-
nis mundatur. Cui enim tetigerit per
peccatum inquinabitur ab ea. hoc est si per
penitentiam et gratiam baptismatis quis
fuerit ablutus ab operibus mortuis si ea-
dem iterum contingit contaminabitur.
Sequitur. Ad seruendum deo viuenti.
hic apertissime ostenditur quod opera mor-
tua habentes non possunt seruare vero et
vivo deo quod illa mortua et falsa sunt.
Si enim qui mortuum aut aliquid inmundum
tangebatur non oportebat eum intrare
in templum. quantomagis quod opera mor-
tua habes non potest intrare in celum.
Et ideo noui testamenti mediator est.
ut morte intredete sue intueniente
in redemptionem earumdem peccatorum
in que erant sub primo testamento
remissionem accipiant qui vocati sunt
eterne hereditatis. Vbi enim testamentum
est. mors necesse est intercedat sine
intueniat testatoris. Testamentum enim
in mortuis confirmatum est. alioquin
et aliter nondum valet firmum esse testa-
mentum dum viuunt ille qui testatus est.
Leges humanas apostolus hic videtur tan-
gere que solent testamentum quod alter
alteri facit de hereditate sua in firmum
facere quousque testator illo testamento

morte intuentem discessit. **M**ortuo vero illo testatore qui testamentum fecit omnino iam firmum manet. In hunc modum testamentum vite eterne quod a christo accepimus non aliter nobis firmum manere poterat nisi ipse illud morte sua roborasset. Tantum enim peccatum nostrum erat ut aliter non potuissemus redimi et saluari nisi unigenitus dei filius pro nobis moreretur. Et quia ad illud consequendum quod ipse promiserat indigni eramus, ipse nobis morte sua mediator factus est, ut per suam mortem indebitam illam que nobis debebatur auferretur. Et quia fortassis poterat minus perfecti dubitare de promissionibus domini maxime ex eo quod mortuus est quasi infirmus. **S**ed apostolus ponit exempla ex communibus consuetudine legum humanarum ostendens quod non viventibus testatoribus, sed morientibus firmantur testamenta fortitudinemque accipiunt. Quoad enim vivit testator potest imutare sententiam suam et alios atque alios heredes adducere in hereditate sua. Quapropter volens apostolus firmum esse testamentum quod christus dimisit nobis dicens dicit. Ideo inueniens christus novum testamenti mediator est ut morte sua intuentem in redemptionem illarum iniquitatum que non poterant auferri vel deleri in primo testamento. Deleat autem sunt per eius passionem ut remissio eterne hereditatis accipiant illi qui vocati sunt eterna vocatione. **N**am non loquitur hic de generali vocatione de qua dominus ait. Multi sunt vocati pauci vero electi, sed de illa de qua idem egregius predicator dicit loquens de electis. Quos presertim hos et predestinauit, et quos predestinauit hos et vocavit, et quos vocavit

hos et iustificavit, et quos iustificavit hos et magnificavit. **T**itulum autem eterne hereditatis ex parte in presenti seculo iam possidemus nobis a domino datum cum evangelium vix illius quod observatores suos eternaliter facit cum deo vivere. gratia sancti spiritus remissionem peccatorum, cognitionem suam et pacem quam nobis reliquit pergens ad passionem. **P**acem inquam relinquo vobis. **I**stius quidem hereditatis titulum quasi arram in presenti habemus sed perfectius nobis complebitur cum erit deus omnia in omnibus, cum tradiderit christus regnum deo et patri, cum fuerimus producti ad gaudia patrie celestis. **I**n qua futuri sunt electi sicut angeli dei in celis videntes deum sicut est. **E**t hec erit perfecta hereditas electorum quam christus in morte sua confirmavit. **U**nde hoc est quia testamentum in mortuis confirmatur. **N**ec primum quidem testamentum sine sanguine dedicatum est et confirmatum et consecratum. **L**ecto enim omni mandato legis a moysi uniuerso populo accipiens sanguinem vitulorum et hyrcorum cum aqua et lana coctinea et ysope, ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens. **H**ec sunt que precepit dominus. **O**mnia ista in figura agebantur. **N**am vitulus est ille qui plerumque hostia sacerdotis erat christum significat qui verus sacerdos existens vitulum hoc est semetipsum obtulit deo patri in ara crucis. **I**ste est vitulus quem pius pater martauit pro reuersione filii proditi vel prodigi hyrcorum qui pro peccato offerbatur eundem christum significat qui pro peccatoribus oblatum est. **I**uxta quod idem apostolus alias dicit. **E**um qui non nouerat peccatum deus pater pro nobis peccatum fecit hoc est.

hostia pro peccato **Q**d em vetus
testamentu sanguine respersu est
ad confirmacione. sicut et populus
typice significabatur sanguine passio
nis xpi nouu testametu confirmadu
et populu credentu mudandu. Quia
autem qua populus aspergebatur aqua
est baptismatis qua fideles pfunduntur.
Vana coeterna caritas est xpi
qua pro nobis passus est. et de qua
alibi dicitur **Sic deus dilexit mundu**
vt filiu suu unigenitu daret pro
mundo. **Ysopus** est herba humilis et
in petra nascens. p qua humilitas
designatur xpi et fortitudo qua
interiora nra purgantur. **Na** huius
herbe herbe genere pulmonu vicia
soler purgari. **Potest** et p ysopu
penitencia intelligi que fortit pacta
interiora vicia mens purgat. **Hic**
sanguis testameti qd mandauit
ad nos deus. Quasi dicit **hec est**
confirmatio huius testameti qd ma
dauit ad vos deus. Ille sanguis pfi
gurabat illu sanguine qui de latere
xpi in cruce manauit. **hec sanguine**
xps nos aspersit et testametu
suu confirmauit. sicut ipse dixit
hic est sanguis noui testameti in
remissione peccator. **Eia** tabernacu
la et oia vasa mysterii sanguis
sicut aspersit. **Tabernaculu** illi
intelligendi sut. de quibz per
pphetu dñs loquitur dices
Inhabitabo in illis et inambulabo
Et de quibz apulus alias dicit **Tem**
plu em dei sanctu est qd estis vos
Vasa autem diuersa fideles in ecclesia
sut diuersa officia habetes. **Quida**
etiam sut vasa pdicationis sicut
apulus. **De quo dñs ad ananiam**

dixit **Das** electionis est michi iste
Quida vero diuersos gradus ac varia
officia habet que ide egregius pdica
tor comemoras dicit. **Alu** datur per
spm sermo sapientie. **alii** sermo scientie
alii pphetia. **alii** gratia curacionu. et
alii atqz **alii** diuersa dona habet. que
singulis horu diuidit spūs scūs put
vlt **Tabernaculu** ergo et oia vasa
illig sanguine asperguntur qz vniuersalis
ecclesia cu oibz sibi ministratibz san
gome passionis xpi mudantur. **Se**
quitur **Et pene in sanguine mudantur**
oia sedm lege et sine sanguis effu
sione no fit remissio. **Quare** dicit
pene in sanguine mudari oia sedm
lege. **Quonia** in illis no erat pfecta
mudatio neqz pfecta remissio. **Corpa**
em quantu ad lege ptinet mudaba
tur aspsione siue effusione sanguis
caualu leuiqz pctu relaxabatur. **Sed**
in hoc qz maiora emia no tollebat
neqz pfectu hoem reddebat. no erat
pfecta mudatio. **pfecta** autem mudatio
et remissio in sanguine xpi consistit qui
pro nobis effusus est in remissione
peccator. **sine** cuius sanguis effusione
nemo redimitur. **Necesse** est ergo
exemplaria quide celestiu hinc sacri
ficis et aspersombz mudari. **Ipsa**
autem celestia melioribz hostiis mudan
tur qz istis. **Sacrificia** legalia exem
plaria r figurata et similitudine vocat
Ista autem que modo in ecclesia in veri
tate celebrantur. celestia appellat. id est
spualia. qm spualia sut et spualit
sunt agenda. siue celestia eo qz illos
qui in veritate celebrant ad celestia per
ducant. **Exemplaria** quide celestiu misse
rior ac reru que in lege agebantur
in figurata istoru que in ecclesia modo

complementur necesse erat mundari ta-
libus sacrificiis typicis et aspersio-
nis figuratiuis quia non habebat vera
Ipsa autem celestia et spiritualia que in
veritate modo in ecclesia celebrantur
melioribus hostiis mundantur quam istis
legalibus sanguine vii passionis christi
Nam quia queerebantur vera sacrificia
quibus perfecte homines mundari possent
nec inueniebantur necesse fuit tandem
manere illa usque vera aduenirent
Non enim in manufactis sanctis ihesus
intromittit exemplaria verorum sed in
ipsu celu ut appareat nunc voluntati
pro nobis Non intromittit inquit ihesus
in manufactis sanctis que subaudi-
sunt exemplaria verorum manufacta
sancta appellantur sancta sanctorum que primo
manibus beylehel facta sunt in heremo
ac postea filiter manibus operatorum
in templo salomonis in que non intro-
iuit ihesus sed in ipsu celu quod non ma-
nibus hominum factu est sed iussione et
voluntate dei verbi extensu Igitur
illa fuerunt exemplaria et figure verorum
quia ista vera sancta sanctorum figurabant
que christus semel intromittit Intromit
dicitur ihesus secundum id quod homo est Nam
secundum id quod deus est ubique est et omnia
implet Nec in manufactis hominum in-
tromittit sed in celu iussione dei creatu
Nec hanc sola differentiam ostendit sed
etiam pontificem proximam vel factorem
ut appareat inquit voluntati dei pro
nobis hoc est ut semetipsum exhibeat
presencie paterne nobisque illu propitiu
reddat Unde iohannes dicit Aduocatum
habemus apud patrem ihesu christum
iustum et ipse est propitiatio pro peccatis
nostris Legit ut sepe offerat semet-
ipsu quemadmodu pontifex intromittit in

sancta per singulos annos in sanguine
alieno Alioquin oportebat eum pati fre-
quenter ab origine mundi. Non est
christus ad hoc ingressus in sancta sanctorum
ut sepe semetipsum offerat quemadmo-
dum iudeorum pontifex intromittit in sancta
sanctorum per singulos annos. neque cum san-
guine alieno sed cum suo. quoniam
ipse qui est sacerdos et sacrificium
semel se obtulit in ara crucis ac
vero resurgens a mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur.
Nec est necesse ut ultra moriatur.
Quoniam ad salutem omnium credentium
satis sufficit vna passio eius. alio-
quin hoc est si aliter esset. ut semel
passus non proderet omnibus sepius
oportebat eum crucifigi ab origine
mundi hoc est. quot fuerunt electi et
quot futuri sunt pro singulis mori
illu oporteret si eos redimere vellet
Sed noluit nisi tantu semel mori quia
vna morte illius redemptio facta
est. Nunc autem semel in confirmatione
hoc est in fine seculorum in nouissima
etate ad destructionem peccati per
hostiam suam apparuit. hoc est pro corpore
suum quod fecit hostiam pro peccato Semel
inquit in fine seculorum ob hoc apparuit
ut per hostiam suam destrueret peccatum
merito tunc apparuit quando multa
erant peccata ut ostenderet diuitias gratie
sue Si enim in principio fieret fortassis
nullus crederet Et hoc semel in con-
firmatione seculorum propriu sanguine
non per alienu

Et quemadmodu statutum est
hominibus semel mori post hoc
autem iudicium. Sic et christus
semel oblatus ad multorum exhaurienda
peccata. sed sine peccato apparebit

et expectantibus se in salutē. Sicut
hominibus statutū ac decretū est ut
nō possent mori nisi semel. postea
autē accipiāt iudiciū. hoc est put
vnguisq; gessit in corpore siue
bonū siue malū. Sic et xp̄s semel
oblatū a semetip̄o ad multoz tol
lenda pctā. Nō amplius potest
mori sed nec indigemq. Notandū
autē ad multoz tollenda peccata
illū esse oblatū et nō om̄i quomā
non om̄s credituri sūt. Tale ~~quoddā~~
quoddam et ip̄e dñs aplis ait hic
est sanguis meus noui testamēti
qui pro vobis et pro multis effin
detur in remissione pctoz. Quod
autē sequitur sc̄do sine pctō appa
ret expectantibus se in salutē. Tale
est ac si dicit. Primum quidē appa
ruit ille p̄ hostiā suā hoc est per
corpus mortale qd̄ fuit hostia pro
peccato. Sc̄do autē apparebit sine
hostia pro pctō. quia nō erit hostia
iam pro pctō sicut prius fuit. Nō
em̄ poterit demit̄ps mori. Sicut
em̄ vnusquisq; nostrū post mor
tem recipit iuxta opa sua ita xp̄s
demicta morte et adeptō regno.
Sc̄do apparebit expectantibus se in
salutē ut iuste vindictē suos qui
iniuste passus est ab aliens. Re
lior est hec apparitio expectantibus
se in salutē. q̄ cōmuni visio de
qua dicitur. Videbit em̄ eū om̄s
oculus. et qui eū ~~uigug~~ pupu
gerūt. hoc est sc̄do appare sine pctō
iam nō videri in similitudine carnis
pcti. sed nec alioz pctā potētē in
corpore suo sicut lignū sicut in p̄mo
aduentu fecit nec intuenre ampliq;
pro pctis sed vindictā exercē in pctis.

Umbra em̄ habens lex
futuroz **Capitulum Decimū.**
honorū nō ipsa yma
gine rerū p̄ singulos annos eisdē
ipsis hostiis quas offerūt indefi
nitē p̄ singulos ānos nūq; potest
accedētes ad se p̄fectos facē. Quid
verborū est. habens lex umbram
hic futuroz bonoz nō ipsa yma
ginem rerū. potest nūq; accedētes
~~p̄fectos~~ ad se p̄fectos facē eisdē
ipsis hostiis quas offerūt indefi
nenter p̄ singulos ānos. Futura
bona duob; modis intelligenda
sūt. viz vel sacramēta que in veri
tate in xp̄o et in ecclesia cōpleta
sūt que futura erāt ut venirent
vel etiā gaudia patrie celestis. Um
bram autē vocat figurū et similitu
dinē. Imaginē autē pro veritate
ponit. Multipharica igitur sacra
menta xp̄i et ecclesie p̄ figuram
ostendebat. donec veniret ipsa
veritas xp̄s. qui interiorē eiusdē
figure sensū data gratia sp̄s
sancti ecclesie sue patefaret simul
q̄ moriendo in cruce oīa illa sacra
menta reuelaret. Illūq; em̄ potuit
accedētes ad se p̄fecte mūdare eisdē
ipsis hostiis quas semp̄ offerēbat
ip̄i sacerdotes p̄ singulos ānos. Cas
dem em̄ ipsas hostias offerēbant
oībus annis irrationalēs arctos
viz boues hircos turtures et colū
bas. Sequitur. Alioquin cessēt
offerri ideo q̄ nulla haberet ultra
conscienciā pcti illius cultores
semel mūdati sed in ipsis cōmemo
ratio pctōrū p̄ singulos annos fit.
Alioquin hoc est si ab oībus pctis
mūdati essent. cessassent offerri ille

~~causis~~ ~~causis~~ vero incensu. Sicut
holon vitreū r totū vitreū. Si holocau
stomata et pro pctō nō placebat ei
queri potest quomō tūc mūdabatur
ad qd' respondendū est. quia fide et
penitētia digna mūdabatur Sicut
mūdatus est dauid a pctō adulteri
et homicidii. Perfecta autē mūdatio
in xpī aduentu data est. In capite
libri scriptū est de me vt faciā deus
volūtate tuā. De huius libri capite
diuersa a doctoribz disputatur. Qui
dā em̄ intelligūt hīc incensū genēsis
Vbi scriptū est qm̄ in principio r in filio ferit
deus celū et terrā. Quidā primū
psalmū quē quidā referūt ad xpī
Quidā ad quēlibet electū In quo
dicitur In lege dñi volūtās eius. Sed
qz in hīs nichil de morte xpī pfigu
rabat. de quo ap̄lus sermone p totū
hūc locū habet. melius videtur in
telligi de incensu libri leuitici dictū.
Cui liber cū totus de sacrificiis et hostiis
cōtineatur. Primū quidē sacrificiū
de vitulo offerri p̄cepit dices Si quis
ex vobis sacrificiū offert dño de pe
coribus masculū offerat dño imacu
latū offerat hoc est vitulū de bubus
sive armento. Vitulus iste de bu
bus assumptus atqz in sacrificiū ob
latus xpūs est de genere patriar
charū ortus et pro salute generis
huām imolatus. Dicit ego ih̄s
ad patrē. quia sacrificia irrationa
bilis aīaliū tibi nō placebūt. eo
qz p̄fecte hoīem mūdare nō possūt
Ecce venio in mūdū p̄ incarnatoris
mysteriū In capite etēn libri leui
tici scriptū est de me vt volūtate
tuam faciā r vt moriar p̄ salute
generis huām. Volūtās em̄ dei patris

fuit vt filius sua passione genus hu
manū redimēt. Unde ip̄e filius appro
pinquās sue passiōis dicit Sed ut
cognoscat mūdus quia diligo patrē.
et sicut mandatū dedit michi pater.
sic facio. Surgite eamqz ad passiōem
Superiqz dices qz hostias et oblatiōes
et holocaustomata pro pctō noluisti
 nec placita sūt tibi que scdm̄ legē
offerūtur. tūc dixi ecce venio ut faciā
deus volūtatem tuā. Auferet primū.
subaudiis testamētū. dñi eius obla
tiones respuit. vt sequens testamētū
statuat r stare et pmanere faciat.
In qua volūtate dei patris quā filius
adimpleuit sanctificati sumus in bap
tismate p oblationē corporis ih̄s xpī
semel. Sed dicit semel tale est ac si
dicit Sanctificati sumus in bap
tismate p oblationē passiōis quā xp̄s cele
brauit semel. Et oīs sacerdos legis
presto est altari cotidie ministrans
et easdē sepe offerens hostias que nūqz
possunt auferre pctā subaudiis cri
minalia atqz capitalia. hūc autem
haur dubiū quin xp̄s vncam pro
pctis offerens hostiā in sempiternū
sedet ad dexterā dei. de retoro expectās.
donec ponatur in m̄m̄i stabellū pedū
eius. Ministrare sive offerre signū
est ministratiōis. p qd' intelligitur
hūilitas xpī. de vero sedere signū est
iudicātis et dominātis et ut ei mi
nistretur. p qd' ostenditur exaltatio
et gloria dei. Etiam qui hūilis quidē
fuit vel apparuit. Nūc autē exaltatus
sup omēm creaturā habitat in pleni
tudine paternae maiestatis expectans
et cōsiderās tempus de reliquo quando
iudicet orbē terre. Et cuius rei causa
fiat ista dilatio exponit dicens. Ut

Auferet

Ut ponantur inimici eius scabellū
pedū eius Inimici eius sūt uidei here
tica et falsi xpiani om̄sq; infideles
qui subiciendi sūt potestati illius
Hic et necessaria subauditio potest
intelligi que ptineat ad reprobos
in nequicia p̄manētes. et volūta
ria que ptineat ad electos qui dese
rentes viam nequicie sponte subdūt
se xpo p̄ fidem Illi sacerdotes
iudeorū multas cotidie offerendo
hostias nō potuerūt auferre pctā
xp̄us autē semel semetip̄m offerēs
abstulit pctā mūdi et sedet nūc in
gloria dei patris Vna em̄ oblatio
cōfirmavit in sempiternū sacrificia
tos et semel offerens p̄fectos fecit
sificatos in sempiternū Contestatur
autē et nobis sp̄s sc̄s Hostiā em̄ dixit
hoc autē dixit Testamentū qd̄ testabor
ad illos post dies illos dicit dñs
dabo leges meas in cordib; eorū
et in mentes eorū sup̄scribā eos et pctōz
et m̄itatu eorū nō erodabor amplius
Contestatur et nos sp̄s sc̄s idem
testimonio suo vmbra nr̄a cōfirmat
nō solū p̄ psalmistā sed etiā p̄ p̄phe
tam qz ille hostie iam nō sūt of
ferende In sequentibus verbis
defectus est sentētie satis necessariū
Quapropter dicitur ita postq; dix
it on̄potens deus pater p̄ iheremiam
p̄phetā Hoc est autē testamentū qd̄
testabor ad illos dicit dñs dabo le
ges meas et Ostendens iam non
fore demēps necessarias hostias
p̄figuratas. Ad etiā ap̄lus mani
festauit dñi subdit Vbi autē hor
pctōz remissio nō est iam necessaria
oblatio p̄ pctis. Nā postq; testame
tū adimpletū est qd̄ deus p̄ p̄phetā

pro pctis p̄mittebat statim ille hostie
finē receperūt. quia uemente veri
tate vmbra discessit. Notandum
ergo qz ubi recordatio pctōz nō
est que in baptisate p̄ fidem
passionis dñice dimittitur iā nō
est nōcia oblatio legis pro pctis
Habentes itaq; fratres fiducia in
nitritu sc̄oz in sanguine xpi quā
iniciavit nobis viā nouā et vi
uente p̄ velamē et carnē suā et
sacerdotē magnū super domū dei.
Hactenus ostēdit p̄ticipatō hostiaz
tabernaculi quoz et testamenti
et remissionis distancā multāq;
differenciā. Nūc invitado hortat̄
accedē ad ea q̄ p̄ xpm̄ in ueritate
aduenerūt nobis deus auctoritatē
de magno p̄ticipatō dicit̄ Propterea
inquit multo plus habem; fiduciā
p̄ sanguinē xpi mūdariq; illi qui car
nalit̄ hostias offerēbant qz hostia
nr̄a uera et rationalis est In
tantū em̄ maiore fiduciā habem;
in ingressu celozū p̄ sanguinē
xpi. in quātū magis coheredes
effecti sum; Nullus aliter ad do
na sp̄s sc̄i puenire ualebit nisi
p̄ fidem siue fiduciā et viā nouā
et uiuentem quā iniciavit nobis
xp̄s. hoc est iniciū utendi dedit
Viam uero nouā dicit fidem
nouā que p̄ xpm̄ data est. siue
exemplū hūilitatis p̄ qd̄ ipse
prexit hūilians semetip̄m usq;
ad mortē. Possim; et nouam
viā accipere. aditū patris celestis
nobis p̄ xpm̄ referatū. qm̄
idcirco noua uia appellatur. qm̄
nulli ante ingressibilis fuit

hostie. eo q̄ nullā haberet cōscienciā i
 memoriā et recordationē peccatorū illorū
 a quibus cultores illoz semel mūdāt
 essent. Sed qz hoc nō potuit fieri et
 nūq̄ potuerūt maiora cōmālia peccā
 illis sacrificiis mūdari sūt p̄ singulos
 ānos cōmemoratio peccatorū in ip̄is
 hostiis. Verbi gratia. Si obtulisset q̄s
 p̄nti anno hostias pro peccato aut adul
 terii aut sacrilegii aut patricidii
 necesse erat oībus annis ut id ager̄.
 quomā nō poterat p̄fecte expiari ab
 ullo piaculo. Proinde accusatio peccatorū
 fuit qd̄ fiebat nō solutio. accusatio
 infirmitatis nō virtutis ostensio.
 In eo em̄ qz offerēbātur redargutio
 peccatorū erat. In eo qz semp̄ offerēbā
 tur redargutio infirmitatis eiusdē
 sacrificii. Propter hoc inquit impera
 uit semp̄ offerri p̄pter infirmitatē
 qz nō poterat p̄fecte mūdare et ut
 memoria et redargutio peccatorū fier̄.
 Quid ergo dicendū est. Nūq̄d et
 sacerdotes n̄rī cotidie idem non
 agūt dū offerūt assidue sacrificiū.
 Offerūt quidē sed facientes ad recorda
 tionē mortis eius. Et qz nos cotidie
 peccam̄ et cotidie indigem̄ mū
 dari qz ille iā nō potest mori de
 dit nobis hoc sacramentū corporis
 sui et sanguis. ut sicut passio re
 demptio et ablutio fuit mūdi. Ita
 etiā ista oblatio et redemptio et
 mūdatio sit oībus in vera fide offe
 rentibz bonā intentionē habētibz.
 In hoc em̄ differt ab illo veteri sa
 crificio sepius repetito. Istud n̄rī
 qd̄ filiter repetitur. Istud est veri
 tas. illud figurā. Istud p̄fectū reddit
 hoīem. illud n̄rī. Et istud non
 causa infirmitatis sue repetitur.

qz nō possit p̄fectā salutē cōferre. sed
 in cōmemorationē passionis xp̄i.
 Sicut ip̄e dixit hoc facite in meam
 cōmemorationē. Et una est hec hostia
 nō multe sicut ille erat. Quomō una
 est et nō multe cū a multis et diuer
 sis locis diuisisqz tēporibz offeratur.
 Attentissime aduertendū ergo est.
 qz diuinitas verbi dei que una est et
 oīa implet et tota ubiqz est. ipsa fa
 cit ut nō sint plura sacrificia. Sed
 unū sacrificiū licet a multis offerat̄
 et sit unū corpus xp̄i cū illo quod
 suscepit in utero virginali nō multa
 corpora. Nec nūc quidē aliud magnū
 aliud minus offerim̄ sed semp̄
 idē equā magnitudinē habens.
 Proinde unū est sacrificiū nō diuisa
 sicut illoz erant. Nā si alit̄ esset qm̄
 multis in locis offeratur multi essent
 xp̄i. Unus ergo ubiqz est xp̄s et hic
 plenus existens et illic plenus unū
 corpus habens ubiqz. Et sicut qui
 ubiqz offertur unū corpus est non
 multa corpora. ita etiā et unū sa
 crificiū. Sequitur. Impossibile est
em̄ sanguine hyrcorū et thaurorū
auferri peccā. Que ratio esse poterat
 ut rationalis homo sanguine irratio
 nalis animalis mūdaretur. Quap̄ter
 et si leuora peccā p̄ illa sacrificia
 purgabātur corpustz mūdabatur
 quantū ad legē p̄tinet. tamē ip̄ossi
 bile erat cōmālia peccā et grauiora
 peccata illis sacrificiis mūdari.
 Vnde neminē ad p̄fectū adduxit
 lex. Ideoqz ingrediens mūdū dicit
Hostias et oblationes noluiisti corpus
autē adaptasti michi holocaustoma
ta pro peccato non tibi placuerūt. tūc
dixi. ecce venio. In capite libri scriptū

est de me ut facere deus voluntate tua
Anteriores hostie ostenduntur hinc vbi
mutiles esse ad integrā perfectāq;
mūdationē. et forma magis fuisse.
nec esse acceptabiles deo qm̄ ab
inicio nō placuerūt ei. Non est em̄
putandū qd̄ oīpotens deus odorem
carnū et cōrematione carnū vni
delectatus fuerit. licet legatur odora
tus esse odore suauitatis sed fide et
desiderio offerētis. Vnde p̄ iheremiā
dicit. Holocaustomata vīa nō sūt
michi accepta et victimae vīe non
placuerūt michi. Et p̄ ysaiā. Ne of
feratis inquit vltra michi sacrificiū
et incensū abhominatio est michi.
Qui mactat bonem q̄si qui extere
bret canem. Sed questio hinc p̄t
oriri nō modica quare imperauit
vt offerri debuissent si illi non pla
cuerūt nec voluntatis illig fuerit.
Que gemina solutione potest solui
Consideras oīpotens deus animos
iudeoz pronos ad ydolā colenda et
ritum gentiliū ymitandū imperauit
eis multa et grauiora sacrificia offerre
ne otiosi sine sacrificiis sedentes in
cultū deoz alienoz dū vidisset alios
offerre incidere. Aialutq; sibi offerri
a se creata q̄ ydolis demonioz q;
portentis; imposuitq; illis in seru
tute nō in iustificatione. quomā nō
est eius voluntas talia offerri. Tali
modo et egregius p̄dicator vt pote
creatura creatorē sequens suis in
dictis p̄egit dices. Volo om̄s hoīes
esse sicut meipm̄ i castos cōtinētesq;
Et iterū. Volo inquit iuuenes nubere
et filios procreare p̄t formationē
et adulteriū. Ecce duas voluntates cō
stituit. sed tamē et non sūt ambe

Primum dices. Volo om̄s hoīes esse
in cōtinencia sicut meipm̄. voluntate
suam expressit. Secūdo vero volo iuue
nes nubere indulgencie causa talit̄
locutus est propt̄ fragilitatē carnis.
Sicut nō erat voluntas oīpotētis
dei talia sacrificia offerri sed p̄pter
infirmitatē illoz p̄cepit. Vnde sup̄iq;
dixit. quia nō solū noluit sed nec
desiderauit. Potest vel ita etiam
solui. vt qd̄ futurū erat verū sacri
ficiū xpi in ecclia p̄cepit et volu
erit typica et figuratiua sacrificia
p̄cedere. Et reuera ita hoc dignū
erat. Necessē erat ut sicut ip̄e verbis
p̄nūciabatur ita etiā et misteris
p̄signaretur quatinus a figurā ritus
trāsiret ad veritatē. Sed qd̄ illi non
placuerūt illa sacrificia aduenit.
de quo iterū ap̄tius ait. Ideo inquit
qd̄ impossibile erat sanguine hircoz
auferri peccata. Et qd̄ nō placebat
deo talia sacrificia ingredients mū
dū nō dubiū quin xps dicit. Ingres
so autē illa nō est aliud nisi missio
eius apparitio eius vñ hūanitatē.
Quando em̄ qui p̄sens erat vbiq;
sed tamē invisibilis factus postea
visibilis homo mūdo apparuit. quo
dāmodo vbi erat illic ingressus est.
Et quid dicit deo patri. Hostiam
inquit et oblationē noluit corp̄
autē adaptasti michi siue p̄fecisti.
Illud em̄ offeram tibi sacrificiū ac
ceptū. Holocaustomata et p̄ p̄tō
nō tibi placuerūt. tūc dixi. Ecce ve
nio p̄ incarnationis misterū ut mō
sacrificiū redimā gen̄ hūanū.
Holocaustū dicebatur sacrificiū
qd̄ totū cremebatur in altari q̄si
totū incensū. Nā holon dicitur totū

Dicendo autē nouā conatur ostē
 dere & cūcta nos maiora habere
 Siquidē nūc aperta est nobis
 via fidei p̄ quā plenissimā iusti
 ficationē accepimus et aperte sūt
 nobis porte celi. qđ nēm̄ antea
 cōcedebatur. Uiuente quoq; eā
 appellauit. hoc est semp̄ manen
 tem siue semp̄ patentem. qm̄ et
 fides recta eternalit̄ manebit
 et porta celi semp̄ patebit. Inici
 autē autē hāc viam nobis xp̄s
 ꝛ̄ dedicauit et cōfirmauit siue
 iniciū vtendi dedit p̄ velamen
 ꝛ̄ p̄ carnē suā que primo seruauit
 illam viā ascendēdo ad patriam
 celestē et ip̄a p̄mo iniciū nobis
 dedit vtendi. Caro autē dīca nō
 incōgrue nōie velamēis designabit̄.
 qz sicut velū celabat artham et
 ea que ultra illud erāt. Ita intra
 illā diuinitas verbi dei latebat.
 Et sicut p̄ velamen pueniebatur
 ad interiora ita p̄ hūānitatem
 puenitur ad diuinitatis cognitionē.
 Excedos autē magnus super
 domū dei xp̄s intelligitur qui est
 a deo patre cōstitutus sup̄ ecclēsiā
 iuxta qđ ip̄e dicit Ego autē cōsti
 tutus sū rex ab eo sup̄ syon mōtē
 sc̄m̄ eius. Sequitur Accedamq;
cū vero corde in plenitudine fidei
aspectsi corda a cōscien
cia mala et abluti corpus mū
da aqua teneamq; spei nr̄e con
fessionē indeclinabile. Ex sup̄io
 ribus ista pendēt vbi dicit apl̄s
 habētes itaq; fr̄es fiduciam in
 ingressu sc̄oz p̄ sanguinē xp̄i
 accedamq; ad eū cū vero corde
 Quid esset in vero corde accedere

ad xp̄m expōit subiūgens. In
 plenitudine fidei ut credamus
 resurrectionē generālē futuram.
 quasi dicit Jam qz fiduciā habe
 mus ingredi in patriā celestem
 nō debemq; hesitare qđ quorūdā
 sit resurrectio quorūdā vero non.
 sed vera fide debemq; credē om̄s
 hoīes resurrecturos quosdā ad
 gloriā quosdā ad penā. Sed si
 quis de hoc hesitat nō habet fidē
 verā et plenā. Potest et aliter
 intelligi. Plena fides est que cōi
 pitur corde et cōfiteatur oē et opib;.
 bonis exornata. hac fide accedendū
 est ad deū. Et quicūq; volunt
intrōitū patrie celestis sibi referre
Neesse est em̄ vt sint aspectsi corda
a cōscienca mala ꝛ̄ mūdati p̄ cor
da siue mūda corda habētes a per
ccatis ꝛ̄ volūtatē mala. Simulq;
 ostendit quia nō fides sola sed etiā
 vita cū virtutib; q̄ritur. quoniā
 fides sine opib; mortua est. Iudei
 corpora mūdabāt nos cōscienā.
 Et abluti inquit p̄ corpus siue ab
 lutū corpus habētes aqua mūda
 ꝛ̄ aqua baptismatis. Idcirco autē
 dicit corpus aqua baptismatis
 abluendū. quia dū corpus ablu
 tur aqua spū sc̄o sc̄ificatur. cū
 Teneamq; spei nr̄e cōfessionē inde
 clinabile. Fidelis est em̄ qui repro
misit. Tunc teneamq; spei nostrē
 cōfessionē indeclinabile quādo
 nō desperamq; de patria celesti et
 de oībus que p̄misit nobis dñs.
 Vel si firmiter ea obseruamq; q̄
 professi sumq; in baptisate. Si
 cut em̄ fidelis et verus remun
 rator est xp̄s in repp̄missiomb;

Ita fideles vult nos esse in pmissis
nris que vouimus tpe baptismatis.
dyabolo videlicet contradicere xpoq seruire

Consideremus inuicem in prouocatione
caritatis et bonorum operum hoc est
consideremus diligenter inter nos quia
quocumque viderimus maiorem caritatem
habere operibusq; melioribus intentu
prouocemur illig exemplo. quatinus
cu sumo opere imitemur et in eu mte
damus ut diligamus et diligamur **Ex**
dilectione quippe bona opa procedunt.
Quapropter magnu bonu est dilectio
Nihilq; est bonu qd p caritate no fiat
Quia plenitudo legis est caritas **no**
deserentes collectione nostra r congre
gatione fidelium sicut est consuetudine
quibusda sed consolantes vos inuicem

In hoc loco no solu admonuit sed etia
culpauit et teruit unitate caritatis
scindentes Erant em multi qui conturba
bant fidelium congregatione quasi non
possent inter illos manere causa sue
sanctitatis et desererent collectione illor
habitantes soli ut deo liberius videretur
vacare **I**sti tales typo superbie disteti
despiciabant reliquos et disrumpabant
caritate **Q**uos apius vtrinq; et admo
net et terret hortans no deserere **s**o
cietate fidelium sed potius consolari simpli
ciores et suo exemplo confortare **S**i
em tantu valet societas fidelium vt
vbi duo vel tres congregati sut in
noie saluatoris nre sit in medio eor
quato magis vbi plures fuerit maior
erit gracia eius in illis **S**equitur

Et tanto magis subaudis. sectamini
caritate vobisq; inuicem consolamini. quato
videntis appropinquare diem iudicii

In quo singulor merita examinatur
vel etia extremu diem iudicii et vite

Nihil
vestre **D**icit em in alio loco **N**ihil
sollucati sitis dñs em ppe est **V**oluntate
em peccantibus nobis post acceptam
noticia veritatis r post noticia vere
fidei gratiaq; baptismatis **J**am non
relinquitur hostia pro peccatis **S**ponde
peccatis nobis et deliberate postq;
accepimus agnitione vere fidei et postq;
mudati sumus in baptismo no refer
uatur nobis ultra hostia pro pctis
que pro nobis offeratur sicut in ve
teri lege donatu est hostias sepius
offerri pro peccatis **N**eq; em xps qui
est hostia nra iteru immolandus est
pro pctis nris. **H**oc em semel factu
est et scdo opus no est sed magis
opus est post acceptu gratie minus
in fide recta pmanere et mudicia vel
mudatione bonor oper. **M**udatus es
in baptismo liber es a criminalibus
oibusq; pctis factus es filius dei **S**i
ad primu vomitu reuersus fueris
grauissimu expectat te iudiciu sicut
sequencia manifestat nisi p digna
penitencia reuocatus fueris **I**no
autē verbis no penitencia excludit
neq; pnciatione que fit p penitencie
medicamentu neq; repellit et deiciat
p desperatione delinquentē. sed exclu
dit scdm lauachū baptismi **N**o em
ita est immutabilis salutis nre vt dicit.
non est ultra penitencia neq; remissio
peccatorū. sed hostia inquit ultra no
est r crux ultra ut no iteru scdo
xps crucifigatur. iteruq; nos bapti
zemur **N**ā sicut semel xps mortuus
et iam no moritur. ita nos semel in
fide baptizati instra mortis eius et sepul
ture sicut apius alias dicit cosepul
ti sumus cu illo p baptismu in morte
iam non possimus rebaptizari.

Verribilis autē est quedā expectatio iudicii et ignis emulatio que consumptura est aduersarios. Emulatio aliqui pro vintatione ponitur. aliqui pro inuidēcia r̄ inuidia. Hic autē pro cōsumptione et pro vindicta ponitur. Terret ergo ap̄lus om̄s vt metuāt post baptisimū in vicia relabi q̄ nō possūt rebaptizari. Terret etiā ut si peccauerint penitentiā statim studeant agere dignā. quia quicūq; penitēcie medicamen neglexerit vindicta consumptio et consumatio ignis eterni deuorabit eū. Quapropter vnusquisq; ad penitentiā dū tempus est medicamentū cōfugiat ne igni tradatur eterno. Irritam sibi faciens legem moysi sine vlla offensione misericordie duobus vel tribus subaudis cōuictus testibus moritur. Quātomagis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei cōculcauerit et sanguinē testamenti pollutū duxerit in quo sanctificatus est et sp̄iū sancto contumelia fecerit. Lex moysi dicitur vel q̄ p̄ moysen populo data est. vel quia moysi data est a dño. sicut et nos soliti sumus dicē in oratione dñica ad deū. Domine n̄m cotidianū da nobis hodie. Non q̄ noster antea fuerit. sed tū ab illo datur non auferatur. Incutit autē ap̄lus terrorem xp̄ianis sumens cōparationē a lege moysi. quā si quis trāsgressus fuisset irritam et manem faciens eā duobus vel tribus testibus cōuictus sine vlla misericordie et venia a iudicibus diiudicatus confestim occidebatur. Dicit ergo. Si ille qui legē que per seruū data est trāsgressus fuerit sine vlla misericordie occidebatur. Quāto magis maiora supplicia sustinebit

qui filiū dei cōculcauerit. Utiq; quāto maior est xp̄s moysi et gracia euāgelii a filio data q̄ lex p̄ seruū admīstrata. tanto maiora et deteriora supplicia merebitur qui xp̄m cōculcauerit. Sed quomōdō possumus illū cōculcare qui in dextera dei sedet. eleuatus super om̄s celos. Dum em̄ precepta illius pro nichilo deducimus. dedignātes ea implere tūc utiq; illū cōculcāmus. Sicut em̄ ea que cōculcāmus p̄ nichilo deducimus et nullius honoris sit. et qui libere peccant absq; timore et absq; penitēcia xp̄m cōculcant siue cōtempnūt atq; despiciūt eūq; iudicem futurū n̄ime formidūt. Vel certe xp̄m cōculcant quicūq; corpus eius indigne p̄cipiūt. Siue ut tertio mō dicamus. xp̄m cōculcant qui male viuēdo de tabernaculo cordis sui eū expellūt. qui dixit. Inhabitabo in illis et mambulabo. Sanguinē quoq; testamenti pollutū ducit. Siue ut in greco habetur cōmūnem siue immūdū qui sanguinē passionis siue pro nichilo ducit. quo testamentum nouū confirmatū est et quo eadē ipse sanctificatus est tēpore baptismatis. Aliomō nichilominus sanguinē testamenti pollutū ducere est misterii sanguinis xp̄i indigne p̄cipere nullāq; differētia inter illū atq; reliquos potus facere. tū illo sanctificatus sit t̄pore baptismatis et possit etiā cotidie sanctificari si quis digne p̄ceptit eū. De talibus dicit idem ap̄lus. Cui manducat et bibit indigne iudicū sibi māducat et bibit non diiudicans corpus dñi r̄ discernens corpus dñi et sanguinē a reliquis cibis et potibus. Sp̄iū ~~Sp̄iū~~ Spiritu quoq; gracie id est

spū sancto contumeliā facit qui de ta-
bernaculo cordis sui male viuendo illū
eicit. Vel qui nō credit q̄ p̄ illū sit
in ecclesia remissio peccator. Vel certe
qui blasphematur illū opa eius denegā-
do et dyabolo tribuendo. Vnde dñs
dicit Qui blasphematur in spm̄ scm̄
nō remittetur ei neq̄ in hoc seculo
neq̄ in futuro. Vnde idcirco spiritus
gracie vocatur. Vel quia p̄ illū gratis
nobis dimittuntur peccata. Vel quia illo
distribuyente distribuuntur et diuiduntur
gracie donorum spūaliū fidelibz. Quas
ap̄tus cōmemorans dicit. Alii quidem
datur p̄ spm̄ sermo sapientie. alii sermo
sciencie. Et vsq̄ dñi cōcluditur hec oīa
operatur vnus et idem spūs diuidens
singulis prout vult. Scimq̄ em̄ qui
dixit. Michi vndictā et ego retribuam.
Loquitur omnipotens pater p̄ p̄phetam
Michi iniuriā et contumeliā facientibus
vndictam reddā et retribuā eis iuxta
id qd̄ merentur. Et iterū. Quis iudica-
bit dñs populū suū. De inimicis hoc
dictū est. Ego retribuā eis qui male
faciūt. nō de hīs qui male patiūtur.
De hīs videlz qui negligent viuūt et
p̄ penitentiā se purgare nolūt. sed
cū male faciūt seruire ad mensā dñi
tam accediūt. Populū dñi autē dñi
quē dñs iudicare dicitur. dupliciter
possumq̄ intelligē. Ad electū scz pplm̄
referri et ad reprobū. Iudicabit em̄
dñs populū suū hoc est separabit
plebē suā et discernet bonos a malis
et fideles ab infidelibus. Qd̄ si ad re-
probos relatiū fuerit. Iudicare pro
dāpnare accipitur. Populus autē
dñi appellatur non p̄ gratiā sed per
creationē. Horrendū est incidere in
manus dei viuētis. In manus dei

madit qui iudiciū hoīs cōtremiscens
iudiciū dei p̄spondit. Incidit quoq̄
in manus i in potestātē et in iudiciū
dei omnipotentis quisquis post peccatū
contempnit penitentiā agere. Quicūq̄
ergo peccator est si nō penituerit de
peccatis suis incidit in horrendū et
valde extimendū iudiciū dei omnipotentis
qui reddit vniūq̄ iuxta opera sua.
R Memoraminū pristinos
dies in quibus illuminati
magnū certamen sustinū
istis passionū. Optumū medicorū cū
volnus inferuerint et p̄ incisionem
augmentū doloris fecerūt solatiū
et remediū illi loco adhibent vbi do-
lor inest. et p̄turbatā resouēt animā.
Postq̄ autē recreauerūt illū alterā
iam nō adiciūt sectionē. quia etiā
illam que facta est mitioribus medica-
mibus et valentibus confouēt. Sic
et ap̄tus hoc in loco egit more illoz
Postq̄ em̄ contussit animos illoz
et cōpūxit mentione gehēne affir-
mans omnino desperaturos qui gracie
dei iniuriā faciūt aliquo mō. et hoc
ex lege moysi aliisq̄ testimoniis edo-
cens ac dicens metuendū esse incidere
in manus dei viuētis. Proctenus
ne multo timore in desperationem
ruerent cōsolatur eos per laudum
dorumēta et blanditiā et exhorta-
tiones reducens eis ad memoriā
p̄tenta illoz bona opera. Rememo-
ram inquit pristinos dies in quibus
illuminati p̄ fidem et cōfortati p̄ gra-
tiam diuinā magnū certamen susti-
nistis. Sic si dicit. Quando introdu-
ti estis in fidem. quādo in initio fidei
eratis tantā fortitudinē demonstrastis
vt magnū certamen passionis sustine-

retis pro xpi nomine a contribulibus
vestris. **I**udei enim credentes quidam expo-
liati sunt a non credentibus quidam vero
non. Illi vero qui non fuerunt expoliati
subministrabant aliis de facultatibus suis.
Quapropter cum agnouissent infideles
multa mala intulere utrisque. **U**nde non
dicit apostolus simpliciter certamine susti-
nisse eos sed addidit magnam nec
dixit temptationes sed passionem. **E**t
in altero quidem facto vel in opere
obprobriis et tribulationibus specta-
culum facti estis. In altero autem soci-
taliter conuersantium effecti. **E**x parte
quidem inquit obprobriis et contumeliis
et irrisionibus et tribulationibus spec-
taculum facti estis. **H**oc est publice et
in conspectu multorum irisi. **E**x parte
autem altera effecti estis socii in compas-
sione taliter conuersantium apostolorum
et aliorum qui expoliati sunt propriis
facultatibus et verberibus afflicti
atque in carcere reclusi. **D**uobus modis
ostendit eos bene laborasse. scilicet vel
quia et publice contumelias et tribu-
lationibus sunt diuersis afflicti. quod et
genus humanum grauius sustinet
in conspectu scilicet plurimorum aliquid inhonestum
aut verbum aut factum pati seu etiam
quia positus in carceribus compatiebatur
victum et vestimentum prout poterant
subministrabant. **U**nde facti sunt eorum
socii quoniam mercede et retributionem
quam percipiunt predicatores veritatis pro
christi nomine positus in carcere aliisque
tormentis afflictus eandem recepturus
est ille qui ei subsidium prebet ne defi-
ciat in tribulationibus sicut ipsa ve-
ritas promissit dicens. **Q**ui recipiat
propheta in nomine prophete mercede prophete
accipiet. **N**otandumque quia non dixit

simpliciter tribulationibus afflictos
sed etiam augmentum fecit dicens. **S**pec-
taculum facti estis. **C**um enim quis secrete
exprobatur contristatur quidem sed multo
amplius si publice et in multorum
aspectu. **G**enus enim humanum sicut
valde delectatur laude publica ita
etiam facile captiuatur obprobriis
aperitis sibi illatis. **Q**uod illi exhibuerunt
que enumeramus aperit iam ostendit
dum sequitur. **N**am et vinctis compas-
si estis et rapinam bonorum vestrorum cum
gaudio suscepistis. **I**mirabiliter lau-
dat eos in fide quoniam. **S**i fidem non
haberent meliora se recepturos pro hac
substantia subtrahata non cum gaudio
suscepissent rapinam eius. **Q**uantum enim
permisum est eis compassi sunt aliis expo-
liatis ac aliis in carcere missis. **E**xpo-
liati vero cum gaudio suscepit rapi-
nam et dampnum sibi illatum credentes
se meliora recepturos. **U**nde subdit.
Cognoscetes vos meliorem habere et
et manente substantiam. **Q**uasi dicit
Videntes diuitias spirituales vobis pro
hinc temporalibus profuturis sustinistis
cum gaudio rapinam bonorum vestrorum. **H**oc
autem totum fuit apostolici operis ut forti-
bus et inuincibus flagellis gauderet
sicut in actibus apostolorum dicitur. **E**ntes
autem a conspectu concilii ibant gau-
dentes quoniam digni habiti sunt pro
nomine ihesu contumeliam pati. **E**t ut
monstraret istam spirituale substantiam
non esse semper mansuram. **I**deo dicit
illos meliorem habere substantiam et
manente prout dicit firmam et substan-
tialem atque perpetuam que perire non
possit sicut ista terrena perit. **N**olite
itaque amittere confidentiam vestram
que magna habet remunerationem et

Nolite deficere in tribulationibus
quia magna est remuneratio appa-
ret autē qz in magna cōfidentia
erant ad deū quā ne amitterent
instantissime eos adhortatur **Facilis**
em̄ integra obseruatur q̄ amissa
recuperatur. Quapropter qd̄ tenetur
et fortitudinē habet necesse est ut
formidmē habeat. Nichil est enim
vobis necessariū nisi ut stetis for-
titer in fide v̄rā et p̄maneat in
fortitudine v̄rā que magnā habet
remuneracionē apud deū. **Pacientia**
em̄ vobis necesse est ut voluntatem
dei facientes reportetis repromissio-
nem. **Q**uāta magnitudo q̄ mag-
na vis exhortationis et cōsolationis
veluti si quis adletham et ad certa-
torē hoc dicet qui cūctos superasset
et nullū relictū superhabet qui sibi
decertare possit. Verbi gratia dū ille
dicet **Iam** quia om̄s superavi nullū
plus est qui mecum decertet. da michi
coronā. poterat illi quilibet dicere
sustine parū quorsq̄ veniat arbi-
ter aut etiā rex qui tibi bramiū re-
ferat pro victoria tua. **Q**d̄ si ille adletha
impatiens ferret nō tollerans sitim
et estuationē dices. aut date que me-
ror. aut recedam. Diceretur illi paci-
enter. sustine hāc morulā in primo
est ut veniat imperator qui tibi reddat
premiū. **T**ristatur quidē sed multo
amplius si publice et in conspectu
plurimoz vel multoz. **G**enus em̄
humanū sicut valde delectatur laude
publica ita facile captiuatur obpro-
briis aperte sibi illatis. **I**sto modo et
ap̄lus hortatur eos ne deficerēt in tri-
bulationibz sed patienter expectarent
d̄ni aduentū. **P**acientia inquit vobis

120
Hoc est d̄nū habetis
necessaria est. **H**oc est d̄nū habetis
ut p̄seueretis in agone donec regna-
tis coronā condignā labori v̄ro. **N**on
em̄ qui incepit coronabitur sed qui
p̄seueravit in certamine usq̄ in finem
saluus erit. **I**n pacia v̄rā inquit pos-
sidebitis aīas v̄rās. **R**eportetis inquit
p̄missionē et accipietis gloriā sempit̄e
beatitudis. Adhuc em̄ modicū aliquā
titulū qui venturus est veniet et non
tardabit. **H**aut dubiū quoniam x̄pm signi-
ficet. **C**onsolatur eos tāq̄ parū sit
tempus quo usq̄ dū veniat. **N**ō mo-
dica cōsolatio est laboris cito sperare
iudicē et remuneratorē constantiā
certaminis remuneraturū. **I**ustus autē
meus ex fide vivit. Qd̄ si subtrax-
erit se nō placebit anime mee. **H**oc
p̄pheticū testimoniu intulit ap̄lus ad
exhortationē fidei in acquisitionē aīe.
Sicut vita corporū anima. ita vita
anime fides est. que v̄z cōcipitur
corde confitetur ore exornatur opere.
Em̄ fides sine operibus mortua est.
A qua fide si quis se subtraxerit nō
placebit voluntati d̄ni. **N**on est em̄
putandū qz deus pater aut filius
aut sp̄s sc̄us in natura d̄nitatis
habeat animā. sed more hūano loquēs
scriptura diuina nobis cōsulando
voluntatē p̄suis anime vocabuloz
exprimit. **C**onsiderandū autē quia
sicut displicebit qui hesitauit ita
placebit deo qui crediderit vivens
in fide recta. **L**aborastis inquit in
certamine expectate beatā spem.
Nolite hic querē que speratis quia
iustus ex fide vivit. Nos autē nō
sumus filii subtractoris in pditionem
sed fidei in acquisitionē anime. **N**on
sumus inquit ego et vos filii corū

paganorū atq; gentiliū qui se sub-
trahūt a vita fidei et luce septimana
ad p̄dionē aīarū suarū sed sumg
fili patriarcharū qui fide probati
sunt et fide p̄fecti fuerūt ut acqui-
rerēt sibi suas aīas ad salutē et inf-
m̄ super aliorū suo exemplo **Capitū**

Et autē fides **vi^m**
speculariū substantiā
rerū argumentū non
apparentiū. Ordo verborū est fides
est substantiā speculariū rerū argu-
mentū vñ rerū nō apparentiū fides
est ea credē que nō vidētur et dū
ea credim̄ in veritate aut fuisse aut
esse aut futura esse que nō videm̄
Ipsa fides facit ea subsistere in corde
nrō quasi oculis corporeis In rebus
autē que vidētur neq; credulitas
dici potest neq; incredulitas sed
potius agnitio dicēda est. Ac vero
fides est ita animū firmū esse de hīs
que non vidētur sicut de hīs que iā
vidētur et dū hoc sit fides facit ea
nobis subsistere in nobis credēdo. Verbi
gracia ut ex multis saltim paucis
vtamur exemplis Resurrectio gene-
ralis necdū facta est. Sed cū necdū
sit et in substantiā spes facit eā subsistere
in aīa nrā quasi pre oculis illam
habeam̄ hoc est qd dicit substantiā
esse fidē illarū rerū que sperantur
necdūq; videntur. Et si argumentū
est eadē fides rerū que necdū vidēt
quid est qd eam iam volūt videre
arguere dicebāt antiqui ostendē
a quo venit argumētū et ostēsiō et
mōstratio futurarū rerū et illarū
que nō vidētur. Est autē p̄pue argu-
mentū ratio que rei dubie fidē facit.
Profecto ergo liquet qz fides illarū

rerū argumentū est que parere nō
possūt. que autē apparent iā fidem
non habēt. sicut sup̄ius diximus
sed agnitio. Dū ergo vidit thomas
dū palpauit. cur ei dicitur. quia
vidisti me credidisti. Sed aliud vi-
dit aliud credidit. A mortali enim
hoīe dimitas videri nō potuit hoīem
quippe vidit et deū confessus est
dicens Dñs meus et deus meus. Vi-
dendo ergo credidit. qz cōsiderādo vix
hoīem deū. que deū vidē nō potuit
exclamauit. In hac enī fide testiomū
iusticie cōsecuti sūt senes. Senes
debem̄ huc intelligē p̄ies veteris
testamētī patriarchas vñ et p̄phetas
aliosq; iustos. qui in fide quā crediderūt
deo ergo testiomū p̄missionib; laudis
atq; iusticie p̄meruerūt. Vnde et abra-
ham qui credidit deo reputatū est
ei ad iusticiā et amicus dei appella-
tus est. Hec autē fides ita est accipiēda
vt credatur corde cōfiteatur ore et
exornetur operibus. Ille enī vere cre-
dit qui exercet operādo qd credit. Cuius
contra de hīs qui fidem noīetentis
tenent paulus dicit. Confitentur se
nosse deū factis autē negat. Fide
intelligim̄ aptata esse sc̄la verborū
ut ex invisibilib; visibilia fierent.
Quia enī quida hebreorū debiles
adhuc etiā a fide quidē incipiū sūp̄-
ferant. ex passionib; autē tribulatio-
nū pusillanimes efficiēbātur nimis
qz impatienter mala sibi irrogata fe-
rebāt. hortatur eos ap̄ls dicens. Reue-
niamus pristinos dies. Deinde diuina
scriptura dicit dicitē qz iustus ex fide
viuit. Deinde exhortatiōib; ostendens
fidem rerū substantiā esse nō appare-
tiū. Aut autē ex progenitoribus

incipit loqui mirabiliter eos ponēs
in exemplū. quia sicut omēs illi per
fidē saluati sūt. ita et vos omēs saluamini
P fidem Cū em̄ inuenit aīa in easdē
passionibz forū requiescet atqz
resonat hac in fide et tribulationē
qualiscūqz solet accidere Valde est
em̄ fragile genū humanū immū
hesitans in cogitatione Quapropter
necessaria est cōsolatio ex p̄cedentū
fide et paciēcia Adplus ex patribus
quidē eos exhortatur sed primo ex
cōmuni inuicē dices manifestū est
inquit qz nō ex stantibz que deus
efficit sed ex inuisibilibz visibilia
et ex nō existentibus existētia Ra
tionando nō possumus inuenire quō
fecit ex nichilo oīa vel ex inuisibilibz
visibilia quia nō erant quando sūt
facta Vnde ego certū habetur. Vtqz
manifestū est qz fidei res est ista
credere. Fide quippe credimus aptata
i p̄fecta seu facta sēla. qz non ex
visibilibz sed ex inuisibilibz facta
sūt que videntur Inuisibilia autē
possumus hīc intelligē informem
materia. de qua dicitur in exordio
genesis In p̄ncipio fecit deus celū
et terrā In celi autē nōie nō est
intelligendū celū illud corporale
qd̄ appellat firmamentū sed ange
lica natura celiqz sp̄iales Per
terrā autē intelligitur informis
materia. de qua postea facta sūt
oīa corporalia que tūc quodamō
inuisibilia erāt quādo tēgēre
erant super faciem abissi Ex
inuisibili autē materia facta sūt
visibilia quādo p̄ species et for
mas diuisa atqz discreta sūt oīa
Potest et alio mō intelligi qd̄

dicit ex inuisibilibz visibilia fieri
Inuisibiliter mūdus anteq̄ formare
tur in dei sapiēcia erat. qui cū per
expletionē operis visibilis factus est
hūanis obtutibus **Q**d autē dicit sēla
p̄fecta esse verbo dei p̄ sēla debemus
intelligē oīa que facta sūt in t̄p̄e
sive in sēlo verbo dei patris iuxta
qd̄ iohānes dicit Oīa autē p̄ n̄m
facta sūt **S**ecula autē ex eo dicit
possūt ex quo vāietas cepit t̄p̄us
Secula autē a sequēdo dicitur eo qd̄ sē
sequantur atqz in sēse reuoluantur
teste varrone Fide plurimā hostiā
abel q̄ cay obtulit deo p̄ quam
testimoniu cōsecutus est esse iustus
testimoniū phibente muneribz eius
deo. et p̄ illā defictus adhuc loquitur.
Pom̄t autē primū cū qui mala
passus est. et hoc a fratre. p̄mū
illoz ponens exemplū. et omn̄ eadē
passi sūt illi a cōtribulibus suis
Quapropter hortatur eos ut sicut ille
inuste occisus est a fratre et non
recusauit p̄secutionē ita et illi nō
recusarēt si inuste patentur a con
tribulibus et fratribz suis **P**lurimā
quippe i maiorē hostiā abel obtulit
deo q̄ frater eius cay **N**ō q̄ illa
hostia in rebus carnalibus maior
extitisset. sed quidq̄ melius habuit
abel p̄ fidē deo beniuolo animo pro
tulit et exinde oīa sua multiplica
ta fuerūt ei **E**t intelligimz ipsi
p̄ hoc placuisse deo **F**ide nāqz hoc
fecit **H**ec nāqz bona voluntate offe
rebat deo seqz remunerandū crede
bat a deo **T**estimoniu quoqz deo
p̄hibētē muneribz eius sive qd̄
ignis de celo descendit. ut in theo
dotione legitur. q̄ inflāmauit dñs

!! ut om̄ibz et n̄p̄ dicit

Super abel et super numerum eius. **D**eu
 per illam sententiam qua a domino in euangelio
 est laudatus approbatus est esse iustus
 Sicut enim dicit dominus in euangelio **A**
 men dico vobis requiratur omnis san-
 guis iustorum qui effusus est super terram
 a sanguine abel iusti usque ad sangui-
 nem zacharie filii barachie. **I**llam
 etiam hostiam adhuc loquitur iam de-
 functus et dicit Sanguis abel cla-
 mat ad me de terra. **S**icut adhuc
 loquitur hoc est interemit eum quidem
 corpore sed eius gloriam non potuit
 interire cum eo. **D**um enim gloria eius
 in toto mundo predicatur dum eius laus
 in ore hominum versatur dum enim omnes vene-
 rantur et ammirantur. **C**otidie adhuc licet
 defunctus loquitur. **Q**ui enim alios admo-
 net suo exemplo ut sint iusti quomodo
 non loquitur. fide enoch translatus est
ne videret mortem et non mucebatur
quia translatus illum deus. **E**noch per
 fidem placuit deo que fuit bonis opi-
 bus exornata credens se deo omnino
 placere per illam. **Q**uapropter translatus
 est in paradisu terrenu unde quondam
 adam deiectus fuerat. **V**ixne expe-
 retur mortem temporalem donec tempus
 a deo constitutum perueniret. **Q**uo hali-
 tu vero vel quo statu modo existat
 in paradiso non est nobis inquirere.
Hoc autem credendum est quia sine
 aliqua molestia et sine aliquo dolore
 aut labore quiescit in illo paradiso.
Et sicut ille vivit sine aliqua impu-
 gnatione carnis sine aliqua molestia.
Ita nisi homo primus peccasset completo
 omnium numero electorum a paradiso ter-
 reno transferretur ad paradisu celestem.
Ut autem transferretur causa fuit per
 quam placuerat deo. **S**ed ut placeret

deo causa fuit eius fides. **N**isi enim
 crederet quod reddaturus esset ei deus mer-
 redem quomodo placeret ei. **I**nter
 translationem enim testimonium habuit
 placuisse deo. dicitur scriptura. **Q**uia
 ambulavit enoch cum deo obtemperans
 voluntati eius. **S**ine fide impossibile
 est placere deo. **C**redere enim enoch
 quia quisque crediderit esse deum et ad
 eum accesserit retributionem haberet.
Quia ergo fides est fundamentum omnium
 virtutum ideo sine fide impossibile est
 placere deo. **C**redere enim oportet acci-
 dentem ad deum quia est et inquitur
 se remunerator sit. **S**ic quicumque ad
 deum accedit credendo credere illum oportet
 quia deus est. hoc est semper habet
 esse. **I**uxta quod ipse dicit ad moysen.
Ego sum qui sum. **E**t qui est misit me
 ad vos. **C**redere etiam debet quod inquitur
 se per bona opera. **I**uxta quod
 psalmista dicit. **Q**uerite dominum et con-
 firmamini. **E**ternus et verus remunera-
 tor sit. fide noe responsus accepto de
his que adhuc non videbantur. hoc
 est de ymbribus metuens aperuit
 archam in salutem domus sue. **I**n qua
 subaudiis fidem. **D**ampnavit mundum
 comparatione scilicet melioris fidei et iusti-
 tie qui per fidem heres est institutus.
Fide credidit deo quia inducturus
 esset aquas super terram. dicens sibi
 illo finis uniuerse carnis venit ante
 me et induca aquas super eos. **F**ac
 tibi archam de lignis leuigatis etc.
 que sequuntur. **I**deoque saluatus est
 cum omni domo sua. hoc est familia
 sua. **P**er factum autem operis aut
 rationis experimentum nichil in hac
 causa profecit. **N**ubebat inquit alii
 ut dominus ait. **E**t ether serenus erat signum

quoque nulla apparebat diluuium Verūtamē
ille timuit atque p̄ fidem de hīs q̄ adhuc
nō videbātur metuens cōstruxit archā
in salute familie sue p̄ quā fidē damp-
navit mundū compatione fidei sue
quā mūdus habere noluit et ostēdit
eos dignos hoc sup̄plino. qui neq̄ per
centū ānoꝝ spaciū illius archē con-
structione corrigi voluerūt. Et fidem
quoque nō p̄ legem heres est iusticie
institutus. dū ip̄e solus fidē patrū
tenuit. et ab illo ceteri distēdebant.
Heres autē regni celoz vel heres mū-
di dicitur quia de suo semine sūt repa-
ratio mūdi. Et ex hoc apparuit iustus
q̄ credidit deo. Fide qua vocatur abra-
ham obeduit in locū exire que accep-
nurus erat in hereditatē et exiit
nesciens quo iret. Quasi dicit. Et ip̄e
abrahā p̄ fidē placuit deo. Statim
a em̄ ut ei dixit deus. Exi de terra
tua et vade in terrā quā mōstrauē
tibi. daboq̄ illā tibi et semini tuo et
credidit deo et exiit in locū quem
p̄ceperat ei nesciens quo abiret. Igno-
tus erat ei locus et habitatio illius
terre. Et inquantū ambulauit per
fidem ambulauit. Sive nesciens quo
iret qm̄ quē p̄mitaretur nō habuit.
Fide moratus est in terra p̄missionis
tamq̄ in aliena in casulis habitā
do cū ysaac et iacob coheredibus
p̄missionis eiusdē. Casula dīmim-
tū est a casa r̄ domo. Hic autē
pro tentoznis tabernaculisq̄ positū
est. in quibus abrahā cū ysaac et
iacob habitauit more peregrinoꝝ
docens eos fidē dei ut pote coheredi-
bus p̄missionis sue. Eteim̄ p̄pro-
missio que facta est ad abrahā
facta est ad ysaac et iacob om̄sq̄

simul qui coheredes sūt in p̄missioni-
bus abrahę. Abrahę nāq̄ dictū est.
In te benedicetur om̄s gentes terre.
et in ysaac vocabitur tibi semen. Ad
ysaac autē complens deus unumētū
inquit qd̄ sp̄pondit abrahę patri
suo. Multiplicabo semen tuū sicut
stellas celi. Daboq̄ postez tuos
vniuersas regiones has. Ad iacob
quoque dixit. Ego deus oīpotes creste
et multiplicari faciā gentes ex te.
Daboq̄ tibi terrā quā dedi abrahā
et ysaac. Ecce quō om̄s coheredes
sūt in p̄missionibus abrahę. Non dū
autē q̄ fides abrahę duplicatur pro
magnitudine fidei. Unde et caput
fidei dicitur. Nā sicut ex fide trāsiunt
dextera sua nesciens quo iret. sic fide
mansit et demoratus est in terra sua
quasi in aliena. Filiū ibi vidit ut pere-
grinū habitantē vidit nepotē vidit
serp̄m in aliena terra peregrinatē
et nichil turbabatur. Quāq̄ e ad eū
enim dictū esset. quia tibi dabo et se-
min tuō nō p̄ semen tibi sed semini
tuo. tamen neq̄ ip̄e neq̄ ysaac neq̄
iacob potiti sūt hac p̄missione sed
successio eoz. Et quia quādo obeduit
deo exiens de terra sua nō vocabatur
abrahā sed abram. ideo cōsiderate
dixit ap̄lius fide qui vocatur nūc
abrahā tūc abram vocabatur. Illoꝝ
tūc est in terra p̄missionis quasi in
aliena. p̄mū quidē vocatus est abrahā
deinde abrahā. Expectabat cū fūda-
menta habentē ciuitatē cuius artifex
et conditor deus. Ciuitas sup̄erna fū-
dāmētā habē dicitur. p̄pter stabilitatē
firmitatis sue. In qua qui semel locū
inuenierit nūq̄ poterit exheredari neq̄
euelli. Ideo inquit in fide morati sūt

illi in terra reprobationis quasi in
 aliena. quia reprobationes in terra factas
 non attendebat sed futuram quietem
 querebat. Ostenderunt enim scriptis ma-
iore esse dignos idcirco non permisit eos
ista accipere quia maiora dare volebat.
Fide et non sara sterilis virtutem in
conceptione seminis accepit et etiam post
tempus etatis filium generavit quoniam
fidele esse credidit qui repromisserat.
 Questio hic oritur quare dicat fide
 accepisse suam virtutem in concipiendo
 cum ab angelo sit reprehensa cur riserit
 causa infidelitatis. Ritus enim ille etiam
 si gaudium fuit plene fidei non fuit. Ritus
 autem abrahe gaudium et plene fidei fuit.
 Que ita solvuntur. quod et si primum dubi-
 tavit postea tamen verbis angeli solida-
 ta est in fide. et euacuata dubitationis
 causa introducta est fides. Virtutem
 in conceptione seminis accepit quia iam
 mortificata erat et etate sterilis. Du-
 plex enim erat conclusio. Una temporis.
 seneserat enim iam. Alia ex natura. steri-
 lis enim erat. Sed ad suscipiendum et
 retinendum semen accepit virtutem. Au-
 lieres enim ex duabus precipue rebus steri-
 les esse solent. Siue quod in volua caloris
 virtute non habet qua excoquant semen
 quod in senectute euenit cum deficiunt mulie-
 bria. Siue quando volua concluditur etiam
 in iuuetute ut non pueniat semen ad
 locum conceptionis. Contra que dedit
 deus virtutem. Hoc est contra sterilitatem
 et senectutem. Ad locum enim conceptionis satis
 puenit semen. postquam ~~vere~~ puenit dedit
 partus soliditate mulieris factus est
 ut fidei soliditate infidelis confortaretur
 et omnia possibilis fieret credenti. Propter
 quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo tamquam
 sidera celi in multitudinem et sicut

harenam que est ad oram maris innumera-
 bilis. Propter hoc inquit quod uterque veram
 fidem habuit abraham vii et sam ab
 vno corpore abrahe et scire orti sunt
 innumerales populi. Hinc verbis voluit
 ostendere quod non solum genuit sam verum
 etiam et plures quam aliqua secundarum mu-
 lierum. Vnum autem corpus dicit habere
 illos duos propter hoc quod in genesi dicitur:
 Quia erunt duo in carne vna. Adidit
 quoque adhuc. Et hoc inquit corpore
 emortuo nati sunt. Non vita mortua sed
 semine. Senex enim homo semen quidem
 tantum fundere potest sed tamen soliditate
 seminis caret ut filios parere possit nisi
 forte de adolescentula aliterit. Sicut
 sidera inquit celi vel harena maris
 hyperbolice dictum est. Sidera autem
celi boni intelligendi sunt ex utroque populo
filii abrahe per fidem. At vero per harenam
maris reprobi accipiuntur ex iudaeo
populo filii abrahe. Iuxta fidem et cum
fide defuncti sunt omnes isti non acceptis re-
probationibus sed a longe aspicientes
eam et saluantes et confitentes quod pere-
grini et hostes sunt super terram. Qui
enim hec dicunt subaudiunt quod peregrini
sunt super terram significat se patriam
inquirere. Et siquidem illius subaudiunt
terre meminissent de qua exierunt
ad hoc quod vellent reuerti habebant
utique tempus reuertendi. Nunc autem
non vult reuerti ad eam de qua exie-
riunt sed morantur in aliena quasi
peregrini meliorem appetunt celestem.
 Duo quidam hic dignum est querere.
 Cum enim supra dixisset translatus est
 enoch et non inueniebatur ne videret
 mortem. Hic dicit quod secundum fidem
 sunt mortui. omnes isti. Et cum hoc
 iterum dixisset non accepisse eos repro-

missiones sed alonge asperisse. **D**ixit de abel qui testimonium subsecutus est quod esset iustus. Et de enoch qui translatus est. De noe quoque quod saluatus est de condempnatione mundi. De abraham etiam ysaac et iacob nullum dubium est quin promissiones plurimas tam de christo quam de terra promissionis acceperint. **S**ive duo huiusmodi solutione egent. **P**rimo dixit omnes isti mortui sunt cum fide ita est intelligendum quod omnes illi mortui sunt preter enoch solum quem nouimus esse translatum. **S**ed vero submittitur accepisse non accepisse eos promissiones manifestum est quod in quibusdam rebus acceperunt et in quibusdam minime neque plenitudine. **A**ccepit quidem enoch ne videt mortem. **A**ccepit noe ut saluaretur. acceperunt et alii plurimi. **S**ed hec quedam erant illis libamina. quedam erant et prime degustationes futurorum non plenitudo promissionum futuri. **D**eus enim non solum que ventura sunt nobis largitur sed etiam que huius vite sunt necessaria nobis prestat. **S**icut discipulis suis dicebat. **P**rimo quidem querite regnum dei et iustitiam eius et hec omnia temporalia inquantum vobis erpediunt adicientur vobis. **I**n his enim qui in presenti seculo ex parte laudem iusticie promeruerunt nec cum impijs perierunt locupletesque fuerunt bonis temporalibus licet peregrini essent. utpote legitur de abraham quod dives erat in auro et argento aliquas degustationes promissionum preceperunt. **I**n hoc vero quia plena promissione patrie celestis non sunt consecuti quasi non receperunt promissiones. delonge tamen aspicebant promissiones quas veniens christus predicavit dicens. **Q**uonia si quis

dimiserit domum vel fratres vel sorores vel uxorem vel matrem vel patrem propter me centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. **I**sta promissionem non sunt consecuti illi ante aduentum domini licet omnia sua reliquissent sicut et apostoli. **S**ive etiam promissiones de domini aduentu non sunt consecuti qui licet eis promissum esset tamen non viderunt eum presentem in mundo. **S**alutabant quoque easdem promissiones et optabant et desiderabant sicut dominus ait in evangelio. **M**ulti reges et prophete voluerunt videre que vos videtis et non viderunt et audire que vos auditis et non audierunt. **E**x methaphora nauigationis dixit salutantes. **Q**uia longe prospectantes desideratas ciuitates antequam ingrediatur salutacione eas preueniunt easque sibi familiares efficiunt. **A**spicebant autem in fide istas promissiones. salutabant desiderio et confitebantur sermone quod peregrini essent. **I**uxta quod psalmista dicit. **Q**uonia peregrinus factus sum apud te sicut omnes patres mei. **P**eregrinus a peregrine et longe proficiscendo dicitur est. **P**eregrinare enim pambulare dicitur. **F**la et qui in tabernaculis habitabat. qui sepulchra pecuniarum emebant certum est quia peregrini erant in tantum etiam ut ubi suos sepelirent non haberent. **Q**uapropter prima virtus est peregrini esse mundi et hospitem nichilque esse cum regibus huius seculi sed remoueri ab eis sicut peregrinus. **I**deo non confiditur et non erubescit deus vocari deus illorum. **P**eruenit enim illis ciuitate. **I**deo inquit quod illi deo crediderunt nichilque sibi de terrenis presumpserunt ad hoc

vt in illis spem suā ponēt. **N**ō cōfūdū
 nō erubescit dīpotēs deus vocari illoz
 deus sicut ipse dicit Ego sū deus abra
 ham deus ysaac et deus iacob. p fide
 sēz viteqz meritū Sicut em glorifica
 tur quādo benignoz et optimoz homī
 deus vocatur et colentū virtutem
 Sic ecōtrario confūdatur et erubescit
 in actis nephandozū si nuocatur
 ab illis Unde dicit p pphetā **P**uos
 nomē meū blasphematur inter gen
 tes Illi autē erant ita clari in vir
 tutibz ita confidentia pleni vt non
 confūdarentur sed potius glorificare
 tur cū illozū vocaretur deus **D**icit
 tur autē generalit̄ deus celi deus
 terre Siquidē est et deus gentiū
 et nō solū gentiū sed etiā totius
 mūdi. eo q ipse condidit oīa **S**cōz
 vero illozū nō solūmodo sic dicitur
 deus p creationē sū sicut amicus
 dicitur Et nūc dñs deus dicitur
 xpianoz **P**arauit inquit illis ciui
 tatem iherusale sēz celestē Ideoz nō
 dedit illis in p̄senti sclo hereditatem
 Vel etiā ideo nō erubescit vocari
 deus illoz quonā scū p̄destinauit
 illos regnare in celesti iherusalē
 ciuitate **F**ide obtulit abrahā ysaac
 cū temptaretur et vngentū offerre
 bat qui susceperat repmissiones ad
 quē dictū est. quia in ysaac voca
 bitur tibi semen arbitrans quia a
 mortuis potens est deus suscitare.
Eund est qd bñs iacobus ap̄lus
 in eplā sua mentionē facit abrahe
 et laudat eū ex operibz suis **B**ñs
 vero ap̄lus nō opera illius sed fidē
 attentissime cōmēdat **R**ecte igitur
 beatus iacobus ex operibz eū lau
 dat quē etiā scribat fide p̄fectū

Quonā illis scribat quī fidem
 quidē videbatur habere sed eandē
 fidē bonis operibz nō exornabant
 Ac beatus ap̄lus paulus quia illis
 scribat quī opa bona legis videbā
 tur habere sed fidem p̄fectā nō habe
 bant **V**ere fidē abrahe attentius cō
 memorat quatinz studeāt eū im
 itari **V**el certe ut ostendēt qz quī fili
 abrahe volūt esse necesse est ut fidē
 et opera habeāt. merito vnus ex fide
 aliter nichilominz laudauit eū ex
 operibus **F**ide inquit obtulit abrahā
 ysaac cū temptaretur **E**t iuret eū nō
 habet filiū liberū nisi illū. et in illo
 p̄cepisset repmissiones **N**amē nō fuit
 ideo inobediens deo **E**t q̄q̄ cōtraria
 iterū audiret dicere sibi deo **O**ffer filii
 tuū ysaac michi. a quo iā audierat
 quia in ysaac vocabitur tibi semen nō
 hesitauit de p̄missionibz credens qz a
 mortuis possēt eū resuscitare deus et
 ex eo multitudinē pplōz multiplicare
Quare propt̄ illū mor offerre voluit. qz
 a deo hunc cōtinuo resuscitandū esse
 credebat **S**ed ne possēt quisqz dicere
 quia habebat aliū filiū ex quo sp̄era
 bat repmissionē implendā. p̄p̄ta
 confidens obtulit istū. **D**icit ap̄lus
 etiā vngentū offerre ipm abrahā
 qui repmissiones ab ip̄o acceperat
Quare ergo tēptauit illū deus **N**ūq̄d
 nō ignorabat illū forte esse verū in
 fide et p̄babile. sciebat utiqz **T**ēpta
 uit autē eū nō ut cognoscēt sed ut
 alius demonstraret et manifestū eius
 fortitudinē faceret **S**icut ipse ostendit
 dicens **N**ūc cognoui qz timeas deū
 r alios cognoscere feci qz timeas
Unde et in parabola eū accipit **P**a
 rabola greco vocabolo latine dicitur
 qz multarū gentiū esset futurus pater **o**

similitudo siue figura **A**ccipit eū
in parabola de morte a deo. qui dixit
ei ne extendas manū tuā sup puerū
quia ariete occiso iste saluatus est. **D**e
cisus est ysaac quantū ad volūtatē
pertinet patris. Deinde redonauit
illū deus patriarche in parabola r
in similitudine et figura passionis xpi
In similitudine erat oīa que tūc age
batur in abrahā. que pro nobis verus
abrahā deus vix pater creator om̄i gen
tū in sine seli in filios dei agere dispo
suerat. **A**brāham siquidē figurā dei
patris gestabat. **Y**saac vero figuram
xpi. **A**brāhā portabat sicut scriptura
dicit ignem et gladiū. quia deus pat
gladiū passionis portabat quodāmodo
quando eū occidi pmisit. **V**nde dicit
filius in psalmo ad eū. **Q**uomā quētu
percussisti r percuti misisti psecuti sūt
Et deus pater p zachariam. **P**atrem
pastore r pcuti pmittam. **I**gnis quoq;
quē ferebat calor et feruor est siue
dilectionis illius qua nos diligit. **D**e
qua dicitur. **S**ic deus dilexit mūdū r
vngemū suū dicit pro mūdo. **N**ā sicut
abrahā vnicū et dilectū filiū deo vic
timā obtulit. Ita deus pater vnicū
filiū suū pro nobis oībus tradidit.
Ysaac autē ipse sibi lignū gestabat
quibus ipse erat imponendū. **Q**uia
xps sic portabat in humeris suis
lignū crucis in quo erat crucifigēdū.
Aries significat carnē xpi. **Y**saac
oblatus est et nō interfectus sed aries
tantū. quia xps in passione oblatus
est sed diuinitas illius n̄ passibilis
pmanfit. **F**ide de futuris benedixit
ysaac iacob et esau. **F**ide de futuris
benedixit eis. quia iuxta qd de hīs
impratus est ita postea oīa illis

credidit euenire et que futura illis
erant ea benedicens optauit. **P**otest
et aliter intelligi de futuris misse
rns benedixit eis. quia iacob figurā
xpi siue populi xpianam gestabat.
Esau vero iudici. **F**ide iacob me
riens singulos filios ioseph bene
dixit et adorauit fastigiū virge
eius. **L**egimus in genesi. qd audiens
ioseph egrotare patre suū venit ad eū
et obtulit ei duos filios suos effraym
et manassen ad benedicendū. **C**ui fide
habens oīa illis euenire iuxta qd eis
exorabat benedixit eos. **I**dcirco autē
dicitur singulos illoū benedixisse quia
sup vtrūq; ppriam benedictionē fudit.
Resolutq; immorē ante maiorē. **Q**uomā
pudebat postea de futuris. **Q**uodq;
sequitur. adorauit fastigiū virge eius
r virge ioseph. **D**upliciter potest intelli
gi. **S**piū quippe pphético afflatus
iacob cognouit designari p illā vgn̄
ioseph regnū xpi. fastigiū vero idē.
similitatem virge potentia et honore
regni xpi. **D**e quo psalmista dicit.
Virga recta est virga regni tui. **E**rgo
nō vngā adorauit pro deo sedm ritū
gentiliū qui ydola colebant. sed in vgn̄
xpi eius regnū et potentia pūdebat
prefigurari in illa. **Q**uantū vero ad
litterā pertinet fortassis sedm consuetudi
nē illius tpris adorauit vngā ioseph
quem videbat dnm esse totius egypti.
ea ratione qua et hester legitur adorasse
vngā assueci. **F**ide ioseph moriens de
profectione filior israhel memoratus est
et de ossibus suis mandauit. credens oīa
vera esse que pmiserat patribus corū
precipue qd dixit abrahā. **S**cito p̄nosces
quia peregrinū erit semen tuū in terra
aliena maleq; tractabit illos annis

Quadringentis Verūtamē genti cui
 seuerim iudicabo illos ego dicit dñs.
 Et post hoc reuertentur in terrā patriā
 promissā. Nequaquā ego de suis ossibus mādaet
 ioseph nisi fide plena speraret reditū
 eorū in terrā regniūssionis. Dicit em
 eis Visitans visitabo vos dicit dñs
 post dies multos. & efferte ossa mea
 hinc vobiscū. et nō solū tribus ioseph
 ossa patriā suā deportauit secū p̄ desertū
 in terrā regniūssionis sed etiā relique
 tribus om̄i patriarcharū ossa secū debu
 lerūt sepelirentq; ea in sychem que
 euenit in possessionē tribus ioseph.
 Nā et abrahā Isaac et iacob in spelūca
 duplici manbre vel arbe quā abrahā
 emebat a filiis hecht. sepulti sūt cū
 sarā et rebecca et lia. vbi et adam cū
 eua quiescebat sepultus. Fortassis
 aliquis querit que causa extiterit vt
 om̄s illi sancti patres in terra promif
 sionis maluerūt sepeliri q̄ in alia
 terra. Cui respondendū est. Non curam
 habendo sepulchrorū hoc agebat sed potius
 quia p̄ spiritū sanctū p̄uidebat dñm
 in ea terra genus hūanū redempturū
 ibiq; resurrecturū sumoq; desiderio
 ibi sepeliri optabat quatinus eo resur
 gente pariter cū eo resurgeret. Nos
 autē nō debemus pusillanimes fieri
 vbiq; sepeliāmur cū plurimoz mar
 turū nestiamus vbi eoz corpora gloriōsa
 iaceant humata. Fide moyses natus
occultatus est mensibus tribus a pa
rentib; suis eo q̄ vidissent elegantem
infantem et nō timuerūt regis edictū.
 Nō sua fide occultatus est moyses quia
 adhuc fieri nō poterat sed fide patētū
 suorū patriā s̄z et matris qui fidem
 habētes q̄ omnipotens deus posset eū
 liberare et custodire. Et custodierūt

illū tribus mensibus. **D**emde vero cū
 nō potuissent eū celare prop̄ vagitū
 illū ponebat eū in fistellā serpeā
 posuerūtq; eū in cunctū fluminis.
 Edictū em̄ huiusmodi regis erat vt
 om̄s pueri in flumen iactarentur.
Sed quid est qd̄ dicit nō timuisse eos
 regis edictū. si nō timuerūt. quare
 custodierūt. In hoc ergo timuerunt
 quia non sūt ausi eū retinē. In hoc
 vero quasi eū nō timuerūt. quia non
 proiecerūt illū in apertū flumen sed
 in fistellā posuerūt eū s̄z miserunt
 eū in cunctū fluminis habētes
 spem atq; fidem qd̄ omnipotens deus custo
 dieret eū. Quapropter ac si nō timuisset
 ita reputatū est illis. Unde ego isti spe
 raueūt saluare puerū nisi p̄ fidem. Vide
 runt inquit elegantē infantē. Siquidē
 ab ortu natiuitatis magna fuit illi
 infusa gratia venustatis nō natura
 hoc operāte q̄ natus est honestus infā
 tilis sed gratie diuine dono. qui etiā
 barbarā illā mulierē egyptiā v̄z
 filiā pharaonis ad hoc excitauit vt
 amaret eū vt sumeret vt nutriet.
Fide moyses grandis factus negauit
se esse filiū filie pharaonis magis
eligens affligi cū populo dei q̄ tem
poralis peccati habere iocunditatem.
maiores diuitias estimas thesauro
egyptiorū improperū v̄z afflicte
bat em̄ in remuneratione. Tamq̄
si diceret ad eos quibus hec scribebat.
 Nullus vestrū dimisit aulā regiam
 amplam et clarā neq; tales thesau
 ros. neq; cū posset filius regis esse
 contempsit sicut moyses fecit. Cui
 non solū contempsit filius esse regis
 sed etiā abnegauit. Cdo quippe
 p̄posito noluit admirari egyptiāci.

plenitudinē regni magis eligens cū p̄lo
dei affligi q̄ tēporalis pcti habē iocū
ditatē. **P**eccatū nāq̄ deputauit si
manēt in aula regis leticia t̄rah
fruens suosq̄ fratres in tribulatiōe
relinq̄ret. **N**on affligi in quā cum
alns pctm̄ putauit. **S**i igitur ille
nō affligi acriter cū alns peccatū esse
putauit. quantū cumulū peccati
habituū sūt qui cōgregationē fidelū
deserunt. **D**os inquit pro vobis ip̄s
patim̄. ip̄se autē nō solū pro se
solūmodo prospiciens in remunera
tionē sed etiā pro alns hoc
elegit ut maiorem mercedem
reciperet vlt̄iq̄ se proiecit in tāta
pericula cū ei liceret et pie viuere
et bonis sc̄laribz p̄frui. **M**aiores inq̄t
diuitias estimans thesaurō egyp
tiorū impropereū xp̄i. **I**mperū
dicit quia pro xp̄o sustinuit moyses
impropereū qui vnus essencie sc̄dm
diuinitatē cū p̄re est. **S**ue impropereū
xp̄i dicit hoc est quale sustinuit xp̄s
a suis p̄pinq̄s. **S**icut em̄ xp̄s impro
pereū. **S**us sustinuit a suis quos ve
nerat redimere quādo ei dixerunt
demoniū habes et cetera mala que
ei intulerūt vsq̄ ad passiōē. **I**ta et
moyses impropereū sustinuit a fratre
suo quē voluit liberare. **D**icebat em̄
ei. **Q**uis te cōstituit iudicē et princi
pem sup̄ nos. **N**um̄ interficē me vis
sicut interfecisti heri egypciū. **S**iliter
quādo quilibet a domesticis vel ab
eis quibus beneficiū prestatit t̄pe
riū sustinet. impropereū xp̄i patitur.
Aspiciebat em̄ in remunerationē
suam et totius populi. **I**ta quādo
quisq̄ aduersa patitur debet redu
cere ad memoriā et quā retributionē

promde a dño sit recepturus. **F**ide
reliquit egyp̄tū nō veritus animo
sitate regis inuisibile em̄ tamq̄
presentē sustinuit. **R**egim̄ in exodo
q̄ cū moysi dictū esset a quodam
hebreo qui faciebat m̄uaria fratri
quē moyses voluit interpare. **N**ūq̄d
interficē me vis sicut interfecisti
heri egypciū. **F**ugit moyses in verbo
isto eo q̄ pharao audito hoc q̄reret
eū interficē. **S**ed cū manifestū sit
illū fugisse in madyan quid est
q̄d b̄tus ap̄lus dicit nō veritus est
animositate regis. **E**d̄ ergo fugit
fidei fuit credens a deo liberari et
pretendit exterius timorē cū inte
rius nullū haberet metum. **I**deoz
sit ei reputatū quasi nō timuisset.
Si em̄ non timuit quare fugit.
Idemto autē noluit ibi manere
ne causa iactancie videretur se
in apertū periculū precipitare ac
temptare dñm deū suū q̄d omnino
dyabolicū est. **S**ancti em̄ q̄d iudicia
habent q̄d faciunt nō debent deū
temptare. sed debet imitari dñm
deū suū qui frequēt locū dedit iudeis
audientes q̄d ip̄e precepit dices
Cū vos p̄secuti fuerint in ciuitate
vna fugite in alia. **F**uit vera fuga
moysi tota exteriū quoniā maximā
fidem de dei auxilio semper habuit.
Vnde ap̄lus dicit. **I**nuisibile inq̄ens
deū tamq̄ presentē sustinuit. **E**d̄
est dicit. **I**ta erat fides de dei adiutō
et ita semp de eius p̄tectione securus
erat tamq̄ omnipotentē deū qui natura
inuisibilis est semp presentē aspiciēt.
Fide celebrant pascha et sanguis
effusione ne qui vastaret primitia
egyp̄tiorū tangeret eos. **F**ide qua

moyses credidit p̄ illū sanguinē
saluandū esse populū celebrauit
pascha et sanguis effusione quo
limuit postes ne angelus qui
vastaui p̄mittua egyptoz affli-
geret israhelitas **Ac si illis dicit**
Si sanguis agni typici in medio
egyptoz et in tanta deuastatione
illesos seruaui **ille** iudeos quoz
postes fuerūt reserpsi illo sanguine
multo amplius saluabit nos veri
agni sanguis hoc est xpi quoz
hostia r̄ frontes muniti sunt signo
passionis xpi **Timuit** em̄ illū san-
guinē angelus intelligens ibi do-
minicā mortē ac propterea non
tetigit postes **licet** qd̄ fiebat nichil
esset sed qd̄ p̄ illud fiebat magnū
erat **Sanguine** agni illuminātur
postes israhelitarū ne vastator an-
gelus audeat inferre mortē **Sig-**
nantur d̄mice passionis signo fideles
populi in frontibus ad tutelā salutis
vt ab interitu liberentur **fide** trāserūt
mare rubrū tanq̄ p̄ aridam terrā
qd̄ experti egypti deuorati sunt
Ac si dicit illis quibus ista scribebat
fide firmiter sperare debem̄ vt qm̄
in desperatione aliqua anim̄ noster
fluctuat tūc quoq̄ fidi simus vt
liberemur ac si usq̄ ad mortē venia-
mus et **psi** ab oib̄ hominibus despe-
remur **Quae** nā spes poterat esse
illis **Ex** altera em̄ parte erat mare
et ex altera **emgelātur** altissimis
mōtib̄ et a tercia parte erat hostes
Si vellent fugē aut in mari erāt
perituri aut in manus egyptiorū
inciderēt **habentes** autē fidē cūcta vice-
rūt **fide** em̄ qua credidit moyses
d̄no ad verbū illius p̄cessit mare

et diuisit illud in duodecī diuisiones
Iuxta qd̄ in psalterio dicitur **Crede-**
tesq̄ om̄s ille tribus sicut vestigio
posse transire mare ingressi sunt
Sed prima tribus iuda iuxta qd̄
in osee legitur **Juda** inquit p̄nceps
cū deo in mare **Quia** propt̄ illud
mare hebreis fuit a dextris et a si-
nistris pro muro prebens eis sicut
iter egyptios autem submersit **Vn**
dicit ap̄lus qd̄ experti egypti deuo-
rati sunt **Cognouerūt** em̄ q̄ mare
esset **Ex** hoc em̄ apparet q̄ **mare**
esset mare q̄ illi venientes absorp-
ti sunt et ex hoc nō apparuit esse
fantasia sed verā veritatē quam
expertī egypti deuorati sunt **Alle-**
gorice autē mare rubrū baptismus
est rubore sanguis xpi cōsecratus
hebrei qui exierūt de egypto et p̄tā
sierūt mare rubrū fideles sūt qui
de delinquentes tenebras infidelitatis
transierūt p̄ fontē baptismatis
Pharao et egypti mortui sūt in
mari q̄ in fonte baptismatis mor-
tuus est dyabolus amittēdo potesta-
tē quā habebat mortua sūt etiam
originalia peccata et actualia si qua
antea fuerat **fide** muri ihericho
corruerūt circuitu dierū septem
Non em̄ tubarū sonitus murorū
saxa deiecit ac si p̄ decem mille
annos quis tubis insouaret sed fides
qua illi crediderūt deo deiecit eos
Legimus qd̄ d̄no p̄cipiente iosue p̄-
cepit archā dei portari p̄ septem
dies in circuitu ihericho ac p̄sonare
tubis **Septimo** autē die cū p̄sonauis-
sent tubis corruerūt muri ihericho
qd̄ a magno misterio non vacat
Ihericho que interpretatur luna sperit

Almēbrar

huius mundi tenet. Quia sicut luna
mensuris complexionibus deficiat ita hic
mundus cotidie defectibus cadit. In
archa vero ecclesia figuratur. In tu-
bis autem erant predicatorum sortes accipi-
untur. Josue qui circumduxit archam christi
est qui ecclesiam suam per hunc mundum gubernat.
Hanc ergo urbem ihericho diebus septem
israheliticam archam ferentes circis tubis
clangentibus circumierunt et muri eius
per archam presentiam atque clamorem tubarum
sonitum ceciderunt. Quia in hoc tempore quod
vicissitudine septem dierum voluitur dominum
fertur archa. id est domini orbem terre circu-
ens novatur ecclesia ad predicandum
voces quasi ad tubarum sonitum murum
ihericho et clati huius mundi et principes
ac superba infidelitatis obstacula
corrueverunt donec in fine temporum mors
novissima destrueretur inimica. Fide
raab meretrice non perit cum meretricibus
excipiens exploratores cum pace. Illius
consolationem et hortationem beatus apostolus
in isto loco omnibus prebet ut si me-
retrix infidelis et idolatra sola fide
salvata est multo magis illi salvan-
tur qui ad graviora crimina non sunt
prolapsi. Ac si dicitur. Patienter incho-
nestum est si meretrice infideliores
estis. Ista tantum homines nuntiatae
audiunt. confestimque credunt. Vos autem
non solum homines audistis, verum etiam et pro-
phetarum voces que per omnem sabbatum le-
guntur, et insuper ipsum filium dei ad vos
missum cognoscitis. Nam raab effectum
fidei consecuta est. Omnibus quippe
perentibus sola salvata est. Raab autem
que interpretatur dilatata figuram
tenet ecclesie que dilatata est ab ori-
ente usque ad occidentem ab aquilone
in meridiem. Et latitudinem caritatis

habet. Intantum ut etiam propriis mi-
micis oratione fundat. Et bene de
extraneis et alienis gentibus erat
vivens in desideris carnis et forni-
cationi deserviens. pro ecclesia aliena
erat ante dominum adventum adeo secundum
desiderium carnis vivebat, fornicationem
que atque idolatrie deserviens. Postquam
verus ihesus misit ad eam duos explo-
ratores hoc est petrum et paulum, sive
duo testamenti, fidelis effecta reliquit
fornicationem idolatrie, sicut salvata
est, et salvatur cotidie ne pereat cum
infidelibus. Huc usque narravit de legis-
latore et de patribus antiquis. Nunc
dicturus est de iudicibus qui fuerunt post
josue nomina eorum tantummodo commemoras
propter brevitatem sermonis qui per fidem
pugnauerunt et gentes plurimas vicerunt.
Et quid adhuc dicimus, deficiet enim me
tempus enarrantem hoc est deficiet me
tempus destinata ad scribendam epistolam
si cuncta eorum facta prosequi voluero quos
hactenus commemoravi sive que narrare
possum de his qui sunt et successores
fuerunt. De Gedeon barath sompson
gephe dauid samuel et iheremie qui
per fidem vicerunt regna. In festis

plurimum
Quod omnes in commune plurimum
commemorat illud est quod singulorum
opera eadem fide acta sunt, quod omnes illi
per fidem vicerunt regna. Gedeon
siquidem signum accipiens a domino in
trecentis viris qui manibus hausserunt
aquam de quibus dixit ei. In his
superabis madian. In vellere quoque
humido et sicco, fidei repletus perstravit
zebec et salmagna et accepit victoriam
de hostibus. Allegorice autem gedeon
qui interpretatur in utero circumiens
significat dominum nostrum ihesum christum qui per

incarnatus misterium in utero virginis
 collocatus plenitudine divinitatis que
 omnia replet totum mundum circumdatque
 implendo omnia circumdat omnia. Trecenti
 autem viri qui manibus aquam hausserunt
 et accepto igne in lagenis contra
 madyan profecti sunt. contractisque
 lagenis ignis resplenduit tubisque
 interperuerunt simulque omnes hostes in
 fugam conversi sunt. typum tenent sanctorum
 predicatorum qui fide sancte trinitatis ha-
 bentes signo dominice passionis insig-
 ni sunt quod designatur per thau litteram
 que suo numero trecentos exprimit
 et que apud veteres iudeos similitudinem
 arvas habebat. Lagenis autem que sunt
 vascula fictilia significant corpora
 corde predicatorum infirma de quibus
 idem predicator egregius dicit habe-
 mus autem thesaurum istum in vasculis
 fictilibus. Sonus tubarum exprimit
 predicatorum voces fractis enim lagenis
 resplenduit ignis hostesque in fugam
 conversi sunt. Madyanite sunt qui typum
 tenent principum huius seculi que postquam
 sancti martires ab hoc seculo deficiunt
 crescit per miracula. Sicque virtute
 miraculorum conversi in fugam vertuntur
 fallunt aut fidei se subdendo aut
 etiam a tormentis cessando victi timore
 signorum. Illud quoque non vacat a myste-
 rio quod gedone orante vellus primo
 madidum fuit et tota terra sicca. Secundo
 vero vellus siccat et tota terra ma-
 dida. Vellus quidem figuram tenet iuda-
 ei populi. terra autem omnium gentium. Iure
 ergo vellus primo madidum fuit. terra
 sicca permanente. quia quando iudaicus
 populus superne rore sapientie fuit hinc
 factus ante dominum adventum omnes gentes siccitate
 et sapientie fidei exsiccitate sunt

Item post dominum adventum omnes gentes
 rore sapientie fuerunt madide effecite
 et iudea ariditate perierunt. **D**arath
 ipse est lapidoch maritus delbore
 qui fide credidit prophetasse superavit
 que zisaram et omnes viribus eius. **S**
Samson fide qua credidit penetra-
 re a deo quod orabat plures interfecit
 moriens que vivens. Dixit enim Domine
 memento mei et redde nunc michi
 fortitudinem pristina deus meus ut
 valescam me de inimicis meis et pro
 amissione duorum luminum unam ultionem
 recipiam. **G**epthe fidem habuit pug-
 nando contra filios amon et in filia
 sua offerendo licet in hoc stulte egis-
 set quod omnipotenti deo sanguinem hu-
 manum fundens putavit placare sic-
 cum. **D**ouit siquidem si dominus ei victoriam
 daret de filiis amon imolaret ei
 quicumque primus occurreret de domo
 sua quod et ita fecit. **N**am et occurrat
 ei filia sua quam post deploratam
 virginitatem occidit. **S**ed potest quoniam
 qua de causa mos moluerit ut omnino
 anno virgines hebreorum deplorent
 filiam gepthe. **Q**ue ista cognoscitur
 ratio esse ut dum cernit illam deplora-
 ri a filiabus suis nemo ad tantam
 stulticiam tantumque maculum audeat pro-
 filire ut deo sanguinem humanum sin-
 dat. **D**avid plenus fide processit
 contra philistinos et interfecit. et quoniam
 deo credidit multas promissiones de
 christo promeruit. **S**amuel propheta et
 sacerdos fidem habuit perfectam qua
 vixit david in regem ad verbum domini
 et occidendo ~~regem~~ agag regem
 amalech. **O**perati sunt iustitiam
 que quod crediderunt opere complerunt
 exornantes eandem fide adepti sunt

repmiffiones de xpo del de patria celesti
Abrahā em pmiffiones de xpo accepit
dicēte sibi dno In semine tuo r in
xpo benedicetur omīs gentes Dauidqz
plūimas Cui dñs dixit Cū dormie
ris cū patribus tuis suscitabo seme
tuū qd egredietur de lūbis tuis et
firmabo thronū eius sup thronū
tuū Et alibi De fructu lumbi tui
ponā super sedem tuā Et cū unre
curado Semel inquit iuravi in sto
meo si dauid mentiar semen eius
meteznū manebit Obturauerūt r
claufērūt ora leonū vt sampson
dauid daniel missus in lacum
Extinxerūt impetu ignis sicut
tres pueri danielis forni iussu na
buchodonosoris caldauca urgente
vesania missi sūt in fornacem
ignis ardentis quibus nichil molestie
intulit Effugerūt aciem gladii
r repulerūt fortitudinē hostiū a se va
lide pugnado Sicut Josue et gedon
et dauid cū alijs regibus et princi
pibz iudeoz Conualuerūt de infirmi
tate vt Job. et gectnasq cū egrotasset
vsqz ad mortē dno sibi ppiato reddi
dit pristine sanitati p spaciū quōdā
ānorū Possumz et infirmitatis
noīe malū captiuitatis intelligere
de qua liberati sūt dno volente Cno
iubente. esdra et necmia pcurate
fortes facti sūt sūt in bello Vt ihs
naue successor moysi Sampson
qui mandibula asini multos phi
listinorū interfecit. Dauid quoqz rex
judas machabeus et frēs eius quoz
tpribz etiā sex milia iudeoz interfecerūt
centū milia hostiū. et sexcēta milia
missa antiochia in auxiliū demetrii
interemerūt centū viginti milia.

Castra veterū extorū subaudiis.
in fugam frequenter coegerūt Castra
autē dicuntur a castrado qz ibi castrat
libido Non est em mos militaris vt p
gentes in pcedū vxores aut feminas
ducāt alias. Duo quondā principes
terre cū comitatu vxorū preceūt in
bellū. Darius videlz et anthonius
et vterqz mibi perierūt Darius quidē
superatus est ab alexandro Anthonius
vero ab octauiano imperatore Accepe
rūt mulieres de resurrectione mortuos
suos. Has mulieres dicit quarū filii
ab helyā he et helyseo sustitati sūt.
quos ille acceperūt post resurrectio
nē nō vt eos haberet in maritos sed
quos amiserāt in morte receperunt
vivos Alii autē distenti sūt nō sūt susci
pientes redemptionē vt meliorē inue
nient resurrectionē. Plurimi scōrū
distenti sūt. hoc est. in cruce extensi
fimbrijs colligati sicut btus adreas.
seu distenti hoc est ad capita duarū ar
borū colligati ac disrupti. Vel etiā ad
brachia equoz indomitor extenti sicut
ab eis disrupti. vel certe distenti sūt.
hoc est decollati sūt Cūc oīa in sanctis
martiribz videtur esse cōpleta Nō susce
perūt redemptionē. hoc est liberationē
in pnti. ad hoc ut soluerentur a tor
mentis. meliorē atqz gloriofiore resur
rectionē inueniret in futurū Quomā
quo ampliora quis in pnti prodeō tor
mēta sustinet eo gloriofiore in resur
rectione apparebit Alii vero ludibria
expeti et verbera insup et vincula et
carteres. Ludibria dicuntur a ludo. hoc
est irrisione primo em scī martires
ludibria atqz irrisiones patiebantur.
Demde verberibz afficiebantur. Sicut vni
culis astricti ponebantur in carceres.
ac ad postremū vero interficiebantur

diversis et exquisitis tormentis **L**api
 dati sunt. ut naboth et xeremias in
 egypto a reliquis transfugator.
 Ezechiel in babilone. aliqz qd plu
 res in nouo testamto **Secti sunt.**
 hic pluralis numerus pro singulari
 numero positus est. Neminem em scy
 legimus in veteri testamto sectu
 nisi ysaya ppheta. que fecit securi
 lignea sarra manasses rex qui
 filia eius habuit in vxore **Teptati**
sunt. ut abraham et alii multi no
 ad deceptione sed potius ad pbatio
 ne illa sz teptatione de qua dicit
 Temptat nos dñs deus noster. pbat
 nos Na deus mteptator est maloz
In occisione gladii mortui sunt.
 ut vias et iohas aliqz multi.
Curauerunt in melotis in pellibus
caprimis egentes angustati af
flucti. Helya in hoc loco debemus
 intelligere et alios qui taliter
 egerunt et qui afflicti vndiqz peni
 rnis et tbulatioibz angustati fide
 sustinuerunt oia vt ad desiderioru
 supernoz pma possent puenire
 Ois aute indigentia et egestas
 et angustia vocatur qua agustiat
 homo et affligitur. siue fame siue
 alia moxia. Melotam quide dicunt
 genus esse vestimenti ex pellibus
 caprimis ex vno latere dependens.
 Quo genere vestimenti ppter aspeuta
 tem in egypto monachi dicebatur
 vti Helyas quoqz legitur isto vesti
 mento vsus fuisse aut vero quida
 dicunt ex pellibus taxii genus vesti
 menti esse copositu. Est em animal
 qd taxus vocatur et melus solitus
 in caueis terre habitare. Cuius
 pellis hispida esse refertur a

quo noie deriuatur vocabulu huius
 vestimenti. a melo melota. **Quibus**
dignus no erat mundus. Mundi
 nonne hic sub vna significatioe
 possumus intellige amatores
 mundi. qui terrena tantummodo
 appetentes ab amore creatoris
 sui remoti se faciunt ac ppter hoc
 no sunt digni tales socios habere
 quales fuerunt illi quoz magna
 lia apud supra describit.
Sue mundi noie possunt intelligi
 oia que cotinetur inter celu et
 terra. aurum stibz et argenti
 gemme atqz oia piosa. Insup
 et reprobi ipsi amore mundanarum
 rez decepti. Istis ergo sanctis no erat
 dignus mundus hoc est si totus mundus
 redigeretur sub pao no poterat vn
 illoz recte copari neqz etia si oia
 illa in preciu dari potuissent tale
 aliqne vnu emere possent. **Et ergo**
 ex pluribz paucor memoriam agamus
 quomodo poterit talis ac tatus vir co
 parari vt fuit moyses qui quando voluit
 mare diuisit. quando voluit aquas eius
 reducit. qndo voluit mana de celo
 descendere fecit. aqua de petra pduxit
 et cetera innumcabilia fecit. **Vel quomodo**
 poterat coparari talis ac tatus vir ut
 fuit iosue successor eius. qui quando
 voluit solem et luna illa duo magna
 luminaria in vno loco stare fecit. dicitur sol
 tot gabeon ne mouearis et luna coptra
 valle edom. **Fortasse** in dicit aliqz
 ideo no poterat eum qz no poterat
 inueniri. **vtiqz** vix est quia no poterat
 in toto mundo files illoz inueniri. **Et**
 si potuissent nequaquam illo pao possent
 copari qz qd totus mundus nequibat
 pficere hoc vngilloz verbo agebat

Nā cū totus mūdus tēporibz helye
laborasset p̄ tres ānos et menses
sex siccitate nec potuisset pluuiam
īpetrare verbo helye aperte sūt catha
racte celi et venit pluuiā sup̄ faciem
terre In solitudinibz erātes et in
mōtibz et in spelūcis et in cauenis
terre Helyā eximū p̄phetāz hic vlt
intelligi et filios p̄phetarū qui tēpoibz
achab et rezabelis fugati sūt. eo quod
voluisset rezabel interficē eos **Tunc**
tēporis pauit eos quinquagenos ab
dyas i in spelūcis et cauenis terre
Vnde meruit donū p̄hecie **Iuxta** qd
dñs ait in euāgelio **Qui** recipit pro
p̄hetā in noīe p̄hete mercede p̄hete
accipiet Et hī om̄s testimōis fidei
probatī nō acceperūt remissionem
deo pro nobis aliquid induis prou
dēt vne sine nobis cōsumaretur.
Qui om̄s testimōis fidei probati sūt,
nisi om̄s sup̄iq̄ memorati quoz tam
clara et tam laudabilis fides cōme
morata est. **Stelle** videlz firmamētī
terreni hoīes et celestes angeli vni
lapides splendide margarite **Quoz**
opera que egerūt fidē eoz cōfirmāt
quomā absqz fide īpossibile est pla
cere deo **Testimōis fidei** itaqz fidei
fuerūt probati hoc est opatione
facta que p̄ fidem opabatur laude
digni inuenti sūt **Fides** em̄ illorū
operibz mūdus declarabatur **Sed**
cū ita essent p̄fecti remissionē nō
acceperūt **Dicit** ergo aliq̄s quid hīs
profiut deo seruire si hactenq̄ sine
premio p̄maneret **Absit** hoc a fide
lū cordibus vt credamq̄ eos sine
fide p̄mo p̄manē **Adhuc** quippe
mortali carne circūdati magnū
premiū p̄reperūt vniēdī s̄z deūqz

cognoscēdi multaqz mirabilia pa
trandi **Nūc** vero quiescūt in anima
in beatitudine regni celestis ineffa
bili leticia p̄fruentes **Sed** videamq̄
qd̄ iohānes in apocalypsi sua de
ipsis dixit **Sicqz** nobis manifestabit
quia p̄missionē nō receperūt **Vidi**
inquit iohānes sub altari dei cūas
interfectoz p̄pter verbū dei qd̄ clama
bant et habebāt voce magna dicētes
Dñe vsqz quo sanctus et verus non
iudicas sanguinē n̄m de hīs qui
habitāt in terra. et date sūt illis sin
gule stole albe et dictū est illis
ut requiescerēt tempus adhuc mo
dicū donec impleatur numerus
cōseruoz et fratrū illorū **Singulas**
stolas habēt modo anime scōz de sua
īmortalitate gaudentes et de felici
tate qua fruiūt gaudentes **Emas**
vero stolas habebūt cū in generali
resurrectione receperūt īmortalitātē
et incorruptionē in corpore quam
modo habēt solūmō in aīa **hanc**
vero p̄missionē necdū p̄reperūt
de qua ysayas dicit In terra sua
duplicia possidebūt post generalē
resurrectionē **Et** reuera ita dignū
est vt qui in corpore et in aīa deo de
seruiūt. in corpore et aīa etiā reci
pant remunerationē **Adqz** seq̄t
deō pro nobis aliquid melius p̄uide
re sine nobis cōsumaretur. hoc est.
cōsequerentur p̄fectionē illius **Et** ore
humano agitur **Verbi** grā **Sicut**
reuerentes filii de agro quidā dicit
patri pater laborauimq̄ hodie estū
solus p̄essi sumq̄ tempus est vt
retribuas nobis refectionē **Et** ille
eis respōdet. sustinete paritēper quo
adustz veniāt om̄s fratres vestri

et volent

qui volens siliter laborauerunt
et tunc cum eis plenissime epulabimur.
Sic omnipotens deus quod amodo egit
dum non dedit electis immortalitatem
in corpore ut maior gloria maius
quod desiderium esset cum omnibus generatim
in die iudicii lincas stolae accepe-
rint. Et hoc est quod dicit. Ne sine
nobis qui adhuc hic peregrinamur
refectione consequeretur in resur-
rectione corporum. **Capitulum xii^m**

Ideoque et nos tantam
habetes impositam
nubem testium deponentes
omne pondus et circumstantis nos
peccati per patientiam curramus ad
propositum nobis certamen. Nubem
testium vocat multitudinem patriarcharum
aliorumque fidelium qui testes fuerunt perfectae
fidei. Testes etiam filii dei quae prodierunt
venturum in mundum qui bene nubes
vocantur propter altitudinem et multitu-
dinem meritorum quae sicut nubes a sole
illuminatur cuiusque calore perfunditur.
Sicut post modum terra calefacit et
plurimum mouet illa pluuia autem
chorustationes emittit. Ita illi sancti patres
a vero sole calefacti atque illuminati suo ex-
emplo corda hominum calefaciunt atque illu-
minant. Sicutque tempore pluuia emiserunt ver-
bis et chorustationem miraculis. Impo-
sita est nobis in exemplum tam magna
nubes testium ut fide illorum et opera sata-
gamus imitari. Quapropter simus
deponentes omne pondus viciorum per
patientiam somnia quoque pigritiae et
cogitationes infimas. Per hoc autem quod
subdidit et circumstantis nos partem simus
deponentes ostendit iudeos ex omni parte
a dyabolo desideris temptari et carna-
libus deseruire multisque partibus habundare

Ideoque patientiam curramus ad propositum
nobis certamen ut sicut illi sustine-
runt patienter ita et nos aduersa huius
seculi sustineamus. Non dixit addam
cursum meum aliquid sed in eodem manentes
curramus deformatum nobis certamen.
Iuxta quod psalmista dicit. Via mandatorum
tuorum cucurri. In presenti enim seculo in certamine
tamne positi sumus contra vicia carnis
contra demones contra falsos fratres et nunc
est ut patienter curramus siue explea-
mus certamen istud quatenus peruenire pos-
sumus ad promissum certaminis premium.
Conspiciamus in auctore fidei et confirma-
torem ihesum qui proposito sibi gaudio susti-
nit crucem confusionem contempta. Sicut
filii parentes et discipuli magistrum
in studio operis atque in certaminibus
contendunt informantes mentem ex parte
doctorum sumentes quasdam regulas ab
eis per visum. Ita et nos si volumus currere
et discere ut bene curramus ad auctorem
siue confirmatorem christum. Attendamus qui
dixit nobis. Discite a me quia mitis sum
et humilis corde. Et alibi. Si me inquit
persecuti sunt et vos persequentur. Et si
si patrefamilias beelzebub vocauerit
quantomagis domesticos eius. Attenda-
mus ergo in christum et accipiamus ab illo
exemplum patientiae qui dicit. Qui perse-
uerauerit usque in finem hic saluus erit.
Ipse namque est auctor fidei et confirmator.
Auctor fidei nobis est quia ipse nobis fidei
insudit. Non enim possumus credere nisi
ab illo perueniamus. Unde ipse fidelibus
dicit. Non vos me elegistis sed ego elegi
vos. Ipse confirmator fidei siue perfectior
est quia confirmationem siue perfectionem
ipse nobis prestat in hoc ut in fide perse-
ueremus. Siue in hoc est perfectior fidei
quia dicit voluntate siue stabilitatem

et possibilitate perficiendi bonum quo ipsa
fides exornetur. Nam fides sine operibus
non est perfecta. mortua enim est. In illo
enim omnis perfectione habemus. qui proposito
sibi gaudio sustinuit crucem. Ipse filius
dei proponens sibi hoc est in patria sua
statuens gaudium resurrectionis atque asse-
sionis in celum totiusque glorie quam pre-
cepit post resurrectionem. Sustinuit cru-
cem propter hoc quod in postremo videbat
sibi profuturum. Confusione contempta.
hoc est pro nichilo reputata verecundia.
quam sine erubescencia et verecundia.
Illud obprobrium sustinuit. gaudium re-
maximum fuit namque illi quod pro nobis
passus est. ut voluntate dei patris im-
pleret. pro qua postea potentia super
omnem creaturam accepit. Unde ipse
dicit. Desiderio desideravi hoc passiva
manducare vobiscum. Si ergo ille qui
nullam habuit necessitatem ut crucifi-
geretur crucifixus est pro nobis quanto
magis nobis iustum est omnia fortiter tol-
lerare. Ad hoc itaque dominus apparuit in
carne ut humanam vitam admonendo
exercitaret. exempla prebendo attenderet.
moriendo redimeret. resurgendo repararet.
Propterea enim moriebatur ut doceret
nos nichil estimare gloriam que ab ho-
minibus refertur. Atque in dextera dei
sedet. hoc est in prosperitate vite eterne
et in plenitudine paterne maiestatis. Si
nulla esset alia promissio et exhortatio
illud solum exemplum debuerat sufficere
quod in hoc loco de christo ostendit apostolus
ad persuadendum omnia adversa patienter
tolleare ut cum christo mereamur consistere
in gloria. Recogitate enim qui talem
sustinuit a peccatoribus adversus se
metipsum contradictionem ut ne fatige-
mur animis vestris deficientes.

Somma que christus sustinuit adversa
a iudeis plagas virgines et irrisiones
sputa colaphos alapas blasphemias
ab ipsoque apostolus solo nomine contradictio
nis ostendere voluit. Memorandum
inquit christum qui talia et tanta contra-
ria sustinuit a peccatoribus qui peccatum
non fecerat. Quos vos qui transgressores
et peccatores esse dominus non fati-
gemini deficientes in animis vestris. sed
imitatio illius sustinete filia patienter.
Adversus semetipsum sustinuit christus
contradictionem et dimisit illos secundum
quod voluerunt facere contra se nichil ab
contradictis. Hortatur autem eos ne de-
sicerent in tribulationibus dum usque ad
martirium et sanguinis effusionem adhuc
non pervenerunt. Unde et subdidit. Non dum
enim ad sanguinem restitistis adversus
peccatum repugnantes. Ac si dicit. Et si
amissis facultates terrenas expo-
liati a contribulibus vestris tamen usque
ad mortem non sustinistis adhuc enim
vivi manetis. Usque ad sanguinem
resistit pugnant adversus peccatum
qui pro veritate fidei adversus infide-
les pugnat usque ad mortem. sicut
sancti apostoli eorumque successores fecerunt.
Nam infidelitas maximum peccatum
est. Dum autem quis non vult decipi aut
blandiens aut terroribus pugnant
pro fide contra infidelem utique contra
peccatum repugnat. Potest et de omni
peccato intelligi de mala virgine suggesti-
one et prava voluntate immundorum
desiderio quibus qui resistit non con-
sentiendo eis adversus peccatum pug-
nat. Et obliti estis consolationem que
vobis tanquam filius loquitur dicens.
Fili mi non negligere disciplinam domini
neque fatigens dum ab eo argueris.

Sapientia dei patris dñi p salomonē
 loquebatur inter cetera etiā hoc p̄tulit
 p os illius qd' bñs aplūs modo in
 exemplū sup̄sit hortans iudeos ne defi-
 ciant in tribulatiōe quia a dño redar-
 gūntur causa p̄bationis. Dicit ergo fili-
 m noli negligere siue negligenter ducē
 disciplinam dñi. Disciplina dicta est
a discendo que amodo correctio morū
potest appellari. Dñi em̄ quib' angustis
 afflictionibusq' afficitur non debet
 fatigari ac deficē sed potius patienter
 sustinere recogitans qz a dño corrigit.
Quem em̄ diligit dñs corrumpit. Flagel-
lat autē omēm filiū que recipit. Ideo
 hoc testimoniu' p̄ponit aplūs ut sicut
 fili a patribus suis flagellantur
 ut digni sint ad hereditatē paternā
 accedere. Unde et plerūq' stare in
 frigore tota nocte iubentur vānisq'
 modis excoquuntur. Ita et isti filiter
 correptiones a deo alacri animo susti-
 neant vsq' ad verā hereditatē p̄tue
 patrie venire possint p̄donei. Sunt
 em̄ multi qui in prosperis seruiūt
 dño sed tamen in aduersis excedūt.
 Hī tales nō sūt p̄fecti adhuc et
 probati ad hereditatē captandā. Unde
 et aplūs qui in prosperis bene viuere
 docuit ne in correptione deficiat
 hortatur. Quomā filiū que diligit
 dñs pater ad hoc ut heredē illi regni
 celorū constituat. castigat illū vānis
 diuersisq' modis. Flagellat autem
infirmis aut paupertate aut p̄se-
ratione aut tormentis omēm filiū
que recipit secū in gloria. Notādū
autē qd' nō oīs qui flagellatur filius
est. sed oīs filius flagellatur. Quē
 ergo scōrū ab hoc seculo ad hereditatē
 supernā legim'q' venisse sine flagella.

tione diuina. Quia p̄pter tāto min'q'
de flagello quo castigamur mirari
rare debem' quāto certius in eo pa-
terne dilectionis affectū sentim'. Unde
 ipse dicit. Ego quos amo castigo et
 arguo. At vero multi flagellātur
 ut antiochus et herodes nō ut ad
 hereditatē sumātur. sed ut hic ex p̄te
 demonstratur que mala passuri sunt
 post mortē. In disciplina p̄seuerate
taq' filius carissimis vobis offert se
deus. Subaudis ut patrie celestis
 hereditatē capias. Ac si dicit dñs
est vobis p̄ disciplinā et correptionē
que affectu paterno agitur trāsire
ad hereditatem celestē. q' cōtra disci-
plinā esse sicq' ad penas descendere
inferni putatis em̄ qd' odio vos ha-
beat ac derelinquerit deus p̄ her-
que passuri estis. Si her nō pate-
 rem' tūc magis vos hoc cogitare cō-
 petebat. Nā si filiū omēm que recipit
 flagellat. qui nō flagellatur. p̄fecto
 nō est dñs numero filior' hīs verbis
 ostendit eis qz vnde putabāt se esse
 derelictos inde magis crede poterāt
 diligi ab illo. Quem em̄ filiū non
corrumpit pater. Solet aliquotiens
 paterfamilias filios alienos negli-
 gere suos vero castigare et corrūpe-
 ne eos opprimat mala negligēcia.
 Nullus est em̄ pater sapiens qui
 nō corrumpit filios delinquentes
 et aliquando bona agentes in re
 pat ut ad meliora attendatur.
 Unde et hely qui filios suos non
 corrumpit nō meruit eos heredes
 sa. Et dicit post se derelinquere
Quod si extra disciplinā estis cuiq'
participes sūt omēs boni filii dei. vel
sancti p̄res signiq' memorati. ergo

quis remaneat qui nō pergat vobiscū
Veluti si dicet Non hoc tantū requiro
vt vos solū graciā consequamini
patriam celestemq; intrando. sed
etiā ut infirmitatis et ceteros Gra-
ciā autē dei dicit fidem spem et
caritatē p̄ quas meretur homo gra-
ciam dei inuenire. quia cū istis ha-
bet et reliquias Sive graciā dei
dicit remissionē peccatorū q̄ nobis
gratis datur a deo in baptismo
Videte inquit ne quis vni alicui
sit a graciā dei que datur in bap-
tismo. Vel sit a fide p̄fecta ceterisq;
virtutibus Ne qua radix amaritudinis
suū suū germinans impediāt
et p̄ illam inquinentur multi Na
dicem amaritudinis vocat malam
volūtatē prauamq; intentionem
vt procedit peccatū amaritudinis
Nam sicut radix amara fructus
dulces non potest proficere sed sui
similes hoc est amarus. Sulphure
usq; fons aquas habiles ad bibe-
dū non emanat. Ita volūtas mala
et intentio praua malā operationē
et peccatū amaritudinis a se emittūt
quibus impeditur iter ad patriam
ascendendi celestē Itq; p̄ illā malā
volūtatē de qua procedūt semina
nequicie inquinantur multi. quia
modicū fermentū totā massam
corrūpit. Et vno peccato infideli-
tatis oīa opera que poterāt esse bona
deprauantur. Et vno peccatore multi
conquinantur. Radix amaritudinis
specialiter peccatū infidelitatis potest
intelligi. licet et ad malā volūtatē
atq; imitationē nequam vt
diximus referatur. Et cōgrue petm
amarū dixit esse quomā nichil

amarius illo postq; fuerit penetratū
Ad experimēto agnoscūt qui post
admissū delictū cōsciencie merore
macerantur. Itaq; satis amari-
tudine consumūtur. in tantū vt
amaritudo nōq; delicti ipsū intel-
lectū ipsūq; rationē aliquociens
subuertat. Sicut de cayn legimus
qd' in desperationē ruit. Ne quis
fornicator aut phanq; ut esau
qui vendidit p̄pter vnā estam pri-
mogenita sua. Fornicator vocatur
esau qui cōtra volūtatē patris et ma-
tris vnores duxit alienas. phanus
autē p̄prie dicitur irreligiosus. quasi
portus: i. longe a fano et templo dei
Hic autē pro castrimargo siue p̄ illo
qui vtile pro mortuo vendit ponitur
Ad bene cōuenit esau qui fuit castri-
margus atq; gulosus vendēs p̄mo-
genita sua pro vili cibo pro lentici-
la sē rufa. Primogenita autē isto
in loco appellātur honor et dignitas
sacerdotū. Ante em̄ sacerdotiū aaron
qd' a deo cōstitutū est in lege om̄s
primogeniti sacerdotes erāt. Sicut
fuit Sem qui et melchisedech p̄mo-
genitus filius noe fuit. Magna etiā
dignitas fuit habere p̄mogenita
quomā et de substantia paterna atq;
hereditate paterna maiore portione
sumebat. vestimētōzq; ornatu locu-
pletior splendebat. Vnde legitur in
genesi. qd' rebecca recipiens vestimē-
ta esau valde bona que apud se
domi habebat induit ea iacob. Itaq;
adduxit eū ad patrem qui vt sen-
sit odorē vestimentorū eius fragran-
tiam dixit. Ecce odor filii mei sicut
odor agri. Quia ergo inter iudeos
erāt quidā sectatores esau in formā

adulterum et non filium est. **Q**uisque
extra disciplinam domini permanet cuius
discipline participes facti sunt omnes
boni israel pertinentes ad hereditatem
celestem adulterimus filius est nec
pertinet ad hereditatem paternam
quia non est filius libere. **C**auete ne
sitis filii adulterum. **O**mnes enim infideles
et negligentes viam domini contempnentes
adulterum sunt et non filii reputantur.
Demum patres quidem carnis nostre
habemus eruditores et reuerentiamur
eos. **N**onne multo magis obtempera-
bimus deo patri spirituum et viuemus.
Demum considerare debemus quod patres
eruditores habuimus et timebamus
eos. nonne multo magis obtemperabimus
deo patri spirituum et viuemus in gloria
paterna eterna. **P**ater spirituum et
creator animarum deus omnipotens est
qui bonum creauit primum ex nichilo
et qui omnia creauit ex nichilo. **D**emum
vero ex elementis corpora hominum
aliorumque animalium. **A**nima vero hominum
creauit ex nichilo et creat adhuc.
Non est enim putandum quod anima pars
deitatis sit. quomodo deitas non est
creata. anima autem creata est. **I**deo
autem omnipotentem deum creatorem
animarum appellat non corporum cum
omni creator sit. quia corpus nunc
ex semine paterno simulque materno
conficitur. anima autem semper a deo ex
nichilo creatur. **S**i inquit patres
carnales timebamus a quibus tem-
poraliter erudiebamur ut heredes
filiorum mereremur fieri. quomodo
magis creatori animarum obedire. atque
obtemperare debemus ut cum illo in
gloria eterne beatitudinis viuamus.
Nec solummodo differentia est inter

eos propter discretionem personarum. quia isti
terreni ille est celestis. sed etiam ipsa cau-
sa discipline et eruditionis. **N**on enim
ad eandem causam vel ad res ipsas spiri-
tuales erudiunt sed ad id quod eis
videtur. **S**icut apertius manifestat dicitur
Et illi quidem patres carnales quorum
semine corpora superius in tempore
paucorum dierum secundum suam voluntatem
erudiebant nos. **H**ic autem pater videtur
spirituum ad id quod utile est erudit nos
hoc est ad salutem et utilitatem anime
nostre in recipiendo sanctificationem
eius. **I**lli quidem patres carnales ad
hoc erudiunt nos ut ipsis simus utiles
secundum suam voluntatem que in omnibus
non est utilis. **D**eus vero omnipotens
ad omnia utilia nos erudit ut salutem
anime nostre consequamur et recipiamus
sanctificationem eius. **V**ix ut simus sancti
sicut et ipse secundum quendam modum sanctus
est. **S**icut et ipse dicit. **S**ancti estote
sicut et ipse sanctus sum. **A**d hoc inquam
erudit nos et castigat ut dignos nos
efficiat suis muneribus. **U**naqueque
etiam gens secundum suam voluntatem suos
filios erudit. **S**icut consuetudo fuit
romanorum filios suos erudire in re
militari. grecorum litteris instituire
suos. **O**mnes autem disciplina in pre-
senti quidem non videtur esse gaudium
sed meroribus. **I**deo autem hanc omnem
et diuinam et humanam disciplinam
vocaunt. quia quidam dicitur disci-
plina vocatur. **I**deo autem in presenti
non videtur disciplina gaudium sed
meroribus. quomodo qui flagellatur se-
pissime constringitur de quo id agi-
tur. sustinet frigus patitur frigus
omniumque labore. **E**t vero cum puenerit
ad perfectionem gaudet letatur. **g**

gratissimāq; mercedē recipit. Sicut
 ap[osto]lus dicit. Postea inquit. cū puere
rit ad culmen p[er]fectionis reddet eadē
disciplina pacatissimū fructū iusticie
p[er] eam exercitatis r[ati]o p[er] eandē disci
plina[m] probatis atq; p[er]fectis fructū
 autē pacatissimū vocat gratissimā
 atq; acceptissimā remunerationem
 quā recipiūt h[ic] p[er] eandē disciplinā
~~ex~~ exercitentur atq; probantur. Verbi
 gracia Romanū tyrones qui in disci
 plina rei militaris sūt exercitati
 multa cōtraria primū sustinētēs
 postea gauisī sūt monarchiā totiq;
 orbis sustinentes r[ati]o possidētēs. Saliter
 intelligendū est de h[ic] qui in disci
 plina diuina affligūtur qui p[er] p[er]ma
 eterna accepturi sūt sicut ap[osto]li facti
 martires et doctores eccl[esi]e. Propter
q[uo]d remissas manus et soluta genua
erigite et gressus rectos facite pedi
bus vris vt nō claudicās quis exret
magis autē sanctur. Inter q[uo]d quia
 propt[er] disciplinā mercedis premiū
 redditur gaudiūq; subsequitur. Vel
 p[ro]pterea ut possitis hereditatē sup[er]nā
 cū bonis filiis suscipere. Remissas
 manus a bono opere et torpentes
 ocio pigricie et soluta genua erigi
 te ad bona opera agenda. Pedes autē
 et genua debem[us] accipere opa sicut
 et p[er] manus. P[er] gressus autē intellectu
 intencionēq; mentis. Et est sensus.
 Talia opera agite que p[er]fectū intel
 lectū habeant q[uo]d bona intencione
 sūt. Recte inquit ambulatē nec
 claudicando plus accrescat sed po
 tius ad statū rectitudinis erigatur.
 Remissas manus et genua soluta
 erigere. Sicut et Isayas precepit
 dicens. Confortate manū dissolutas

et genua debilia roborate vt nō clau
 dicans quis exret r[ati]o nō hesitās quis
 in fide bonisq; op[er]ib[us] caritatis
 Magis autē sanctur a peccatis cre
 dendo recte in deū. Ac si dicēt. Qui
 nō credit recte melius est vt firm[us]
 et tenacius credat quatin[us] omnibus
 modis inueniat medicinā anime
 sue. H[ic] autē verbis hesitationes
 eor[um] tangit ad hoc ut sine dubita
 tione aliqua crederēt in eū. Pare
sequim[ur] cū omnibus subaudiis bonis
et sanctimonia sine qua nemo videbit
deū. Plurima quidē sūt que formā
 discretionēq; xpianitatis ostendunt
 sed plus ac melius o[mn]ibus caritatis
 mutue pax que homin[um] corda cōsociat.
 Quap[ro]pter dicit ip[s]a veritas. Pacem
relinquo vobis. Et iterū. In hoc cog
noscent omēs quia mei estis discipuli
si dilectionē habueritis ad mutem.
 Propterea etiā et ap[osto]lus dicit. Pare
sequim[ur] cū omnibus bonis. Pacis autē
 nomine intelligenda est dilectio et
 concordia. Sanctimonia autē dicitur
 castitas siue mundicia mentis et cor
 poris. Ac si dicēt. Ita diligite omēs bo
nos vt vosmetipsos ut sit in vobis
castitas siue mundicia mentis et cor
poris quomā sine pace et sanctimo
nia nemo videbit deū. Beati enim
pacifici quomā ipsi filii dei vocabū
tur. Beati mundo corde quomā ipsi
deū videbūt. Contemplantēs ne
quis desit gracie dei. Quo dicit con
templantes r[ati]o diligenter attendentes
atq; cōsiderates ne quis v[est]rū desit
gracie dei. Sic loquitur cū eis tāq[ua]m
cū viatoribus qui cū numero et co
mitatu longa itinera p[er]maneat quib[us]
solet dicere is qui p[re]c[is]t. Videte ne

adulterum et non filium estis. **Q**uisque
extra disciplinam domini permanet cuius
discipline participes facti sunt omnes
boni israel pertinentes ad hereditatem
celestem adulterimus filius est nec
pertinet ad hereditatem paternam
quia non est filius libere. **C**auete ne
sitis filii adulterum. **O**mnes enim infideles
et negligentes viam domini contempnentes
adulterum sunt et non filii reputantur.
Demum patres quidem carnis nostre
habemus eruditores et reuerentiamur
eos. **N**onne multo magis obtempera-
bimus deo patri spirituum et viuemus.
Demum considerare debemus quod patres
eruditores habuimus et timebamus
eos. nonne multo magis obtemperabimus
deo patri spirituum et viuemus in gloria
paterna eterna. **P**ater spirituum et
creator animarum deus omnipotens est
qui bonum creauit primum ex nichilo
et qui omnia creauit ex nichilo. **D**emum
vero ex elementis corpora hominum
et animalium. **A**nima vero hominum
creauit ex nichilo et creat adhuc.
Non est enim putandum quod anima pars
deitatis sit. quomodo deitas non est
creata. anima autem creata est. **I**dem
autem omnipotentem deum creatorem
animarum appellat non corporum cum
omni creator sit. quia corpus nunc
ex semine paterno simulque materno
conficitur. anima autem semper a deo ex
nichilo creatur. **S**i inquit patres
carnales timebamus a quibus tem-
poraliter erudiebamur ut heredes
filiorum mereremur fieri. quomodo
magis creatori animarum obedire. atque
obtemperare debemus ut cum illo in
gloria eterne beatitudinis viuamus.
Nec solummodo differentia est inter

eos propter discretionem personarum. quia isti
terreni ille est celestis. sed etiam ipsa cau-
sa discipline et eruditionis. **N**on enim
ad eandem causam vel ad res ipsas spiri-
tuales erudiunt sed ad id quod eis
videtur. **S**icut apertius manifestat dicitur
Et illi quidem patres carnales quorum
semine corpora superflua in tempore
paucorum dierum secundum suam voluntatem
erudiebant nos. **H**ic autem pater videtur
spirituum ad id quod utile est erudit nos
hoc est ad salutem et utilitatem anime
nostre in recipiendo sanctificationem
eius. **I**lli quidem patres carnales ad
hoc erudiunt nos ut ipsis simus utiles
secundum suam voluntatem que in omnibus
non est utilis. **D**eus vero omnipotens
ad omnia utilia nos erudit ut salutem
anime nostre consequamur et recipiamus
sanctificationem eius. **V**iz ut simus sancti
sicut et ipse secundum quemdam modum sanctus
est. **S**icut et ipse dicit. **S**ancti estote
sicut et ipse sanctus sum. **A**d hoc inquam
erudit nos et castigat ut dignos nos
efficiat suis muneribus. **U**naqueque
etiam gens secundum suam voluntatem suos
filios erudit. **S**icut consuetudo fuit
romanorum filios suos erudire in re
militari. grecorum litteris instituere
suos. **O**mnes autem disciplina in pre-
senti quidem non videtur esse gaudium
sed meroribus. **I**deo autem hanc omnem
et diuinam et humanam disciplinam
vocaunt. quia quidam dicitur disci-
plina vocatur. **I**dem autem in presenti
non videtur disciplina gaudium sed
meroribus. quomodo qui flagellatur se-
pissime constringitur de quod agi-
tur. sustinet famem patitur frigus
omneque labore. **E**t vero cum puenerit
ad perfectionem gaudet letatur. **g**

gratissimāq; mercedē recipit. Sicut
 ap[osto]lus dicit. Postea inquit. cū puere
rit ad culmen p[er]fectionis reddet eadē
disciplina pacatissimū fructū iusticie
p[er] eam exercitatis r[ati]o p[er] eandē disci
plina[m] probatis atq; p[er]fectis fructū
 autē pacatissimū vocat gratissimā
 atq; acceptissimā remunerationem
 quā recipiūt h[ab]ere p[er] eandē disciplinā
~~ex~~ exercitatis atq; probantur. Verbi
 gratia Romanū tyrones qui in disci
 plina rei militaris sūt exercitati
 multa cōtraria primū sustinētēs
 postea gauisī sūt monarchiā totiq;
 orbis sustinentes r[ati]o possidētēs. Eiliter
 intelligendū est de h[ab]ere qui in disci
 plina diuina affligūtur qui p[er] p[er]ma
 eterna accepturi sūt sicut ap[osto]li facti
 martires et doctores eccl[esi]e. Propter
q[uo]d remissas manus et soluta genua
erigite et gressus rectos facite pedi
bus vris vt nō claudicās quis eret
magis autē sanctur. Inter q[uo]d quia
 propt[er] disciplinā mercedis premiū
 redditur gaudiūq; subsequitur. Vel
 p[ro]pterea ut possitis hereditatē sup[er]nā
 cū bonis filiis suscipere. Remissas
 manus a bono opere et torpentes
 ocio pigricie et soluta genua erigi
 te ad bona opera agenda. pedes autē
 et genua debem[us] accipere opa sicut
 et p[er] manus. P[er] gressus autē intellectu
 intencionēq; mentis. Et est sensus.
 Talia opera agite que p[er]fectū intel
 lectū habeant q[uo]d bona intencione
 fiūt. Recte inquit ambulatē nec
 claudicando plus accrescat sed po
 tius ad statū rectitudinis erigatur.
 Remissas manus et genua soluta
 erigere. Sicut et ysayas precepit
 dicens. Confortate manus dissolutas

et genua debilia roborate vt nō clau
 dicans quis eret r[ati]o nō hesitās quis
 in fide bonisq; op[er]ib[us] caritatis
 Magis autē sanctur a peccatis cre
 dendo recte in deū. desi dicit. Qui
 nō credit recte melius est vt firm[us]
 et tenacius credat quatin[us] omnibus
 modis inueniat medicinā anime
 sue. H[ab]ere autē verbis hesitationes
 eor[um] tangit ad hoc ut sine dubita
 tione aliqua crederet in eū. Pare
sequim[ur] cū omnibus subaudiis bonis
et sanctimonia[m] sine qua nemo videbit
deū. Plurima quidē sūt que formā
 discretionēq; xpianitatis ostendunt
 sed plus ac melius o[mn]ibus caritatis
 mutue pax que homin[um] corda cōsociat.
 Quap[ro]pt[er] dicit ip[s]a veritas. Pacem
relinquo vobis. Et iterū. In hoc cog
 noscent omēs quia mei estis discipuli
 si dilectionē habueritis ad mutem.
 Propterea etiā et ap[osto]lus dicit. Pare
sequim[ur] cū omnibus bonis. Pacis autē
 nomine intelligenda est dilectio et
 concordia. Sanctimonia autē dicitur
 castitas siue mundicia mentis et cor
 poris. Ac si dicit. Ita diligite omēs bo
 nos vt vosmetipsos ut sit in vobis
 castitas siue mundicia mentis et cor
 poris quomā sine pace et sanctimo
 nia nemo videbit deū. Beati enim
 pacifici quomā ipsi filii dei vocabū
 tur. Beati mundo corde quomā ipsi
 deū videbūt. Contemplantēs ne
quis desit gracie dei. Quid dicit con
templantes r[ati]o diligenter attendentes
atq; cōsiderātes ne quis v[est]rū desit
gracie dei. Sic loquitur cū eis tāq[ua]m
 cū viatoribus qui cū numero et co
 mitatu longa itinera p[er]maneat quib[us]
 solet dicere is qui p[re]est. Videte ne

stipulas et leuia queq; puluere terre
involuens **P**lerūq; eā eā extollit
que ponderosa sunt **C**aligo est tene
brositas fumi vel ignis **P**rocella tem
pestas et pluuia **f**acta autē sunt
ista quando lex dabatur **v**el ita vt
corda iudeorū prona ad peccandū
concuterentur ut corda homī p̄mū
ad obediendū cōuerterentur ne ipsa
legem auderēt trāsgredi **U**nde et
terremotus extitit ibi vt ip̄i ex toto
terrore percussi ad deū celoz confu
gū facerēt **T**enebre autē et caligo
obscuritate ipsius legis designant
Turbo siue cōmotio ventozū cōm
nationē ipsius legis. que dicit **S**i
quis hoc vel illud fecerit occidatur.
Procella ipsam vindictā **F**ube somitus
presenciā et aduentū omnipotentis
dei **U**nde et idem ap̄lus alias dicit
In iussu et in voce archangeli et in
tuba dei descendet de celo **P** tubam
autē designatur ipsa vox angeloz
Non em̄ est putandū q̄ enea aut
cornea tuba angeli inrepuerint
Vox quoq; verborū nō ipsius om̄po
tentis dei intelligitur sed angelozū
Ver subiectā em̄raturā hoc est p̄ agelū
loq̄batur. **D**eus ad moysen **N**ā q̄ nō
esset vox dei dñs demonstrat in eua
gelio loquens iudeis **N**eq; vocē eius
audistis neq; speciem eius vidistis
Et q̄ moyses cū angelo nō cū deo
fuerit locutus ostēdit bt̄us stephan̄
contentione sua quā habuit cū iu
deis **H**ic est inq̄ens moyses qui fuit
cū angelo qui loq̄batur ei in mōte
syna. **E**uangelū autē non fuit
datū cū tremore neq; cū cōmma
tione sed affectu paterno locutus
est dñs fidelibus tamq̄ filius **N**am

ascendens in montem
quando inter cetera p̄cepta vite
octo beatitudines eis p̄tulit non
apparuerūt neq; visa sūt signa
quibus terreteretur sicut q̄ lex data est
Sequitur **Q**uā vocē tubarū et an
geloz qui audierūt excusauerūt
a se ne eis fieret verbum i ne eis
loq̄retur **N**on em̄ portabāt quod
dicebatur ad eos. **H**oc est nō poterāt
ferre vocē angeli p̄ timore **U**nde
et dixerūt moysi loquere tu nobis.
nō loquatur nobis dñs ne moriam̄.
Inimmo em̄ timore fuerūt percussi
videntes totū montē syna sinignū
tem procellas quoq; et tonitrua
et voces tubarū **E**t si bestia tetige
rit montē lapidabitur. **S**ubaudis
lapidib; grandinis cœlitus missis
Sic em̄ preceperat dñs **L**onge se
faciant filii israhel a monte syna
quonia si homo aut aliqua bestia
acceserit ad montē lapidibus gran
dinis interficietur **E**t ita terribile
erat qd̄ videbatur **S**ubaudis ut neq;
auderent audire neq; accedere ad
deū i ad montem **M**oyses em̄ dixit
Exterritus sū et tremebūdus **S**i
moyses exterritus est quid tūc di
cendū erat de aliis **S**ed accessistis ad
synon montē et ciuitatē dei viuentis
iherusalē celestem. **E**x superioribus
ista l̄ pendent vbi dictū est non ac
cessistis ad tractabile et accessibile
ignem montis synai sed accessistis
ad montem syon **C**etera autē per
parenthesim dicta sūt **I**ber syon
autē qui interpretatur speculatio et
p̄ iherusalē que interpretatur visio
patris vult intelligi celestē patriā
ecclesiā sc̄i supernā que cōstat ex

angelis atq; hominibus iustis ad qua
 acceditur fide et desiderio Accessistis
 inquit ad monte syon hoc est ad
 ciuitate dei uiuentis iherosolim celestem
 fide et desiderio multorum Et accessistis
ad frequentia siue ad multitudinem
angelorum multorum milium consociati
 illis in fide consociandi itez in gloria
 Juxta quod dominus dicit. Eunt electi sicut
angeli dei in celo Et accessistis ad
ecclesia primitiuorum qui conscripti sunt
in celis Ecclesia primitiuorum debemus
 intelligere in apostolis qui primi credide
 runt quorum fidei illi adiuncti sunt cre
 dendo et quorum nomina scripta sunt in
 memoria omnipotentis dei Juxta quod
 ipsa veritas eis dixit Gaudete quia
nomina vestra scripta sunt in celis Et
accessistis ad deum iudicem omnium et ad
 dominum ihesum qui dicit pater non iudicat
 quemquam sed omne iudicium dedit filio per
 illum enim iudicabit deus pater non
 solum iudeos sed omnes homines Et acces
sistis ad spiritum iustorum et perfectorum Spiritum
 iustorum vocat spiritum sanctum per quem
 sanctificatur omnes homines fideles in bap
 tismate recipientes ab illo remissione
 omnium peccatorum Et bene perfecti vocantur
 qui tunc iusti perfecte existunt dum ab
 omnibus contagis mundantur. Sicut
 spiritum iustorum perfectorum dicit ammas
 sanctorum qui apud deum probabiles extite
 runt quibus iuncti fuerunt illi fide et
 desiderio Accessistis quoque ad ihesum
mediatorem testamenti noui Dominus
 ihesus per hoc quod deus pariter et homo
 est mediator noster est. Quoniam
 sicut moyses mediator fuit inter deum
 et populum verba dei referens ad popu
 lum. rursusque verba populi ad deum
 Sedm quod ipse dicit Ego sequester vestez

medius inter deum et vos Ita et dominus
 ihesus verba patris retulit nobis et
 modo refert nostra ad illam interpellans
 assidue pro nobis. simulque passione
 sua confirmavit nobis testamentum
 nouum Ad asperionem quoque sanguis
accessistis melius loquentem quam abel
 More legis asperionem nomine emundatio
 nem christi sanguis intimauit. quando
 mundatio que per sanguinem fiebat asper
 sio vocabatur. Accesserunt ergo illi ad
 sanguinem christi siue ad emundationem
 hoc est ad passionem eius. quoniam fide
 passionis eius mundati sunt Sanguis autem
christi melius loquitur quam sanguis abel quod sanguis
 abel vindictam exposcebat homicide
 fratris a deo Sanguis vero christi vitam
 et indulgentiam imporat suis perfecti
 toribus dicente illo ad patrem Pater
ignosce illis quia nesciunt quod faciunt
Vel certe melius loquitur. dum nos lo
 quentes facit quod ihesus ipse est filius
 dei. per cuius passionem sumus redempti
 et baptismo abluti. quia per sanguinem
 eius sumus effecti filii dei Videte
ne recusatis loquentem. quod est dicere
Cauete ne contempnatis ihesum loquen
tem per euangelium suum. quoniam in dex
 tera dei sedet considerans quid vniuersis
 nostrum agat Si enim illi non effugerunt
recusantes eum qui super terram loque
batur. multo magis nos qui de celis
loquentem nobis non timeamus. Dubandis
 non effugiamus Et si dicit Si patres
vestri vindictam omnipotentis dei non
effugerunt qui precepta illius pernicita
ti sunt fabricando idolum. que per
 moysen vel angelum data sunt illis
 quorum vterque in terra loquebatur. et
 multo magis nos non poterimus euadere
 vindictam illius si precepta illius que per

filium eius data sunt contempserunt. **Illi**
inquit in terra loquentem audierunt nos
de celo. **Propter autem unitatem persone quam**
habet filius dei in duabus naturis di-
citur de celo loqui. **In terra autem**
videtur loqui per humanitatem sed est in
celo et in terra per divinitatem. **Unde ipse**
dicit. **Nemo ascendit in celum nisi qui**
descendit de celo filius hominis qui est in
celo. **Siliter dum evangelium predicatur**
in terris ipse nobis de celo loquitur.
Quapropter ipse audiendus est multo
citius quam moyses. **Sequitur. Cum**
vox movit terram tunc subaudis quado
lex data est. Nunc reproponit dicens
Adhuc semel et ego mouebo non solum
terram sed etiam celum. Ipse qui tunc uis-
sione movit montem syna et terram
in circuitu eius ubi populus stabat
quando moysi dedit legem. Ipse nunc
reproponit non partem terre mouen-
dam a se neque ipsam totam terram solum
modo sed etiam celum. **Et ideo quanto**
maiora opera fieri permittit tanto maior
timendus est. **Et licet enim terrae motus**
sepius fuerit diversis in locis diversisque
partibus mundi non fuit tamen per totum
mundum. **Et si mota est terra non tamen**
celum. **Unde bene dicit semel futurum**
esse hoc in die iudicii ostendens quia
numquam iterum commovebitur. **Unde sequitur.**
Quod autem adhuc semel dicit ostendit
mobilitatem translatione tanquam factorum
ut maneat ea que sunt immobilia.
Ista motio celi et terre ad immutatio-
nem et meliorationem illorum pertinet.
Terra quidem motu appropinquante die
iudicii sustinebit sed pariter immo-
bilitate celi et terra et mutabuntur
ab hac specie in meliorem. **Iuxta quod**
idem apostolus alibi dicit. **Preterit figura**

huius mundi. **Mutata figura remanet**
substantia eritque postea celum novum et
terra nova. **Celum autem hic non siderum**
neque etherum sed istud aerum accipe
a quo et aures celi dicuntur. **Itaque regnum**
immobile suscipientes subaudis nunc
in spe quod preceptum sumus in re. Habeamus
gratiam per quam servamus placere
deo cum metu et reverentia. **Regnum immo-**
bile ecclesia est celestis que constat
ex angelis sanctis et hominibus iustis.
Regnum autem dei ecclesia ista est et
regnum ecclesie omnipotens deus est.
Hoc regnum modo suscipimus in spe
tunc vero participemus in re cum tradide-
rit christus regnum deo patri. **Idcirco**
autem immobile appellatur quoniam si
celum et terra immobiliter permanebunt
post mutationem multorum agens et
post resurrectionem immobiliter immorta-
litate in corpore et incommutabilitate
in anima percipient regnari eternam
liter cum deo. **Eruntque ipsi regnum immobile.**
modo suscipimus in spe. **hortatur apostolus**
ut habeamus gratiam per quam servamus
deo placere illi. **Gratiam autem dei dicit**
fidem rectam spem certam caritatem perfectam
cum operatione sancta per que debemus deo
servire cum metu timentes illum et
deum et iudicem omnium. **Et cum reverentia**
diligentes illum ut patrem. **Timere enim**
debemus ne et hic flagellemur et post-
modum a reque separemur. **Etiam deus**
nostre ignis consumens est. **Deus**
omnipotens ignis appellatur non ut
materiam quam fecit consumat sed quod
exterius homo attrahit rubiginem
scilicet peccatorum. **Non enim illud consumit quod**
ipse fecit sed quod malicia hominum intulit
igit et aliud iste ignis dum corda vir-
gum hominum ad amorem dei accendit. **De quo**
omnipotentis dei et regnum illorum con-
templatio sancte timentis et quia istud
regnum immobile.

igne veritas dicit Ignē veni mittere
in terrā et quid volo nisi ut ardeat
Terra em̄ vocata sūt corda terrena
que dū semp̄ in infimis cogitacōibz
desideransq; terrenis versantia a ma-
lignis spiritibz quasi terra cōculcā-
tur **Sed** ignē in terrā dñs mittit
cū afflatu sancti spūs corda carnaliū
hōim̄ ad amorē dei et proximū accendit
Ecce quare vocatur omnipotens deus
ignis viz quia rubiginē pcti cōsumit
et corda hōim̄ ad caritatē accendit
Sed potest adhuc queri quare assi-
miletur igni **Ad** qd̄ vero respondendū
est quia sicut ignis latet in silicibus
et petris ita omnipotens deus in crea-
tura sua manet sed tamē nō videtur

Q **Veritas**
fraternitatis maneat in
vobis. **Ed̄** est dicere **Ita**
diligite om̄s sicut vosmetipsos.
Recogitātes vos habere unū deū p̄m̄
omnipotentē et unā matrē ecclēsiā
sive ex vno patre adam et ex vna ma-
tre eua progemtos **Hospitalitatem**
nolite obliuisci. **Non** dicit hospitalis
estote. sed hospitalitatē nolite obliuisci
fuerant em̄ illi satis hospitalis anteq̄
expoliati essent p̄p̄ris facultatibus.
sed postq̄ nudati sūt ex maria p̄c̄p̄a
s̄b̄stātia erāt itoz nimīū tenaces **Quoc̄p̄**
hortatur eos ap̄lus vt sc̄dm̄ possibili-
tatis modū hospitalitatis officīū
adimplerent dicens eis **Hospitalitatē**
p̄stima nolite obliuisci tradere **Hospi-**
talitas autē hylari mente et animo
leto est agenda **Iuxta** qd̄ ap̄ls b̄tus
petrus dicit **Hospitalis** m̄ntem sitis
absq; murmuracione **Et** alibi **Hylarē**
datozem diligit deus **Sequitur** **Per**
hāc em̄ placuerūt quidā deo angelis

hospicio receptis **Et** abrahā qui meruit
promissionē de filio accipere **Et** loth qui
liberatus est de excidio sodomozū **Vnde**
et ipse iudex om̄i dicturus est in die
iudici. quā dū fecistis vni ex minimis
meis michi fecistis **Memorote vinctoz**
tamq̄ simul vincti. **Hoc** est sicut opta-
retis vobis subuenire vestriq; meminis-
se si essetis vincti in carcere ita memē-
tote illoz qui pro fide xp̄i vincti te-
nentur tamq̄ et vos simul sine vincti
cū ipsis **Et** laborantiū subaudis memē-
tote. **tamq̄ et ipsi in corpore adhuc mo-**
rantes. **Quod** est dicere quia in corpore
adhuc estis morātes. p̄ qd̄ experimento
cognoscatis quid sit necesse sit laboran-
tibus **Memorote** illoz qui laborant
in doctrina et operatione sancta submi-
nistrando victū et vestimentū sicut
velitis vestri meminisse si taliter labo-
raretis. **P** hoc em̄ qd̄ in corpore mortali
manetis sicut et illi experimento p̄batis
quia militia est vita hōim̄ sup̄ terrā.
et homo ad laborē nascitur sicut avis
ad volandū. **Honorabile cōnubiū** sub-
audis **sit in vobis** sive placens deo. et
thorus imaculatus. **Cōnubiū** dicitur
a cōnubendo **Erant** quidā tūc tēporis
qui condempnabāt nuptias dicentes
mundū esse cōiugale cōnubiū nec
posse mundū esse a lecto cōiugis
surgentem **Vnde** b̄tus ap̄lus legitīmū
cōnubiū qd̄ causa amoris filioz sit
nō causa libidinis explende non solū
concedit sed etiā dicit deo placere
illud **Honorabile** em̄ cōnubiū est amorē
filioz legitīme vxorem ducere tēporibz
q; certis abstinere ab illa nec plures
vxores q̄m̄ m̄cio ut scriptura ait **Cre-**
uit deus masculū et feminā et dixit
eis **Crestate et multiplicamini** **In** **f**

sequitibus quoque dicitur, quod futurum
essent duo in carne una. Huiusmodi
coniugium thorus immaculatus est. hoc
est legitimus concubitus absque for-
mationis causa, et immaculatus lectus.
immaculati et illi inde surgentes. hoc
est peccati macula inde non trahentes.
Unde beatus apostolus Matheus dicit
quodam loco, quia coniugium legitimum
et thorus legitimus sordes habent
quodammodo in coniunctione seminis
sed peccati macula non habent. Me-
lius est uxorem legitimam ducere quam cum
meretricibus fornicari aut etiam
aliorum uxores violare. Si uero legit-
imum non fuerit coniugium neque amore
filiorum sed causa libidinis explende
pluresque fuerint uxores iam non est
honorabile coniugium neque thorus
immaculatus fornicatores enim et adul-
teros iudicabit deus. Fornicari est
quocumque modo pollui libidinemque ex-
plere. Adulterari est uero alterius
thorum violare. Unde adulter quasi
alterius thorum violans. Sed nunquid
omnipotens deus fornicatores et ad-
ulteros solummodo iudicabit. hoc est
condempnabit pretermissis homicidis
sacrilegis furibus patricidis aliisque
diuersis criminibus inuolutis. Quare
ergo apostolus specialiter fornicatores et
adulteros iudicandos fore dixit. Ni-
mirum quia de homicidis sacrilegis
furibus patricidis atque aliis peccatorum
pondere grauatis nulla hesitatio
est quin sint dampnandi. De fornicato-
ribus et adulteris erat tunc temporis
qui dubitabant dicentes, ad hoc factos
masculos et feminas a deo ut simul
coeant. Ideoque non esse peccatum cum qua
libet muliere concubere, quod a modo loque-

a ueritate est. Unde apostolus cum primo
dixit honorabile coniugium et thorum
immaculatum placere deo, mox subiunxit
lit quia fornicatores iudicabit deus
et adulteros ostendens iuste iudica-
ri adulteros et fornicatores. Si enim
coniugium concessum est iuste fornicato-
res supplicis afficiuntur iuste puni-
untur adulteri. Sunt mores sine
auaricia contenti presentibus. Mo-
res sunt honestas et bene uiuendi
gracia. Non dicit Nolite possidere
diuitias, sed sunt mores et uita et
conuersatio uestra sine auaricia. Auarus
dicitur auidus auri, uiz qui tenax
est in largiendo, et cupidus in acci-
piendo, et qui habet manum collectam
ad dandum, et extentam ad accipiendum.
De quo omnino quidam sapiens ad-
monuit dicens. Non sit porrecta ma-
nus tua ad accipiendum et collecta
ad dandum. Fortassis postquam expoliati
fuerant propria facultate a non creditibus
accipiebant de retenti elemosine ite-
rum congregare diuitias. Ideoque admo-
nuit apostolus ut essent mores illorum
sine auaricia contenti tantum presentibus
necessariis non cogitantes de futuro.
Iuxta quod alibi ipse hortatur dicens
Habentes victum et uerimentum huius
contenti simus. Et ne forte diceret
quid facturum erimus si necessaria no-
bis contigerint deesse suffragia,
protinus consolationem addidit adhi-
bens testimonium de libro thesi nauae.
Ipsi enim deus omnipotens dicit Non
te deseram neque derelinquam. Post
mortem moysi dixit dominus ioseph. Sicut
fui cum moysi sic ero tecum. Confortare
et esto robustus, non te deseram neque
derelinquam. Quod exemplum sicut potest

ad ioseph ita et ad omnem electū qui spem suā in deo posuā habet. Nulla enim ratione mentitur si in illū spem nostram ponimus. Subaudiis si ita est nobiscū ille ut confidenter dicamus. Dñs michi adiutor nō timebo quid faciat michi homo. Homine nomine intelligitur hic et nō solū carnalis quilibet aduersarius sed etiā hostis antiquus qui homo appellatur ab officio suo vocabulū sumens eo qd hominē decipiat. Sicut et xp̄us leo vocatur ppter fortitudinē. Unde ppheta dicit Time me dñe ab hōie malo et dyabolo. Oportet ergo nos in omnibus tribulationibz seu tēpationibz hūc versiculū psalmicū p̄hi seu apli exclamare dicētes. Dñs michi adiutor nō timebo quid faciat michi homo et quilibet hostis aut aduersarius. Memētote propositōrū v̄rōz qui vobis locuti sūt verbū dei. Quorū intuentes exitū cōuersationis ymitam̄ fidem. Om̄s quidē prelati et doctores inquatū bona predicant et bona operantur audiendi sūt et ymitadi. Inquantū autē nō recte predicāt aut male viuūt neqz audiendi sūt neqz ymitandi. Verbi gratia Si bene p̄dicat et recte viuūt audiendus et ymitandus est. Si vero neutrū agit nō est audiendus neqz ymitandus. At vero si recte p̄dicat licet male viuūt nō est contempnendus ut nō audiatur. Unde dñs dicit Quae dicūt facite quae autē faciūt facere nolite. Quia ergo isti bonos p̄positos habuerāt et scōs aplos corūqz successores. hortatur eos ut memores

sint illorū corūqz cōuersationis considerantesqz exitū hoc est p̄seueranciam vsqz in finē in fide recta bonisqz operibus ymitaretur fidem hoc est firmitatē bonoz operū. Quia ergo fidem bonā habuit corū cōuersatio. Idcirco ymitam̄ fidē illoz fidē autē illoz firmitatē siue p̄seueranciam illoz dicit. Ihesus xp̄us heri et hodie ipse et in secula. Ad superiora ptinet vbi testatus est dixisse deū. Nō te deseram neqz derelinquā. Poterant em̄ illi respondere. hoc nō pertinet ad m̄m auxilium qd nō est nobis promissū sed potius ioseph hoc promissit deus. Ad hoc ap̄tus. Nolite deficere quoniam sicut pertinet ad ioseph illa p̄missio ita pertinet ad vos. Quomā ihesus xp̄us qui vniū essencie existens cū patre tūc tēporis fuit ipse ipse est et in secula. Nolite putare quasi qui tūc fuit nō sit modo. Idem em̄ qui fuit heri idem est et erit in secula. Heri autē p̄teritū tempus significat et hodie p̄sens. Secula vero futurū sine termino. Tamqz dicit ante secula et in secula post secula semp̄ manebit. Sicut de illo ppheta dicit. Tu autē idem ipse es et annū tui nō deficient.

Detrinīs
varius et peregrinis nolite abduci. Doctrinē varie et peregrinē noua dogmata sūt hereticorū quibus abducuntur et separantur simpliciores a veritate fidei. Superstitiones quoqz iudeoz qui docent abstinē a quibusdā cibis quos lex p̄hibet et quosdā concedūt. Quia ergo int̄ illos erāt quidā carnaliter sapientes qui escarū obseruatōe et differentia se ducebāt quosdā abstrahentes eos a

doctrina euāgelica que dicit omnia
mūda esse mūdis alloquitur illos
apłs ne illoꝝ peregrina doctrina abduce
rentur **Et** apertius manifestat sub
iungens Optimū est em̄ gracia sta
bilire cor nō escis que nō pfuerūt
ambulātibz in eis. Optimū inquit
et pfectū est stabilire et cōsolidare
intellectū animi in gracia noui testa
menti. ut habeatis fidem perfectā
credētes oīa mūda mūdis. nō stabi
lire in differentiis et obseruationibz
escarū. dicentes quosdā cibos mūdos
quosdā imūdos que nichil pfuerūt
ambulātibz in illis obseruationibz
Post aduentū em̄ dñi oīa illa que
in figura contingerāt cessauerunt
et maxime postq̄ dñs dixit **Non** qd̄
intrat in os cōmūnat hoīem sed oīa
mūda sunt mūdis **Vidit** siquidem
deus cūrta que fecit et erat valde
bona melius est em̄ fide tenere cū
pfecto opere q̄ de differēcia ciborū
disputare reiciendo illa que deus
creauit mūda **Vna** nāqz pfecta
est obseruācia abstinere a peccatis
Nichil em̄ prodest abstinere a cibis
si non abstineatur a peccatis **Nam**
licet gereret illi studiū circa huiusmō
obseruationes nichil eis profuit quia
fidem nō habuerūt **In** hoc em̄ quod
legem custodiebāt profuit illis **In**
escis quibus vescebātur nil utilita
tis perceperūt. Habemus altare
de quo edere nō habent potestate
qui tabernaculo deseruūt. legale
consuetudinē ad ministeriū spūale
qz sensū apłus refert. legis siquidē
preceptū erat ut decima die septimi
mensis a festiuitate paschali festiui
tate viz p̄piciationis acciperent

vitulū et hircū et imolaret eos
cōtra castra. et sanguine illorū
aīaliū feceret pōtifex in sancta scōꝝ
solus oraturus pro p̄lo **Carnes** vō
illoꝝ portarentur extra castra ibiqz
cremaretur nec esse licitū alicui
tabernaculo deseruienti ex illis come
dere **Spūaliter** autē illa duo aīa
lia vitulus et hircus figurā tenēt
dñi saluatoris **Ipsē** em̄ vitulus est
que p̄uis pater in regressione filii
prodigi n̄mglauit **Ipsē** est hircus
qui pro peccatoribus oblatus est **Pon
tifex** quoqz ille qui cū sanguine illoꝝ
aīaliū intrabat in scā scōꝝ oratu
rus pro populo typū gerebat istiqz
veri pontificis. qui cū sanguine
passionis sue interiora patrie ce
lestis penetravit oraturus pro populo
suo. immolabantur illa aīalia intra
castra. sed carnes illoꝝ extra castra
cōburebātur. quia et redemptor
noster in iherlm quasi intra castra
imolatus est iudicio filioꝝ israhel et
votibus sed carnes illius extra cast
iherlm in cruce cōbuste sūt igne pas
sionis **Quando** em̄ adiudicatus
est morti clamātibz iudeis. reus
est mortis. crucifige eū quodāmodo
quantū ad illos pertinet imolatus
est **Et** b̄tus marcus euāgelista
volens nobis ostendē ita esse dicit
Erat autē hora tertia et crucifixe
rūt eū longius suis viz **Nam** hora
sexta in cruce leuatus est extra
iherlm ibiqz corpus eius combustū
est igne passionis sue **Altare** autē
istud iudeoꝝ qd̄ fiebat extra castra
vbi consumebātur carnes. altare
ecclesie **Vbi** cotidie corpus cōsecratur
xp̄i **Habemus** ergo altare ecclesie

ubi corpus consecratur dñicū. De quo
 nō habet potestātē edere qui taber-
 naculo corporis sui seruiūt fornicia-
 tores viz adulteri ebriosi inmundi et
 hi qui seminat inter frēs discordias
 Omnesq; qui voluptatibus et desideris
 carnis sue deseruiūt. Qui em mā-
 ducat et bibit indigne iudiciū sibi
 māducat et bibit. Quorū em aialū
infertur sanguis pro peccato in sancta
p pontificē. horū corpora cremantur
extra castra. Hec quomō ad deū per-
 tineat satis ut reor dictū habemus. Sed
 quia ipse est caput om̄ electorū per
 carnes illoz aialū possit intelligi
 om̄ electi qui extra castra hoc est
 extra cōuersationē siliarū carnaliū
 q; hom̄. Subaudiis mortificādo mēbra
 sua cū vicis et concupiscentis. siue
 martiriū pro xp̄i noīe sustinēdo. se-
 uore s̄i spūs accensi cōsumūt in se
 qdquid fluuīdū atq; libidinosū inue-
 niunt. ardentq; pariter amore dilectōis
 dei et proximi. Dupliciter em consu-
 mūtur extra castra. siue dū mortifi-
 cant mēbra sua cū vicis et concu-
 piscentis ut diximus siue dū ad ex-
 emplū dñice passionis martiriū pal-
 mā subeūt. Iuxta qd̄ b̄tus petrus
 hortatur dices. Xp̄us passus est pro
 nobis relinquens nobis exemplū ut
 sequamur vestigia eius. Infertur san-
 guis illoz intra sc̄ā p pontificē. dū
 illoz vita laudabilis deo patri pre-
 sentatur p venū sacerdotē ihesū qui
 est aduocatus noster interpellans
 pro nobis. Et congrue p sanguinē
 vita accipitur q; vita hom̄ in san-
 guine est. Siue sanguis illoz infertur
 in sancta dū illoz anime cū triumpho
 passionis ad celestia deferūt. Deue

quoq; in altari consumūtur qz om̄ia
 ista sancti martires in fide adimplet
 qua se credūt a deo remunerari.
 De his que in hoc altari consecra-
 tur nō habet potestātē edere qui
 tabernaculo deseruiūt. Quia ad ea
 que sancti martires in fide perfecta
 sustinēda adimplet nō audent acce-
 dere hi qui carnaliter viuūt et amocē
 huius seculi tenētur astricti. Propter
qd̄ subaudiis m̄steriū adimplendū
et ihesus ut sanctificaret p sanguinē
sui populū in se credente extra por-
tam passus est. Sicut liber ewange-
 liorū testatur. dñs extra portā iherlm
 passus est in loco decollatorū qui vo-
 catur caluaria. Ut ergo dñs vmbra
 et figurā in veritatē cōuerteret qui
 de se suisq; mēbris pfigurabatur suo
 q; sanguine redimeret atq; mūdaret
 populū in se credente foris iherlm
 passus est. Exeamus igitur ad eum
extra castra impropereius eius portā
tes. Quia ergo dñs passus est pro
 nobis hortatur ap̄ls ut imitemur
 illū dicens. Igitur qz xp̄s extra castra
 passus est ut nos sanctificaret. E-
 grediamur ad eū extra cōuersatio-
 nem carnaliū hom̄ mortificātes
 mēbra nr̄a cū vicis et concupiscenti-
 cis. Imitemur et eius passionem
 martiriū pro xp̄o sustinendo. Hoc
 est em impropereius ip̄ius portare.
 eadē illa que ip̄e sustinuit pati.
 Crux em illius impropereius eius vide-
 tur esse pagamis. Nobis autē facti-
 ficatio et redemptio. Exeamus igitur
ad eū extra castra de sp̄ncientes
presentia et amātes futura. cōtemp-
nentes visibilia desiderātes et amā-
tes eterna. Sequitur. Nō habemus

hic manente locū sed futurū inquiri-
mus. Certū est em̄ qz in hoc mūdo
nō possumus habere habitaculum
eternū neqz ciuitatē semp manētē
quia mūdos trāsib. & cōcupiscētia
eius. Quapropter debemus tendere
sumis m̄sibus ad ciuitatē iherlm ce-
lestem que habitatorē habet deū eter-
naliter p̄mansurū. Per ipsū ergo offe-
ramus hostiā laudis semp deo id est
fructū labioꝝ confitentū nom̄ eius
Per ipsū i. p̄ xpm debemus offerre
deo patri sacrificiū laudis et gr̄arū
actiones pro omnibus bonis ab illo
p̄ceptis. Idcirco autē gratiarū actio-
nes fructū labioꝝ vocat. qz eadem
laudes. et gr̄arū actiones fructū pre-
mioꝝ merentur. Unde ap̄lus dicit
Quia ore confessio fit ad salutem.
Illi ergo pecudes offerebant. nos autē
nichil horū offerimus sed solū gr̄arū
actiones deo offerre debemus. De hoc
sacrificiū dicit psalmista. Immola
deo sacrificiū laudis. Beneficētie
autē et cōmunicatiōis nolite obliuisci
talibus em̄ hostiis promeretur deus
Beneficiis dicitur homo largus elemo-
sims deditus. Beneficētie inquit
et cōmunicatiōis nolite obliuisci
i. largitatis elemosiarū et cōmuni-
onis quā cōmunicare et p̄cipare
debetis aliis de facultatibus vestris
nolite obliuisci. Si alii v̄as ~~suas~~ sub-
stancias rapuerūt tamē de hīs
substantiis quas habetis elemosinas
dare nolite obliuisci. Sicut p̄pheta
dicit bt̄us qui intelligit sup egenū
et pauperē. Talibus em̄ hostiis et
numeribus p̄meretur deus adipsi-
sz elemosiarū. Unde dicit p̄pheta
Miam volui et nō sacrificiū. Non

est considerandus pauper qui videtur
accipere sed potius qui iussit dare.
Elemosina em̄ que paup̄ largitur
in terra a deo accipitur in celo. Et
nō attende qd sit tibi redditarius
qd donasti sed alia maiora. quia
tu terrā dedisti et ille celū reddet
tēporalia dedisti et eterna merca-
beris. Obedite p̄positis v̄is et sub-
iacete eis. Obediendū est om̄i modo
p̄latis et p̄dicatoribz. In quantū
doctrina illoꝝ sanctorū et mores
illoꝝ sanctorū et pie existūt. Si autē
de via rectitudis deuiauerit sicut
scribe et pharisei nō faciamus q̄lia
agunt sed qualia dicūt. nisi forte
in fide cōtrarii extiterint. tunc
nō solū vitandi sūt sed etiā fugi-
endi. Ac si bene docuerūt disrepa-
uerint autē moribus. audi xpm
dicentē de talibus in p̄sona scribarū
et phariseoꝝ. Super cathedram
moysi sederūt scribe et pharisei.
Quia ergo quā dixerint vobis ser-
uate et facite. scdm̄ vero opera
eoꝝ nolite facere. dicūt em̄ et nō
faciūt. Ipsi em̄ p̄uigilant quasi
ratione pro aiabz v̄is reddituri
ut cū gaudio hoc faciāt et non
gementes. Omnibus quidē p̄latis
et p̄positis obediendū est nisi forte
a veritate fidei errauerūt. p̄cipue
tamē illis qui p̄uigilant i. qui sine
intermissione vigillant in p̄dica-
tione in bono exemplo et cura ex-
teriorū solliciti existētes qualiter
ex eis rationē reddūt. Ideo subditi
debemus esse p̄latis m̄is qui solli-
citi sūt pro nobis utpote rationē
pro nobis reddituri ut cū gaudio
hoc faciāt et nō gementes i. cū

leticia et hilaritate mente curam nostram
~~agant~~ agant et non cum murmure et
 perturbatione animi fiat. Quomiam
 plerumque mala conversatio et inobe-
 dientia subiectorum ad amaritudinem
 provocat animos platorum adeo ut segmores
 atque tristiores circa profectum illorum
 existant. Sive obedire debemus illis
 ut in die iudicii cum gaudio pro no-
 bis rationem reddant securi de pre-
 mio et non gementes quoniam de nostra
 damnatione. Hoc enim non expedit
vobis subaudis. ut illi gemendo
 curam vestri agant. vel pro vobis
 rationem cum tristitia ~~agant~~ reddant.
Orate pro nobis. Hic superbiam
 elationemque mentis quorundam ponti-
 ficum destruat qui typo superbie sus-
 flati dedignantur supplicare et
 deprecari suos subiectos quatinus
 pro eis orationem fundant. Si ergo
 ille qui ad hoc a domino vocatus est
 ut doctor et magister omnium gentium
 fieret non est dedignatus petere quanti-
 nus pro illo subiecti eius quos domino
 adquisierat oraret. quatinus magis
 indigent pleni invidia rapina aliis
 quae virtus respectu orationibus subiec-
 torum subueniri. Sequitur. Confidimus
enim quod bona conscientiam habemus in
omnibus benevolentem conversari. Cul-
 pabatur apostolus a iudeis quod non diligeret
 gentem suam sicut super gentiles. Ideoque
 blande ac deprecatorie loquitur ad il-
 los ostendens se bonam voluntatem habere
 in omnibus hominibus hoc est in iudeis
 et gentibus. Confidimus inquit ego
et socii mei bonam voluntatem nos ha-
bere in omnibus hominibus benevolentem
conversari tam iudeos quam gentiles.
 Nolite accusationes aliquas aut detrac-

tiones proficere quoniam conscientia nostra
 in nullo nos reprehendit neque dampnat
 quod bonam voluntatem non habeamus erga
 vos. Implus autem deprecor vos hoc
facere quo celerius restituatur vobis.
Voluntatis quidem est mee venire. Ideoque
 attentè deprecor vos pro me orate ut
 cito desiderium meum impleatur veni-
 endi ad vos. Et notandum quod primam
 postulat ab eis orationibus suffragium.
 ac demum non simpliciter sed tota in-
 tentione et omni profectus studio pia
 oratione pro eis fundit ad dominum inquit.
Deus autem pacis qui eduxit de
mortuis pastorem magnam omnium in
sanguine testamenti eterni dominum nostrum
iesum christum. Deus pacis in isto loco
 intelligitur deus pater a quo vera
 pax procedit quia est amator pacis
 et quia nos pacificavit sibi per sangui-
 nem filii sui. Ipse eduxit pastorem
 magnam omnium de mortuis et de sepul-
 chro qui locus est proprie mortuorum
 suscitans illum tertia die. Et ipse
filius appropinquans morti ipsi orabat
dicens pater clarifica filium tuum et
suscita filium tuum. Et quod dicit et deus
 pater in psalmo. Exurge gloria mea
exurge psalterium et cythara et choro
omnium virtutum. Cui filius. exurgam
diluculo. Deus ergo pater eduxit
 filium suum de mortuis hoc est de in-
 ferno vel de sepulchro. Iuxta quod
psalmista predicat. Non dabis spiritum
tuum videre corruptionem. Et ut ita
 dicamus. Ipse filius suscitavit semet-
 ipsum per divinitatem verbi. nam sicut
tota trinitas creavit illum hominem in
utero virginali. ita tota trinitas
 eduxit illum a mortuis quatinus indivi-
 sibiliter operatur ille tres persone

Magnus autē pastor dñs ihesus est
qm̄ ad pascua vite et amena prata
virentis paradisi suas oues pducit
Ipse est pastor qui dixit in ewāgelio
Ego sū pastor bonus Oves eius sūt
electi de quibus ip̄e dicit Oves mee
votē meā audiūt et sequūtur me et
ego vitā eternā do eis Aptet voer
preparat vos pfectosq; reddat in
om̄i bono vt faciatis eius volūtate
faciens in vobis qd̄ placeat corā se
per ihesu xpm̄ cui gloria in sc̄la
seculorū Amen Deus inquit pacis
aptet vos in om̄i bono. hoc est faciat
vos aptos In fide recta in doctrina in
operatione pfecta vt possitis eius
volūtate p̄ficere faciens ip̄e in vobis
qd̄ placeat sibi **A** vobis em̄ nichil
boni habere potestis nisi illo p̄ueni
ente et subsequente **I**uxta qd̄ psal
mista exorat dicit **M**isericordia eius
p̄ueniet me. et m̄ia eius subsequetur
me **A**plius quoq; alias dicit Deus
est qui operatur in vobis et velle et
p̄ficere. **H**ec autē oīa p̄ ihm̄ xpm̄
erat p̄ficere quia p̄ illū facti et
redempti sumus et p̄ illū qd̄qd̄ boni
habemus nobis ministrat Cui gloria
et deo patri et ihesu xpo in om̄ia
futura secula **A**men. **A**men confir
matio est **P**ro eo qd̄ est fiat vel
ita est verū vt dixi **R**ogo vos autē
fratres vt sufferatis verbū solam
Item per paucis scripsi vobis **N**ota
qd̄ totā epistolā vnū verbū appel
lauit **N**ec dixit **R**ogo vos ut suffe
ratis patienter verbū admōtionis
quia pusillanimes erāt. sed verbū
solam hoc est verbū cōsolationis
verbū adhortationis **N**on enim
scripsi vobis multa sed pauca ad

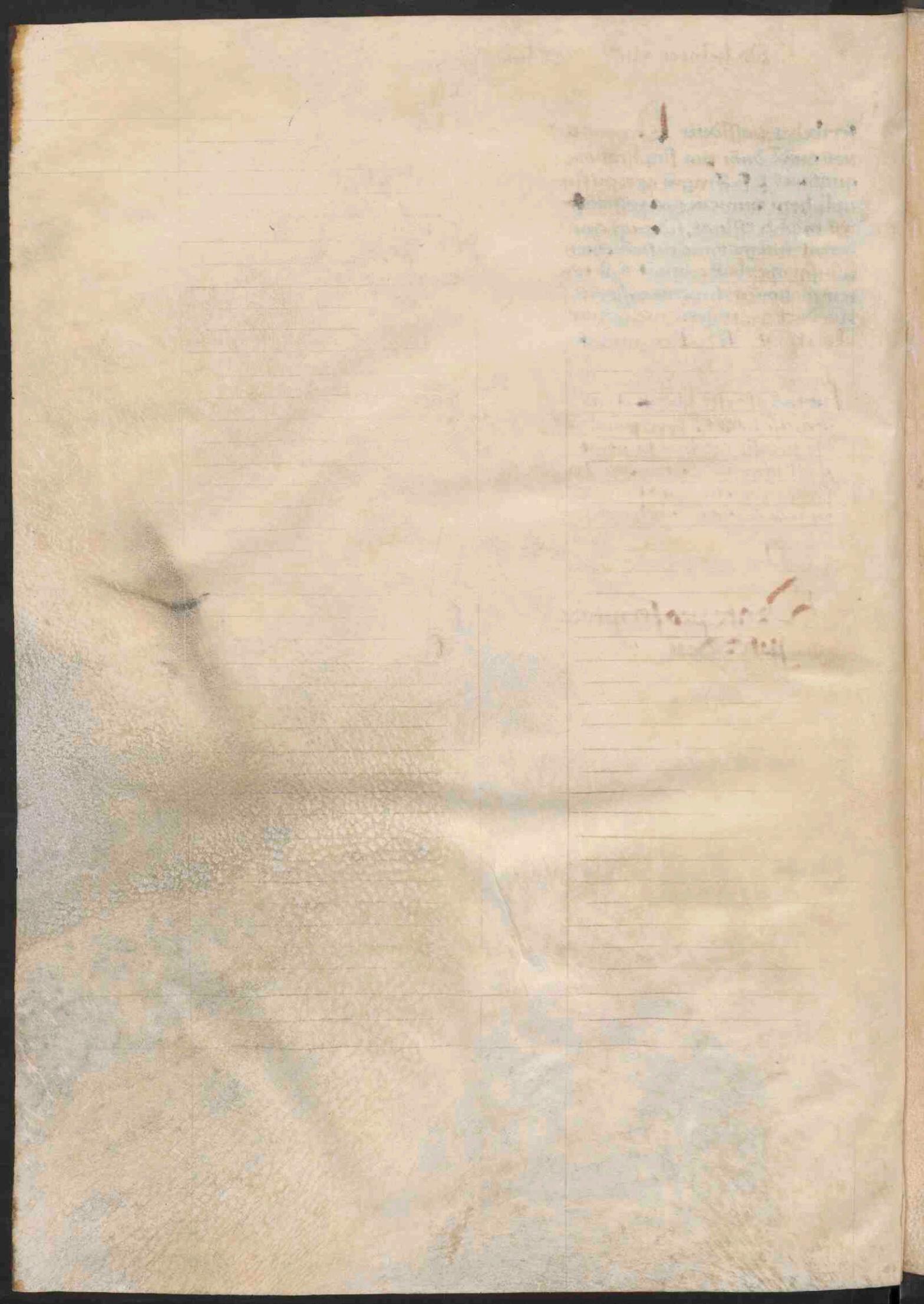
cōparationē illorū que vobis dixerē
si presens adessem ten timens vobis
onari esse Cognoscite fratrem nostrū
thimotheū dmissū. **T**himotheus
coepiscopus erat beati pauli et adu
tor in p̄dicatione que dicit dmissū
a se et ad p̄dicationē directū **S**ive
ab athenis vbi illū dmisserat **F**or
tassis aplius potest etiā mtelligi
qd̄ in carcere fuerit tentus et tunc
fuerit dmissus **C**um quorū thimo
theo si celerius veniat ad nos tūc
videbo vos. **T**ransfuciores vult eos
esse dicens se paratū esse ad eos
venire Salutate om̄s p̄positos vros
et om̄s sanctos **S**icut generaliter
om̄ibus hebreis hanc eplam̄ scripserat
ita et generaliter om̄s salutat et
vigere optat nō solū p̄latos sed
om̄s etiā subiectos. quos sanctos
vocat quia sancti fuerūt in bap̄tis
mate **S**imulq; blanditur eis dū
honorabiliter salutat eos salutat
quatinus anaduerterent se diligi
ab illo. non ad oculū sed ex toto af
fectu mentis Salutant vos de ita
lia **A**peritissime nobis hīs verbis
innuit qd̄ rome hāc scripserat
epistolā que in regione ytahca
sita est **E**t sicut doctoribus videtur
in carcere erat tūc tēporis **G**racia
cū om̄ibus vobis amen **G**ra dicitur
gratis data **G**ratie autē nomine
debemus hic accipere fidem p̄fectā
cū executione bonorū operū **R**emis
sionē quoq; p̄torū quā percipiūt
electi t̄p̄e bap̄tismatis. **D**onū etiā
sp̄us s̄cti qd̄ datur tūc in bap̄tismate
Q p̄ impositionē manus eporū
que oīa gratis a dño dantur **O**rat
ergo aplius vt ista oīa illis quibz

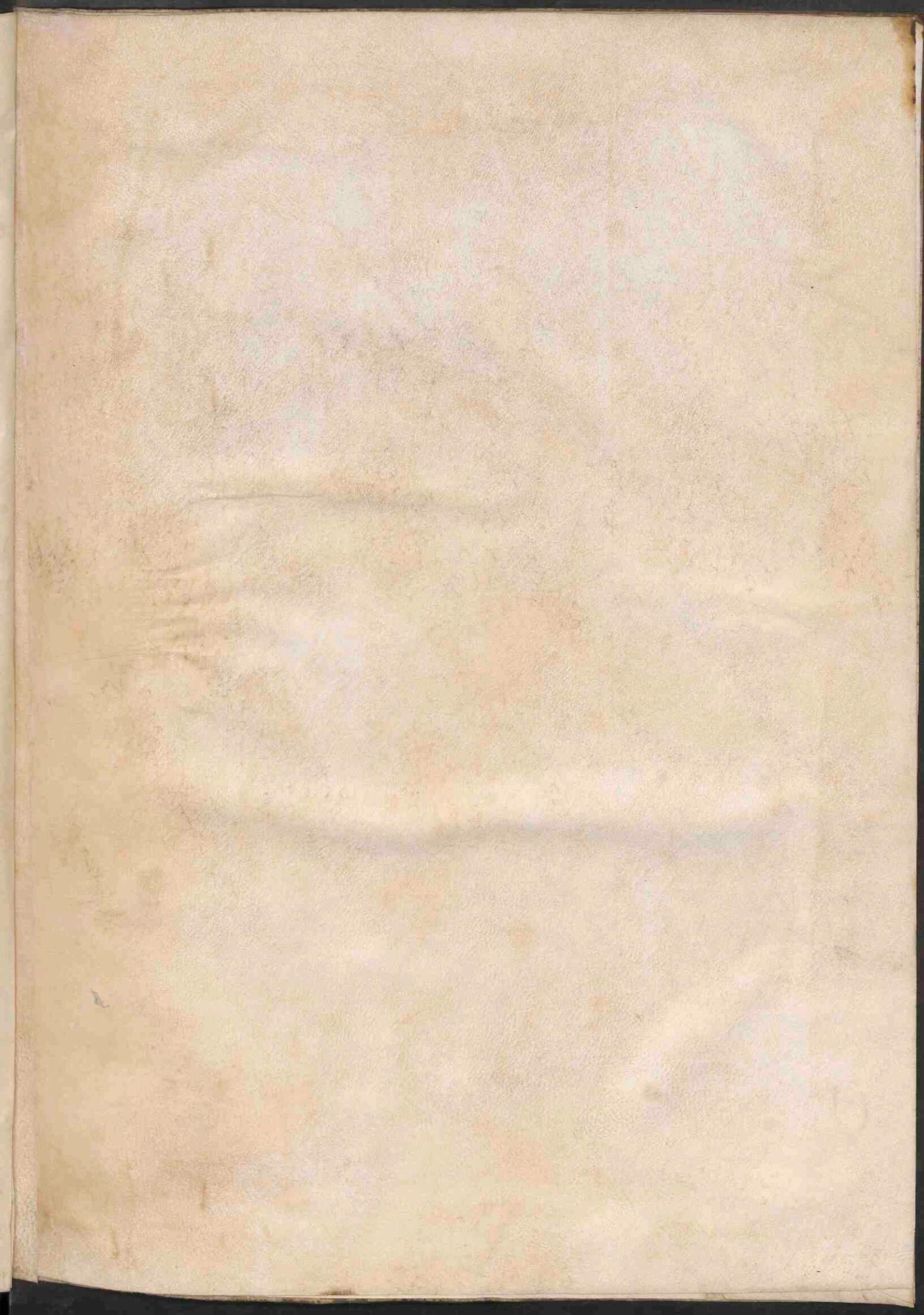
scribebat possideret **D**remus et
nos quide dnm pia supplicatione
quatinus p suffragiu egregi sui
apli horu numeru nos possessio
res in pnti efficiat. fidemqz qua
docuit integerrime custodientes
bonisqz operibus exornates ad con
templationeqz superne visionis
xpo duce pertingere mereamur
A **ay** **E** **N** Deo gratias

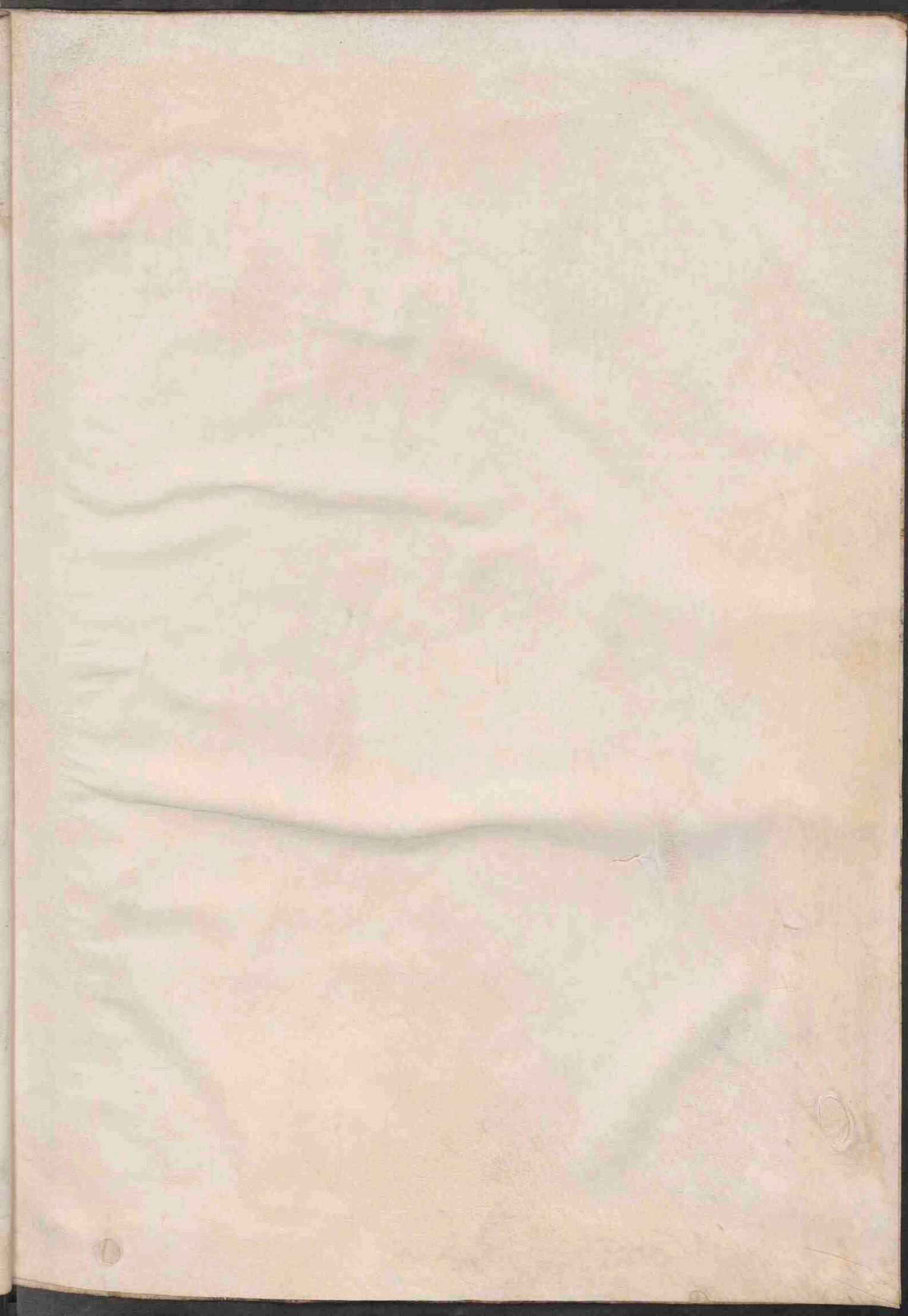
Finis est iste liber p Anno
dni .ay. l. cccc. lxxi. penultima
die mensis octobris in domo
carthusiensiu ppe tractu per
fratre romerū de amsterdam
in eade domo monachu pfectu

Deo gratias

Drate pro scriptore
ppter deu.

296.

xlviij ad galatas spū. ambulare

